„Everghetinos – Εὐεργετινὸς”

ISBN set: 978-960-7735-56-0
ISBN vol. 2: 978-960-7735-57-7

Traducerea, îngrijirea şi procesarea textului:
Sfânta Mare Mănăstire Vatoped, Muntele Athos.

Tipar executat la tipografia ΨΙΜΥΘΙ Ε.Π.Ε., Atena, Grecia.
Legătoria B. KYPRAIOS - I. TSIAKA OE, Atena, Grecia

Difuzare pentru România
Librăria Bizantină,
Bdul Regina Maria nr. 50, Sector 4.
Tel. 021 337 23 11
librariabizantina@yahoo.com
www.librariabizantina.com

Everghetinos
Εὐεργετινὸς

Adunare a cuvintelor şi învăţăturilor celor de Dumnezeu grăite,
ale purtătorilor de Dumnezeu Părinţi,
culeasă din toată scriptura cea de Dumnezeu insuflată

VOL. 2
CARTEA I (TEMELE 26 – 50)

EDIŢIE BILINGVĂ
cu un text stabilit pe baza tradiţiei manuscrise

Sfânta Mare Mănăstire Vatoped
Muntele Athos
2010

Cuvânt Înainte al Înalt Prea Sfințitului *Teofan* Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Binecuvântăm cu multă bucurie apariția celui de-al doilea volum al Everghetinosului în limba română, realizat cu osteneala monahilor români din obștea Mănăstirii Vatoped, la inițiativa și cu sprijinul Părintelui Arhimandrit Efrem, starețul mănăstirii.

Ne bucurăm, înainte de toate, pentru faptul că este publicată în condiții grafice deosebite și într-o traducere nouă, o carte folositoare de suflet, alcătuită de Monahul Pavel Everghetinul în secolul al XI-lea și intrată în patrimoniul clasic al spiritualității ortodoxe. Spațiul românesc a cunoscut această carte încă din secolele trecute – prima traducere a sa se întâmpla în Mitropolia Moldovei, la Mănăstirea Neamț, în anul 1797, la câțiva ani numai după ce Sfântul Nicodim Aghioritul o tipărise pentru prima dată în original, în anul 1783 –, alături de celelalte lucrări aparținătoare aceluiași gen: Patericul, Sbornicul, Proloagele, Limonariu, Lavsaicon ș.a. Toate acestea au ieșit din creuzetul nevoințelor monahale atât de familiar Bisericii Ortodoxe, dar se adresează nu numai monahilor, ci tuturor creștinilor. Această literatură, formată din structuri literare foarte accesibile, a hrănit în toată istoria Bisericii sufletele însetate după Dumnezeu și după adevărata filosofie de viață.

Putem vorbi, cred, fără rezervă, de un corpus literar distinct, pe care aș îndrăzni să-l calific drept canonic, în ciuda faptului că Biserica nu l-a codificat, dat fiind că el are un caracter normativ pentru credința și viața creștinilor, pe care i-l conferă tocmai receptarea de către corpul eclesial. Este ușor de observat că Biserica Ortodoxă a adăugat peste veacuri la corpusul biblic corpusuri literare constituite din rațiuni exclusiv funcționale – misionare, pastorale, ziditoare de suflet, și nu științifice –, care s-au verificat continuu prin raportarea la canonul biblic, dar și prin raportarea la experiența permanentă și vie a Bisericii. Am în vedere literatura liturgică, literatura aghiologică (viețile sfinților și sinaxarele), literatura niptică sau filocalică, literatura sofiologică (Paterice, Sbornice, Everghetinos) etc.

Putem afirma că Everghetinosul face parte din literatura sofiologică, dar este necesar să facem mențiunea că nu avem în vedere înțelepciunea teoretică, speculativă, ci înțelepciunea practică, aplicată, și, chiar mai mult

decât atât, ceea ce Părinții numesc filosofia adevărată, adică cea care arată omului calea concretă nu numai spre rezolvarea multiplelor probleme cu care se confruntă în viața sa, ci, îndeosebi, aceea care conduce pe om la împlinirea sensului ultim al vieții, adică la mântuire, la intrarea în Împărăția cerească a lui Dumnezeu.

Este adânc mângâietor pentru sufletul nostru să identificăm, în preferința și setea dintotdeauna a monahilor și credincioșilor noștri pentru această literatură, simțul extraordinar pentru lucrurile esențiale și pentru adevărul ultim, în timp ce înțelepții, cărturarii și puternicii lumii acesteia rătăcesc adesea în amăgiri oferite de labirinturile nesfârșite ale științei și filosofiilor omenești, care dau soluții parțiale, unele foarte atrăgătoare, dar nu oferă răspunsuri finale. Aș face și observația, care mi-aș dori să nu se verifice în realitate, că nici chiar teologia noastră de școală nu a acordat suficientă atenție acestei literaturi – indiscutabil definitorie pentru spiritualitatea ortodoxă – și încă ezită să o investească cu autoritate teologică științifică și să o includă în aparatul documentar al demersului teologic academic.

Semnalăm și faptul că editarea Everghetinosului se adaugă unui fenomen editorial impresionant ce se derulează în România ultimilor douăzeci de ani și are drept conținut traducerea și publicarea a sute de lucrări semnate de mari duhovnici contemporani provenind din toate Bisericile Ortodoxe. Toate se înscriu în ceea ce am putea numi literatură duhovnicească mărturisitoare. Este un semn al unei renașteri duhovnicești și chiar al unei renașteri filocalice sau isihaste, pentru care dăm slavă lui Dumnezeu.

Mă bucură, în plus, faptul că editarea Everghetinosului de către Mănăstirea Vatoped în ediție bilingvă – text original și traducere românească – consemnează și confirmă, alături de alte demersuri, reluarea legăturilor dintre Muntele Athos și Țările Române, după o perioadă de aproximativ 150 de ani de relativă tăcere de ambele părți, datorată unor evenimente neplăcute din istoria acestor relații, dar și unor condiții istorice neprielnice. Cred că acest lucru este bineplăcut lui Dumnezeu, chiar dacă nu puțini dintre contemporanii noștri, de ambele părți, încă mai nutresc nostalgii sau suspiciuni legate de ce se întâmpla la mijlocul secolului al XIX-lea prin secularizarea averilor mănăstirești în Țările Române. Și în situația în care ar mai fi nebuloase în ceea ce privește interpretarea acelui eveniment, nu cred că ar fi pardonabil în fața lui Dumnezeu și nici a oamenilor ca, la o distanță atât de mare de timp, să rămânem blocați în frustrări sau complexe și să păcătuim în continuare

împotriva poruncii Domnului de a ne iubi unii pe alții. Nu dorim ca trecutul să hrănească resentimente și separarea, ci dragostea și unitatea dintre frați.

Ca mitropolit al Moldovei și Bucovinei mărturisesc o bucurie adâncă ori de câte ori apar evenimente care nasc punți între Biserica din România și Muntele Athos. Moldova s-a aflat pentru veacuri multe în relații atât de strânse cu monahismul athonit și a sprijinit cu multă dragoste și solidaritate frățească, prin intermediul monahilor, ierarhilor și domnitorilor moldoveni, regiunea monahală a Athosului, într-o perioadă istorică grea pentru aceasta. Stă în fața noastră misiunea sacră de a scrie cât mai curând istoria adevărată și mai ales completă a relațiilor dintre Sfântul Munte Athos și Țările Române, pentru ca adevărul să împingă la margine speculațiile nesfârșite, bârfele egoiste, ușuratice și multpăgubitoare, ce hrănesc și perpetuează resentimentele dintre frați și fac mari deservicii mărturiei comune ortodoxe în lume. Ar fi un semn de maturitate și responsabilitate pentru noi toți.

Este de consemnat faptul că îmbunătățirea relațiilor dintre Sfântul Munte și Biserica românească este legată de Schitul românesc Prodromu și de alte câteva mănăstiri athonite – între care la loc de cinste se află Mănăstirea Vatoped –, precum și de numele câtorva ostenitori de ambele părți. Oameni ai lui Dumnezeu athoniți sau din România s-au angajat în luptă cu preconcepții alimentate de situații trecute, dar mai ales cu valuri de suspiciune venite din partea compatrioților de ambele părți, au organizat pelerinaje la locurile sfinte din Athos sau din România, dezvoltând o activitate consistentă pentru reînnodarea acestor relații, spre folosul tuturor și spre bucuria lui Dumnezeu Însuși.

Logica iubirii nu este compatibilă cu logica cântarului, a prețului, a răsplătirii, a schimbului sau a dreptății, a judecății, ci este compatibilă cu logica bucuriei, a blândeții, a înfrânării, a răbdării, a iertării.

Suntem diferiți nu pentru a trăi separat, ci pentru a ne însoți și pentru a ne îmbogăți împărtășind unii altora darurile specifice. Diversitatea este o premisă a unității, și nu a separării, după binecunoscuta teologie paulină a felurimii darurilor. Și neamurile sunt diferite, dar sunt chemate să trăiască împreună, și nu separate sau, cu atât mai puțin, în conflicte și tensiuni. Experiența Mănăstirii Vatoped în obștea căreia trăiesc împreună monahi de multe naționalități, între care și români, este o provocare, dar și o dovadă a depășirii în duhul Evangheliei lui Hristos a diferențelor istorice dintre neamuri; este în plus și un exemplu în mic al chemării adresate de Dumnezeu monahilor

din toate țările ortodoxe de a se însoți întru nevoințele monahale în grădina Maicii Domnului.

Lăudăm strădaniile obștii Vatopedului de a da o nouă traducere în limba română a Everghetinosului prin monahii români care se nevoiesc în această obște. Este important de consemnat faptul că textul grecesc care însoțește traducerea românească este o ediție critică realizată de părinții vatopedini pe baza celor mai vechi manuscrise și, mai ales, este important de subliniat faptul că această muncă științifică de înalt nivel se petrece într-o mănăstire ortodoxă. Lăudăm strădaniile traducătorilor și editorilor, cu convingerea că ei au contribuit la legarea numelui Mănăstirii Vatoped de un eveniment editorial de referință, care, în plus, poate marca, împreună cu evenimente similare, o nouă abordare și o nouă etapă a relațiilor româno-athonite.

Arhiepiscopul Iașilor,
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

Însemnare Introductivă

La apariția celui de al doilea volum al Everghetinosului, ținem în primul rând să mulțumim Înalt Prea Sfințitului Teofan, Arhiepiscop al Iașilor și Mitropolit al Moldovei și Bucovinei, pentru dragostea cu care a primit să binecuvânteze acest smerit rod al ostenelilor Părinților din Mănăstirea noastră. Profund mișcați de afecțiunea pe care Înalt Prea Sfinția Sa ne-o poartă, avem convingerea că ea nu este altceva decât o răsfrângere a delicateții și dreptei socoteli cu care știe să fie alături de călugări; un lucru care, de altfel, ne face încrezători în viitorul monahismului din România. Gestul său este, însă, și unul simbolic: o carte fundamentală pentru monahi apare cu binecuvântarea unui Mitropolit al Moldovei, deci al unui ținut care este recunoscut, fără urmă de tăgadă, drept inima monahismului românesc.

Credem de asemenea, așa cum se menționează în Cuvântul Înalt Prea Sfinției Sale, că această legătură în duh dintre Mitropolia Moldovei și Mănăstirea Vatoped are și o semnificație istorică. La Vatoped, ca de altfel în întreg Sfântul Munte, nu putem uita faptele duhovnicești ale atâtor nevoitori români care au împodobit cununa monahismului aghioritic și, în general, ortodox. Nu putem de asemenea uita dragostea și respectul poporului credincios din România pentru Sfântul Munte, care se vădește în evlavia atâtor închinători care zi de zi ne covârșesc cu râvna lor sinceră de a se închina la sfintele odoare și icoane făcătoare de minuni ale Vatopedului. Și nu în ultimul rând, nu putem uita dragostea și ajutorul atâtor voievozi, boieri și simpli credincioși, care de-a lungul secolelor au sprijinit și miluit mănăstirea noastră, ca de altfel întregul Athos. Cartea de față nu este altceva decât un gest de recunoștință, fără îndoială neînsemnat și nevrednic, pentru dragostea statornică și solidaritatea pe care poporul credincios român le-a arătat față de Sfântul Munte de-a lungul veacurilor.

Everghetinosul este o carte scrisă de un Stareț de mănăstire pentru monahii săi. Și nu cred să existe vreo altă culegere de texte duhovnicești care să descrie mai cuprinzător, mai amănunțit și totodată cu mai mult farmec *lățimea, lărgimea, înălțimea și adâncimea* (Ef. 3,18) nevoinței călugărești. Dar pentru că sfințirea, sau dobândirea Duhului Sfânt, este – după cum spunea Sfântul Serafim de Sarov – scopul existenței umane, cartea de față, deși scrisă pentru monahi, a adus, aduce și cu siguranță va aduce mult folos duhovnicesc

şi tuturor mirenilor care o vor citi. După cum nu există două Evanghelii, una pentru monahi şi alta pentru laici, tot aşa, nu există două feluri de duhovnicie, una pentru mireni şi alta pentru monahi. Inima oricărui om, cât ar fi el de departe de Dumnezeu, părtaş al unei firi căzute şi pline de stricăciune, tresaltă în faţa cuvintelor sfinte, atunci când simte că sunt autentice; chiar fără vreo pregătire teologică, chiar neduşi la biserică, oamenii au nostalgia sfinţeniei.

Cartea I a Everghetinosului, din care al doilea volum apare astăzi, este o carte a începătorilor, dar tocmai de aceea, o carte care trebuie citită de cei înaintaţi; pentru că toţi suntem începători şi singura nădejde de a spori cât de puţin este să ajungem să înţelegem că *nu am pus încă început*. Însă după cum monahul este veşnic la început, el are neîncetat privirea îndreptată spre ţintă, spre desăvârşire. Cititorul va găsi deci în paginile care urmează sfaturi care i se dau celui de abia venit la mănăstire, în care se simte deopotrivă adierea sfinţeniei, a comuniunii desăvârşite cu Hristos. I se spune aşadar începătorului că viaţa monahală nu îngăduie jumătăţi de măsură. Hristos ne-a dăruit totul şi cere de la noi totul, şi aceasta, fără îndoială, nu pentru că El Însuşi ar avea nevoie de ceva, ci pentru că noi avem nevoie să Îi dăruim totul. De aceea monahul este un strigăt neîncetat către Hristos: *Ce este monahul, sau cui i se aseamănă? Este asemenea unui om care cade de la înălţime şi, dând de o frânghie atârnată de sus, o apucă, se agaţă de ea şi strigă neîncetat spre Domnul după ajutor, ştiind că, de slăbeşte strânsoarea şi dă drumul mâinilor, cade şi moare.* (*Sfântul Efrem* 32.10). Lupta monahului este adeseori eroică – Avva Teodor cu Avva Luchie se luptă cu gândul plecării din locul lor vreme de 50 de ani (41.6(4)) –; o luptă în care nu trebuie să ne amăgim că putem birui lesne, cu laude de la oameni şi trai în tihnă: *Frate, cunoaşte că cel care vrea să fie monah şi nu rabdă ocara, dispreţul şi paguba, monah nu poate fi.* (*Sfântul Efrem* 32.3).

La o simplă privire asupra titlurilor capitolelor cărţii I a Everghetinosului, se poate lesne remarca ponderea însemnată pe care o au Temele care tratează un subiect esenţial pentru înţelegerea monahismului: ascultarea şi tăierea voii proprii. Lucrul acesta nu este neîndoielnic fără miez şi mărturiseşte un fapt pe care întreaga Tradiţie a Părinţilor ni-l pune înainte: temelia vieţii călugăreşti este încrederea desăvârşită pe care monahul trebuie să o aibă în învăţătorul său. E o lecţie la care tânărul ucenic trebuie să fie îndeobşte cu băgare de seamă, căci numai dacă ajunge să o deprindă, îi arată lui Hristos în chip practic, că de bună voie vrea să meargă pe acelaşi drum al Crucii pe care El Însuşi a păşit, smerindu-se, *făcându-se ascultător până la moarte* (Flp. 2,8).

În Sfântul Munte Bătrânii au o vorbă: *Ascultarea este viaţă, neascultarea moarte*. Iar Sfântul Ioan Scărarul ne dă o definiţie pe cât de scurtă, pe atât de profundă: *Ascultarea stă în a nu crede sieşi în cele bune, până la sfârşitul vieţii* (*Scara* IV. 6). A învăţa să nu îţi crezi gândului propriu este înainte de toate un fapt hristocentric; deşi se face printr-un om, întrebând şi ascultându-ţi Părintele, ţinta este Hristos. Ucenicul ştie că prin gura Bătrânului său vorbeşte de fapt Hristos. Iar Întâi-stătătorul, cel care povăţuieşte şi porunceşte, nu încearcă să îl înduplece pe călugăr să îi facă voia, ci îl ajută să găsească şi să îşi însuşească voia lui Hristos, făcându-o să fie una cu a sa. În acest chip ascultarea nu îl scoate în evidenţă pe cel care dă porunca, ci pe Hristos, care i-a lăsat pe apostoli şi pe ucenicii lor chip şi icoană a Lui: *Cel ce vă ascultă pe voi, pe Mine Mă ascultă; şi cel ce se leapădă de voi, de Mine se leapădă* (Lc. 10,16). O obşte monahală se naşte, creşte şi se modelează după chipul Întâi-stătătorului ei. Părintele duhovnicesc este cel care îi primeşte pe fii, se roagă pentru ei, încearcă să îi facă să se nască întru Duh Sfânt. Cuvântul lui de învăţătură îi insuflă şi îi întăreşte, iar porunca sa îi face să-şi lepede voia, îi înveşmântează întru smerenie, sau, mai bine spus, îl pogoară pe Hristos în inima lor. De aceea existenţa unei Mănăstiri fără prezenţa unui Bătrân, a unui Stareţ, este de neînchipuit; cel puţin la fel de neînchipuit ca un spital fără doctori, sau o şcoală fără profesori.

Părinţii vorbesc de multe ori de ascultarea *fără iscodire*, ascultarea necondiţionată, care nu cunoaşte întrebarea: *De ce?* Exemplele din această carte sunt adeseori surprinzătoare şi uneori chiar şocante. Vom găsi în paginile Everghetinosului ucenici bătuţi măr (33.1), ocărâţi *ca nişte câini* (37.3), ucenici care fac ascultare unui învăţător beţiv (37.1(2)), sau curvar (27.3). Vom vedea cum un tată devenit monah îşi aruncă, din ascultare, copilul în cuptorul aprins (33.4(9)), cum un învăţat care se călugăreşte, primind poruncă să nu mai vorbească, nu mai scoate nici un cuvânt până la moarte, pentru mulţi ani (33.4(5)), cum Avvei Saió i se porunceşte să fure şi ascultă (35.5(4)). Sunt pilde care, fără îndoială, nu pot şi nu trebuie să fie imitate fără dreaptă socoteală, oricând, oriunde şi de oricine, dar din care toţi putem deprinde duhul adevăratei ascultări: dăruirea totală şi lepădarea de sine; nimic altceva decât împlinirea cuvintelor Sfântului Apostol Pavel: *Nu mai trăiesc eu, ci în mine trăieşte Hristos* (Gal. 2,20).

Citind spusele şi faptele Părinţilor, trăirile şi experienţele lor lăuntrice, nu numai monahii ci şi laicii îi pot urma în duh, îşi pot însuşi cugetul lor, deprinzând astfel şi singurul chip corect de vieţuire. De aceea lecţia ascul-

țării nu trebuie cu siguranță să le fie străină: mirenii trebuie și ei să aibă un Părinte duhovnicesc și, prin urmare, să asculte. Sfântul apostol Pavel spunea: *Că de-ați avea zeci de mii de învățători în Hristos, totuși nu aveți mulți Părinți* (1 Co. 4,15). Spunea aceasta tocmai ca să vădească binecuvântarea de a avea un Părinte, înaintea căruia să îți deschizi inima și de la care să primești leacul pentru tămăduirea firii umane, supusă stricăciunii după căderea lui Adam.

Evanghelia nu este o expunere de idei morale, ci vestea bună dată de Hristos Însuși prin Apostoli. Vestea aceasta, însă, este *carte pecetluită cu șapte peceți* (Apoc. 5,1), iar cheia care îi *deschide* înțelesurile este sfințenia. Poate deci pătrunde tainele Evangheliei numai cel care se micșorează pe sine și se supune, „ascultă" de cuvintele Părinților, al căror cuget o „tâlcuiește" în chip desăvârșit. Ne rugăm smerit ca Duhul Sfânt, cu mijlocirile Născătoarei de Dumnezeu, Maica Stareță a Sfântului Munte, să ajute ca înțelesurile duhovnicești ale cuvintelor Părinților din această carte să fie deslușite și să devină pentru fiecare cititor un punct de răscruce în lupta pentru dobândirea Împărăției cerurilor.

Egumenul Sfintei și Marii Mănăstiri Vatoped
Arhimandrit Efrem

Notă asupra ediției

Câteva lămuriri preliminare

Cu ajutorul bunului Dumnezeu, dăruim credincioșilor al doilea volum din culegerea de texte duhovnicești Everghetinos. Primul volum, apărut în anul 2007, a fost primit bine și s-a epuizat în scurt timp, lucru care ne-a întărit credința că, în ciuda neputințelor celor care se osteniseră, harul răspândit în chip tainic de această minunată carte a sădit *cuvinte alte vieții veșnice* în inima tuturor celor care s-au apropiat de ea cu smerenie și râvnă duhovnicească.

Ca și volumul anterior, cel de față este o ediție bilingvă, cuprinzând textul original grec, însoțit de o traducere în limba română. După cum arătam la locul potrivit, pentru primul volum folosisem ediția princeps a Everghetinosului, tipărită în 1783 de Sfântul Nicodim Aghioritul, de altfel singurul text accesibil, reeditat de mai multe ori și folosit de toate edițiile de până acum (fie ele traduceri în alte limbi sau reeditări). Părea deci firesc ca autoritatea și larga sa circulație, precum și consecvența editorială, să fie argumente îndeajuns de puternice pentru a-l întrebuința și în continuare ca text de bază al traducerii. Acesta a fost într-adevăr și primul nostru gând, dar din mai multe considerente am ales în cele din urmă un alt mod de lucru, pentru care suntem datori cu câteva lămuriri.

Primul volum fusese deja publicat, iar lucrul la cel de-al doilea înaintase considerabil, când, în încercarea de a rezolva ceea ce ni se păreau a fi posibile inadvertențe ale ediției princeps, am consultat câteva fragmente ale manuscrisului *Vatopediou 201* (sec. XI), aflat în biblioteca Mănăstirii noastre. Comparând cele două texte, am constatat că în locurile respective lecțiunile manuscrisului erau în mod evident superioare celor din ediție[1]. Faptul ne-a făcut să ne întrebăm dacă nu cumva o încercare de restabilire a textului Everghetinosului cu ajutorul tradiției manuscrise nu ar fi o întreprindere demnă de luat în seamă.

Curând aveam să aflăm că nu eram primii puși în fața unei asemenea dileme. De mai mulți ani, la Institutul de Studii Bizantine din Belfast, se derulează un proiect interdisciplinar finanțat de Academia Britanică, care are ca scop producerea unei serii de ediții, traduceri, comentarii și studii despre mănăstirea Everghetis și despre rolul pe care aceasta l-a jucat în monahismul bizantin. Unul dintre obiective-

[1] Fie locuri neclare al căror înțeles era mai limpede în manuscrise, fie pasaje omise din greșeală în ediție, sau pur și simplu o formă a textului mai apropiată de cea a edițiilor critice ale autorilor folosiți de Pavel Everghetinos.

le proiectului este pregătirea şi editarea unei traduceri engleze a Everghetinosului (*Synagoge*, aşa cum au ales să îl numească – după primul cuvânt al subtitlului – cercetătorii britanici), aflată de ani buni în lucru. Traducătorii au pornit la drum folosind şi ei ca text de bază ediţia Sfântului Nicodim, însă au ajuns în scurt timp la concluzia că studiul tradiţiei manuscrise, chiar şi fără a urmări alcătuirea unei ediţii critice, poate aduce îmbunătăţiri semnificative formei cunoscute a culegerii. Într-o comunicare la al 14-lea Congres Internaţional de Studii Patristice de la Oxford (2003)[2], cercetătoarea Evanghelí Skaka, colaboratoare a Institutului, atrage atenţia asupra „lipsei de credibilitate" a ediţiei princeps (datorată probabil stării proaste a textului manuscrisului care a stat la baza ei, dar şi unor intervenţii deliberate asupra structurii culegerii) şi trece în revistă cele mai importante diferenţe dintre manuscrise şi ediţii[3]. Pentru a menţiona aici doar cea mai frapantă constatare, articolul arată că, cel puţin în privinţa primelor două cărţi ale Everghetinosului, manuscrisele conţin în jur de 40 de pagini de fragmente inedite, care sunt omise de toate ediţiile. Aluzii la neajunsurile textului tipărit la 1783 mai fuseseră de altfel făcute (la o scară mult mai mică, limitându-se la fragmentele din scrierile Sfântului Maxim Mărturisitorul şi doar la câteva manuscrise din fondurile bibliotecilor franceze) de José Declerck, într-un articol din 1985[4].

Toate cele de mai sus ne-au făcut, fie şi cu preţul unei întârzieri semnificative a proiectului, să abordăm lucrul la volumul 2, precum şi la o a doua ediţie a volumului 1, într-o nouă manieră, încercând să restabilim întreaga culegere pe baza tradiţiei manuscrise. Am făcut aceasta, pe de o parte, cu convingerea că un text viabil, curăţit de adaosuri ulterioare, dar şi completat cu fragmente sau pasaje omise de-a lungul timpului, este un instrument de lucru esenţial pentru oricine vrea să se apropie de înţelegerea personalităţii lui Pavel[5] şi a importanţei mănăstirii fondate de el. Pe de

[2] Evangeli Skaka, *The manuscript tradition of Paul of Evergetis' Synagoge: some preliminary remarks*, Studia Patristica, vol. XL, Leuven, 2006.

[3] În afara ediţiei princeps, Everghetinosul a fost editat de încă cinci ori (1861, 1900, 1901, 1957-66, 1996-7), de fiecare dată cu un text bazat pe cel de la 1783. Fiecare dintre ediţiile ulterioare repetă greşelile primei, adaugând şi altele proprii.

[4] José Declerck, *Les citations de S. Maxime le confesseur chez Paul de l'Évergétis*, în Byzantion, 55 (1985), p. 91-117.

[5] Smerenia lui Pavel şi discreţia ucenicilor săi nu au lăsat să ne parvină prea multe date despre viaţa şi învăţătura sa. Culegerea pe care a alcătuit-o poate fi astfel o sursă unică pentru a contura, fie şi indirect, o imagine mai clară despre personalitatea cuviosului Părinte. Iată câteva dintre subiectele pe care ar trebui să le aibă în vedere cel care s-ar încumeta să înceapă o astfel de lucrare: felul în care este structurat întregul material, titlurile temelor (de a căror paternitate nu avem nici un motiv să ne îndoim), autorii pe care îi foloseşte Pavel, modul în care combină fragmente diferite şi bineînţeles propriile intervenţii asupra textelor, de la mici adăugiri, omisiuni sau substituiri, până la întregi comentarii.

altă parte, şi de altfel mult mai însemnat pentru noi, restaurarea textului, dincolo de importanţa sa istorico-filologică, ne pune în faţa culegerii înseşi, aşa cum a ieşit din mâinile celui care a alcătuit-o şi mai apoi ne-a fost predată de ucenicii săi. Mai mult deci decât un semn de onestitate editorială sau un exerciţiu de acribie filologică, demersul nostru îşi propune în primul rând să redea cât mai fidel ceea ce Pavel a găsit de cuviinţă să pună înaintea monahilor săi pentru a-i ajuta să se sfinţească.

Am optat aşadar pentru o abordare, să-i spunem, parţial-critică, ţinând cont de limitările pe care ni le-am impus în cunoştinţă de cauză (descrise mai jos), în încercarea de a nu rata scopul principal al cărţii: folosul duhovnicesc. Trebuie spus dintru început că o ediţie critică în adevăratul sens al cuvântului, cu luarea în considerare a tuturor manuscriselor şi mai ales menţionarea în aparatul critic a tuturor lecţiunilor, ni s-a părut o întreprindere care, în afara faptului că ar fi avut şanse serioase să fie terminată de altă generaţie[6], nu ar fi adus decât foarte puţine (şi cu siguranţă neesenţiale) îmbunătăţiri textului nostru, transformând în schimb întreaga lucrare într-o masă voluminoasă, destul de indigestă, de observaţii critice minore. Şi nu în ultimul rând, nu trebuie uitat că cei care s-au ostenit la cartea de faţă sunt monahi şi folosesc „unelte" critice numai în măsura în care finalitatea lucrării este îndeobşte duhovnicească. Fără a dispreţui amănuntul strict ştiinţific, ne-am oprit (nădăjduim) în punctul dincolo de care totul ar fi riscat să pară majorităţii cititorilor un exerciţiu steril şi pedant.

Tradiţia manuscrisă

Introducerea ediţiei a II-a a primului volum conţine un capitol dedicat tradiţiei manuscrise şi structurii culegerii, în care se găsesc destule informaţii asupra cărora nu vom mai reveni aici. Vom aminti doar câteva elemente care privesc cele 25 de teme din volumul de faţă, absolut necesare pentru citirea corectă a aparatului critic şi pentru a înţelege criteriile după care ne-am ghidat în opţiunile pe care le-am avut la stabilirea textului.

Din cele optsprezece manuscrise cunoscute care conţin integral sau parţial cartea I a Everghetinosului[7], pentru alcătuirea ediţiei de faţă au fost consultate

[6] Pe lângă dimensiunile uriaşe ale culegerii, menţionăm şi faptul că tradiţia manuscrisă este extrem de bogată: se cunosc 63 de manuscrise care conţin integral sau parţial textul Everghetinosului.

[7] Atâta vreme cât încă lipseşte un studiu complet al întregii tradiţii manuscrise, singura referinţă accesibilă este lista dată de Marcel Richard în *Florilèges grecs*, DS 5 (1964), col. 503.

un număr de paisprezece. Să menționăm pentru început că, în afară de cazurile de interpolare izolată, toate manuscrisele cercetate conțin în plus față de ediția Sfântului Nicodim patru texte: două fragmente din Nomocanon (31.7.96, 38.5.192), un fragment din Pateric (39.3(4).202-204) și altul din *Dialogurile* Sfântului Grigorie (42.1.274-276).

Manuscrisele consultate pot fi împărțite în două familii:

1) *Familia α* – Din această familie fac parte majoritatea manuscriselor cercetate (*Marcianus App. II 68* (sec. XI), *Vatopediou 201* (sec. XI), *Panteleimonos 42* (sec. XIII), *Ambrosianus G 84* (sec. XIII), *Marcianus App. II 72* (sec. XIII), *Ambrosianus F122* (sec. XIV), *Serdicensis 183* (sec. XIV), *Panteleimonos 177* (sec. XIV), *Meteorensis 151* (sec. XIV), *Vatopediou 355* (sec. XIV), *Palatinus 258* (sec. XV), *Panteleimonos 178* (sec. XV)).

2) *Familia β* – conține doar două manuscrise din cele consultate (*Mosquensis 202* (sec. XIII), *Mosquensis 11* (sec. XV)), la care se adaugă și textul ediției princeps de la 1783, sau mai exact manuscrisul după care aceasta a fost alcătuită, astăzi pierdut.

Problemele puse de relația dintre cele două familii de manuscrise nu se pot rezolva întotdeauna cu ușurință. Familia α este, cum se poate constata din lista de mai sus, cea mai numeroasă, conținând de altfel și cele mai vechi manuscrise (două din chiar secolul în care a fost alcătuită culegerea). Concluzia logică care ar decurge din acest fapt, că ea păstrează și cea mai bună formă a textului, deși parțial întemeiată, nu se verifică întotdeauna. Analiza textului și a structurii temelor ne-a condus la ipoteza că această familie este o corectură a unui material preexistent, care în anumite privințe (și mai ales în cazul structurii întregii culegeri) se păstrează mai bine în familia β. Vom nota succint câteva deosebiri dintre cele două familii, precum și modul în care am optat pentru una dintre cele două variante:

– O diferență însemnată este reprezentată de cazul unor texte eliminate în familia α și păstrate doar de manuscrisele familiei β. Este vorba de un fragment din Viața Sfântului Pahomie (26.2.4), patru apoftegme din Pateric (30.1(7).82; 44.3(9).304; 45.1(10).310; 45.1(75).324) și de un fragment din Avva Marcu (41.3.260). La majoritatea dintre acestea se distinge lesne motivul corecturii (omiterii), ipoteza opusă (interpolarea lor în familia β) fiind extrem de improbabilă. Le-am considerat pe toate autentice.

– Fragmentele din Pateric și din Avva Varsanufie apar uneori în texte diferite din cadrul aceleiași teme (*Ex.* în tema 39 se găsesc fragmente din Pateric în textele 3 și 5). În unele dintre aceste cazuri familia α unește fragmentele disparate într-un singur text. (*Ex.* cele 2 apoftegme din Pateric 42.8.1-2 se află în familia α la sfârșitul textului 42.3., unite cu celelalte apoftegme din aceeași temă). Deși această diferență are prea puțină importanță în economia întregului text, dacă este corelată cu ordinea în care Pavel și-a folosit sursele, oferă un argument serios pentru susținerea ipotezei că structura culegerii așa cum este păstrată de familia β este cea originară.

– În manuscrisele familiei α întâlnim o temă nouă, a 31-a (care conține textul 30.4 din familia β), pentru ca temele 35 și 36 din familia β să fie unite într-una singură (a 36-a) în familia α. Așadar, între temele 30 și 36 cele două familii prezintă o structură diferită în ceea ce privește numerotarea și componența temelor:

familia α	**familia β**
Tema 30	Tema 30.1-3
Tema 31	Tema 30.4
Tema 32	Tema 31
Tema 33	Tema 32
Tema 34	Tema 33
Tema 35	Tema 34
Tema 36.1-8	Tema 35
Tema 36.9-11	Tema 36

Conform observațiilor anterioare, am considerat că structura originară este cea păstrată de familia β, varianta celeilalte familii fiind mai degrabă o îndreptare a ceea ce prezumtivului corector trebuie să i se fi părut o inadvertență. Într-adevăr, subiectul textulului 30.4 („dragostea de osteneală") se îndepărtează considerabil de subiectul temei a 30-a („cum sunt îngăduite războaiele dracilor împotriva oamenilor"). Pentru a rezolva această nepotrivire, copistul (sau copiștii) căruia i se datorează textul familiei α a creat o nouă temă cu un titlu potrivit, care conține numai acest text. Pentru a păstra însă numărul total de 50 de teme, a ales mai apoi două teme cu subiecte asemănătoare (35 și 36), pe care le-a unit într-una singură, sub un titlu nou comun.

– În cazul majorității titlurilor temelor, tradiția manuscrisă este unitară. În cele câteva cazuri în care familia β prezintă variante lărgite, le-am considerat interpolări, reținând formele familiei α.

– În privința textului propriu-zis, pentru a decide între două lecțiuni, am recurs și la consultarea formei în care pasajul respectiv apare în textul-sursă al autorului folosit de Pavel (pentru edițiile consultate, v. anexa Sursele Culegerii la p. 367-369). În cazurile în care argumentele decisive păreau să lipsească, am preferat de cele mai multe ori lecțiunile familiei α. Deși, după cum am văzut, familia β are avantajul de

a păstra mai bine elementele generale ale structurii culegerii, nu este mai puţin adevărat că manuscrisele familiei α, de altfel cele mai vechi, oferă de multe ori lecţiunile cele mai bune, în locuri în care textul manuscriselor celeilalte familii este în mod evident corupt.

Manuscrise reţinute pentru stabilirea textului şi alcătuirea aparatului critic

În ceea ce priveşte familia α, din analiza manuscriselor menţionate mai sus, a reieşit cu destulă certitudine că la stabilirea textului trebuie să se ţină cont în special de M, P, V (care au fost consultate integral) şi de R, folosit pentru lacunele lui M (*v. infra*). În afară de faptul că sunt cele mai vechi, cel puţin două dintre ele (M şi P) păstrează şi cea mai bună formă a textului. Lecţiunile celor trei manuscrise au fost şi cele reţinute pentru alcătuirea aparatului critic. Numai după desinit-ul manuscrisului M (tema 45, *v. infra*) am menţionat şi lecţiunile manuscrisului R, care este o copie a acestuia.

În ceea ce priveşte familia β, atât pentru stabilirea textului, cât şi pentru alcătuirea aparatului critic, am reţinut ambele manuscrise cunoscute (Q şi W), precum şi ediţia princeps de la 1783 (Ed).

Pentru o descriere a manuscriselor culegerii, cei interesaţi pot consulta introducerea ediţiei a II-a a primului volum. Reamintim aici numai câteva informaţii absolut necesare pentru citirea corectă a aparatului critic:

1) *Vatopediou 201* (V) (sec. XI) – Manuscris incomplet (conţine textul temelor 20-40; desinit ... πάντα τὰ τῆς ἐρήμου] (40.6.224.26)), valoros mai mult datorită vechimii lui. Copiştii (căci se disting două mâini) sunt deseori neatenţi, fac multe greşeli ortografice şi au destule lecţiuni evident eronate. Este un bun instrument pentru confirmarea altor manuscrise, însă în marea majoritate a cazurilor în care prezintă variante singulare, am preferat lecţiunile lui M şi/sau P. În textul care corespunde volumului nostru (temele 26-50), lipseşte o singură folie:

– între ... ἁρπαζομένους] (31.6.96.26) – [πτου, καὶ διασωθῆναι ... (32.3.100.25).

2) *Marcianus App. II 68* (M) (sec. XI) – Manuscris incomplet (conţine textul temelor 3-45; desinit ... ἐπάνω αὐτοῦ καὶ ἕως] (45.1(74).324.20)), din acelaşi secol cu V. Scriere de o calitate modestă, însă text superior, cu greşeli ortografice mult mai rare. Din păcate, manuscrisul este pe alocuri extrem de deteriorat. În cazul fragmentelor indescifrabile, am folosit copia sa R. În textul care corespunde volumului nostru (temele 26-50), lipsesc următoarele folii:

– 2 folii între ... καὶ ἀναριθμήτους μου ἁμαρτίας] (27.2.36.20) – [ἡ ψυχὴ οὐ προστρέχει ... (28.2.44.23).

– 2 folii între ... συντυχιῶν. Δόμος] (28.6.52.29) – [Ὁ θεμέλιος πάντων ... (28.9.60.14).

– 1 folie între ... ἀρυόμενον, εἰ μὴ] (40.6.224.10) – [μέσον εἶχε γυναῖκα ... (40.6.226.31).

3) *Marcianus App. II 72* (R) (sec. XIII) – Manuscris integral al primelor două cărţi ale *Everghetinosului*. Acest manuscris este o copie a lui M şi a fost de aceea folosit în aparatul critic al ultimelor 5 teme, după desinit-ul lui M. Lecţiunile sale trebuie folosite cu precauţie, fiindcă în unele locuri copistul tinde să omită fragmente întregi, care probabil i se păreau redundante. Cu toate acestea, asemenea cazuri sunt relativ lesne reperabile şi R rămâne un martor important al lui M. Pe jumătatea superioară a paginilor din temele 45-50 ale cărţii I sunt aplicate fâşii de hârtie albă, probabil în urma unei restaurări recente, fapt care face ilizibilă o parte din text.

4) *Panteleimonos 42* (P) (sec. XIII) – Manuscris integral al primelor două cărţi ale *Everghetinosului*. Scriere îngrijită, cu multe prescurtări, greşeli foarte puţine de ortografie. În secolul al XVIII-lea au fost completate şi câteva folii care lipseau, probabil de către Ieromonahul Dionisie de la Schitul Sfânta Ana, cel care se semnează deasupra epigramei de pe interiorul copertei. Însemnările şi foliile scrise de el sunt notate în aparatul critic cu sigla m^2. Textul este în general unul bun şi P este alături de M cel mai însemnat manuscris al familiei α.

5) *Mosquensis 202* (Q) (sec. XIII) – Manuscris integral al primelor două cărţi ale *Everghetinosului*. Stare de conservare foarte bună, are destule lacune care au fost corectate prin adăugiri *in margine*, probabil în secolul al XVIII-lea.

6) *Mosquensis 11* (W) (sec. XV) – Manuscris integral al primelor două cărţi ale *Everghetinosului*. Stare de conservare foarte bună. În mod evident cel mai bun text al familiei β. Nu conţine textele interpolate în Q şi E, şi nici unele din lacunele acestora două, fapt pentru care se poate considera că este o copie îndeajuns de fidelă a unui manuscris mai vechi de sec. al XIII-lea. Puţinele lacune au fost corectate de altă mână, la o dată nu foarte îndepărtată de scrierea lui.

La stabilirea textului, am luat în seamă absolut toate diferenţele dintre manuscrise, judecând fiecare caz în parte şi alegând lecţiunea care ni s-a părut cea mai bună. Aparatul critic este unul selectiv, fiind condiţionat de următoarele limitări: cu câteva excepţii, nu am inclus variantele datorate iotacismelor şi alteraţiilor (ο/ω, ε/αι), sau inversării ordinii cuvintelor. Nu am notat de asemenea cele mai multe cazuri de omisiuni, adăugiri sau alternanţe de particule (δέ, γάρ, οὖν), conjuncţii sau arti-

cole şi nici de variante ale aceleiaşi forme gramaticale ale unui cuvânt. În general nu au fost menţionate diferenţe care nu influenţează în nici un fel înţelesul textului şi nici unele greşeli evidente.

Indicaţii particulare.

Oriunde apar referinţe la textul grec, acestea sunt notate prin patru (cinci în cazul apoftegmelor sau capetelor) cifre arabe, care desemnează tema, textul (şi eventual apoftegma), pagina şi rândul. De ex. 36.5(5).170.9 înseamnă tema 36, textul 5 (apoftegma/fragmentul 5), pagina 170, rândul 9.

Acolo unde un text conţine fragmente provenite din lucrări diferite (aşa cum se întâmplă mai ales în cazul Sfântului Efrem Sirul), începutul fiecărui fragment a fost marcat în textul grec prin indici cu cifre romane [i)], [ii)], [iii)] etc. Am folosit numerotaţia cu cifre arabe pentru fragmente ale aceluiaşi text numai atunci când acestea sunt şi în lucrările sursă apoftegme diferite (aşa cum e cazul Patericului) sau capete distincte (Avva Marcu, Sfântul Maxim Mărturisitorul, Avva Varsanufie).

În câteva locuri, pentru limpezimea frazei, s-a simţit nevoia completării traducerii cu expresii şi cuvinte inexistente în textul original. Adăugirile respective sunt cuprinse între paranteze drepte.

Alegerea unei ediţii a Sfintei Scripturi pentru redarea citatelor biblice s-a dovedit a fi o întreprindere anevoioasă. În dorinţa a nu crea în mod gratuit confuzii, mai ales pentru cei care au un acces limitat la textul grec, am urmat cât ne-a fost cu putinţă ediţia BOR. În locurile în care acest lucru s-a dovedit imposibil (şi în cazul Vechiului Testament ele nu sunt puţine), am recurs la celelalte traduceri sau la versiuni proprii. Pentru abrevierile cărţilor Sfintei Scripturi am urmat sistemul adoptat de Î.P.S. Bartolomeu Anania în a sa Biblie Jubiliară.

Ni s-a părut de folos să adăugăm într-o anexă şi lista surselor folosite de Pavel pentru textele din volumul de faţă. Tot în anexe pot fi găsiţi de asemenea câţiva Indici (scripturistic, de nume, de locuri şi de noţiuni).

Nu putem încheia aceste rânduri introductive fără a mulţumi celor care, într-un fel sau altul, au contribuit la editarea volumului de faţă. În primul rând profesorului Ion Pătrulescu, care ne-a fost alături ca întotdeauna cu pricepere, răbdare şi generozitate. Fără meşteşugul său lingvistic, traducerea noastră ar fi fost cu siguranţă mult mai săracă. Profesorul Erich Lamberts de la Academia din München ne-a sfătuit în câteva din dificultăţile pe care le prezină tradiţia manuscrisă. Evanghelí Skaka,

colaboratoare a Institutului de Studii Bizantine de la Queens College, Belfast, ne-a pus la dispoziţie material bibliografic şi ne-a împărtăşit din experienţa pe care a dobândit-o în ani buni de studiu al tradiţiei manuscrise a Everghetinosului, încurajându-ne demersul. O menţiune specială pentru Părintele Macarie Simonopetritul, iubitor şi cercetător al Vieţilor Sfinţilor, care ne-a ajutat acolo unde priceperea ori putinţa noastră de a găsi surse şi bibliografie erau în mod vizibil neîndestulătoare. Mulţumim, de asemenea, tuturor celor care ne-au înlesnit procurarea manuscriselor folosite: Prea Cuviosului Arhimandrit Ieremia, Egumenul Mănăstirii Sfântului Pantelimon, Părintelui Nifon, bibliotecarul Mănăstirii Varlaam, doamnei Axinia Dzurova, directoarea Centrului de Studii Bizantine „Ivan Dujcev” din Sofia, centrelor de fotografiere ale Bibliotecilor Ambrosiana, Marciana, Vatican şi al Bibliotecii Sinodale din Moscova.

Editorii

SIGLE ŞI ABREVIERI

Vechiul Testament

Fc	*Facerea*	Ps	*Psalmii*	Ag	*Agheu*
Iş	*Ieşirea*	Pr	*Proverbele lui Solomon*	Za	*Zaharia*
Lv	*Leviticul*	Ecc	*Ecclesiastul*	Mal	*Maleahi*
Nm	*Numeri*	Cânt	*Cântarea Cântărilor*	Tob	*Tobit*
Dt	*Deuteronomul*	Is	*Isaia*	Idt	*Iudita*
Ios	*Iosua Navi*	Ir	*Ieremia*	Bar	*Baruh*
Jd	*Judecători*	Plg	*Plângerile lui Iezechiel*	Epist	*Epistola lui Ieremia*
Rut	*Rut*	Iz	*Iezechiil*	Tin	*Cântarea celor trei tineri*
1 Rg	*1 Regi*	Dn	*Daniil*	3 Ezr	*Cartea a treia a lui Ezdra*
2 Rg	*2 Regi*	Os	*Osea*	Sol	*Înţelepciunea lui Solomon*
3 Rg	*3 Regi*	Am	*Amos*	Sir	*Înţelepciunea lui Isus, fiul lui Sirah*
4 Rg	*4 Regi*	Mi	*Miheia*	Sus	*Istoria Susanei*
1 Par	*1 Paralipomena*	Ioil	*Ioil*	Bel	*Bel şi Balaurul*
2 Par	*2 Paralipomena*	Avd	*Avdia*	1 Mac	*1 Macabei*
Ezr	*Ezdra*	Iona	*Iona*	2 Mac	*2 Macabei*
Ne	*Neemia*	Naum	*Naum*	3 Mac	*3 Macabei*
Est	*Estera*	Avc	*Avacum*	4 Mac	*4 Macabei*
Iov	*Iov*	Sof	*Sofonie*	Man	*Manase*

Noul Testament

Mt	*Evanghelia după Matei*	Ef	*Efeseni*	Evr	*Evrei*
Mc	*Evanghelia după Marcu*	Flp	*Filipeni*	Iac	*Iacob*
Lc	*Evanghelia după Luca*	Col	*Coloseni*	1 Ptr	*1 Petru*
In	*Evanghelia după Ioan*	1 Tes	*1 Tesaloniceni*	2 Ptr	*2 Petru*
FA	*Faptele Apostolilor*	2 Tes	*2 Tesaloniceni*	1 In	*1 Ioan*
Rm	*Romani*	1 Tim	*1 Timotei*	2 In	*2 Ioan*
1 Co	*1 Corinteni*	2 Tim	*2 Timotei*	3 In	*3 Ioan*
2 Co	*2 Corinteni*	Tit	*Tit*	Iuda	*Iuda*
Ga	*Galateni*	Flm	*Filimon*	Ap	*Apocalipsa*

Manuscrise şi ediţii reţinute pentru aparatul critic

α	**M**	*Marcianus App. II 68,* sec. XI
	V	*Vatopediou 201,* sec. XI
	P	*Panteleimonos 42,* sec. XIII
	R	*Marcianus App. II 72,* sec. XIII
β	**Q**	*Mosquensis 202,* sec. XIII
	W	*Mosquensis 11,* sec. XV
	Ed	*Ediţia princeps,* Veneţia, 1783

După desinit-ul lui M, am notat în aparatul critic drept familia α concordanţa lui P, R, *Serdicensis 183* şi *Ambrosianus F122*

Abrevieri ale aparatului critic

add.	addit (addidit) *a adăugat*
al.m.	alia manus *altă mână*
ante	*înainte*
corr.	correxit *a corectat*
del.	delevit *a şters*
des.	desinit *s-a terminat*
habet, habent	*conţine, conţin*
inc.	incipit *a început*
in marg.	in margine *în margine*
m^2	*mâna a doua*
n. leg.	non legitur *indescifrabil*
om.	omittit (omisit) *a omis*
post	*după*
s.l.	supra lineam *deasupra rândului*
172.6	pagina et linea *pagina şi rândul*
—	*inclusiv cuvintele intermediare*
...	*neincluzând cuvintele intermediare*

Sigle bibliografice

Dict. Byz.	*The Oxford Dictionary of Byzantium*, Oxford University Press, 1991.
DS	*Dictionnaire de Spiritualité*, Paris.
ed. Periv.	*Εὐεργετινός*, trad. în neogreacă Dimitris Hristaphakopoulos, ed. Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας, 2001.
PG	J. P. Migne, *Patrologia Græca*, Paris.
PL	J. P. Migne, *Patrologia Latina*, Paris.
ROC	*Revue de l'Orient Chrétien*, Paris.
SC	*Sources Chrétiennes*, Paris.
SH	*Subsidia Hagiographica*, Bruxelles.

Γίνωσκε, ἀδελφέ, ὅτι ὁ μὴ ἑαυτὸν τελείως τῷ σταυρῷ ἐπιδιδοὺς ἐν φρονήματι ταπεινώσεως καὶ ἐξουδενώσεως καὶ ῥίψας ἑαυτὸν ὑπὸ πάντων καταφρονεῖσθαι καὶ καταπατεῖσθαι, ἀδικεῖσθαί τε καὶ καταγελᾶσθαι καὶ χλευάζεσθαι, καὶ ταῦτα πάντα μετὰ χαρᾶς διὰ τὸν Κύριον ὑπομένων καὶ μὴ ἐκδικῶν ὅλως τὰ ἀνθρώπινα, δόξαν ἢ τιμὴν ἢ ἔπαινον ἢ ἡδονὴν βρώσεως ἢ πόσεως ἢ ἐνδύματος, μοναχὸς ἀληθινὸς γενέσθαι οὐ δύναται.

Să ştii, frate, că nu poate fi monah adevărat cel care nu se pune pe sine însuşi desăvârşit pe cruce, cu cuget de smerenie şi dispreţ de sine; cel care nu se aruncă la pământ să fie nesocotit şi călcat în picioare, nedreptăţit, batjocorit şi luat în râs de toţi, răbdând cu bucurie toate acestea pentru Domnul, fără să caute deloc lucruri omeneşti – adică slavă, cinste, laudă, plăcerea bucatelor, băuturilor sau veşmintelor.

Avva Marcu (Tema 32.5)

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚϚ´

Ὅτι τοὺς προσιόντας τῇ μοναδικῇ πολιτείᾳ μετὰ πολλῆς δοκιμασίας δεῖ δέχεσθαι· οἱ γὰρ μετὰ δοκιμασίας προσδεχθέντες ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον καὶ δοκιμώτατοι ἀποβαίνουσι. Τίνα τε αὐτοῖς δεῖ ἐπιτρέπειν.

Α´. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Παχωμίου

Νέος ἔτι ὢν ὁ ἅγιος Παχώμιος καὶ τῇ πρὸς Θεὸν ἀγάπῃ πυρωθεὶς τὴν καρδίαν μοναχὸς γενέσθαι προεθυμεῖτο. Καὶ δὴ μηνυθέντος αὐτῷ ἀναχωρητοῦ τινος ὀνόματι Παλάμωνος, οἰκοῦντος κατὰ μόνας, παρεγένετο πρὸς αὐτὸν βουλόμενος εἶναι σὺν αὐτῷ. Καὶ φθάσας ἕως τοῦ κελλίου αὐτοῦ, ὃ τῇ ἐρήμῳ ἐπλησίαζεν, ἤρξατο κρούειν τὴν θύραν. Ὁ δὲ παρανοίξας ἔφη πρὸς αὐτόν· Τί θέλεις καὶ τίνα ζητεῖς; Ἦν γὰρ ἐκ τοῦ ἐπὶ χρόνον κατὰ μόνας ἀσκεῖσθαι αὐστηρότερος ὁ γέρων. Ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Παχώμιος εἶπεν αὐτῷ· Ὁ Θεός με ἀπέστειλε πρὸς σέ, ἵνα ποιήσῃς με μοναχόν. Λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· Οὐ δύνασαι γενέσθαι μοναχός· οὐ μικρὸν γὰρ πρᾶγμά ἐστι τὸ ἔργον τοῦ μοναχοῦ. Διὸ καὶ πολλοὶ παραγενόμενοι ἐνταῦθα, ὀκλάσαντες οὐχ ὑπέμειναν. Λέγει αὐτῷ ὁ Παχώμιος· Οὐ πάντων ἀνθρώπων αἱ γνῶμαί εἰσιν ὅμοιαι. Δέξαι με καὶ ὁ χρόνος σὲ πληροφορεῖ. Ἔφη πρὸς αὐτὸν ὁ γέρων· Εἶπόν σοι ὅτι οὐ δύνῃ. Ἄπελθε ἀλλαχοῦ καὶ ἄσκησον χρόνον τινά· εἶθ' οὕτως παραγίνῃ καὶ δέχομαί σε. Καὶ γὰρ ἐγώ, φησίν, ἐνταῦθα διάγων, σκληρὰν ἄσκησιν ἔχω καὶ οὐδενὸς ἑτέρου χάριτι Θεοῦ μεταλαμβάνω εἰ μὴ ἄρτου καὶ ἅλατος, ἐλαίου δὲ καὶ οἴνου παντελῶς ἀπέχομαι· καὶ ἀγρυπνῶ τὸ ἥμισυ τῆς νυκτὸς εἰς εὐχὰς καὶ μελέτην λογίων Θεοῦ διατελῶν· ἔστι δ' ὅτε καὶ ὅλην τὴν νύκτα.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ Παχώμιος καὶ τῷ αὐστηρῷ τῶν λόγων καταιδεσθείς, τῇ θείᾳ χάριτι προθέμενος ἐν τῇ ψυχῇ πάντα πόνον γενναίως ὑπομένειν, ἔφη πρὸς αὐτόν· Πιστεύω τῷ Κυρίῳ ὅτι παρέξει μοι δύναμιν καὶ ὑπομονήν, ὥστε καταξιωθῆναί με διὰ τῶν σῶν ἁγίων εὐχῶν ἐνταῦθα τελειωθῆναι. Τότε τῷ διορατικῷ ὀφθαλμῷ κατανοήσας ὁ ἅγιος Παλάμων τὴν περὶ τοῦ σωθῆναι πίστιν καὶ προθυμίαν τοῦ Παχωμίου, ἀνοίξας τὴν θύραν εἰσεδέξατο αὐτὸν ἐνδύσας τὸ σχῆμα τῶν μοναχῶν.

---

2 add. περὶ τοῦ ante ὅτι *β* ‖ 3 προσδεχθέντες : εἰσδεχθέντες *β* ‖ 16 ὅμοιαι : ὅμως οὖν M ‖ 18 παραγίνῃ : παραγενοῦ V ‖ 19 add. χρόνον ante διάγων Q ‖ 21 λογίων om. P ‖ 24 ὑπομένειν : ὑποφέρειν Q ‖ 26 ἁγίων : ὁσίων *β* ‖ 28 τοῦ Παχωμίου om. M

TEMA 26

Cei care vin la viețuirea călugărească trebuie primiți numai după multă încercare; fiindcă cei primiți cu încercare de cele mai multe ori ajung foarte iscusiți. Ce trebuie să li se poruncească acestora.

1. Din Viața Sfântului Pahomie

Încă din tinerețe, Sfântului Pahomie i se aprinsese inima de dragoste către Dumnezeu și dorea cu osârdie să ajungă monah. Vestindu-i-se de un pustnic, pe nume Palamon, viețuitor în singurătate, s-a dus la dânsul vrând să stea împreună. Când a ajuns la chilia lui, nu departe de pustie, a început să bată în ușă. Acela, deschizând puțin, îi zise: „Ce vrei și pe cine cauți?" – căci din îndelungata nevoință de unul singur Bătrânul era foarte aspru. Iar Pahomie îi răspunse: „Dumnezeu m-a trimis la tine să mă faci monah". Îi spune Bătrânul: „Nu poți să fii monah, pentru că lucrarea monahului nu-i lucru mic. De aceea mulți au venit aici, dar s-au frânt [sub greutăți] și n-au îndurat". Zice Pahomie: „Nu toți oamenii au aceeași hotărâre; primește-mă și timpul te va încredința". „Ți-am spus că n-ai să poți", îi spuse Bătrânul. „Du-te în altă parte și te nevoiește o vreme, iar apoi întoarce-te și te primesc. Că eu viețuiesc aici în nevoință aspră și, cu harul lui Dumnezeu, nu mănânc nimic altceva afară de pâine și sare; iar de untdelemn și vin mă feresc cu desăvârșire. Priveghez jumătate de noapte – ba chiar și toată uneori – petrecând întru rugăciuni și cercetarea cuvintelor lui Dumnezeu".

Pahomie, auzind acestea și primind cu evlavie asprimea cuvintelor, se hotărî în adâncul sufletului, cu ajutorul dumnezeiescului har, să rabde cu vitejie toate ostenelile. Îi zise Părintelui: „Cred Domnului că îmi va da putere și răbdare, încât să mă învrednicesc prin sfintele tale rugăciuni să mă săvârșesc aici". Atunci Sfântul Palamon, văzând cu ochiul pătrunzător al minții credința și osârdia lui Pahomie pentru mântuire, i-a deschis ușa, l-a primit înăuntru și l-a îmbrăcat în schima[1] monahilor.

---

[1] Σχῆμα – *formă, chip, înfățișare* și particularizat, *îmbrăcăminte, obicei*. Cuvântul este folosit pentru a desemna haina călugărească, dar și viețuirea monahală în general (cel care îmbracă schima este cel care devine monah, care primește „chipul" călugăresc, îngeresc; de unde și expresia „are atâția ani *în schimă*").

Καὶ διῆγον λοιπὸν ἀμφότεροι ἐπὶ τὸ αὐτὸ ἀσκούμενοι καὶ σχολάζοντες ταῖς προσευχαῖς. Τὸ δὲ ἔργον αὐτῶν ἦν νήθειν τρίχας καὶ ὑφαίνειν σάκκους. Ἐργαζόμενοι δὲ ἐκοπίων, κατὰ τὸν ἀπόστολον, οὐχ ἕνεκεν τῆς ἑαυτῶν ἀναπαύσεως οὐδ' ἕνεκεν χρημάτων συλλογῆς, ἀλλ' εἰς διατροφὴν πτωχῶν. Βλέπων δὲ ὁ Παλάμων τοῦ Παχωμίου τὴν εἰς πάντα ὑπακοὴν καὶ τὴν τῆς ἀσκήσεως προκοπὴν ἠγαλλιᾶτο σφόδρα καὶ ἐδόξαζε τὸν Θεόν.

Β'. Ἐν τῷ αὐτῷ

Τῷ ἁγίῳ Παχωμίῳ εὐχὴ ἦν συνεχὴς τὸ γενέσθαι ἐπ' αὐτῷ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Καὶ δὴ μετὰ χρόνον τινὰ ἀγρυπνοῦντι αὐτῷ καὶ τὸ αὐτὸ προσευχομένῳ ὤφθη αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου λέγων· Θέλημα Θεοῦ ἐστι τὸ διακονεῖν αὐτῷ καὶ ἀποκαταλλάσσειν τῷ Θεῷ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος. Τρὶς δὲ τοῦτο εἰπὼν ἀπῆλθεν ἀπ' αὐτοῦ. Εὐχαριστήσας οὖν τῷ Θεῷ ὁ Παχώμιος καὶ πληροφορηθεὶς ἐπὶ τῇ πρὸς αὐτὸν γενομένῃ πάλιν ὀπτασίᾳ ἤρξατο ὑποδέχεσθαι τοὺς ἐκ μετανοίας προσερχομένους τῷ Θεῷ καὶ μετὰ δοκιμασίας πολλῆς ἐδίδου αὐτοῖς τὸ τῶν μοναχῶν σχῆμα, ἀπαγορεύων μὲν αὐτοῖς τὰ τοῦ βίου, προβιβάζων δὲ αὐτοὺς κατὰ μέρος ἐν τῇ ἀσκήσει.

Γ'. Ἐν τῷ βίῳ τῆς ὁσίας Θεοδώρας

Ἡ μακαριωτάτη γυναικῶν Θεοδώρα κόσμῳ καὶ τοῖς ἐν κόσμῳ ἀποτάξασθαι κρίνασα καὶ σοφωτάταις ἐπινοίαις πτερνίσαι τὸν ἀπατήσαντα, ἀνδρεῖον σχῆμα περιθεμένη, ὡς ἂν οὕτω λάθῃ τὸν ἑαυτῆς ἄνδρα ταύτην ἐπιμελῶς ζητεῖν μέλλοντα, ἀνδρῶν πρόσεισι κοινοβίῳ σημείοις ὀκτωκαίδεκα τῆς Ἀλεξανδρέων ἀπέχοντι. Καὶ ἔτι τοῦ πυλῶνος ἔξω τυγχάνουσα εἰσδεχθῆναί τε αὐτὴν ἠξίου καὶ τοῦ ἀριθμοῦ γενέσθαι τῶν ἀσκουμένων. Οἱ δὲ οὐ πρότερον ἔφησαν, καίτοι ἄνδρα τούτοις καὶ οὐχὶ γυναῖκα νομιζομένην, εἰ μὴ παρ' ὅλην νύκτα αἴθριος διαμείνῃ καὶ δοκίμιον οὕτω καρτερίας παράσχῃ τοῖς ἀδελφοῖς. Ἡ δὲ οὐ μόνον ἡδέως ἐδέξατο τὸ λεχθέν, καὶ ταῦτα μὴ ἀγνοοῦσα ὅτι θηρία πολλὰ τῆς νυκτὸς προσβάλλει διὰ τὸ τοῦ τόπου ἐρημόν τε καὶ κομιδῇ ἄγριον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἔργον τὸ προσταχθὲν ἤγαγε· καὶ διενυκτέρευσεν οὕτω προσμένουσα τῷ πυλῶνι. Διὸ καὶ ὁ τῷ Δανιὴλ πάλαι καθημερώσας τὴν λεοντείαν ὠμότητα, αὐτὸς καὶ νῦν τὴν ὁσίαν προειδὼς εἰς οἷον ὕψος ἀναδραμεῖται τῆς ἀρετῆς καὶ θηρσὶν

7-16 Β'. om. α : habet β ‖ 24 νομιζομένην : λογιζομένην Q ‖ 28 προσταχθὲν : πραχθὲν β

De atunci petreceau laolaltă nevoindu-se şi îndeletnicindu-se cu rugăciunile. Lucrul mâinilor lor era să toarcă lână şi să țeasă saci. Se osteneau lucrând, precum spune Apostolul[2], însă nu pentru tihna lor şi nici pentru a strânge bani, ci pentru a-i hrăni pe săraci. Iar Palamon, văzând ascultarea lui Pahomie întru toate şi sporirea lui în nevoință, se bucura mult şi dădea slavă lui Dumnezeu.

2. Din aceeaşi Viață

Rugăciunea neîncetată a Sfântului Pahomie era să se facă cu el voia lui Dumnezeu. Şi după câtăva vreme, când priveghea şi se ruga aşa, i s-a arătat un înger al Domnului, care i-a zis: „Voia lui Dumnezeu este să-I slujeşti şi să împaci cu El neamul omenesc". Şi grăind aceasta de trei ori, a plecat de la dânsul. Atunci Pahomie I-a mulțumit lui Dumnezeu şi, încredințat de vedenia ce i se făcuse iarăşi, a început să-i primească pe cei care veneau la Dumnezeu din pocăință. Iar schima călugărească le-o dădea după multă încercare, oprindu-i de la cele lumeşti şi călăuzindu-i încetul cu încetul întru nevoință.

3. Din Viața Cuvioasei Teodora

Preafericita între femei Teodora, gândind să se lepede de lume şi de cele dintr-însa şi cu cugete preaînțelepte să îl înşele pe cel ce o amăgise[3], şi-a luat înfățişare bărbătească – ca astfel să se ascundă de bărbatul ei care avea să o caute cu stăruință – şi s-a dus la o mănăstire de călugări, aflată la optsprezece mile de Alexandria. Ajungând în fața porții, ceru să fie primită înăuntru şi să fie numărată între nevoitori. Părinții, însă, care o credeau bărbat şi nu femeie, îi ziseră că nu o primesc de nu va sta mai întâi toată noaptea sub cerul liber, dând astfel fraților o dovadă de tărie. Iar ea nu numai că primi cu bucurie cuvântul lor – chiar de ştia că noaptea ies pe acolo multe fiare, locul fiind pustiu şi cu totul sălbatic – dar şi trecu porunca în faptă; şi înnoptă aşa, aşteptând în fața porții. De aceea Cel care odinioară îmblânzise pentru Daniil cruzimea leilor a păzit-o şi acum neatinsă de fiare pe cuvioasă, ştiind *Dn.6,18-23.*

[2] *Şi ne ostenim, lucrând cu mâinile noastre* (1Co. 4,12).

[3] Adică pe diavol. Teodora era o creştină căsătorită din Alexandria. Un bogat se îndrăgosteşte de ea şi izbuteşte să o tragă în păcat. După adulter, Teodora se hotărăşte să se pocăiască pentru greşeală, în chipul în care se va vedea mai departe.

ἄληπτον διετήρησεν. Ὃ καὶ αὐτῇ πείρᾳ καταμαθόντες οἱ μοναχοὶ τὸ συνεῖναι τούτοις θεοφιλὲς ἔκριναν.

Ἀσμένως οὖν εἰσδεχθείσης, ὁ τῆς μονῆς προεστὼς ἐντυχὼν αὐτῇ κατὰ μόνας ἐπιμελῶς ἠρώτα τίς τε εἴη καὶ κατὰ ποίαν δὴ τὴν αἰτίαν πρὸς τὰ τῶν μοναχῶν παραγένοιτο· Μὴ δανείσμασι, φησί, χρεῶν βαρυνόμενος ἢ φόνῳ τινὸς ἁλοὺς ἢ τρέφειν παῖδας ἠπορηκὼς τὸ κοσμικὸν ἀποβαλεῖν σχῆμα προείλου; Δι' οὐδὲν τούτων, ἡ Θεοδώρα εἶπεν, ὦ πάτερ, ἀλλὰ διὰ τὸ σχολάσαι με μόνον τοῦ κοσμικοῦ θορύβου καὶ τὰς οἰκείας ἀποκλαύσασθαι ἁμαρτίας. Πῶς δὲ καλῇ, ὁ μέγας ἀνθυπέφερε; Καὶ ἡ γενναία· Θεόδωρος, εἶπεν, ἐμοὶ τὸ ὄνομα. Ὁ δέ· Καὶ μὴ ὑπολάμβανε, ἔφη, ἀδελφὲ Θεόδωρε, ὅτι ἐκτὸς ἔσται σοι πόνων ἡ ἐνταῦθα διαγωγή· ἀλλ' εἰ βούλει τῷ ὄντι τὸν τῆς ὑπακοῆς ζυγὸν ὑπελθεῖν, πάσαις ἴσθι χρείαις ὑπηρετήσων τῶν ἀδελφῶν, οὐ ταῖς ἐν τῇ μονῇ μόνον, οἷον τῶν φυτῶν καὶ λαχάνων ἐπιμελούμενος, ὕδατός τε μετακομιδῇ λειτουργῶν καὶ ἀμελητὶ ἄρδων, ἀλλὰ δὴ καὶ ταῖς ἔξω ταύτης διακονούμενος· καὶ ὅτε χρεία καλοίη πρὸς τὴν πόλιν ἀπιέναι μὴ παραιτούμενος. Οὐ μὴν ἔσται σοι ταῦτα πρόφασις πρὸς τοὺς ἀσκητικοὺς πόνους ὀλιγωρεῖν, ἀλλὰ καὶ οὕτω μᾶλλον ἀπαραλείπτως νηστείᾳ δεῖ σε προσανέχειν καὶ προσευχῇ, ψάλλειν τε συνήθως καὶ τὴν ἑσπερινὴν ὁσημέραι καὶ ὀρθρινὴν δοξολογίαν ἐπιτελεῖν· πρὸς δέ, καὶ τῶν καλουμένων ὡρῶν μηδὲ μίαν καταλιμπάνειν· προσπονεῖσθαι δὲ καὶ γονάτων κλίσει καὶ οὕτω τρύχειν τὸ σῶμα διὰ τὰς ἐκεῖθεν τῶν πολεμούντων ἐπιβουλάς.

Ταῦτα οὖν ἡ μακαρία ἐνθεῖσα ταῖς ἀκοαῖς καὶ ὥσπερ τι ψυχῆς εἶναι λογισαμένη ἐντρύφημα, μετὰ πολλῆς αὐτὰ τῆς προθυμίας ἐπηγγείλατο πράττειν· καὶ οὕτως ὁμοταγὴς τῷ καλῷ ἐκείνῳ τῶν μοναχῶν χορῷ γίνεται. Ἐπεὶ δὲ αἱ πρὸς Θεὸν αὐτῆς συνθῆκαι τὸ ἀψευδὲς ἕξειν ἔμελλον, πᾶσι τοῖς τῆς σαρκὸς φρονήμασι χαίρειν εἰποῦσα εὐθὺς ἀπεδύσατο πρὸς τοὺς πόνους, μηδένα ὄκνον μὴ πρόφασιν εἰς διακονίαν προβαλλομένη. Ἔτεσιν οὖν ὀκτὼ τῇ τε τῶν φυτῶν ἀρδείᾳ καὶ τῶν λαχάνων, ἃ τοῖς ἐν τῇ μονῇ τὴν χρείαν παρεῖχεν, ὅσαι ἡμέραι προσκαρτεροῦσα, τοῦ τε ἀλήθειν τὸν σῖτον καὶ φυρᾶν τὸ ἀλούμενον καὶ εἰς ἄρτους παρασκευάζειν οὐχ ὑστεροῦσα, ἑψοῦσά τε τὸ λάχανον, ᾧ καὶ ἀπέτρεφον ἑαυτοὺς οἱ νεκροῦν τὸ σῶμα σπουδάζοντες, οὐδὲ τῆς ἐν ἐκκλησίᾳ τελουμένης συνάξεως ἀπελείφθη ποτέ, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἐν ταύτῃ τῆς ψυχῆς ἐνέφαινε τὸ φιλόθεον.

---

1 αὐτῇ : αὐτοὶ *β* ‖ 2 θεοφιλὲς : θεοφιλῶς P ‖ 10 σοι om. *α* ‖ 11 τῷ ὄντι om. Q Ed ‖ 23 Ἐπεὶ δὲ : Ἐπειδὴ Ed

mai dinainte la ce înălțime a virtuții se va ridica. Iar monahii, învățând astfel chiar din cercare, au socotit lucru plăcut lui Dumnezeu ca Teodora să rămână în obște.

După ce a fost primită cu bucurie, întâi-stătătorul mănăstirii, luând-o deoparte, începu să o întrebe cu de-amănuntul cine este și pentru care pricină a venit la viețuirea călugărească. „Nu cumva, zicea el, ai ales să te lepezi de chipul lumesc împovărat de datorii și împrumuturi, sau prins cu vreun omor, ori neputând să-ți hrănești copiii?" „Pentru nici una din acestea, Părinte, zise Teodora, ci numai ca să mă liniștesc de zarva lumii și să-mi plâng păcatele". „Cum te cheamă?", întrebă Bătrânul. „Teodor îmi e numele". „Să nu socotești, frate Teodore, că aici ai să petreci fără osteneală. Ci dacă vrei cu adevărat să iei asupra ta jugul ascultării, cunoaște că vei sluji fraților în toate nevoile, nu numai în cele din mănăstire – îngrijirea răsadurilor și a verdețurilor, aducerea apei și udarea la timp [a grădinii] – dar și în treburile din afară; dacă nevoia te va chema să mergi în cetate, nu vei da înapoi. Și acestea nu-ți vor fi pricină de nesocotire a ostenelilor nevoinței, ci mai mult va trebui să stărui necontenit în post și rugăciune, să cânți psalmi după obicei și să-ți împlinești în fiecare zi slavoslovia de seară și de dimineață; iar dintre numitele Ceasuri[4] nici măcar unul nu-l vei trece cu vederea. Încă, o să te ostenești și cu plecarea genunchilor, istovindu-ți în acest chip trupul, din cauza uneltirilor vrăjmașilor care vin prin el".

Pe toate acestea fericita le ascultă cu luare aminte și, socotindu-le ca pe o desfătare a sufletului, făgădui să le împlinească cu multă osârdie. Și așa a ajuns în rândul acelei cete vrednice de monahi. Iar pentru că făgăduințele ei către Dumnezeu aveau să fie nemincinoase, luându-și rămas bun de la toate cugetele trupești, s-a gătit[5] îndată de osteneli, fără urmă de trândăvie sau de altă pricină care să-i împiedice slujirea. A petrecut așa opt ani, grijind de răsadurile și verdețurile care erau trebuincioase în mănăstire. În fiecare zi trebăluia cu sârg la măcinatul grâului, la frământatul aluatului, nelăsând la o parte nici pregătirea pâinilor. Apoi gătea și verdețurile cu care se hrăneau

---

[4] Ceasurile (Ὧρες) – slujbe scurte din timpul zilei (Ceasul 1, 3, 6 și 9), numite așa după ora (bizantină) la care se slujeau. Inițial rânduieli monahale, au fost preluate și în tipicul parohial laic, fapt care a dus la unirea lor cu alte slujbe dintre cele șapte laude (Ceasul 1 după Utrenie, Ceasurile 3 și 6 înainte de Liturghie, iar ceasul 9 înainte de Vecernie).

[5] *Litt.* „s-a dezbrăcat". Aluzie la pregătirea atletului, care se dezbrăca de haine înaintea luptei; asemenea, nevoitorul se leapădă de toate câte i-ar putea fi piedică pe calea sfințeniei.

Ἀλλὰ καὶ οὕτως ἔχουσαν ἀγωγῆς καὶ βίον ἄγαν ἐπίπονον ἑλομένην, ὁ τοῦ προλαβόντος σφάλματος λογισμὸς οὐκ ἀνῆκεν ὅλως αὐτὴν ἠρεμεῖν· ἀλλὰ ταῖς πανημέροις ταύταις διακονίαις τῆς νυκτὸς ἐπιούσης, ὅτε καὶ ὕπνου καὶ μετρίας ἔδει μεταλαχεῖν ἀναπαύσεως, πλήττουσα τὸ στῆθος καὶ τὴν ψυχὴν κινοῦσα πρὸς δάκρυα ἔλεγε· Συγχώρησόν μοι τὴν ἁμαρτίαν, Κύριε, ἣ τὸ εὔσχημον τῆς ἐμῆς ἀπώλεσε σωφροσύνης.

Καὶ ἐλαίου δὲ καὶ σίτου καὶ τῶν ἄλλων ἀναγκαίων ἐν τῇ μονῇ αὕτη τὸ πλεῖστον τήν τε ἀγορὰν καὶ τὴν μετακομιδὴν διὰ τῶν καμήλων ἐποίει. Καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, οὐκ ἦν τις διακονία τὸ ἐπίπονον ἔχουσα εἰς ἣν ἡ Θεοδώρα οὐ προθυμοτέρα τῶν ἄλλων ἐδείκνυτο.

Δ'. Ἐν τῷ βίῳ τῆς ὁσίας Μελάνης τῆς Ῥωμαίας

Ἡ ἁγία Μελάνη κοινόβιον ἐν Ἱεροσολύμοις, κατὰ τὸ ὄρος τῶν Ἐλαιῶν, παρθένων πλέον ἢ ἐνενήκοντα συστησαμένη ἡγεμόνα ταύταις ἐφίστησι τὴν καὶ λόγῳ καὶ τρόπῳ τῶν λοιπῶν διαφέρουσαν. Αὐτὴ δὲ θεραπαινίδος μὲν τάξιν ἐπεῖχε πρὸς αὐτὰς τῇ θεραπείᾳ, τῇ δὲ φιλανθρωπίᾳ μητρός· ὑπετίθει γὰρ αὐταῖς τὰ σωτήρια μεθ' ὅσης ἂν εἴποις τῆς ταπεινοφροσύνης. Ἔλεγεν οὖν πρὸς αὐτὰς ὑπακοῆς χάριν καὶ τοῦ ταῖς ἀρχαῖς πείθεσθαι, ὅτι κἂν τοῖς βιοτικοῖς τοῦτό ἐστι τὸ μάλιστα πάντα συνέχον καὶ βασιλέα μὲν ἀποφαῖνον τὸν βασιλέα, ὑπήκοον δὲ τὸν ὑπήκοον· ἂν δὲ τοῦτο ἀνέλῃς, ἀνεῖλες δὴ καὶ τὴν τάξιν καὶ μετὰ τῶν ὀνομάτων συνέχεες δὴ καὶ τὰ πράγματα. Προσετίθει δὲ καὶ παράδειγμά τι τοιοῦτον.

Ποτέ τις προσῆλθε γέροντι μεγάλῳ φοιτητὴς αὐτοῦ γενέσθαι σπουδάζων. Τοῦ δὲ ἐκ προοιμίων οἷον εἶναι χρὴ τὸν μαθητὴν ὑπεμφαίνοντος, κελεῦσαι ἀνδριάντα αὐτοῦ που πλησίον ἑστῶτα, ὡς ἂν ἐκεῖνος δύναιτο, τύψαι τε καὶ λακτίσαι. Ἐπεὶ δὲ ὁ νέος ὑπήκουσεν, ἐρέσθαι τὸν γέροντα, εἴ τι πληττόμενος καὶ διαλακτιζόμενος ὁ ἀνδριὰς ἀντεῖπεν ἢ ἐδυσχέρανε. Τοῦ δὲ μηδὲν τοιοῦτον γενέσθαι φήσαντος, αὖθις αὐτὸν κελεῦσαι πλῆξαι καὶ ταῖς πληγαῖς καὶ ὕβρεις προσθεῖναι. Ὡς δὲ τρὶς ταῦτα ἔδρα, ὁ δὲ ἀνδριὰς ἀνδριὰς μόνος ἦν ἄψυχός τε καὶ ἄφωνος, τότε ὁ γηραιός· Εἰ μὲν οὖν καὶ σύ, ἔφη, τὰ αὐτά τε ἀνέχεσθαι δύνῃ καὶ μηδὲν ἀντιλέγειν, ὥσπερ οὐδὲ τοῦτο τὸ ξόανον διὰ πάντων ἐμπαροινούμε-

---

4 μεταλαχεῖν : μεταλαβεῖν P ‖ 10 προθυμοτέρα : προτιμωτέρα P ‖ 11 ὁσίας : ἁγίας Ed ‖ 23 χρὴ : δεῖ Q Ed ‖ 25 πληττόμενος : τυπτόμενος α

cei care se străduiau să-şi omoare trupul[6]. Şi nici de la slujbele săvârşite în biserică nu a lipsit vreodată, ci mai mult acolo vădea iubirea sufletului său pentru Dumnezeu.

Dar cu toate că avea o asemenea petrecere şi alesese vieţuire cu multă osteneală, gândul greşelii de mai înainte nu-i dădea de loc pace. Dimpotrivă, după slujirile acelea de toată ziua, când se lăsa noaptea, deşi s-ar fi cuvenit să se împărtăşească de somn şi de odihnă cu măsură, îşi lovea pieptul şi îşi imboldea sufletul spre lacrimi, zicând: „Doamne, iartă-mi păcatul, care a pierdut bunul chip al curăţiei mele".

Tot ea făcea mai toate târguielile, uleiul, grâul şi celelalte trebuincioase în mănăstire, şi le căra cu cămilele. Scurt vorbind, nu era nici o slujire cu osteneală în care Teodora să nu se arate cu mai multă osârdie decât ceilalţi.

4. Din Viaţa Cuvioasei Melania Romana

După ce Sfânta Melania a întemeiat la Ierusalim, pe muntele Măslinilor, o obşte cu mai bine de nouăzeci de fecioare, le-a rânduit stareţă pe cea mai aleasă dintre toate prin cuvânt şi vieţuire. Aceasta le purta de grijă ca o slujitoare, iar în privinţa iubirii le era ca o mamă; căci le povăţuia cele spre mântuire – ai putea zice – cu toată smerita cugetare. Le vorbea despre ascultare şi despre supunerea către stăpâniri, că ţin în rânduială toate lucrurile, chiar şi în cele ale lumii: pe împărat îl arată împărat, iar pe supus, supus. Dacă le înlături, ai înlăturat rânduiala şi odată cu numele ai încurcat şi lucrurile. Adăuga şi o pildă ca aceasta:

Cineva s-a dus odată la un mare Bătrân, râvnind să-i ajungă ucenic. Bătrânul, voind să-i arate de la bun început cum trebuie să fie un ucenic, îi porunci să bată şi să lovească cu picioarele, cât poate de tare, o statuie ce se afla acolo aproape. Tânărul făcu ascultare, după care Bătrânul îl întrebă dacă statuia s-a împotrivit sau s-a tulburat, când era lovită şi bătută. Zicând acela că nimic asemănător nu s-a întâmplat, îi porunci să o lovească din nou, adăugând şi ocări la lovituri. După ce făcu de trei ori aşa, iar statuia rămase tot statuie, neînsufleţită şi făr'de glas, Bătrânul îi zise: „Dacă şi tu poţi să suferi aceleaşi şi să nu cârteşti deloc – precum a făcut statuia, deşi vătămată în fel

---

[6] Asceza Părinţilor e numită aici „mortificare a trupului", o sintagmă care trebuie înţeleasă întotdeauna cu dreaptă socoteală. Postul, privegherea, înfrânarea, metaniile şi celelalte osteneli au ca scop libertatea de patimile trupeşti, care este singurul rost al nevoinţei.

νον, χώρει τε θαρρῶν καὶ τῆς παρ' ἡμῖν παιδείας ἀπόλαυε· εἰ δὲ μή, μηδὲ τῇ μεθ' ἡμῶν ἐπιχείρει διατριβῇ.

Ε΄. Παλλαδίου

Διηγήσατό μοι Κρόνιος, ὁ μαθητὴς τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου, περὶ Παύλου τοῦ ἐπονομασθέντος ἁπλοῦ διὰ τὸ ἄκακον καθ' ὑπερβολὴν καὶ ἁπλοῦν τοῦ τρόπου αὐτοῦ. Καὶ εἶπέ μοι, ὅτι Παῦλός τις ὀνόματι, ἄγροικος ἄνθρωπος καὶ γεωργός, ὡραίᾳ γυναικὶ συνεζεύχθη, κακοτρόπῳ τὴν γνώμην· ἥτις ἑτέρῳ συμφθειρομένη ἐπὶ πολὺ τοῦτον ἐλάνθανε διὰ τὸ ἀκέραιον τοῦ ἤθους αὐτοῦ καὶ πρὸς κακίαν ἀνύποπτον. Ποτὲ οὖν ὁ Παῦλος ἐπανιὼν ἐκ τοῦ ἀγροῦ, αἰφνίδιον εἰσελθὼν τὴν οἰκίαν καταλαμβάνει ταύτην ἐπ' αὐτοφώρῳ μοιχευομένην. Καὶ μειδιάσας σεμνὸν ἐπιφωνεῖ αὐτοῖς· Καλῶς, καλῶς· ἀληθῶς οὐ μέλει μοι. Μὰ τὸν Ἰησοῦν, ἐγὼ οὐκέτι εἰμὶ μετ' αὐτῆς. Ὕπαγε, ἔχε αὐτὴν καὶ τὰ παιδία αὐτῆς καὶ ἐγὼ ὑπάγω, γίνομαι μοναχός.

Καὶ μηδενὶ μηδὲν εἰρηκὼς ἀνατρέχει τὰς ὀκτὼ μονὰς καὶ ἀπέρχεται πρὸς τὸν μακάριον Ἀντώνιον καὶ κρούει τὴν θύραν. Ἐξελθὼν οὖν ὁ μέγας ἐρωτᾷ αὐτόν· Τί θέλεις; Λέγει αὐτῷ ὁ Παῦλος· Μοναχὸς θέλω γενέσθαι. Ἀποκρίνεται αὐτῷ ὁ Ἀντώνιος· Ἐτῶν ἑξήκοντα γέρων ἄνθρωπος ὧδε μοναχὸς γενέσθαι οὐ δύναται· ἀλλὰ μᾶλλον ἄπελθε εἰς κώμην καὶ ἐργάζου καὶ ζῆθι ἐργατικὸν βίον εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ· ὑπομεῖναι γὰρ τὰς θλίψεις τῆς ἐρήμου οὐ δύνασαι. Ἔφη ὁ γέρων· Εἴ τι ἄν με διδάξῃς, ἐκεῖνο ποιήσω. Λέγει ὁ Ἀντώνιος· Εἴρηκά σοι ὅτι γέρων εἶ καὶ οὐ δύνασαι μονάσαι. Ἄπελθε εἰ ἄρα θέλεις μονάσαι, εἴσελθε εἰς κοινόβιον πλειόνων ἀδελφῶν, οἵτινες δύνανταί σου τῆς ἀσθενείας ἀντέχεσθαι· ἐγὼ γὰρ μόνος κάθημαι ὧδε διὰ πέντε ἐσθίων καὶ τοῦτο λιμώττων καὶ μὴ χορταζόμενος.

Τούτοις καὶ τοῖς τοιούτοις ῥήμασιν ἀπεσόβει τὸν Παῦλον. Ὁ δὲ ὡς οὐχ ὑπεχώρει, εἰσελθὼν εἰς τὸ σπήλαιον ὁ Ἀντώνιος καὶ κλείσας τὴν θύραν οὐκ ἐξῆλθεν ἐπὶ ἡμέρας τρεῖς δι' αὐτόν. Ὁ δὲ τῇ θύρᾳ προσκαθεσθεὶς παρέμενε.

Τῇ οὖν τετάρτῃ ἡμέρᾳ ὑπό τινος χρείας ἀναγκασθεὶς ὁ Ἀντώνιος, ἀνοίξας ἐξῆλθε καὶ ἰδὼν αὐτὸν λέγει· Ἄπελθε ἔνθεν, γέρον, τί με ὑπωπιάζεις; Οὐ δύνασαι ὧδε μεῖναι. Λέγει αὐτῷ ὁ Παῦλος· Ἀδύνατόν ἐστιν ἀλλαχοῦ με ἀποθανεῖν ἀλλ' ἢ ὧδε. Περιβλεψάμενος οὖν αὐτὸν ὁ Ἀντώνιος καὶ ἰδὼν ὅτι τὰ πρὸς τροφὴν οὐ βαστάζει, οὐκ ἄρτον, οὐχ ὕδωρ, οὐχ ἕτερόν τι, καὶ ἤδη τετάρτην ἡμέραν ἄγει νῆστις προσκαρτερῶν, καὶ φοβηθεὶς μήποτε καὶ ἀποθάνῃ

---

20 add. αὐτῷ post λέγει V ‖ 30 ἐστιν ἀλλαχοῦ με : με ἀλλαχοῦ ἀπελθεῖν ἢ *β*

și chip – vino cu îndrăzneală și primește învățătura noastră; dacă nu, nici să nu încerci să rămâi cu noi".

5. A lui Paladie

Mi-a povestit odată Cronie, ucenicul marelui Antonie, despre Pavel – zis „cel simplu" pentru covârșitoarea lui nerăutate și pentru simplitatea felului de a fi –, și mi-a spus așa: Un anume Pavel, țăran plugar, a luat o femeie frumoasă dar cu rău nărav. Ea trăia cu altul și multă vreme Pavel n-a băgat de seamă, din pricina nevinovăției și firii lui nebănuitoare de ceva rău. Venind odată de la câmp și intrând pe neașteptate în casă, o prinde asupra faptului, săvârșind adulter. Zâmbind cuviincios le zice: „Bine, bine! Cu adevărat nu-mi pasă. În numele lui Iisus, de acum nu mai sunt bărbatul ei. Du-te, ține-o tu, pe ea și pe copii ei; eu mă duc să mă fac monah".

Nespunând nimic nimănui, [pornește la drum], trece de cele opt popasuri[7] și, ajungând la fericitul Antonie, bate la ușa acestuia. Ieșind marele, îl întreabă: „Ce vrei?" Iar Pavel îi zice: „Vreau să fiu monah." Îi răspunde Antonie: „Om așa bătrân, de șaizeci de ani, nu poate fi monah aici. Du-te mai bine în sat, muncește, trăiește lucrând și mulțumind lui Dumnezeu; că nu poți îndura strâmtorările pustiei". Îi zise bătrânul: „O să fac orice mă înveți". „Ți-am spus că ești bătrân și nu poți fi monah, zise Antonie; dar de vrei să duci viață călugărească, mergi într-o chinovie cu mulți frați, care pot să-ți poarte neputințele. Eu stau aici singur, mănânc o dată la cinci zile și nici atunci nu mă satur, ci rămân flămând".

Cu astfel de cuvinte și cu altele asemenea lor căuta să-l alunge. Și cum acela nu pleca, Antonie a intrat în peșteră, a închis ușa și nu a mai ieșit vreme de trei zile. Iar Pavel a rămas acolo, așezat lângă ușă.

În a patra zi, silit de oarecare trebuință, Antonie a deschis ușa și a ieșit. Văzându-l pe Pavel, îi zice: „Pleacă de aici bătrâne, de ce mă necăjești? Nu poți să rămâi aici". „Nu-i cu putință să mor altundeva decât aici", îi spuse Pavel. Cercetându-l Antonie cu privirea, văzu că nu avea cu el nimic de-ale gurii – nici pâine, nici apă, ori altceva – și deja era a patra zi de când răbda postind. Temându-se ca nu cumva să moară, iar el să-și întineze sufletul, ca

---

[7] Μονή – locuri de odihnă și reaprovizionare a caravanelor și călătorilor. Cuvântul este folosit și pentru distanța parcursă într-o zi de călătorie. Cele opt *popasuri* sunt aici un indiciu pentru lungimea căii pe care o străbătuse Pavel.

καὶ κηλιδώσῃ αὐτοῦ τὴν ψυχήν, ὡς ἀσπλάγχνως εἰς τὸν Παῦλον διατεθέντος, εἰσδέχεται αὐτόν. Καὶ βρέξας θαλλοὺς ἐκ φοινίκων λέγει αὐτῷ· Δέξαι, πλέξον σειρὰν ὡς βλέπεις ἐμέ.

Πλέκει ὁ γέρων μέχρις ἐνάτης ὀργυιὰς δεκαπέντε μόχθῳ πολλῷ. Θεασάμενος δὲ τὸ πλέγμα ὁ Ἀντώνιος ἀπηρέσθη· καὶ ἐπενεχθεὶς αὐτῷ λέγει· Κακῶς ἔπλεξας. Ἀπόπλεξον καὶ ἄνωθεν πλέξον. Τοῦτο δὲ αὐτῷ ἐπέταξε νήστει ὄντι ἤδη τέσσαρας ἡμέρας, ὡς εἶπον, καὶ γηραιῷ, δοκιμάζων τὴν αὐτοῦ καρτερίαν. Ὁ δὲ καὶ ἀπέπλεξε καὶ πάλιν ἔπλεξε τοὺς αὐτοὺς θαλλοὺς πάνυ δυσχερῶς διὰ τὸ τοὺς θαλλοὺς ἐκ τῆς πρώτης πλοκῆς εἶναι ἐρρυσιδωμένους.

Ἰδὼν δὲ ὁ Ἀντώνιος ὅτι οὔτε ἐγόγγυσεν ὁ γέρων μικροψυχήσας οὔτε κἂν πρὸς βραχὺ ἠγανάκτησεν ἢ τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ὅλως διέστρεψε, κατενύγη ἐπ᾽ αὐτόν. Καὶ δύναντος τοῦ ἡλίου λέγει αὐτῷ· Παππία, θέλεις φάγωμεν ἄρτου κλάσμα; Λέγει αὐτῷ ὁ Παῦλος· Ὡς δοκεῖ σοι, ἀββᾶ. Καὶ τοῦτο πλεῖον ἔκαμψε τὸν Ἀντώνιον πρὸς συμπάθειαν, τὸ μὴ προσδραμεῖν ἑτοίμως τῇ τῆς τροφῆς ἀγγελίᾳ, ἀλλ᾽ αὐτῷ ἐπιτρέψαι τὴν ἐξουσίαν. Ἔφη οὖν πρὸς αὐτόν· Θὲς τὴν τράπεζαν. Ὁ δὲ ὑπήκουσεν. Εἶτα φέρει ὁ Ἀντώνιος παξαμάδας τέσσαρας ἔχοντας ἀπὸ ἓξ οὐγγιῶν καὶ ἑαυτῷ μὲν ἔβρεξεν ἕνα, ἐκείνῳ δὲ τρεῖς. Μετὰ δὲ τοῦτο βάλλει ψαλμὸν ὃν ᾔδει ὁ Ἀντώνιος· καὶ δωδέκατον αὐτὸν ψάλας δωδέκατον ηὔξατο, ἵνα καὶ ἐν τούτῳ δοκιμάσῃ τὸν Παῦλον. Ὁ δὲ προθύμως τούτῳ συνηύχετο.

Μετὰ δὲ τὴν προσευχὴν ἐκάθισαν τοῦ φαγεῖν ἑσπέρας οὔσης βαθείας. Φαγὼν οὖν ὁ Μέγας Ἀντώνιος τὸν ἕνα παξαμᾶν, ἄλλου οὐχ ἥψατο. Ὁ δὲ γέρων σχολαιότερον ἐσθίων ἔτι εἶχε μικρὸν τοῦ παξαμᾶ οὗ ἤρξατο. Ἐξεδέξατο οὖν ὁ Ἀντώνιος ἕως οὗ τελέσῃ καί, ὅτε ἐπλήρωσε, λέγει αὐτῷ· Φάγε, παππία, καὶ ἄλλον παξαμᾶν. Λέγει αὐτῷ ὁ Παῦλος· Ἐὰν σὺ ἐσθίῃς, κἀγώ· σοῦ δὲ μὴ ἐσθίοντος, οὐδὲ ἐγὼ ἐσθίω. Ἔφη ὁ Ἀντώνιος· Ἐμοὶ ἐπαρκεῖ· μοναχὸς γάρ εἰμι. Ὁ δὲ Παῦλος· Καὶ ἐμοί, ἔφη, ἀρκεῖ· κἀγὼ γὰρ μοναχὸς θέλω γενέσθαι. Ἐγείρονται οὖν καὶ ποιήσαντος τοῦ Ἀντωνίου δώδεκα προσευχὰς καὶ δώδεκα ψαλμοὺς συμπροσηύχετο καὶ αὐτός. Εἶτα καθεύδουσι μικρὸν μέχρι μεσονυκτίου. Ἐν δὲ τῷ μεσονυκτίῳ ἐγερθέντες ἄρχονται τοῦ ψάλλειν ἕως ἡμέρας. Ὡς οὖν εἶδε τὸν γέροντα ὁ Ἀντώνιος εἰς πάντα προθύμως αὐτῷ ἐπακολουθήσαντα, λέγει αὐτῷ· Ἴδε, ἀδελφέ, ἐὰν δύνασαι καθ᾽ ἡμέραν οὕτω, μένε μετ᾽ ἐμοῦ. Ἀπεκρίθη ὁ Παῦλος· Ἐὰν πλεῖον τίποτε ἔχῃς μοι δεῖξαι, οὐκ οἶδα· ἐπεὶ ταῦτα, ἃ εἶδον ποιοῦντά σε, ποιῶ κἀγὼ εὐχερῶς.

18 βάλλει : ψάλλει V P ‖ 23 ἐξεδέξατο : ὑπέμεινεν M ‖ 24 ἕως οὗ τελέσῃ : ἵνα αὐτὸν τελειώσῃ V ‖ 31 αὐτῷ ἐπακολουθήσαντα : ἀκολουθήσαντα *a*

un nemilostiv față de Pavel, îl primi. Şi udând nuiele de finic[8], îi spune: „Ia-le şi împleteşte funie, aşa cum vezi la mine".

Până la ceasul al nouălea bătrânul a împletit cu multă trudă cincisprezece stânjeni[9]. Văzând Antonie împletitura, nu-i plăcu şi îl mustră: „Rău ai împletit. Desfă şi împleteşte din nou!" I-a poruncit aşa – deşi, după cum am spus, era bătrân şi nemâncat de patru de zile – ca să-i pună la încercare tăria. Iar el a despletit şi iarăşi a împletit aceleaşi nuiele, de-acum cu mare greutate, căci erau zbârcite de la prima împletitură.

Văzând Antonie că bătrânul nu a cârtit, pierzându-se cu firea, nici nu s-a mâniat câtuşi de puţin şi nici nu s-a schimbat la faţă, i s-a străpuns inima de dragul lui. Şi după apusul soarelui îi zice: „Taică, vrei să mâncăm o bucată de pâine?" Răspunse Pavel: „Cum crezi, Avva". Cuvintele acestea îl înduplecară şi mai mult să îl îndrăgească pe bătrân, adică faptul că nu s-a repezit deîndată ce a auzit de mâncare, ci l-a lăsat pe el să hotărască. Îi zise: „Pune masa!" Iar Pavel făcu întocmai. Şi Antonie aduse patru posmagi, având câte şase uncii[10] fiecare, şi înmuie unul pentru el, iar pentru acela trei. Apoi începu un psalm pe care-l ştia, îl cântă de douăsprezece ori, spunând şi douăsprezece rugăciuni; îl încerca şi în acest chip pe Pavel. Iar acela se ruga împreună cu el cu multă osârdie.

După rugăciune se aşezară să mănânce, fiind deja seara târziu. Antonie mâncă un posmag şi nu se atinse de altul, în timp ce bătrânul – fiindcă mânca mai încet – mai avea o bucăţică din posmagul pe care-l începuse. Antonie aşteptă să-l termine, iar apoi îi zise: „Taică, mai mănâncă un posmag!" „Dacă mai mănânci şi tu, mănânc şi eu, răspunse Pavel; dacă nu, nici eu nu mai mănânc". Îi spune Antonie: „Mie mi-e de ajuns, pentru că sunt monah". „Şi mie îmi e de ajuns, pentru că şi eu vreau să fiu monah", zise Pavel. Apoi se ridicară împreună de la masă şi Antonie făcu douăsprezece rugăciuni, cântând şi doisprezece psalmi; iar Pavel se ruga împreună cu el. Până la miezul nopţii s-au culcat puţin, iar când s-au sculat au început să cânte psalmi până dimineaţa. Văzându-l pe bătrân că-i urmează întru toate cu multă osârdie,

[8] Finic (gr. φοῖνιξ – φοίνικος) – *palmier*. Lucrul de mână tradiţional al asceţilor din pustia egipteană era împletirea de coşuri sau de funii (frânghii), din ramuri fragede sau frunze de palmier. Nuielele se înmuiau în apă, se tăiau cu un cuţit şi din fâşii se împletea o funie lungă, care era vândută ca atare, ori folosită pentru confecţionarea de coşuri sau rogojini.

[9] În text ὀργυιά – unitate de măsură pentru lungimi, echivalentă cu 1,87 m. (*Dict. Byz.*, p.1532).

[10] Uncie (οὐγγία) – unitate de măsură pentru greutăţi (derivată din lat. *uncia*), a douăsprezecea parte dintr-o *litră*. Era folosită în perioada bizantină cu două mărimi: 26,7 gr. şi 21,3 gr. (*Dict. Byz.*, p.1544).

Πληροφορηθεὶς οὖν εἰς αὐτὸν ἐν πᾶσιν ὁ μέγας, ὅτι τελείας ἐστὶ πάνυ ψυχῆς, ἄπλαστος ὢν καὶ ἀκέραιος, μετὰ μῆνάς τινας, τῆς τοῦ Θεοῦ χάριτος συνεργούσης, ποιεῖ αὐτῷ κελλίον ὁ Ἀντώνιος, ὡς ἀπὸ σημείων τριῶν ἢ τεσσάρων τῆς ἑαυτοῦ κέλλης, καὶ λέγει αὐτῷ· Ἰδού, τῆς δυνάμεως τοῦ Θεοῦ συνεργούσης σοι, γέγονας μοναχός. Μένε οὖν κατ' ἰδίαν λοιπόν, ἵνα καὶ πεῖραν λάβῃς δαιμόνων.

Οἰκήσας οὖν καθ' ἑαυτὸν ὁ ἁπλοῦς Παῦλος ἐνιαυτὸν ἕνα, χαρίσματος ἠξιώθη κατὰ δαιμόνων καὶ νόσων παντοδαπῶν, κατορθώσας εἰς ἄκρον τὴν τῆς ἀσκήσεως ἀρετήν. Ἐν μιᾷ οὖν ἤχθη τις νεανίσκος πρὸς τὸν Μέγαν Ἀντώνιον, ἀρχικὸν ἔχων δαίμονα, ὃς καὶ αὐτὸν τὸν οὐρανὸν ἐδυσφήμει. Προσεσχηκὼς οὖν ὁ Ἀντώνιος τῷ νεανίσκῳ λέγει τοῖς ἄγουσιν αὐτόν· Οὐκ ἔστι τοῦτο ἐμὸν τὸ ἔργον, κατὰ γὰρ τούτου τοῦ τάγματος τῶν δαιμόνων τοῦ ἀρχικοῦ οὔπω ἠξιώθην χαρίσματος, ἀλλὰ τοῦτό ἐστι τὸ χάρισμα Παύλου τοῦ ἁπλοῦ. Ἀπελθὼν οὖν σὺν ἐκείνοις ὁ Ἀντώνιος εἰς τὸν Παῦλον λέγει αὐτῷ· Ἀββᾶ Παῦλε, ἔκβαλε τὸν δαίμονα ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα ὑγιαίνων ἀπέλθῃ εἰς τὰ ἴδια καὶ δοξάσῃ τὸν Κύριον. Λέγει αὐτῷ ὁ Παῦλος· Σὺ γὰρ τί; Ἀποκρίνεται ὁ Ἀντώνιος· Οὐ σχολάζω ἐγώ· ἄλλο ἔχω ἔργον. Καὶ καταλείψας ἐκεῖ τὸν παῖδα ὁ Μέγας Ἀντώνιος ὑπέστρεψεν εἰς τὴν ἰδίαν κέλλαν.

Ἀναστὰς οὖν ὁ Παῦλος καὶ προσευξάμενος προσεκαλέσατο τὸν δαιμονῶντα καὶ λέγει· Εἴρηκεν ὁ ἀββᾶς Ἀντώνιος, ὅτι ἔξελθε ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα δοξάσῃ τὸν Κύριον. Ὁ δὲ δαίμων μετὰ δυσφημίας ἔκραξεν· Οὐκ ἐξέρχομαι, φαγόγηρε λῆρε. Λαβὼν οὖν ὁ Παῦλος τὴν μηλωτὴν αὐτοῦ ἔτυπτεν αὐτὸν κατὰ τοῦ νώτου λέγων· Ἔξελθε, εἴρηκεν ὁ ἀββᾶς Ἀντώνιος. Ὁ δὲ δαίμων ἐλοιδορεῖτο καὶ τὸν Ἀντώνιον μετὰ τοῦ Παύλου σφοδρότερον λέγων· Οἱ πολιοφάγοι, οἱ λεληθαργημένοι, οἱ ἄπληστοι, οἱ μηδέποτε τοῖς ἰδίοις ἀρκούμενοι, τί κοινὸν ἔχετε μεθ' ἡμῶν; Τί ἡμᾶς τυραννεῖτε; Τέλος λέγει αὐτῷ ὁ Παῦλος· Οὐκ ἐκβαίνεις; Ἰδοὺ ὑπάγω, λέγω τῷ Χριστῷ καὶ οὐαί σοι ἔχει ποιῆσαι. Προσεδυσφήμησε δὲ καὶ τὸν Κύριον ὁ ἀνήμερος δαίμων κράζων· Οὐκ ἐξέρχομαι.

Ἐπὶ τούτῳ ὀργισθεὶς κατὰ τοῦ δαίμονος ὁ ἁπλοῦς Παῦλος ἐξῆλθε τῆς ἑαυτοῦ κέλλης, σταθηρᾶς μεσημβρίας οὔσης· τὸ δὲ κατ' Αἴγυπτον καῦμα, μάλιστα τὸ κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους γινόμενον, συγγενές ἐστι τάχα τῆς Βαβυλωνίας καμίνου. Στὰς οὖν ἐπὶ πέτρας ὡς στῦλος προσηύξατο οὕτως εἰπών· Σὺ βλέπεις, Ἰησοῦ Χριστέ, ὁ σταυρωθεὶς ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, ὅτι οὐ μὴ καταβῶ ἀπὸ τῆς πέτρας ταύτης, οὐ μὴ φάγω, οὐ μὴ πίω, ἕως οὗ ἀποθάνω, ἐάν μή μου

14 add. τούτου post ἀνθρώπου *α* ‖ 15 add. αὐτῷ post ἀποκρίνεται P ‖ 23 σφοδρότερον om. *α* ‖ 27 ὁ — δαίμων in marg. Q ‖ 30 τάχα om. V ‖ 32 add. Κύριε ante Ἰησοῦ V

Antonie îi spuse: „Ascultă, frate, dacă poți să faci așa în fiecare zi, rămâi cu mine". Iar Pavel răspunse: „Nu știu dacă mai ai și altceva să-mi arăți, însă ce am văzut că faci, fac și eu cu ușurință".

Încredințându-se astfel întru toate marele Antonie că Pavel are suflet desăvârșit, nevinovat și lipsit de viclenie, după câteva luni, cu harul lui Dumnezeu împreună lucrător, îi face o chilie la trei sau patru mile de chilia sa și îi zice: „Iată, cu ajutorul puterii lui Dumnezeu, ai ajuns monah. De acum înainte șezi singur, ca să ai parte și de cercarea dracilor".

Locuind așa singur un an de zile, Pavel cel simplu s-a învrednicit de darul [alungării] dracilor și a feluritelor boli, dobândind în chip desăvârșit virtutea nevoinței. Într-una din zile au adus la marele Antonie un tânăr ce avea într-ânsul un drac căpetenie, care hulea chiar și pe cele dumnezeiești[11]. Luând aminte la el, Antonie le spune celor ce-l aduseseră: „Lucrarea aceasta nu-i a mea, fiindcă nu m-am învrednicit încă de darul [alungării] tagmei căpeteniilor dracilor. Pavel cel simplu are asemenea dar". Mergând împreună cu ei la Pavel, îi zice: „Avva Pavel, scoate dracul din om, ca să se ducă sănătos la casa lui și să-L slăvească pe Domnul". Îi spune Pavel: „Dar tu de ce [nu îl scoți]?" „Nu am vreme acum; am altă treabă". Și lăsându-l acolo pe tânăr, marele Antonie s-a întors la chilia sa.

Pavel s-a ridicat și, după ce s-a rugat, îl chemă pe îndrăcit și îi spuse: „A zis Avva Antonie să ieși din om, ca să-L slăvească pe Domnul". Iar dracul strigă cu ocări: „Nu ies, hodorog mâncău și făr'de minte". Pavel, apucându-și cojocul, a început să-l bată cu el pe spate, zicând: „Ieși, a zis Avva Antonie!" Iar dracul îl ocăra mai tare și pe Antonie împreună cu Pavel: „Mâncăi bătrâni, ramoliți și hămesiți, care nu vă îndestulați nicicând cu ale voastre! Ce aveți de împărțit cu noi? De ce ne asupriți?" În cele din urmă Pavel îi zice: „Nu ieși? Stai că mă duc să-i spun lui Hristos și vai de tine ce ți-o face". Atunci, neîmblânzitul drac l-a hulit și pe Domnul, strigând: „Nu ies!"

Mâniindu-se pentru aceasta pe drac, Pavel cel simplu a ieșit din chilia sa, în vreme ce afară era ziua-n amiaza mare – iar arșița din Egipt, mai cu seamă prin părțile acelea, se înrudește cumva cu cea din cuptorul Babilonului – și stând pe o piatră, ca un stâlp, s-a rugat spunând așa: „Iisuse Hristoase, Cel răstignit sub Ponțiu Pilat, vezi-mă că nu mă dau jos de pe piatra asta, nici voi mânca, nici voi bea, chiar de-o fi să mor, dacă nu mă auzi acum și nu-l scoți pe dracul acesta din om, slobozindu-l de duhul necurat".

[11] *Litt.* „cerul".

ἄρτι ἀκούσῃς καὶ ἐκβάλῃς τοῦτον τὸν δαίμονα ἀπὸ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἐλεύθερον αὐτὸν ποιήσῃς ἀπὸ τοῦ πνεύματος τούτου τοῦ ἀκαθάρτου.

Ἔτι δὲ λαλοῦντος αὐτοῦ ταῦτα τὰ ῥήματα, ἀνέκραξεν ὁ δαίμων διὰ τοῦ ἀνθρώπου κάτωθεν πρὸ τῆς κέλλης· Ὑπάγω, ὑπάγω· ἐξέρχομαι βίᾳ καὶ τυραννίδι ἐλαύνομαι· ἀναχωρῶ τοῦ ἀνθρώπου· οὐκέτι ἐγγίζω· τὸ ταπεινὸν καὶ ἁπλοῦν Παύλου ἐλαύνει με καὶ ποῦ ἀπέλθω οὐκ οἶδα. Καὶ παραχρῆμα ἐξῆλθε τὸ ἀκάθαρτον πνεῦμα καὶ μετεβλήθη εἰς δράκοντα μέγιστον, ὡσεὶ πηχῶν ἑβδομήκοντα, καὶ ἀπῄει συρόμενος ὡς ἐπὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν.

Τοῦτο τὸ ἔργον τοῦ ταπεινόφρονος καὶ ἁπλοῦ Παύλου, δι' οὗ ἔδειξεν ὁ Θεὸς οἵας παρ' αὐτῷ τιμῆς καὶ δόξης οἱ ἄπλαστοι καὶ ταπεινοὶ ἀξιοῦνται. Ὃν γὰρ δαίμονα οὐδ' ὁ Μέγας Ἀντώνιος ἐκβαλεῖν ἠδυνήθη, τοῦτον διὰ τῆς ἁπλότητος οὗτος καὶ τοῦ μετρίου φρονήματος ἐν βραχεῖ ἐφυγάδευσε. Καὶ τοῦτο ἐνιαυτὸν ἕνα μόνον ἀσκήσας, ὡς πληρωθῆναι ἐπ' αὐτῷ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· Ἐπὶ τίνα ἐπιβλέψω, λέγει Κύριος, ἀλλ' ἢ ἐπὶ τὸν ταπεινὸν καὶ ἡσύχιον καὶ τρέμοντά μου τοὺς λόγους;

Εἴωθε δὲ τὰ ταπεινότερα τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων ὑπὸ τῶν ἀρχικῶν ἀνθρώπων ἐν πίστει ἐκβάλλεσθαι, τὰ δὲ ἀρχικώτερα ὑπὸ τῶν ταπεινοτέρων ἀνδρῶν φυγαδεύεσθαι.

ϛ'. Παλλαδίου

Τῷ ἁγίῳ Παχωμίῳ εὐχὴ ἦν συνεχὴς τὸ γενέσθαι ἐπ' αὐτῷ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ. Καὶ δὴ μετὰ χρόνον τινὰ ἀγρυπνοῦντι αὐτῷ καὶ τὸ αὐτὸ προσευχομένῳ ὤφθη αὐτῷ ἄγγελος Κυρίου καὶ εἶπε· Θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐστι τὸ διακονεῖν αὐτῷ καὶ ἀποκαταλλάσσειν τῷ Θεῷ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος. Λοιπὸν οὖν δέχου μετὰ σεαυτοῦ τοὺς ἐκ μετανοίας τῷ Θεῷ προσερχομένους καὶ κατὰ τὸν τύπον ὃν δίδωμί σοι, οὕτως αὐτοῖς νομοθέτησον.

Καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐπέδωκεν αὐτῷ δέλτον χαλκῆν, ἐν ᾗ ἐγέγραπτο ταῦτα· Συγχωρήσεις ἑκάστῳ κατὰ δύναμιν φαγεῖν καὶ πιεῖν· καὶ μήτε νηστεῦσαι κωλύσῃς μήτε φαγεῖν. Οὕτω μέντοι τὰ ἰσχυρὰ ἔργα τοῖς ἰσχυροτέροις καὶ ἐσθίουσιν ἐγχείριζε, τὰ ἄτονα δὲ τοῖς ἀσκητικωτέροις καὶ ἀσθενεστέροις.

Ποίησον δὲ κέλλας διαφόρους ἐν τῇ αὐτῇ μονῇ καὶ τρεῖς κατὰ κέλλαν μενέτωσαν. Ἡ δὲ τροφὴ πάντων ὑπὸ ἕνα οἶκον γινέσθω. Καθευδέτωσαν δὲ μὴ

1 τοῦτον om. *α* ‖ 2 πνεύματος : δαίμονος *α* ‖ 3 τὰ ῥήματα om. Q ‖ 8 ὡς om. M ‖ 13 ὑπὸ : διὰ M ‖ 14 ταπεινὸν : πρᾶον Q ‖ 19 Titulus om. M V : τοῦ αὐτοῦ Παλλαδίου, διάταξις τοῦ ἀγγέλου P ‖ 26 ἐπέδωκεν : ἔδωκεν V ‖ ἐγέγραπτο : ἐπεγέγραπτο P ‖ 29 ἀσθενεστέροις : ἀτονωτέροις Q

Încă grăind el aceste cuvinte, dracul a strigat prin gura omului, jos în faţa chiliei: „Mă duc, mă duc. Ies de nevoie şi izgonit cu silnicie. Plec din om; nu mă mai apropii de el. Smerenia şi simplitatea lui Pavel mă alungă şi nu ştiu unde să mă duc". Şi îndată duhul necurat ieşi, se prefăcu într-un balaur uriaş, ca de şaptezeci de coţi, şi plecă târându-se spre Marea Roşie.

Aceasta este lucrarea lui Pavel, cel simplu şi smerit cu cugetul, prin care Dumnezeu a arătat de ce cinste şi slavă se învrednicesc de la Dânsul cei smeriţi şi lipsiţi de viclenie. Pe dracul pe care nici marele Antonie nu putuse să-l scoată, Pavel l-a izgonit grabnic, prin simplitatea şi cugetul său cumpătat. Iar asta după numai un an de nevoinţă, aşa încât s-a împlinit cu el cuvântul Sfântului Duh: *La cine mă voi uita, spune Domnul, decât la cel smerit şi blând şi care tremură la cuvintele Mele?* Is.66,2.

De obicei duhurile rele mai neînsemnate sunt scoase, prin credinţă, de oameni însemnaţi, iar cele mai de frunte sunt izgonite de bărbaţi mai smeriţi.

6. A lui Paladie[12]

Rugăciunea neîncetată a Sfântului Pahomie era să se facă cu el voia lui Dumnezeu. Şi după câtăva vreme, când priveghea şi se ruga aşa, i s-a arătat un înger al Domnului, care i-a zis: „Voia lui Dumnezeu este să-I slujeşti şi să împaci cu El neamul omenesc. Primeşte-i lângă tine pe cei ce vin la Dumnezeu cu pocăinţă şi legiuieşte-le [vieţuirea] după rânduiala pe care ţi-o dau".

Spunând acestea, i-a dat o placă de aramă, pe care era scris aşa: „Vei îngădui fiecăruia să mănânce şi să bea potrivit cu puterea lui, fără să împiedici pe nimeni nici să postească, nici să mănânce. Însă muncile grele să le încredinţezi celor mai puternici, care mănâncă, iar pe cele uşoare, celor mai nevoitori şi mai neputincioşi.

Să faci chilii osebite în aceeaşi mănăstire şi în fiecare chilie să şadă câte trei; să mănânce însă toţi în acelaşi loc. Să doarmă fără să se întindă; făcându-şi

[12] Fragmentul următor este poate unul dintre cele mai cunoscute şi mai însemnate texte din literatura monastică. Un veritabil act fondator al monahismului cenobitic, al vieţuirii (schimei) călugăreşti sau îngereşti, cum va fi numită de aici încolo. Îngerul îi predă marelui Pahomie rânduiala după care trebuie să trăiască cei care vor să devină îngeri.

ἀνακλινόμενοι, ἀλλὰ θρόνους οἰκοδομητοὺς ὑπτιωτέρους πεποιηκότες καὶ ἐνθέντες ἐν αὐτοῖς τὰ στρώματα αὐτῶν οὕτω καθευδέτωσαν.

Ξένος δὲ ἄλλου μοναστηρίου ἐὰν ἔλθῃ, ἄλλον ἔχων τύπον, μὴ συμφάγῃ τούτοις, μὴ συμπίῃ, μὴ συνεισέλθῃ εἰς τὴν μονήν, ἐκτὸς εἰ μὴ εἰς ὁδὸν εὑρεθῇ. Τὸν μέντοι ἐλθόντα ὥστε συμμεῖναι αὐτοῖς εἰς τὸ διηνεκὲς μέχρι τριετίας εἰς τὸν ἀγῶνα οὐ δέξῃ, ἀλλ' ἐργατικώτερα ἔργα ποιήσας οὕτως εἰς τὸ στάδιον ἐμβαινέτω μετὰ τὴν τριετίαν.

Φορείτωσαν δὲ κουκούλια ἄμαλλα ἴσα παιδίοις, ἐν οἷς καὶ διὰ πορφυροῦ σταυρὸς ἐγχαραττέσθω· καὶ τούτοις τοῖς κουκουλίοις ἐν τῷ ἐσθίειν τὰς κεφαλὰς καλυπτέτωσαν, ἵνα μὴ ἀδελφὸς ἀδελφὸν ἴδῃ μασώμενον. Οὐκ ἔστι λαλῆσαι ἐσθίοντα οὐδὲ ἐκτὸς τοῦ πίνακος ἢ τῆς τραπέζης ἀλλαχοῦ προσέχειν τῷ ὀφθαλμῷ.

Ἐτύπωσε δὲ καὶ ποιεῖν αὐτοὺς διὰ πάσης τῆς ἡμέρας εὐχὰς δώδεκα καὶ ἐν τῷ λυχνικῷ δώδεκα καὶ ἐν ταῖς παννυχίσι δώδεκα καὶ ἐν τῇ ἐνάτῃ ὥρᾳ τρεῖς καὶ καθ' ἑκάστην εὐχὴν προσᾴδειν ψαλμόν. Ἀντιλέγοντος δὲ τοῦ Μεγάλου Παχωμίου τῷ ἀγγέλῳ καὶ λέγοντος ὅτι ὀλίγαι εἰσὶν αἱ εὐχαί, εἶπε πρὸς αὐτὸν ὁ ἄγγελος, ὅτι ταύτας διετύπωσα, ἵνα φθάνωσι καὶ οἱ μικροὶ καὶ μὴ λυπῶνται. Οἱ δὲ τέλειοι νομοθεσίας χρείαν οὐκ ἔχουσι· καθ' ἑαυτοὺς γὰρ ἐν ταῖς κέλλαις ὄντες ὅλην τὴν ζωὴν αὐτῶν τῇ τοῦ Θεοῦ θεωρίᾳ προσαφιέρωσαν. Τούτοις δ' ἐνομοθέτησα, ὅσοι οὐκ ἔχουσι νοῦν ἐπιγνώμονα, ἵνα κἂν ὡς οἰκέται καταφρονηταὶ τῷ φόβῳ τοῦ δεσπότου τὴν σύναξιν πληροῦντες διατεθῶσιν ἐν παρρησίᾳ.

Ταῦτα διαταξάμενος ὁ ἄγγελος καὶ πληρώσας τὴν διακονίαν ἀπῆλθε. Τὰ οὖν κρατήσαντα τὸν τύπον τοῦτον μοναστήριά εἰσιν ἑπτά, συντείνοντα εἰς ἑπτακισχιλίους ἄνδρας. Ἐργάζονται δὲ πᾶσαν τέχνην καὶ ἐκ τῆς ἐργασίας αὐτοί τε διοικοῦνται καὶ τὸ τῶν γυναικῶν μοναστήριον, ὃ πέραν τοῦ Νείλου ἐστίν, ἐν ᾧ εἰσιν ἀδελφαὶ τετρακόσιαι. Πολλάκις δὲ ἐκ τῶν περισσευμάτων χορηγοῦσι καὶ τοῖς πενομένοις καὶ τοῖς ἐν φυλακαῖς.

---

5 συμμεῖναι : συνεῖναι V

scaune zidite, înclinate puţin pe spate, să-şi pună aşternutul pe ele şi aşa să doarmă.

Dacă vine vreun monah străin de la altă mănăstire, care are altă rânduială, să nu mănânce şi să nu bea împreună cu Părinţii, nici să nu intre cu ei în mănăstire, fără numai dacă e călător. Iar pe cel care vine să rămână cu ei pentru totdeauna, să nu-l primeşti vreme de trei ani în lupta [călugărească]; mai întâi să se îndeletnicească cu munci ostenitoare şi aşa, după trei ani, să intre în arena [nevoinţei].

Să poarte culioane[13] de pânză, asemenea copiilor, însemnate cu o cruce roşie. Cu ele să-şi acopere capul când mănâncă, ca să nu vadă frate pe frate cum mestecă. Nu le este îngăduit să vorbească mâncând şi nici să privească în altă parte, decât numai la blidul sau la masa lor".

Apoi le-a dat rânduială să facă în timpul zilei douăsprezece rugăciuni, la vecernie douăsprezece, la panihidă[14] douăsprezece, la ceasul al nouălea trei, iar la fiecare rugăciune să cânte şi câte un psalm. Împotrivindu-se îngerului, marele Pahomie zicea că sunt puţine rugăciunile. Însă îngerul i-a spus: „Le-am rânduit aşa ca să apuce şi cei mici să le împlinească şi să nu se întristeze. Cât despre cei desăvârşiţi, ei nu au trebuinţă de lege; căci şezând singuri în chiliile lor, şi-au afierosit întreaga viaţă vederii lui Dumnezeu. Am legiuit aşadar pentru cei ce nu au minte cunoscătoare, ca să-şi împlinească pravila măcar de frica stăpânului, asemenea unor slujitori delăsători; şi în acest chip să dobândească îndrăzneală".

Aşa a poruncit îngerul şi, împlinindu-şi slujirea, a plecat. Mănăstirile care au ţinut rânduiala aceasta sunt şapte, numărând şapte mii de bărbaţi. Ei se îndeletnicesc cu toate meşteşugurile, iar din munca lor agonisesc cele necesare traiului atât pentru ei înşişi, cât şi pentru mănăstirea maicilor, care este de cealaltă parte a Nilului, cu patru sute de vieţuitoare. Deseori, din ceea ce le prisoseşte dau şi săracilor şi celor din temniţe.

---

[13] Culion (gr. κουκούλιον). Cuvântul grecesc e folosit în perioada post-bizantină pentru veşmântul pe care monahii îl poartă la slujbe, deasupra fesului (ceea ce româna numeşte camilafcă). În epoca Sfântului Pahomie, însă, desemna mai degrabă un acoperământ înfăşurat în jurul capului (un fel de glugă), asemănător celui purtat de copii, de unde şi cea mai cunoscută interpretare simbolică: semn al nevinovăţiei şi al curăţiei, al smereniei şi al pruncici întru răutate (v. şi Sozomen *Historia ecclesiastica 3.14* (PG 67, 1069C), Avva Dorotei, *Învăţături 1.13* (PG 88, 1633C-D)).

[14] Panihida – slujbă de seară din locaşurile enoriale ale Imperiului Bizantin (termen greşit tradus uneori „priveghere"), care dispare odată cu generalizarea rânduielii de origine ierusalimiteană a Pavecerniţei (Ιωαννου Μ. Φουντουλη, *Ἀπαντήσεις εἰς λειτουργικὰς ἀπορίας* (*Răspunsuri la nelămuriri liturgice*), vol.2, ed. Ἀποστολικὴ Διακονία ediţia a 3-a, 1989, p.313-314).

Ζ΄. Τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ

Ἀδελφέ[1)], εἰ βούλει γενέσθαι μοναχός, θὲς πρῶτον ἐν τῷ λογισμῷ σου ὅτι ἤδη μετέστης τοῦ βίου τούτου καὶ ἥγησαι τὸν κόσμον τοῦτον καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ ὥσπερ σκηνὴν καταλελυμένην· εἰ γὰρ μὴ οὕτω προπαρασκευάσῃς σεαυτόν, οὐ δυνήσῃ μετὰ μοναχοὺς ζῆσαι καὶ νικῆσαι τὰ πάθη καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας, αἵτινες τοὺς ἀνθρώπους κατάγουσιν εἰς ἀπώλειαν. Ἀψευδὴς γὰρ ὁ εἰπών· Εἴ τις θέλει ὀπίσω μου ἐλθεῖν, ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν καὶ ἀράτω τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθείτω μοι· ὁ γὰρ θέλων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ εὑρεῖν ἀπολέσει αὐτήν· ὁ δὲ ἀπολέσας αὐτὴν ἕνεκεν ἐμοῦ εὑρήσει αὐτήν. Γίνωσκε οὖν, ὅτι τῷ προσερχομένῳ τῷ Κυρίῳ ταῦτα συμβαίνει· πειρασμοί, θλίψεις, κόπος, ἀκηδία, γυμνότης, στενοχωρία, ἐξουδένωσις καὶ τὰ ὁμοίως ἔχοντα· ἐν τούτοις γὰρ δοκιμάζεται ἡ ὑπομονὴ τοῦ ἀνθρώπου καὶ ὁ πόθος ὃν ἔχει πρὸς τὸν Θεὸν φανεροῦται. Ὁ οὖν ἑαυτὸν ἐκδοὺς ἐν ὅλῃ καρδίᾳ τῇ κυβερνήσει τοῦ κατὰ Θεὸν αὐτοῦ προεστῶτος ἐν τούτοις πᾶσιν ὑπερνικᾷ· μόνον γὰρ τὴν τελείαν πρόθεσιν ἀπαιτεῖ παρ' ἡμῶν ὁ Θεὸς καὶ αὐτὸς ἡμῖν ἐπιχορηγεῖ τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ νῖκος δωρεῖται, καθὼς γέγραπται· Ὑπερασπιστής ἐστι πάντων τῶν ἐλπιζόντων ἐπ' αὐτόν.

Ταῦτα οὖν σοι προεῖπον, ἵνα μήποτε εἰσελθὼν καὶ τούτοις περιτυχὼν μεταμεληθεὶς εἴπῃς, ὅτι οὐκ ᾔδειν ὡς τοιαῦτά μοι συμβήσεται. Ἰδοὺ γὰρ προέγνωσταί σοι ἃ μέλλει σοι ἀπαντᾶν, ἵνα καὶ σὺ τὸν λογισμόν σου προκαταρτίσῃς. Οὐ γάρ ἐστι κόπος βαλεῖν θεμέλιον, ἀλλὰ τὸ ἐκτελέσαι τὴν οἰκοδομήν· ὅσον γὰρ ὑψοῦται ἡ οἰκοδομή, τοσοῦτον πλείονα κόπον τῷ οἰκοδομοῦντι παρέχει ἄχρι τῆς τελειώσεως τοῦ ἔργου. Ἄκουσον τῆς σωτηριώδους φωνῆς λεγούσης· Τίς ἐξ ὑμῶν θέλων πύργον οἰκοδομῆσαι οὐχὶ πρῶτον καθίσας ψηφίζει τὴν δαπάνην, εἰ ἔχει τὰ πρὸς ἀπαρτισμόν; Ἵνα μήποτε θέντος αὐτοῦ θεμέλιον καὶ μὴ ἰσχύσαντος ἐκτελέσαι πάντες οἱ θεωροῦντες ἄρξωνται αὐτῷ ἐμπαίζειν λέγοντες· Οὗτος ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο οἰκοδομεῖν καὶ οὐκ ἴσχυσεν ἐκτελέσαι.

Ὁ μὲν γὰρ πόλεμος τῶν στρατιωτῶν βραχύς· τοῦ δὲ μοναχοῦ ἄχρι τοῦ ἀποδημῆσαι αὐτὸν πρὸς τὸν Κύριον. Διὰ τοῦτο χρὴ ἐνάρξασθαι τῆς ἐργασίας μετὰ πάσης σπουδῆς καὶ ὑπομονῆς καὶ νήψεως. Εἰ γὰρ ἐπιχειρήσεις, ἀγαπητέ, σφάξαι λέοντα, ἑδραίως ἐπιλαβοῦ, μήποτε συντρίψῃ τὰ ὀστᾶ σου ὡς ἀγγεῖον ὀστράκινον. Καὶ εἰ ῥίψεις ἑαυτὸν εἰς τὴν θάλασσαν, μὴ ὀλιγοψυχήσῃς, ἄχρις οὗ ἐξέλθῃς εἰς τὴν ξηράν, ἵνα μὴ κατέλθῃς εἰς βυθὸν ὡσεὶ λίθος. Μὴ οὖν σή-

4 προπαρασκευάσῃς : παρασκευάσεις Q Ed ‖ 5 μετὰ : κατὰ *β* ‖ 14 μόνον : μόνην *β* ‖ 18 σοι om. M ‖ 23 λεγούσης : βοώσης *α* ‖ 27 add. οἰκοδομὴν ante οἰκοδομεῖν V P : n. leg. M

7. A Sfântului Efrem

Frate, de vrei să ajungi monah, pune-ți întâi de toate în cuget că de acum te-ai mutat din viața aceasta și socotește această lume și slava ei asemenea unei colibe părăsite. Dacă nu te pregătești așa dinainte pe tine însuți, nu-ți va fi cu putință să viețuiești după rânduiala monahilor, să biruiești patimile și poftele lumești, care îi pogoară pe oameni în pierzanie. Căci e nemincinos Cel care zice: *Dacă vrea cineva să vină după Mine, să se lepede de sine, să-și ia* *cf.Mt.16,*
crucea și să-Mi urmeze Mie. Cel ce vrea să-și găsească sufletul îl va pierde; dar *24-25.*
cel care îl va pierde pentru Mine îl va afla. Să știi că celui care vine la Domnul îi ies în cale ispite, necazuri, osteneală, akedie, golătate, strâmtorare, dispreț și cele asemenea lor. Căci prin ele se cearcă răbdarea omului și se vădește dorul lui de Dumnezeu. Acela care din toată inima se pune sub cârmuirea proestosului[15] său după Dumnezeu e mai mult decât biruitor în toate cele amintite. Căci Domnul cere de la noi numai hotărâre desăvârșită, dându-ne tărie și biruință, după cum e scris: *Apărător este tuturor celor ce nădăjduiesc*
într-Însul. *Ps.17,31.*

Acestea așadar ți le-am spus mai dinainte, pentru ca nu cumva intrând [în viața călugărească] și întâlnindu-le, să zici cu căință: „Nu știam că mi se vor întâmpla asemenea lucruri". Iată, ți s-au făcut cunoscute cele ce-ți vor ieși în cale, pentru ca și tu să-ți gătești mai dinainte cugetul. Căci nu-i greu să pui temelia, ci să isprăvești zidirea. Cu cât aceasta se înalță mai mult, cu atât mai multă osteneală pricinuiește meșterului, până la împlinirea lucrării. Ascultă glasul mântuitor care zice: *Cine dintre voi, vrând să zidească un turn, nu stă mai întâi și își face socoteala cheltuielii, dacă are cu ce să-l termine? Ca nu cumva, punându-i temelia și neputând să-l isprăvească, toți cei care vor vedea să înceapă a-l lua în râs, zicând: „Acest om a început să zidească și n-a*
putut isprăvi!" *Lc.14,28-30.*

Războiul oștenilor e scurt; al monahului, însă, până ce pleacă la Domnul. De aceea se cuvine să începi lucrarea cu toată sârguința, răbdarea și trezvia. Iubite, de încerci să junghii un leu, apucă-l zdravăn, ca nu cumva să-ți zdrobească oasele ca pe un vas de lut. Iar de te arunci în mare, nu te împuțina cu sufletul până când ieși pe uscat, ca să nu te duci la fund ca o piatră. Astăzi,

[15] Proestos (gr. προεστώς < προΐστημι) – *conducător, întâi-stătător.* Termenul grecesc e folosit în limbajul bisericesc fie pentru episcop, fie pentru preotul care are întâietate într-un sobor liturgic (deci preotul slujitor), ori – așa cum e cazul aici – pentru Starețul (Batrânul) unei obști mănăstirești.

μερον, πρὸς θύραις ὢν καὶ ἐπερωτώμενος, εἴπῃς πάντα ὑπομένω, καὶ αὔριον ἔργοις παραιτήσῃ· οἱ γὰρ ἄγγελοι τοῦ Θεοῦ ἀοράτως παρίστανται καὶ ἀκούουσι πάντα τὰ ἐκπορευόμενα διὰ τῶν χειλέων σου. Βλέπε, ἀγαπητέ, ὅτι οὐδείς σε βιάζεται, ἀλλ' ἑκουσίως καὶ ἀληθινῶς συντάσσῃ· καὶ εἰς τὸ ἑξῆς μὴ ψεύσῃ τὰς πρὸς Θεὸν συνθήκας, ὅτι αὐτὸς ἀπολεῖ πάντας τοὺς λαλοῦντας τὸ ψεῦδος.

Ἀγαπητέ[ii)], ἐὰν βάλῃς καλὴν ἀρχήν, διατελέσεις καὶ τὸ γῆράς σου εὐαρέστως· καὶ ἔσῃ ὥσπερ φωστὴρ φωτίζων πολλοὺς ἐν τῇ ὁδῷ τοῦ Κυρίου. Θὲς οὖν θεμέλιον ἰσχυρόν, ἵνα ἀναβῇ τὸ ἔργον εἰς ὕψος.

Εἰ[iii)] δὲ καὶ ἀπὸ μεγάλης ὑπολήψεως τοῦ ματαίου βίου ἦλθες εἰς τὸν μοναχόν, τήρει ἑαυτὸν ἀπὸ τοῦ δαίμονος τῆς ὑψηλοφροσύνης, ἵνα μὴ κυριευθῇς ὑπ' αὐτοῦ καὶ κατενεχθῇς εἰς ἀπώλειαν. Οὐκ ἔστι σοι αὕτη αἰσχύνη, ἐὰν ᾖς ἐν ὑποταγῇ ἐν Κυρίῳ καὶ ταῖς ἰδίαις χερσὶν ἐργάζῃ τὸ ἀγαθόν· αὕτη γὰρ ἡ μικρὰ στενοχωρία καὶ θλῖψις, ἣν ὑπομένεις διὰ τὸν Κύριον, πρόξενός σοι γίνεται τῆς αἰωνίου ζωῆς. Καὶ τί ἔτι λέγω; Ὡς γὰρ ὁ καταλλάσσων δραχμὴν εἰς μυρία τάλαντα χρυσίου, οὕτω πᾶσα στενοχωρία τοῦ μονήρους βίου πρὸς τὴν μέλλουσαν ἀποκαλυφθῆναι δόξαν εἰς τοὺς ἀγωνιζομένους καὶ κοπιῶντας. Μικρὰ οὖν παρέχεις καὶ μεγάλα ἀντιλαμβάνεις.

Εἰ[iv)] δὲ καὶ παραδοθῇς ὑπὸ τοῦ προεστῶτος ἀδελφῷ εἰς τὸ εἶναι αὐτοῦ ὑποχείριος, μὴ εἴπῃς ἐν τῇ διανοίᾳ σου, ὅτι ἐγὼ μέν εἰμι μεγάλων καὶ λαμπρῶν γονέων υἱός, οὗτος δὲ ἐξ ἀφανῶν καὶ ἀνυπολήπτων καὶ προσαιτῶν ἐστιν ἢ ἴσως καὶ ἐκ δουλείας κατάγεται· ἢ ὅτι τὴν κατὰ κόσμον σοφίαν οὐκ ἐπίσταται ἐμοῦ ταύτην εἰδότος. Καὶ πῶς δύναμαι ἐγὼ τούτῳ ὑποταγῆναι; Ὕβρις γάρ μοί ἐστιν, ἐὰν τοῦτο ποιήσω. Μὴ τοιαῦτα λογίζου, ἀγαπητέ· οὐ γὰρ ἐν φρονήσει λελόγισαι περὶ τούτου. Ὁ γὰρ τοιαῦτα διαλογιζόμενος οὔπω ἀπεδύσατο τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον, τὸν φθειρόμενον κατὰ τὰς ἐπιθυμίας τῆς ἀπάτης. Ἡμεῖς δέ, ἀγαπητέ, ὡς ὑπὸ Θεοῦ παραδιδόμενοι τοῖς ὁμοψύχοις ἀδελφοῖς εἰς δουλείαν ὑπομένωμεν, ἵνα ἀξιωθῶμεν τῆς ἐλευθερίας τῶν δικαίων, ἀναλογιζόμενοι τὸν πάντων δεσπότην, ὃς ἐπτώχευσε δι' ἡμᾶς πλούσιος ὤν, ἵνα ἡμεῖς τῇ ἐκείνου πτωχείᾳ πλουτήσωμεν, καὶ σαμαρείτης καὶ δαιμονῶν ἤκουσεν, ἵνα τὴν ἀφροσύνην ἡμῶν διορθώσηται. Ὑπόθες οὖν τὸν αὐχένα ἀνεπαισχύντως ὑπὸ τὸν χρηστὸν τούτου ζυγόν, ἵνα εὕρῃς ἀνάπαυσιν τῇ ψυχῇ σου.

Ἄκουσον[v)] δὲ περὶ τούτου καὶ παραβολήν. Δύο ἀθληταὶ ἦλθον ἀγωνίσασθαι ἅμα πρὸς δύο ἀντιτεταγμένους, ὧν ὁ μὲν εἷς ἠμφίεστο στολὴν λαμπράν, ὁ

5 λαλοῦντας τὸ ψεῦδος : ἐργαζομένους τὴν ἀνομίαν M ‖ 6 βάλῃς : λάβῃς P ‖ 9-10 τὸν μοναχόν : τὸ μοναχικὸν σχῆμα Q ‖ 14 Καὶ — λέγω om. Q ‖ δραχμὴν : δραγμῆν P ‖ 24 διαλογιζόμενος : λογιζόμενος M P ‖ 29 καὶ (1) — ἤκουσεν in marg. Q ‖ 33 δύο : τοὺς Ed : δύο τοὺς Q W

când vii la călugărie[16] și ești întrebat, nu răspunde „toate le voi răbda", iar mâine să te lepezi cu fapta. Căci îngerii lui Dumnezeu sunt de față în chip nevăzut și aud toate câte ies de pe buzele tale. Vezi, iubite, că nimeni nu te silește, ci de bună voie și cu adevărat făgăduiești; așa că și de acum încolo nu-ți tăgădui legămintele către Dumnezeu, fiindcă El *îi va pierde pe toți cei ce grăiesc minciuna.* cf.Ps.5,7.

Iubite, de pui început bun, vei viețui și la bătrânețe bine-plăcând; și vei fi asemenea unui luminător strălucind multora pe calea Domnului. Pune deci temelie trainică, ca să se înalțe mult zidirea.

Dacă venind în monahism ai lepădat un nume însemnat în lumea aceasta deșartă, te păzește de dracul cugetării înalte de sine, ca să nu fii stăpânit de el și pogorât în pierzanie. Nu-i rușinos să trăiești în supunere întru Domnul și cu propriile-ți mâini să lucrezi binele. Căci mica strâmtorare și necazul ce rabzi pentru Domnul, ți se vor face pricinuitoare vieții veșnice. Și ce să spun mai mult? Precum unul care schimbă o drahmă pe zece mii de talanți[17] de aur, la fel e toată strâmtorarea vieții călugărești față de slava care se va descoperi celor ce se luptă și se ostenesc. Așa că dai lucruri mici și primești în schimb lucruri mari.

Dacă ești dat unui frate în ascultare de către proestos, nu spune în cugetul tău: „Eu sunt fiu al unor părinți de seamă și luminați, în vreme ce acesta-i odraslă de oameni de rând, prăpădiți și cerșetori; ba poate-i chiar din neam de robi". Sau: „Nu-i deprins cu înțelepciunea lumii pe când eu o știu; cum aș putea să mă supun unuia ca el? De fac asta, mi-e ocară". Nu cugeta așa, iubite, căci nu-i gândul cel înțelept. Cel care gândește în acest chip nu s-a dezbrăcat încă de *omul cel vechi, stricat de pofte amăgitoare.* Noi, iubite, să cf.Ef.4,22. răbdăm ca și cum am fi fost dați robi de către Dumnezeu fraților de-un suflet cu noi, ca să ne învrednicim de libertatea drepților. Să-L avem în minte pe Stăpânul tuturor, care, bogat fiind, a sărăcit pentru noi, ca prin sărăcia Lui să ne îmbogățim; El care, pentru a îndrepta nebunia noastră, S-a auzit chemat și samarinean și demonizat[18]. Pleacă-ți grumazul fără rușine sub jugul bun al Acestuia, ca să găsești odihnă sufletului tău.

[16] *Litt.* „Când stai în fața ușilor".
[17] Drahma și talantul – unități monetare de aur, prima cântărind 4 gr., iar a doua aprox. 49 kg.
[18] *Au răspuns iudeii și I-au zis: Oare nu zicem noi bine că Tu ești samarinean și ai demon?* (In.8,48).

δὲ ἕτερος πενιχράν. Ἀμφότεροι δὲ ἐκδυθέντες ἃ ἐφόρουν γυμνοὶ εἰσῆλθον εἰς τὸ στάδιον. Ἆρα οὖν ὁ τὴν λαμπρὰν ἐκδὺς ἐσθῆτα ταύτην προσάγει ἐν τῷ καιρῷ τοῦ ἀγῶνος πρὸς βοήθειαν κατὰ τοῦ ὑπεναντίου; Ἢ μᾶλλον ἐκείνην ἀφείς, ὡς μηδὲν εἰς τὸν ἀγῶνα συμβαλλομένην, τὴν ἀνδρείαν καὶ τὴν τέχνην σὺν τῇ εὐτονίᾳ ἐπιδείκνυται κατὰ τοῦ ἀντιπάλου; Οὕτως οὖν καὶ σύ· μὴ λογίζου ἃ κατέλιπες· ἕκαστος γὰρ ἃ εἶχεν ἀφῆκε καὶ τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον ἐξεδύσατο, ἵνα τὸν νέον ἐνδύσηται. Ἀλλ' ἐπιλαβοῦ τῆς ταπεινοφροσύνης εἰδὼς ὅτι γυμνὸς εἰς τὸν ἀγῶνα εἰσῆλθες, ὁμοίως τοῖς λοιποῖς σου συναθληταῖς. Καὶ μηδὲ ἐπὶ τῇ κοσμικῇ σοφίᾳ ἐπαίρου· Ἡ γὰρ σοφία τοῦ κόσμου μωρία παρὰ τῷ Θεῷ ἐστι· καὶ πάλιν· Ὁ λέγων ἐν ὑμῖν σοφὸς εἶναι ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ μωρὸς γενέσθω, ἵνα γένηται σοφός.

Ἐπιλάθου[vi] οὖν τῆς προτέρας ἀναστροφῆς, ἵνα καὶ τῶν πρώην ἁμαρτημάτων τὴν ἄφεσιν εὐπαρρησιάστως αἰτήσῃ παρὰ τοῦ Θεοῦ. Ταπεινώσας σου τὸ φρόνημα συνάγαγε πλοῦτον ἀνέκλειπτον διὰ τῆς λειτουργίας καὶ καρποφορίας τῆς πρὸς τοὺς ἀδελφούς. Καὶ εἰ μὲν καταστέλλεις τὰ μέσαυλα ἀπὸ τῶν κοπρίων, σπούδαζε καταστέλλειν καὶ τὰς κοσμικὰς ἐπιθυμίας ἀπὸ τοῦ ἔνδον ἀνθρώπου. Εἰ δὲ καθαρίζεις τὴν σποδιὰν τοῦ μαγειρείου, μέμνησο τοῦ προφήτου λέγοντος· Σποδὸν ὡσεὶ ἄρτον ἔφαγον καὶ τὸ πόμα μου μετὰ κλαυθμοῦ ἐκίρνων. Ὁρῶν δὲ καὶ τὸ φθαρτὸν πῦρ ἀναλόγισαι τὴν αἰώνιον φλόγα, τὴν μέλλουσαν κατεσθίειν τοὺς ἁμαρτωλούς, καὶ δάκρυσον περὶ ὧν ἥμαρτες. Καὶ πᾶν ὃ μετέρχῃ, ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ ἀγαθῇ ἐννοίᾳ μετέρχου, καὶ μεγίστην ἕξεις ὠφέλειαν καὶ τὴν τοῦ Θεοῦ χάριν εἰς ἑαυτὸν ἐπισπάσῃ. Κύριος γάρ, φησίν, ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπεινοῖς δὲ δίδωσι χάριν.

Εἰ[vii] δὲ καὶ κοπιᾷς πολλά, ἐννόησον τοὺς ἐν ἐξορίᾳ καὶ μετάλλοις καὶ ἐν πικρᾷ δουλείᾳ ἐξεταζομένους καὶ ὑποτάγηθι τῷ προεστῶτι σου ἐν Κυρίῳ· οὐ γὰρ κατὰ ἄνθρωπόν ἐστιν ἡ δουλεία, ἣν ὑπομένεις διὰ τὸν Κύριον. Τίς ἄρα ἀτιμασθεὶς ἢ κοπιάσας ποτὲ ὑπὲρ βασιλέως οὐχὶ μᾶλλον ἡγεῖται τὴν μὲν ὕβριν τιμήν, τὸν δὲ κόπον ἀνάπαυσιν; Εἰ δὲ οὐ προαιρούμεθα ἀτιμίαν ἢ κόπον ὑπομεῖναι διὰ τὸν Κύριον, τί καὶ ἐξήλθομεν ἐκ τοῦ κόσμου;

Ἀγαπητέ, τίς ἄξιος καὶ μακάριος παθεῖν ὑπὲρ αὐτοῦ; Εἴ τι οὖν δι' αὐτὸν ὑπομένεις, ἴσθι ὡς μικρὰ παρέχεις καὶ μεγάλα ἀντιλαμβάνεις. Ὑπομονῆς οὖν

---

2 προσάγει : προάγει P ‖ 3 κατὰ om. β ‖ 6 ἃ : ὃ P ‖ 8 σου om. β ‖ add. καὶ ὅτι γέγραπται· Τὰ ὑψηλὰ τοῖς ἀνθρώποις βδέλυγμα παρὰ τῷ Θεῷ ἐστι post συναθληταῖς β ‖ 10 λέγων : θέλων β ‖ 13 ἄφεσιν : συγχώρησιν P ‖ add. μήπω τὰ παλαιὰ ἀπορρίψας καὶ ante ταπεινώσας β ‖ 27 ποτὲ : πολλὰ Q ‖ 30 Εἴ τι : Εἴτε Q Ed

Dar ascultă şi o pildă nimerită: Doi luptători au venit odată împreună să se întreacă cu doi potrivnici. Unul dintre ei purta veşmânt strălucitor, iar celălalt sărăcăcios, dar amândoi s-au dezbrăcat de straie şi au intrat goi în arenă. Oare cel care şi-a scos haina strălucitoare o aduce spre ajutor în luptă împotriva potrivnicului? Sau mai degrabă o leapădă – ca nefolositoare în înfruntare – şi îşi arată bărbăţia, meşteşugul şi tăria împotriva vrăjmaşului? Deci aşa şi tu: nu cugeta la cele pe care le-ai părăsit, căci fiecare a lăsat ce a avut şi s-a dezbrăcat de omul vechi, ca să se înveşmânteze cu cel nou. Ci apucă smerita cugetare, ştiind că ai intrat în luptă gol, la fel cu ceilalţi luptători. Nu te trufi nici cu înţelepciunea lumească, căci *înţelepciunea lumii nebunie* 1Co.3,19.
este în faţa lui Dumnezeu; şi iarăşi: *Cel ce zice între voi că e înţelept în veacul acesta, să se facă nebun, ca să ajungă înţelept.* cf.1Co.3,18.

Uită-ţi viaţa de mai înainte, pentru ca şi iertarea păcatelor de atunci să o poţi cere cu îndrăzneală de la Dumnezeu. Smerindu-ţi cugetul, adună bogăţie neîmpuţinată, prin slujirea către fraţi şi rodul ce vine din ea. De cureţi curtea de gunoi, sârguieşte-te să-ţi cureţi şi omul lăuntric de poftele lumeşti. Iar de cureţi cenuşa din bucătărie, adu-ţi aminte de prorocul care spune: *Cenuşă mâncam în loc de pâine şi băutura cu plângere mi-o amestecam.* Ps.101,10.
Văzând focul material[19], cugetă la flacăra veşnică ce îi va mistui pe păcătoşi şi plângi pentru păcate. Şi orice faci, fă cu smerenie şi gând bun, fiindcă aşa vei avea mult folos şi vei atrage harul lui Dumnezeu asupra ta. *Căci Domnul le stă împotrivă celor mândri, dar celor smeriţi le dă har.* Pr.3,34.

Iar de te şi osteneşti mult, cugetă la cei încercaţi în surghiun, în mine sau robie amară, şi supune-te proestosului tău întru Domnul. Căci robia ce înduri pentru Dumnezeu nu este după rânduiala omenească. Cine dar, necinstit sau ostenind vreodată pentru împărat, nu socoteşte ocara mai degrabă cinste, iar osteneala tihnă? Dacă nu alegem să îndurăm pentru Domnul necinstire sau osteneală, pentru ce am mai ieşit din lume?

Iubite, cine-i vrednic şi fericit să pătimească pentru Acesta? Dacă rabzi ceva pentru El, cunoaşte că dai lucruri mici şi iei mari în schimb. Aşa că avem trebuinţă de răbdare, ca făcând voia lui Dumnezeu să dobândim făgăduinţa; căci a spus: *Cel ce va răbda până la sfârşit, acela se va mântui.* Mt.10,22.

---

[19] *Litt.* „stricăcios".

ἔχομεν χρείαν, ἵνα τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ποιήσαντες τύχωμεν τῆς ἐπαγγελίας. Εἶπε γάρ· Ὁ ὑπομείνας εἰς τέλος οὗτος σωθήσεται.

Εἰ[viii)] δὲ τοὺς τὰ λαμπρὰ καταλείψαντας οὕτω ταπεινοφρονεῖν δεῖ, πόσῳ γε μᾶλλον τοὺς ἐξ οἰκτροῦ καὶ μοχθηροῦ βίου ἐρχομένους εἰς τὸν μονήρη βίον χρὴ ἑαυτοὺς εὐτελίζειν καὶ μηδέποτε ὑψηλοφρονεῖν, κἂν ἴσως τῶν ἄλλων προτιμηθῶσιν. Ἀλλὰ πᾶσαν πραότητα καὶ ταπεινοφροσύνην ἐνδείκνυσθαι μνημονεύοντας καὶ ἀναλογιζομένους διηνεκῶς τὰς εὐεργεσίας τοῦ Κυρίου, ἐκ ποίας συνοχῆς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐξέσπασεν αὐτούς. Μήποτε διασπαρέντες τὸν νοῦν καὶ τῆς προτέρας αὐτῶν ἀτιμίας ἐπιλαθόμενοι, φυσιωθῶσι καὶ ἀκούσωσιν ὡς ἀγνώμονες παρὰ τοῦ εὐεργέτου τὸ εἰρημένον ἐν τῷ ψαλμῷ· Ἄνθρωπος ἐν τιμῇ ὢν οὐ συνῆκε· παρασυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς.

Τοιγαροῦν, ἀγαπητοί, δουλεύσωμεν τῷ Κυρίῳ ἐν ταπεινοφροσύνῃ πολλῇ πάσας τὰς ἡμέρας ἡμῶν, τῷ ἐγείροντι ἀπὸ γῆς πτωχὸν καὶ ἀπὸ κοπρίας ἀνυψοῦντι πένητα, ὅπως καὶ μετὰ τέλος ἀξιώσῃ ἡμᾶς τῆς δόξης τῶν πραέων καὶ ταπεινῶν· διότι γέγραπται· Κύριος ἀνταποδίδωσι τοῖς περισσῶς ποιοῦσιν ὑπερηφανίαν.

Η΄. Τοῦ ἀββᾶ Κασσιανοῦ

Ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὴν Αἴγυπτον καὶ καθ' ὅλην τὴν Ἀνατολὴν κοινοβίοις αὗται αἱ κανονικαὶ διατυπώσεις φυλάττονται. Ὁ ἐλθὼν εἰς τὸ κοινόβιον καὶ θέλων μονάσαι οὐ πρότερον δεχθήσεται ἔσω ἐν τῷ μοναστηρίῳ, πρὶν ἀπόδειξίν τινα καὶ πεῖραν τοῦ πρὸς Θεὸν πόθου καὶ τῆς ταπεινώσεως καὶ μακροθυμίας διὰ τῆς ἐπὶ πλεῖστον ὑπομονῆς δείξῃ. Δοκιμασθεὶς οὖν ἐν τούτοις εὐπρόσδεκτος παρ' αὐτοῖς γίνεται καὶ διδάσκεται τῆς περιουσίας αὐτοῦ μὴ ἔχειν τι τεθησαυρισμένον. Οὕτως οὖν ἕκαστος γυμνοῦται τῆς ἀρχαίας περιουσίας, ὡς μηδὲ αὐτὸ τὸ ἔνδυμα, ὃ περιβεβλημένος ἦλθε, τοῦ λοιποῦ φορεῖν συγχωρεῖσθαι, ἀλλὰ τῶν ἀδελφῶν πάντων συνηγμένων, προαχθεὶς εἰς τὸ μέσον ἐκδύεται τὰ ἴδια ἱμάτια καὶ διὰ τῶν χειρῶν τοῦ ἀββᾶ ἐνδύμασι τοῦ μοναστηρίου μεταμφιέννυται, ὡς διὰ τούτου τοῦ τύπου ἐπιγνῶναι αὐτόν, ὅτι πάντων τῶν κοσμικῶν πραγμάτων καὶ τῆς ἀλαζονείας καὶ τοῦ τύφου γυμνωθεὶς ἐνεδύσατο τὴν πτωχείαν τοῦ Χριστοῦ καὶ ὅτι ἀνεπαισχύντως συναριθμεῖ ἑαυτὸν καὶ ἐξισοῖ τῷ σώματι τῆς ἀδελφότητος.

Τὰ δὲ ἱμάτια ἃ ἀποδύεται λαβὼν ὁ οἰκονόμος τῆς μονῆς, ἐπὶ πολὺν χρόνον φυλάττει ἀφορίσας, ἕως τῆς προκοπῆς αὐτοῦ καὶ ἀναστροφῆς καὶ ὑπο-

10 παρὰ τοῦ εὐεργέτου : περὶ τὸν εὐεργέτην Ed || 21 πεῖραν : ἀπόπειραν Q || 30 ἑαυτὸν : αὐτὸν M V

Iar dacă aceia care au lepădat ranguri strălucite trebuie să cugete atât de smerit, cu cât mai mult cei care vin la petrecerea călugărească de la vieţuire amărâtă şi vrednică de milă trebuie să se nesocotească pe ei înşişi şi niciodată să nu se semeţească, chiar de se întâmplă să fie cinstiţi mai mult decât alţii? Dimpotrivă, se cuvine să arate toată blândeţea şi smerenia, aducându-şi aminte şi cugetând neîncetat la facerile de bine ale Domnului, din ce strâmtorare a veacului acestuia i-a smuls. Ca nu cumva, împrăştiindu-se cu mintea şi uitând necinstea lor de mai-nainte, să se umple de îngâmfare şi să audă de la Binefăcător, ca nişte nemulţumitori, spusa din psalm: *Şi omul în cinste fiind, n-a priceput; alăturatu-s-a dobitoacelor celor fără de minte şi* Ps.48,12.
s-a asemănat lor.

Aşadar, iubiţilor, să-I slujim Domnului cu multă smerenie în toate zilele noastre, Celui ce *ridică de la pământ pe sărac şi din gunoi înalţă pe sărman*; Ps.112,7.
ca şi după sfârşit să ne învrednicească de slava celor blânzi şi smeriţi. Fiindcă stă scris: *Domnul răsplăteşte celor ce se mândresc cu prisosinţă.* Ps.30,24.

8. A lui Avva Casian

În toate chinoviile din Egipt şi din întreg Răsăritul sunt păzite următoarele rânduieli canonice. Cel ce vine în obşte şi vrea să se facă monah nu-i primit în mănăstire până ce nu dă mai întâi dovadă şi mărturie, prin cât mai multă stăruinţă, a dorului său de Dumnezeu, a smereniei şi a îndelungii sale răbdări. După ce e încercat întru acestea, e bine primit de fraţi şi e învăţat să nu păstreze nimic din avutul său. În aşa măsură se dezgoleşte fiecare de avuţia sa de odinioară, încât nu i se mai îngăduie să poarte nici măcar haina cu care a venit [din lume]; ci după ce mai întâi se strâng toţi fraţii, e adus în mijlocul lor, îşi dezbracă hainele şi e îmbrăcat de Avva, cu mâinile lui, cu veşmintele mănăstireşti. Şi se face aşa spre pildă, ca să ştie că s-a dezgolit de toate lucrurile lumeşti, de semeţie şi de trufie, că s-a înveşmântat cu sărăcia lui Hristos şi că se alătură fără vreo ruşine trupului obştii, făcându-se deopotrivă cu toţi fraţii.

Iar veşmintele pe care le dezbracă sunt luate de economul mănăstirii, care le păstrează multă vreme ţinându-le de o parte, până când fratele îşi dovedeşte sporirea, vieţuirea şi răbdarea în felurite ispite. De-l găsesc că

μονῆς, τῆς ἐν διαφόροις πειρασμοῖς, ἀπόδειξιν παράσχοι. Καὶ εἰ μὲν εὕρωσιν αὐτὸν δυνάμενον ἐν τούτοις ἐγκαρτερεῖν καὶ ἐν τῇ σπουδῇ καὶ διαπύρῳ θέρμῃ ᾗ ἐνήρξατο διαμένοντα, τοῖς λοιποῖς συναριθμοῦσιν. Εἰ δέ τι γογγυσμοῦ ἐλάττωμα ἢ παρακοῆς οἱασδήποτε ἐν αὐτῷ ἁμαρτίαν καταμάθωσιν, ἐκδύσαντες τοῦτον ἅπερ ἐνεδύσατο ἐκ τοῦ μοναστηρίου καὶ τὰ κοσμικὰ ἐνδύματα πάλιν περιβαλόντες ἀπωθοῦνται τοῦ κοινοβίου. Ὡς ἐκ ταύτης λοιπὸν τῆς ἀκριβείας μὴ εὐχέρειαν εἶναι τῷ βουλομένῳ ὡς ἔτυχεν ἀναχωρεῖν τῆς μονῆς, ἀλλὰ τὸν μὴ ἐμμένοντα κατὰ πάντα τρόπον τῇ ἰδίᾳ ὁμολογίᾳ μετενδύεσθαι τὴν κοσμικὴν ἐσθῆτα καὶ οὕτως ἀπολύεσθαι τοῦ μοναστηρίου.

Ὅτε τοίνυν ὁ ὑποδεχθεὶς ταύτῃ, ᾗ προειρήκαμεν, ἀκριβείᾳ δοκιμασθῇ καὶ ἄμεμπτος εὑρεθῇ, οὐ παραχρῆμα τῇ συνοδίᾳ τῶν ἀδελφῶν ἀναμίγνυσθαι ἐπιτρέπεται, ἀλλὰ παραδίδοται τῷ ἐπιτεταγμένῳ τὴν φροντίδα τῶν ξένων καὶ τούτοις πᾶσαν ἐπιμέλειαν καὶ ὑπηρεσίαν ποιεῖν προστάσσεται. Καὶ ὅτε ὁλόκληρον ἐνιαυτὸν ἀμέμπτως ὑπηρετήσει τοῖς ξένοις, τυπωθεὶς διὰ τούτου πρὸς ταπείνωσιν καὶ μακροθυμίαν, συναριθμεῖται λοιπὸν τῇ συνοδίᾳ τῶν ἀδελφῶν. Καὶ παραδίδοται ἑνὶ τῶν προβεβηκότων ἀδελφῶν, ὃς ταύτην ἔχει τὴν μέριμναν, ὅπως διδάξῃ αὐτὸν τὸν μαθητευόμενον διὰ ποίας ὁδοῦ ἀρξάμενος δυνηθῇ ἐπὶ τὴν τελειοτάτην ἀρετὴν φθᾶσαι. Ἐν πρώτοις γοῦν διδάσκει αὐτὸν νικᾶν τὰς ἰδίας ἡδονάς, διὰ τοῦ ἐπιτάσσειν αὐτῷ τὰ ἐναντία τῶν θελημάτων αὐτοῦ. Οὐκ ἄλλως γάρ, λέγουσιν οἱ πατέρες, δύνασθαί τινα τὰς ἰδίας ἡδονὰς χαλινοῦν ἢ ὀργῆς περιγενέσθαι ἢ λύπης ἢ ταπείνωσιν ἀληθῶς κτήσασθαι ἢ ἁπλῶς μετὰ ἀδελφότητος καλῶς τελειωθῆναι ἐν κοινοβίῳ, εἰ μὴ πρότερον διὰ τῆς ὑπακοῆς νεκρώσει τὰ ἑαυτοῦ θελήματα.

Ταύταις δὲ ταῖς διατυπώσεσι καὶ διδασκαλίαις τὸν μαθητευόμενον προβιβάσαντες, ἀκολούθως διδάσκουσι πάλιν μὴ κρύπτειν τοὺς ἰδίους λογισμούς, ἀλλὰ παραχρῆμα ἡνίκα ἐπέρχονται, τούτους τῷ οἰκείῳ πατρὶ ἀποκαλύπτειν καὶ μηδὲν περὶ τῆς τούτων διακρίσεως τῇ ἰδίᾳ καρδίᾳ πιστεύειν, ἀλλ' ἐκεῖνο γινώσκειν ἀγαθὸν ἢ κακὸν εἶναι, ὅπερ τῇ ἑαυτοῦ διακρίσει δοκιμάσας ὁ πατὴρ ἀποδείξει. Τοιαύτη δὲ φυλάττεται παρ' αὐτοῖς ἡ ὑποταγή, ὡς μὴ τολμῆσαί τινα ἐκτὸς τοῦ ἀββᾶ μηδὲ τοῦ κελλίου ὅπου κάθηται προβαίνειν. Οὕτω δὲ τὰ παρ' αὐτοῦ προστασσόμενα ἐπιτελεῖν σπουδάζουσιν, ὡς παρὰ Θεοῦ ταῦτα δεχόμενοι.

4 ἐν αὐτῷ om. *α* ‖ 6 add. λοιπὸν post ἀπωθοῦνται *α* ‖ λοιπὸν om. *α* ‖ 16 Καὶ – ἀδελφῶν om. Q Ed : habet W in marg. ‖ 17 ὅπως διδάξῃ : ὥστε διδάξαι *α* ‖ 27 μηδὲν : μηδὲ *α*

poate să le îndure și rămâne în sârguința și râvna înfocată cu care a început, e trecut în rândul celorlalți. Dacă însă află într-însul meteahna cârtelii sau păcatul neascultării de orice fel, scoțându-i veșmintele mănăstirești îl îmbracă cu cele mirenești și îl alungă din obște. Așa că, din pricina acestei asprimi, nu-i este cu putință oricui să plece după bunul plac din mănăstire, ci numai celui care nu stăruie cu orice chip în făgăduința sa; acesta e îmbrăcat cu haina mirenească și astfel e slobozit din mănăstire.

Atunci când cel primit e încercat cu asprimea de care am pomenit și e găsit fără de prihană, nu i se îngăduie deîndată să petreacă laolaltă cu soborul fraților, ci e încredințat celui căruia îi este rânduită grija închinătorilor, poruncindu-i-se ca în toate să-i îngrijească și să le slujească acestora. După ce le slujește fără de greșeală vreme de un an și așa se întipărește cu smerenia și îndelunga răbdare, e trecut în rândul soborului fraților. Și e predat unuia dintre cei mai în vârstă, a cărui grijă este să-l învețe pe ucenic pe ce cale să apuce pentru a putea ajunge la virtutea desăvârșită. Astfel, mai întâi îl învață să-și biruiască propriile plăceri, poruncindu-i cele ce sunt potrivnice voilor lui. Căci nu-i este cu putință cuiva, spun Părinții, să-și țină în frâu plăcerile, să-și biruiască mânia sau întristarea, să dobândească cu adevărat smerenia, ori, pe scurt, să se desăvârșească într-o obște de mănăstire, altfel decât omorându-și mai întâi voile proprii prin ascultare.

Apoi, după ce îl îndeamnă pe ucenic întru sporire cu aceste rânduieli și învățături, îl povățuiesc iarăși să nu-și ascundă gândurile, ci de cum vin acestea, deîndată să le descopere Părintelui său. Și să nu dea nicicum crezare celor ce le socotește în inima lui despre gânduri, ci să știe că un lucru este bun sau rău după cum îi arată Părintele, care l-a încercat cu dreapta sa socoteală. Iar supunerea e păzită de aceștia cu atâta strășnicie, încât, fără [binecuvântarea] Avvei, nimeni nu îndrăznește nici măcar să pășească în afara chiliei în care stă. Și pe cele poruncite de acesta se sârguiesc să le împlinească, ca și cum le-ar fi primit de la Dumnezeu.

Șezând în chiliile lor și luând aminte cu toată râvna la lucrul de mână, la cugetarea celor sfinte și la rugăciune, când îl aud pe fratele care bate la ușa fiecărei chilii, chemându-i fie la rugăciunea de obște, fie la vreo lucrare oarecare, deîndată le lasă pe toate și aleargă spre cele poruncite. Râvnesc

Καθήμενοι δὲ ἐν τοῖς κελλίοις καὶ τῷ ἔργῳ καὶ τῇ μελέτῃ καὶ τῇ προσευχῇ μετὰ σπουδῆς πάσης προσέχοντες, ἐπειδὰν ἀκούσωσι τοῦ κρούοντος τὴν θύραν ἑκάστου κελλίου, ἢ εἰς τὴν κοινὴν προσευχὴν ἢ πρός τι ἔργον τούτους ἐκκαλουμένου, παραχρῆμα πάντα ὁμοῦ ἀφέντες πρὸς τὸ ἐπιταγὲν ὁρμῶσι, πάσῃ σπουδῇ τὴν τῆς ὑπακοῆς ἀρετὴν ζηλοῦντες, ἣν οὐ μόνον τοῦ ἔργου τῶν χειρῶν, ἀναγνώσεώς τε καὶ τῆς ἐν τῷ κελλίῳ ἡσυχίας, ἀλλὰ καὶ πασῶν τῶν ἀρετῶν προτιμῶσι· καὶ ταῦτα πάντα δεύτερα τίθενται. Μεταξὺ δὲ τῶν ἄλλων καλῶν ἐκεῖνο περιττόν ἐστι καὶ εἰπεῖν, ὡς οὐδεὶς αὐτῶν ἄλλο τι κέκτηται πλὴν κολοβίου καὶ ἡμιφορίου καὶ σανδαλίων καὶ μηλωτῆς καὶ ψιαθίου, αἰσχύνην ἡγούμενοι τὸ λέγεσθαι παρ' αὐτοῖς· βιβλίον ἐμόν, γραφίον ἐμόν, πινακίδιον ἐμὸν ἢ ἄλλο τι ἐμόν.

Ἕκαστος δὲ τούτων τοσοῦτον πορισμὸν καθ' ἡμέραν συνάγει τῷ μοναστηρίῳ ἐξ ἔργου τε καὶ ἱδρῶτος ἰδίου, ὡς μὴ μόνον ταῖς ἑαυτῶν χρείαις ἐξαρκεῖν, ἀλλὰ καὶ τῇ διακονίᾳ τῶν ξένων καὶ πτωχῶν ὑπουργεῖν. Οὕτω δὲ κάμνοντες οὐ φυσιοῦνται, οὐχ ὑπερηφανεύονται, οὐδέ τις αὐτῶν ἐκ τοῦ ἰδίου ἔργου τε καὶ ἱδρῶτος ἀπαιτεῖ περισσοτέραν τῆς διδομένης χρείας ἀνάπαυσιν. Οὐ κτῆμα οἱασδήποτε ὕλης ἑαυτῷ περιποιεῖται, πάροικον ἑαυτὸν καὶ ξένον ὅλου τοῦ κόσμου ἔχων καὶ δοῦλον καὶ ὑπηρέτην τῶν ἀδελφῶν λογιζόμενος ἤπερ δεσπότην οἱουδήποτε γηΐνου πράγματος.

Εἰ δὲ κλάσει τις σκεῦος ἢ οἱονδήποτε πρᾶγμα ἀπολέσει, ἐξομολογεῖται τῷ ἀββᾷ τῆς ἰδίας ῥαθυμίας τὸ πταῖσμα καὶ οὕτω μετανοῶν λαμβάνει τὴν συγχώρησιν.

Ὅστις δὲ πρός τι ἔργον μετακληθεὶς ἢ πρὸς σύναξιν βραδύτερον ἀπαντήσῃ ἢ σκληρότερον ἢ προπετέστερον ἀποκριθῇ ἢ ὑπογογγύζων τὴν προσταχθεῖσαν ὑπακοὴν ποιήσῃ ἢ ἀμελέστερον ἢ τοῦ ἔργου καὶ τῆς ὑπακοῆς προτιμήσας τὴν ἀνάγνωσιν τὰ προσταχθέντα αὐτῷ ἔργα βραδύτερον ἐκτελέσῃ ἢ ἀπολυθείσης τῆς συνάξεως μὴ ταχέως πρὸς τὸ ἔργον αὐτοῦ ἀναδράμῃ ἢ μετά τινος ὁμιλήσῃ ἐκτὸς ἀναγκαίας χρείας ἢ ἄλλου τὴν χεῖρα κατάσχῃ μετὰ παρρησίας ἤ τι τῶν ὁμοίων τούτοις πλημμελήσῃ, τοιούτῳ ἐπιτιμίῳ ὑποβάλλεται· συνηγμένων τῶν ἀδελφῶν ἐν τῇ συνάξει, ῥίψας ἑαυτὸν ἐπὶ τὴν γῆν συγχώρησιν αἰτεῖ τοῦ ἰδίου σφάλματος.

Τὰ δὲ παχύτερα τούτων πταίσματα εἴ τις εὑρεθῇ πράττων, ἅτινά ἐστι καταφρόνησις, ἀντιλογία μετὰ ὑπερηφανίας ἢ ἐκ τοῦ μοναστηρίου πρόοδος ἐκτὸς ἐπιτροπῆς τοῦ ἀββᾶ ἢ πρὸς γυναῖκας ἢ τινας τῶν ἔξω τοῦ κοινοβίου συντυχία ἢ ὀργὴ ἢ μάχη ἢ ἔχθρα ἢ μνησικακία ἢ φιλαργυρία, ἥτις ἐστὶ λέπρα

5 τοῦ ἔργου : τὸ ἔργον V ‖ 8 καλῶν om. Ed ‖ 11 add. ἁπλῶς ante ἄλλο Ed ‖ 32 πταίσματα : σφάλματα Ed ‖ 35 ὀργὴ : ὁρμὴ Q

astfel cu toată sârguința virtutea ascultării pe care pun mai mult preț nu numai decât pe lucrul de mână, citire, isihia de la chilie, ci și decât pe toate virtuțile la un loc, socotindu-le mai prejos. Între celelalte virtuți, e de prisos să mai spun că nimeni nu are nimic altceva decât coloviu[20], imifor[21], sandale, cojoc și rogojină, socotind că e lucru rușinos să spună cineva „cartea mea", „condeiul meu", „tăblița mea de scris[22]" sau orice altceva „al meu".

Fiecare dintre ei aduce mănăstirii în fiece zi, din lucrul și sudoarea sa, atâta agoniseală cât să ajungă nu numai nevoilor proprii, ci să ajute și la slujirea închinătorilor și săracilor. Deși se ostenesc în acest chip, nu se trufesc, nici nu se mândresc și nici nu cere vreunul dintre ei, pentru lucrarea și osteneala lui, tihnă mai multă decât ceea ce-i este trebuincios și îi dă mănăstirea; nici nu-și agonisește cineva vreun lucru material de orice fel, socotindu-se pribegi și străini întregii lumi și mai degrabă robi și slujitori celorlalți frați, decât stăpâni ai vreunui lucru pământesc.

Dacă cineva sparge un vas sau strică vreun lucru, mărturisește Avvei greșeala nepăsării sale și, pocăindu-se așa, primește iertarea.

Oricine e chemat la vreo lucrare sau la slujbă și zăbovește să meargă, sau răspunde răstit, ori cu necuviință, sau plinește ascultarea poruncită cu delăsare ori cârtind în sinea sa, sau, punând citirea mai presus decât lucrarea și ascultarea, săvârșește lucrurile poruncite cu zăbavă, sau nu aleargă grabnic spre lucrarea sa când se sfârșește slujba, ori vorbește cu altul fără să fie neapărată trebuință, sau îi apucă altuia mâna cu îndrăzneală, sau greșește în ceva asemănător, acesta este supus următorului canon: adunându-se frații la slujbă, se aruncă la pământ și așa cere iertare pentru greșeala sa.

Iar dacă cineva este găsit săvârșind greșeli mai mari decât acestea, cum ar fi: disprețul, împotrivirea în cuvânt cu mândrie, ieșirea din mănăstire fără încuviințarea Avvei, vorbirea cu femei sau cu cei din afara obștii, mânia, vrajba, vrăjmășia, ținerea de minte a răului, iubirea de arginți – care este lepră a sufletului –, agonisirea oricărui fel de lucru în afara celor date de Avva, mâncatul fără binecuvântare, pe furate, și cele asemănătoare, unul ca

[20] Coloviu (Κολόβιον) – veșmânt scurt, fără mâneci, purtat de monahii egipteni.

[21] Imifor (Ἡμιφόριον) – acoperământ al capului asemănător unei glugi.

[22] Πινακίδιον – material de scris al vechilor greci, folosit cu precădere pentru înscrisurile uzuale, de fiecare zi. Consta dintr-o plăcuță de lemn pe suprafața căreia se aplica un strat de vopsea albă sau de ceară, creându-se astfel o suprafața de scris potrivită pentru nevoile curente: lecțiile din școli, acte, înscrisuri contabile și însemnări de tot felul. (ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΣΙΓΑΛΑ, *Ἱστορία τῆς ἑλληνικῆς γραφῆς* (*Istoria scrierii grecești*), Centrul de cercetări bizantine, Thessalonic, 1974, p.135-137).

ψυχῆς, ἢ κτῆσις οἱουδήποτε πράγματος ἐκτὸς τῶν διδομένων παρὰ τοῦ ἀββᾶ ἢ τροφῆς ἄνευ εὐλογίας, κλεψιμαίῳ τρόπῳ γινομένης, καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια, οὐ τῷ εἰρημένῳ ἐπιτιμίῳ ὑποβάλλεται, ἀλλὰ σφοδροτέρῳ καὶ μείζονι. Καὶ εἰ μὴ διορθωθῇ, ἐκβάλλεται τοῦ μοναστηρίου.

Ἡ δὲ ταπεινοφροσύνη καὶ σπουδὴ ἐν τῇ διακονίᾳ ἐπιτελεῖται παρ' αὐτῶν, ὅση οὐκ ἂν δεσπόταις παρὰ δούλων παρασχεθείη.

Θ'. Ἐκ τοῦ νομοκανόνου. Διάταξις Παύλου τοῦ ἀποστόλου

Οἱ πρώτως προσιόντες τῷ μυστηρίῳ τῆς εὐσεβείας διὰ τῶν διακόνων προσαγέσθωσαν τῷ ἐπισκόπῳ ἢ τοῖς πρεσβυτέροις καὶ τὰς αἰτίας ἐξεταζέσθωσαν, οὗ χάριν προσῆλθον τῷ κυριακῷ λόγῳ. Οἱ δὲ προσενέγκαντες μαρτυρείτωσαν ἀκριβώσαντες τὰ κατ' αὐτούς. Ἐξεταζέσθω δὲ αὐτῶν ἀκριβῶς καὶ ὁ τρόπος καὶ ὁ βίος καὶ εἰ δοῦλοί εἰσιν ἢ ἐλεύθεροι. Καὶ ἐὰν ᾖ τις δοῦλος, ἐρωτάσθω ὁ δεσπότης αὐτοῦ, εἰ μαρτυρεῖ αὐτῷ· εἰ δὲ μή, ἀποβαλλέσθω, ἕως ἂν ἄξιον ἑαυτὸν ἐπιδείξῃ τῷ δεσπότῃ. Εἰ δὲ μαρτυρεῖ αὐτῷ, προσδεχέσθω.

5 ἢ : τοσαύτη β ‖ 7-14 Θ'. om. Q ‖ 7 Titulus Ἐκ τῶν διαταγῶν τῶν ἁγίων ἀποστόλων Ed ‖ 14 ἐπιδείξῃ : ἀποδείξῃ P ‖ Εἰ — προσδεχέσθω om. W Ed

acesta nu e supus canonului pomenit, ci unuia mai mare şi mai aprig. Şi de nu se îndreaptă, e alungat din mănăstire.

Iar cugetul smerit şi sârguinţa cu care îşi împlinesc slujirea sunt aşa de mari, încât nu le-ar arăta nici robii către stăpânii lor.

9. Din Nomocanon[23]. Rânduială a Apostolului Pavel

Cei care vin pentru prima dată la taina dreptei credinţe, să fie conduşi de diaconi la episcop sau la preoţi şi să se cerceteze de ce s-au apropiat de cuvântul Domnului. Iar cei care i-au adus să dea mărturie amănunţită despre ei. De asemenea, să fie cercetate cu grijă firea şi viaţa lor, şi de sunt robi sau liberi. De este cineva rob, să fie întrebat stăpânul lui, dacă dă mărturie bună despre el. Dacă nu, să fie alungat, până când îi va dovedi stăpânului său că e vrednic; iar dacă dă mărturie, să fie primit.

[23] „Nomocanon" (νομοκανών sau νομοκάνονον) – compilaţie de legi seculare (νόμοι) şi canoane bisericeşti (κανόνες). În Bizanţ au circulat mai multe culegeri de acest fel, dintre care cea mai cunoscută este *Nomocanonul în 15 titluri*, alcătuită în prima jumătate a secolului VII, pe vremea patriarhului Constantinopolului Serghie (610-638). Completată în 883 de Sfântul Fotie, a fost mai apoi revizuită şi însoţită de bogate scolii de către marele hartofylax al Bisericii, Theodor Balsamon, în secolul al XII-lea. (*Dict. Byz.*, p.1490-91).

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΖ΄

Ὅτι καὶ αἱ περιστατικαὶ ἀποταγαὶ οὐ πάντη ἀπόβλητοι. Καὶ ὅτι πάντα τὸν προσιόντα τῷ κοινοβίῳ καὶ τὴν μετὰ τῶν ἀδελφῶν οἴκησιν θερμῶς αἰτούμενον οὐ δεῖ παρευθὺς παντελῶς ἀποπέμπεσθαι, πρὸ τῆς ἀκριβοῦς τῶν κατ' αὐτὸν διαγνώσεως, ἀλλὰ παραιτεῖσθαι μὲν ποσῶς καὶ δοκιμάζειν κατὰ τὰ προγραφέντα· ἐμμένοντα δὲ τῇ προθέσει καὶ μετὰ τὴν δοκιμασίαν παραδέχεσθαι, εἰ μή τι ἕτερον ἀπηγορευμένον τοῖς θείοις νόμοις ἀκολουθεῖ τῷ πράγματι.

Α΄. Παλλαδίου

Νεώτερός τις ὀνόματι Μακάριος ὡς ἐτῶν δέκα καὶ ὀκτὼ παίζων μετὰ τῶν συνηλίκων ἀκούσιον φόνον εἰργάσατο. Καὶ φοβηθεὶς καταλαμβάνει τὴν ἔρημον. Εἰς τοσοῦτον δὲ ἤλασε φόβον θεῖόν τε καὶ ἀνθρώπινον, ὡς τριετίαν ὅλην ἄστεγος μείνας ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀναισθητῆσαι. Ἡ δὲ γῆ ἐκείνη ἄβροχος τελείως ὑπάρχει. Μετὰ δὲ τοῦτο ἐν ταύτῃ ᾠκοδόμησεν ἑαυτῷ κελλίον. Καὶ ζήσας ἐν αὐτῷ ἄλλα εἴκοσι καὶ πέντε ἔτη, ἠξιώθη χαρίσματος τοῦ ἐντρυφᾶν τῇ μονώσει καὶ καταπτύειν τῶν δαιμόνων παντάπασι.

Τούτῳ οὖν ἐγὼ πολλὺν συγγενόμενος χρόνον καὶ μαθὼν παρ' αὐτοῦ τὰ περὶ αὐτὸν καὶ τὴν αἰτίαν τῆς ἀναχωρήσεως, ἠρώτων αὐτὸν ἐν μιᾷ εἰπεῖν μοι πῶς διάκειται ὁ λογισμὸς αὐτοῦ ἐπὶ τῇ τοῦ φόνου ἁμαρτίᾳ. Ὁ δὲ τοσοῦτον εἶπεν ἀπέχειν τοῦ ἐπ' αὐτῷ λυπεῖσθαι, ὡς καὶ προσευχαριστεῖν τῇ τοῦ φόνου αἰτίᾳ. Γεγένηται γάρ μοι, φησίν, ὑπόθεσις σωτηρίας ὁ ἀκούσιος φόνος. Ἔφερε δὲ καὶ μαρτυρίαν ἀπὸ τῆς γραφῆς λέγων περὶ τοῦ Μωϋσέως, ὅτι κἀκεῖνος εἰ μὴ διὰ τὸν φόβον τοῦ κατὰ τὴν Αἴγυπτον φόνου ἀποδιδράσκων τὸν Φαραὼ ἔφυγεν εἰς Μαδιηναίους καὶ κατείληφε τὸ ὄρος Σινᾶ, οὐκ ἂν ἠξιώθη τῆς δεσποτικῆς θεοπτίας καὶ τῶν τοσούτων δωρεῶν καὶ τῆς συγγραφῆς τῶν λογίων τοῦ Πνεύματος.

Δῆλον οὖν ἐκ τούτου, ὅτι συμβαίνει ποτέ τινα καὶ ἀκουσίῳ γνώμῃ προσελθόντα τῷ ἀγαθῷ τῆς ἐπ' αὐτῷ προκοπῆς μεγίστης ἀξιωθῆναι.

2 add. περὶ τοῦ ante ὅτι *β* ‖ 4 αἰτούμενον : ἐξαιτούμενον *β* ‖ 8 ἀκολουθεῖ : παρακολουθεῖ Q Ed : προακολουθεῖ W ‖ 16 καὶ om. V P Q ‖ καταπτύειν : καταπτύων P ‖ 17 πολὺν — χρόνον : πολλὰ συγγενόμενος, συχνὸν χρόνον ποιήσας *α* ‖ 18 ἐν μιᾷ om. V ‖ 25 θεοπτίας : ὀπτασίας P

TEMA 27

Chiar şi plecările întâmplătoare[24] din lume nu sunt cu totul de lepădat. Pe tot cel care vine la chinovie şi cere fierbinte să vieţuiască împreună cu fraţii nu trebuie să-l alungăm dintr-odată, cu totul, înainte de a cerceta în amănunţime cele ce îl privesc; ci doar să-l îndepărtăm într-o oarecare măsură şi să-l încercăm după cele mai înainte scrise. Dacă şi după încercare stăruie în hotărâre, trebuie primit, afară doar de nu se întâmplă mai apoi altceva neîngăduit de legile dumnezeieşti.

1. A lui Paladie

Un oarecare tânăr de optsprezece ani, pe nume Macarie, a săvârşit un omor fără voie, în vreme ce se juca cu cei de o vârstă cu el, şi, înfricoşându-se, a plecat în pustie. Acolo a ajuns la atâta frică de Dumnezeu şi de oameni, încât trei ani de zile a trăit lipsit de acoperiş, fără să simtă [vitregiile locului]; iar în ţinuturile acelea pământul este cu desăvârşire uscat. Pe urmă şi-a zidit acolo o chilie şi, vieţuind în ea alţi douăzeci şi cinci de ani, s-a învrednicit de darul de a se desfăta de singurătate şi de a-i dispreţui desăvârşit pe draci.

Alături de el am rămas şi eu pentru multă vreme şi, aflându-i povestea, precum şi pricina plecării din lume, l-am întrebat într-o bună zi ce-i în cugetul lui atunci când se gândeşte la păcatul uciderii. Mi-a răspuns că este atât de departe de a se întrista pentru acesta, încât şi mulţumeşte pentru omor; fiindcă – spunea el – „omorul fără de voie mi s-a făcut pricină de mântuire". Aducea şi mărturie din Scriptură, zicând despre Moise că, de nu fugea şi el pe ascuns de la Faraon, din pricina fricii pentru omorul din Egipt, şi nu se adăpostea la Madianiţi, ajungând la muntele Sinai, nu s-ar fi învrednicit de vederea lui Dumnezeu, nici de atâtea daruri şi nici de scrierea cuvintelor Duhului.

De aici se vădeşte că uneori se întâmplă ca cineva să se apropie de bine fără să vrea şi mai apoi să se învrednicească de multă sporire [duhovnicească].

[24] Περιστατικὴ ἀποταγή – lepădarea formală de lume a celui care ajunge monah fără să vrea, datorită unei primejdii, sau a unor circumstanţe care îl silesc să apuce drumul călugăriei.

Β΄. Τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ

Ἐὰν ἔλθῃ ἀδελφὸς εἰς κοινόβιον ἔκ τινος περιστάσεως, ἀσφαλιζέσθω ἑαυτόν, ἵνα μὴ ἐξ εὐλογοφανείας δῆθεν κυριεύσῃ αὐτοῦ ὁ ἐχθρός. Καὶ γὰρ ὑποβάλλει αὐτῷ ὁ πονηρὸς καὶ λέγει· Τί θέλεις σὺ φιλοπονεῖν εἰς τὰς ἀρετὰς καὶ ταλαιπωρεῖν, ἀνταποδόσεώς σοι μὴ οὔσης; Μὴ γὰρ ἐξ ἰδίας προαιρέσεως ἦλθες εἰς τὸν μοναχόν; Εἰ μὴ γὰρ συνέβη σοι ἐκεῖνο τὸ πρᾶγμα καὶ δι' ἀνάγκην γέγονας μοναχός, οὐκ ἄν ποτε ἀφ' ἑαυτοῦ ἠθέλησας τοῦτο. Μὴ οὖν θέλε ἄρτι κοπιᾶν εἰς μάτην· οὐ γὰρ ἔχει σοι ὁ Θεὸς χάριν ἐν τούτῳ. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ὑποβάλλει ὁ ἐχθρὸς τῷ ἀδελφῷ θέλων αὐτὸν κρημνίσαι εἰς ἀπόγνωσιν. Καὶ εἰ οὐ νήψει ὁ ἀδελφὸς καὶ λογισάμενος τὴν εὐεργεσίαν τοῦ Κυρίου ἀντιστῇ στερεὸς τῇ πίστει, ἐκδίδωσιν ἑαυτὸν τῇ ἀπογνώσει τυφλωθεὶς τὴν διάνοιαν καὶ ἄρχεται ἐν ἀμελείᾳ διάγειν καὶ ἀφοβίᾳ καὶ πάσῃ ἀδιαφορίᾳ, καὶ οὕτω καταντᾷ εἰς τελείαν ἀπώλειαν.

Χρὴ οὖν μὴ πείθεσθαι τῷ ἐχθρῷ τοιαῦτα ὑποβάλλοντι, ἀλλὰ μᾶλλον περισσοτέρως φιλοπονεῖν εἰς τὰς ἀρετάς, τῶν εὐεργεσιῶν τοῦ Κυρίου μεμνημένον καὶ λέγειν πρὸς ἑαυτόν· Ψυχή, πόσοι διὰ πολλῶν νηστειῶν καὶ ἐλεημοσυνῶν ἠξιώθησαν εἰς τὴν τοιαύτην πολιτείαν ἐλθεῖν, ἐγὼ δὲ ἐν ἀμελείᾳ διαγαγὼν τὸν πάντα χρόνον τῆς ζωῆς μου ἠξιώθην ὑπὸ τῆς ἀγαθότητος τοῦ Θεοῦ εἰς τοιαύτην ἐλθεῖν τάξιν τοῦ σεμνοῦ καὶ ἀπερισπάστου βίου, μὴ λογισαμένου τοῦ φιλανθρώπου δεσπότου τὰς πολλὰς καὶ ἀναριθμήτους μου ἁμαρτίας. Τοιγαροῦν καὶ ἡμεῖς, ψυχή, σπουδάσωμεν ἄξια τῆς μετανοίας ἔργα πρᾶξαι, ἵνα μὴ δισσῶς κολασθῶμεν· ὡς καὶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἀθετήσαντες, καὶ τὸ ἐπάγγελμα μὴ τηρήσαντες.

Διηγήσομαι δέ σοι, ἀγαπητέ, καὶ παραβολὴν περὶ τούτου, ἵνα πλείονα προθυμίαν ἕξεις καὶ μὴ ἀμφιβάλλῃ σου ὁ λογισμός.

Πλούσιός τις ἦν ἐν χώρᾳ τινὶ καὶ ἠγόρασεν ἑαυτῷ κτῆσιν πέραν τοῦ ποταμοῦ καὶ ἀπεδήμησεν εὐθέως. Καὶ προσκαλεσάμενος τοὺς ἰδίους δούλους διεμέρισεν αὐτοῖς τὴν κτῆσιν καὶ εἶπεν αὐτοῖς· Ἀπέλθετε ἕκαστος ὑμῶν εἰς τὴν μερίδα αὐτοῦ καὶ ἐργάσασθε ἐν αὐτῇ, ἕως ἂν ἐλθὼν ὄψομαι ἑκάστου ὑμῶν τὴν ἐργασίαν.

Τινὲς οὖν ἐξ αὐτῶν εὐγνώμονες εὑρεθέντες καὶ φιλοδέσποτοι οὐ παρήκουσαν τῆς διαταγῆς τοῦ κυρίου αὐτῶν, ἀλλ' ἀπελθόντες εἰργάζοντο. Ἕτεροι δὲ ἐκ τούτων, ἀνήκοοι ὄντες καὶ σκληροτράχηλοι, ἀντεῖπον τῷ δεσπότῃ αὐτῶν λέγοντες· Ἡμεῖς τῆς φωνῆς σου οὐκ ἀκουσόμεθα καὶ τὸν ποταμὸν οὐ διαπερά-

8 ἐν τούτῳ : εἰς τοῦτο Q ‖ 11 στερεὸς : στερρεῶς Q W : στερρῶς Ed ‖ 16 πολλῶν om. V

2. A Sfântului Efrem

Dacă vreun frate vine în obşte silit de vreo împrejurare, să se păzească bine, ca nu cumva să ajungă să-l stăpânească vrăjmaşul, chipurile cu îndreptăţire. Căci vicleanul îi strecoară în minte unele ca acestea: „Ce cauţi de te osteneşti pentru virtuţi şi te chinui, de vreme ce nu este răsplată pentru tine? Oare de bună voie ai venit la viaţa călugărească? Căci de nu ţi se întâmpla lucrul acela, ca să ajungi monah de nevoie, nu ai fi vrut nicicând aşa ceva. Acum, deci, nu te mai osteni în deşert. Nu vei găsi în acest chip har de la Dumnezeu". Astfel de gânduri şi asemenea lor strecoară vrăjmaşul în mintea fratelui, vrând să-l arunce în prăpastia deznădejdii. Iar dacă fratele nu are trezvie şi nu-i stă împotrivă tare în credinţă, gândindu-se la facerea de bine a Domnului, mintea i se orbeşte şi se predă deznădejdii. Începe atunci a trăi cu delăsare, lipsă de frică şi toată nepăsarea, sfârşind aşa în pierzanie desăvârşită.

Aşadar fratele nu trebuie să se lase înduplecat de vrăjmaş, care-i şopteşte unele ca acestea, ci mai mult să se ostenească pentru virtuţi, aducându-şi aminte de binefacerile Domnului şi zicând: „Suflete, câţi alţii n-au făcut mulţime de postiri şi milostenii pentru a se învrednici să se apropie de asemenea petrecere? Iar pe mine, care am vieţuit tot timpul vieţii mele în nepăsare, bunătatea lui Dumnezeu m-a învrednicit să vin la asemenea rânduială a vieţuirii cuvioase şi lipsite de griji, fără să-mi socotească Stăpânul iubitor de oameni multele şi nenumăratele păcate. Aşa că şi noi, suflete, să ne sârguim să săvârşim fapte vrednice de pocăinţă, ca să nu fim osândiţi îndoit: pentru nesocotirea harului lui Dumnezeu şi pentru călcarea făgăduinţei călugăreşti".

Îţi voi istorisi, iubite, o pildă despre aceasta, ca să ai mai multă râvnă şi cugetul să nu-ţi stea la îndoială.

În oarece ţinut era un om bogat care şi-a cumpărat o moşie dincolo de un râu şi îndată a plecat departe. Mai înainte însă şi-a chemat robii, le-a împărţit lor moşia şi le-a spus: „Să meargă fiecare la partea lui şi să o lucreze până când mă voi întoarce şi voi vedea lucrul fiecăruia".

Unii dintre ei, credincioşi şi cu dragoste de stăpân, n-au nesocotit porunca domnului lor, ci s-au dus şi au început să lucreze. Alţii, neascultători şi îndărătnici, s-au împotrivit stăpânului, zicând: „Noi nu vom da ascultare gla-

σομεν καὶ ἐν τῇ κτήσει σου οὐ κοπιάσομεν. Καὶ ἐπὶ πᾶσι τούτοις οὐκ ὠργίσθη ὁ κύριος αὐτῶν, ἀλλ' ἐκέλευσε τοῖς ἑαυτοῦ παισὶ παρασκευάσαι πότον· καὶ μεθύσας τοὺς ἀνηκόους δούλους προσέταξεν ἑτέροις παισὶν ἆραι αὐτοὺς καὶ διαπερᾶσαι τὸν ποταμὸν καὶ θεῖναι ἕκαστον ἐν τῇ μερίδι τῇ δοθείσῃ αὐτῷ παρ' αὐτοῦ. Οἱ δὲ ἐποίησαν ὡς προσετάγησαν καὶ ἀπήγαγον τοὺς δούλους εἰς τὰς μερίδας αὐτῶν.

Μετὰ δὲ τοῦτο, εἷς ἐξ αὐτῶν, ἀνανήψας ἐκ τῆς μέθης καὶ εὑρὼν ἑαυτὸν πέραν τοῦ ποταμοῦ, κείμενον εἰς τὴν μερίδα ἣν ἔδωκεν αὐτῷ ὁ κύριος αὐτοῦ, ἐξέστη ἐπὶ τούτῳ καὶ εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· Εἰ οὕτως ἠγάπησέ με ὁ κύριός μου καὶ οὐκ ὠργίσθη ἀπειθήσαντί μοι αὐτῷ, ἀλλ' ἤνεγκε μακροθύμως καὶ τὸν μέγαν τοῦτον καὶ βίαιον ποταμὸν διεβίβασέ με ὡς δι' ὀνείρου ἀκόπως καὶ ἐν τῇ μερίδι μου τέθεικέ με, τοιγαροῦν κἀγὼ κοπιάσω σπουδαίως ἐν τῇ κτήσει αὐτοῦ μεμνημένος τῆς ἀνοχῆς αὐτοῦ καὶ τῆς ἀγαθότητος καὶ τῶν εὐεργεσιῶν, ὧν ἐποίησε μετ' ἐμοῦ. Καὶ ἤρξατο ὁ δοῦλος ἐκεῖνος ἐργάζεσθαι ἐπιμελῶς, ὥστε καταλαβεῖν αὐτὸν καὶ τοὺς προεναρξαμένους.

Εἶτα διϋπνισθεὶς καὶ ὁ δεύτερος δοῦλος καὶ εὑρὼν ἑαυτὸν εἰς τὸ πέραν τοῦ ποταμοῦ, ἐν τῇ κτήσει τοῦ κυρίου αὐτοῦ, πονηρὸς ὑπάρχων καὶ ὀκνηρός, εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· Ἰδοὺ τὸν ποταμὸν τοῦτον τὸν μέγαν καὶ βίαιον διεπέρασέ με ὡς δι' ὀνείρου· ἐγὼ δὲ ἀφήσω χέρσον τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ καὶ ὄψομαι ὃ μέλλει ποιεῖν. Καὶ πάλιν ἀνακλιθεὶς ἐκοιμήθη. Καὶ ἐν τῷ καθεύδειν αὐτὸν ἐπὶ πολὺ ἀνέβησαν αἱ ἄκανθαι καὶ αἱ ἄγριαι βοτάναι καὶ κατεκάλυψαν αὐτόν.

Μετὰ δὲ χρόνον πολὺν ἦλθεν ὁ κύριος τῶν δούλων ἐκείνων ἐπισκέψασθαι ἑκάστου τὸ ἔργον. Καὶ ἰδὼν τὴν ἐργασίαν τῶν προεναρξαμένων ηὐλόγησεν αὐτούς. Ἐλθὼν δὲ καὶ πρὸς τὸν δοῦλον ὃν αὐτὸς διεπέρασε τὸν ποταμὸν ὡς δι' ὀνείρου καὶ ἰδὼν αὐτοῦ τὴν καλὴν ἐργασίαν εὐφράνθη ἐπ' αὐτῷ καὶ ηὐλόγησεν αὐτόν. Εἶτα ἔρχεται καὶ πρὸς τὸν δοῦλον τὸν ὀκνηρὸν ἰδεῖν τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ· καὶ εὑρίσκει αὐτὸν καθεύδοντα καὶ ὑπὸ τῶν ἀκανθῶν κεκαλυμμένον πάντοθεν. Καὶ φωνήσας αὐτὸν μετὰ ἀπειλῆς εἶπεν αὐτῷ· Δοῦλε πονηρὲ καὶ ὀκνηρέ· διατί χέρσον ἀφῆκάς μου τὸν ἀγρόν; Ἢ οὐκ οἶδας πῶς σε διεβίβασα τὸν ποταμὸν ὡς δι' ὀνείρου καὶ τέθεικά σε ἐν τῇ μερίδι, ἣ σοι ἐμέρισα, καὶ οὐκ ἐμνησικάκησά σοι ἐπὶ τῇ προτέρᾳ σου ἀπειθείᾳ; Οὐκ ἔδει καὶ σὲ μιμήσασθαι τὸν σύνδουλόν σου, ὃν ὁμοίως σοι διεπέρασα τὸν ποταμόν; Ὁ δὲ ἐφιμώθη καὶ οὐδὲ μίαν εὗρεν ἀπολογίαν. Τότε ὁ κύριος αὐτῶν ἐποίησεν αὐτοῖς κατὰ τὴν ἑκάστου πρᾶξιν.

---

4 add. ἣ ἔλαχε post μερίδι *β*

sului tău şi nu vom trece râul, nici nu ne vom osteni pe moşia ta". Domnul lor nu s-a mâniat de toate acestea, ci a poruncit slujitorilor săi să pregătească un ospăţ; şi după ce i-a îmbătat pe robii cei neascultători, a poruncit altor slujitori să-i ia, să-i treacă râul şi să-l ducă pe fiecare în partea dată lui de stăpân. Aceştia au făcut după poruncă şi i-au dus pe robi la locurile lor.

După aceea unul dintre ei, trezindu-se din beţie şi văzându-se dincolo de râu, în locul pe care i-l dăduse domnul lui, s-a minunat, zicându-şi în sinea sa: „Dacă într-atât m-a iubit domnul meu, încât nu s-a mâniat pe mine, necredinciosul, ci m-a răbdat cu multă îngăduinţă, m-a trecut fără osteneală, ca prin vis, râul acesta mare şi năvalnic şi m-a pus în partea mea, atunci şi eu voi trudi cu sârg pe moşia lui, aducându-mi aminte de îngăduinţa, de bunătatea şi de binefacerile ce le-a arătat către mine". Şi robul acela s-a apucat să muncească cu râvnă, aşa încât i-a ajuns şi pe cei care începuseră mai înainte.

Apoi s-a trezit al doilea rob şi, văzându-se dincolo de râu, pe moşia stăpânului, fiind viclean şi leneş, şi-a spus: „Iată, m-a trecut ca prin vis râul acesta mare şi năvalnic; îi voi lăsa nelucrată ţarina şi să vedem ce va face". Apoi, culcându-se iarăşi, a adormit. Şi aşa, dormind el vreme îndelungată, au crescut mărăcinii şi buruienile, până l-au acoperit.

După mai mult timp a venit domnul acelor robi să vadă lucrul fiecăruia. Şi văzând lucrarea celor ce începuseră din vreme, i-a binecuvântat. Venind spre robul [dintâi], pe care îl trecuse râul ca prin vis, i-a văzut lucrarea bună, s-a bucurat şi l-a binecuvântat. Vine apoi şi către robul cel leneş să-i vadă lucrarea; şi îl găseşte dormind, acoperit din toate părţile de mărăcini. Strigându-l ameninţător îi zise: „Rob viclean şi trândav, de ce mi-ai lăsat nelucrată ţarina? Au nu ştii cum te-am trecut râul ca prin vis şi te-am pus în partea pe care ţi-am hărăzit-o, fără să ţin minte nesupunerea ta dinainte? Nu trebuia să urmezi robului celui dimpreună cu tine, pe care în acelaşi chip l-am trecut râul?" Acela a amuţit şi nu a găsit nici măcar un cuvânt de apărare. Iar domnul lor le-a răsplătit după fapta fiecăruia.

Cunoaşte, deci, că omul bogat este Hristos; moşia este credinţa; beţia, împrejurarea; râul năvalnic, bogăţia acestui veac şi înşelăciunea ei; robii

Γνῶθι οὖν εἶναι τὸν πλούσιον τὸν Χριστόν· πίστιν δέ, τὴν κτῆσιν· μέθην δέ, τὴν περίστασιν· τὸν δὲ βίαιον ποταμόν, τὸν πλοῦτον τοῦ αἰῶνος τούτου καὶ τὴν ἀπάτην αὐτοῦ· τοὺς δὲ προθύμους δούλους, τοὺς διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ ἀγάπην ἀποταξαμένους τῷ βίῳ· τὸν δὲ ἐκ τῆς μέθης ἀνανήψαντα, ἄνδρα φιλήδονον, ὃς περιστάσεως αὐτῷ γενομένης ἦλθε καὶ αὐτὸς πρὸς τὸν μοναδικὸν βίον καὶ εἰργάσατο τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ· τὸν δὲ ὀκνηρὸν δοῦλον, ἄνθρωπον καὶ αὐτὸν μὲν ὁμοίως ἐκ περιστάσεως καὶ ἀνάγκης εἰς τὸ σχῆμα ἐλθόντα, ἀθετήσαντα δὲ τὴν χάριν τοῦ Κυρίου καὶ ἀμελήσαντα τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἀναλόγισαι Σαῦλον, ὃς λαβὼν ἐπιστολὰς παρὰ τῶν ἀρχιερέων ἐπορεύετο εἰς Δαμασκὸν δήσων τοὺς πιστεύοντας ἐπὶ τὸν Κύριον. Καὶ ὁ ἐξελθὼν ἀνατρέπειν τὴν πίστιν αὐτὸς εὑρέθη κήρυξ τῆς πίστεως. Πολλοὶ γὰρ οἱ οἰκτιρμοὶ τοῦ Κυρίου ἐπὶ πάντας τοὺς ἐν ἀληθείᾳ ἐπικαλουμένους αὐτόν.

Γ΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

Νεώτερός τις ἀποτάξασθαι βουλόμενος ἀπήρχετο εἰς τὴν ἔρημον. Καὶ θεωρήσας πύργον, ἤτοι κελλίον ἐκτισμένον πυργοειδῶς, εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· Ὃν ἂν εὕρω ἐν τῷ πύργῳ, δουλεύσω αὐτῷ μέχρι θανάτου. Φθάσας οὖν ἔκρουσε. Καὶ ἐξελθὼν γέρων τις μοναχὸς λέγει αὐτῷ· Τί θέλεις; Ὁ δὲ ἀπεκρίθη· Χάριν εὐχῆς ἐλήλυθα. Καὶ δεξάμενος αὐτὸν ὁ γέρων καὶ ἀναπαύσας λέγει αὐτῷ· Οὐκ ἔχεις ἀπόκρισιν πούποτε; Ὁ δὲ ἔφη· Οὐχί, ἀλλ᾽ ὧδε βούλομαι μεῖναι. Καὶ ἀκούσας ἀφῆκεν αὐτόν. Ἦν δὲ ὁ γέρων πεσὼν εἰς πορνείαν καὶ εἶχε τὴν γυναῖκα μεθ᾽ ἑαυτοῦ. Λέγει οὖν τῷ ἀδελφῷ· Εἰ θέλεις ὠφεληθῆναι, ὕπαγε ἐν μοναστηρίῳ· ἐγὼ γὰρ γυναῖκα ἔχω. Ὁ δὲ ἀδελφὸς εἶπε· Κἄν τε γυναῖκα ἔχῃς κἄν τε ἀδελφήν, οὐκ οἶδα. Ἐγὼ τέως δουλεύσω ὑμῖν ἕως θανάτου.

Εἶτα χρόνου ἱκανοῦ παρελθόντος καὶ ἀδιακρίτως ἐν πᾶσιν ὑπηρετοῦντος τοῦ ἀδελφοῦ, λέγουσιν ἐκεῖνοι πρὸς ἑαυτούς· Οὐκ ἀρκεῖ ἡμῖν τὸ βάρος ὃ βαστάζομεν, ἀλλ᾽ ἀπαιτηθησόμεθα καὶ ὑπὲρ τῆς τούτου ψυχῆς; Ἀπέλθωμεν οὖν τῶν ὧδε καὶ καταλείψωμεν αὐτῷ τὸ κελλίον. Καὶ δὴ λαβόντες ὅσα ἠδύναντο ἐκ τῶν προσόντων αὐτοῖς λέγουσι τῷ ἀδελφῷ· Ἡμεῖς εἰς εὐχὴν ἀπερχόμεθα· σὺ δὲ φύλαξον ἡμῖν τὸ κελλίον. Ὡς οὖν ἀπῆλθον ὀλίγον διάστημα, ἔγνω ὁ ἀδελφὸς τὴν βουλὴν αὐτῶν καὶ δρομαῖος ἀπήει πρὸς αὐτούς. Οἱ δὲ ἰδόντες αὐτὸν ἐταράχθησαν καὶ εἶπον· Ἕως πότε κατακρίνεις ἡμᾶς; Ἔχεις τὸ κελλίον· κάθισον καὶ πρόσεχε σεαυτῷ. Ὁ δὲ εἶπεν· Ἐγὼ οὐκ ἦλθον διὰ τὸ κελλίον, ἀλλ᾽ ἵνα δου-

---

5 πρὸς : εἰς Q Ed ‖ 7 ὁμοίως om. Q Ed

vrednici, cei care pentru iubirea lui Dumnezeu se leapădă de viață; cel trezit din beție este bărbatul iubitor de plăceri, care a ajuns la petrecerea călugărească în urma unei întâmplări oarecare și a lucrat voia lui Dumnezeu; iar robul leneș, omul care, la fel, a luat schima dintr-o întâmplare și de nevoie, însă a nesocotit harul Domnului și nu s-a îngrijit de mântuirea lui.

Pe lângă acestea, cugetă și la Saul care, luând înscrisuri de la arhierei, mergea către Damasc să-i lege pe cei care cred în Domnul. Și cel care se pornise să răstoarne credința s-a aflat propovăduitor al credinței. Căci multe sunt milostivirile Domnului către toți cei care Îl cheamă întru adevăr.

3. Din Pateric

Un tânăr care voia să se lepede de lume se ducea în pustie. Văzând un turn, adică o chilie zidită aidoma unui turn, și-a zis în sine: „Pe oricine voi găsi în turn, îl voi sluji până la moarte". Când a ajuns acolo, a bătut și a ieșit un călugăr bătrân, care-i zice: „Ce vrei?" „Am venit să mă închin", răspunse. Bătrânul l-a primit și, după ce l-a odihnit, îi zice: „Nu ai nici o treabă, pe niciunde?" Iar el a spus: „Nu am, ci vreau să rămân aici". Și auzind aceasta, l-a lăsat. Bătrânul trăia în curvie și avea femeia cu el. Îi spune, deci, fratelui: „Dacă vrei să te folosești, mergi la mănăstire; eu am femeie". Fratele, însă, i-a zis: „De ai femeie, sau soră, nu știu; eu am să vă slujesc oricum până la moarte".

După ce trecu vreme destulă, iar fratele slujea în toate fără de iscodire, aceia și-au spus: „Nu ne ajunge povara ce purtăm, ci vom da socoteală și pentru sufletul acestuia? Să plecăm de aici și să-i lăsăm lui chilia". Și-au luat, deci, cât au putut din lucruri și i-au spus fratelui: „Noi mergem închinători; tu păzește-ne chilia". După ce-au străbătut puțină cale, fratele le-a priceput gândul și a pornit în fugă după ei. Iar când l-au văzut, s-au tulburat și i-au spus: „Până când ne vei osândi? Ai chilia; șezi și ia aminte la tine". Fratele le-a răspuns: „N-am venit pentru chilie, ci ca să vă slujesc". Auzindu-l, s-au străpuns la inimă și au socotit să se pocăiască înaintea lui Dumnezeu. Atunci

λεύσω ὑμῖν. Καὶ ἀκούσαντες κατενύγησαν καὶ ἔκριναν τῷ Θεῷ μετανοῆσαι. Καὶ δὴ ἡ μὲν γυνὴ ἀπῆλθεν εἰς μοναστήριον, ὁ δὲ γέρων εἰς τὸ ἑαυτοῦ κελλίον ὑπέστρεψε. Καὶ οὕτω διὰ τῆς ὑπομονῆς τοῦ ἀδελφοῦ ἐσώθησαν ἀμφότεροι.

Ὁρᾷς πῶς ὁ γέρων πνευματικὸς ὢν οὐκ ἠγνόει τὸν νόμον τοῦ πνεύματος, κἂν ὤλισθον ὡς ἄνθρωπος ἔπαθε; Διὸ καὶ τὸν ἀδελφὸν οὔτε προσελθόντα τελείως ἀπώσατο, καίτοι μὴ βουλόμενος δέξασθαι καὶ ἕτερον σύνοικον, ἀλλὰ πρὸς ὀλίγον παραιτησάμενος, ὡς εἶδεν αὐτὸν ὑποχωρῆσαι μὴ ἀνεχόμενον, κατεδέξατο καὶ ἄκων ὡς θεόθεν εἰς τοῦτο κινούμενον, δεδοικὼς μὴ εἰς Θεὸν ἁμάρτῃ τὸν τοῦτον κινήσαντα καὶ εἰπόντα· Τὸν ἐρχόμενον πρός με οὐ μὴ ἐκβάλω ἔξω. Ὁμοίως δὲ καὶ διακαρτεροῦντα τὸν ἀδελφὸν ἐπὶ χρόνον συχνὸν καὶ τὴν ὑπηρεσίαν ἀπροφάσιστον παρεχόμενον, διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν διῶξαι οὐκ ἐτόλμησεν, ἀλλ' εἵλετο μᾶλλον αὐτὸς ἀπαναστῆναι τῆς κέλλης ἢ τὸν θείᾳ προνοίᾳ καὶ προσελθόντα καὶ μένοντα – ἣ καὶ τὴν πληροφορίαν ἐνεποίει αὐτῷ – ἀδίκως ἀπώσασθαι. Οὗτος ὁ νόμος τηρείσθω καὶ παρ' ἡμῖν ἀναλλοίωτος.

Δ'. Τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ

Μὴ ἐξουθένει γέροντα, ἐὰν βουληθῇ ἐλθεῖν εἰς τὸν κόπον τοῦ μοναδικοῦ βίου· καὶ γὰρ ὁ Κύριος τοὺς περὶ τὴν ἑνδεκάτην οὐκ ἀπεβάλετο· οὐ γὰρ οἶδας μήποτε σκεῦος ἐκλογῆς ἐστιν οὗτος.

4 add τοῦ ἁγίου πατρὸς (m^2 in marg.) P ‖ 16 γέροντα ... βουληθῇ : γέροντας ... βουληθῶσιν *β*

femeia s-a dus la mănăstire, iar Bătrânul s-a întors la chilia lui. Şi aşa, prin răbdarea fratelui, s-au mântuit amândoi.

Vezi[25] cum Bătrânului, care avea cunoştinţă duhovnicească, nu-i era necunoscută legea duhului, măcar că alunecase ca om? De aceea nici nu l-a izgonit cu totul pe fratele care venise la dânsul, chiar dacă nu voia să primească pe altcineva să locuiască împreună. Ci, încercând pentru puţin să-l împiedice şi văzând că acesta nu se învoieşte să plece, l-a primit apoi, fie şi fără de voie, ca pe unul care-i mişcat de Dumnezeu spre aceasta; căci se temea să nu păcătuiască înaintea lui Dumnezeu, Cel care-l insuflase pe tânăr şi care a spus:
Pe cel care vine la Mine nu îl scot afară. Din aceeaşi pricină, după ce fratele *In.6,37.*
a stăruit vreme îndelungată slujind fără şovăire, [Bătrânul] n-a îndrăznit să-l alunge, ci a ales să plece mai degrabă el din chilie, decât să-l izgonească pe nedrept pe cel care venise şi rămăsese prin pronia dumnezeiască. Iar pronia era cea care născuse într-însul încredinţarea că trebuie să facă aşa. Această lege să fie păzită şi de noi fără schimbare.

4. A Sfântului Efrem

Nu dispreţui pe omul bătrân care vrea să vină la osteneala vieţii monahale, căci nici Domnul nu i-a lepădat pe cei din ceasul al unsprezecelea. De altminteri nu ştii de nu cumva este vas ales unul ca acesta.

[25] Paragraful următor este foarte probabil o scolie a lui Pavel Everghetinos, notată ca atare (*A Sfântului Părinte* sau *A Părintelui*) în manuscrisele P (m^2), *Ambrosianus 84*, *Serdicensis 183*.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΗ΄

Ὅτι τοῖς ἀρχομένοις ὑπομονῆς χρεία καὶ βίας· καὶ ὅτι ἡ στερρὰ ἀρχὴ λυσιτελεῖ τὰ μέγιστα· καὶ ὅτι ἀδύνατον ἀκολουθῆσαι Χριστῷ τὸν μὴ ἑαυτὸν εἰς θάνατον προετοιμάσαντα.

Α΄. Ἐν τῷ βίῳ τῆς ἁγίας Συγκλητικῆς

Ἔλεγεν ἡ μακαρία Συγκλητική, ὅτι ἀγών ἐστι πολὺς τοῖς προσερχομένοις τῷ Θεῷ καὶ κόπος τὰ πρῶτα, ἔπειτα δὲ χαρὰ ἀνεκδιήγητος. Ὥσπερ γὰρ οἱ πῦρ ἐξάψαι βουλόμενοι πρῶτον μὲν καπνίζονται καὶ δακρύουσι, μετὰ δὲ τοῦτο τοῦ ζητουμένου τυγχάνουσιν, οὕτω δεῖ καὶ ἡμᾶς, εἴ γε τὸ θεῖον πῦρ ἐν ἑαυτοῖς ἐξάψαι βουλόμεθα, μετὰ δακρύων καὶ κόπου τοῦτο θηρᾶν καὶ πειρᾶσθαι οὕτω ποιεῖν. Φησὶ γὰρ ὁ Κύριος, ὅτι πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ἤθελον εἰ ἤδη ἀνήφθη. Τινὲς δὲ δι' ὀλιγωρίαν τοῦ μὲν καπνοῦ ἠνέσχοντο μικρὸν κοπιάσαντες, τὸ δὲ πῦρ οὐκ ἐξῆψαν διὰ τὸ ἀποστῆναι συντόμως καὶ μὴ μακροθυμῆσαι καὶ μέχρι τέλους ὑπομεῖναι.

Β΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Ἠρωτήθη γέρων· Διατί συνεχῶς ὀλιγωρῶ; Καὶ ἀπεκρίθη· Ἐπειδὴ οὔπω εἶδες τὸν ἥλιον.

2. Εἶπε γέρων· Τὸ εἰς πάντα ἑαυτὸν βιάζεσθαι, αὕτη ἐστὶν ἡ ὁδὸς τοῦ Θεοῦ.

3. Ὁ αὐτὸς εἶπεν· Ὁ βιαζόμενος ἑαυτὸν διὰ τὸν Θεὸν ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ ὁμολογητῇ.

4. Ἠρώτησαν ἀδελφοί τινα τῶν πατέρων λέγοντες· Πῶς εἰς τὰς ἐπαγγελίας τοῦ Θεοῦ, ἃς ἐπηγγείλατο διὰ τῶν γραφῶν, ἡ ψυχὴ οὐ προστρέχει, ἀλλ' εἰς τὰ ἀκάθαρτα ἐκκλίνει; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων· Ἐγὼ λέγω ὅτι οὔπω ἐγεύσατο τῶν ἄνω καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἀκάθαρτα ἐπιποθεῖ.

2-4 Titulus - Περὶ τοῦ πόθεν δεῖ ἄρχεσθαι τῆς ἀσκήσεως· καὶ ὅτι τοῖς ἀρχομένοις ὑπομονῆς χρεία καὶ βίας, ὡς τῆς ἀρετῆς ἐξ ἀρχῆς μὲν τραχείας εἶναι δοκούσης διὰ τὰ πάθη καὶ τὰς προλήψεις, ὕστερον δὲ καὶ πάνυ λείας εὑρισκομένης· καὶ ὅτι ἡ στερρὰ ἀρχὴ λυσιτελεῖ τὰ μέγιστα· καὶ ὅτι ἀδύνατον ἀκολουθῆσαι Χριστῷ ἢ ἀρετήν τινα κατορθῶσαι τὸν μὴ ἑαυτὸν εἰς θάνατον προετοιμάσαντα. *β* ‖ 9 δεῖ : δὴ Ed ‖ 10 θηρᾶν καὶ om. *β* ‖ οὕτω om. *β* ‖ 22 add. τινες post ἀδελφοί P

TEMA 28

Începătorii au nevoie de răbdare şi silire; iar începutul statornic e de mult folos. Şi cum că e cu neputinţă să-i urmeze lui Hristos cel care nu se pregăteşte mai întâi de moarte.

1. Din Viaţa Sfintei Singlitichia

Spunea fericita Singlitichia: „Cei care vin către Dumnezeu au la început multă luptă şi osteneală, mai apoi însă bucurie de nedescris. Precum cei care vor să aprindă un foc întâi se umplu de fum şi lăcrimează, însă după aceea reuşesc ceea ce vor, tot astfel şi noi: dacă vrem cu adevărat să aprindem focul dumnezeiesc înlăuntrul nostru, trebuie să vânăm lucrul acesta cu lacrimi şi cu osteneală şi aşa să încercăm să îl facem. Căci spune Domnul: *Foc am venit să arunc pe pământ şi cât aş vrea să se fi aprins deja.* Unii însă au îndurat fumul cf.Lc.12,49.
ostenindu-se niţel, dar din pricina nepurtării de grijă nu au aprins focul, pentru că s-au lăsat grabnic păgubaşi şi n-au avut îndelungă răbdare, nici n-au îndurat până la capăt".

2. Din Pateric

1. Un Bătrân a fost întrebat: „De ce sunt tot timpul fără purtare de grijă?" Şi a răspuns: „Pentru că nu ai văzut încă soarele".

2. A zis un Bătrân: „Să te sileşti în toate, aceasta este calea lui Dumnezeu".

3. Acelaşi a zis: „Cel care se sileşte pe sine pentru Dumnezeu este asemenea unui mărturisitor".

4. Nişte fraţi l-au întrebat pe unul dintre Părinţi: „Cum de sufletul nu aleargă către făgăduinţele lui Dumnezeu, pe care ni le-a făcut prin Scripturi, ci se abate spre cele necurate?" Şi a răspuns Bătrânul: „Eu zic că nu a gustat încă din cele de sus şi de aceea tânjeşte după cele necurate".

5. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀββᾶν Ποιμένα λέγων· Τὸ σῶμά μου ἐξησθένησε καὶ τὰ πάθη μου οὐκ ἐξασθενοῦσι. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων· Ἀκανθώδεις ῥουσίδες εἰσὶ τὰ πάθη. Αἰνίττεται δὲ ὅτι ὥσπερ ὁ ἐκείνας ἀνασπᾶσαι ζητῶν τὰς χεῖρας αἱμορραγεῖ, οὕτω καὶ ὁ τὰ πάθη ἐκριζῶσαι θέλων πολλῶν ἱδρώτων δεῖται καὶ κόπων.

6. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ἰωσὴφ τῷ ἀββᾷ Λώτ· Οὐ δύνασαι γενέσθαι μοναχός, ἐὰν μὴ γένῃ ὡς πῦρ φλογιζόμενος ὅλος καὶ καταφρονήσῃς τιμῆς καὶ ἀναπαύσεως καὶ τὰ θελήματα τῆς καρδίας ἐκκόψῃς καὶ σπουδάσῃς φυλάξαι πάσας τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ.

Γ΄. Τοῦ ἀββᾶ Ἠσαΐου

Ἀδελφέ, μὴ ἀκηδιάσῃς ἔν τινι κόπῳ, ἵνα μὴ εἰσπηδήσωσιν ἐν σοὶ αἱ τοῦ ἐχθροῦ ἐνέργειαι. Ὥσπερ γὰρ κατεστραμμένος οἶκος ἔξωθεν πόλεως δυσωδίας τόπος γίνεται, οὕτως ἀρχαρίου ὀκνηροῦ ψυχὴ κατοικητήριον γίνεται παντὸς ἀτίμου πάθους.

Δ΄. Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου

1. Πᾶς ὁ βαπτισθεὶς ὀρθοδόξως ἔλαβε μυστικῶς πᾶσαν τὴν χάριν· πληροφορεῖται δὲ λοιπὸν κατὰ τὴν ἐργασίαν τῶν ἐντολῶν.

2. Ἐντολὴ Χριστοῦ, ἤγουν καλῷ σκοπῷ κατὰ συνείδησιν ἐπιτελουμένη, κατὰ τὸ πλῆθος τῶν ὀδυνῶν τῆς καρδίας δωρεῖται παράκλησιν. Πλὴν ἕκαστον αὐτῶν τῷ ἰδίῳ καιρῷ παραγίνεται.

Ε΄. Τοῦ ἁγίου Διαδόχου

Ἡ τῆς ἀρετῆς ὁδὸς τοῖς μὲν ἀρχομένοις ἐρᾶν τῆς εὐσεβείας τραχεῖα ἄγαν καὶ κατάστυγνος φαίνεται, οὐ διὰ τὸ ἐκείνην τοιαύτην εἶναι, ἀλλὰ διὰ τὸ τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν εὐθὺς ἐκ γαστρὸς τῷ πλάτει τῶν ἡδονῶν συναναστρέφεσθαι· τοῖς δὲ τὸ μέσον αὐτῆς παρελθεῖν δυνηθεῖσι προσηνὴς ὅλη καὶ λίαν ἄνετος δείκνυται. Τῷ γὰρ καλῷ ἔθει τὸ φαῦλον ὑποταγὲν διὰ τῆς συνεργίας τοῦ ἀγαθοῦ τῇ τῶν ἀλογίστων ἡδονῶν συναπόλλυται μνήμῃ. Ὅθεν λοιπὸν ἡδέως

12 δυσωδίας : δυσώδης *β* ‖ 16 πληροφορεῖται : πληροφορεῖ *β* ‖ 18 ἤγουν — συνείδησιν : κατὰ συνείδησιν, ἤγουν κατὰ σκοπὸν *β* ‖ 19-20 Πλὴν — παραγίνεται om. Q Ed ‖ 26 δείκνυται W Ed : φαίνεται Q : γίνεται *α*

5. Un frate l-a întrebat pe Avva Pimen: „Trupul mi s-a vlăguit însă patimile nu-mi slăbesc". Şi i-a răspuns Bătrânul: „Patimile sunt buruieni pline de spini". Vroia să spună că, după cum mâinile celui care caută să smulgă buruieni sângerează, tot aşa, cel care vrea să dezrădăcineze patimile are nevoie de multe sudori şi osteneli.

6. I-a zis Avva Iosif lui Avva Lot: „Nu poţi deveni monah dacă nu ajungi să arzi tot asemenea focului, dacă nu dispreţuieşti cinstea şi odihna, dacă nu-ţi tai voile inimii şi dacă nu te străduieşti să păzeşti toate poruncile lui Dumnezeu".

3. A lui Avva Isaia

Frate, nu te lenevi în vreo osteneală, ca să nu tabere în tine lucrările vrăjmaşului. După cum o casă pustiită din afara cetăţii ajunge loc plin de duhoare, aşa şi sufletul începătorului leneş devine sălaş a toată patima cea de necinste.

4. A lui Avva Marcu

1. Tot cel botezat ortodox a primit întreg harul în chip tainic; e însă pe deplin încredinţat de aceasta, atunci când lucrează poruncile.

2. Porunca lui Hristos, adică porunca săvârşită cu bun scop, după conştiinţă, dăruieşte mângâiere după mulţimea durerilor inimii. Dar fiecare din acestea vine la vremea sa.

5. A Sfântului Diadoh

Celor care încep să iubească cucernicia, calea virtuţii li se pare anevoioasă foarte şi întru totul întunecată; şi nu pentru că ar fi aşa, ci fiindcă firea omenească, de îndată ce se naşte, petrece în largul plăcerilor. Însă celor care izbutesc să treacă de jumătatea căii, ea li se arată plăcută şi plină de tihnă. Căci prin ajutorul binelui, obiceiul rău e supus de cel bun şi piere laolaltă cu amintirea plăcerilor iraţionale. Şi atunci sufletul străbate cu desfătare toate

ἡ ψυχὴ τὰς τρίβους ἁπάσας διαπορεύεται τῶν ἀρετῶν. Διὰ τοῦτο ὁ Κύριος εἰσάγων μὲν ἡμᾶς εἰς τὴν ὁδὸν τῆς σωτηρίας λέγει· Τί στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν βασιλείαν καὶ ὀλίγοι δι᾽ αὐτῆς εἰσπορεύονται· πρὸς δὲ τοὺς θέλοντας πολλῇ προθέσει προσιέναι τῇ τηρήσει τῶν ἁγίων αὐτοῦ ἐντολῶν φησίν· Ὁ γὰρ ζυγός μου χρηστός ἐστι καὶ τὸ φορτίον μου ἐλαφρόν.

Δεῖ οὖν παρὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀγωνίας βιαίῳ τινὶ θελήματι τὰς ἁγίας αὐτοῦ κατεργάζεσθαι ἐντολάς, ἵνα θεωρήσας ἡμῶν ὁ ἀγαθὸς Κύριος τὸν σκοπὸν καὶ τὸν πόνον, ἕτοιμον ἡμῖν τι θέλημα ἡδέως ἄγαν τοῖς αὐτοῦ ὑπηρετοῦν ἐνδόξοις θελήμασι καταπέμψῃ· παρὰ γὰρ Κυρίου τότε ἑτοιμάζεται θέλησις, ὥστε ἐν πολλῇ τινι ἡμᾶς χαρᾷ ἐξεργάζεσθαι ἀπαύστως τὸ ἀγαθόν. Τότε γὰρ ὄντως αἰσθησόμεθα ὅτι ὁ Θεός ἐστιν ὁ ἐνεργῶν ἐν ἡμῖν καὶ τὸ θέλειν καὶ τὸ ἐνεργεῖν ὑπὲρ τῆς εὐδοκίας.

ϛʹ. Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαὰκ

Μακάριοι[1)] οἱ ἐν ὑπομονῇ καὶ ἐλπίδι περιζωσάμενοι τὰς ὀσφύας αὐτῶν καὶ ἐπιρρίψαντες ἑαυτοὺς πρὸς τὴν τῶν θλίψεων θάλασσαν ἐν ἁπλότητι καὶ ἀνεξετάστῳ τρόπῳ, χάριν τῆς πρὸς Θεὸν ἀγάπης, καὶ μὴ δειλιάσαντες πρὸς τὰ ἐν αὐτοῖς ἐγειρόμενα κύματα καὶ τὸν σάλον αὐτῆς καὶ τὴν ταραχὴν μὴ πτοηθέντες, ὅτι ταχέως πρὸς τὸν λιμένα τῆς βασιλείας διασῴζονται καὶ ἀναπαύονται ἐν σκηνώμασι τῶν καλῶς κοπιασάντων καὶ ἀγάλλονται ἐν τῇ εὐφροσύνῃ τῆς ἐλπίδος αὐτῶν.

Οἱ ἐπ᾽ ἐλπίδι τρέχοντες πρὸς τὸ σκολιὸν καὶ τραχὺ τῆς ὁδοῦ οὐκ ἐπιστρέφονται οὐδὲ ἐπιμένουσι διερευνᾶν περὶ τούτου, ἀλλ᾽ ὅταν διέλθωσι τὴν ὁδὸν καλῶς τελειώσαντες, τότε τὰ ἐν αὐτῇ σκολιὰ καὶ τραχέα ἐν ἑαυτοῖς ἀναλογιζόμενοι τῷ Θεῷ τὴν εὐχαριστίαν προσφέρουσι, πῶς ἐρρύσατο αὐτοὺς ἐκ τῶν τοσούτων καὶ τηλικούτων δεινῶν αὐτῶν μὴ εἰδότων.

Οἱ δὲ πολλοὺς διαλογισμοὺς διανοούμενοι καὶ θέλοντες σφόδρα εἶναι σοφοὶ παρ᾽ ἑαυτοῖς καὶ παραδιδόντες ἑαυτοὺς ταῖς ἀναστροφαῖς τῶν λογισμῶν καὶ τῇ δειλίᾳ προευτρεπιζόμενοι καὶ προβλέπειν βουλόμενοι τὰς βλαπτικὰς αἰτίας, οἱ πλείους τούτων ἐπὶ θύραις τῶν ἰδίων οἴκων διὰ παντὸς καθήμενοι εὑρίσκονται. Ἀληθῶς γὰρ περὶ τῶν τοιούτων ἡ γραφὴ λέγει· Ὀκνηρὸς εἰς ὁδὸν

---

2 λέγει om. V P R : n. leg. M ‖ Τί : ὅτι Q ‖ 4 τηρήσει : κρίσει α ‖ 6 θελήματι : φρονήματι Q ‖ ἁγίας : τῶν ἁγίων β ‖ 8-9 ἕτοιμον — θελήμασι : καὶ ὡς προαιρούμεθα ἡδέως ἄγαν τοῖς αὐτοῦ ὑπηρετεῖν ἐνδόξοις θελήμασιν, ἕτοιμον ἡμῖν τὸ αὐτοῦ ἅγιον βούλημα Ed ‖ ἐνδόξοις : ἐν δόξῃ Q W ‖ 10 τινι om. V ‖ 21 ἐπ᾽ om. M ‖ 23-24 ἀναλογιζόμενοι : λογιζόμενοι P ‖ 25 αὐτῶν om. Ed

căile virtuților. De aceea, când ne aduce la începutul căii mântuirii, Domnul
zice: *Ce strâmtă și îngustă este calea care duce în Împărăție! Și puțini sunt cei* cf.Mt.7,14.
care merg pe ea. Iar către cei care vor cu multă hotărâre să păzească sfintele
Sale porunci spune: *Jugul Meu este bun și povara Mea este ușoară.* Mt.11,30.

Deci la începutul luptei [duhovnicești] trebuie să lucrăm sfintele Sale
porunci silindu-ne oarecum voia, pentru ca văzându-ne bunul Dumnezeu
scopul și osteneala, să ne trimită voie gata de a sluji cu multă desfătare
slăvitelor sale voi. Atunci *se pregătește voia de la Domnul*, așa încât să cf.Pr.8,35.
lucrăm neîncetat binele cu multă bucurie. Și atunci vom simți cu adevărat că
Dumnezeu este Cel ce lucrează în noi și ca să vrem și ca să săvârșim după a Flp.2,13.
Lui bunăvoință.

6. A lui Avva Isaac

Fericiți cei ce și-au încins mijlocul întru răbdare și nădejde, care pentru dragostea de Dumnezeu s-au aruncat în marea necazurilor, cu simplitate și în chip neiscoditor; cei ce nu s-au înfricoșat de valurile ce se ridică în ei, ori de furia mării, nici nu s-au înspăimântat de tumultul ei. Căci ei se izbăvesc grabnic la limanul Împărăției, se odihnesc în locașurile celor ce bine s-au ostenit și se veselesc întru bucuria nădejdii lor.

Cei ce aleargă întru nădejde pe calea cea întortocheată și anevoioasă nu se întorc înapoi, nici nu zăbovesc să cerceteze despre aceasta; ci numai după ce o străbat, ajungând cu bine la capăt, atunci cugetă la părțile ei întortocheate și anevoioase și aduc mulțumită lui Dumnezeu, că i-a izbăvit de atâtea și așa de mari grozăvii, fără ca ei să-și dea seama.

Însă cei care în cugetul lor își fac multe socoteli și vor mult să se creadă înțelepți, care se lasă în voia gândurilor și sunt gata să se înfricoșeze dinainte, care vor să vadă mai înainte pricinile vătămătoare, cei mai mulți dintre aceștia [rămân] pururi șezând la ușile propriilor case. Despre unii ca aceștia
spune, pe bună dreptate, Scriptura: *Leneșul, trimis la drum, va zice: E un leu* Pr.26,13.

ἀποσταλεὶς ἐρεῖ· Λέων κατὰ τὴν ὁδὸν καὶ φονίσκος κατὰ τὰς πλατείας. Ὡς οἱ εἰπόντες· Υἱοὺς γιγάντων ἑωράκαμεν καὶ ἦμεν ἐνώπιον αὐτῶν ὡσεὶ ἀκρίδες. Οὗτοί εἰσιν οἱ ἐν τῷ καιρῷ τῆς τελευτῆς αὐτῶν ἄκαρποι εὑρισκόμενοι, οἱ ἀεὶ θέλοντες εἶναι σοφοί, βαλεῖν δὲ ἀρχὴν παντελῶς μὴ βουλόμενοι.

Μή σοι γένοιτο τὸ πολὺ τῆς σοφίας ὀλίσθημα καὶ παγὶς πρὸ προσώπου σου, ἀλλ' ἐπὶ τῷ Θεῷ θαρρήσας ἅψαι, βάλε ἀρχὴν τῆς αἵματος πεπληρωμένης ὁδοῦ ἐν τῇ πρώτῃ θέρμῃ, φροντίδα τοῦ σώματος παντελῶς μὴ ποιούμενος μηδὲ σοφιζόμενος περισσά, ἵνα μὴ εὑρεθῇς γυμνὸς τῆς τοῦ Θεοῦ γνώσεως. Καὶ γεωργὸς γὰρ ὁ δεδιὼς ἢ περιμένων τοὺς ἀνέμους οὐ σπερεῖ ποτέ. Κρείσσων θάνατος ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ ἢ ζωὴ μετὰ αἰσχύνης καὶ ὀκνηρίας.

Σὺ οὖν ὅταν θέλῃς βαλεῖν ἀρχὴν εἰς ἔργον Θεοῦ, πρῶτον διαθήκην ποίησον μεταξὺ σοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ, ὡς μὴ ἔχων ζωὴν ἐν τῷδε τῷ βίῳ καὶ ὥσπερ προευτρεπισθεὶς εἰς θάνατον καὶ πάντῃ ἀπελπίσας τῆς παρούσης ζωῆς· καὶ τοῦτο ἔχε ἐν τῇ διανοίᾳ σου καὶ οὕτω δυνήσῃ τῇ τοῦ Θεοῦ συνεργίᾳ ἀγωνίσασθαι καὶ νικῆσαι. Ἡ γὰρ ἐλπὶς τῆς ζωῆς ταύτης χαυνοῖ τὸν λογισμὸν καὶ οὐκ ἐᾷ τὸν ἄνθρωπον προκόψαι εἴς τι ἀγαθόν. Σὺ δὲ μὴ ἐν διψυχίᾳ, ἤγουν χαυνότητι, προσέλθῃς τῷ ἔργῳ τοῦ Θεοῦ, ἵνα μὴ γένηται ὁ κόπος σου ἀνόνητος καὶ ἐπιβαρὴς ἡ ἐργασία τῆς γεωργίας σου, ἀλλ' ἐν ἀνδρείᾳ καὶ ἀδιστάκτῳ πίστει τῇ εἰς Θεὸν ἄρξαι τοῦ ἀγαθοῦ, εἰδὼς ὅτι ἐλεήμων ὁ Κύριος καὶ τοῖς ἐκζητοῦσιν αὐτὸν βοηθὸς εὑρίσκεται ἕτοιμος καὶ μισθαποδότης μεγαλόδωρος γίνεται, διδοὺς τὴν χάριν αὐτοῦ οὐ κατὰ τὴν ἡμετέραν ἐργασίαν, ἀλλὰ κατὰ τὴν προθυμίαν καὶ πίστιν τῶν ἡμετέρων ψυχῶν· αὐτὸς γάρ ἐστιν ὁ λέγων· Ὡς ἐπίστευσας γενηθήτω σοι.

Ὅστις[ii] οὖν θέλει ὀπίσω αὐτοῦ ἐλθεῖν ἀπαρνησάσθω ἑαυτὸν κατὰ τὴν ἐκείνου φωνὴν καὶ οὕτως αὐτῷ ἀκολουθεῖν δυνήσεται ἄρας τὸν σταυρόν. Ὁ γὰρ σταυρὸς τὸ πρὸς πᾶσαν θλῖψιν καὶ κακουχίαν καὶ πρὸς αὐτὸν θάνατον ἕτοιμον εἶναι δηλοῖ. Ὥσπερ γὰρ ὁ ἑτοιμασθεὶς σταυρωθῆναι λαμβάνει τὴν ἔννοιαν τοῦ θανάτου ἐν τῷ λογισμῷ αὐτοῦ καὶ οὕτως ἐξέρχεται, ὡς ἄνθρωπος μὴ ἐνθυμούμενος ἔτι ἔχειν μέρος ζωῆς ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ, οὕτω καὶ ὁ τὸ εἰρημένον πληρῶσαι βουλόμενος. Ὁ γὰρ θέλων, φησί, ζῆσαι ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ ἀπολέσει ἑαυτὸν ἐκ τῆς ζωῆς τῆς ἀληθινῆς. Ὁ δὲ ἀπόλλων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ ἐν τῇ διανοίᾳ αὐτοῦ διὰ τὸν πόθον μου, οὗτος ἀνέγκλητος καὶ ἀβλαβὴς φυλάττεται εἰς τὴν αἰώνιον ζωήν. Λοιπὸν οὖν ἐντεῦθεν ἑτοίμασον τὴν ψυχήν σου

---

6 βάλε ἀρχὴν om. *α* ‖ 8 add. χάριτός τε καὶ post Θεοῦ Q ‖ 13 add. ταύτης post ζωῆς *β* ‖ 16 διψυχίᾳ — χαυνότητι : χαυνότητι διψυχίας *α* ‖ 17 τῷ ἔργῳ τοῦ Θεοῦ : τῇ ἐργασίᾳ τοῦ καλοῦ ἔργου *β* ‖ 22 ἡμετέρων : ἀναγινωσκόντων *α*

pe drumuri şi un ucigaş pe uliţe. Precum cei care au zis: *Am văzut uriaşi şi noi* Nm.13,33.
eram pe lângă ei ca nişte lăcuste. Aceştia sunt cei ce în vremea sfârşitului lor
sunt găsiţi fără rod, cei care vor pururi să fie înţelepţi, însă nu vor nicidecum
să pună început.

Mulţimea înţelepciunii să nu ţi se facă alunecare şi cursă înaintea feţei
tale. Ci porneşte la drum îndrăznind către Dumnezeu, pune început căii celei
pline de sânge, cu râvna cea dintâi, fără nici o grijă de trup, nici gândind de
prisos, ca să nu fii găsit gol de cunoştinţa lui Dumnezeu. Şi plugarul fricos, tot
aşteptând vânturi prielnice, nu mai seamănă niciodată. Mai bună e moartea cf.Ecc.11,4.
pentru Dumnezeu decât viaţa cu ruşine şi lenevire.

Aşadar, când vrei să începi lucrul lui Dumnezeu, mai întâi fă legământ
între tine şi Dumnezeu că nu mai ai de trăit în viaţa de aici, că eşti pregătit
pentru moarte şi nu mai nădăjduieşti în viaţa de acum. Aceasta să ai în cuget
şi aşa vei putea să te lupţi şi să biruieşti, cu împreună-lucrarea lui Dumnezeu.
Căci nădejdea în viaţa de aici toropeşte cugetul şi nu-l lasă pe om să
sporească în ceva bun. Însă tu să nu vii spre lucrul lui Dumnezeu îndoindu-te
– adică cu moleşeală – ca să nu se facă osteneala ta fără de câştig şi lucrarea
plugăriei tale împovărătoare. Ci să începi lucrul bun cu bărbăţie şi credinţă
neşovăielnică în Dumnezeu, ştiind că milostiv este Domnul, grabnic ajutător
şi răsplătitor darnic al celor ce-L caută, dând harul său nu după lucrarea
noastră, ci după osârdia şi credinţa sufletelor noastre. Căci El este Cel care
spune: *Fie ţie după cum ai crezut*. Mt.8,13.

Deci cel care vrea să vină după El să se lepede de sine, după cuvântul
Lui, şi aşa va putea să-I urmeze, ridicându-şi crucea; iar crucea vădeşte că
este pregătit pentru tot necazul şi reaua pătimire, ba chiar şi pentru moarte.
Căci precum cel care e gata să fie pus pe cruce ia în cuget gândul morţii şi
astfel porneşte, ca un om ce nu gândeşte să mai aibă parte de viaţă în veacul
acesta, tot aşa e şi cel care voieşte să plinească cuvântul Domnului. „Cel ce
vrea, zice, să trăiască în lumea aceasta, se va pierde pe el însuşi din viaţa cea
adevărată; iar cel care îşi pierde sufletul în cugetul său, de dorul Meu, e păzit cf.Mt.16,25.
nevinovat şi nevătămat în viaţa veşnică". „Deci găteşte-ţi de aici sufletul
întru pieire desăvârşită din viaţa aceasta şi îţi voi da, spune, viaţă veşnică,

εἰς ἀφανισμὸν τέλειον ἐκ ταύτης τῆς ζωῆς καὶ δώσω σοι, φησί, ζωὴν αἰώνιον, καθὼς ἐπηγγειλάμην σοι. Καὶ ἐν ταύτῃ δὲ τῇ ζωῇ ἐν ἔργῳ τὴν ἐπαγγελίαν μου ἐνδείξομαί σοι καὶ τὴν βεβαίωσιν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν καὶ τοὺς ἀρραβῶνας αὐτῶν ἐντεῦθεν λήψῃ.

Εἰ οὖν μὴ καταφρονήσῃς πρότερον τῆς παρούσης ζωῆς, τὴν αἰώνιον ζωὴν οὐχ εὑρήσεις. Καὶ ὅτε εἰσέλθῃς ἐν τῇ παρασκευῇ ταύτῃ εἰς τὸν ἀγῶνα, τότε πάντα τὰ νομιζόμενα ἐπίπονα καὶ θλιβερὰ εἰς οὐδὲν ἡγήσῃ· ἄλλως γὰρ οὐ δύναταί τις ὑπομεῖναι τὰς θλίψεις, ἐὰν μὴ πρότερον μισήσῃ τὴν ἑαυτοῦ ζωὴν ἐν τῷ κόσμῳ διὰ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς μελλούσης ζωῆς.

Ἐρώτησις[iii]

Ὅστις ἀπέρριψεν ἐξ ἑαυτοῦ ὅλον τὸν περισπασμὸν καὶ οὕτω προετοιμασάμενος εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἀγῶνα, πόθεν ὀφείλει ἄρχεσθαι τῆς πρὸς τὴν ἁμαρτίαν πάλης;

Ἀπόκρισις

Πάσης ἀρετῆς ὁ θεμέλιος ἡ νηστεία ὑπάρχει καὶ ἡ ἀγρυπνία· αὗται γὰρ ἐν διακρίσει γινόμεναι συνεργοῦσι τῷ ἀνθρώπῳ εἰς πᾶν ἀγαθόν. Ἀρχὴ γὰρ πάντων τῶν κακῶν ἡ ἀνάπαυσις τῆς γαστρὸς καὶ ἡ χαυνότης τοῦ ὕπνου ἡ ἐξάπτουσα τὴν ἐπιθυμίαν τῆς πορνείας καὶ ἀμβλύνουσα τὸν νοῦν καὶ παχὺν ἀεὶ καὶ ἐσκοτισμένον ἀποδεικνύουσα. Καθὼς ἀκολουθεῖ τοῖς ὑγιαίνουσιν ὀφθαλμοῖς ἡ ἐπιθυμία τοῦ φωτός, οὕτως ἀκολουθεῖ τῇ νηστείᾳ τῇ μετὰ διακρίσεως γινομένῃ ἡ ἐπιθυμία τῆς εὐχῆς· ὅταν γὰρ ἄρξηταί τις νηστεύειν, ἐκ τούτου εἰς ἐπιθυμίαν τῆς ὁμιλίας τοῦ Θεοῦ ὁ νοῦς αὐτοῦ διεγείρεται. Καὶ τὸ σῶμα δὲ νηστεῦον καὶ μὴ βαρυνόμενον κόρῳ οὐ καρτερεῖ ὑπνῶσαι ἐν τῇ στρωμνῇ αὐτοῦ ὅλην τὴν νύκτα, ἀλλὰ προθύμως εἰς τὴν λειτουργίαν τοῦ Θεοῦ διανίσταται.

Ἐφ' ὅσον οὖν ἡ σφραγὶς τῆς νηστείας ἐπιτέθειται τῷ σώματι τοῦ ἀνθρώπου, ὁ λογισμὸς αὐτοῦ ἐν κατανύξει μελετᾷ καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ εὐχὴν βρύει καὶ ἡ στυγνότης ἐν τῷ προσώπῳ αὐτοῦ κεῖται καὶ οἱ διαλογισμοὶ οἱ αἰσχροὶ πόρρω ἀπέχουσιν ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἐχθρός ἐστι τῶν κακῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν ματαίων συντυχιῶν. Δόμος μέγας εἰς πᾶν ἀγαθόν ἐστιν ἡ νηστεία καὶ ὁ ἀμελῶν αὐτῆς πάσας τὰς ἀρετὰς διασείει· διότι αὕτη ἐστὶν ἡ ἐντολὴ ἡ τεθεῖσα τῇ φύσει ἡμῶν ἐξ ἀρχῆς εἰς παραφυλακὴν καὶ ἐκεῖθεν ἔπεσεν ἡ ἀρχὴ τοῦ πλάσματος ἡμῶν.

7 εἰς om. α ‖ 11 περισπασμὸν : πειρασμὸν V ‖ 29 δόμος : δρόμος Ed

aşa cum ţi-am făgăduit. Şi îţi voi arăta de acum în lucrare făgăduinţa Mea, iar încredinţarea de bunurile viitoare şi arvunele lor ai să le iei încă de aici".

Aşadar, dacă nu dispreţuieşti mai întâi viaţa de acum, nu o vei afla pe cea veşnică. Şi când intri în luptă astfel pregătit, nu vei lua de loc în seamă pe toate cele crezute dureroase şi pricinuitoare de necaz. Căci nimeni nu poate să îndure necazuri în alt chip, decât urându-şi mai întâi viaţa sa în lume, din dorinţa celei viitoare.

Întrebare:

De unde trebuie să înceapă războiul împotriva păcatului cel care a lepădat de la el toată grija şi, aşa gătit, a intrat în luptă?

Răspuns:

Temelia a toată virtutea sunt postul şi privegherea. Atunci când se săvârşesc cu dreaptă socoteală, acestea sunt împreună-lucrătoare cu omul întru tot binele. Iar începutul tuturor relelor este odihna pântecelui şi moleşeala somnului, care aprinde pofta curviei şi tâmpeşte mintea, arătându-o pururi groasă şi întunecată. După cum e firesc ca ochii sănătoşi să dorească lumina, tot aşa postului săvârşit cu dreaptă socoteală îi urmează dorinţa rugăciunii; căci atunci când începe cineva să postească, mintea i se ridică înspre dorinţa vorbirii cu Dumnezeu. Iar trupul care posteşte şi nu se îngreuiază cu îndestularea nu rabdă să doarmă în patul său toată noaptea, ci se scoală cu osârdie la slujba lui Dumnezeu.

Atâta vreme cât pecetea postului se pune pe trupul omului, mintea sa cugetă cu străpungere, inima izvorăşte rugăciune, pe chip i se aşterne asprimea, gândurile de ruşine se îndepărtează de la dânsul şi se face vrăjmaş poftelor rele şi însoţirilor deşarte. Postul este zidire însemnată spre tot lucrul bun şi cel care îl nesocoteşte zdruncină toate virtuţile; pentru că el este porunca dată dintru început firii noastre spre a fi păzită şi de acolo a căzut obârşia făpturii noastre[26].

[26] Adam.

῞Οθεν οὖν γέγονεν ἀπ' ἀρχῆς ἡ πτῶσις, ἐκεῖθεν πάλιν οἱ ἀθληταὶ διὰ τῆς φυλακῆς τοῦ νόμου τῆς ἐγκρατείας ἀναστῆναι εἰς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ ἀγωνίζονται καὶ εἰς τὸ ποιῆσαι πάσας τὰς ἐντολάς. Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ λυτρωτὴς τοῦ γένους ἡμῶν τῆς πρὸς τὸν διάβολον πάλης ἐντεῦθεν ἤρξατο· μετὰ γὰρ τὸ βάπτισμα ἐξήνεγκεν αὐτὸν τὸ πνεῦμα εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἐνήστευσεν ἡμέρας τεσσαράκοντα καὶ νύκτας τεσσαράκοντα. Ὁμοίως οὖν καὶ πάντες οἱ ἐξερχόμενοι ἀκολουθῆσαι ὀπίσω αὐτοῦ ἐπὶ τούτῳ τῷ θεμελίῳ βαλεῖν τὴν ἀρχὴν ὀφείλουσι τῆς κατὰ Θεὸν οἰκοδομῆς αὐτῶν. Εἰ γὰρ ὁ ἐκθέμενος τὸν νόμον τῆς σωτηρίας νηστεύει, τίς ἐκ τῶν θελόντων τηρῆσαι τὸν νόμον οὐ χρήζει νηστείας; Ἕως γὰρ τότε τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων οὐκ ἐγίνωσκε τὴν νίκην, οὐδὲ ὁ διάβολος ἐπειράθη ποτὲ τῆς ἥττης αὐτοῦ ἐκ τῆς φύσεως ἡμῶν· ἐν δὲ τούτῳ τῷ ὅπλῳ ἠτόνησεν ἐξ ἀρχῆς. Καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν, ὁ ἀρχηγὸς τῆς κατ' αὐτοῦ νίκης, δέδωκε τὸν πρῶτον τῆς νίκης στέφανον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τῆς φύσεως ἡμῶν. Ἔκτοτε οὖν, ὅταν ἴδῃ τοῦτο τὸ ὅπλον ἐπί τινι τῶν ἀνθρώπων ὁ ἀντικείμενος, εὐθέως φοβεῖται εἰς μνήμην ἐρχόμενος τῆς ἥττης αὐτοῦ, ἧς ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος ἡττήθη ἐν τῇ ἐρήμῳ. Καὶ ἡ δύναμις αὐτοῦ ἀσθενεῖ ἐν τῷ ὅπλῳ τῷ δοθέντι ἡμῖν ὑπὸ τοῦ ἀρχηγοῦ τῆς σωτηρίας ἡμῶν, ὃ καὶ ἰσχυρότατον ὂν κατὰ τῶν πεμπομένων ὑπὸ τοῦ ἐχθροῦ βελῶν προσέτι καὶ θάρσος ἡμῖν οὐ μικρὸν ἔνδον παρέχει ἐν τῷ ἀγῶνι· ὅσον γὰρ μοχθεῖ τὸ σῶμα καὶ κακοπαθεῖ, ἐν τῷ καιρῷ ἐν ᾧ περικυκλοῖ τὸν ἄνθρωπον ἡ φάλαγξ τῶν δαιμόνων, τοσοῦτον ἡ καρδία αὐτοῦ θάρσους πληροῦται καὶ εὐτολμίας. Ἐξ οὗ καὶ γενναιότερον ἵσταται κατὰ τῶν ἀντιτεταγμένων καὶ ἀνδρειότερον αὐτοῖς καὶ θαρραλεώτερον μάχεται τῷ κατ' αὐτῶν ζήλῳ ἀεὶ πυρπολούμενος· καὶ οὐ παύεται οὐδ' ἠρεμῆσαι ἀνέχεται, ἕως εἰς τέλος αὐτοὺς ἐξ ἑαυτοῦ ἀποδιώξῃ καὶ ἀπολέσῃ διὰ τῆς ἄνωθεν βοηθείας καὶ τῆς τῶν λοιπῶν ἐντολῶν ἐργασίας.

Καὶ ὁ ζηλωτὴς δὲ Ἠλίας, ὅτε ἐζήλωσεν ὑπὲρ τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ, εἰς τοῦτο τὸ ἔργον τῆς νηστείας διῆγεν. Αὕτη γὰρ ὑπομιμνήσκει τῶν ἐνταλμάτων τοῦ Πνεύματος τὸν αὐτὴν ὡς δεῖ μετερχόμενον καὶ μεσῖτίς ἐστι τοῦ τε παλαιοῦ νόμου καὶ τῆς χάριτος τῆς δοθείσης ἡμῖν παρὰ τοῦ Χριστοῦ. Καὶ ὁ ἀμελῶν ταύτης καὶ εἰς τὰ ὑπόλοιπα τῶν ἀγωνισμάτων χαῦνός ἐστι καὶ ἀσθενὴς καὶ σημεῖον ἐναργὲς τῆς ψυχικῆς αὐτοῦ χαυνώσεως δείκνυσι τῷ ἐχθρῷ ἐν τῷ τῆς νηστείας καταμελεῖν καὶ δῆλός ἐστι γυμνὸς εἰς τὸν ἀγῶνα εἰσερχόμενος· διὸ καὶ θαρρούντως προσβάλλει αὐτῷ ὁ πολέμιος καὶ σὺν οὐδενὶ κόπῳ, ἅτε γυμνοῦ καὶ δειλοῦ αὐτοῦ, περιγίνεται καὶ συντόμως αὐτὸν ἀναιρεῖ, πάντων τῶν μελῶν τοῦ ἀνθρώπου ἑτοί-

7 ὀπίσω om. Q ‖ 11 ἐπειράθη : ἐπειράσθη V ‖ 14 ἀντικείμενος : ἀντίπαλος *β* ‖ 18 ἔνδον om. *α* ‖ 21 γενναιότερον : γενναιότατον P ‖ 28 αὐτὴν : αὐτὸν V ‖ 31 δείκνυσι om. V

Aşadar, de acolo de unde a fost căderea la început, luptătorii se nevoiesc iarăşi, prin păzirea legii înfrânării, să se ridice la frica de Dumnezeu şi la împlinirea tuturor poruncilor. Însuşi Izbăvitorul neamului nostru de aici a început lupta împotriva diavolului; căci după Botez, duhul L-a dus în pustie şi a postit patruzeci de zile şi patruzeci de nopţi. La fel şi toţi cei *cf.Mt 4,2*
care ies [din lume] să-I urmeze sunt datori ca pe această temelie să pună începutul zidirii lor după Dumnezeu. Dacă Cel care a rânduit legea mântuirii posteşte, cine dintre cei care vor să ţină legea nu are trebuinţă de post? Căci până atunci, [la ieşirea Mântuitorului în pustie], nici neamul omenesc nu cunoştea biruinţa, nici diavolul nu gustase vreodată înfrângere de la firea noastră; însă cu această armă [a postului] a slăbit dintru început. Iar Domnul nostru, Căpetenia biruinţei asupra lui, a pus în acest chip pe creştetul firii noastre prima cunună de izbândă. De atunci potrivnicul se teme de îndată ce vede arma aceasta la vreunul dintre oameni, aducându-şi aminte cum a fost înfrânt de Mântuitor în pustie. Iar puterea sa se vlăguieşte în faţa armei date de Căpetenia mântuirii noastre. Ea nu numai că-i tare foarte împotriva săgeţilor pe care le slobozeşte vrăjmaşul, dar ne dă şi curaj lăuntric în timpul luptei; şi nu unul oarecare. Căci cu cât trupul trudeşte şi se chinuieşte, în vreme ce oastea dracilor îl împresoară pe om, cu atât inima lui se umple de curaj şi îndrăzneală. De aceea stă în faţa potrivnicilor mai viteaz, luptând cu mai multă bărbăţie şi dârzenie, arzând pururi de râvnă împotriva lor; şi nu încetează, nici nu rabdă să se liniştească, până când nu-i izgoneşte de la el şi nu-i pierde cu totul, cu ajutor de sus şi prin lucrarea celorlalte porunci.

Dar şi râvnitorul Ilie, atunci când se nevoia cu osârdie pentru legea lui Dumnezeu, petrecea şi el întru această lucrare a postului. Căci postul îi aduce aminte de poruncile Duhului celui care se foloseşte cum se cuvine de el şi este mijlocitor între legea cea veche şi harul dat nouă de Hristos. Iar cine îl nesocoteşte este moleşit şi neputincios şi la celelalte nevoinţe; neîngrijindu-se de post îi dă vrăjmaşului un semn lămurit despre moleşeala sa sufletească şi este limpede că intră gol în luptă. De aceea, prinzând curaj, duşmanul îl asaltă şi îl biruieşte fără nici un fel de osteneală – de vreme ce e dezgolit şi înfricoşat – iar în scurtă vreme îl omoară; căci toate mădularele lui sunt gata

μως εἰσδεχομένων τὰ παρὰ τοῦ ἐναντίου ἀφιέμενα βέλη διὰ τὸ μὴ πεφράχθαι τῷ στερρῷ τούτῳ τῆς νηστείας ὅπλῳ, ὃ παρὰ τοῦ δεσπότου ἡμῶν ἐλάβομεν.

Ζʹ. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ζωσιμᾶς, ὅτι ἡ τοῦ Θεοῦ χάρις ἀεὶ τῇ προαιρέσει ἡμῶν ἐπακολουθεῖ καὶ διὰ τῆς χάριτος πᾶν ἡμῖν ἀγαθὸν κατορθοῦται· ἀλλ’ ἡμεῖς οὐ ζητοῦμεν βαλεῖν ἀρχὴν εἰς τὸ ἀγαθόν, οὐδὲ δεικνύομεν προαίρεσιν μεγάλην καὶ πρόθυμον, ὥστε ἐπισπάσασθαι τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ πρὸς βοήθειαν, ἀλλὰ κἄν ποτε δόξωμεν ἐνδείξασθαι προαίρεσιν, νωθρὰν ταύτην καὶ εὐτελῆ ἐνδείκνυμεν καὶ μὴ οὖσαν ἀξίαν τυχεῖν τινὸς ἀγαθοῦ παρὰ τοῦ Θεοῦ.

Οὐκ οἴδαμεν ὅτι πάντα τὰ ἡμέτερα ὡς ἐπὶ σπόρου καὶ ἐπικαρπίας εἰσίν; Ὥσπερ γὰρ ὁ γεωργὸς σπείρει μὲν τὴν ἑαυτοῦ γῆν, εἶτα ἐκδέχεται τὸ τοῦ Θεοῦ ἔλεος, καὶ λοιπὸν πέμπει ὁ Θεὸς τὴν δωρεὰν αὐτοῦ διά τε βροχῆς εὐκαίρου καὶ ἀνέμων ἐπιτηδείων, αὐξάνων καὶ τελειῶν τὰ παρὰ τοῦ γεωργοῦ καταβληθέντα σπέρματα, καὶ ἐξ ὀλίγων πολλὰ κερδαίνειν παρασκευάζων αὐτόν, οὕτω καὶ ἡμεῖς· εἰ πλουσίαν προαίρεσιν εἰς τὰ καλὰ καὶ μεγαλόψυχον σπείρομεν, ἀνάλογον καὶ τὴν παρὰ Θεοῦ χάριν εὑρήσομεν, δι’ ἧς δυνησόμεθα λοιπὸν ἀβιάστως καὶ ἀκόπως πάντα τὰ ἀγαθὰ κατορθοῦν.

Καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τῶν τεχνῶν οὕτως ὁρῶμεν τοῦτο γινόμενον· ὁ γὰρ προσελθὼν τέχνῃ τινὶ ἐπὶ τῷ ταύτην μαθεῖν, κατ’ ἀρχὰς μὲν κοπιᾷ καὶ ἀσυστροφεῖ καὶ πολλάκις ἀφανίζει, ἀλλ’ ὅμως οὐκ ἐκκακεῖ, οὐδ’ ἀπογινώσκει, ἀλλὰ πάλιν ἐπιχειρεῖ. Καὶ ὁσάκις ἂν ἀφανίσῃ, τοσαυτάκις καὶ ζητεῖ διόρθωσιν δεικνὺς τῷ τεχνίτῃ τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ· εἰ γὰρ ἐκκακήσας ὑποχωρήσει, οὐδὲν μανθάνει. Σφαλλόμενος δὲ πολλάκις καὶ διορθούμενος παρὰ τοῦ τεχνίτου καὶ οὕτως ὑπομένων καὶ ἐν κόπῳ καὶ ὑπομονῇ ἐργαζόμενος, κατὰ μικρὸν ἐν ἕξει τῆς τέχνης γίνεται. Καὶ λοιπὸν μετὰ ἀναπαύσεως τὰ ἑαυτοῦ ἔργα ἐπιτελεῖ, ὡς καὶ ἐξ αὐτῶν ἀποτρέφεσθαι.

Οὕτως ὀφείλει καὶ ὁ θέλων ἐπιλαβέσθαι τινὸς ἀρετῆς· τὰ μὲν πρῶτα γενναίαν καὶ μεγάλην δεῖξαι προαίρεσιν, εἶτα ἐν ὑπομονῇ τῆς ἐργασίας τοῦ καλοῦ ἔχεσθαι καὶ δέεσθαι τῆς τοῦ Θεοῦ συνεργίας καὶ ἀντιλήψεως μὴ ὀλιγωρῶν ἐν ταῖς ἀποπτώσεσιν ἢ ἀπογινώσκων καὶ ἀφιστάμενος – οὕτω γὰρ οὐδέποτέ τι ἀγαθὸν κατορθῶσαι δυνήσεται –, ἀλλὰ διεγείρων ἑαυτὸν ὁσάκις ἂν καὶ

---

1 πεφράχθαι : πεφυλάχθαι (in marg. περιφράχθαι) P ‖ 8 ἐνδείξασθαι : ἐπιδείξασθαι P ‖ 12 add. αὐτοῦ post βροχῆς P ‖ 13 add. φύων τε καὶ ante αὐξάνων *β* ‖ 26 ἀποτρέφεσθαι : ἀποστρέφεσθαι Q Ed

de a primi săgeţile zvârlite de potrivnic, din pricină că nu s-a împrejmuit cu această armă tare a postului, pe care am luat-o de la Stăpânul nostru.

7. Din Pateric

1. A zis Avva Zosima: „Harul lui Dumnezeu urmează întotdeauna vrerii noastre şi prin har se săvârşeşte cu noi tot lucrul bun. Însă noi nu căutăm să punem început în bine, nici nu arătăm vrere hotărâtă şi cu râvnă, ca să atragem harul lui Dumnezeu spre ajutor; ci chiar de părem vreodată că avem voinţă, aceasta-i moleşită şi măruntă, cu nimic vrednică să aibă parte de vreun bine de la Dumnezeu.

Oare nu ştim că toate cele ale noastre sunt asemenea seminţei şi rodului? Plugarul îşi seamănă pământul şi apoi aşteaptă mila lui Dumnezeu; iar Dumnezeu trimite în dar ploaie la vreme şi vânturi prielnice, făcând să crească şi să se desăvârşească seminţele aruncate de plugar, dându-i acestuia înapoi mult câştig din puţine. Aşa şi noi: dacă semănăm vrere bogată şi din toată inima spre cele bune, vom afla har pe măsură de la Dumnezeu, prin care vom putea dobândi fără silinţă sau osteneală toate bunătăţile.

Acelaşi lucru vedem că se petrece şi în privinţa meşteşugurilor. Cel care se apucă să înveţe vreun meşteşug la început se osteneşte, dă greş şi de multe ori strică [ce-a lucrat], dar nu-şi pierde curajul, nici nu deznădăduieşte, ci iarăşi se pune pe treabă. De câte ori strică, de atâtea ori caută îndreptare, dovedindu-i meşterului vrerea sa; pentru că dacă se descurajează şi renunţă, nu învaţă nimic. După ce greşeşte de multe ori şi este îndreptat de meşter, îndurând şi lucrând cu osteneală şi răbdare, încetul cu încetul ajunge să stăpânească bine meşteşugul; şi de atunci îşi săvârşeşte lucrul în tihnă, aşa încât trăieşte de pe urma lui.

În acest chip trebuie să facă şi cel care vrea să dobândească o virtute: la început să arate vrere cu vitejie şi hotărâre, iar apoi să lucreze binele cu răbdare şi să ceară ajutorul şi ocrotirea lui Dumnezeu, fără să se piardă cu firea în căderi, fără să deznădăjduiască ori să se lase păgubaş – căci altfel nu va putea dobândi nicicând vreun bine –, ci dimpotrivă, să se ridice ori de câte ori se întâmplă să cadă, însufleţindu-se cu ajutorul nădejdii şi aşteptând mila

συμβαίη πεσεῖν καὶ προθυμοποιῶν τῇ ἐλπίδι καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ ἔλεος προσδεχόμενος. Τοῦτο γάρ ἐστιν ὃ εἶπεν ὁ ἀββᾶς Μωϋσῆς, ὅτι ἡ ἰσχὺς τῶν θελόντων κτήσασθαι τὰς ἀρετὰς αὕτη ἐστίν· ἵνα ἐὰν πέσωσι, μὴ μικροψυχήσωσιν, ἀλλὰ πάλιν φροντίσωσι.

Καὶ ἡμεῖς οὖν ποιοῦντες τὴν δύναμιν ἡμῶν ἐν τῇ ἐργασίᾳ τῶν ἀρετῶν τὸν Κύριον ὑπομείνωμεν δεικνύντες αὐτῷ προαίρεσιν μεγαλόψυχον καὶ τὴν παρ' αὐτοῦ βοήθειαν ἐπικαλούμενοι· καὶ πάντως ποιήσει μεθ' ἡμῶν τὸ παρ' αὐτοῦ ἔλεος καὶ παρέξει ἡμῖν πλουσίαν τὴν χάριν αὐτοῦ, δι' ἧς πᾶν ἀγαθὸν εὐκόλως καὶ μόχθου χωρὶς κατορθοῦντες ἐσόμεθα.

2. Ἦν τις μοναχὸς νέος· καὶ ὡς ἤρχετο βαλεῖν τὴν σύναξιν, ἐλάμβανεν αὐτὸν ῥῖγος καὶ πυρετὸς καὶ τὴν κεφαλὴν πόνῳ σφοδρῷ ὠχλεῖτο. Ὁ δὲ ἔλεγε πρὸς ἑαυτόν· Ἰδοὺ ἀσθενῶ καὶ ἀποθανοῦμαι ἴσως μετὰ βραχύ· βάλω οὖν τὴν σύναξιν πρὶν ἀποθάνω. Καὶ τῷ λογισμῷ τούτῳ ἐβιάζετο ἑαυτὸν καὶ ἐποίει τὴν λειτουργίαν αὐτοῦ. Μετὰ δὲ τὸ παύσασθαι τῆς προσευχῆς κατέπαυε καὶ ὁ πυρετὸς καὶ ἡ κεφαλαλγία καὶ πάλιν τῇ ὥρᾳ τῆς συνάξεως ἤρχοντο. Ὁ δὲ τῷ εἰρημένῳ σκοπῷ προσέχων ἐποίει μετὰ βίας τὴν λειτουργίαν. Καὶ οὕτως, οὐ μετὰ πολύ, βοηθείᾳ Θεοῦ ἀπηλλάγη τοῦ πολέμου.

3. Παρέβαλέ τις τῶν γερόντων τῷ ἀββᾷ Ἀχιλλᾷ· καὶ θεωρεῖ αὐτὸν ῥίψαντα αἷμα ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ. Καὶ ἠρώτησεν αὐτόν· Τί ἐστι τοῦτο; Καὶ ἀπεκρίθη, ὅτι λόγος ἐστὶν ἀδελφοῦ λελυπηκότος με καὶ ἠγωνισάμην τοῦ μὴ ἀναγγεῖλαι αὐτόν. Καὶ ἐδεήθην τοῦ Θεοῦ ἵνα ἀρθῇ ἀπ' ἐμοῦ καὶ γέγονεν ὁ λόγος αἷμα ἐν τῷ στόματί μου καὶ ἔπτυσα αὐτὸν καὶ ἀνεπάην καὶ τῆς λύπης ἐπελαθόμην.

4. Ἐπείνασέ τις τῶν ἀδελφῶν ἀπὸ πρωΐ· καὶ ἐπολέμησε τῷ λογισμῷ μὴ φαγεῖν, ἕως οὗ γένηται τρίτη ὥρα. Ἐνστάσης δὲ τῆς τρίτης πάλιν ἠγωνίσατο μὴ φαγεῖν, ἕως γένηται ἕκτη ὥρα. Καὶ καταλαβούσης τῆς ἕκτης ἔβρεξε τοὺς ἄρτους καὶ εἶπε τῷ λογισμῷ· Μείνωμεν ἕως ὥρας ἐνάτης. Καὶ γενομένης τῆς ἐνάτης ἐποίησεν εὐχὴν καὶ εἶδε τὴν ἐνέργειαν ὡς καπνὸν ἐκ τοῦ ἐργοχείρου ἐξιοῦσαν καὶ ἀνιοῦσαν εἰς τὸν ἀέρα· καὶ εὐθὺς ἡ πεῖνα ἐπαύσατο ἐξ αὐτοῦ.

5. Ἤσκησε γέρων τοῦ μὴ πίνειν ἡμέρας τεσσαράκοντα. Καὶ εἴποτε οὖν ἐγένετο καῦμα καὶ ὑπὸ τοῦ δίψους ἠνωχλεῖτο σφοδρῶς, ἔπλυνε τὸ βαυκάλιον καὶ ἐγέμιζεν αὐτὸ ὕδατος καὶ ἐτίθει ἐναντίον αὐτοῦ. Ἐπερωτηθεὶς δὲ παρά τινος ἀδελφοῦ δι' ἣν αἰτίαν τοῦτο ποιεῖ ἀπεκρίθη· Ἵνα μετὰ τοῦ διψᾶν με πλεῖον κοπιῶ βλέπων τὸ ὕδωρ καὶ μὴ γευόμενος αὐτοῦ, καὶ λαμβάνω παρὰ τοῦ Θεοῦ μισθὸν πλείονα.

---

29 πίνειν ἡμέρας *a* : πιεῖν ἕως ἡμερῶν Q W : πιεῖν ὕδωρ ἕως ἡμερῶν Ed ‖ 31 ἐπερωτηθεὶς : ἐρωτηθεὶς P

lui Dumnezeu. Aceasta este ceea ce a spus Avva Moise, că puterea celor ce vor să dobândească virtuțile este să nu-și piardă curajul atunci când cad, ci iarăși să fie cu băgare de seamă.

Și noi, deci, dându-ne toată silința în lucrarea virtuților, să-l așteptăm pe Domnul, arătându-I vrere din toată inima și cerând ajutor de la Dânsul. Și negreșit ne va arăta mila Sa și ne va da din belșug harul Său, prin care vom putea dobândi tot binele, lesne și fără trudă.

2. Era un călugăr tânăr, pe care, când mergea să-și facă pravila, îl apucau tremurul și fierbințeala și îl necăjea straşnică durere de cap. El, însă, își spunea: „Iată, bolesc și poate peste puțin mor; să-mi fac pravila înainte de a muri". Cu gândul acesta se silea pe sine și își împlinea rânduiala. După ce termina rugăciunea, încetau și fierbințeala și durerea de cap, iar la ora pravilei veneau din nou. El însă, luând aminte la gândul pomenit, se silea să-și împlinească rânduiala. Și așa, nu după multă vreme, s-a izbăvit de război cu ajutorul lui Dumnezeu.

3. Unul dintre Bătrâni s-a dus la Avva Ahila și l-a văzut scuipând sânge. L-a întrebat: „Ce este aceasta?" Iar [Bătrânul] a răspuns: „E cuvântul unui frate care m-a mâhnit și m-am luptat să nu-l spun. M-am rugat la Dumnezeu să-l ia de la mine și cuvântul mi s-a făcut sânge în gură; l-am scuipat și m-am liniștit, iar întristarea am uitat-o".

4. Unul dintre frați a flămânzit de dimineață și s-a războit cu gândul, ca să nu mănânce până ce se face ceasul al treilea. Când a venit ceasul al treilea, s-a luptat iarăși să nu mănânce până se face ceasul al șaselea. Și la ceasul al șaselea a udat pesmeții și a spus gândului: „Să așteptăm până la ceasul al nouălea". Iar la ceasul al nouălea a făcut rugăciune și a văzut lucrarea [drăcească] asemenea unui fum, ieșind din rucodelie și înălțându-se în văzduh. Apoi îndată i-a încetat foamea.

5. Un Bătrân s-a nevoit să nu bea [apă] patruzeci de zile. De se făcea vreodată arșiță și era necăjit vârtos de sete, își spăla cana, o umplea cu apă și o punea înaintea sa. Când un frate l-a întrebat de ce face așa, a răspuns: „Ca pe lângă sete să mă ostenesc mai mult, văzând apa și negustând din ea; și așa să iau de la Dumnezeu mai mare plată".

6. Εἶπε γέρων· Διὰ τοῦτο οὐ προκόπτομεν οὐδὲ ἐπιστάμεθα τὰ μέτρα ἑαυτῶν, ὅτι οὐκ ἔχομεν ὑπομονὴν ἐν ᾧ ἀρχόμεθα ἔργῳ, ἀλλὰ ἀπόνως θέλομεν ἀρετὴν κτήσασθαι. Τούτου χάριν καὶ εὔκολοί ἐσμεν καὶ εὐρίπιστοι ἀπὸ τόπων εἰς τόπους εὐχερῶς μεταβαίνοντες, νομίζοντες ὅτι εὑρήσομεν τόπον ὅπου οὐκ ἔστιν διάβολος.

7. Εἶπεν ὁ αὐτός· Μοναχὸς ἐὰν ὀλίγας ἡμέρας κοπιᾷ, εἶτα χαυνοῦται, καὶ κοπιᾷ πάλιν καὶ πάλιν ἀμελεῖ, ὁ τοιοῦτος οὐδὲν ποιεῖ οὐδὲ κτᾶται ὑπομονήν.

Η΄. Τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ

Ἀγαπητέ, ἐκ νεότητός σου ἐπίλεξαι παιδείαν, καὶ ἕως πολιῶν εὑρήσεις φρόνησιν. Ἐκ νεότητός σου σπεῖρον τὸν ἀγρόν σου καὶ φρόντισον αὐτοῦ, μήποτε ἀναβῇ εἰς αὐτὸν ὡς εἰς χέρσον ἄκανθα. Ποίησον ἐν αὐτῷ καρπὸν καλὸν καὶ τῷ ἐπιχορηγοῦντί σοι τὴν ἰσχὺν δὸς δόξαν.

Θ΄. Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαὰκ

Ὁ[i] θεμέλιος πάντων τῶν ἀγαθῶν καὶ ἡ ἀνάκλησις τῆς ψυχῆς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας τοῦ ἐχθροῦ καὶ ἡ ὁδὸς ἡ πρὸς τὸ φῶς καὶ τὴν ζωὴν ἀπάγουσα ταῦτα τὰ δύο εἰσί· τὸ συνᾶξαι ἑαυτὸν εἰς ἕνα τόπον καὶ τὸ ἀεὶ νηστεῦσαι, τουτέστι τὸ κανονίσαι ἑαυτὸν ἐν ἐγκρατείᾳ γαστρὸς σοφῶς καὶ φρονίμως, ἐν ἡσύχῳ τόπῳ καὶ ἀδιαλείπτῳ σχολῇ καὶ μελέτῃ τοῦ Θεοῦ. Ὁ ταῦτα τὰ δύο κρατήσας εἰς μέγα προκόψει καὶ ἐντεῦθεν κατορθώσει πάσας τὰς ἀρετάς.

Δειλὸς[ii] ἄνθρωπος σημαίνει ὅτι δύο νόσους νοσεῖ· ὀλιγοπιστίαν καὶ φιλοσωματίαν. Ὁ δὲ τούτων καταφρονῶν δῆλός ἐστιν, ὅτι τῷ Θεῷ πιστεύει ὁλοψύχως καὶ τὰ μέλλοντα ἐκδέχεται. Ἡ εὐτολμία τῆς καρδίας καὶ ἡ καταφρόνησις τῶν κινδύνων ἀπὸ ἑνὸς τῶν δύο τούτων γίνεται· ἢ ἐκ τῆς σκληροκαρδίας ἢ ἐκ τῆς πολλῆς πρὸς Θεὸν πίστεως· καὶ τῇ μὲν σκληροκαρδίᾳ ἀκολουθεῖ ὑπερηφανία, τῇ δὲ πίστει ταπεινοφροσύνη καρδίας.

---

7 οὐδὲν : οὐδὲ β ‖ add. Εἶπε γέρων· Ὁ βιαζόμενος ἑαυτὸν διὰ τὸν Θεὸν ὅμοιός ἐστιν ἀνθρώπῳ ὁμολογητῇ post ὑπομονήν W ‖ 13 Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαὰκ om. V ‖ 20 σημαίνει ὅτι om. V ‖ 25 ταπεινοφροσύνη : ταπείνωσις β

6. A zis un Bătrân: „Din această pricină nu sporim nici nu ne știm măsurile: pentru că nu avem răbdare atunci când începem o lucrare, ci vrem să dobândim virtutea fără osteneală. De aceea suntem ușuratici și nestatornici, mutându-ne lesne dintr-un loc în altul, crezând că vom găsi loc fără diavol ".

7. Același a zis: „Dacă un monah se ostenește câteva zile, apoi se moleșește, după care din nou se ostenește și se lasă iarăși, unul ca acesta nu face nimic și nici nu dobândește răbdare".

8. A Sfântului Efrem

Iubite, din tinerețe să alegi învățătura și până la cărunteţe vei afla înțe- *cf.Sir.6,18.*
lepciunea. Seamănă-ți ogorul și grijește-l din tinerețe, ca nu cumva să crească mărăcini pe el, ca pe pământul sterp. Fă în acesta rod bun și dă slavă Celui ce te întărește.

9. A lui Avva Isaac

Temelia tuturor bunurilor, izbăvirea sufletului din robia vrăjmașului și calea ce duce spre lumină și viață stau în acestea două: să te aduni într-un loc și pururi să postești; adică să-ți pui ca rânduială înfrânarea pântecelui, cu înțelepciune și chibzuință, în loc liniștit, cu neîncetată îndeletnicire și cugetare la Dumnezeu. Cel ce le ține pe acestea două va spori mult și din ele va dobândi toate virtuțile.

Omul fricos suferă de două boli: credință puțină și iubirea de trup. Cel care pe acestea le nesocotește, este vădit că din tot sufletul crede în Dumnezeu și așteaptă pe cele ce au să fie. Îndrăzneala inimii și nesocotirea primejdiilor vin dintr-una din aceste două pricini: fie din învârtoșarea inimii, fie din credință multă către Dumnezeu. Învârtoșării îi urmează mândria, iar credinței, cugetul smerit al inimii.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΚΘ´

Ὅτι κατὰ τῶν ἀγωνιζομένων ἰσχυρῶς καὶ οἱ δαίμονες ἀντιπαρατάττονται, τῶν δὲ ἀμελούντων ὡς ὑποχειρίων αὐτῶν ἀμελοῦσι· καὶ ὅτι οἱ τὸ ἀγαθὸν θέλοντες συνεργὸν εὑρίσκουσι τὸν Θεόν, ὃς καὶ τοὺς πολέμους συγχωρεῖ συμφερόντως.

Α´. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Διηγήσατό τις τῶν πατέρων, ὅτι φιλόπονός τις μοναχὸς προσεῖχεν ἑαυτῷ, συνέβη δὲ αὐτὸν μικρὸν ἀμελῆσαι. Ἐν δὲ τῷ ἀμελεῖν καταγνοὺς ἑαυτοῦ εἶπε· Ψυχή, ἕως πότε ἀμελεῖς τῆς σωτηρίας σου καὶ οὐ φοβῇ τὸ κρῖμα τοῦ Θεοῦ, μὴ καταληφθῇς ἐν τῇ ἀμελείᾳ ταύτῃ καὶ παραδοθῇς ταῖς αἰωνίαις κολάσεσι; Ταῦτα λέγων ἐν ἑαυτῷ διήγειρεν ἑαυτὸν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ.

Ἐν μιᾷ οὖν ποιοῦντος αὐτοῦ τὴν σύναξιν ἦλθον οἱ δαίμονες καὶ ἐθορύβουν αὐτόν. Ὁ δὲ λέγει αὐτοῖς· Ἕως πότε θλίβετέ με; Οὐκ ἠρκέσθητε εἰς τὴν ἀμέλειαν τοῦ παρελθόντος χρόνου; Λέγουσιν αὐτῷ οἱ δαίμονες· Ὅτε ἦς ἐν ἀμελείᾳ, καὶ ἡμεῖς ἠμελοῦμέν σου. Ὡς δὲ διηγέρθης καθ' ἡμῶν, καὶ ἡμεῖς ἠγέρθημεν κατὰ σοῦ. Ταῦτα ἀκούσας διήγειρεν ἑαυτὸν εἰς τὸ ἔργον τοῦ Θεοῦ καὶ προέκοπτε χάριτι Χριστοῦ.

2. Διηγήσατό τις γέρων, ὅτι ἀδελφός ποτε ἐν Αἰγύπτῳ διάγων περιεπάτει ἐν ὁδῷ καὶ ἑσπέρας καταλαβούσης εἰσῆλθεν εἰς μνημεῖον κοιμηθῆναι διὰ τὸ ψῦχος. Παρήρχοντο δὲ δύο δαίμονες καὶ λέγει ὁ εἷς πρὸς τὸν ἕτερον· Βλέπεις ποῖον θάρσος ἔχει ὁ μοναχὸς οὗτος, ὅτι εἰς μνημεῖον κοιμᾶται; Ἀλλὰ δεῦρο σιάνωμεν αὐτόν. Καὶ ἀπεκρίθη ὁ ἄλλος· Τί θέλομεν σιάναι αὐτόν; Οὗτος ἡμέτερός ἐστι, ποιῶν τὰ θελήματα ἡμῶν, τρώγων καὶ πίνων καὶ καταλαλῶν καὶ τῆς συνάξεως ἀμελῶν· μᾶλλον ἀνθ' οὗ ἐξαργοῦμεν εἰς τοῦτον, ἄγωμεν, θλίψωμεν τοὺς θλίβοντας ἡμᾶς καὶ διὰ τῆς εὐχῆς καὶ λοιπῆς ἀσκήσεως πολεμοῦντας ἡμᾶς νύκτα καὶ ἡμέραν.

3. Εἶπε γέρων· Εἰ θέλεις νόμῳ Θεοῦ ζῆσαι, ὦ ἄνθρωπε, εὑρήσεις ἀντιλήπτορα τὸν νομοθέτην. Εἰ δὲ θέλεις παρακοῦσαι τῶν ἐντολῶν τοῦ Θεοῦ ἑκών, εὑρήσεις τὸν διάβολον συντρέχοντά σου τῇ πτώσει.

4. Εἶπε πάλιν· Δὸς πρόθεσιν καὶ λαμβάνεις δύναμιν.

---

2 add. περὶ τοῦ ante ὅτι β ‖ κατὰ τῶν ἀγωνιζομένων : τῷ ἀγωνιζομένῳ β ‖ 3 αὐτῶν : αὐτοῖς β ‖ 18 γέρων : τῶν γερόντων P ‖ 19 add. αὐτὸν ante καταλαβούσης β

TEMA 29

Împotriva nevoitorilor şi dracii se luptă cu tărie, însă pe cei delăsători nu-i iau în seamă, fiindcă le sunt supuşi. Cei care vor binele Îl află ajutor pe Dumnezeu, Care îngăduie războaiele pentru folos.

1. Din Pateric

1. A povestit unul dintre Părinţi că un monah iubitor de osteneală era cu luare aminte la sine însuşi, dar i s-a întâmplat [odată] să-l prindă puţin leneveala. Şi cum era cuprins de lene, şi-a zis dojenindu-se: „Suflete, până când vei fi fără de grijă pentru mântuirea ta şi fără frică de judecata lui Dumnezeu, ca nu cumva să fii găsit întru această nepăsare şi dat veşnicelor chinuri?" Aşa zicându-şi în sine, se ridica la lucrul lui Dumnezeu.

Într-una din zile, pe când îşi făcea pravila, au venit dracii şi au început să-l tulbure. El le zice: „Până când mă tot asupriţi? Nu v-a fost de ajuns nepăsarea de până acum?" Iar dracii îi spun: „Când trăiai fără grijă, nici noi nu aveam grija ta. Dar de când te-ai sculat împotriva noastră, ne-am pornit şi noi împotriva ta". Auzind acestea, s-a ridicat la lucrul lui Dumnezeu şi aşa sporea cu harul lui Hristos.

2. A povestit un Bătrân că pe un frate, vieţuitor în Egipt, l-a prins odată noaptea aflându-se pe cale şi, din pricina frigului, a intrat într-un mormânt să se culce. Treceau atunci pe acolo doi draci. Şi zice unul către celălalt: „Vezi ce îndrăzneală are monahul ăsta, că doarme în mormânt? Hai să-l zgândărim niţel!" Răspunse celălalt: „Ce treabă avem noi să-l zgândărim? Ăsta-i de-al nostru şi ne face voile: e mâncău, beţiv, clevetitor şi de pravilă nu-i pasă. Decât să ne pierdem vremea cu el, mai bine hai să-i asuprim pe aceia care ne asupresc; pe cei ce ne războiesc zi şi noapte cu rugăciunea şi celelalte nevoinţe".

3. A zis un Bătrân: „Omule, dacă vrei să vieţuieşti după legea lui Dumnezeu, îl vei afla ajutor pe Dătătorul legii. Dacă însă de bunăvoie nu vrei să asculţi poruncile lui Dumnezeu, îl vei afla pe diavol sărind să ajute la căderea ta".

4. A zis iarăşi: „Dă voinţă şi primeşti putere!"

Β΄. Τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ

Χρή, ἀδελφέ, πάσῃ φυλακῇ ἀεὶ τηρεῖν τὴν ἑαυτοῦ καρδίαν καὶ τὰς αἰσθήσεις. Διότι ἐν μεγάλῳ πολέμῳ ἐσμὲν ἐν τῷδε τῷ βίῳ καὶ ὁ ἐχθρὸς μαίνεται, μάλιστα κατὰ τῶν ἀγωνιζομένων, καὶ περιέρχεται, κατὰ τὴν γραφήν, ζητῶν τίνα καταπίῃ· ᾧ δεῖ ἀνθίστασθαι κραταιῶς τὴν ἄνωθεν συμμαχίαν ἐπικαλούμενον.

Ὁ δὲ εἰρηνεύων πρὸς τὰ πάθη πῶς πολεμήσει πρὸς αὐτά, ἤδη ἑαυτὸν δοῦλον πεπρακὼς ταῖς ἡδοναῖς καὶ μετὰ πάσης εὐνοίας φόρους τελῶν τῷ τυράννῳ; Ὅπου γὰρ ἔχθρα, ἐκεῖ καὶ πόλεμος· καὶ ὅπου πόλεμος, ἐκεῖ καὶ ἀγών· καὶ ἔνθα ἀγών, ἐκεῖ καὶ οἱ στέφανοι. Εἰ οὖν βούλεταί τις ἐλευθερωθῆναι τῆς πικρᾶς δουλείας, πόλεμον συναψάτω πρὸς τὸν ἐχθρόν· οὕτω γὰρ καὶ οἱ ἅγιοι νικήσαντες αὐτὸν τῶν ἐπουρανίων ἀγαθῶν ἠξιώθησαν.

Ἀλλ᾽ ἴσως ἐρεῖ τις· Εἰ ἄρα ὅπου ἔχθρα κατὰ τῶν παθῶν, ἐκεῖ καὶ ὁ πόλεμος, ὡς ἔφης, πέφυκε γίνεσθαι, πῶς θεωροῦμεν τοὺς φιληδόνους σφόδρα πολεμουμένους ὑπὸ ἀτίμων παθῶν καὶ μὴ συγχωρουμένους μετανοεῖν; Πρὸς ὃν εἴποιμι ἄν, ὅτι οὐκ οἶμαι τὸν πόλεμον τοῦτον, ἀγαπητέ, εἶναι κατὰ ἀρετὴν καὶ κατὰ ἀντίστασιν τοῦ τυράννου, ἀλλὰ πάθος μᾶλλον ὑπάρχειν δουλοπαθείας καὶ φιληδονίας. Ὅθεν οὐδὲ τῇ προαιρέσει οἱ τοιοῦτοι διῄρηνται κατὰ τοῦ ἐχθροῦ. Οἱ γὰρ πολεμοῦντες οὐδὲ μίαν πρὸς ἀλλήλους ἔχουσι συμφωνίαν· ἐπὶ δὲ τῶν ἑαυτοὺς ἐκδόντων τοῖς τοῦ ἐχθροῦ θελήμασι καὶ πεπρακότων ταῖς ἡδοναῖς, πῶς ἐπ᾽ αὐτῶν πόλεμος κληθείη κυρίως; Εἰ δὲ καὶ πολεμοῦνται, οὐχ ὡς ἀρετῆς ἀντιποιούμενοι καὶ θλίβοντες τὸν πολέμιον, ἀλλὰ ἀπορίᾳ τοῦ συναλλάσσοντος τὸ συνάλλαγμα τῆς παρανομίας καὶ ὅπως τοὺς συνήθεις φόρους τελέσωσι καὶ μηδὲ πρὸς μικρὸν ἀνανεύσωσι τῆς πλινθουργίας τῶν αἰσχίστων ἐπιθυμιῶν, αἷς δουλεύειν οἰκείᾳ θελήσει ἑαυτοὺς ἐξέδωκαν· ᾧ γάρ τις, φησίν, ἥττηται, τούτῳ καὶ δεδούλωται. Οἱ γὰρ τοιοῦτοι οὐ βίᾳ ἄγονται, μὴ θέλοντες, ἀλλὰ καὶ μισθοὺς παρέχουσιν, ἵνα τὸ θέλημα τοῦ ἀποπλανήσαντος αὐτοὺς ἐπιτελέσωσι. Διὸ καὶ ἐπιτυχόντες τοῦ κακοῦ οὐδὲ μίαν μεταμέλειαν ὕστερον ἢ ἐγκράτειαν ἢ ἀσφάλειαν ὑπὲρ τοῦ μὴ πάλιν περιπεσεῖν ἐνδείκνυνται.

Τῶν δὲ ἀγωνιζομένων ὁ πόλεμος οὐχ οὕτως· πολεμούμενοι γὰρ ἀντιπολεμοῦσι καὶ πυρούμενοι ἐγκρατεύονται καὶ θλιβόμενοι ὑπομένουσι καὶ αὐτῆς τῆς ὕλης παρούσης ἀποστρέφονται διὰ τὸν φόβον τοῦ Κυρίου· καὶ ἐάν τις αὐτῶν ὑποσκελισθῇ, θᾶττον ἀνίσταται.

---

2 ἀδελφέ M P : ἀδελφὸς V : ἀδελφὸν β ‖ ἀεὶ om. P ‖ 5 ᾧ : ὃν P ‖ 15 ὃν : οὓς P ‖ τὸν πόλεμον om. α ‖ 23 μικρὸν : καιρὸν Q ‖ 26 αὐτοὺς om. V ‖ 27 ὕστερον om. β ‖ 28 περιπεσεῖν : πεσεῖν α ‖ 31 τὸν φόβον : τὴν ἐντολὴν V ‖ αὐτῶν P β : καὶ M : om. V

2. A Sfântului Efrem

Frate, cu toată veghea trebuie să-ţi păzeşti pururea inima şi simţurile. *cf.Pr.4,23.* Pentru că în această viaţă suntem în război mare, iar vrăjmaşul turbează, mai cu seamă împotriva nevoitorilor, şi cutreieră, după cuvântul Scripturii, *căutând pe cine să înghită*. Lui trebuie să-i stai împotrivă cu tărie, chemând *1Ptr.5,8.* în luptă ajutorul de sus.

Cum va duce război împotriva patimilor cel care a făcut pace cu ele, de vreme ce s-a vândut rob plăcerilor şi cu toată bunăvoinţa plăteşte dări asupritorului? Fiindcă unde-i vrăjmăşie, acolo-i şi război; şi unde-i război, acolo şi luptă; iar acolo unde-i luptă, sunt şi cununile. Aşa că de vrea cineva să se slobozească de robia amară, să pornească război împotriva vrăjmaşului. Căci la fel au făcut şi sfinţii: l-au biruit şi s-au învrednicit de bunătăţile cereşti.

Dar poate că cineva o să spună: „Dacă – precum ai zis – acolo unde-i vrăjmăşie împotriva patimilor e în chip firesc şi război, cum de-i vedem pe iubitorii de plăceri războiţi cumplit de patimi de necinste, fără să li se îngăduie pocăinţa?" Lui i-aş răspunde: „Nu cred, iubite, că acest război vine din virtute şi din împotrivirea către asupritor, ci e mai degrabă suferinţa pricinuită de robia la patimi şi de iubirea de plăcere. De aceea unii ca aceştia nu se ridică împotriva vrăjmaşului nici măcar cu vrerea. Cei care se războiesc nu au între ei vreo înţelegere; cum s-ar mai putea vorbi atunci de război adevărat la cei care s-au predat voilor vrăjmaşului şi s-au vândut plăcerilor? Dacă ei sunt războiţi, nu-i pentru că se luptă pentru virtute şi-l strâmtorează pe potrivnic, ci din cauza neputinţei de a împlini învoiala nelegiuită[27]; ca astfel să-şi plătească obişnuitele dări şi să nu lepede câtuşi de puţin lucrarea silnică[28] a poftelor de ruşine, cărora s-au robit cu voia proprie; că *în ceea ce e biruit cineva, întru aceea e şi robit*. Unii ca aceştia nu sunt duşi cu sila, fără *2Ptr.2,19.* voia lor, ba mai şi plătesc ca să săvârşească voia aceluia care i-a înşelat. De aceea, după ce săvârşesc răul, nu arată nici un fel de căinţă, de înfrânare sau de pază, ca să nu mai cadă din nou.

---

[27] Patima este asemenea unei învoieli pe care omul o face cu diavolul şi pe care nu o poate nicicând împlini. Îi dăruieşte diavolului păcatul, nădăjduind să umple golul care îl chinuie şi aşa viaţa să îi capete sens. Se robeşte de bună voie, ca să afle fericirea, însă cu cât va păcătui mai mult, cu atât se va afunda mai adânc în haosul iraţional al vieţii fără Dumnezeu.

[28] În text πλινθουργία – *facerea de cărămizi*. Aluzie la lucrarea silnică a iudeilor din robia egipteană (Iş. 1,14), care simbolizează robia la patimi şi la demoni.

Οἱ γὰρ συσχεθέντες ὑπὸ βαρβάρων καὶ ὑπὸ τυραννικὴν χεῖρα γενόμενοι, ὅσοι μὲν τοῖς τῶν αἰχμαλωτευσάντων αὐτοὺς ἐπιτηδεύμασι χαίρουσιν, οὗτοι καὶ ἄνευ δεσμῶν καὶ φυλακῆς τοῖς πολεμίοις προσμένουσι γεγηθότες καὶ ὑπερμαχοῦσιν αὐτῶν καὶ κατάσκοποι κατὰ τῶν ὁμοφύλων καθίστανται. Ὅσοι δὲ ἀνιῶνται ἐπὶ τῇ αἰχμαλωσίᾳ ᾗ περιέπεσον καὶ τοῖς τῶν βαρβάρων ἤθεσιν ἀπαρέσκονται καὶ τῇ ἀθέσμῳ πολιτείᾳ αὐτῶν, καὶ φεύγειν ἀπ᾽ αὐτῶν κατεπείγονται καὶ καιρὸν ἐπιτηροῦσι, καθ᾽ ὃν πρὸς τοὺς οἰκείους ἀνασωθῶσι καὶ τὴν πρώην ἐλευθερίαν ἀπολάβωσι, καὶ τοὺς ὁμογενεῖς εὔχονται εἰς συμμαχίαν ἐλθεῖν, οὗτοι καὶ διασωθέντες ἐκ τῶν πολεμίων εὐθὺς ἀντίπαλοι αὐτῶν εὑρίσκονται καὶ τῶν ὁμοφύλων ὑπερμαχοῦσι καὶ τῶν ἐναντίων σὺν αὐτοῖς περιγίνονται.

Ὅσοι οὖν βούλονται τῆς πικρᾶς τοῦ ἐχθροῦ ἐλευθερωθῆναι δουλείας ὀφείλουσιν ἀντιτάξασθαι τοῖς αὐτοῦ θελήμασι καὶ πόλεμον φανερὸν πρὸς αὐτὸν ἄρασθαι εἰπόντες πρὸς αὐτὸν διαθέσει καρδίας τὰ τῶν Παίδων ῥήματα, ὅτι γνωστὸν ἔστω σοι, διάβολε, ὡς ἡμεῖς τῆς φωνῆς σου ἔτι οὐκ ἀκουσόμεθα οὐδὲ ταῖς ἡδοναῖς σου λατρεύσομεν.

Χρὴ δὲ ἐν τῷ ἀγῶνι καὶ τὴν θείαν ἐπικαλεῖσθαι βοήθειαν, μετὰ τῶν Παίδων πάλιν καὶ αὐτοὺς λέγοντας πρὸς Θεόν· Κύριε, ἐξακολουθοῦμεν νῦν ἐν ὅλῃ καρδίᾳ καὶ φοβούμεθά σε καὶ ζητοῦμεν τὸ πρόσωπόν σου. Μὴ καταισχύνῃς ἡμᾶς, ἀλλὰ ποίησον μεθ᾽ ἡμῶν κατὰ τὴν ἐπιείκειάν σου καὶ κατὰ τὸ πλῆθος τοῦ ἐλέους σου ἐξελοῦ ἡμᾶς κατὰ τὰ θαυμάσιά σου· καὶ δὸς δόξαν τῷ ὀνόματί σου, Κύριε, καὶ ἐντραπείησαν πάντες οἱ ἐνδεικνύμενοι τοῖς δούλοις σου κακὰ καὶ καταισχυνθείησαν ἀπὸ πάσης δυναστείας καὶ ἡ ἰσχὺς αὐτῶν συντριβείη· καὶ γνώτωσαν ὅτι σὺ Κύριος ὁ Θεὸς μόνος, καὶ ἔνδοξος ἐφ᾽ ὅλην τὴν οἰκουμένην. Κἂν ὑπερμανὴς γενόμενος ὁ τύραννος ἐκκαύσῃ τὴν κάμινον τῶν ἡδονῶν ἑπταπλασίως, ἀλλὰ θαρσείτωσαν οἱ ἐπὶ Κύριον πεποιθότες· ὅτι ἡ κάμινος μετ᾽ ὀλίγον εἰς δρόσον μεταβληθήσεται καὶ ὃν πάλαι ἐδεδοίκεσαν τύραννον, αὐτὸς τοῦ λοιποῦ τὴν σκιὰν αὐτῶν τρομάσει διὰ τὴν ἐξ ὕψους ἐπιγενομένην αὐτοῖς βοήθειαν.

Γ΄. Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαὰκ

Ὅταν θελήσῃς ἀρχὴν ποιήσασθαι καλῆς ἐργασίας, πρῶτον ἑτοίμασον σεαυτὸν πρὸς τοὺς πειρασμοὺς τοὺς ἐπιέναι σοι μέλλοντας. Ἔθος γὰρ τῷ ἐχθρῷ,

10 ὑπερμαχοῦσι : συμμαχοῦσι M ‖ 12 αὐτοῦ Q W : αὐτῶν *α* : ἑαυτοῦ Ed ‖ 17 νῦν om. *α* ‖ 18 φοβούμεθά σε : δεόμεθά σου *α* ‖ 23 σὺ V P Q W : ὄνομά σου M : σὺ εἶ Ed ‖ 29 add. τοῦ Σύρου post Ἰσαὰκ *β*

Războiul nevoitorilor nu este aşa. Când sunt războiţi răspund cu luptă; arzând, se înfrânează; în strâmtorări rabdă; când au înainte materia [patimilor], o leapădă pentru frica de Domnul. Iar dacă vreunul dintre ei se poticneşte, degrabă se ridică.

La fel, cei prinşi de barbari şi ajunşi sub stăpânire tiranică, dacă se îndulcesc cu obiceiurile celor ce i-au robit, nu sunt legaţi, nici păziţi, şi vieţuiesc alături de potrivnici cu bucurie; ei luptă pentru stăpânitori şi ajung iscoade împotriva celor din neamul lor. Însă cei întristaţi de robia în care au căzut, cărora nu le sunt pe plac năravurile barbarilor şi vieţuirea lor nelegiuită, se grăbesc să fugă de la aceştia; pândesc vremea potrivită ca să scape la ai lor şi să-şi dobândească libertatea de mai înainte şi se roagă să le vină în ajutor cei de un neam cu ei. Apoi, când scapă de duşmani, li se arată îndată potrivnici, luptă alături de cei din seminţia lor şi împreună biruiesc.

Deci câţi vor să se elibereze de robia amară a vrăjmaşului sunt datori a se pune împotriva voilor lui şi a porni război făţiş cu el, spunându-i din adâncul inimii cuvintele celor trei tineri: „Ştiut să-ţi fie ţie, diavole, că noi nu vom asculta de glasul tău, nici nu vom sluji desfătărilor tale”. cf.Dn.3,18.

Se cuvine ca în luptă să cheme şi ajutorul dumnezeiesc, grăind către Dumnezeu, din nou împreună cu cei trei tineri: *Doamne, urmăm acum Ţie cu toată inima şi ne temem de Tine, şi căutăm faţa Ta. Să nu ne ruşinezi, ci fă cu noi după bunătatea Ta şi după mulţimea milei Tale ne scoate pe noi cu minunile Tale; şi dă slavă numelui Tău, Doamne. Să se ruşineze toţi cei ce le fac rău robilor Tăi. Acoperiţi să fie de ruşine, lipsiţi de toată puterea, tăria lor să se sfărâme. Şi să ştie că tu eşti Domn, singurul Dumnezeu şi slăvit în tot pământul.* cf.Tm.17-21.
Iar dacă tiranul va turba de mânie şi va încinge înşeptit cuptorul plăcerilor, îndrăznească cei ce se încred în Domnul! Căci cuptorul în puţină vreme se va preface în rouă şi tiranul, de care odinioară se înfricoşau, de atunci încolo se va îngrozi şi de umbra lor, pentru ajutorul venit dintru înălţime.

3. A lui Avva Isaac

Când vrei să pui început lucrării bune, mai întâi găteşte-te pentru ispitele ce vor veni asupra ta. Căci vrăjmaşul, atunci când vede pe cineva că

ὅταν ἴδῃ τινὰ μετὰ θερμῆς πίστεως ἀρξάμενον ἀγαθῆς πολιτείας, προσυπαντᾶν αὐτῷ ποικίλοις καὶ φοβεροῖς πειρασμοῖς, ὅπως ἐντεῦθεν δειλιάσας ὁ ἄνθρωπος ἀποστῇ τῆς ἀγαθῆς προαιρέσεως. Παραχωρεῖ δὲ ὁ Θεὸς πειρασθῆναί σε, ὅπως ἐπιμόνως κρούσῃς τὴν θύραν αὐτοῦ καὶ φόβῳ τῶν θλιβερῶν ἐνσπαρῇ ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐν τῇ σῇ διανοίᾳ καὶ πλησιάσῃς αὐτῷ διὰ τῶν ἐντεύξεων καὶ ἁγιασθῇ σου ἡ καρδία τῇ διηνεκεῖ αὐτοῦ μνήμῃ. Καὶ δεομένου σου εἰσακούσεταί σου καὶ μαθήσῃ ὅτι Θεός ἐστιν ὁ ἐξαιρούμενός σε καὶ αἰσθανθήσῃ τοῦ πλάσαντός σε καὶ ἐνισχύοντος καὶ φυλάσσοντος. Ἡ γὰρ σκέπη τοῦ Θεοῦ καὶ ἡ πρόνοια ἐπὶ πάντας ἀνθρώπους κυκλοῖ, οὐχ ὁρᾶται δὲ εἰ μὴ ὑπὸ τῶν καθαρισάντων ἑαυτοὺς ἐκ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἐν τῷ Θεῷ ἐχόντων τὴν μελέτην διὰ παντός. Ἐξαιρέτως δὲ φανεροῦται τούτοις ἡ βοήθεια τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἐπαχθῇ αὐτοῖς πειρασμὸς μέγας ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ· τότε γὰρ ἐναργῶς ταύτης λίαν αἰσθάνονται τῇ τοῦ νοὸς αἰσθήσει. Τινὲς δὲ καὶ σωματικοῖς ὀφθαλμοῖς εἶδον αὐτὴν κατὰ τὴν ἀναλογίαν τῶν πειρασμῶν καὶ τὴν ἀντίληψιν γνωρίσαντες καὶ πρὸς ἀνδρείαν ἐντεῦθεν διαναστάντες, ὡς ἐπὶ τοῦ Ἰακὼβ μανθάνομεν καὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ καὶ τῶν τριῶν Παίδων καὶ Πέτρου τοῦ ἀποστόλου καὶ τῶν λοιπῶν ἁγίων, τῶν διὰ Χριστὸν ἀθλησάντων, οἷς ὀφθαλμοφανῶς ἐν ἀνθρωπίνῳ ἐφαίνετο σχήματι θαρσοποιοῦσα καὶ ἀλείφουσα πρὸς τὴν εὐσέβειαν.

Καὶ πρὸς τοὺς πατέρας δὲ τοὺς τὴν ἔρημον πολίσαντας καὶ τοὺς δαίμονας ἐξ αὐτῆς ἀπελάσαντας καὶ ἀγγέλων ἀποτελέσαντας σκήνωμα, συνεχῶς ἐφοίτων οἱ ἅγιοι ἄγγελοι καὶ παντοίως αὐτῶν ἀντελαμβάνοντο καὶ συνήργουν ἐν πᾶσι καὶ ἐνίσχυον καὶ τῶν πειρασμῶν ἐλυτροῦντο τῶν ὑπὸ τῆς ἀγριότητος τῶν δαιμόνων ἐπαγομένων αὐτοῖς.

Καὶ ἄχρι δὲ τοῦ νῦν οὐκ ἀφίσταται ἡ παρὰ Θεοῦ βοήθεια τῶν ἀνθρώπων τῶν ἑαυτοὺς ὁλοκλήρως ἐκδεδωκότων εἰς τὴν αὐτοῦ εὐαρέστησιν, ἀλλ' ἐγγύς ἐστι πᾶσι τοῖς ἐν ἀληθείᾳ ἐπικαλουμένοις αὐτόν.

Δ'. Τοῦ ἁγίου Μαξίμου

Διὰ πέντε αἰτίας φασὶ παραχωρεῖσθαι ὑπὸ Θεοῦ πολεμεῖσθαι ἡμᾶς ἀπὸ δαιμόνων. Καὶ πρώτην μὲν εἶναί φασιν, ἵνα πολεμούμενοι καὶ ἀντιπολεμοῦντες εἰς διάκρισιν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς κακίας ἔλθωμεν. Δευτέραν δέ, ἵνα πολέμῳ καὶ πόνῳ τὴν ἀρετὴν κτώμενοι βεβαίαν αὐτὴν καὶ ἀμετάπτωτον ἕξωμεν. Τρί-

1 προσυπαντᾶν : προσυπαντᾷ Ed ‖ 11 add. καὶ ἡ πρόνοια post ἡ βοήθεια *β* ‖ 11-12 ἐπαχθῇ — Θεοῦ : εἰσέλθωσιν εἰς πειρασμὸν μέγαν ὑπὲρ τῆς ἀληθείας *β* ‖ 26 ἐν ἀληθείᾳ om. *β* ‖ 29 πολεμούμενοι : πολεμοῦντες Q Ed ‖ καὶ ἀντιπολεμοῦντες in marg. (al.m.) Q ‖ 31 αὐτὴν om. *β*

începe cu credință fierbinte petrecerea cea bună, obişnuieşte să îl întâmpine cu ispite felurite şi înfricoşătoare, pentru ca din pricina aceasta omul să se teamă şi să se depărteze de hotărârea cea bună. Dumnezeu îngăduie să fii ispitit pentru ca să bați cu stăruință la uşa Lui şi, de frica necazurilor, să ți se sădească în cuget pomenirea Lui; ca să te apropii de El prin rugăciune şi să se sfințească inima ta cu pomenirea Lui neîncetată. Rugându-te, te va auzi şi vei cunoaşte că Dumnezeu este Cel ce te izbăveşte; atunci Îl vei simți pe Cel ce te-a plăsmuit, pe Cel care te întăreşte şi te păzeşte. Căci acoperământul lui Dumnezeu şi pronia Lui îi învăluie pe toți oamenii, însă nu sunt văzute decât de cei care s-au curățit de păcat şi care au cugetul neîncetat întru Dumnezeu. Ajutorul lui Dumnezeu se arată acestora mai ales când li se aduce asupră ispită mare pentru Dumnezeu; atunci îl pricep lămurit cu simțirea minții. Dar câțiva, pe măsura încercărilor, l-au văzut şi cu ochii trupeşti. Şi cunoscând ocrotirea, s-au ridicat întru bărbăție, aşa cum aflăm despre Iacov, despre Iisus Navi, despre cei trei tineri, despre apostolul Petru şi despre ceilalți sfinți care s-au nevoit pentru Hristos. Acestora [ajutorul lui Dumnezeu] li s-a arătat înaintea ochilor cu chip omenesc, dându-le curaj şi însuflețindu-i spre dreapta credință.

Iar pe Părinții care au schimbat pustia în cetate şi i-au izgonit de acolo pe demoni, făcând-o sălaş îngerilor, îi cercetau neîncetat sfinții îngeri, îi ocroteau în tot chipul, le erau împreună-lucrători în toate, îi întăreau şi îi izbăveau de ispitele aduse asupra lor de sălbăticia dracilor.

Până acum ajutorul lui Dumnezeu nu se îndepărtează de oamenii care s-au dat cu totul pe ei înşişi spre a-I fi pe plac, ci *este aproape de toți cei care Îl cheamă întru adevăr.* cf. Ps. 144, 18.

4. A Sfântului Maxim

[Părinții] spun că din cinci pricini îngăduie Dumnezeu să fim războiți de draci. Prima, ca fiind războiți şi răspunzând cu război să ajungem la deosebirea virtuții şi a răutății. A doua, ca dobândind virtutea cu luptă şi cu osteneală să ne fie sigură şi neclintită. A treia, ca sporind în virtute să nu ne

την δέ, ἵνα προκόπτοντες εἰς τὴν ἀρετὴν μὴ ὑψηλοφρονῶμεν, ἀλλὰ μάθωμεν ταπεινοφρονεῖν. Τετάρτην δέ, ἵνα πειραθέντες τῆς κακίας τέλειον μῖσος αὐτὴν μισήσωμεν. Πέμπτην δὲ ἐπὶ πάσαις, ἵνα ἀπαθεῖς γενόμενοι μὴ ἐπιλαθώμεθα τῆς οἰκείας ἀσθενείας μήτε τῆς τοῦ βοηθήσαντος δυνάμεως.

Ε΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Ἀδελφός τις πειραζόμενος ὑπὸ δαιμόνων ἀπῆλθε πρός τινα γέροντα καὶ ἀνήγγειλεν αὐτῷ τοὺς πειρασμοὺς οὓς ὑπέμεινε. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· Ἀδελφέ, μὴ πτοησάτωσάν σε οἱ συμβαίνοντές σοι πειρασμοί. Ὅσον γὰρ ὁρῶσιν οἱ ἐχθροὶ τὴν ψυχὴν ἀνιοῦσαν καὶ συναπτομένην τῷ Θεῷ, χαλεπαίνουσι φθόνῳ τηκόμενοι. Ἀμήχανον δὲ μὴ παρεῖναι τὸν Θεὸν καὶ τοὺς ἀγγέλους αὐτοῦ ἐν τῷ πειράζεσθαι τὸν ἄνθρωπον καὶ χεῖρα βοηθείας ὀρέγειν. Σὺ οὖν μὴ διαλίπῃς πρὸς αὐτὸν ἀεὶ ἀνανεύων καὶ μετὰ ταπεινώσεως ἐπικαλούμενος αὐτὸν εἰς βοήθειαν, ἅμα δὲ καὶ λαμβάνων εἰς ἔννοιαν ἐν τῷ πειρασμῷ τὴν ἄμαχον αὐτοῦ δυναστείαν καὶ τὴν ἡμετέραν ἀσθένειαν καὶ τοῦ ἐχθροῦ ἡμῶν τὴν ὠμότητα· καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ἀντιλήψεως τυγχάνεις τάχιον.

2. Ἀδελφὸς ἠρώτησε γέροντα λέγων· Πῶς ἐν τῷ κόσμῳ οἱ βιοτικοὶ νηστείας ἀμελοῦντες καὶ προσευχῆς καταφρονοῦντες, ἀγρυπνιῶν ἀπεχόμενοι, πάσης βρώσεως ἐμφορούμενοι, κατὰ τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν ποιοῦντες, εἰς τὸ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἀλλήλους κατεσθίοντες, ὅρκοις καὶ ἐπιορκίαις τὸ πλεῖστον τῆς ἡμέρας ἀναλίσκοντες, οὐ πίπτουσιν οὐδὲ λέγουσιν, ὅτι ἡμάρτομεν, οὐδὲ τῆς κοινωνίας ἑαυτοὺς ἀφορίζουσιν, ἡμεῖς δὲ οἱ μοναχοὶ νηστείαις καὶ ἀγρυπνίαις καὶ χαμαικοιτίαις καὶ ξηροφαγίαις ἀεὶ προσηλούμενοι καὶ πάσης ἀναπαύσεως σαρκικῆς ἐστερημένοι πενθοῦμεν καὶ θρηνοῦμεν καὶ λέγομεν, ὅτι ἀπολώλαμεν καὶ τῆς γεέννης ὑπεύθυνοί ἐσμεν;

Ὁ δὲ γέρων στενάξας εἶπε· Καλῶς εἶπας, ἀδελφέ, ὅτι οὐ πίπτουσιν οἱ κοσμικοί· πεσόντες γὰρ ἅπαξ ἐξαίσιον καὶ χαλεπὸν πτῶμα οὔτε ἀναστῆναι δύνανται οὔτε ἔχουσιν ὅθεν πέσουσι, τῇ πρώτῃ πτώσει διὰ πολλὴν ἄγνοιαν ἐναπομείναντες καὶ μηδὲ εἰδότες ὅτι πεπτώκασι. Τίς γάρ ἐστι μέριμνα τῷ διαβόλῳ παλαίειν τοῖς ἀεὶ κάτω κειμένοις καὶ μηδέποτε ἀνισταμένοις; Οἱ δὲ μοναχοὶ φανερῶς ἀντιπαραταξάμενοι τῷ ἐχθρῷ μάχονται ἀεὶ αὐτῷ. Διὸ καὶ ποτὲ μὲν νικῶσι, ποτὲ δὲ νικῶνται· καὶ οὐ παύονται πίπτοντες ἐγειρόμενοι, θλίβοντες θλιβόμενοι, βάλλοντες βαλλόμενοι, ἕως αὐτοῦ χάριτι Θεοῦ περιγένωνται καὶ

2 πειραθέντες : πειρασθέντες P W ‖ 19 ἀλλήλους om. V ‖ 26 ἅπαξ β : ἅμα M P : πτῶμα V ‖ 29 καὶ μηδέποτε ἀνισταμένοις om. Q Ed

îngâmfăm ci să învăţăm a cugeta smerit. A patra, ca gustând din răutate să o urâm desăvârşit. Iar a cincea, mai presus de toate, ca ajungând nepătimaşi să nu uităm neputinţa noastră şi nici puterea Celui ce ne-a ajutat.

5. Din Pateric

1. Un frate, ispitit de draci, s-a dus la un Bătrân şi i-a spus ispitele pe care le îndura. Îi zice Bătrânul: „Frate, să nu te înspăimânte ispitele care îţi vin; că vrăjmaşii se înfurie grozav, topiţi de invidie, când văd sufletul că se înalţă şi se uneşte cu Dumnezeu. Atunci când omul e ispitit, nu se poate ca Dumnezeu şi îngerii Lui să nu fie de faţă, întinzându-i mână de ajutor. Aşadar, nu înceta să-ţi ridici necontenit ochii spre El şi să-L chemi cu smerenie în ajutor, cugetând totodată în vremea ispitei la stăpânirea Sa nebiruită, la neputinţa noastră şi la cruzimea vrăjmaşului; aşa vei avea parte îndată de ajutorul lui Dumnezeu.

2. Un frate l-a întrebat pe un Bătrân: „Cei ce vieţuiesc în lume nu se îngrijesc de post, nesocotesc rugăciunea, fug de privegheri, se îmbuibă cu tot felul de bucate, fac totul după poftele lor, se sfâşie între ei în tot felul de negoţuri şi îşi irosesc mai toată ziua cu jurăminte şi cu încălcarea lor. Atunci, cum de nu cad, nici nu zic „Am păcătuit!", nici nu se opresc de la împărtăşanie, în vreme ce noi, monahii, pironiţi pururea cu posturi, privegheri, culcări pe jos, hrană uscată, lipsiţi de orice odihnă trupească, plângem şi ne tânguim, zicând că ne-am pierdut şi suntem sortiţi gheenei?"

Bătrânul a oftat şi a spus: „Bine ai zis, frate, că mirenii nu cad. Căci după ce au păţit o dată cădere grea şi cumplită, nici nu se pot ridica, nici nu au de unde să mai cadă, ci rămân din neştiinţă în căderea dintâi, fără să-şi dea măcar seama că au căzut. Ce treabă are diavolul să-i lupte pe cei culcaţi totdeauna la pământ, care niciodată nu se ridică? Monahii însă, aşezaţi făţiş în linie de luptă înaintea vrăjmaşului, se luptă pururea cu acesta. De aceea uneori biruiesc, alteori sunt biruiţi; şi nu încetează să se ridice când cad, să strâmtoreze şi să fie strâmtoraţi, să lovească şi să fie loviţi, până când îl biruiesc [pe diavol], cu harul lui Dumnezeu, făcându-l slab şi neputincios întru

ἀνίσχυρον αὐτὸν ἐν ἑαυτοῖς καὶ ἀσθενῆ ἀπεργάσωνται. Τότε γὰρ τελείως πρὸς Θεὸν εἰρηνεύσαντες καὶ τῆς αὐτοῦ γαλήνης καὶ χαρᾶς ἔνδοθεν διηνεκῶς ἀπολαύοντες ἀναπαύονται.

3. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ποιμὴν περὶ τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ Κολοβοῦ, ὅτι παρεκάλεσε τὸν Θεὸν καὶ ἤρθη τὰ πάθη ἀπ' αὐτοῦ καὶ γέγονεν ἀμέριμνος. Καὶ ἀπελθὼν εἶπέ τινι γέροντι· Ὁρῶ ἐμαυτὸν ἀναπαυόμενον καὶ μηδένα πόλεμον ἔχοντα. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· Ὕπαγε, παρακάλεσον τὸν Θεόν, ὥστε τὸν πόλεμόν σοι ἐλθεῖν· διὰ γὰρ τῶν πολέμων προκόπτει ἡ ψυχή. Παρεκάλεσεν οὖν καὶ οὐκέτι ηὔξατο ἀρθῆναι αὐτὸν ἀπ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἔλεγε· Κύριε, δός μοι ὑπομονὴν ἐν τοῖς πολέμοις.

4. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Κόπρις· Μακάριος ὁ ὑπομένων κόπον μετὰ εὐχαριστίας.

Ὁ αὐτὸς ἀσθενήσας ἐπὶ πολὺν χρόνον κλινήρης ἦν καὶ ηὐχαρίστει καὶ ἐκώλυε τὸ ἴδιον θέλημα.

5. Εἶπε γέρων, ὅτι ἀδελφός τις ἐπειράζετο ὑπὸ λογισμοῦ ἐπὶ ἔτη ἐννέα. Καὶ ἀπὸ εὐλαβείας δῆθεν κατέκρινεν ἑαυτὸν λέγων· Ἀπώλεσά μου τὴν ψυχήν, ἑαυτὸν αἴτιον τοῦ πειρασμοῦ λογιζόμενος. Ὕστερον οὖν βαρηθεὶς καὶ ἀπογνούς, ὡς οὐκ ὤφειλε, τὴν ἑαυτοῦ σωτηρίαν, εἶπεν· Ὑπάγω εἰς τὸν κόσμον, ἐπεὶ ἀπωλόμην. Ὡς οὖν ὥρμησεν ἀπελθεῖν, ἦλθεν αὐτῷ φωνὴ κατὰ τὴν ὁδὸν λέγουσα· Τὰ ἐννέα ἔτη, ἐν οἷς ἐπειράσθης, στεφάνους σοι προεξένησαν. Διὸ ἐπίστρεψον εἰς τὸν τόπον σου καὶ κουφίζω σε ἀπὸ τῶν λογισμῶν. Καὶ ἐπιστρέψας ὁ ἀδελφὸς εὗρεν ἀνάπαυσιν. Ἐξ οὗ μανθάνομεν ὡς τοὺς στεφάνους πόλεμοι προξενοῦσιν.

6. Εἶπε γέρων· Εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἀποταγῆς τοῦ μοναχοῦ οὐ παραχωροῦνται οἱ δαίμονες βιαίως πειράζειν τὸν ἄνθρωπον, ἵνα μὴ πτοηθεὶς καὶ ξενισθεὶς τῷ πράγματι ταχέως ὑποστρέψῃ εἰς τὸν κόσμον. Ὅταν δὲ τῷ χρόνῳ καὶ τῷ ἔργῳ προκόψῃ ὁ μοναχός, τότε ἐπαφίενται αὐτῷ οἱ πόλεμοι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν καὶ λοιπῶν ἡδονῶν· καὶ τότε ἀνάγκην ἔχει ὁ ἄνθρωπος ταπεινοῦσθαι καὶ πενθεῖν, ἑαυτὸν μόνον κατακρίνων καὶ μεμφόμενος. Καὶ οὕτω διὰ τῶν πειρασμῶν μανθάνει ὑπομονὴν καὶ ἐμπειρίαν καὶ διάκρισιν, καὶ προσφεύγει λοιπὸν τῷ Θεῷ μετὰ δακρύων. Τινὲς δὲ θορυβηθέντες ἐπὶ τῷ πράγματι καὶ τῇ ἀφορήτῳ καταβαρηθέντες λύπῃ εἰς τὸν τῆς ἀπογνώσεως βυθὸν κατηνέχθησαν καὶ τῇ καρδίᾳ εἰς τὸν κόσμον πάλιν ὑπέστρεψαν, τινὲς δὲ καὶ τῷ σώματι.

Ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, μηδέποτε ἀπελπίσωμεν ἢ ὀλιγωρήσωμεν, ἀλλὰ γενναίως καὶ μακροθύμως τοὺς πειρασμοὺς ὑπομείνωμεν εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ

---

15 δῆθεν κατέκρινεν : διέκρινεν *β* ‖ 16 πειρασμοῦ : λογισμοῦ Q ‖ 20 λογισμῶν : πειρασμῶν P ‖ 27 add. τάχα δὲ καὶ τοῦ θυμοῦ καὶ μίσους καὶ ἑτέρων παθῶν post ἡδονῶν *β*

ei. Atunci îşi găsesc odihna, fiind în pace desăvârşită cu Dumnezeu şi desfătându-se lăuntric neîncetat de liniştea şi de bucuria Lui".

3. A zis Avva Pimen despre Avva Ioan Colov că L-a rugat pe Dumnezeu şi a luat patimile de la el, ajungând fără grijă. Apoi s-a dus şi i-a spus unui Bătrân: „Văd că sunt în odihnă şi n-am nici un război". Îi zice Bătrânul: „Du-te şi roagă-L pe Dumnezeu să-ţi vină războiul; că prin războaie sporeşte sufletul". S-a rugat aşa şi nu a mai cerut niciodată să fie luat războiul de la el, ci zicea: „Doamne, dă-mi răbdare în războaie!"

4. A zis Avva Copri: „Fericit cel ce rabdă osteneală cu mulţumire".

Acelaşi, îmbolnăvindu-se, era de multă vreme ţintuit la pat; aşa mulţumea şi îşi tăia voia proprie.

5. A zis un Bătrân că un frate timp de nouă ani a fost ispitit de un gând. Şi, chipurile din evlavie, se osândea pe sine şi gândea că el e pricina ispitei, zicând: „Mi-am pierdut sufletul". După o vreme, împovărat şi deznădăjduit de propria mântuire – cum nu se cuvenea – a zis: „Sunt pierdut; mă duc în lume." Cum se pornise să plece, i-a venit un glas pe cale, care i-a spus: „Cei nouă ani în care ai fost ispitit ţi-au pricinuit cununi; aşa că întoarce-te la locul tău şi te voi uşura de gânduri". Fratele s-a întors şi a găsit odihnă. De unde învăţăm că războaiele pricinuiesc cununi.

6. A zis un Bătrân: „La începuturile lepădării de lume a monahului, nu li se îngăduie dracilor să-l ispitească cu tărie pe om, pentru ca nu cumva, uimit şi înspăimântat de acest lucru, să se întoarcă degrabă în lume. Când însă monahul sporeşte cu timpul şi lucrarea [nevoinţei], sunt lăsate asupra lui războaiele poftelor trupeşti şi ale celorlalte plăceri. Atunci omul are nevoie să se smerească şi să se tânguie cu inima, osândindu-se şi învinuindu-se numai pe sine. Şi aşa, prin ispite, dobândeşte răbdare, experienţă şi dreaptă socoteală, căutând de atunci scăpare la Dumnezeu cu lacrimi. Însă unii, tulburaţi de acestea şi împovăraţi de o tristeţe de neîndurat, au fost duşi în adâncul deznădejdii şi s-au întors cu inima din nou în lume; ba unii şi cu trupul.

Noi, fraţilor, nicicând să nu deznădăjduim ori să ne pierdem curajul, ci să îndurăm ispitele cu vitejie şi îndelungă răbdare, mulţumind lui Dumnezeu

ἐπὶ πᾶσι τοῖς συμβαίνουσιν εἰς ἡμᾶς. Ἡ γὰρ πρὸς Θεὸν εὐχαριστία πάντα λύει τὰ μηχανήματα τοῦ ἐχθροῦ. Ὥσπερ γὰρ ὁ τὰς χεῖρας ἔχων πεπισσωμένας οὐκ ἄλλως αὐτὰς ἐκκαθαίρει εἰ μὴ δι' ἐλαίου, οὕτω καὶ ἡμεῖς μολυνθέντες ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, διὰ τοῦ ἐλέους καὶ τῆς φιλανθρωπίας τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ πάλιν καθαριζόμεθα. Αὐτῷ οὖν ἐν παντὶ πειρασμῷ προσερχώμεθα καὶ τὴν αὐτοῦ βοήθειαν ἐκτενῶς ἐπικαλώμεθα ἐπὶ πᾶσιν εὐχαριστοῦντες. Καὶ ὀψόμεθα τὸν ἐχθρὸν ἡττώμενον εὐχερῶς καὶ ἀσθενῆ πρὸς ἡμᾶς γινόμενον καὶ ἀδύνατον.

7. Εἶπε γέρων· Εἰ τὰ κακὰ ποιοῦσιν ἡμῖν συγχωρεῖ ὁ Θεὸς μακροθυμῶν ἐφ' ἡμῖν, οὐ πολλῷ μᾶλλον συνεργήσει ἡμῖν εἰ θελήσομεν ποιεῖν τὰ καλά;

ϛ'. Τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ

Ὁ βουλόμενος Θεῷ εὐαρεστῆσαι καὶ κληρονόμος Θεοῦ διὰ πίστεως γενέσθαι καὶ υἱὸς Θεοῦ καὶ αὐτὸς προσαγορευθῆναι, γεννηθεὶς ἐκ Πνεύματος Ἁγίου, πρὸ πάντων τῆς μακροθυμίας καὶ τῆς ὑπομονῆς δραξάμενος ὀφείλει τὰς ἀπαντώσας θλίψεις καὶ ἀνάγκας γενναίως καὶ εὐχαρίστως ὑποφέρειν, ἤτοι σωματικὰς νόσους καὶ πάθη ἢ ὀνειδισμοὺς καὶ ὕβρεις ὑπὸ ἀνθρώπων ἢ ἀοράτους πολέμους διαφόρους, τοὺς ἐπαγομένους τῇ ψυχῇ ὑπὸ τῶν τῆς πονηρίας πνευμάτων βουλομένων εἰς χαύνωσιν καὶ ὀλιγωρίαν ταύτην ἀπαγαγεῖν καὶ μὴ ἐᾶσαι εἰς τὴν ζωὴν εἰσελθεῖν, τοῦ Θεοῦ οἰκονομικῶς συγχωροῦντος ἕκαστον δοκιμασθῆναι ἐν διαφόροις θλίψεσιν, ἵνα φανερωθῶσιν οἱ ἐξ ὅλης ψυχῆς ἀγαπῶντες αὐτόν, εἰ πάντα τὰ ἐπιφερόμενα ὑπὸ τοῦ πονηροῦ γενναίως καὶ εὐχαρίστως ὑπομένουσι καὶ τῆς πρὸς αὐτὸν ἐλπίδος καὶ πίστεως οὐκ ἀφίστανται, ἀλλὰ πάντοτε τὴν λύτρωσιν τῶν λυπηρῶν διὰ τῆς χάριτος ἐν πίστει καὶ ὑπομονῇ πολλῇ ἀπεκδέχονται· δι' ὧν καὶ ἐξελθεῖν δυνήσονται πάντα πειρασμὸν καὶ οὕτω τῆς ἐπαγγελίας τυχεῖν, ἄξιοι τῆς βασιλείας γενόμενοι καὶ αὐτοί, ὡς τοῖς ἴχνεσι πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος ἁγίων καὶ αὐτοῦ τοῦ Κυρίου ἀκολουθήσαντες καὶ κοινωνοὶ αὐτοῖς οὐ μόνον τῶν παθημάτων ἀλλὰ καὶ τῆς δόξης γενόμενοι.

Κατανόησον γὰρ καὶ ἴδε πῶς ἐξ ἀρχῆς οἱ πατέρες πάντες, ἤγουν πατριάρχαι καὶ προφῆται καὶ ἀπόστολοι καὶ μάρτυρες, διὰ τῆς ὁδοῦ τῶν θλίψεων καὶ πειρασμῶν διελθόντες καὶ πάντα τὰ δυσχερῆ καρτερῶς καὶ μετὰ χαρᾶς ὑπομείναντες, διὰ τὴν προσδοκωμένην τῆς μισθαποδοσίας ἐλπίδα, οὕτως ἠδυνήθησαν εὐαρεστῆσαι Θεῷ. Καθὼς ἡ γραφὴ λέγει· Τέκνον, εἰ προσῆλθες δουλεύειν

4 Σωτῆρος : Κυρίου *α* ‖ 6 ἐκτενῶς om. V ‖ 18 ἀπαγαγεῖν : ἀγαγεῖν M ‖ 27 αὐτοῖς : αὐτοῦ P ‖ 25-27 καὶ — γενόμενοι om. V

pentru toate câte ni se întâmplă. Căci mulţumirea către Dumnezeu desface toate uneltirile vrăjmaşului. Precum cel care are mâinile murdare de catran nu le curăţă cu altceva decât cu untdelemn, astfel şi noi, întinaţi de păcat, ne curăţim din nou cu mila şi iubirea de oameni a Mântuitorului nostru Iisus Hristos. Să venim la El în toată ispita şi să chemăm ajutorul Lui cu stăruinţă, mulţumind pentru toate. Şi îl vom vedea pe vrăjmaş biruit cu uşurinţă, slab şi neputincios înaintea noastră".

7. A zis un Bătrân: „Dacă atunci când facem rele Dumnezeu ne iartă şi e îndelung răbdător, nu ne va ajuta cu atât mai mult de vrem să facem cele bune?"

6. A Sfântului Efrem

Cel ce voieşte să placă lui Dumnezeu, să ajungă moştenitor al Său prin credinţă şi să fie numit fiu al lui Dumnezeu, născut din Duhul Sfânt, trebuie mai înainte de toate să se înarmeze cu răbdare şi multă îngăduinţă, şi aşa să îndure cu vitejie şi mulţumire toate necazurile şi strâmtorările pe care le întâlneşte; adică bolile şi pătimirile trupeşti, ori batjocoririle şi ocările din partea oamenilor, sau feluritele războaie nevăzute, pricinuite sufletului de duhurile viclene, care vor să-l aducă la moleşeală şi nepurtare de grijă şi să nu îl lase să intre în viaţa [veşnică]. Căci în iconomia Sa, Dumnezeu îngăduie ca fiecare să fie cercat în felurite necazuri, ca să fie vădiţi cei ce Îl iubesc din tot sufletul; adică cei care rabdă cu mulţumire şi vitejie toate câte sunt aduse asupra lor de viclean şi nu se îndepărtează de nădejdea şi credinţa în Dumnezeu, ci întotdeauna aşteaptă cu credinţă şi răbdare multă izbăvirea prin har din împrejurările dureroase. Numai aşa vor putea scăpa de toată ispita şi vor dobândi făgăduinţa, ajungând vrednici de Împărăţie, ca unii care au păşit pe urmele Domnului Însuşi şi ale tuturor sfinţilor din veac, părtaşi nu numai pătimirilor ci şi slavei lor.

Ia aminte şi vezi cum dintru început toţi Părinţii – patriarhii, prorocii, apostolii şi mucenicii – au umblat pe calea necazurilor şi ispitelor, au îndurat cu dârzenie şi cu bucurie toate greutăţile, pentru nădejdea cea aşteptată a răsplăţii, şi aşa au putut să placă lui Dumnezeu. După cum spune Scriptura: *Fiule, de-ai venit să slujeşti Domnului, găteşte-ţi sufletul spre ispită; îndrep-*

Κυρίῳ, ἑτοίμασον τὴν ψυχήν σου εἰς πειρασμόν, εὔθυνον τὴν καρδίαν σου καὶ καρτέρει· ἤτοι εἰς Θεὸν ἀφορῶν καὶ τῇ εἰς αὐτὸν ἐλπίδι νευρούμενος. Φησὶ δὲ καὶ ὁ ἀπόστολος· Εἰ χωρίς ἐστε παιδείας, ἧς μέτοχοι γεγόνασι πάντες, ἄρα νόθοι ἐστὲ καὶ οὐχ υἱοί. Καὶ ἀλλαχοῦ λέγει· Τὰ ἐπιφερόμενά σοι πάντα ὡς ἀγαθὰ πρόσδεξαι εἰδὼς ὅτι ἄνευ Θεοῦ οὐδὲν γίνεται. Καὶ ὁ Κύριος μακαρίζει τοὺς δι' αὐτὸν ὀνειδιζομένους καὶ τὰ δεινότατα πάσχοντας ἢ φανερῶς ὑπὸ ἀνθρώπων ἢ κρυπτῶς ὑπὸ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας ἀνταγωνιζομένων, ὡς εἴρηται, πρὸς τὴν τὸν Θεὸν ἀγαπῶσαν ψυχὴν καὶ τὰς διαφόρους θλίψεις ἐπιφερόντων πρὸς τὸ ἐμποδίσαι αὐτῇ τὴν εἰς τὴν ζωὴν εἴσοδον εἰς ὀλιγωρίαν καὶ ἀνελπιστίαν ὀλισθησάσῃ. Οἱ οὖν πειρασμοὶ ἐλέγχουσι τὰς τὸν Θεὸν ἀγαπώσας καὶ μὴ ἀγαπώσας ψυχὰς καὶ οὗτοι ἢ ἀξίας αὐτοῦ ἢ ἀναξίας αὐτοῦ ἀπεργάζονται.

Τοίνυν πρὸ παντὸς τὴν ὑπομονὴν καὶ ἐλπίδα πᾶσα ψυχὴ ἡ Θεῷ βουλομένη εὐαρεστῆσαι γενναίως κρατείτω· καὶ οὕτω δυνήσεται ὑπομεῖναι καὶ διεξελθεῖν πᾶσαν ἐπανάστασιν τοῦ πονηροῦ καὶ ἐπήρειαν. Οὐδὲ γὰρ εἰς τοσοῦτον παραχωρεῖ ὁ Θεὸς ψυχὴν τὴν εἰς αὐτὸν ἐλπίζουσαν καὶ αὐτὸν ὑπομένουσαν πειρασθῆναι, ὥστε ἐξαπορηθῆναι βαρηθεῖσαν ὑπὲρ ὃ δύναται. Οὔτε δὲ ὁ πονηρὸς ὅσον βούλεται πειράζει καὶ θλίβει τὴν ψυχήν, ἀλλ' ὅσον παραχωρεῖται αὐτῷ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· οἶδε γὰρ ὁ πλάστης ἡμῶν πόσον ὀφείλει εἰς δοκιμασίαν καὶ πύρωσιν εἰσελθεῖν ἡ ψυχὴ καὶ τοσοῦτον καὶ παραχωρεῖ.

Εἰ γὰρ ὁ κεραμεὺς πλάσας τὰ σκεύη ἐπίσταται πόσον ἐν τῷ πυρὶ χρὴ ἐᾶσαι αὐτά – εἰ μὴ γὰρ διέλθῃ διὰ πυρός, εὔχρηστα τοῖς ἀνθρώποις οὐ γίνεται – καὶ οὔτε ὑπὲρ τὸ δέον αὐτὰ ἀφίησιν ἐν τῇ καμίνῳ, ἵνα μὴ κατακαέντα διαφθαρῇ, οὔτε πάλιν ἐλλιπῶς ἔχοντα ἐκβάλλει, ἵνα μὴ εὔθραυστα ὁμοίως καὶ ἄχρηστα ᾖ· καὶ τοῖς ὑποζυγίοις δὲ οὐ πᾶσιν ἐπίσης, ἀλλὰ πρὸς τὴν δύναμιν ἑκάστου ζῴου τὸν φόρτον ἐπιτιθέασι· καὶ ἡ ναῦς δὲ ἔχει τινὰ σημεῖα, δι' ὧν δηλοῖ μέχρι τίνος δεξαμένη τὸν γόμον ἀβλαβῶς ἐκ τοῦ πλοὸς διασῴζει.

Εἰ οὖν ἐπὶ τῶν φαινομένων καὶ φθειρομένων τοσαύτην γνῶσιν καὶ διάκρισιν ὁ Θεὸς ἔδωκε τοῖς ἀνθρώποις, ἵνα ἀσφαλῶς αὐτὰ διοικῶσιν, οὐ πολλῷ μᾶλλον αὐτὸς ὁ χορηγὸς τῆς σοφίας καὶ τῆς συνέσεως ἐπίσταται πόσων καὶ ποίων δοκιμασιῶν διὰ τῆς τῶν πειρασμῶν πυρώσεως δέονται αἱ ψυχαὶ αἱ αὐτῷ εὐαρεστῆσαι βουλόμεναι, ἵνα καὶ εὔχρηστοι αὐτῷ καὶ ἐπιτήδειοι πρὸς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν γένωνται; Ὥσπερ γὰρ τὸ εἶδος τῆς καννάβεως οὐ χρησιμεύει ἄλλως εἰς τὸ γενέσθαι ἐξ αὐτοῦ νήματα λεπτότατα, ἐὰν μὴ ἐπὶ πο-

6 ὀνειδιζομένους : ἀγωνιζομένους *β* ‖ 7-8 πρὸς τὴν τὸν : διὰ τὴν πρὸς P ‖ 10-11 καὶ μὴ ἀγαπώσας om. Q ‖ 11 αὐτοῦ : αὐτὰς M P ‖ 16 δύναται : βούλεται P ‖ 18 αὐτῷ om. *α* ‖ 29 αὐτὸς om. V ‖ καὶ τῆς συνέσεως om. *α* ‖ 30 διὰ — πυρώσεως om. Q Ed

tează-ți inima şi fii tare, privind către Dumnezeu şi întărindu-te cu nădejdea *Sir.2,1-2.*
în El. Zice şi Apostolul: *Dacă sunteți fără certare, de care toți au avut parte,*
atunci sunteți copii nelegitimi, iar nu fii adevărați. Şi altundeva zice: *Cele ce* *Evr.12,8.*
vin asupră-ți primeşte-le ca bune totdeauna, ştiind că nimic nu se întâmplă
fără Dumnezeu[29]. Şi Domnul îi fericeşte pe cei care sunt ocărâți pentru El *cf.Mt.5,11.*
şi pătimesc lucruri cumplite, fie pe față, de la oameni, fie în ascuns de la duhurile viclene, care, aşa cum s-a spus, luptă împotriva sufletului iubitor de Dumnezeu şi îi aduc necazuri de tot felul, ca să-i împiedice intrarea în viața [veşnică], făcându-l să alunece în nepurtare de grijă şi în deznădejde. Prin urmare, ispitele sunt cele ce vădesc sufletele, dacă Îl iubesc sau nu pe Dumnezeu, şi le fac vrednice sau nu de Acesta.

Aşadar tot sufletul care vrea să placă lui Dumnezeu să țină cu vitejie – înainte de toate – răbdarea şi nădejdea. În acest chip va putea să îndure şi să treacă prin toată asuprirea şi facerea de rău a celui viclean. Fiindcă Dumnezeu nu îngăduie ca sufletul care nădăjduieşte întru El şi Îl aşteaptă cu răbdare să fie într-atât de ispitit, încât să deznădăjduiască, îngreuiat mai mult decât poate duce. Şi nici vicleanul nu ispiteşte şi nu necăjeşte sufletul atât cât vrea el, ci cât i se îngăduie de către Dumnezeu. Căci ştie Ziditorul nostru cât îi e de trebuință sufletului să treacă prin foc şi încercare, şi atât îngăduie.

Când olarul îşi face vasele, ştie cât să le lase în foc – căci de nu trec prin foc, nu sunt de folos oamenilor –; nu le lasă în cuptor mai mult decât trebuie, ca să nu se strice arzându-se, şi nici nu le scoate prea devreme, ca să nu se spargă uşor şi să fie netrebuincioase. Nici vitele de povară nu sunt încărcate la fel, ci după puterea fiecărui dobitoc. Şi iarăşi, corabia are unele semne prin care arată câtă încărcătură poate purta, încât să nu sufere vreo pagubă în timpul călătoriei.

Aşadar, dacă pentru cele văzute şi stricăcioase Dumnezeu a dat oamenilor atâta ştiință şi dreaptă socoteală, încât să le chivernisească în siguranță, nu ştie oare cu atât mai mult El, dătătorul înțelepciunii şi al priceperii, cât şi cum au nevoie să fie încercate prin focul ispitelor sufletele care voiesc să-I fie bineplăcute, ca să-I fie de folos şi potrivite pentru Împărăția cerurilor? După cum nu-i cu putință să iasă din cânepă fire subțiri dacă nu-i îndelung bătută, iar cu cât e scărmănată şi dărăcită mai mult, cu atât ajunge

[29] Cf. Epistola lui Barnaba 19: *Să primeşti cele ci ți se întâmplă ca bune, ştiind că nimic nu se întâmplă fără Dumnezeu* (PG 2, 777C).

λὺ κοπανισθῇ, καὶ ὅσον βασανίζεται καὶ ξέεται, τοσοῦτον καθαρώτερον καὶ ἐπιτηδειότερον γίνεται, οὕτω καὶ ἡ φιλόθεος ψυχή· ἐν πολλοῖς πειρασμοῖς καὶ θλίψεσιν ἐξεταζομένη καὶ λεπτυνομένη καὶ ὑπομένουσα γενναίως, καθαρωτέρα καὶ χρησιμωτέρα εἰς τὴν πνευματικὴν ἐργασίαν καθίσταται καὶ τέλος εἰς τὴν τῆς βασιλείας εἴσοδον μετὰ χαρᾶς εἰσελθοῦσα κληρονόμος ἔσται τῆς ἐπουρανίου παστάδος εἰς τοὺς ἀπεράντους αἰῶνας.

6 add. τῶν ἀγαθῶν ante παστάδος *β*

mai curată şi mai de folos, la fel şi sufletul iubitor de Dumnzeu: încercat şi subţiat de multe ispite şi necazuri, răbdând cu vitejie, se face mai curat şi mai trebuincios în lucrarea duhovnicească; şi, în cele din urmă, intrând cu bucurie în Împărăţie, va fi moştenitor cămării de nuntă cereşti în vecii fără de sfârşit.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Λ΄

Ὅτι οὐ δεῖ εἰς πάντα ἃ πταίομεν τοὺς δαίμονας αἰτιᾶσθαι, ἀλλ' ἑαυτούς· τοὺς γὰρ προσέχοντας οὐδὲν οἱ δαίμονες βλάψαι δύνανται· πρὸς γὰρ τὴν δύναμιν τῶν ἀνθρώπων συγχωροῦνται καὶ οἱ πόλεμοι.

Α΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ἀντώνιος, ὅτι ὁ Θεὸς οὐκ ἀφίησι τοὺς πολέμους ἐπὶ τὴν γενεὰν ταύτην, ὥσπερ ἐπὶ τοὺς ἀρχαίους· οἶδε γὰρ ὅτι ἀσθενεῖς εἰσι καὶ οὐ βαστάζουσιν.

2. Ἠρώτησεν Ἀβραὰμ ὁ τοῦ ἀββᾶ Ἀγάθωνος τὸν ἀββᾶν Ποιμένα λέγων· Τί ποιήσω ὅτι σφόδρα οἱ δαίμονες πολεμοῦσί με; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων· Σὲ πολεμοῦσιν οἱ δαίμονες; Οὐ πολεμοῦσι μεθ' ἡμῶν, ἐφ' ὅσον τὰ θελήματα ἡμῶν ποιοῦμεν· τὰ γὰρ θελήματα ἡμῶν δαίμονες γεγόνασι καὶ αὐτά εἰσι τὰ θλίβοντα ἡμᾶς, ἵνα πληρώσωμεν αὐτά. Εἰ δὲ θέλεις μαθεῖν μετὰ τίνων ἐπολέμησαν οἱ δαίμονες, γνῶθι ὅτι μετὰ Μωϋσέως καὶ τῶν ὁμοίων.

3. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀββᾶν Παμβὼ λέγων· Διατί κωλύουσί με οἱ δαίμονες ποιῆσαι ἀγαθὸν τῷ πλησίον; Ἀπεκρίθη ὁ γέρων· Μὴ λέγε οὕτως, εἰ δὲ μή γε τὸν Θεὸν ψεύστην ποιεῖς, ἀλλὰ μᾶλλον εἰπέ, ὅτι οὐ θέλω ὅλως ποιῆσαι ἔλεος. Προλαβὼν γὰρ εἶπεν ὁ Θεός· Ἔδωκα ὑμῖν ἐξουσίαν πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ.

4. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀββᾶν Σισώην λέγων· Τί ποιήσω διὰ τὰ πάθη καὶ τοὺς δαίμονας; Καὶ εἶπεν ὁ γέρων· Ἕκαστος ἡμῶν πειράζεται ὑπὸ τῆς ἰδίας ἐπιθυμίας.

5. Εἶπεν ἡ ἁγία Συγκλητική· Ὅσον προκόπτουσιν οἱ ἀθληταί, τοσοῦτον μείζοσι συνάπτονται ἀνταγωνισταῖς.

6. Ἐπολεμήθη ποτὲ ὁ ἀββᾶς Μωϋσῆς εἰς πορνείαν πάνυ. Καὶ μηκέτι ἰσχύων καθίσαι εἰς τὸ κελλίον ἀπῆλθε καὶ ἀνήγγειλε τῷ ἀββᾷ Ἰσιδώρῳ. Ὁ δὲ γέρων παρεκάλεσεν αὐτὸν ἵνα ὑποστρέψῃ εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ. Ὁ δὲ οὐ κατεδέξατο λέγων· Οὐκέτι ἰσχύω, ἀββᾶ. Καὶ λαβὼν αὐτὸν μεθ' ἑαυτοῦ ἀνήγαγεν εἰς τὸ δῶμα καὶ λέγει αὐτῷ· Πρόσχες εἰς δυσμάς. Καὶ προσχὼν εἶδε πλῆθος

2 add. περὶ τοῦ ante ὅτι *β* ‖ 3 οὐδὲν : οὐδὲ Ed ‖ 4 πρὸς — οἱ πόλεμοι : μεγάλης οὔσης τῆς παρὰ Θεοῦ βοηθείας· καὶ ὅτι πρὸς τὴν δύναμιν τῶν ἀνθρώπων καὶ ὁ Θεὸς συγχωρεῖ τοὺς πολέμους *β* ‖ 9 add. ὁ ἀββᾶς ante Ἀβραὰμ M P ‖ 20 λέγων om. Ed

TEMA 30

Nu trebuie să dăm vina pe draci în toate câte greşim, ci pe noi înşine. Fiindcă pe cei cu luare aminte dracii nu pot cu nimic să-i vatăme; iar războaiele sunt îngăduite potrivit cu puterea oamenilor.

1. Din Pateric

1. A zis Avva Antonie: „Dumnezeu nu îngăduie războaie asupra generaţiei acesteia ca asupra celor vechi; ştie că sunt slabi şi nu pot duce".

2. Avraam, ucenicul lui Avva Agaton, l-a întrebat pe Avva Pimen: „Ce să fac, că mult mă războiesc dracii?". I-a răspuns Bătrânul: „Pe tine te războiesc dracii? Nu se luptă ei cu noi, cât timp ne facem voile; că voile noastre s-au făcut draci şi ne asupresc ca să le împlinim. Vrei să ştii cu cine băteau război dracii? Cu Moise şi cu cei asemenea lui".

3. Un frate l-a întrebat pe Avva Pamvo: „De ce mă împiedică dracii să fac bine aproapelui?" A răspuns Bătrânul: „Nu vorbi aşa, că Îl faci mincinos pe Dumnezeu. Ci mai degrabă spune: «Nu vreau nicidecum să fac milă». Fiindcă Dumnezeu a spus mai dinainte: *V-am dat putere să călcaţi peste şerpi şi peste scorpii şi peste toată puterea vrăjmaşului*". *Lc.10,19.*

4. Un frate l-a întrebat pe Avva Sisoe: „Ce să fac cu patimile şi cu dracii?" A zis Bătrânul: „*Fiecare dintre noi este ispitit de propria sa poftă*". *Iac.1,14.*

5. A zis Sfânta Singlitichia: „Cu cât luptătorii sporesc, cu atât au de înfruntat potrivnici mai puternici".

6. Odată Avva Moise a fost războit tare spre curvie. Neputând să mai stea în chilie, s-a dus şi s-a mărturisit lui Avva Isidor. Bătrânul l-a rugat să se întoarcă la chilia lui, dar el n-a primit, zicând: „Nu mai pot, Avva". Atunci, luându-l cu el, s-au suit pe casă şi i-a zis: „Priveşte spre apus". S-a uitat şi a văzut mulţime de draci făcând mare zarvă, întărâtaţi spre război. I-a zis

δαιμόνων· καὶ ἦσαν τεταραγμένοι καὶ θορυβοῦντες τοῦ πολεμεῖν. Ἔφη αὐτῷ πάλιν ὁ ἀββᾶς Ἰσίδωρος· Βλέψον καὶ πρὸς ἀνατολάς. Καὶ ἀναβλέψας εἶδεν ἀναρίθμητα πλήθη ἁγίων ἀγγέλων δεδοξασμένων. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γέρων· Ἰδοὺ οὗτοί εἰσιν οἱ ἀποστελλόμενοι τοῖς ἁγίοις παρὰ Κυρίου εἰς βοήθειαν· οἱ δὲ εἰς δυσμάς εἰσιν οἱ πολεμοῦντες αὐτούς. Πλείους οὖν εἰσιν οἱ μεθ' ἡμῶν. Διὸ θάρσει καὶ μηκέτι φοβοῦ. Καὶ οὕτως εὐχαριστήσας τῷ Θεῷ ὁ ἀββᾶς Μωϋσῆς ἔλαβε θάρσος καὶ ὑπέστρεψεν εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ.

7. Εἶπε γέρων· Εἰς τὰς ἀρχὰς τῆς ἀποταγῆς τοῦ μοναχοῦ οὐ παραχωροῦνται οἱ δαίμονες βιαίως πειράσαι τὸν ἄνθρωπον, ἵνα μὴ ξενισθεὶς καὶ πτοηθεὶς ἐπὶ τούτῳ ταχέως ὑποστρέψῃ εἰς τὸν κόσμον. Ὅταν δὲ τῷ χρόνῳ καὶ τῷ ἔργῳ προκόψῃ, τότε ἐπαφίενται αὐτῷ οἱ πόλεμοι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν καὶ ἡδονῶν· καὶ λυπούμενος ἀνάγκην ἔχει ταπεινοῦσθαι καὶ πενθεῖν, καὶ ἑαυτὸν κατακρίνειν καὶ μέμφεσθαι ἐφ' οἷς ἥμαρτε καὶ ἁμαρτάνει. Καὶ οὕτω διὰ τῶν πειρασμῶν τούτων γυμνασθεὶς μανθάνει ὑπομονὴν καὶ ἐμπειρίαν καὶ διάκρισιν, καὶ προσφεύγει λοιπὸν τῷ Θεῷ μετὰ δακρύων· κἀκεῖνος πάντα λύει τὰ μηχανήματα τοῦ ἐχθροῦ καὶ κατὰ μικρὸν μικρὸν φέρει αὐτὸν εἰς ἀνάπαυσιν. Τινὲς δὲ ὀλιγωρήσαντες ἢ διεχειρίσαντο ἑαυτοὺς ἢ εἰς τὸν κόσμον ὑπέστρεψαν ὑπὸ τῆς λύπης καταποθέντες.

Β'. Τοῦ ἀββᾶ Κασσιανοῦ

Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Σερῖνος, ὅτι οὐ πάντες ἅμα οἱ δαίμονες πάντα τὰ πάθη τοῖς ἀνθρώποις ὑποβάλλουσιν, ἀλλ' ἓν ἕκαστον πάθος ἰδικὰ καὶ ὡρισμένα πνεύματα ἔχει τὰ τοῦτο ὑποβάλλοντα. Ἄλλα μὲν γὰρ ταῖς ἀκαθαρσίαις καὶ τοῖς τῶν ἡδονῶν ῥύποις καὶ ταῖς δυσωδίαις τέρπονται, ἄλλα δὲ ταῖς βλασφημίαις· ἄλλα τῇ ὀργῇ καὶ μανίᾳ χαίρουσιν, ἕτερα τῇ λύπῃ· ἄλλα τῇ κενοδοξίᾳ, ἕτερα δὲ τῇ ὑπερηφανίᾳ. Καὶ ἓν ἕκαστον τῶν πνευμάτων τούτων ἐκεῖνο φιλεῖ συνεχῶς ὑποβάλλειν, ὅπερ καὶ τὴν ψυχὴν ἡδέως δεχομένην ὁρᾷ.

Καὶ πᾶσι δὲ οὐκ ἐπίσης παρενοχλοῦσιν ἢ τὴν ἑαυτῶν κακίαν ἐπισπείρουσιν, ἀλλ' ἐνηλλαγμένως καὶ κατὰ τὰς τῶν καιρῶν καὶ προσώπων καὶ τόπων ἐπιτηδειότητας ἀλλήλοις τε ἢ συνεργοῦσιν ἢ παραχωροῦσιν ἐνίοτε οὐ τελείαν μὲν ἀκολουθίαν καὶ τάξιν πρὸς ἀλλήλους φυλάττοντες – Ζητήσεις γάρ, φησί, παρὰ κακοῖς σύνεσιν καὶ οὐχ εὑρήσεις· καὶ οἱ ἐχθροὶ ἡμῶν ἀνόητοι – ὅμως πρὸς ὀλίγον ὁμόνοιάν τινα ἀλλήλοις παρέχοντες εἰς τὸν καθ' ἡμῶν πόλεμον

---

7 ἔλαβε θάρσος καὶ om. α ‖ 8-18 Α'.7. om. α : habet β ‖ 28 καὶ τόπων om. V ‖ 29 οὐ τελείαν : οὔτε λείαν Ed

atunci iarăşi Avva Isidor: „Uită-te şi spre răsărit". A privit şi a văzut mulţimi nenumărate de sfinţi îngeri plini de slavă. Şi i-a spus Bătrânul: „Iată, aceştia sunt trimişi în ajutor sfinţilor de către Domnul, iar cei de la apus se războiesc cu ei. Mai mulţi sunt de partea noastră, aşa că îndrăzneşte şi nu te mai teme!" Şi aşa, mulţumind lui Dumnezeu, Avva Moise a prins curaj şi s-a întors la chilia lui.

7. A zis un Bătrân: „La începuturile lepădării de lume a monahului, nu li se îngăduie dracilor să-l ispitească cu tărie pe om, pentru ca nu cumva, uimit şi înspăimântat de aceasta, să se întoarcă degrabă în lume. Când însă sporeşte cu timpul şi lucrarea [nevoinţei], sunt lăsate asupra lui războaiele poftelor şi plăcerilor trupeşti. Şi întristându-se, are nevoie să se smerească şi să se tânguie cu inima, osândindu-se şi învinuindu-se pe sine pentru câte a păcătuit şi păcătuieşte. Călit astfel prin ispite, dobândeşte răbdare, experienţă şi dreaptă socoteală; şi de atunci caută scăpare la Dumnezeu cu lacrimi. Iar Acela desface toate uneltirile vrăjmaşului şi încetul cu încetul îl duce [pe monah] spre odihnă. Însă unii, care şi-au pierdut curajul, fie şi-au luat viaţa cu mâna lor, fie s-au întors în lume copleşiţi de întristare".

2. A lui Avva Casian

A zis Avva Serin că nu toţi dracii stârnesc deodată în oameni toate patimile, ci fiecare patimă are duhuri anume rânduite să o pricinuiască. De pildă, unele duhuri se desfată de necurăţii, de murdăriile plăcerilor şi de duhori, iar altele de hulă; unele se bucură de furie şi de mânie, altele de întristare; unele de slavă deşartă, altele de mândrie. Fiecăruia dintre aceste duhuri îi place să stârnească necontenit acea patimă, pe care vede că şi sufletul o primeşte cu plăcere.

De asemenea, dracii nici nu necăjesc, nici nu-şi seamănă răutatea în acelaşi chip tuturor; ci pe rând, după cum e potrivit împrejurărilor, locurilor sau persoanelor, uneori lucrează împreună, alteori îşi dau locul unul altuia, fără să păzească rânduială sau ordine desăvârşită între ei; căci zice Scriptura:
Căuta-vei la cei răi pricepere şi nu vei găsi. Iar vrăjmaşii noştri sunt fără de Is.56,11;
minte. Cu toate acestea, uneori arată pentru puţin timp o oarecare înţelegere Dt.32,31.

καὶ καιρῶν καὶ τόπων παραχωροῦντες, ὡς εἴρηται. Οὐδεὶς γὰρ δύναται ἅμα ὑπὸ κενοδοξίας ἐμπαίζεσθαι καὶ ὑπὸ ἐπιθυμίας πορνείας ἐμπυρίζεσθαι· οὔτε ἐν τῷ αὐτῷ τῇ ὑπερηφανίᾳ ὀγκοῦσθαι καὶ τῇ γαστριμαργίᾳ ταπεινοῦσθαι ἢ γέλωτι καὶ καγχασμοῖς νηπίων ἐκλύεσθαι καὶ ὁμοῦ τοῖς τῆς ὀργῆς κέντροις παροξύνεσθαι. Ἀλλ' ἐπάναγκές ἐστιν ἕκαστον τῶν πνευμάτων τὴν ἰδίαν τάξιν φυλάττειν καὶ οὕτω πολεμεῖν τὸν ἄνθρωπον· καὶ ὅτε ἡττηθὲν ἀναχωρήσει, ἄλλῳ πνεύματι σφοδροτέρῳ τὴν μάχην παραχωρεῖ.

Χρὴ δὲ γινώσκειν καὶ τοῦτο· ὅτι οὐ πάντες οἱ δαίμονες τῆς αὐτῆς εἰσιν ἀγριότητος ἢ τῆς αὐτῆς ἰσχύος, ἀλλὰ διάφορος αὐτοῖς μετὰ τῆς ἐνεργείας καὶ ἡ δύναμις καὶ ἡ τῆς ἐπιθυμίας ἰδιότης. Τοῖς γὰρ ἀθληταῖς τοῦ Χριστοῦ ἀρχομένοις μὲν τῆς ἀρετῆς καὶ ἔτι ἀσθενέσιν ὑπάρχουσιν ἀσθενέστερα καὶ προσπαλαίουσι πνεύματα. Τούτων δὲ νικηθέντων κατὰ βαθμὸν ἀεὶ μείζονες ἀνταγωνισταὶ αὐτοὺς διαδέχονται. Εἰ γὰρ μὴ κατὰ σύγκρισιν τῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως καὶ ἡ δυσχέρεια τῆς πάλης ἐγίνετο, οὐδεὶς τῶν ἀγωνιζομένων ἠδυνήθη ἂν ὑπομεῖναι τῶν τοιούτων καὶ τοσούτων πολεμίων τὴν δεινὴν ἀγριότητα. Οὔτε ταῖς ἐπιβουλαῖς αὐτῶν ἀντιστῆναι ὅλως ἴσχυσεν ἄνθρωπος, εἰ μὴ τῷ τοιούτῳ ἀγῶνι φιλάνθρωπος μεσίτης καὶ ἀγωνοθέτης καὶ δικαστὴς προεκάθητο ὁ Χριστός, ἐξισῶν τῇ ἡμετέρᾳ δυνάμει τὰ παλαίσματα καὶ τὰς ὑπερβαλλούσας τῶν ἀντιπάλων ὁρμὰς κωλύων καὶ ἀποστρέφων καὶ μὴ συγχωρῶν ἡμᾶς, κατὰ τὸ γεγραμμένον, πειρασθῆναι ὑπὲρ ὃ δυνάμεθα, ἀλλὰ ποιῶν μετὰ τοῦ πειρασμοῦ καὶ τὴν ἔκβασιν τοῦ δύνασθαι ὑπενεγκεῖν.

Ταύτην δὲ τὴν πάλην καὶ αὐτοὺς τοὺς δαίμονας οὐκ ἄνευ καμάτου καὶ πόνου πιστεύομεν ἐκτελεῖν. Ἔχουσι γὰρ καὶ οὗτοι μέριμναν καὶ λύπην, καὶ μάλιστα ὅταν ἰσχυροῖς τισι καὶ ὑπομονητικοῖς καὶ ἀντιζήλοις ἀνδράσι πρὸς μάχην συμβάλωσι. Τοῦτο δὲ καὶ ὁ ἀπόστολος μαρτυρεῖ λέγων· Οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἀρχάς, πρὸς τὰς ἐξουσίας, καὶ τὰ ἑξῆς. Καὶ πάλιν· Οὕτω πυκτεύω, ὡς οὐκ ἀέρα δέρων. Καὶ ἐν ἑτέρῳ· Τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἠγώνισμαι. Ὅπου δὲ ἀγὼν καὶ πάλη καὶ μάχη, ἀναγκαῖόν ἐστιν ἑκατέροις τοῖς ἐναντίοις μέρεσι μέριμναν καὶ πόνον καὶ κόπον ἐγγίνεσθαι. Καὶ ὥσπερ ἡμεῖς νικήσαντες μὲν αὐτοὺς χαίρομεν, ἡττηθέντες δὲ λυπούμεθα, οὕτω κἀκεῖνοι πάσχουσι. Καὶ ἐφ' οἷς μὲν ἡμᾶς νικήσωσι, τέρπονται· ἐφ' οἷς δὲ πολλὰ μοχθήσαντες μὴ ἰσχύσωσι καθ' ἡμῶν, ἀλλ' ἡττηθῶσι, μεταστρέφεται εἰς αὐτοὺς ἡ αἰσχύνη τῆς ἥττης, ἥτις ἡμᾶς ἔμενε, καὶ πληροῦται τὸ γεγραμμένον·

3 τῷ αὐτῷ om. Ed ‖ ἢ om. *α* ‖ 7 παραχωρεῖ : παραχωρεῖν V P ‖ 13 αὐτοὺς in marg. (al.m.) Q ‖ 15 add. τὴν τῶν ante πολεμίων M ‖ 25 τοῦτο : τούτοις *β*

între ei în războiul ce-l duc împotriva noastră, lăsându-se unul pe altul, precum s-a spus, după împrejurări sau locuri. Fiindcă nu-i cu putinţă să fie cineva batjocorit de slava deşartă şi totodată pârjolit de pofta curviei, nici să se umfle de mândrie şi tot atunci să fie înjosit de lăcomia pântecelui, nici să izbucnească în râs şi în hohote copilăreşti şi în acelaşi timp să fie întărâtat de boldul mâniei. Căci fiecare duh îşi păstrează neapărat rândul şi astfel îl războieşte pe om. Iar când e înfrânt se retrage şi lasă lupta în seama altui duh mai aprig.

Se cuvine să mai ştim că nu toţi dracii sunt de aceeaşi sălbăticie sau tărie, ci împreună cu lucrarea le este diferită şi puterea, şi felul poftei [pe care o stârnesc]. Astfel, pe luptătorii lui Hristos care pun început pe calea virtuţii şi sunt încă neputincioşi îi luptă duhuri mai neputincioase. Dar, după ce ele sunt biruite, le iau întotdeauna locul potrivnici mai mari în rang. Căci de n-ar fi fost şi greutatea luptei după măsura puterii omeneşti, nici unul dintre nevoitori n-ar fi putut îndura cumplita sălbăticie a atâtor şi a asemenea vrăjmaşi. Nici n-ar fi avut omul tăria să se împotrivească uneltirilor lor dacă, într-o înfruntare ca aceasta, n-ar fi stat mai dinainte Însuşi Hristos ca mijlocitor iubitor de oameni, rânduitor al întrecerii şi judecător. El face ca luptele să fie după măsura puterii noastre, împiedicând şi întorcând înapoi năvălirile covârşitoare ale vrăjmaşilor şi neîngăduind, după cum e scris, *să fim ispitiţi mai mult decât putem, ci odată cu ispita aducând şi scăparea din ea, ca să putem răbda.* 1Co.10,13.

Credem că nici dracii nu duc războiul fără osteneală şi durere; căci au şi ei griji şi întristare, mai ales atunci când se prind în luptă cu bărbaţi tari, răbdători şi porniţi împotriva lor. Despre acestea mărturiseşte şi Apostolul,
când spune: *Lupta noastră nu este împotriva trupului şi a sângelui, ci împo-* Ef.6,12.
triva începătoriilor, împotriva stăpâniilor şi celelalte; şi iarăşi: *Aşa mă lupt, nu* 1Co.9,26.
ca lovind în aer; iar în alt loc: *Lupta cea bună m-am luptat.* Iar unde-i luptă, 2Tim.4,7.
înfruntare şi bătălie, acolo fiecare dintre potrivnici trece neapărat prin griji, durere şi osteneală. Şi după cum noi ne bucurăm atunci când îi biruim, iar înfrânţi ne întristăm, la fel păţesc şi aceia; când ne biruiesc se veselesc; dar atunci când, după multă trudă, nu ne pot covârşi ci sunt biruiţi, ruşinea înfrângerii, care ne aştepta pe noi, trece asupra lor. Aşa se plineşte ceea ce e
scris: *Să se întoarcă nedreptatea lui pe capul lui*; şi iarăşi: *Cursa pe care au* Ps.7,16.
ascuns-o să-i prindă pe ei. Ps.34,8.

Ἐπιστρέψει ὁ πόνος αὐτοῦ εἰς κεφαλὴν αὐτοῦ. Καὶ πάλιν· Ἡ θήρα ἣν ἔκρυψε συλλαβέτω αὐτόν.

Ταῦτα γὰρ πάντα καὶ ὁ προφήτης Δαβὶδ ἐπιστάμενος καὶ τὸν ἀόρατον τοῦτον πόλεμον τοῖς ἔνδον ὀφθαλμοῖς καθορῶν καὶ εἰδὼς ὅτι χαίρουσιν οἱ ἐχθροὶ ἐπὶ τῇ πτώσει ἡμῶν ἔλεγε πρὸς τὸν Θεόν· Φώτισον τοὺς ὀφθαλμούς μου, μήποτε ὑπνώσω εἰς θάνατον· μήποτε εἴπῃ ὁ ἐχθρός· Ἴσχυσα πρὸς αὐτόν. Οἱ θλίβοντές με ἀγαλλιάσονται, ἐὰν σαλευθῶ. Καὶ αὖθις· Μὴ ἐπιχαρείησάν μοι οἱ ἐχθραίνοντές μοι ἀδίκως· μὴ εἴπαισαν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτῶν· Εὖγε, εὖγε τῇ ψυχῇ ἡμῶν· μηδὲ εἴπαισαν· Κατεπίομεν αὐτόν. Καὶ τὴν αἰσχύνην δὲ αὐτῶν δηλῶν, ἣν ἡττηθέντες αἰσχύνονται, ἐντυγχάνων κατ' αὐτῶν τῷ Θεῷ ἔψαλλεν· Αἰσχυνθήτωσαν καὶ ἐντραπήτωσαν οἱ ζητοῦντες τὰ κακά μοι. Καὶ ὁ Ἱερεμίας· Αἰσχυνθείησαν, φησίν, οἱ ἐχθροί μου καὶ μὴ αἰσχυνθείην ἐγώ· ἐπάγαγε αὐτοῖς ὀργὴν θυμοῦ σου καὶ δισσὸν σύντριμμα σύντριψον αὐτούς. Καὶ γὰρ ἀληθῶς δισσῶς συντρίβονται, ὅταν ὑφ' ἡμῶν ἡττηθῶσιν οἱ δαίμονες· ἓν μέν, ὅτι ἀνθρώπων κατορθούντων ἁγιωσύνην ἐκεῖνοι ταύτην κεκτημένοι ἀπώλεσαν· ἕτερον δέ, ὅτι πνεύματα ὄντα ὑπὸ τῶν σαρκικῶν καὶ γηΐνων ἡττῶνται.

Γ'. Τοῦ ἁγίου Μαξίμου

1. Τινὲς μέν φασίν, ὅτι οὐκ ἂν ἦν τὸ κακὸν ἐν τοῖς οὖσιν, εἰ μή τις ἂν ἑτέρα δύναμις ἦν ἡ ἀνθέλκουσα ἡμᾶς ἐπ' αὐτό. Αὕτη δέ ἐστιν οὐδὲν ἕτερον ἢ τῶν κατὰ φύσιν τοῦ νοῦ ἐνεργειῶν ἡ ἀμέλεια. Διόπερ οἱ τούτων τὴν ἐπιμέλειαν ποιούμενοι τὰ μὲν καλὰ ἀεὶ ποιοῦσι, τὰ δὲ κακὰ οὐδέποτε. Εἰ οὖν θέλεις καὶ σύ, ἄπωσαι τὴν ἀμέλειαν καὶ συναπελαύνεις τὴν κακίαν, ἥτις ἐστὶν ἡ ἐσφαλμένη κρίσις τῶν νοημάτων, ᾗ ἐπακολουθεῖ ἡ παράχρησις τῶν πραγμάτων.

2. Κατὰ φύσιν ἐστὶ τοῦ ἐν ἡμῖν λογικοῦ μέρους τό τε ὑποταγῆναι τῷ θείῳ λόγῳ καὶ τὸ ἄρχειν τοῦ ἐν ἡμῖν ἀλόγου μέρους. Αὕτη οὖν ἡ τάξις ἐν πᾶσι φυλαχθήτω καὶ οὔτε τὸ κακὸν ἔσται ἐν τοῖς οὖσιν οὔτε τὸ ἐπ' αὐτὸ ἀνθέλκον εὑρεθήσεται.

6 add. μου post ἐχθρός Q Ed ‖ 10 δηλῶν om. Q Ed ‖ 23 ᾗ — πραγμάτων in marg. W

Toate acestea le cunoştea şi prorocul David, care, văzând cu ochii lăuntrici războiul nevăzut şi ştiind că vrăjmaşii se bucură de căderea noastră, zicea către Dumnezeu: *Luminează ochii mei, ca nu cumva să adorm întru*
moarte, ca nu cumva să zică vrăjmaşul: „Întăritu-m-am asupra lui". Cei ce mă Ps.12,4-5.
necăjesc se vor bucura de mă voi clătina; şi iarăşi: *Să nu se bucure de mine cei*
ce mă vrăjmăşesc pe nedrept. Să nu zică întru inima lor „Bine, bine sufletu- Ps.34,23-24.
lui nostru", nici să zică: „L-am înghiţit". Şi arătând ruşinea care îi încearcă
atunci când sunt biruiţi, se ruga împotriva lor către Dumnezeu şi cânta: *Să*
fie ruşinaţi şi înfruntaţi cei ce caută rele mie. Iar Ieremia zice: *Să se ruşineze* cf.Ps.34,4.
vrăjmaşii mei şi să nu mă ruşinez eu. Adu asupra lor urgia mâniei tale şi zdro- Ir.17,18.
beşte-i cu zdrobire îndoită. Şi cu adevărat îndoit sunt zdrobiţi dracii atunci când îi biruim. Mai întâi pentru că oamenii dobândesc sfinţenia, în vreme ce aceia, având-o, au pierdut-o. Iar apoi pentru că, deşi sunt duhuri, cunosc înfrângerea de la fiinţe trupeşti şi pământeşti.

3. A Sfântului Maxim

1. Unii spun că nu ar exista rău în făpturi, dacă nu ar fi altă putere care să ne tragă spre acesta; şi puterea nu este alta decât nepăsarea în lucrările după fire ale minţii. De aceea cei care se îngrijesc de ele săvârşesc întotdeauna binele şi niciodată răul. Dacă vrei şi tu, alungă nepăsarea şi împreună cu ea vei goni şi răul. Iar răul este judecata greşită a înţelesurilor, căreia îi urmează întrebuinţarea greşită a lucrurilor[30].

2. Este în firea părţii raţionale din noi să se supună raţiunii dumnezeieşti şi să stăpânească asupra părţii iraţionale din lăuntrul nostru. Această rânduială să fie păzită în toate şi nici răul nu va mai fi în făpturi, nici nu se va mai găsi ceva care să ne tragă spre el.

[30] Înţelesuri (νοήματα) – reprezentări mentale ale lucrurilor. Se enunţă aici o idee des întâlnită la Sfinţii Părinţi, de care vorbesc cu precădere Avva Marcu şi Sfântul Maxim Mărturisitorul: păcatul se naşte în minte, iar pentru a nu păcătui nevoitorul trebuie în primul rând să îşi păzească mintea. *Lucrurile sunt în afara minţii, dar înţelesurile lor stau înăuntru. În minte este prin urmare puterea de a se folosi bine sau rău de ele* (Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Capete despre dragoste, II.73*, PG 90, 1008A). *De nu păcătuieşte cineva mai întâi cu mintea, nu va păcătui nici cu lucrurile* (Ibidem, *II.78*, PG 90, 1008A). Să amintim că, atunci când vorbeşte de minte, Sfântul Maxim înţelege, în continuitate de altfel cu întreaga tradiţie patristică, partea centrală a întregului ipostas duhovnicesc al omului. *După cum capul are întâietate asupra tuturor mădularelor trupului, tot aşa mintea este în suflet chip al capului* (Sfântul Maxim Mărturisitorul, *Quæstiones, Interrogationes et Responsiones, 67*, PG 90, 840B).

Δ΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Ἔλεγον περὶ τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐου, ὅτι ποτὲ ἔλαβε θαλλίον καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὴν ἅλωνα. Καὶ λέγει τῷ γεούχῳ· Δός μοι σῖτον. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Καὶ σὺ ἐθέρισας, ἀββᾶ; Ἔφη ὁ γέρων· Οὐχί. Λέγει αὐτῷ ὁ γεοῦχος· Πῶς οὖν σῖτον θέλεις λαβεῖν μὴ θερίσας; Ἀπεκρίθη ὁ γέρων· Οὐκοῦν ἐὰν μή τις θερίσῃ, οὐ λαμβάνει μισθόν; Λέγει ὁ γεοῦχος· Οὐχί. Καὶ οὕτως ἀνεχώρησεν ὁ γέρων. Οἱ δὲ ἀδελφοὶ ἰδόντες τί ἐποίησεν, ἔβαλον αὐτῷ μετάνοιαν παρακαλοῦντες μαθεῖν τί τοῦτο ἐποίησε. Καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς ὁ γέρων· Ὑπόδειγμα τοῦτο ἐποίησα, ὅτι, ἐὰν μή τις ἐργάσηται, οὐ λαμβάνει μισθὸν παρὰ τοῦ Θεοῦ.

2. Γέρων τις ἐκάθητο ἐν τῇ ἐρήμῳ ἔχων τὸ διάστημα ἀπὸ τοῦ ὕδατος μίλια δώδεκα. Καὶ ἀπερχόμενος ἐν μιᾷ γεμίσαι, ὠλιγώρησε καὶ εἶπε· Τίς χρεία τοῦ κόπου τούτου; Ἔρχομαι καὶ μένω πλησίον τοῦ ὕδατος. Καὶ τοῦτο εἰπὼν ἐν ἑαυτῷ ᾔσθετό τινος ἀκολουθοῦντος. Καὶ στραφεὶς εἶδε τὸν ἀκολουθοῦντα ἀριθμοῦντα τὰ βήματα αὐτοῦ. Καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ γέρων εἰπών· Τίς εἶ; Ὁ δὲ εἶπεν· Ἄγγελος Κυρίου εἰμὶ καὶ ἀπεστάλην μετρῆσαι τὰ βήματά σου καὶ δοῦναί σοι τὸν μισθόν. Καὶ τοῦτο ἀκούσας ὁ γέρων, εὐψυχήσας προθυμότερος γέγονε. Καὶ προσέθηκεν ἐσώτερον μίλια πέντε, ἤτοι κατοικήσας τῆς ἐρήμου ἐνδότερον καὶ τοῦ ὕδατος μίλια δεκαεπτὰ διϊστάμενος.

3. Ἔλεγον περὶ τοῦ ἀββᾶ Χαιρήμονος τοῦ εἰς Σκῆτιν, ὅτι ἀπεῖχε τὸ σπήλαιον αὐτοῦ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας μίλια τεσσαράκοντα, ἀπὸ δὲ τοῦ ὕδατος καὶ τοῦ ἕλους, ὅθεν δηλαδὴ ἐπορίζοντο τὰ θαλλία, μίλια δώδεκα. Καὶ οὐκ ὠλιγώρησεν ὁ γέρων ἐκ τοῦ τοσούτου κοπιῶν εἰς τὸν πορισμὸν τοῦ ἐργοχείρου αὐτοῦ καὶ τοῦ ὕδατος καὶ εἰς τὸ παραβάλλειν κατὰ Κυριακὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὡς σύνηθες.

1 in familia *α* hic incipit ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΑ΄ - Ὅτι πρὸς τὸν κόπον ἑκάστου καὶ τὸ παρὰ Θεοῦ ἔλεος ἀντιδίδοται

4 αὐτῷ om. *α* ‖ 7 add. ὁ γέρων post ἐποίησεν *α* ‖ 8 αὐτοῖς om. *α* ‖ 16 προθυμότερος : πρόθυμος *α* ‖ 17 add. ὁ γέρων post προσέθηκεν P ‖ 24 add. τέλος τοῦ πρώτου δέματος τῶν χαρτίων post σύνηθες M V

4. Din Pateric[31]

1. Spuneau despre Avva Isaia că odată a luat un coş, s-a dus la arie şi i-a zis stăpânului acelui loc: „Dă-mi grâu". Iar acela i-a spus: „Ai secerat şi tu, Avva?" „Nu", a răspuns Bătrânul. „Atunci cum vrei să iei grâu, dacă n-ai secerat?" A răspuns Bătrânul: „Adică, de nu seceră cineva, nu primeşte plată?" „Nu", zise boierul. Şi aşa Bătrânul a plecat. Fraţii, văzând întâmplarea, i-au pus metanie şi l-au rugat să le spună de ce a făcut aceasta. Bătrânul le-a răspuns: „Am făcut-o spre pildă; dacă cineva nu lucrează, nu ia plată de la Dumnezeu".

2. Un Bătrân şedea în pustie la douăsprezece mile depărtare de apă. Cum mergea într-o bună zi să umple vasul, a slăbit cu duhul şi a spus: „Ce nevoie am de osteneala asta? Am să vin să stau lângă apă". Pe când grăia astfel în sine, s-a simţit urmărit. S-a întors şi a văzut pe cineva înapoia lui, care îi număra paşii. L-a întrebat Bătrânul: „Cine eşti?" Iar acela a zis: „Sunt îngerul Domnului şi am fost trimis să-ţi număr paşii şi să-ţi dau plata". Auzind aceasta, Bătrânul a prins curaj şi s-a făcut mai râvnitor; a mai adăugat încă cinci mile, adică de acum locuia mai în adâncul pustiei, la o depărtare de şaptesprezece mile de apă.

3. Spuneau despre Avva Herimon din Schit că peştera lui se afla la patruzeci de mile de biserică şi la douăsprezece mile de apă şi luncă (locul de unde îşi luau nuiele). Şi Bătrânul nu a slăbit cu duhul ostenindu-se atâta să-şi aducă apa şi [cele de trebuinţă pentru] rucodelie, mergând şi în fiecare duminica la biserică, după obicei.

[31] În manuscrisele din familia *α* următoarele trei apoftegme formează o temă distinctă, a 31-a, cu titlul: *Potrivit cu osteneala fiecăruia, Dumnezeu îi dă şi mila Sa*. De aici şi până la tema 36, între cele două familii de manuscrise există un decalaj de o temă.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΑʹ

Ὅτι δεῖ τὸν τῇ ἀσκήσει προσελθόντα μετὰ τὸ ἱκανῶς ἐγγυμνασθῆναι ταῖς ἀρεταῖς τότε τὰ τῶν μοναχῶν ἀμφιέννυσθαι· καὶ ὅτι τίμιον τὸ σχῆμα καὶ ψυχωφελὲς καὶ σωτήριον.

Αʹ. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Ἰωαννικίου

Τῷ θαυμαστῷ Ἰωαννικίῳ ἔτος ἤδη δωδέκατον τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ διατριβῆς ἠνύετο καὶ πρόρρησις αὐτῷ ἄνωθεν ἥκει ἐκεῖθεν μὲν ἀναζεῦξαι, ἐν τῷ Ἐριστῇ δὲ καλουμένῳ ἀσκητηρίῳ σκηνῶσαι καὶ τὸ τῶν μοναχῶν ἔνδυμα περιθέσθαι· ἔτι γὰρ τῶν μεγάλων ἀγώνων τοῦ μοναχικοῦ σχήματος τὰ προλαβόντα, καίπερ τοιαῦτα ὄντα καὶ τηλικαῦτα, προγυμνάσματα ἦν.

Θέρους τοίνυν τὸ προρρηθὲν ἀσκητήριον καταλαμβάνει καὶ τὰ τῆς ἀποκαλύψεως Στεφάνῳ τῷ τῶν ἐν αὐτῷ μοναχῶν ἀφηγουμένῳ πιστεύει. Ὁ δὲ τῇ ὑστεραίᾳ μηδὲν μελήσας εὐχάς τε αὐτῷ καὶ ἱερολογίας τὰς συνήθεις ἐπιλέγει καὶ στολὴν τὴν μοναχικὴν ἀμφιέννυσι. Τὸ τοιοῦτον τοιγαροῦν τῶν μοναχῶν σχῆμα ἐνδὺς ὁ μονάζων καὶ πρὸ τοῦ σχήματος, ἐξ ἀγώνων πρὸς ἀγῶνας ἀπεδύσατο μείζονας καὶ εἰς τραχυτέραν ἐπέδωκεν ἄσκησιν.

Βʹ. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ὁσίου Ἀλυπίου

Τὸν μέγαν Ἀλύπιον τῆς φήμης ἔκδηλον πανταχοῦ ποιούσης, πολλαὶ πρὸς μετάνοιαν ἀνεκαλοῦντο ψυχαί, οὐκ ἀνδρῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ γυναικῶν. Ἐπεὶ οὖν οὐκ εὐαρίθμητοι τὸ πλῆθος ἦσαν, οἴκους δύο ἀλλήλων διεστῶτας ἀνίστησιν, ἐν οἷς τὰ ἑκατέρας φύσεως σώματα διαιρεῖ – οὐδὲ γὰρ ἂν εἴποιμι καὶ τὰ πνεύματα – κανόνα καὶ ἐντολὴν ταῖς ὁσίαις δοὺς ἀρρένων ὄψεσι μήτ' αὐτὰς ὀφθῆναι μήτ' ἰδεῖν πώποτε. Αἷς οὕτω τῆς ἐντολῆς ἐμέλησε ταύτης, ὥστε καὶ προτραπὲν αὐταῖς πολλάκις πρὸς τοῦ ὁσίου κατά τινα δὴ περίστασιν ἢ καὶ ζωῆς ἀπόγνωσιν ὀφθῆναι τοῖς κατὰ σάρκα γεννησαμένοις, αἱ δὲ οὐχ εἵλοντο, πατρὸς ἐντολὴν ἰσχυροτέραν καὶ φυσικῆς ἀνάγκης δεῖξαι βουλόμεναι.

Ταύταις καὶ ἡ τοῦ ὁσίου μήτηρ ἐτύγχανε συναυλιζομένη, ἣ τὸν μὲν αὐτὸν ταῖς ἄλλαις μετῄει κανόνα, κοινωνῆσαι δὲ καὶ τοῦ σχήματος οὐκ ἐπείθετο,

1 ΛΑʹ : ΛΒʹ *α* ‖ 2 add. περὶ τοῦ ante ὅτι *β* ‖ 3 καὶ : καθ' Ed ‖ 3-4 καὶ — σχῆμα in marg. (al.m.) Q ‖ 10 τοιαῦτα : μεγάλα Q ‖ 13 ἐπιλέγει : ἐπάγει V ‖ 20 τὸ πλῆθος om. Q Ed ‖ 23 ὀφθῆναι : ἀφεθῆναι Q

TEMA 31

Cel care vine la nevoință trebuie să îmbrace haina călugărească numai după ce se deprinde îndeajuns cu virtuțile; și cum că cinstită e schima, de suflet folositoare și mântuitoare.

1. Din Viața Sfântului Ioanichie

Minunatul Ioanichie petrecea de doisprezece ani în pustie, când i-a venit de sus o prorocie: să se ridice de acolo, să se sălășluiască în sihăstria numită Eristin și să îmbrace veșmântul călugăresc – căci faptele de până atunci, chiar așa însemnate și minunate, nu fuseseră decât pregătiri pentru marile lupte ale viețuirii călugărești –.

Ajunge, deci, vara la sihăstria pomenită și îi încredințează descoperirea lui Ștefan, egumenul monahilor de acolo. Iar acela, fără a zăbovi, îi citește a doua zi rânduiala și rugăciunile obișnuite și îl îmbrăcă în haina călugărească. Așa că, înveșmântat în schima monahilor, cel ce era și înainte de schimă monah s-a gătit spre lupte mai mari decât cele de odinioară și s-a dat pe sine unei nevoințe mai aspre.

2. Din Viața Cuviosului Alipie

Faima îl făcuse pretutindeni cunoscut pe marele Alipie și de aceea multe suflete erau chemate la pocăință, atât bărbați cât și femei. Iar pentru că aceștia nu erau puțini, Sfântul le-a ridicat două așezăminte, separate unul de celălalt, despărțind trupurile după fire – nu aș zice și duhurile –. Cuvioaselor femei le-a dat regulă și poruncă să nu vadă și nici să se arate vreodată înaintea ochilor bărbătești. Iar ele într-atâta păzeau porunca, încât nu primeau să se întâlnească nici cu părinții după trup, chiar dacă, de multe ori, le îndemna și Sfântul – din pricina vreunei împrejurări sau chiar a apropierii morții –, voind să arate astfel că porunca Părintelui e mai tare și decât legătura firii.

Împreună cu acestea viețuia și mama cuviosului, care urma aceeași rânduială cu celelalte, dar nu se lăsa înduplecată să aibă parte și de schimă – cu toate că, așa cum a arătat cuvântul și în altă parte, era minunată întru virtute –. Fiul o rugase de multe ori, dar ea nu se supunea, spunând că-i tot una slujirea și călugăria. Însă un vis dumnezeiesc a făcut-o de îndată atât de

καίπερ θαυμαστή τις οὖσα τὴν ἀρετήν, ὡς ἐν ἄλλοις ὁ λόγος ἐδήλωσεν, ἀλλὰ καὶ πολλὰ πολλάκις τοῦ παιδὸς ἀξιοῦντος ἀνήκοος ἦν, ταὐτὸν εἶναι λέγουσα τὴν διάκονον τῇ μοναστρίᾳ. Ἀλλὰ θεῖόν τι ἐνύπνιον οὕτως αὐτὴν παραχρῆμα καταπειθῆ ποιεῖ, ὡς καὶ δέησιν τοῦτο πρὸς τὸν παῖδα θέσθαι θερμήν. Ἔδοξε γὰρ ἐν ὕπνοις συνῳδίας τινὸς ἁρμονίου τῶν ἱερῶν τούτων γυναικῶν ψαλλουσῶν ἀκούειν· εἶτα ἡσθεῖσαν τῷ πνεύματι βουληθῆναι τὸν οἶκον εἰσδραμεῖν, ἔνθα αἱ χοροστασίαι αὗται, καὶ μίαν καὶ αὐτὴν τῶν ᾀδουσῶν ἐκείνων γενέσθαι, μὴ ἀνεθῆναι δὲ παρὰ τοῦ τὴν εἴσοδον ἐπιτετραμμένου, οὐκ ἐξὸν εἶναι λέγοντος ταῖς παιδίσκαις συνάπτεσθαι τοῦ Θεοῦ τὴν μὴ τοῦ αὐτοῦ μετέχουσαν σχήματος. Πρὸς ταῦτα ἐκείνη δῆθεν αἰσχυνθεῖσα καὶ θορύβου μεστὴ γενομένη, τοῦ ὕπνου λύεται. Αὐτίκα δὲ τῷ ἁγίῳ προσελθοῦσα τὴν ὄψιν τε διηγεῖτο καὶ ἰσχυρῶς ἠξίου τυχεῖν ὃ πρότερον μετ' ἴσης ἀπηγόρευε τῆς ἐνστάσεως. Καὶ τὸ λοιπὸν κοινωνοῦσα ἦν καὶ τοῦ σχήματος, αἷς τοῖς ἄλλοις πᾶσιν εἶχεν ὁμοίως· ᾗ καὶ πολλὰ δικαιοσύνης γεννήματα σπείρασα, νῦν τῶν ἀφθάρτων ἡδέως ἀπολαύει καρπῶν.

Γ΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Εἶπε γέρων· Πιστεύσατέ μοι, τέκνα, λέγοντι, ὅτι καθ' ὅσον μέγας ἔπαινος καὶ μεγάλη δόξα βασιλεῖ ἀποτασσομένῳ καὶ γινομένῳ μοναχῷ, κατὰ τοσοῦτον μεγάλη αἰσχύνη ἐστὶ μοναχῷ ἐῶντι τὸ σχῆμα καὶ γινομένῳ βασιλεῖ· ἐπειδὴ τὰ νοητὰ τῶν αἰσθητῶν ἀσυγκρίτως ἐστὶ τιμιώτερα.

2. Ἐγένετό τις μέγας διορατικὸς γέρων· καὶ διεβεβαιώσατο οὗτος, ὅτι τὴν δύναμιν, ἣν εἶδον ἐπὶ τοῦ φωτίσματος ἑστῶσαν, τὴν αὐτὴν εἶδον καὶ ἐπὶ τοῦ ἐνδύματος τοῦ μοναχοῦ, ὅταν λαμβάνῃ τὸ σχῆμα.

Δ΄. Τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ

Ἀδελφέ[i)], μὴ ὀλιγώρει περὶ τοῦ χρόνου τοῦ λαβεῖν σε τὸ σχῆμα. Τισὶ γὰρ ὁ ἐχθρὸς ὑποβάλλει ἐπιθυμίαν ἄλογον τοῦ παρὰ τὸν καιρὸν ἀξιωθῆναι τοῦ σχήματος. Σὺ δέ, ἀγαπητέ, ὡς τῷ Θεῷ ἀρέσαι σπουδάζων μακροθύμησον καὶ ἄκουσον τοῦ ἀποστόλου λέγοντος· Ἐὰν καὶ δύνῃ ἐλεύθερος γενέσθαι, μᾶλλον χρῆσαι τῇ δουλείᾳ.

Ἔμβλεψε δὲ καὶ εἰς τὰς ἀρχαίας γενεὰς καὶ ἴδε ὅτι οἱ ἅγιοι πάντες διὰ τῆς μακροθυμίας καὶ ὑπομονῆς ἐπέτυχον ἐπαγγελιῶν· καὶ παρακάλει ἑαυτὸν καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ὅπως συγκληρονόμος αὐτῶν εὑρεθῇς ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Ἀναλόγισαι γὰρ ὅτι, ὁ πατριάρχης Ἰακὼβ οὐχὶ διὰ τὴν Ῥαχὴλ ἔτη

6 ἡσθεῖσαν : ἡσθεῖσα P *β*

ascultătoare, încât ajunse să-l roage fierbinte pe fiul său pentru aceasta. Se făcea că aude în somn pe acele sfinte femei psalmodiind o cântare frumos-glăsuitoare. Atunci duhul i s-a îndulcit şi a vrut să dea fuga în casa unde era ceata cântăreţelor, ca să li se alăture. Dar cel care păzea intrarea i-a stat în cale, spunând că nu-i este îngăduit celei care nu are parte de aceeaşi schimă să se însoţească cu roabele lui Dumnezeu. Auzind acestea s-a ruşinat şi aşa, plină de tulburare, s-a trezit din somn. Îndată s-a dus la Sfânt şi i-a povestit vedenia, cerând cu stăruinţă să se învrednicească de ceea ce mai înainte refuzase cu împotrivire la fel de puternică. Şi de atunci înainte s-a făcut părtaşă schimei călugăreşti, împreună cu sfintele femei, cu care de altfel se asemăna în toate celelalte; iar după ce a semănat multe seminţe ale virtuţii, acum se desfată cu bucurie de roadele cele nestricăcioase.

3. Din Pateric

1. A zis un Bătrân: „Credeţi-mă, fiilor, că după cum e mare lauda şi slava împăratului care se leapădă de lume şi se face monah, tot aşa de mare e şi ruşinea monahului care lasă schima şi se face împărat. Pentru că cele gândite sunt nespus mai de cinste decât cele simţite[32]".

2. Era un Bătrân mare văzător cu duhul, care a dat mărturie: „Aceeaşi putere pe care am văzut-o la botez, am văzut-o şi pe veşmântul monahului, atunci când ia schima".

4. A Sfântului Efrem

Frate, nu te frământa întrebându-te când vei lua schima. Fiindcă vrăjmaşul le strecoară unora o dorinţă nechibzuită să fie învredniciţi înainte de vreme de schimă. Tu, iubite, care te străduieşti să fii pe placul lui Dumnezeu, fii îndelung răbdător şi auzi-l pe Apostol, care zice: *Chiar de poţi ajunge liber, alege mai degrabă robia.* *cf.1Co.7,21.*

Caută la generaţiile de demult şi vezi că toţi sfinţii au dobândit făgăduinţele prin îndelungă răbdare şi stăruinţă; în fiecare zi să te încurajezi pe tine însuţi, ca să fii găsit împreună moştenitor cu ei în Împărăţia cerurilor.

[32] Am preferat pentru adjectivul νοητός traducerea (de altfel consacrată în scrierile duhovniceşti) *gândit*. Termenul desemnează lucrurile care sunt simţite/percepute cu mintea (pentru *minte* v. şi tema 30, p. 87, nota 30).

δεκατέσσαρα ἐδούλευσε Λάβαν τῷ Σύρῳ ἐν τῇ Μεσοποταμίᾳ, ἐν τῷ καύσωνι τῆς ἡμέρας καὶ τῷ παγετῷ τῆς νυκτός; Ὁμοίως δὲ καὶ Ἰωσὴφ ὁ ἠγαπημένος οὐκ ἔτη ἱκανὰ ἐδούλευσεν ἐν γῇ ἀλλοτρίᾳ; Καὶ γὰρ γέγραπται· Ἦν Ἰωσὴφ ἐτῶν δεκαεπτὰ ποιμαίνων τὰ πρόβατα μετὰ τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ. Εἶτα πάλιν λέγει· Καὶ ἦν Ἰωσὴφ ἐτῶν τριάκοντα, ὅτε ἔστη ἐνώπιον Φαραώ. Καὶ Μωϋσῆς δέ, ὁ θεράπων Κυρίου, τεσσαράκοντα ἔτη παρῴκησεν ἐν γῇ Μαδιάμ. Καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ διὰ τεσσαράκοντα ἐτῶν εἰσῆλθον εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας. Πρὸ δὲ τούτων πάντων ἴδε τὸν Ἀβραὰμ μετὰ πόσα ἔτη τὴν ἐπαγγελίαν ἐκομίσατο. Καὶ πάντες δὲ οἱ ἅγιοι μακροθυμήσαντες τῶν ἐπηγγελμένων ἐπέτυχον. Καὶ αὐτὸς οὖν ὑπόμεινον ἐν ταπεινώσει τὸν Κύριον καὶ ἐν καιρῷ εὐθέτῳ ὑψώσει σε καὶ ἐξοίσει ὡς φῶς τὴν δικαιοσύνην σου καὶ τὸ κρῖμά σου ὡς μεσημβρίαν.

Εἰ[ii] δὲ ἠξιώθης τοῦ ἁγίου ἐνδύματος τοῦ μοναχοῦ, μὴ ἐπαίρου κατὰ τῶν ὑπομενόντων εἰς τὸ ἐπιὸν ἔτος· οὐ γὰρ τὸ οἴεσθαί τινα πρῶτον εἶναι ἔστιν ἀρετή, ἀλλὰ τὸ ὑπομεῖναι μέχρι τέλους. Μὴ οὖν λαβὼν τὸ σχῆμα εἴπῃς ἐν σεαυτῷ· Ἀπηλλάγην νῦν τῶν ἁμαρτιῶν, ἀλλὰ μᾶλλον ἀπὸ τοῦ νῦν πλεῖον πόνησον εἰς τὰς ἀρετάς, ἵνα μὴ σεαυτὸν τὰ μέγιστα ζημιώσῃς. Ἄχρι γὰρ τοῦ παρόντος πολλάκις καὶ ἐξ ἀνάγκης τοῦ μειζοτέρου οὐκ ἠμέλησας τῆς σεαυτοῦ σωτηρίας. Ἄχρι τοῦ νῦν ἐν τῷ ἐξωτέρῳ θόλῳ ἦς, νυνὶ δὲ ἐν τῷ ἐσωτέρῳ θόλῳ εἰσελήλυθας.

Ἀπὸ τοῦ νῦν φανήσεται ἀκριβῶς ποίαν ὁδὸν ἐπιποθεῖς· τὴν πλατεῖαν καὶ εὐρύχωρον τὴν ἀπάγουσαν εἰς τὴν ἀπώλειαν ἢ τὴν στενὴν καὶ τεθλιμμένην τὴν ἀπάγουσαν εἰς τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον. Μὴ οὖν ἀμελήσῃς σεαυτοῦ, ἵνα μὴ ἀπολέσῃς καὶ ἃ ἐκοπίασας.

Μή[iii] ποτε δὲ θελήσῃς ἐξελθεῖν τοῦ κελλίου ἄνευ κατανωτίου, ἤγουν μανδύου, κἂν τι ἔργον λίαν ᾖ κατεπεῖγον, ἀλλὰ τοῦτο περιθέμενος σεαυτῷ οὕτως ἐξέρχου· εὐσχημοσύνην γάρ σοι παρέχει. Τὸ γὰρ γυμνῷ τῷ λευίτωνι εἴτε τῷ κολοβίῳ, νεανιευόμενον, περιπατεῖν αἰσχρόν ἐστι τῷ μοναχῷ. Γέγραπται γάρ· Ζῶσαι καὶ ὑπόδησαι τὰ σανδάλιά σου καὶ περιβαλοῦ τὸ ἱμάτιόν σου καὶ ἀκολούθει μοι.

Ε΄. Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐου

Εἰ μὴ πρότερον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐθεράπευσε πάντα τὰ πάθη τοῦ ἀνθρώπου, δι᾽ ὃν ἐπεδήμησεν, οὐκ ἂν ἦλθεν ἐπὶ τὸν σταυρόν. Πρὶν ἢ γὰρ ἐλθεῖν τὸν Κύριον ἐν σαρκὶ ἦν ὁ ἄνθρωπος τυφλὸς καὶ ἄλαλος καὶ παραλυτικὸς καὶ κωφός, λεπρὸς καὶ χωλὸς καὶ θανατωθεὶς ἐν πάσαις ταῖς παραφύσεσιν. Ὅτε δὲ ἐποίησε τὸ ἔλεος καὶ ἐπεδήμησε δι᾽ ἡμᾶς, ἤγειρε τὸν νεκρὸν καὶ ἐποίησε τὸν χωλὸν περιπατῆσαι καὶ τὸν τυφλὸν ἀναβλέψαι καὶ τὸν ἄλαλον

3 γῇ : τῇ P ‖ 30 ἂν ἦλθεν M V : ἀνῆλθεν P *β*

Gândeşte-te la Patriarhul Iacov; oare nu a robit pentru Rahela paisprezece
ani lui Laban Sirianul în Mesopotamia, în arşiţa zilei şi în gerul nopţii? *cf.Fc.31,40-41.*
Asemenea şi Iosif cel iubit, n-a robit ani buni în pământ străin? Că scris este:
Iosif era de şaptesprezece ani când păştea oile cu fraţii săi; şi iarăşi: *Iosif era* *Fc.37,2.*
de treizeci de ani când a stat în faţa lui Faraon. Moise, slujitorul Domnului, a *Fc.41,46.*
trăit patruzeci de ani ca străin în pământul Madiam. Iar fii lui Israel au intrat *cf.FA.7,29-30.*
în pământul făgăduinţei după patruzeci de ani. Însă, înainte de toate, vezi-l *cf.FA.7,36.*
pe Avraam, după câţi ani a primit ceea ce i se făgăduise. Apoi toţi sfinţii, mai
întâi au răbdat îndelung şi după aceea au dobândit cele făgăduite. Aşa şi tu,
aşteaptă-L în smerenie pe Domnul şi la vreme potrivită te va înălţa şi *va*
scoate ca lumina dreptatea ta şi judecata ta precum amiaza. *cf.Ps.36,6.*

De te-ai învrednicit de sfântul veşmânt al monahilor, nu te trufi înaintea celor ce aşteaptă pentru anul ce vine. Nu-i virtute să se creadă cineva primul, ci să rabde până la sfârşit. Când iei schima să nu zici în sinea ta: „M-am izbăvit de păcate", ci mai degrabă de acum încolo osteneşte-te şi mai vârtos pentru virtuţi, ca să nu te păgubeşti singur de cele mari [pe care le-ai dobândit]. Că până acum, silit de bunul de preţ nădăjduit[33], nu ţi-ai nesocotit mântuirea; iar atunci erai în cămara din afară, în vreme ce acum ai intrat în cea dinlăuntru.

De aici încolo se va vedea lămurit ce cale îţi doreşti; cea largă şi încă-
pătoare, care duce la pierzanie, sau cea strâmtă şi îngustă, care duce la viaţa *cf.Mt.7,13-14.*
veşnică. Nu fii nepăsător cu tine însuţi, ca să nu pierzi şi cele pentru care te-ai
ostenit.

Nicicând să nu ieşi din chilie fără mantie, chiar de-ai avea ceva grabnic
de lucru; ci să ieşi îmbrăcat cu aceasta, pentru că îţi dă chip cuviincios. Că e
ruşinos pentru monah să umble neînveşmântat, numai cu dulamă sau cu co-
loviu[34], ca un tinerel fudul. După cum e scris: *Încinge-te şi încalţă-ţi sandalele;*
îmbracă-ţi haina şi urmează-mă. *FA.12,8.*

5. A lui Avva Isaia

Domnul nostru Iisus Hristos nu s-ar fi suit pe Cruce, dacă nu ar fi tămăduit mai întâi toate patimile omului, lucru pentru care a venit în lume. Căci până să vină Domnul în trup, omul era orb şi mut, slăbănog şi surd, lepros şi şchiop, omorât de toate cele potrivnice firii. Iar când S-a milostivit şi a venit pentru noi, l-a înviat pe mort, l-a făcut pe şchiop să umble, pe orb să vadă, pe

[33] Schima monahală.
[34] Pentru *coloviu* v. tema 26, p. 31, nota 20.

λαλῆσαι καὶ τὸν κωφὸν ἀκοῦσαι, καὶ ἀνέστησε τὸν ἄνθρωπον καινόν, πάσης ἀσθενείας ἐλεύθερον· καὶ τότε ἀνῆλθεν ἐπὶ τὸν σταυρόν.

Καὶ ἐκρέμασαν σὺν αὐτῷ δύο λῃστάς. Καὶ ὁ μὲν ἐκ δεξιῶν ἐδόξαζεν αὐτὸν καὶ παρεκάλει λέγων· Μνήσθητί μου, Κύριε, ἐν τῇ βασιλείᾳ σου· ὁ δὲ ἐξ εὐωνύμων ἐβλασφήμει αὐτόν, δηλοῦντος τοῦ λόγου, ὅτι πρὶν ὁ νοῦς ἀνανήψει ἐκ τῆς ἀμελείας μετὰ τῆς ἔχθρας ἐστίν. Ἐὰν δὲ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἀναστήσῃ αὐτὸν ἐκ τῆς ἀμελείας αὐτοῦ καὶ δώσῃ αὐτῷ ἀναβλέψαι καὶ διακρῖναι πάντα, οὕτω δυνήσεται ἀναβῆναι ἐπὶ τὸν σταυρόν. Τότε ἡ ἔχθρα βλασφημοῦσα διαμένει ἐν ῥήμασι βαρέσιν ἐλπίζουσα ὅτι ἴσως ὁ νοῦς χαυνωθεὶς ἀποστήσεται τοῦ κόπου καὶ ἐπιστρέψει πάλιν εἰς τὴν ἀμέλειαν.

Τοῦτό ἐστι τὸ τῶν δύο λῃστῶν, οὓς ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐχώρισε τῆς πρὸς ἀλλήλους φιλίας· ὧν ὁ εἷς ὠνείδιζεν αὐτὸν προσδοκῶν, ὡς εἶπον, ἴσως ἀποστῆσαι αὐτὸν τῆς ἐλπίδος, ὁ δὲ ἄλλος ὑπέμεινε παρακαλῶν, ἕως ἤκουσε, ὅτι σήμερον μετ' ἐμοῦ ἔσῃ ἐν τῷ παραδείσῳ. Οὗτός ἐστιν ὁ λῃστεύσας καὶ ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ φαγὼν ἐκ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς.

Ϛ΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Διόσκορος· Ἀδελφοί, χάριτι Θεοῦ ἐλάβομεν τὸ ἅγιον σχῆμα καὶ τοσοῦτον ἤδη χρόνον φοροῦμεν αὐτό. Σπουδάσωμεν οὖν, ἵνα καὶ ἐν τῇ ὥρᾳ τῆς ἀνάγκης εὑρεθῶμεν ἔχοντες τὸ ἔνδυμα τοῦ γάμου· ἐὰν γὰρ φορέσωμεν ἡμῶν τὸ οὐράνιον ἔνδυμα, οὐκ ἂν φανῶμεν γυμνοί. Ἐὰν δὲ μὴ εὑρεθῶμεν φοροῦντες αὐτό, τί ποιήσομεν, ἀδελφοί; Πάντως ἀκούσομεν καὶ ἡμεῖς τὴν φωνὴν ἐκείνην τὴν λέγουσαν· Ἐκβάλετε τούτους εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Ὢ τῆς μεταμελείας τῆς μελλούσης ἡμῖν τότε προσγίνεσθαι. Ὢ τῆς αἰσχύνης καὶ τῆς ἀφορήτου λύπης τῆς ἐσομένης ἡμῖν, ἡνίκα ἴδωμεν τοὺς μὲν πατέρας ἡμῶν εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν ἁρπαζομένους, ἡμᾶς δὲ ἑαυτοὺς ὑπὸ τῶν τιμωρητικῶν ἀγγέλων ἐκβαλλομένους εἰς τὸ ἐξώτερον σκότος καὶ τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον.

Ζ΄. Ἐκ τοῦ Νομοκανόνου. Διάταξις Παύλου τοῦ ἀποστόλου

Ὁ μέλλων κατηχεῖσθαι τρία ἔτη κατηχείσθω. Εἰ δὲ σπουδαῖός τις εἴη καὶ εὔνοιαν ἔχει, προσδεχέσθω· ὅτι οὐχ ὁ χρόνος ἀλλ' ὁ τρόπος κρίνεται.

---

5 add. αὐτοῦ post νοῦς *β* ‖ 7-11 ἀναστήσῃ — Χριστὸς in marg. (al.m.) Q ‖ 9 ἴσως om. Q Ed ‖ 12-13 προσδοκῶν — αὐτὸν om. W ‖ 14-15 Οὗτός — παραδείσῳ om. Ed ‖ 21 πάντως om. V ‖ 24 τότε om. Ed ‖ 28-30 Ζ΄. om. Ed ‖ 28 διάταξις : διὰ Q W

mut să vorbească, pe surd să audă şi l-a ridicat pe om nou, slobod de toată neputința; şi atunci S-a suit pe Cruce.

Împreună cu El au atârnat doi tâlhari; cel din dreapta Îl slăvea şi Îl ruga, zicând: *Pomeneşte-mă Doamne întru Împărăţia Ta*, iar cel din stânga Îl *cf.Lc.23,42.* hulea. Cuvântul vădeşte că mintea, înainte să se trezească din nepăsare, se află dimpreună cu vrăjmăşia; iar dacă Domnul nostru Iisus Hristos o ridică din delăsare şi îi dăruieşte să vadă din nou şi să deosebească toate, poate să se suie pe cruce. Atunci vrăjmăşia se îndârjeşte să hulească, aruncând cuvinte grele, nădăjduind că poate mintea se va moleşi, va lepăda osteneala şi se va întoarce din nou la nepăsare.

Acesta este [înțelesul] celor doi tâlhari, pe care Domnul nostru Iisus Hristos i-a despărțit de prieteşugul dintre ei. Unul Îl ocăra, aşteptând, după cum am spus, că poate Îl va îndepărta de nădejde. Celălalt, însă, a stăruit în rugăminte, până ce a auzit: *Astăzi vei fi cu Mine în Rai.* Acesta e cel care a *Lc.23,43.* „prădat" şi raiul, mâncând şi din pomul vieții.

6. Din Pateric

Avva Dioscor a spus: „Fraților, cu harul lui Dumnezeu am luat sfântul chip şi îl purtăm de atâta vreme. Să ne sârguim, deci, ca şi în ceasul strâmtorării să fim găsiți având veşmântul de nuntă; fiindcă dacă vom purta veşmântul nostru ceresc, nu ne vom înfăţişa goi. Ce vom face, însă, fraților, de nu vom fi găsiți purtându-l? Negreşit vom auzi şi noi glasul acela care spune: «Aruncați-i pe aceştia *în întunericul cel mai din afară; acolo va fi plângerea* *Mt.25,30.* *şi scrâşnirea dinților*». Vai, câtă căință ne va cuprinde atunci! Vai, ce ruşine şi întristare de nesuferit vom simți, când îi vom vedea pe Părinții noştri răpiți în Împărăţia cerurilor, iar pe noi scoşi de îngerii pedepsei în întunericul cel mai din afară şi focul veşnic".

7. Din Nomocanon. Rânduială a Apostolului Pavel

Catehetul să fie învăţat trei ani. Dar dacă e râvnitor şi are bunăvoinţă, să fie primit [mai repede]; căci se judecă felul omului şi nu timpul.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΒ΄

Ὅτι δεῖ τὸν μοναχὸν πρέποντα βίον τῷ σχήματι ἐπιδείκνυσθαι· ὁ γὰρ μὴ κατὰ τὸ σχῆμα πολιτευόμενος οὐ μοναχός· καὶ ὅτι οὐκ ἐκ τοῦ χρόνου, ἀλλ' ἐκ τοῦ τρόπου, τὸ κατὰ Θεὸν γῆρας χαρακτηρίζεται.

Α΄. Ἐν τῷ βίῳ τῆς ἁγίας Συγκλητικῆς

Ἔλεγεν[i)] ἡ μακαρία Συγκλητική, ὅτι δέον ἡμᾶς μὴ ἐπιπόλαιον τῆς ψυχῆς ποιεῖσθαι τὴν θεραπείαν, ἀλλ' ὅλην αὐτὴν δι' ὅλου κοσμεῖν, μάλιστα τοῦ βάθους μὴ ἀμελούσας. Τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς περιείλομεν; Συναφέλωμεν αὐταῖς καὶ τοὺς ἐν τῇ νοητῇ κεφαλῇ σκόλοπας, ἤγουν τῇ ψυχῇ. Τὸ μὲν γὰρ τρίχωμα ἡμῶν ἦν ὁ κατὰ τὸν βίον κόσμος, οἷον τιμαί, δόξαι, χρημάτων κτήσεις, λαμπραὶ ἐσθῆτες, λουτρῶν ἀνέσεις, βρωμάτων ἀπολαύσεις καὶ αἱ λοιπαὶ φαντασίαι τοῦ κόσμου καὶ ἡδοναί. Ταῦτα δὲ διὰ τῆς ἀφαιρέσεως τῶν τριχῶν ἀποβάλλειν ἐδόξαμεν.

Μηκέτι οὖν ἐξ αὐτῶν τι ἐπιδειξώμεθα, ἵνα μὴ καὶ τοῖς ὁρῶσι σκανδάλου γενώμεθα αἴτιαι. Ἕως μὲν γὰρ ἐν ταῖς ὕλαις τῶν κοσμικῶν πραγμάτων ἐσκέποντο τὰ θηρία, ἐδόκουν λανθάνειν· νῦν δὲ γυμνωθέντα πᾶσίν εἰσιν ἔκδηλα. Διὰ τοῦτο ἐν παρθένῳ ἢ ἐν μοναχῷ προφανῆ τυγχάνει καὶ τὰ εὐτελέστατα ἁμαρτήματα. Ὥσπερ γὰρ ἐν καθαρῷ οἰκήματι τὸ εἰσελθὸν θηρίον, κἂν βραχύτατόν ἐστι, φανερὸν πᾶσι γίνεται, οὕτω καὶ ἐφ' ἡμῶν· καὶ τὸ ἐλάχιστον πταῖσμα γνώριμον πᾶσίν ἐστιν. Ἐν δὲ τοῖς κοσμικοῖς, ὥσπερ ἐν ἀκαθάρτοις σπηλαίοις, καὶ τὰ μέγιστα τῶν ἰοβόλων ἐμφωλεύοντα λανθάνει ὑπὸ τῆς συνεχοῦς ὕλης καλυπτόμενα.

Δέον οὖν ἡμᾶς ἀεὶ καθαίρειν τὸν οἶκον ἡμῶν τῆς ψυχῆς καὶ περιβλέπεσθαι μή τι τῶν ψυχοφθόρων ζωϋφίων ἐν τοῖς νοητοῖς παρεισέλθῃ ταμείοις, θυμιᾶν τε τὸν τόπον ἀεὶ τῷ θείῳ θυμιάματι, τῇ προσευχῇ. Ὡς γὰρ τὰ ἰοβόλα ζῷα ὑπὸ τῆς ὀσμῆς τῶν δριμυτέρων φαρμάκων ἐλαύνονται, οὕτω λογισμὸν ῥυπαρὸν εὐχὴ μετὰ νηστείας ἐκδιώκειν πέφυκεν.

Ἐξορίᾳ[ii)] ἑαυτὰς παρεδώκαμεν, τουτέστιν ἔξω τῶν κοσμικῶν ὅρων γεγόναμεν· οὗτινος οὖν ἑαυτὰς ἐξεβάλομεν, τὰ ἐκείνου μηκέτι ζητήσωμεν. Ἐκεῖ δόξαν εἴχομεν, ὧδε ὀνειδισμόν· ἐκεῖ δαψίλειαν τροφῶν, ἐνταῦθα καὶ ἄρτου

---

1 ΛΒ΄ : ΛΓ΄ *α* ‖ 2 add. περὶ τοῦ ante ὅτι *β* ‖ μοναχὸν : πιστὸν Ed ‖ 3 μοναχός : πιστός Ed ‖ 15 ὕλαις M : αὐλαῖς P *β* ‖ 17 μοναχῷ : μοναχῇ M P ‖ 25 θείῳ : ἁγίῳ *β*

TEMA 32

Monahul trebuie să arate vieţuire vrednică de schimă; căci cel care nu petrece potrivit schimei nu e monah. Şi cum că bătrâneţea după Dumnezeu se vădeşte din felul de viaţă şi nu din mulţimea anilor.

1. Din Viaţa Sfintei Singlitichia

Zicea fericita Singlitichia: „Nu trebuie să lucrăm de mântuială tămăduirea sufletului, ci să-l înfrumuseţăm cu totul, îngrijindu-ne mai ales de adâncul său. Ne-am tăiat perii capului [la tunderea în monahism]? Odată cu ei să ne tăiem şi ghimpii din capul cel gândit, adică din suflet. Căci părul închipuia podoaba vieţuirii din lume: cinstiri, măriri, strângerea de averi, haine strălucite, tihna băilor, desfătarea bucatelor şi celelalte amăgiri şi plăceri ale lumii. Pe toate acestea am părut că le-am lepădat prin tăierea părului.

Aşadar să nu mai arătăm vreuna din ele, ca să nu ne facem pricină de sminteală celor ce ne privesc. Câtă vreme sălbăticiunile se adăposteau în desişul lucrurilor lumeşti, păreau ascunse, pe când acum, dezgolite, sunt vădite tuturor. De aceea, la fecioară sau monah încă şi cele mai neînsemnate păcate se văd în chip lămurit. După cum o sălbăticiune cât de mică, intrată într-o casă curată, se face vădită tuturor, la fel şi cu noi: cea mai mică greşeală le este tuturor cunoscută. În vreme ce la mireni, ca în nişte văgăuni necurate, chiar şi cele mai mari dintre fiarele veninoase se cuibăresc în taină, pentru că sunt acoperite de hăţişul stufos.

Se cuvine aşadar să ne curăţim pururea casa sufletului şi să luăm bine aminte să nu se furişeze în cămările cele gândite ale sale vreuna din gângăniile stricătoare de suflet; şi să tămâiem neîncetat locul cu dumnezeiasca tămâie a rugăciunii. Fiindcă precum sălbăticiunile veninoase sunt izgonite de mirosul otrăvurilor tari, tot aşa, e în firea rugăciunii cu post să alunge gândul întinat.

Ne-am dat pe noi înşine surghiunului, adică am ieşit din hotarele lumii. Deci să nu mai căutăm pe cele ale locului din care ne-am scos pe noi înşine. Acolo aveam slavă, aici ocară; acolo, belşugul merindelor, aici lipsa, chiar şi a pâinii. În lume, cei care greşesc sunt aruncaţi în temniţă, chiar fără voia lor.

ἔνδειαν. Ἐν τῷ κόσμῳ οἱ πταίοντες καὶ μὴ βουλόμενοι εἰς φυλακὴν βάλλονται· καὶ ἡμεῖς διὰ τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ἑαυτὰς φυλακίσωμεν, ἵνα τὸ ἑκούσιον τῆς γνώμης τῆς μελλούσης ἡμᾶς ἐλευθερώσῃ κολάσεως.

Β΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Ἠρωτήθη γέρων ὁποῖον δεῖ εἶναι τὸν μοναχὸν καὶ εἶπεν· Ἐάν, ὡς κατ' ἐμέ, μόνον πρὸς μόνον, ἤγουν πρὸς μόνον τὸν Θεόν, ἀποβλέπειν.

2. Ὁ αὐτὸς ἐρωτηθεὶς πάλιν, τί δεῖ τὸν μοναχὸν ποιεῖν, ἀπεκρίθη· Παντὸς ἀγαθοῦ ἐργασίαν καὶ παντὸς κακοῦ ἀποχήν.

3. Εἶπεν ὁ αὐτός, ὅτι αἰσχύνη ἐστὶ τοῦ μοναχοῦ, ἐὰν ἐάσας τὰ ἑαυτοῦ ξενιτεύσῃ διὰ τὸν Θεὸν καὶ μετὰ ταῦτα εἰς κόλασιν ἀπέλθῃ.

Γ΄. Τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ

Μοναχὸν[i)] οὐχ ἡ κουρὰ καὶ ἡ περιβολὴ συνίστησιν, ἀλλ' ὁ οὐράνιος πόθος καὶ ἡ ἔνθεος πολιτεία· ἐν τούτοις γὰρ ὁ μοναχὸς γνωρίζεται. Ὁμοίως[ii)] δὲ καὶ κοσμικὸν ἄνδρα οὐχ ἡ κόμη καὶ ἡ ἐσθὴς δείκνυσιν, ἀλλ' ὁ κακὸς τρόπος καὶ τὸ κεχηνέναι πρὸς τὰς κοσμικὰς καὶ ὑλώδεις ἐπιθυμίας· ἐν τούτοις γὰρ ἡ ψυχὴ ἐναγὴς ἀποκαθίσταται.

Ἐὰν[iii)] ἀπετάξω τῷ κόσμῳ, ἐπιμελοῦ τοῦ ἔργου σου, ἵνα τοῦ ζητουμένου μαργαρίτου ἐπιτύχῃς. Τινὲς γὰρ ἀποταξάμενοι τῷ κόσμῳ ἀνεχώρησαν, οἱ μὲν στρατείας καταλείψαντες, οἱ δὲ καὶ πλοῦτον διασκορπίσαντες, ἔσχατον δὲ ἰδίῳ ἀχθέντες θελήματι κατέπεσον. Οὐδὲν γὰρ χαλεπώτερον τοῦ κρατεῖσθαί τινα τῷ οἰκείῳ θελήματι καὶ τῇ ἑαυτοῦ συνέσει στοιχεῖν. Οὗτοι μὲν τῇ αὐθεντικῇ καὶ δημοσίᾳ πύλῃ ἔδοξαν ὑποχωρῆσαι τῶν τοῦ βίου πραγμάτων, τῇ δὲ παραθύρῳ εὕρηνται ἐνδότερον.

Καὶ[iv)] γὰρ καὶ οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ μετὰ τὸ ἐξελθεῖν ἐκ τῆς σιδηρᾶς καμίνου, ἤτοι τῆς Αἰγύπτου, καὶ διασωθῆναι διὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης καὶ ἀπολαῦσαι τῶν τοσούτων καὶ τηλικούτων δωρεῶν τοῦ Θεοῦ, θελήματι ἰδίῳ ἀχθέντες εἰς τὴν ἤπειρον ἐναυάγησαν. Καὶ ἐκ τοῦ τοσούτου πλήθους τῶν ἠριθμημένων, ἤγουν τῶν ἑξήκοντα μυριάδων, δύο μόνοι εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας ἐσώθησαν, Χάλεβ καὶ Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ, οἱ τὸ λόγιον Κυρίου μὴ παραπικράναντες καὶ τὴν βουλὴν τοῦ ὑψίστου ὁσίως φυλάξαντες.

---

6 μόνον (1) : μόνος β || ἀποβλέπειν : ἀποβλέπη Ed

Să ne întemniţăm şi noi pentru păcatele noastre, ca făcând aceasta de bunăvoie să ne izbăvim de osânda ce va să fie".

2. Din Pateric

1. Un Bătrân, întrebat cum trebuie să fie un monah, a zis: „După mine, singur către Singur [Dumnezeu], adică să privească numai spre unul Dumnezeu".

2. Acelaşi, întrebat iarăşi ce trebuie să facă un monah, a răspuns: „Să lucreze tot binele şi să se ferească de tot răul".

3. A spus acelaşi: „Este ruşinos pentru un monah, după ce şi-a lăsat pe ale sale şi s-a înstrăinat pentru Dumnezeu, să meargă în iad".

3. A Sfântului Efrem

Pe monah nu-l fac tunderea şi haina, ci dorul de cele cereşti şi vieţuirea dumnezeiască. După ele se cunoaşte monahul. Asemenea şi pe bărbatul lumesc nu-l arată părul sau haina, ci traiul rău şi plecarea către poftele lumeşti şi materiale; căci întru acestea se întinează sufletul.

Dacă te-ai lepădat de lume, îngrijeşte-te de lucrul tău [duhovnicesc], ca să dobândeşti mărgăritarul pe care îl cauţi. Căci sunt oameni care s-au lepădat de lume şi au ieşit din ea, unii părăsind oştiri, alţii risipindu-şi bogăţia, dar în cele din urmă au căzut, pentru că au fost călăuziţi de voia proprie. Nu-i nimic mai jalnic decât să fie cineva stăpânit de voia sa şi să umble după mintea lui. Acestora aşadar li s-a părut că au lăsat lucrurile lumii ieşind pe poarta din faţă şi de obşte. Când colo, [intrând] pe uşa din dos, s-au aflat mai înlăuntru.

Căci şi fii lui Israel, după ce au ieşit din cuptorul de fier, adică din Egipt, după ce s-au izbăvit trecând Marea Roşie şi s-au bucurat de atâtea şi aşa de mari daruri de la Dumnezeu, s-au împotmolit pe uscat, duşi de voia proprie. Şi dintr-aşa mare mulţime a celor ce fuseseră număraţi, adică a celor şase sute de mii[35], numai doi s-au izbăvit în pământul făgăduinţei, Caleb şi Iisus *cf.Nm.14,*
Navi, care nu s-au răzvrătit împotriva cuvântului Domnului şi au păzit cu *20-30.*
sfinţenie porunca Celui Preaînalt.

---

[35] Cf. Nm. 1,45-46, unde sunt număraţi, mai exact, şase sute trei mii cinci sute cincizeci.

Ὥσπερ[v)] οὐκ ἔστι διὰ χρημάτων γράμματα ἢ τέχνην ὠνήσασθαι ἄνευ κόπου, οὕτως οὐκ ἔστι γενέσθαι μοναχὸν δίχα ἐπιμελείας καὶ ἐπιμόνου ὑπομονῆς.

Νῆφε[vi)] οὖν, ἀδελφέ, ὡς καλὸς στρατιώτης καὶ μὴ ἀμέλει τοῦ δοθέντος σοι χαρίσματος, μήποτε δι' ἀμφότερα κολασθήσῃ, καὶ ὡς ἀνθρώπους λυπήσας, τοὺς κατὰ σάρκα γονεῖς, καὶ Θεῷ μὴ ἀρέσας· ἀλλ' ἀγωνίζου, ὅπως καὶ οἱ ὁρῶντές σε δοξάσωσι τὸν Θεὸν ἐπὶ τῇ ἀγαθῇ σου διαγωγῇ· γέγραπται γάρ· Οἱ φοβούμενοί σε ὄψονταί με καὶ εὐφρανθήσονται· καὶ πάλιν· Εἰρήνη πολλὴ τοῖς ἀγαπῶσι τὸν νόμον σου καὶ οὐκ ἔστιν αὐτοῖς σκάνδαλον.

Εἰ[vii)] γὰρ τὸν κόσμον κατέλιπες καὶ τοὺς κατὰ σάρκα γονεῖς καὶ συγγενεῖς καὶ φίλους καὶ πλοῦτον καὶ πατρίδα διὰ τὸν Κύριον, τί τὸ ὄφελος ἐάνπερ καὶ ὧδε ἐλθὼν τοῦ σωθῆναι τὰ ἐναντία πράττῃς; Καὶ ἁμαρτάνεις μὲν ἔναντι Κυρίου καὶ ἀργὸν τὸ ὄνομα τοῦ μοναχοῦ περίκεισαι. Παρὰ δὲ τῶν ἀνθρώπων μακαρίζῃ τῶν ποτε γνωρίμων σου λεγόντων· Μακάριος ὁ δεῖνα, ὅτι ἐμίσησε τὸν κόσμον τοῦτον καὶ τὴν δόξαν αὐτοῦ καὶ τὴν ἀπάτην αὐτοῦ καὶ οὐκέτι φροντίζει γηΐνου τινός· ἀνεχώρησε γὰρ καὶ γέγονε μοναχός. Καὶ ἰδοὺ σὺ ὧδε ἀμονάχως διάγεις.

Σκοπήσωμεν ποία αἰσχύνη καταλήψεται ἡμᾶς, ἐάνπερ οἱ μακαρίζοντες νῦν ἡμᾶς προάξουσιν ἡμῶν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν καὶ ἐὰν οἱ νῦν προσκυνοῦντες ἡμᾶς καὶ λέγοντες· Εὔξασθε ὑπὲρ ἡμῶν δοῦλοι Χριστοῦ τῶν ἁμαρτωλῶν, αὐτοὶ μὲν εὑρεθῶσιν ἐν ἀνέσει, ἡμεῖς δὲ ἐν στενοῖς διὰ τὰ πλημμελήματα ἡμῶν· οὐ γὰρ ἐπίσης ἐκείνοις καὶ ἡμεῖς κριθησόμεθα· Ὧ γὰρ ἐνεπιστεύθη, φησί, πολύ, πολὺ καὶ ἀπαιτηθήσεται· καὶ ὁ εἰδὼς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου αὐτοῦ καὶ μὴ ποιήσας αὐτὸ δαρήσεται πολλάς.

Διό, ἀγαπητέ, νήψωμεν παρακαλῶ, ὡς ἔτι καιρὸν ἔχομεν· ἰδοὺ γὰρ τὸ στάδιον ἀνέῳκται πᾶσι καὶ ὁ ἀγωνοθέτης λέγει διὰ τοῦ ἀποστόλου· Οὕτω τρέχετε ἵνα καταλάβητε· καὶ πᾶς ὁ ἀγωνιζόμενος πάντα ἐγκρατεύεται· καὶ πάλιν φησίν· Οὐδεὶς στρατευόμενος ἐμπλέκεται ταῖς τοῦ βίου πραγματείαις, ἵνα τῷ στρατολογήσαντι ἀρέσῃ· ἐὰν δὲ καὶ ἀθλῇ τις, οὐ στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ.

Ἀδελφέ[viii)], γίνωσκε ὅτι ὁ θέλων γενέσθαι μοναχὸς καὶ ὕβριν καὶ ἐξουδένωσιν καὶ ζημίαν μὴ ὑποφέρων, οὐ δύναται γενέσθαι μοναχός.

Ἀγαπητὲ[ix)] ἀδελφέ, ἐὰν ἀποταξάμενος τῷ κόσμῳ γίνῃ μοναχός, νῆφε, ὅτι πολλαὶ αἱ μεθοδεῖαι τοῦ ἐχθροῦ. Μήποτε εὑρὼν ἐν σοὶ χώραν διὰ τῆς ἀμελείας

2 ἔστι γενέσθαι : ἔσται V ‖ ὑπομονῆς : διαμονῆς Q ‖ 6 ἐπὶ — διαγωγῇ : διὰ τῆς ἀγαθῆς σου διαγωγῆς P ‖ 10 add. σοι post τί β ‖ 12 περίκεισαι : παράκεισαι Ed : περί- (al.m.) Q ‖ 14 τὴν ἀπάτην αὐτοῦ καὶ in marg. (al.m.) O ‖ 18 νῦν (1) om. Q ‖ 23 αὐτὸ om. P ‖ 24 ἀγαπητέ : ἀγαπητοί P ‖ 32 κόσμῳ : βίῳ E W

După cum nu-i cu putință să cumperi cu bani, fără osteneală, stiința de carte sau vreun meșteșug, tot așa nu poți să ajungi monah fără grijă și răbdare statornică.

Fii cu trezvie așadar, frate, ca un bun ostaș, și nu nesocoti darul ce ți s-a dat, ca nu cumva să fii osândit îndoit: pentru că îi mâhnești pe oameni – pe părinții după trup – și pentru că nu ești plăcut lui Dumnezeu. Ci te luptă ca și cei ce te văd să-L slăvească pe Dumnezeu pentru buna ta viețuire. Că scris
este: *Cei ce se tem de tine mă vor vedea și se vor veseli*; și iarăși: *Pace multă au* Ps.118,74.
cei ce iubesc legea Ta și nu le este lor sminteală. Ps.118,165.

Cu ce-ți este de folos că ai lepădat pentru Domnul lume, părinți după trup, rude și prieteni, patrie și bogăție, dacă și aici, unde ai venit să te mântuiești, lucrezi cele potrivnice? Păcătuiești în fața Domnului și porți degeaba numele de monah. Că te fericesc oamenii care te-au cunoscut odinioară, zicând: „Fericit e cutare, că a urât lumea asta, slava și înșelăciunea ei, și nu se mai grijește de nimic pământesc; a plecat și s-a făcut monah". Și uite că tu petreci aici ca nemonah.

Să ne gândim ce rușine ne va cuprinde, dacă cei ce ne fericesc acum vor merge înaintea noastră în Împărăția cerurilor; și cei care astăzi ne fac plecăciune, zicând: „Robii lui Hristos, rugați-vă pentru noi păcătoșii!", vor fi găsiți întru odihnă iar noi în strâmtorare, din pricina păcatelor noastre. Fiindcă nu vom fi judecați cu aceeași măsură: *Cel căruia*, zice, *i s-a încredințat mult, mult
i se va cere; iar cel care a știut voia Domnului său și n-a făcut-o, va fi bătut* cf.Lc.12,
mult. 47-48.

De aceea iubite, rogu-te, să fim cu trezvie atât cât mai avem vreme. Iată, arena s-a deschis tuturor și Cel ce rânduiește întrecerea zice prin Apostol:
Alergați așa ca să luați răsplata; orice luptător se înfrânează de la toate. Și ia- 1Co.9,24-25
răși zice: *Nici un oștean nu se încurcă cu treburile vieții, ca să-i placă celui ce l-a chemat la oaste; iar dacă se luptă cineva, nu e încununat dacă nu s-a luptat
după lege.* 2Tim.2,4-5.

Frate, cunoaște că cel care vrea să fie monah și nu rabdă ocara, disprețul și paguba, monah nu poate fi.

Iubite frate, dacă lepădându-te de lume te faci monah, fii cu trezvie, căci multe sunt vicleșugurile diavolului. Ca nu cumva, din pricina delăsării tale, să-și găsească loc în tine și să te întoarcă de la calea cea dreaptă, șoptindu-ți unele ca acestea: „Iată, te-ai îndepărtat de oameni și te-ai așezat la chilie. Și

ὑποβάλῃ σοι τοιαῦτα καὶ ἐκτρέψῃ σε τῆς εὐθείας ὁδοῦ λέγων· Ἰδοὺ ἀπεχώρισας σεαυτὸν τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐκάθισας ἐν κελλίῳ. Τί οὖν, οὐχὶ καὶ τὰ θηρία ἡσυχάζουσιν εἰς τοὺς φωλεοὺς αὐτῶν; Σὺ οὖν ἐπιτίμησον αὐτῷ καὶ εἰπέ· Ὁ Κύριός σε καταργήσει διάβολε, ὅτι τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐποίησε κατ' εἰκόνα ἰδίαν καὶ ὁμοίωσιν, θηρίοις ἀλόγοις αὐτὸς παρείκασας. Οὐ παύῃ, ἐχθρὲ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ γένους ἡμῶν πολέμιε, διαστρέφων τὰς ὀρθὰς ὁδοὺς τοῦ Κυρίου;

Ἄκουε οὖν, μισόκαλε, τὴν διαφορὰν τοῦ μοναχικοῦ βίου πρὸς τὸν κοσμικόν· ὁ θέλων γενέσθαι μοναχὸς πρῶτον ἀποτάσσεται τῷ κόσμῳ, εἶτα καὶ τοῖς ἰδίοις θελήμασι, καὶ λαμβάνει τὸν σταυρὸν αὐτοῦ καὶ ἀκολουθεῖ τῷ Σωτῆρι ἡμῶν Χριστῷ· οὐ φιλονεικεῖ, οὐ καταρᾶται, οὐκ ὀμνύει, οὐ δυσφημεῖ, οὐ μελετᾷ λόγους ψευδεῖς διὰ τῆς εὐλάλου καὶ φλυάρου φιλοσοφίας· ἐγκρατεύεται, οὐ σπαταλᾷ· φίλους ἔχει τοὺς τῷ Θεῷ δουλεύοντας ὁμοίως αὐτῷ, ἐχθρὸν δὲ ἀνθρώπων μὲν οὐδένα, μόνον δὲ σὲ τὸν διάβολον· οὐκ ἐκθλίβει τινά, οὐκ ἀδικεῖ· μᾶλλον δὲ καὶ ἀδικούμενος εὐχαρίστως φέρει· τῇ ἀνεξικακίᾳ ἐμπρέπει· οὐ μαίνεται ἐπὶ τῷ συναγάγαι πλοῦτον· πῶς γὰρ ὁ σκορπίσας ὃν εἶχε καὶ τὴν πτωχείαν αὐθαιρέτως ἑλόμενος καὶ ταύτην ἔχων δόξαν καὶ καύχημα; Οὐ πραγματεύεται, οὐ φροντίζει οἴκου ἢ πῶς ἀρέσει γυναικί, οὐ μεριμνᾷ πῶς στρατεύσει τοὺς ἑαυτοῦ υἱοὺς ἢ τὴν θυγατέρα ἐκδώσει ἀνδρί· οὐ δέδεται περισπασμοῖς, ἀλλὰ σχολάζει τῇ ἑαυτοῦ σωτηρίᾳ· οὐ ζητεῖ δόξαν παρὰ ἀνθρώπων, οὐκ ἐπαίρεται, ἀλλὰ ταπεινοφρονεῖ μᾶλλον· καὶ χρηστὸς καὶ ἐπιεικὴς πρὸς πάντας ἐστί· ψάλλει καὶ οὐ τραγῳδεῖ, προσεύχεται καὶ οὐ μετεωρίζεται· καὶ ἀντὶ αὐλῶν καὶ τυμπάνων καὶ μουσικῶν τῇ ψαλμῳδίᾳ καὶ τῇ προσευχῇ κέχρηται· ἀντὶ τοῦ γελᾶν πενθεῖ καὶ δακρύει ἐν τῷ ἐνδοτάτῳ ταμιείῳ, καὶ τοῦ οἴκου καὶ τῆς ψυχῆς, ἄφεσιν ἁμαρτιῶν αἰτούμενος· οὐχ ὑπὲρ ἑαυτοῦ δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ ὅλου τοῦ κόσμου προσεύχεται· οὐ παραβάλλει ματαίαις θεωρίαις, ἀλλὰ ἁγίοις ἀνδράσι. Τὰς χεῖρας οὐκ εἰς τάβλην ἐκτείνει, τὴν ἐρημοῦσαν οἴκους καὶ ψυχὰς τῶν τερπομένων ἐν αὐτῇ, ἀλλ' εἰς τὸ κατὰ Θεὸν ἔργον καὶ ἀνάγνωσιν τῶν θείων γραφῶν· ἀμεριμνεῖ γονέων, συγγενῶν καὶ πάντων τῶν γηΐνων πραγμάτων· ἀεὶ ἐνθυμεῖται τὴν μέλλουσαν κρίσιν καὶ τὰς τοῦ Σωτῆρος ἐπαγγελίας καὶ τῇ μνήμῃ ταύτῃ ἀναζωπυρεῖται τὸ πνεῦμα τὸ ἐν αὐτῷ καὶ φυγαδεύει τὴν λύπην καὶ ἀκηδίαν· ἥκει σωματικὴ ἀρρωστία καὶ χαίρει ὅτι ἐγγὺς ὁ στέφανος· ἀνθίσταται πάσαις ταῖς τοῦ σώματος ἡδοναῖς ἀναλογιζόμενος τὴν πικρίαν τῶν αἰωνίων κολάσεων, αἳ τοὺς ἡδυπαθεῖς περιμένουσι· λοιδορούμενος εὐλογεῖ,

4 καταργήσει M V : καταργήσοι P Q Ed ‖ 6 ὁδοὺς : ᾠδὰς V ‖ 7 μοναχικοῦ βίου : μοναχοῦ *β* ‖ 11 εὐλάλου καὶ P Q W : εὐλάβου καὶ M V : om. Ed ‖ 12 ὁμοίως : ὁμοίους P ‖ 14 ἐμπρέπει : ἐντρέπει P ‖ 23 τοῦ οἴκου καὶ : τῷ οἴκῳ P ‖ 30 τὸ πνεῦμα om. Q Ed

ce-i cu asta? Oare fiarele nu se liniştesc şi ele în culcuşurile lor?" Tu ceartă-l şi spune-i: „Domnul o să te surpe, diavole, că pe omul pe care l-a făcut după chipul şi asemănarea Sa, tu îl pui alături de fiare necuvântătoare. Vrăjmaş al adevărului şi duşman al neamului nostru, nu încetezi să strici căile drepte ale Domnului?

Deci ascultă, urâtorule de bine, cu ce se deosebeşte viața călugărească de cea lumească: Cel care voieşte să fie monah mai întâi se leapădă de lume, apoi şi de voile proprii, îşi ia crucea şi urmează Mântuitorului nostru Hristos. Nu se sfădeşte, nu blestemă, nu se jură, nu vorbeşte de rău. Mintea nu-i stă la cuvintele mincinoase ale filozofiei limbute şi flecare[36]. Se înfrânează şi nu se desfată. Are prieteni pe cei ce slujesc lui Dumnezeu, asemenea lui, iar vrăjmaş, pe nici unul dintre oameni, ci numai pe tine, diavole! Pe nimeni nu asupreşte, nici nu nedreptăţeşte; mai degrabă el fiind nedreptățit, îndură cu bucurie. Este minunat întru nerăutate. Nu-l stăpâneşte nebunia strângerii de bogăţie; cum ar putea face altfel cel ce şi-a împărțit avutul şi de bună voie a ales sărăcia, având-o drept slavă şi laudă? Nu face negoț, nici nu are grija casei, sau cum să placă femeii. Nu se îngrijeşte cum îi va rândui la oaste pe fiii săi, sau cum să-şi mărite fata. Nu-i legat de griji, ci se îndeletniceşte cu mântuirea lui. Nu caută slavă de la oameni, nu se mândreşte, ci mai degrabă cugetă smerit. E bun şi îngăduitor față de toți. Cântă psalmi, nu cântece lumeşti. Se roagă şi mintea nu i se împrăştie; în loc de fluiere, tobe şi organe, se foloseşte de psalmodie şi rugăciune. În loc să râdă, se tânguie cu inima şi plânge în cămara cea de taină a casei şi a sufletului, cerând iertare păcatelor. Nu se roagă numai pentru sine, ci pentru întreaga lume. Nu cercetează priveliști deşarte, ci bărbați sfinți. Nu pune mâna pe jocuri de noroc[37], care lasă pustii casele şi sufletele celor care îşi găsesc plăcerea în ele, ci pe lucrul lui Dumnezeu şi pe citirea Sfintelor Scripturi. Nu are grija părinților, a rudelor şi a celorlalte lucruri pământeşti. Are pururea în minte judecata ce va să vină şi făgăduințele Mântuitorului; şi cu această pomenire reînsuflețeşte duhul dintr-însul şi alungă întristarea şi akedia. De îi vine vreo boală trupească se bucură, căci aproape e cununa. Stă împotriva tuturor plăcerilor trupeşti, cugetând la amarul chinurilor veşnice, care îi aşteaptă pe cei robiți plăcerilor.

[36] Înțelepciunea lumii e destoinică în cuvânt şi seducătoare după măsură omenească, dar în fața cunoştinței duhovniceşti adevărurile ei sunt simple flecăreli. Căci *înțelepciunea lumii acesteia nebunie este în fața lui Dumnezeu* (1 Co. 3,19).
[37] În text τάβλη – joc de noroc cu zaruri al antichității.

βλασφημούμενος παρακαλεῖ, συκοφαντούμενος μακροθυμεῖ, βασανιζόμενος ὑποφέρει, ἐνθυμούμενος τὰ τοῦ Σωτῆρος παθήματα.

Ταῦτα καὶ πλείονα τούτων καὶ μείζονα τὰ ἔργα τοῦ ἀληθινῶς μοναχοῦ. Καὶ πῶς σύ, μισάνθρωπε καὶ μισόκαλε, τὸν τοιοῦτον βίον τῷ κοσμικῷ παρεικάζεις; Ἀπόστηθι οὖν ἀπ' ἐμοῦ, πονηρέ, ὁ Κύριός σοι ἐπιτάσσει δι' ἐμοῦ τοῦ ἁμαρτωλοῦ, καὶ ἐξερευνήσω τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ μου.

Οὕτως οὖν, ἀγαπητέ, ἀνθίστασο τῷ τὰ τοιαῦτά σοι ὑποβάλλοντι καὶ φεύξεται ἀπὸ σοῦ συνεργίᾳ τῆς χάριτος.

Δ'. Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐου

Οὐαί[i] ἡμῖν, ὅτι τὸ ἐν ἀκαθαρσίαις μιαινόμενον σῶμα ἡμῶν οἱ φιλόχριστοι τῶν ἀνθρώπων προσκυνοῦσι καὶ κατασπάζονται, ἡμεῖς δὲ ἐσμὲν τάφοι κεκονιαμένοι τὴν θανατηφόρον ἁμαρτίαν ἐξόζοντες.

Οὐαί[ii] ἡμῖν, ὅτι μωροὶ ὄντες καὶ ἄφρονες τοὺς ἐπαίνους τῶν ἁγίων καὶ οὐ τὰς ἐργασίας αὐτῶν ἀγαπῶμεν καὶ ἁρπάζομεν. Καὶ[iii] ῥυποῦντες ἀεὶ τὰς ψυχὰς ἡμῶν τοῖς ἀκαθάρτοις λογισμοῖς ὑπονοίας ἔχειν ἁγίων καὶ ταῖς προσηγορίαις ἐκείνων τιμᾶσθαι βουλόμεθα.

Ε'. Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου

Γίνωσκε, ἀδελφέ, ὅτι ὁ μὴ ἑαυτὸν τελείως τῷ σταυρῷ ἐπιδιδοὺς ἐν φρονήματι ταπεινώσεως καὶ ἐξουδενώσεως καὶ ῥίψας ἑαυτὸν ὑπὸ πάντων καταφρονεῖσθαι καὶ καταπατεῖσθαι, ἀδικεῖσθαί τε καὶ καταγελᾶσθαι καὶ χλευάζεσθαι, καὶ ταῦτα πάντα μετὰ χαρᾶς διὰ τὸν Κύριον ὑπομένων καὶ μὴ ἐκδικῶν ὅλως τὰ ἀνθρώπινα, δόξαν ἢ τιμὴν ἢ ἔπαινον ἢ ἡδονὴν βρώσεως ἢ πόσεως ἢ ἐνδύματος, μοναχὸς ἀληθινὸς γενέσθαι οὐ δύναται.

Τοιούτων οὖν ἡμῖν ἀγώνων καὶ ἄθλων καὶ στεφάνων προκειμένων, μέχρι πότε ἡμεῖς ὑπὸ τῆς ἐσχηματισμένης εὐσεβοῦς μορφώσεως διαχλευαζόμεθα μετὰ ἐπιθέσεως τῷ Κυρίῳ δουλεύοντες, ἄλλο τοῖς ἀνθρώποις νομιζόμενοι καὶ ἄλλο τῷ τὰ κρυπτὰ γινώσκοντι φαινόμενοι; Ἅγιοι γὰρ παρὰ πολλῶν νομιζόμενοι, ἄγριοι τὸ ἦθος ἀκμὴν τυγχάνοντες, μόρφωσιν εὐσεβείας ἀληθοῦς ἔχοντες, τὴν δὲ δύναμιν αὐτῆς ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ μὴ κεκτημένοι· ἐν τῇ νομιζομένῃ τοῦ ἔξωθεν ἀνθρώπου δικαιοσύνῃ στηριζόμενοι καὶ τοῖς φαινομένοις ἐπιτηδεύμασι τοῖς ἀνθρώποις ἀρέσκειν βουλόμενοι καὶ τὰς παρ' αὐτῶν τιμὰς καὶ ἐπαίνους θηρώ-

---

3 ἀληθινῶς : ἀληθινοῦ *β* ‖ 10 ὅτι om. V ‖ 17 Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου om. V

Ocărât, binecuvântează; hulit, mângâie; defăimat, rabdă îndelung; chinuit, îndură având în minte patimile Mântuitorului.

Acestea și altele, mai multe și mai mari, sunt lucrările adevăratului monah. Iar tu, urâtorule de bine și de oameni, cum de asemuiești o astfel de viață cu cea lumească? Fugi de la mine, vicleanule – Domnul îți poruncește prin mine păcătosul – *și voi cerceta poruncile Dumnezeului meu*". *cf.Ps.118, 115.*

Așa, iubite, stai împotriva celui ce-ți strecoară asemenea gânduri și, cu împreună lucrarea harului, va pleca de la tine.

4. A lui Avva Isaia

Vai nouă, că iubitorii de Hristos ne fac plecăciuni și se închină cu evlavie trupului nostru întinat întru necurății; iar noi suntem morminte văruite care răspândesc duhoarea păcatului aducător de moarte.

Vai nouă, nebuni fără de minte, că iubim și înhățăm laudele ce se cuvin sfinților și nu lucrarea lor. Și în timp ce ne spurcăm neîncetat sufletele cu gânduri necurate, vrem să fim crezuți sfinți și să fim cinstiți cu numirile acelora.

5. A lui Avva Marcu

Să știi, frate, că nu poate fi monah adevărat cel care nu se pune pe sine însuși desăvârșit pe cruce, cu cuget de smerenie și dispreț de sine; cel care nu se aruncă la pământ să fie nesocotit și călcat în picioare, nedreptățit, batjocorit și luat în râs de toți, răbdând cu bucurie toate acestea pentru Domnul, fără să caute deloc lucruri omenești – adică slavă, cinste, laudă, plăcerea bucatelor, băuturilor sau veșmintelor.

Având înaintea noastră asemenea lupte, răsplăți și cununi, până când ne vom batjocori pe noi înșine cu păruta înfățișare cucernică, slujind cu fățărnicie Domnului, așa încât altceva să ne creadă oamenii și altfel să ne arătăm Celui ce cunoaște cele ascunse? Căci fiind socotiți sfinți de mulți, suntem încă sălbatici cu năravul; având înfățișarea adevăratei cucernicii, nu am dobândit și puterea ei înaintea lui Dumnezeu. Ne bizuim pe părelnica dreptate a omu- *cf.2Tim.3,5.*
lui din afară și căutăm să fim pe placul oamenilor prin făptuiri la vedere; vânăm cinstiri și laude de la ei, cu totul străini de viețuirea după conștiință.

μενοι, τὴν δὲ κατὰ συνείδησιν πολιτείαν ὅλως ἀγνοοῦντες· παρθένοι καὶ ἁγνοὶ παρὰ πολλῶν νομιζόμενοι καὶ παρὰ τῷ κατανοοῦντι τὰ κρυπτὰ ἐν ἀκαθαρσίαις συγκαταθέσεως λογισμῶν πορνικῶν ἔνδοθεν μολυνόμενοι καὶ ταῖς ἐνεργείαις τῶν παθῶν βορβορούμενοι· καὶ διὰ τὴν ἐσχηματισμένην ἡμῶν ἄσκησιν ἔτι καὶ τοῖς ἐπαίνοις τῶν ἀνθρώπων ὑπτιούμενοι καὶ τὸν νοῦν ἐκτυφλούμενοι.

Ἥξει πάντως ὁ τὰ κρυπτὰ τοῦ σκότους ἀποκαλύπτων καὶ φανερῶν τὰς βουλὰς τῶν καρδιῶν ἀπαραλόγιστος δικαστής, ὁ τὸ σχῆμα τὸ ἔξωθεν περιαιρῶν καὶ τὴν ἀλήθειαν τὴν ἔνδοθεν κεκρυμμένην φανερῶν· ὅς τοὺς οὕτω καθ' ὑπόκρισιν πολιτευσαμένους ἐπὶ τῆς ἄνω ἐκκλησίας τῶν ἁγίων καὶ πάσης τῆς ἐπουρανίου στρατιᾶς θριαμβεύσει καὶ δεινῶς αἰσχυνομένους εἰς τὸ ἐξώτερον παραπέμψει σκότος, κατὰ τὰς μωρὰς ἐκείνας παρθένους, αἵτινες τὴν μὲν ἔξωθεν τοῦ σώματος παρθενίαν ἐφύλαξαν – περὶ γὰρ ταύτης οὐδὲν ἐνεκλήθησαν –, ἀλλὰ καὶ ἔλαιον μερικῶς ἐν τοῖς ἀγγείοις εἶχον, τουτέστιν ἀρετῶν τινων τῶν φαινομένων καὶ κατορθωμάτων ἐτύγχανον μέτοχοι, διὸ καὶ αἱ λαμπάδες αὐτῶν ἧπτον μέχρι τινός· διὰ δὲ ἀμέλειαν καὶ ἄγνοιαν καὶ ῥαθυμίαν πρόνοιαν οὐκ ἐποιήσαντο καὶ τὸν κρυπτόμενον ἔσωθεν τῶν παθῶν ἐσμὸν ἐκκαθᾶραι, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἀντικειμένων ἐνεργειῶν ἐφθείροντο αὐτῶν τὰ νοήματα καὶ ἐν τῇ τῶν λογισμῶν συγκαταθέσει ἐκοινώνουν αὐτοῖς· διὸ καὶ τοιούτου τέλους ἔτυχον νυμφίου χαρᾶς στερηθεῖσαι καὶ νυμφῶνος ἐπουρανίου ἀποκλεισθεῖσαι.

Ταῦτα οὖν λογιζόμενοι καὶ διακρίνοντες καὶ δοκιμάζοντες γνῶμεν ἐν τίσιν ἐσμέν, ἵνα ὡς ἔτι καιρὸν μετανοίας ἔχομεν, ἑαυτοὺς διορθωσώμεθα, ὅπως τὰ καλὰ ἡμῶν ἔργα καθαρῶς ἐπιτελούμενα καὶ σαρκικῷ φρονήματι μὴ ἐπιμιγνύμενα, τῷ ἐπουρανίῳ ἀρχιερεῖ Χριστῷ εὐπρόσδεκτα γένηται καὶ μὴ ἀπόβλητα ὡς θυσία ἐπίμωμος.

ς'. Τοῦ ἀββᾶ Κασσιανοῦ

Ἐκ τῆς παραινέσεως τοῦ ὁσίου πατρὸς Πινουφρίου, ἣν πρός τινα ἀποτασσόμενον πεποίηται.

Ἀδελφέ, ἔγνως πόσον χρόνον πρὸ τῶν θυρῶν διατελέσας σήμερον ἐδέχθης; Ἐπίγνωθι τοίνυν ὅτι τούτου χάριν ἀνεβαλλόμεθα τοῦ δέξασθαί σε, οὐχ ὅτι τῆς σωτηρίας σου καὶ πάντων τῶν εἰς Χριστὸν ἐπιστρεφόντων οὐκ ἐπιθυμοῦμεν, ἀλλ' ἵνα μὴ προπετῶς καὶ ὡς ἔτυχεν ὑποδεχόμενοι ἡμεῖς μὲν παρὰ

2 κατανοοῦντι : νοοῦντι *α* ‖ 28 πρὸ τῶν θυρῶν om. V ‖ 28-29 ἐδέχθης : προσεδέχθης *β* ‖ 30-31 ἐπιθυμοῦμεν : ἐπιποθοῦμεν *β*

Feciorelnici și neprihăniți în ochii multora, suntem întinați lăuntric, înaintea Celui care vede cele ascunse, de necurățiile învoirilor cu gândurile desfrânate, și tăvăliți în mocirlă de lucrările patimilor; orbi la minte și făloși din pricina nevoinței noastre prefăcute, dar și a laudelor oamenilor.

Va veni, însă, negreșit Cel care descoperă tainele întunericului și dă la iveală sfaturile inimilor, Judecătorul neînșelat, Cel care înlătură chipul din afară și vădește adevărul ascuns înlăuntru. El îi va da în vileag înaintea Bisericii sfinților și a întregii oștiri cerești pe cei ce au umblat cu fățărnicie și îi va trimite cu mare rușine în întunericul cel mai din afară, ca pe fecioarele fără de minte. Acelea păziseră pe din afară fecioria trupului – căci nu fuseseră învinuite pentru aceasta –, ba chiar aveau și ceva untdelemn în vase, adică se împărtășeau de oarecari virtuți și isprăvi la vedere, fapt pentru care candelele lor au ars până la o vreme; însă din nepăsare, neștiință și trândăvie nu s-au îngrijit să curățească și roiul de patimi ascuns înlăuntrul lor, ci cugetele lor erau stricate de lucrările vrăjmașilor și, prin învoirea cu gândurile [păcătoase], se însoțeau cu ele. De aceea au și avut un asemenea sfârșit, închise în afara cămării cerești și lipsite de bucuria Mirelui. cf.Mt.25,1-13.

Așadar, cugetând, judecând și cercând aceste lucruri, să cunoaștem cum suntem, ca să ne îndreptăm cât mai avem încă vreme de pocăință. Încât faptele noastre bune, săvârșite curat și neamestecate cu cuget trupesc, să fie bine primite de Hristos, Arhiereul cel ceresc, și nu lepădate ca o jertfă cu meteahnă.

6. A lui Avva Casian

Din povețele Cuviosului Părinte Pinufrie către cineva care se lepădase de lume.

Frate, ai văzut cât timp ai stat la poarta [mănăstirii] până ce astăzi ai fost primit? Să știi, dar, că n-am zăbovit să te îngăduim între noi pentru că nu dorim mântuirea ta și a tuturor celor care se întorc la Hristos, ci ca nu cumva, primindu-te pripit și la întâmplare, pe de o parte noi să dăm socoteală lui Dumnezeu pentru grabă și ușurătate, iar pe de alta, să te supunem pe tine

Θεῷ κουφότητος καὶ εὐχερείας δίκας ὑφέξομεν, σὲ δὲ ὑπεύθυνον βαρυτέρας τιμωρίας ποιήσωμεν, εἰ πρὸς τὸ παρὸν προπετῶς ὑποδεχθεὶς καὶ μὴ μαθὼν τὸ βάρος καὶ τὴν ἀκρίβειαν τοῦ ἐπαγγέλματος, μετὰ ταῦτα χαῦνος καὶ ῥάθυμος ἀποδειχθείης. Ὥσπερ γὰρ τοῖς πιστῶς δουλεύουσι τῷ δεσπότῃ δόξα καὶ τιμὴ πρὸς τὸ μέλλον ἐπήγγελται, οὕτω τιμωρίαι βαρύταται ἑτοιμάζονται τοῖς χλιαρῶς καὶ ῥαθύμως προσερχομένοις ταύτῃ τῇ πολιτείᾳ. Βέλτιον γάρ ἐστι, κατὰ τὴν γραφήν, μὴ εὔξασθαι ἢ εὔξασθαι καὶ μὴ ἀποδοῦναι· καὶ πάλιν εἴρηται· Ἐπικατάρατος ὁ ποιῶν τὸ ἔργον Κυρίου ἀμελῶς. Διὰ τοῦτο πρὸ πάντων ὀφείλεις μαθεῖν τὴν αἰτίαν τῆς ἀποταγῆς· ἐὰν γὰρ ταύτην καταλάβῃς, δύνασαι γνῶναι καὶ τί σε δεῖ ποιεῖν.

Ἡ ἀποταγὴ οὐδὲν ἄλλο καθέστηκεν εἰ μὴ σταυροῦ καὶ θανάτου ἐπαγγελία. Γίνωσκε οὖν ἀπὸ τῆς σήμερον ἡμέρας τεθνηκέναι σε καὶ ἐσταυρῶσθαι τῷ κόσμῳ καὶ τὸν κόσμον σοί, κατὰ τὸν ἀπόστολον, καὶ καταμάνθανε τίς ἡ δύναμις τῆς σταυρώσεως, ἐπειδὴ οὐκέτι λοιπὸν σὺ ζῇς, ἀλλ' ἐκεῖνος ἐν σοὶ ζῇ ὁ ὑπὲρ σοῦ σταυρωθείς. Τούτῳ τοίνυν τῷ τύπῳ καὶ τῷ σχήματι, ᾧ ὁ δεσπότης ὑπὲρ ἡμῶν ἐκρεμάσθη, καὶ ἡμᾶς ὁμοίως ἐπάναγκές ἐστιν ἐν τῷ βίῳ τούτῳ διάγειν, καθὼς εὔχεται ὁ μακάριος Δαβίδ, ἐκ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ παρακαλῶν καθηλωθῆναι τὰς σάρκας αὐτοῦ. Ὡς γὰρ ὁ τὸ σῶμα ἔχων καθηλωμένον ἐν τῷ ξύλῳ ἀκίνητός ἐστι πρὸς πᾶσαν ἐργασίαν, ἣν ἂν ἐθέλοι, οὕτως ὁ τῷ θείῳ φόβῳ καθηλωμένον ἔχων τὸν λογισμὸν ἀκίνητός ἐστι πρὸς πᾶν θέλημα σαρκικόν. Καὶ ὥσπερ ὁ σταυρῷ προσηλωμένος οὐκέτι τὰ παρόντα λογίζεται οὐδὲ τοῖς ἰδίοις θελήμασι συνδιατίθεται, οὐκ ἐπιθυμίᾳ ταράσσεται, οὐ φροντίδι τοῦ κτᾶσθαι κατατέμνεται, οὐχ ὑπερηφανίᾳ φυσιοῦται, οὐ φιλονεικίᾳ, οὐ φθόνῳ ἐξάπτεται, οὐ περὶ τῶν παρουσῶν ἀτιμιῶν ἀλγεῖ, οὐ τὰς παρελθούσας ὕβρεις ἀναλογίζεται – μικρὸν γὰρ ὕστερον τὴν ἐκ τοῦ βίου ἔξοδον προσδέχεται διὰ τοῦ σταυροῦ –, οὕτως ὁ ἀποταξάμενος γνησίως τῷ κόσμῳ καὶ τῷ θείῳ φόβῳ ὡς ἐν σταυρῷ προσηλωμένος καὶ τὴν ἐκ τοῦ βίου τούτου μετάστασιν καθ' ἑκάστην ἐκδεχόμενος, ἀκινήτους καὶ ἀνενεργήτους ἔχει πάσας τὰς ἐπιθυμίας καὶ τὰς σαρκικὰς διαθέσεις.

Φυλάττου τοιγαροῦν μήποτε τούτων ἀναλαβεῖν ἐπιθυμήσῃς, ὧν ἀποτασσόμενος ἀποβέβληκας· κατὰ γὰρ τὴν ἀπόφασιν τοῦ δεσπότου, ὁ βαλὼν τὴν χεῖρα ἐπ' ἄροτρον καὶ στραφεὶς εἰς τὰ ὀπίσω οὐκ εὔθετός ἐστιν ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν. Καὶ ὁ πρὸς τὰ ταπεινά τε καὶ γήϊνα τοῦ κόσμου τούτου πράγματα ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς πολιτείας καταβαίνων πάλιν παρ' ἐντολὴν τοῦ Χριστοῦ πράττει τοῦ δώματος καταβαίνων καὶ ἆραί τι τῶν τοῦ οἴκου ἐπιχειρῶν.

---

12 add. ὅτι post οὖν *β* ‖ 24 περὶ : ὑπὸ Q ‖ 30 μήποτε ... ἐπιθυμήσῃς : μηδέποτε ... ἐνθυμήσεις *α*

unei mai mari osânde, dacă, fiind acum primit în pripă, fără a pricepe povara și asprimea cinului călugăresc, ai să te arăți mai târziu trândav și molatic. După cum celor care Îi slujesc Stăpânului cu credință le este făgăduită slavă și cinste, tot așa li se gătesc pedepse foarte grele celor care se apropie de această viețuire cu [suflet] căldicel și trândav. Fiindcă, *mai bine este*, după Scriptură, *să nu făgăduiești, decât să făgăduiești și să nu împlinești*. Și iarăși *Ecc.5,4.* scris este: *Blestemat este cel ce face lucrul Domnului cu nepăsare*. De aceea, *Ir.31(48),10.* ești dator să afli înainte de toate pricina lepădării de lume; dacă o pricepi, poți cunoaște și ceea ce trebuie să faci.

Lepădarea de lume nu e nimic altceva decât făgăduința crucii și a morții. Să știi, așadar că începând cu ziua de astăzi ai murit și ești răstignit pentru lume și lumea pentru tine, după cuvântul Apostolului. Și pricepe bine care *cf.Ga.6,14.* este puterea răstignirii, căci de-acum înainte nu mai trăiești tu, ci trăiește în tine Acela care S-a răstignit pentru tine. Cu această pildă și chip al crucii, de care Stăpânul a fost atârnat pentru noi, e de neapărată trebuință să ne petrecem viața, precum se roagă fericitul David, cerând ca trupul să-i fie țintuit cu frica lui Dumnezeu. După cum cel cu trupul țintuit pe lemn e nemișcat spre *Ps.118,120.* orice lucrare ar vrea să facă, tot așa, cel care are cugetul țintuit cu frica dumnezeiască este nemișcat către toată voia trupească. Și după cum cel pironit pe cruce nu mai cugetă la cele de acum, nici nu-și mai urmează voile proprii, nu e tulburat de poftă, nici sfâșiat de grija câștigului, nu se mai semețește cu mândrie, nu se aprinde cu duh de sfadă sau invidie, nu-l dor necinstirile de acum, nici nu-și amintește de ocările trecute – fiindcă așteaptă să iasă din viață în scurtă vreme prin cruce –, tot așa, cel ce se leapădă cu adevărat de lume, pironit ca pe cruce cu dumnezeiasca frică, așteptând în fiecare zi mutarea din această viață, are toate poftele și pornirile trupești nemișcate și nelucrătoare.

Păzește-te așadar ca nu cumva să poftești să iei din nou ceva din acelea pe care le-ai alungat de la tine atunci când te-ai lepădat de lume. Căci, după cuvântul Stăpânului: *Cel care pune mâna pe plug și se întoarce la cele dina-* *Lc.9,62.* *poi nu este potrivit pentru Împărăția lui Dumnezeu*. Și cel care se coboară iarăși de la viețuirea cea înaltă la lucrurile neînsemnate și pământești ale lumii acesteia făptuiește împotriva poruncii lui Hristos, coborându-se de pe acoperiș și încercând să ia ceva din cele ale casei. *cf.Mt.24,17.*

Păzește-te ca nu cumva să-ți ridici iarăși împotrivă mândria pe care acum, la început, ai călcat-o în picioare cu căldura smereniei, atunci când vei

Φυλάττου, μήποτε τὴν ὑπερηφανίαν, ἣν νῦν ἀρχόμενος τῇ θέρμῃ τῆς ταπεινώσεως κατεπάτησας, ἀνεγείρῃς αὖθις κατὰ σεαυτοῦ, ὅταν τὸ ψαλτήριον μάθῃς ἤ τινα τῆς γραφῆς, καὶ κατὰ τὴν τοῦ ἀποστόλου φωνήν, ἃ κατέλυσας πάλιν οἰκοδομῶν παραβάτην ἑαυτὸν ἀποδείξῃς· ἀλλὰ μᾶλλον ὡς ἐνήρξω καὶ ὡμολόγησας τὴν ταπείνωσιν ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀγγέλων, ἕως τέλους διατήρησον.

Ὁμοίως τὴν ὑπομονήν, ἣν ἐπεδείξω ἵνα δεχθῇς ἐν τῷ μοναστηρίῳ ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας πρὸ τῶν θυρῶν διακαρτερῶν καὶ μετὰ δακρύων ἱκετεύων, σπούδασον ἐπαυξῆσαι. Ἄθλιον γὰρ ὄντως ὀφείλοντά σε καθ' ἑκάστην προστιθέναι τῇ πρώτῃ θέρμῃ καὶ ἐπὶ τὸ τέλειον ἀναβαίνειν, ἀφαιρεῖν ἀπ' αὐτῆς καὶ πρὸς τὰ κάτω ἐπαναλύειν· οὐ γὰρ ὁ ἐναρξάμενος τοῦ καλοῦ μακάριος, ἀλλ' ὅστις ἕως τέλους ἐν τούτῳ διαμεμένηκεν. Ὁ γὰρ ἐπὶ γῆς συρόμενος ὄφις τὴν ἡμετέραν ἀεὶ τηρεῖ πτέρναν, τουτέστι τῇ ἡμετέρᾳ ἀεὶ ἐξόδῳ ἐπιβουλεύει, καὶ ἕως τέλους τῆς ζωῆς ἡμῶν ὑποσκελίζειν ἡμᾶς ἐπιχειρεῖ. Καὶ τούτου χάριν τὸ ἐνάρξασθαι καλῶς οὐδὲν ὠφελήσει οὐδὲ ἡ ἀρχὴ τῆς ἀποταγῆς καὶ ἡ θερμότης, εἰ μὴ καὶ τὸ τέλος ὡσαύτως γένηται. Καὶ ἡ τοῦ Χριστοῦ δὲ ταπείνωσις, ἣν ἐνώπιον αὐτοῦ νῦν ἐπηγγείλω, οὐκ ἄλλως βεβαιωθήσεται, εἰ μὴ ἕως τέλους ταύτην ἐπιδείξῃ.

Εἰ οὖν κατὰ τὴν γραφὴν προσῆλθες δουλεύειν Θεῷ, ἑτοίμασον τὴν καρδίαν σου μὴ πρὸς ἀνέσεις καὶ τέρψεις, ἀλλὰ πρὸς πειρασμοὺς καὶ θλίψεις· Διὰ πολλῶν γὰρ θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· καὶ στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωήν, καὶ ὀλίγοι εἰσὶν οἱ εὑρίσκοντες αὐτήν. Πρόσχες οὖν τοῖς ὀλίγοις καὶ καλοῖς καὶ ἐκ παραδείγματος αὐτῶν κανόνιζε τὸν σεαυτοῦ βίον. Μὴ πρόσχῃς τοῖς ῥαθύμοις καὶ καταφρονηταῖς κἂν πολλοὶ ὦσι· Πολλοὶ γάρ, φησί, κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί· καὶ μικρὸν τὸ ποίμνιον, ᾧ εὐδόκησεν ὁ πατὴρ δοῦναι τὴν βασιλείαν. Μὴ μικρὸν γὰρ νόμιζε εἶναι ἁμάρτημα ἐπαγγέλλεσθαι τελειότητα καὶ τοῖς ἀμελεστέροις καὶ ῥαθύμοις ἀκολουθεῖν.

Ζ'. Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαὰκ

Μοναχός[9)] ἐστιν ὁ ἔξω τοῦ κόσμου καθήμενος καὶ ἀεὶ δεόμενος τοῦ Θεοῦ τυχεῖν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν. Πλοῦτος μοναχοῦ ἐστιν ἡ παράκλησις ἡ γενομένη ἐκ τοῦ πένθους καὶ ἡ χαρὰ ἡ ἐκ πίστεως, ἡ ἐν τῷ ταμείῳ τῆς ψυχῆς λάμ-

9 προστιθέναι : προτιθέναι V ‖ 15 ἀποταγῆς : ὑποταγῆς P ‖ 23 τοῖς ῥαθύμοις om. P ‖ 26 εἶναι om V ‖ 27 ἀκολουθεῖν : ἐπακολουθεῖν V

învăța Psaltirea sau altceva din Sfânta Scriptură. Pentru că așa te-ai arăta călcător de poruncă, după cuvântul Apostolului, zidind din nou ceea ce ai dărâ- *cf.Ga.2,18.* mat. Ci așa cum ai început și ai mărturisit smerenia înaintea lui Dumnezeu și a îngerilor, păzește-o până la sfârșit.

De asemenea, sârguiește-te să sporești și răbdarea pe care ai dovedit-o acum, stăruind pentru multe zile înaintea porților, rugându-te cu lacrimi să fi primit în mănăstire. Căci e lucru cu adevărat jalnic ca, fiind dator să adaugi în fiece zi la râvna dintâi și să te înalți la desăvârșire, tu să o micșorezi și să te întorci la cele de jos. Fiindcă fericit nu e cel care începe să facă binele, ci acela care rămâne întru acesta până la sfârșit. Șarpele care se târăște pe pământ ne pândește de-a pururea călcâiul, adică neîncetat ne uneltește moartea; și până *cf.Fc.3,15.* la sfârșitul vieții încearcă să ne facă să ne poticnim. De aceea nu-ți va fi cu nimic de folos începutul bun, nici nu te vor ajuta primii pași ai lepădării de lume și ai râvnei, de nu îți este și sfârșitul asemenea. Iar smerenia lui Hristos, pe care o făgăduiești astăzi înaintea Lui, nu va fi adeverită decât dacă o arăți până la sfârșit.

Dacă, așa cum spune Scriptura, ai venit să-I slujești lui Dumnezeu, gătește-ți inima nu spre tihnă și desfătări, ci spre ispite și necazuri. Căci *prin* *cf.Sir.2,1.* *multe suferințe trebuie să intrăm în Împărăția lui Dumnezeu*; și *strâmtă și* *FA.14,22.* *îngustă este calea care duce la viață și puțini sunt care o află*. Ia deci aminte *Mt.7,14.* la cei puțini și buni și după pilda lor rânduiește-ți viața. Nu-i lua în seamă pe cei trândavi și nepăsători, chiar de sunt mulți; căci spune: *Mulți sunt chemați,* *Mt.22,14.* *dar puțin aleși*; și *mică este turma* căreia *Tatăl a binevoit să-i dea Împărăția*. *Lc.12,32.* Nu socoti că-i mic păcat să făgăduiești desăvârșirea pentru ca mai apoi să le urmezi celor delăsători și trândavi.

7. A lui Avva Isaac

Monah este cel care șade în afara lumii și pururi se roagă lui Dumnezeu să dobândească bunurile ce vor să fie. Bogăția monahului este mângâierea care vine din tânguirea inimii și bucuria cea din credință, care strălucește în cămara sufletului. Tânguitor cu inima este cel care își petrece toate zilele vieții în foame și sete, pentru nădejdea bunurilor ce-i sunt gătite. Căci pe cel

πουσα. Πενθικός ἐστιν ὁ ἐν πείνῃ καὶ δίψῃ διάγων πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς αὐτοῦ διὰ τὴν ἐλπίδα τῶν ἀποκειμένων ἀγαθῶν· τὸν γὰρ διὰ τὸν Θεὸν πεινῶντα καὶ διψῶντα μεθύσκει αὐτὸν ὁ Θεὸς τῆς παρακλήσεως αὐτοῦ· καὶ τὸν δι' αὐτὸν γυμνητεύοντα ἐνδύει τὴν τῆς ἀφθαρσίας καὶ δόξης στολήν.

Δεῖ[ii)] τὸν μοναχὸν ἐν πᾶσι τοῖς ἑαυτοῦ πράγμασι καὶ σχήμασι καὶ κινήμασι τύπον ὠφελείας εἶναι τοῖς ὁρῶσιν αὐτόν· δεῖ γὰρ αὐτὸν ἔχειν πρὸ πάντων ὑπεροψίαν τῶν ὁρωμένων, ἀκριβῆ ἀκτημοσύνην, καταφρόνησιν τελείαν τῆς σαρκός, νηστείαν ὑψηλὴν καὶ ἀνένδοτον, σωφροσύνην ἄκραν, διαμονὴν ἐν τῇ ἡσυχίᾳ, εὐταξίαν τῶν αἰσθήσεων καὶ παραφυλακήν, πάσης ἔριδος καὶ θυμοῦ ἀλλοτρίωσιν, ἐν λόγοις βραχύτητα, μνησικακίας ἄγνοιαν, ἁπλότητα μετὰ διακρίσεως, τῆς παρούσης ζωῆς περιφρόνησιν, τῆς μελλούσης ἐπιπόθησιν· τὸ φεύγειν τὸν κόσμον καὶ τοὺς ἐν κόσμῳ, μᾶλλον δὲ καὶ πάντας τοὺς ἔξω, καὶ μὴ θέλειν γινώσκεσθαι ὑπ' αὐτῶν μηδὲ δεσμεύειν ἑαυτὸν ἐν φιλίᾳ καὶ ἑταιρίᾳ τινὸς ἐκ τούτων μηδὲ ἐρευνᾶν ἢ καταδέχεσθαι ὅλως ἀκούειν περὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν· τὸ μὴ ἀγαπᾶν τὴν τιμὴν μηδὲ χαίρειν ξενίοις, ἤγουν δώροις, ἀλλ' ἔχειν τὸν τόπον τῆς οἰκήσεως ἥσυχον καὶ τοῖς πολλοῖς ἀγνοούμενον, καὶ ἀδιαλείπτως ἐγκαρτερεῖν ταῖς προσευχαῖς· τὸ διηνεκῶς φροντίζειν καὶ μελετᾶν περὶ τῆς χώρας τῆς ἀληθοῦς καὶ μακαρίας· τὸ ἔχειν τὸ πρόσωπον στυγνὸν καὶ ἐρρικνωμένον καὶ δακρύειν διηνεκῶς νυκτὸς καὶ ἡμέρας.

Αὗταί εἰσιν αἱ ἀρεταὶ τοῦ μοναχοῦ, ὡς ἐν συντόμῳ εἰπεῖν, αἱ μαρτυροῦσαι αὐτῷ τὴν ἀπὸ τοῦ κόσμου παντελῆ θνῆσιν καὶ τὴν πρὸς Θεὸν ἐγγύτητα. Ὁ οὖν ἐπιμελούμενος τῆς ἑαυτοῦ ζωῆς ζητησάτω ἀκριβῶς εἰ λείπει τι αὐτῷ ἐκ τῶν ἀπηριθμημένων· καὶ εἰ εὕρῃ ἑαυτὸν ἐνδεῆ ἑνὸς τούτων, γινωσκέτω μήπω τὸ τοῦ μοναχοῦ ὄνομα τελείως ἐμπρέπειν αὐτῷ. Ὅταν δὲ πάντα τὰ εἰρημένα κτήσηται, τότε καὶ ἡ γνῶσις τῶν λοιπῶν, ὧν οὐκ ἐμνήσθην, δοθήσεται αὐτῷ· καὶ ἔσται τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις αἴτιος δοξολογίας τῆς εἰς Θεὸν κἀντεῦθεν ἑτοιμάσει τῇ ψυχῇ αὐτοῦ τόπον ἀνέσεως πρὸ τοῦ ἐξελθεῖν ἐκ τοῦδε τοῦ βίου.

Η'. Τοῦ ἁγίου Μαξίμου

1. Κόσμον λέγει ἡ γραφὴ τὰ ὑλικὰ πράγματα· καὶ κοσμικοί εἰσιν οἱ τούτοις τὸν νοῦν ἐνασχολοῦντες, πρὸς οὓς καὶ λέγει ἐντρεπτικώτερον· Μὴ ἀγαπᾶτε τὸν κόσμον μηδὲ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ· ὅτι πᾶν τὸ ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἐπιθυμία τῆς

3 καὶ διψῶντα om. *β* ‖ 6 add. πᾶσι ante τοῖς ὁρῶσιν *β* ‖ 12 τοὺς (1) V *β* : τοῖς M P ‖ 14-15 μηδὲ ἐρευνᾶν — αὐτῶν om. *α* ‖ 20 ὡς om. V ‖ 114.28-116.24 Η' om. V

înfometat şi însetat pentru Dumnezeu, îl îmbată Dumnezeu cu mângâierea Lui; iar pe cel care petrece în goliciune pentru El, îl îmbracă în veşmântul nestricăciunii şi slavei.

În toate faptele, înfăţişările şi mişcările sale monahul trebuie să fie pildă folositoare celor care îl văd. Trebuie aşadar ca, înainte de toate, să nesocotească cele văzute, să aibă neagonisire deplină, dispreţuire desăvârşită a trupului, postire înaltă şi neînduratoare, culme de neprihănire, petrecere în isihie, bună rânduială şi pază a simţurilor, înstrăinare de toată cearta şi mânia, zgârcenie la cuvinte, necunoaştere a ţinerii de minte a răului, simplitate cu dreaptă socoteală, dispreţuire a vieţii de aici şi dorire a celei ce va să fie; să se ferească de lume şi de cei din lume, mai bine zis de toţi cei din afara [petrecerii lui]; să nu vrea să fie cunoscut de ei şi nici să nu se lege cu prietenie sau tovărăşie cu vreunul dintre aceştia, nici să cerceteze sau să primească a auzi despre lucrurile lor; să nu iubească cinstirile, nici să se bucure de cele străine, adică de daruri, ci să aibă locul în care şade liniştit şi necunoscut celor mulţi, şi să stăruie neîncetat în rugăciuni; să grijească şi să cugete întotdeauna la tărâmul cel adevărat şi fericit; chipul să-i fie grav şi înăsprit şi să lăcrimeze într-una, ziua şi noaptea.

Acestea sunt, pe scurt, virtuţile monahului, care dau mărturie că a murit întru totul lumii şi s-a apropiat de Dumnezeu. Cel ce se îngrijeşte de viaţa sa să cerceteze cu de-amănuntul dacă îi lipseşte ceva din cele înşirate mai sus. Şi dacă găseşte că nu are vreuna din ele, să ştie că încă nu i se cuvine deplin numele de monah. Iar când sunt dobândite toate cele spuse, atunci i se va da lui şi cunoştinţa celorlalte, pe care nu le-am pomenit. Atunci va fi celorlalţi oameni pricină de slăvire a lui Dumnezeu şi îşi va găti încă de aici, înainte de a ieşi din această viaţă, loc de odihnă sufletului său.

8. A Sfântului Maxim

1. Scriptura numeşte „lume" lucrurile materiale; şi lumeşti sunt cei care îşi ocupă mintea cu ele. Către ei spune mustrător: *Nu iubiţi lumea, nici pe cele ce sunt în lume. Pentru că tot ce este în lume, adică pofta trupului şi înşelăciu-* *1In.2,15-16.*
nea ochilor şi trufia vieţii, nu sunt de la Tatăl, ci sunt din lume, şi celelalte.

σαρκὸς καὶ ἡ ἀπάτη τῶν ὀφθαλμῶν καὶ ἡ ἀλαζονεία τοῦ βίου, οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ Θεοῦ, ἀλλ' ἐκ τοῦ κόσμου εἰσί, καὶ τὰ ἑξῆς.

2. Μοναχός ἐστιν ὁ τῶν ὑλικῶν πραγμάτων τὸν νοῦν ἀποχωρίσας καὶ δι' ἐγκρατείας καὶ ἀγάπης καὶ ψαλμῳδίας καὶ προσευχῆς προσκαρτερῶν τῷ Θεῷ.

3. Μηδείς σε ἀπατήσῃ, μοναχέ, ὅτι ἔνι σωθῆναι ἡδονῇ καὶ κενοδοξίᾳ δουλεύοντα.

4. Τὰ τῶν κοσμικῶν κατορθώματα πτώματά εἰσι τῶν μοναχῶν καὶ τὰ τῶν μοναχῶν κατορθώματα πτώματά εἰσι τῶν κοσμικῶν. Οἷον τὰ τῶν κοσμικῶν κατορθώματα πλοῦτος ἐστὶ καὶ δόξα καὶ δυναστεία καὶ τρυφὴ καὶ εὐσαρκία καὶ εὐτεκνία καὶ τὰ τούτων ἀκόλουθα, εἰς ἅπερ ἐλθὼν ὁ μοναχὸς ἀπώλετο. Τὰ δὲ τοῦ μοναχοῦ κατορθώματα ἀκτημοσύνη, ἀδοξία, ἀδυναμία, ἐγκράτεια, κακοπάθεια καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα, εἰς ἅπερ ἐλθὼν ὁ φιλόκοσμος παρὰ πρόθεσιν πτῶμα ἡγεῖται μέγα καὶ κινδυνεύει πολλάκις καὶ ἀγχόνῃ χρήσασθαι· τινὲς δὲ καὶ ἐχρήσαντο.

5. Ὁ μὲν τοῖς πράγμασιν ἀποταξάμενος, οἷον τῇ γυναικὶ καὶ τοῖς χρήμασι καὶ τοῖς ἑξῆς, τὸν ἔξω ἄνθρωπον ἐποίησε μοναχόν, οὔπω δὲ καὶ τὸν ἔσω. Ὁ δὲ τοῖς τούτων ἐμπαθέσι νοήμασι, τὸν ἔσω ἄνθρωπον, ὅς ἐστιν ὁ νοῦς. Καὶ τὸν μὲν ἔξω ἄνθρωπον εὐκόλως τις ποιεῖ μοναχόν, μόνον ἐὰν θελήσῃ· οὐκ ὀλίγος δὲ ἀγὼν τὸν ἔσω ἄνθρωπον ποιῆσαι μοναχόν.

6. Τίς ἐστιν ἄρα ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ ὁ παντάπασιν ἀπαλλαγεὶς ἐμπαθῶν νοημάτων καὶ τῆς καθαρᾶς διὰ παντὸς καὶ ἀΰλου καταξιωθεὶς προσευχῆς, ὅπερ ἐστὶ σημεῖον τοῦ ἔνδον μοναχοῦ;

7. Πολλὰ πάθη ἐν ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν κέκρυπται. Τότε δὲ ἐλέγχονται, ὅταν τὰ πράγματα ἀναφαίνωνται.

Θ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Ἔλεγεν) ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης ὁ Κίλιξ, ὁ τῆς Ῥαϊθοῦ ἡγούμενος, τοῖς ὑπ' αὐτὸν ἀδελφοῖς· Τέκνα, ὡς ἐφύγομεν τὸν κόσμον, φύγωμεν καὶ τὰς ἐπιθυμίας τῆς σαρκός· ὁ γὰρ ταύτας φυγών, ἐκεῖνός ἐστι μοναχὸς ἀληθῶς.

Ἀπίδωμεν οὖν πρὸς τοὺς πατέρας ἡμῶν μετὰ ποίας σκληραγωγίας καὶ ἡσυχίας ἐκάθισαν ὧδε καὶ μιμησώμεθα αὐτοὺς καὶ μὴ ῥυπώσωμεν τὸν τόπον τοῦτον, ὃν ἐκεῖνοι ἐκαθάρισαν ἀπὸ δαιμόνων καὶ ἡγίασαν. Μάθωμεν ὅτι ὁ τόπος οὗτος ἀσκητῶν ἐστιν οὐ πραγματευτῶν καὶ ἀξίως σπουδάσωμεν πολιτεύεσθαι.

---

26 ἔλεγεν : εἶπεν P || 31 ἐκεῖνοι om. M

2. Monah este cel care şi-a despărțit mintea de lucrurile materiale şi se uneşte statornic cu Dumnezeu prin înfrânare, prin dragoste, prin psalmodie şi rugăciune.

3. Nimeni să nu te înşele, monahule, că te poți mântui fiind rob plăcerii şi slavei deşarte.

4. Izbânzile mirenilor sunt căderi pentru monah şi izbânzile monahilor sunt căderi pentru mireni. Izbânzile celor din lume sunt: bogăția, slava, puterea, desfătarea, bunăstarea trupului, naşterea binecuvântată de prunci şi câte urmează acestora, întru care, dacă ajunge monahul, e pierdut. Iar izbânzile monahului sunt neagonisirea, lipsa slavei, lipsa de putere, înfrânarea, reaua pătimire şi câte le urmează acestora, întru care dacă ajunge fără voie iubitorul de lume, le socoteşte cădere mare, fiind în primejdie de multe ori chiar să se spânzure; lucru pe care de altminteri unii l-au şi făcut.

5. Cel care s-a lepădat de lucrurile [lumii], adică de femeie, de averi şi de celelalte, l-a făcut monah pe omul din afară, însă nu încă şi pe cel dinlăuntru. Dar cel care s-a lepădat şi de înțelesurile pătimaşe ale acestora [l-a făcut monah] pe omul dinlăuntru, care este mintea. Pe omul din afară oricine îl face lesne monah, numai să vrea; dar nu puțină luptă este a-l face monah şi pe omul dinlăuntru.

6. Cine oare din această generație s-a izbăvit de toate înțelesurile pătimaşe şi s-a învrednicit neîncetat de rugăciunea curată şi nematerială, semn al monahului dinlăuntru?

7. Multe patimi sunt ascunse în sufletele noastre; dar se vădesc când se arată lucrurile [care le stârnesc].

9. Din Pateric

1. Avva Ioan din Cilicia, egumenul mănăstirii Rait, le spunea ucenicilor săi: „Fiilor, aşa cum am fugit de lume, să fugim şi de poftele cărnii; că cel care fuge de acestea este cu adevărat monah.

Să luăm aminte la Părinții noştri, cu ce asprime şi linişte au viețuit aici, şi să le urmăm lor. Să nu întinăm acest loc, pe care ei l-au curățit de draci şi l-au sfințit; să înțelegem că este loc de nevoitori, nu de negustori, şi să ne străduim să viețuim cu vrednicie.

Καὶ τοῦτο δὲ γινώσκετε· ὅτι[ii)] εἰ μὲν θελήσετε ἀκολουθῆσαι τοῖς πατράσι καὶ φυλάξαι τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ, πέμπει τὴν χάριν αὐτοῦ καὶ φυλάσσει τὸν τόπον τοῦτον· εἰ δὲ οὐ φυλάξετε, οὐ μὴ μείνητε ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ. Καὶ ἡμεῖς γὰρ τὰς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου καὶ τῶν πατέρων τὰς παραγγελίας τηροῦντες ἑστήκαμεν δοκοῦντες καὶ μετὰ τὴν ἀποβίωσιν αὐτοὺς μεθ' ἡμῶν εἶναι καὶ πάντα κατοπτεύειν τὰ καθ' ἡμᾶς. Οὕτως οὖν καὶ ὑμεῖς ποιήσατε καὶ σῴζεσθε ἐκ πάντων τῶν κακῶν.

2. Ἔλεγέ τις τῶν γερόντων Θηβαῖος, ὅτι ἐγὼ τέκνον γέγονα ἱερέως τῶν Ἑλλήνων. Παῖς οὖν ὑπάρχων ἐν μιᾷ, ὡς εἶδον τὸν πατέρα μου εἰσερχόμενον εἰς τὸ εἰδωλεῖον ὥστε θυσίαν ἐπιτελέσαι, εἰσῆλθον ὀπίσω αὐτοῦ. Καὶ εἶδον τὸν σατανᾶν καθήμενον καὶ κύκλῳ τὴν στρατιὰν αὐτοῦ πᾶσαν παρεστῶσαν. Καὶ ἰδοὺ εἷς τῶν ἀρχόντων αὐτοῦ παρελθὼν εἰς τὸ μέσον προσεκύνει αὐτῷ. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Πόθεν σὺ ἔρχῃ; Καὶ ἀπεκρίθη ἐκεῖνος· Εἰς τήνδε τὴν χώραν ἤμην καὶ ἐξήγειρα πολέμους καὶ πολλὴν ἔκχυσιν αἱμάτων ἐποίησα καὶ ἦλθον τοῦ ἀναγγεῖλαί σοι. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ διάβολος· Ἐν πόσῳ χρόνῳ τοῦτο ἐποίησας; Ὁ δὲ ἔφη· Ἐν τριάκοντα ἡμέραις. Καὶ ἀκούσας ὁ σατανᾶς ἐκέλευσεν αὐτὸν μαστιχθῆναι εἰπών· Ἐν τοσούτῳ χρόνῳ τοῦτο μόνον ἐποίησας;

Ὁμοίως καὶ ἕτερος παρελθὼν εἶπεν· Ἐγὼ ἐν τῇ θαλάσσῃ ἤμην καὶ ἐξήγειρα ἀνέμους καὶ κατεπόντισα πλοῖα καὶ πολλοὺς ἀνθρώπους ἀπέκτεινα καὶ ἦλθον τοῦ ἀναγγεῖλαί σοι. Ἐπερωτήσας δὲ καὶ αὐτὸν ἐν πόσῳ καιρῷ τοῦτο ἐποίησε καὶ μαθὼν ὅτι ἐν ἡμέραις εἴκοσι, μαστιχθῆναι ὁμοίως τῷ πρώτῳ ἐκέλευσεν, ὅτι μηδὲν ἄλλο ἤνυσεν ἐν τοσούτῳ καιρῷ.

Εἶτα καὶ ἄλλος προσῆλθεν, ὃς ἐν πόλει τινὶ γάμου γενομένου, μάχην ἀναμεταξὺ ποιήσας, πολλὴν αἱματεκχυσίαν εἰργάσατο καὶ αὐτὸν τὸν νυμφίον σὺν τῇ νύμφῃ ἀναιρεθῆναι παρασκευάσας. Ἔφασκε δὲ ἐρωτηθεὶς ἐν ἡμέραις δέκα τὸ τοιοῦτον ἔργον ἀνύσαι. Καὶ αὐτὸς δὲ αἰτιαθεὶς κατὰ τοὺς προτέρους ὡς χρονοτριβήσας ἐμαστίχθη.

Μετὰ τούτους οὖν παρῆλθεν εἰς τὸ μέσον καὶ ἕτερος· καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ὁ διάβολος· Πόθεν καὶ σὺ ἔρχῃ; Ὁ δὲ εἶπεν· Ἐν τῇ ἐρήμῳ ἤμην ἰδοὺ τεσσαράκοντα ἔτη πολεμῶν πρὸς ἕνα μοναχόν· καὶ τῇ νυκτὶ ταύτῃ κατέβαλον αὐτὸν εἰς πορνείαν. Ἐκεῖνος δέ, ὡς ἤκουσε τοῦτο, ἀναστὰς εὐθὺς κατεφίλησεν αὐτὸν καὶ ἄρας ὃν ἐφόρει στέφανον ἐπέθηκε τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ. Καὶ ἐνεχθέντος θρόνου καὶ τεθέντος πλησίον αὐτοῦ, καθεσθῆναι αὐτὸν ἐποίησεν εὐχαριστῶν αὐτῷ καὶ λέγων, ὅτι τὸ μέγα τοῦτο πρᾶγμα ἠδυνήθης ποιῆσαι.

9 add. συνήθως post εἰσερχόμενον *β* ‖ 11 πᾶσαν om. V ‖ 15 αὐτῷ om. *β* ‖ 25 ἐρωτηθεὶς om. *β* ‖ 26 ἔργον om. *α* ‖ 28 παρῆλθεν εἰς τὸ μέσον : προσῆλθεν P

Să mai ştiţi un lucru: Dacă vreţi să le urmaţi Părinţilor şi să păziţi poruncile lui Dumnezeu, El trimite harul Său şi ocroteşte locul acesta. Dacă nu le păziţi, nu veţi rămâne aici. Căci şi noi am stat ţinând poruncile Domnului şi sfaturile Părinţilor, cu credinţa că sunt cu noi şi după plecarea lor din viaţa aceasta şi că veghează toate ale noastre. Faceţi şi voi aşa şi vă veţi izbăvi din toate relele".

2. Zicea unul dintre Bătrânii din Thebaida: „Eu am fost fiu de preot al păgânilor. Pe când eram copil, văzându-l într-o zi pe tatăl meu că intră în templul idolesc să aducă jertfă, am intrat după el. L-am văzut atunci pe Satana şezând; şi toată oştirea lui sta de jur împrejur. Deodată, una din căpeteniile lui a ieşit în mijloc şi i s-a închinat. Iar el i-a zis: «De unde vii?» I-a răspuns acela: «Am fost în ţara cutare, am pornit războaie şi am pricinuit multă vărsare de sânge; şi am venit să-ţi dau de ştire». I-a zis diavolul: «În cât timp ai făcut aceasta?» «În treizeci de zile», spuse el. Când a auzit Satana răspunsul, a poruncit să fie biciuit, zicând: «În atâta amar de timp, numai asta ai făcut?»

La fel, un altul s-a înfăţişat şi a spus: «Eu am fost în mare, am ridicat vânturi, am scufundat corăbii şi am omorât mulţi oameni; şi am venit să-ţi dau de ştire». [Diavolul] l-a întrebat şi pe el în cât timp a făcut asta şi, aflând că în douăzeci de zile, a poruncit să fie biciuit la fel ca cel dintâi, că nu izbutise nimic altceva în atâta timp.

Apoi a venit altul care, într-un oraş în care se făcea nuntă, stârnise sfadă între nuntaşi, pricinuind multă vărsare de sânge, încât făcuse să fie omorâţi chiar mirele şi mireasa. Întrebat fiind, zicea că izbutise asemenea lucrare în zece zile. Dar şi el, osândit ca pierzător de vreme, fu biciuit asemenea cu cei dinainte.

După aceştia s-a înfăţişat în mijloc şi un altul, iar diavolul l-a întrebat: «De unde mai vii şi tu?» «Am fost în pustie, zise el, şi de patruzeci de ani duc război cu un monah; iar în noaptea asta l-am aruncat în curvie». Diavolul, cum a auzit, s-a ridicat îndată, l-a sărutat şi, luând coroana pe care o purta, a pus-o pe capul lui. Apoi i-au adus un tron, pe care l-au pus lângă al său, l-a aşezat acolo, mulţumindu-i şi zicând: «Ai fost tu în stare să faci o aşa mare ispravă!»

Ἰδὼν οὖν ἐγώ, φησὶν ὁ γέρων, τὸ γεγονὸς καὶ κατανοήσας οἷον μέγα ἐστὶ τὸ τάγμα τῶν μοναχῶν καὶ τοῖς δαίμοσι φοβερόν, ἐξῆλθον εὐδοκίᾳ Θεοῦ καὶ γέγονα μοναχός.

Ι΄. Τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ

Ἀδελφοί[i], τὸν χρόνον ὃν διήξαμεν ἐν τῷ μονήρει βίῳ ἀριθμοῦμεν, τὴν δὲ ἀμέλειαν, ἣν κατειργασάμεθα ἐν αὐτῷ, ἀγνοοῦντες ἐπαιρόμεθα. Ἔπαινος ἀνδρὶ οὐχ ὁ χρόνος μόνον, ἀλλ' ἡ κατὰ Θεὸν προκοπή· προκοπὴ δὲ οὐ πολιαί, ἀλλὰ τὸ ἐνάρετον βίον κεκτῆσθαι.

Ἐπιλαβοῦ[ii], μοναχέ, τῆς αἰωνίου ζωῆς, εἰς ἣν ἐκλήθης καὶ ὡμολόγησας τὴν καλὴν ὁμολογίαν ἐνώπιον πολλῶν μαρτύρων, ἤγουν ἐπὶ πάσης τῆς ἄνω καὶ κάτω κτίσεως· Ἔτι γὰρ μικρὸν ὅσον ὅσον ὁ ἐρχόμενος ἥξει καὶ οὐ χρονιεῖ.

Τί δέ ἐστιν ὁ μοναχὸς ἢ τίνι ὡμοίωται; Ὁ μοναχὸς ἔοικεν ἀνδρὶ καταφερομένῳ ἐξ ὕψους, ὃς εὑρὼν σχοινίον κρεμάμενον ἐν ὑψηλῷ διαθέματι, δραξάμενος ἀπεκρέμασεν ἑαυτὸν καὶ βοᾷ ἀδιαλείπτως πρὸς Κύριον τοῦ βοηθηθῆναι, εἰδὼς ὅτι, ἐὰν ἐξατονήσας ἀπολύσῃ τὰς ἀμφοτέρας χεῖρας, πεσεῖται καὶ θανατωθήσεται.

Ἀγαπητοί[iii] ἀδελφοί, ἀγγέλων σχῆμα φοροῦντες μὴ τῷ διαβόλῳ συναμιλλώμεθα, ἀλλὰ τὸν ἀγγελικὸν βίον ζηλῶμεν ὡς δυνατόν. Τῷ γὰρ σχήματι ὀφείλει ἐπακολουθεῖν ὁ τρόπος καὶ τὰ ἔργα· χωρὶς γὰρ τῶν ἔργων τὸ σχῆμα οὐδέν ἐστιν. Ἆρα οὖν οἱ ἄγγελοι ἐν οὐρανῷ ἐν ἔριδι καὶ ζήλῳ διάγουσι, καθὼς νῦν ὁρῶμεν ἐν τοῖς μοναχοῖς ταῦτα γινόμενα;

Σπουδάσωμεν[iv], ἀδελφοί, μὴ γίνεσθαι τοῖς ἔξωθεν πρόσκομμα καὶ σκάνδαλον· μὴ βλασφημείσθω τὸ καλὸν σχῆμα δι' ἡμᾶς, μᾶλλον δὲ εὐφημείσθω. Ἆρα τί ἀπολογησόμεθα τῷ κριτῇ ἐν τῇ φοβερᾷ ὥρᾳ τῆς ἐξετάσεως, εἰ οὕτως ἀμελοῦμεν τῆς ἑαυτῶν σωτηρίας; Τί γὰρ ἔδει αὐτὸν ποιῆσαι ἡμῖν καὶ οὐκ ἐποίησεν; Ὅτι αὐτὸν τὸν Θεὸν Λόγον ἐν δούλου μορφῇ ταπεινὸν οὐκ εἴδομεν, ἵνα καὶ ἡμεῖς ταπεινοὶ γενώμεθα; Ἢ ὅτι ἐμπτυσμένον τὸ ἀπερινόητον αὐτοῦ πρόσωπον οὐκ ἐθεασάμεθα, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑβριζόμενοι ἢ ἐπιπληττόμενοι μὴ ἀγριαίνωμεν; Ἀλλ' ὅτι οὐκ εἴδομεν τὸν ἅγιον αὐτοῦ νῶτον διδόμενον εἰς μάστιγας, ἵνα καὶ ἡμεῖς ὑπείκωμεν κατὰ πάντα τοῖς ἡγουμένοις ἡμῶν καὶ πᾶσι τοῖς ἀδελφοῖς; Ἢ ὅτι οὐκ εἴδομεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ, τὸ ἐπιβλέπον ἐπὶ τὴν γῆν καὶ ποιοῦν αὐτὴν τρέμειν, ῥαπιζόμενον, ἵνα καὶ ἡμεῖς ἐξουθενούμενοι ὑποφέ-

2 τάγμα : πρᾶγμα α ‖ 13 διαθέματι V β : διαστήματι M P ‖ 19 ἐπακολουθεῖν : ἀκολουθεῖν M P ‖ 21 add. ἡμῖν post ἐν β ‖ 31 ἀδελφοῖς : μοναχοῖς β

Iar eu, zice Bătrânul, văzând întâmplarea şi pricepând cât de mare şi de înfricoşător e pentru draci cinul monahilor, am ieşit din lume cu bunăvoirea lui Dumnezeu şi m-am făcut călugăr".

10. A Sfântului Efrem

Fraţilor, măsurăm timpul pe care l-am petrecut în viaţa călugărească, însă ne trufim fără să luăm în seamă nepăsarea pe care am arătat-o în această vreme. Lauda bărbatului nu e doar timpul, ci sporirea după Dumnezeu; iar sporire nu este căruntețea, ci dobândirea unei vieţi îmbunătăţite.

Călugăre, cucereşte viaţa veşnică, spre care ai fost chemat şi pentru care ai mărturisit cu mărturia cea bună în faţa multor martori, adică în faţa *cf.1Tim.6,12*
întregii zidiri, cea de sus şi cea de jos; *Că încă puţin, foarte puţin şi Cel ce va să vină va veni şi nu va întârzia.* *Evr.10,37.*

Ce este, dar, monahul, sau cui i se aseamănă? Este asemenea unui om care cade de la înălţime şi, dând de o frânghie atârnată de sus, o apucă, se agaţă de ea şi strigă neîncetat spre Domnul după ajutor, ştiind că, de slăbeşte [strânsoarea] şi dă drumul mâinilor, cade şi moare.

Iubiţi fraţi, purtând chipul îngeresc, să nu luptăm de partea diavolului, ci pe cât e cu putinţă să râvnim viaţa îngerească. Căci chipului trebuie să-i urmeze vieţuirea şi faptele, fiindcă fără fapte chipul nu e nimic. Oare îngerii în ceruri petrec în ceartă şi pizmă, precum vedem că se întâmplă acum între monahi?

Să ne sârguim fraţilor să nu ajungem sminteală şi poticnire pentru cei din afară[38]; şi să nu fie hulit chipul cel bun din pricina noastră, ci mai degrabă lăudat. Oare cum ne vom apăra înaintea Judecătorului în ceasul înfricoşător al cercetării, dacă suntem aşa de nepăsători cu mântuirea noastră? Ce trebuia oare să facă pentru noi şi n-a făcut? Oare nu l-am văzut pe Însuşi Dumnezeu Cuvântul smerit, în chip de rob, ca şi noi să fim smeriţi? Oare nu i-am văzut scuipată faţa Sa cea necuprinsă cu mintea, ca nici noi să nu ne înfuriem atunci când suntem ocărâţi şi loviţi? Dar oare nu am văzut spatele Său sfânt dat biciului, ca să ne supunem şi noi întru toate mai-marilor noştri şi tuturor fraţilor? Sau oare nu am văzut pălmuită faţa Sa, care *caută spre pământ şi-l face de se cutremură*, ca şi noi să suferim dispreţul şi să nu ne facem *Ps.103,32.*
asemenea fiarelor? Oare nu L-am auzit zicând: *Eu nimic nu fac de la Mine* *In.8,28.*

[38] Pentru cei din afara petrecerii monahale (mirenii).

ρωμεν καὶ μὴ θηριώμεθα; Ἀλλ' ὅτι οὐκ ἠκούσαμεν αὐτοῦ λέγοντος, ὅτι ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐδὲν ποιῶ· καὶ πάλιν· Ἦλθον οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με Πατρός, ἵνα καὶ ἡμεῖς μὴ ὦμεν αὐθάδεις καὶ αὐτοθελεῖς καὶ αὐτεξούσιοι; Ἀλλὰ καὶ πάλιν οὐκ ἠκούσαμεν αὐτοῦ λέγοντος· Ἐγὼ δὲ οὐκ ἀπειθῶ οὐδὲ ἀντιλέγω· καὶ μάθετε ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ· καὶ πάλιν· Οὐκ ἦλθον διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι· καὶ πολλὰ ἕτερα τοιαῦτα φάσκοντος, ἵνα καὶ ἡμεῖς τοιοῦτοι γενέσθαι ἀγωνισώμεθα; Ἀδύνατον γὰρ ἄλλως εὐδοκιμῆσαι καὶ σωθῆναι, εἰ μὴ ἐν τῷ μιμήσασθαι τὸν Κύριον ἐν παντί. Παρακαλῶ οὖν ὑμᾶς, ἀδελφοί, τὸ ἐκλεκτὸν ποίμνιον τοῦ Χριστοῦ, νήψωμεν, ὡς καιρὸν ἔχομεν, καὶ κατὰ τὸ σχῆμα πολιτευσώμεθα, ἵνα καὶ τὴν ἀγγελικὴν ἀξίαν ἀπολάβωμεν ὕστερον.

2 ἦλθον om. V ‖ 3-4 καὶ αὐτοθελεῖς om. *β*

Însumi; şi iarăşi: *Am venit nu ca să fac voia Mea, ci voia Tatălui ce M-a trimis*, *In.5,30.*
pentru ca nici noi să nu fim încăpăţânaţi, făcându-ne voia şi umblând după
capul nostru? Dar iarăşi, nu L-am auzit zicând: *Eu nu mă răzvrătesc şi nici* *Is.50,5.*
nu grăiesc împotrivă; *Învățați-vă de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima*; *Mt.11,29.*
şi iarăşi: *N-am venit să mi se slujească, ci să slujesc*? Şi nu L-am auzit zicând *Mt.20,28.*
multe altele asemenea, ca să ne luptăm şi noi să ajungem la fel? Căci e cu neputinţă să sporim şi să ne mântuim în alt chip, decât urmându-i Domnului în toate. Deci vă rog, fraţilor, turmă aleasă a lui Hristos, să fim cu trezvie cât mai avem vreme şi să vieţuim potrivit chipului [călugăresc], ca să primim mai apoi şi vrednicia îngerilor.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΓ΄

Ὅτι δεῖ τὸν μαθητὴν πάντα τὰ παρὰ τοῦ διδασκάλου καταδέχεσθαι προθύμως ὡς συμφέροντα, κἂν λυπηρὰ ᾖ καὶ ἐπώδυνα· πρὸς γὰρ τὸν κόπον αὐτοῦ καὶ τὰς θλίψεις, καὶ τὸ παρὰ Θεοῦ ἔλεος δίδοται.

Α΄. Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου

Ὁ τὴν τῆς μονῆς προστασίαν μετὰ τὸν ἅγιον Ὀνωρᾶτον διαδεξάμενος ἐν μιᾷ κατὰ τοῦ θεοφιλοῦς Λιβερτίνου βαρυτάτῳ θυμῷ ἐξῆφθη, ὥστε ἐπιβαλεῖν αὐτῷ καὶ τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας. Καὶ μὴ εὑρὼν ῥάβδον δι' ἧς αὐτὸν μαστιγώσει, ἄρας τὸ ὑποπόδιον τούτῳ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ τὸ πρόσωπον ἱκανῶς ἔτυψε καὶ ὅλον μελανὸν καὶ πεφυσημένον πεποίηκε. Σφοδρῶς οὖν ὁ Λιβερτῖνος μαστιγωθείς, ἀπελθὼν ἐν τῇ ἰδίᾳ κλίνῃ ἡσύχαζεν.

Ἦν δέ τι πρᾶγμα τοῦ μοναστηρίου ὡρισμένον τῇ ἑξῆς πραχθῆναι ἡμέρᾳ. Τῇ ἐπαύριον οὖν πληρωθέντων τῶν ἑωθινῶν ὕμνων ὁ Λιβερτῖνος εἰς τὴν τοῦ ἡγουμένου κλίνην ἀπῆλθε καὶ μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης εὐχὴν ᾐτήσατο. Γινώσκων οὖν ὁ ἡγούμενος πῶς παρὰ πάντων ἐτιμᾶτο καὶ ἠγαπᾶτο ὁ Λιβερτῖνος διὰ τὸ ὑπερβάλλον τῆς αὐτοῦ ἀρετῆς, ἐνόμισεν ὅτι διὰ τὴν ὕβριν, ἣν αὐτῷ ἐπήγαγε, τῆς μονῆς ὑποχωρῆσαι βούλεται. Διὸ καὶ ἠρώτησεν αὐτὸν ποῦ βούλεται ἀπελθεῖν. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε· Τοῦ μοναστηρίου πρᾶγμα ὡρισμένον ἐστί, πάτερ, ὅπερ ἐᾶσαι οὐ δύναμαι· χθὲς γὰρ ὥρισα σήμερον ἐκεῖσε εὑρεθῆναι. Τότε ἐκεῖνος κατανοήσας τὴν ἑαυτοῦ σκληρότητα, τὴν δὲ ταπεινοφροσύνην καὶ πραότητα Λιβερτίνου, ἐκ βάθους καρδίας ἐστέναξε καὶ τῆς κλίνης ἐξαναστὰς τοὺς τοῦ Λιβερτίνου πόδας ἐκράτησε καὶ ἑαυτὸν ἡμαρτηκέναι ὡμολόγησεν, ὅτι τηλικούτῳ ἀνδρὶ τοιαύτην ὠμοτάτην βάσανον ἐπενεγκεῖν ἐτόλμησε. Τοὐναντίον δὲ καὶ ὁ Λιβερτῖνος ἑαυτὸν εἰς τὴν γῆν ὑποστρώσας καὶ τοῖς ἐκείνου ποσὶ προσκυλινδούμενος, τὸ γεγονὸς οὐκ ἐκείνου ἀλλὰ τοῦ ἰδίου πταίσματος ἔλεγεν εἶναι καὶ ἑαυτὸν ᾐτιᾶτο καὶ ἄξια παθεῖν ὧν ἥμαρτεν ἀπεφαίνετο. Ὁ οὖν πατὴρ εἰς μεγίστην ἐκ τούτου ἐπανῆλθε πραότητα· καὶ γέγονε τῷ διδασκάλῳ πρὸς ἀρετὴν ὁδηγὸς ἡ τοῦ μαθητευομένου ταπείνωσις.

Ἀπολυθεὶς οὖν εἰς τὸ ὡρισμένον ἀπῆλθε πρᾶγμα. Καὶ πολλοὶ τῶν γνωρίμων αὐτοῦ, ἄνδρες εὐγενεῖς τε καὶ τίμιοι, ἰδόντες αὐτὸν οὕτως ἔχοντα καὶ οὕτω

---

1 ΛΓ΄ : ΛΔ΄ α ‖ 2 add. περὶ τοῦ ante ὅτι β ‖ μαθητὴν : πιστὸν Ed ‖ πάντα om. Q Ed ‖ διδασκάλου : πνευματικοῦ αὐτοῦ πατρὸς Ed ‖ 4 κόπον : σκοπὸν β ‖ 5 Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου om. V ‖ 19 ὥρισα : ὥρισας M

TEMA 33

Ucenicul trebuie să primească cu zel toate cele venite de la învăţător, fiind folositoare, chiar de aduc tristeţe şi durere; căci, potrivit cu osteneala şi necazurile lui, Dumnezeu îi dă şi mila Sa.

1. A lui Grigorie Dialogul

Într-o zi, urmaşul Sfântului Onorat la stăreţia mănăstirii s-a aprins de mânie atât de aprigă împotriva iubitorului de Dumnezeu Libertie, încât a ajuns să ridice mâna asupra lui. Negăsind vreun băţ cu care să-l bată, a apucat scăunelul pe care îşi sprijinea picioarele şi l-a lovit îndelung cu el în cap, până când i-a umflat şi învineţit toată faţa. Iar Libertie, bătut zdravăn, s-a dus în chilia lui să se liniştească.

A doua zi era rânduită o anumită treabă a mănăstirii şi, după ce s-au săvârşit rugăciunile dimineţii, Libertie s-a dus la chilia egumenului, cerându-i binecuvântare cu toată smerenia. Ştiind bine cât îl cinsteau şi îl iubeau toţi pentru virtutea sa covârşitoare, egumenul a crezut că vrea să plece din mănăstire din pricina ocării ce îi adusese, aşa că îl întrebă unde are de gând să se ducă. Iar el zise: „E rânduit, Părinte, să se facă un lucru al mănăstirii şi nu pot să-l las; că de ieri m-am hotărât să fiu azi acolo". Atunci egumenul îşi pricepu învârtoşarea, dar şi blândeţea şi smerita cugetare a lui Libertie. Suspină din străfundul inimii şi, ridicându-se din pat, cuprinse picioarele ucenicului, mărturisind că el însuşi a păcătuit când a îndrăznit să pricinuiască un chin atât de crud unui astfel de bărbat. Dar Libertie se aruncă şi el la pământ, prăvălindu-se la picioarele aceluia. Punea totul pe seama propriei greşeli şi nu a egumenului, învinovăţindu-se pe sine şi mărturisind că cele pătimite îi erau răsplată dreaptă pentru păcate. Şi de aici Părintele stareţ dobândi multă blândeţe, smerenia ucenicului făcându-se învăţătorului călăuză spre virtute.

Fiind slobozit de stareţ, Libertie se duse la ascultarea rânduită. Mulţi dintre cunoscuţii săi – oameni de neam bun şi vrednici de cinste – văzându-l aşa, cu chipul umflat şi învineţit, îl întrebau ce i se întâmplase. Iar el răspundea:

μελανὸν καὶ πεφυσημένον τὸ πρόσωπον, ἠρώτων πόθεν αὐτῷ τοῦτο συνέβη. Πρὸς οὓς ἀπεκρίθη, ὅτι χθὲς πρὸς ἑσπέραν τῶν ἁμαρτιῶν μου ποιουσῶν, εἰς τὸ ὑποπόδιον τοῦ σκαμνίου προσκόψας τοῦτο ἔπαθον. Καὶ οὕτως ὁ δίκαιος οὔτε τοῦ πατρὸς τὸν θυμὸν ἐδημοσίευσεν οὔτε τῇ ἁμαρτίᾳ τοῦ ψεύδους ὑπέπεσεν.

Ταύτην οὖν, Πέτρε, τὴν δύναμιν τῆς ὑπομονῆς παρὰ πολὺ μείζονα εἶναι πιστεύω τῶν θαυμάτων καὶ τῶν σημείων, ὧν ὁ μέγας οὗτος ἐποίησεν.

Β΄. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Παχωμίου

Ὁ Μέγας Παχώμιος, ἔτι νέος ὢν καὶ τῷ ἁγίῳ Παλάμωνι ὑποτασσόμενος, εἰς πάντα τῷ διδασκάλῳ ἀδιακρίτως καὶ προθύμως ὑπήκουε καὶ ἠκολούθει αὐτῷ μετὰ ταπεινῆς καρδίας ἐν ταῖς μεγίσταις ἐκείναις καὶ ὑπερφυέσι σκληραγωγίαις. Πρὸς οὖν ταῖς ἄλλαις κακοπαθείαις, πολλάκις πεμπόμενος ξύλα ἀναλέξασθαι ἀπὸ τοῦ ὄρους, ἀνυπόδετος ὢν ἤλγει τοὺς πόδας ἐπὶ πολὺ τῶν σκολόπων αὐτῷ πειρομένων· καὶ ὑπέμενε χαίρων, μνημονεύων τῶν ἐν ταῖς χερσὶ καὶ τοῖς ποσὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν ἥλων ἐπὶ τοῦ σταυροῦ αὐτῷ συνηλωθέντων.

Γ΄. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Ἀντωνίου τοῦ νέου, τοῦ ἐπὶ τῶν εἰκονομάχων

Ὁ ὅσιος πατὴρ οὗτος Ἀντώνιος, ἐξ ἀρχοντικῆς ἀξίας τῇ μοναδικῇ προσελθὼν πολιτείᾳ καὶ ὑπερφυεῖς ἀγῶνας καθ’ ἑαυτὸν ἐν ἡσυχίᾳ ἀγωνισάμενος ἐπὶ χρόνους μακρούς, μετὰ ταῦτα ἀναγινώσκων ποτὲ τὴν τῶν ἀρετῶν θείαν κλίμακα εὑρίσκει ἐν τῷ τέλει τοῦ περὶ ὑπακοῆς λόγου λέγοντα τὸν διδάσκαλον· Ὅστις καθ’ ἡσυχίαν καθήμενος ἐπέγνω τὴν ἑαυτοῦ ἀσθένειαν καὶ μετελθὼν πέπρακεν ἑαυτὸν ὑπακοῇ, οὗτος τυφλὸς ὢν ἀκόπως πρὸς Χριστὸν ἀνέβλεψε. Τοῦτο τοίνυν τὸ ῥητὸν ἐν διανοίᾳ περιστρέφων ἔλεγεν ἐν ἑαυτῷ· Μετὰ τοσούτους κόπους καὶ καμάτους ἀσκήσεως ἀκμὴν τυφλός; Καὶ πότε ἄρα ἀναβλέψαι προθυμηθῶμεν; Καὶ καταλιπὼν τὴν μονιὰν καὶ τὸν ἐρημικὸν βίον δίδωσιν ἑαυτὸν εἰς κοινοβιακὸν στάδιον.

Ἐλθὼν οὖν εἰς τὸ κατὰ τὴν Κίον τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας διαβόητον κοινόβιον ἔμεινεν εἰς τὸ ξενοδοχεῖον ἐπὶ ἡμέρας τινὰς ὡς εἷς τῶν πτωχῶν, μηδενὶ μηδὲν εἰρηκώς. Ἐπεὶ δὲ ἐτρέφετο μετὰ τῶν πενήτων καθ’ ἑκάστης, μὴ ἀνασχόμενος δωρεὰν ἄρτον ἐσθίειν, ἀνήρχετο εἰς τὸ πλησίον ὄρος καὶ ἐποίει φορτίον φρυγάνων καὶ φέρων τοῖς ἰδίοις ὤμοις ἐτίθει παρὰ τὸν πυλῶνα· ὅπερ ἰδὼν ὁ

6 add. ἀνὴρ post οὗτος β ‖ 10 ἐκείναις om. P ‖ 15 τοῦ νέου — εἰκονομάχων om. V ‖ 17 ἀγωνισάμενος : διάγων V ‖ 23 ἀσκήσεως om. P ‖ 24 ἐρημικὸν : ἀναχωρητικὸν β

„Ieri spre seară, pentru păcatele mele, m-am împiedicat de un scăunel şi am păţit ce vedeţi". Şi aşa, dreptul nu a dat la iveală mânia Părintelui şi nici nu a căzut în păcatul minciunii.

Această putere a răbdării, Petre, cred că e cu mult mai mare decât semnele şi minunile pe care le-a făcut acest mare [bărbat].

2. Din Viaţa Sfântului Pahomie

Pahomie cel Mare, când era încă tânăr şi ucenicea la Sfântul Palamon, asculta în toate cu osârdie şi fără iscodire de învăţătorul său, urmându-i cu inimă smerită în acele mari şi mai presus de fire nevoinţe aspre. Pe lângă alte rele-pătimiri era şi aceasta: de multe ori, când era trimis la munte să strângă lemne, fiind desculţ, îl dureau picioarele din pricina ghimpilor care i se înfigeau adânc în ele. Răbda însă cu bucurie, amintindu-şi de cuiele bătute în mâinile şi picioarele Mântuitorului nostru pe Cruce.

3. Din Viaţa Sfântul Antonie cel nou, din vremea iconomahilor

Acest cuvios părinte Antonie a venit la vieţuirea călugărească părăsind dregătorie boierească şi s-a războit ani buni cu lupte mai presus de fire, de unul singur, în isihie. Apoi, pe când citea odată dumnezeiasca Scară a virtuţilor, a găsit la sfârşitul cuvântului despre ascultare că învăţătorul spune aşa: „Vieţuitorul în isihie care, cunoscându-şi neputinţa, se mută şi se vinde sub ascultare, orb fiind, a deschis ochii fără osteneală către Hristos"[39]. Întorcând pe toate feţele cuvântul acesta, îşi spunea în sine: „După atâtea osteneli şi nevoinţe, sunt încă orb? Când, oare, ne vom îngriji să ne căpătăm vederea?" Şi, părăsind singurătatea şi viaţa pustnicească, s-a dat pe sine arenei de luptă a obştii.

A mers la vestita chinovie din Kion, în ţinutul Bitiniei, şi, fără să spună nimănui nimic, a stat câteva zile la arhondaric, ca unul dintre săraci. Mânca în fiecare zi cu cei sărmani, dar, pentru că nu suferea să ia pâine de pomană, se suia pe muntele din apropiere, aduna o povară de vreascuri şi le căra în spate până la poarta mănăstirii. Când văzu lucrul acesta, cel rânduit pentru

[39] Sfântul Ioan Scărarul, *Scara dumnezeiescului urcuş, IV, 131,* în *Filocalia*, vol.9, Ed. IBMBOR, 1980, p. 135.

ἐπιτεταγμένος τὴν τῶν ξένων φροντίδα λέγει αὐτῷ· Τί ποιεῖς, ἀββᾶ; Οὐ χρείαν ἔχει τὸ μοναστήριον τοῦ κόπου σου. Οἱ ἐνταῦθα παραγινόμενοι ἀγάπην ἐσθίουσιν εὐχαριστοῦντες τῷ Θεῷ. Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Ἀντώνιος· Καί γε ἐγὼ ἔγνωκα, ἀλλ' ἐπειδὴ ἀργὸς οὐ φέρω καθέζεσθαι, τοῦτο προθέσει ἰδίᾳ ποιῶ καὶ ἀναπαύομαι.

Ἐπιμένοντος δὲ αὐτοῦ τῷ πυλῶνι τούτῳ τῷ τρόπῳ καὶ μηδὲν λέγοντος, ἀναφέρει ὁ ξενοδόχος τὰ κατ' αὐτὸν τῷ ἡγουμένῳ· ἦν δὲ οὗτος Ἰγνάτιος ὁ ἀοίδιμος, ὁ καὶ τὸ μοναστήριον οἰκείοις κόποις ἐν Κυρίῳ δειμάμενος. Λέγει οὖν ὁ πατὴρ πρὸς τὸν ξενοδόχον· Ἐρώτησον αὐτόν, τί ζητῶν προσκαρτερεῖ τῷ πυλῶνι; Ἐρωτηθεὶς δὲ ὁ Ἀντώνιος πρὸς τοῦ ἀδελφοῦ ἔφη· Ξένος μέν εἰμι τῶν ἐνταῦθα, βούλομαι δὲ σὺν Θεῷ μεθ' ὑμῶν συνοικῆσαι ὠφελείας χάριν. Ταῦτα μαθὼν ὁ ἡγούμενος ἐκέλευσεν αὐτὸν εἰσελθεῖν. Καὶ θεασάμενος ἐπέγνω αὐτὸν ὅστις ἦν· ἦν γὰρ ἔχων ἀκοὴν τῆς ὑψηλῆς αὐτοῦ πολιτείας. Εἶτα λέγει αὐτῷ· Τί πρὸς ἡμᾶς ἐσκύλης, ἀββᾶ; Ἔφη αὐτῷ ὁ Ἀντώνιος· Ἵνα γένωμαι ὡς εἷς ἐξ ὑμῶν τῇ ἀρετῇ, ἐλλειπῶς ἔχων πρὸς ταύτην ἕως ἄρτι. Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ προεστώς· Οὐ δύνασαι γενέσθαι ὑποτακτικός, τοσούτοις ἔτεσιν ἑαυτῷ ζήσας καὶ Θεῷ· πολλοὶ γὰρ ἰδίῳ θελήματι στηριζόμενοι, εἴ τινα ἂν τῶν ἀρετῶν ἐπεχείρησαν, κατώρθωσαν· λέγω δὴ ἐγκράτειαν, νηστείαν, ἀκτημοσύνην, κακουχίαν σώματος· οὓς πολλάκις ὁ κοινοβιακὸς δοκιμάσας νόμος, διὰ τὸ τῆς ταπεινοφροσύνης ἐνδέον, ἀδοκίμους ἀπέφηνε καὶ ἐν οἷς ἐδόκουν εἶναι καλοῖς. Ἔφη ὁ Ἀντώνιος· Τοῦτο κἀγὼ μαθὼν ἐκ τῆς θεοπνεύστου τῶν πατέρων διδασκαλίας, ὡς μήπω τὴν ὁδὸν ἐπιβὰς τῆς ἀρετῆς, φέρων ἐμαυτὸν ὑμῖν παραδέδωκα εἰς δουλείαν, ὡς ἂν δι' ὑμῶν ἀρχὴν βάλω ἐν Χριστῷ τῆς παρ' ὑμῖν ἐπιστημονικῶς εὐθετουμένης ζωῆς.

Μετὰ οὖν τὸ εἰπεῖν ταῦτα, εἰσδεχθεὶς ὁ Ἀντώνιος ἐπετράπη παρὰ τοῦ ἡγουμένου τὴν τῆς ἐκκλησίας ἐν πρώτοις ποιεῖσθαι ὑπηρεσίαν, ὡς βαρυτάτην οὖσαν καὶ τοῖς πολλοῖς παραιτητέαν. Ἐπιμείνας οὖν ἐν τῇ διακονίᾳ ταύτῃ χρόνον τινὰ καὶ μὴ ἀρκεσθεὶς τῇ ἐντεῦθεν αὐτῷ προσγινομένῃ ταλαιπωρίᾳ, προσελθὼν λέγει τῷ προεστῶτι· Ἐγὼ διὰ κόπον περισσότερον ἦλθον ἐνταῦθα καὶ ἥν μοι ἐπέτρεψας ἐκτελεῖν διακονίαν ἐλαφρή ἐστι πρὸς ἐμέ.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ ἡγούμενος παραδίδωσιν αὐτὸν τῷ πρωτεργάτῃ τῶν ἀμπέλων εἰς τὸ κλαδεύειν αὐτὰς σὺν τοῖς λοιποῖς ἀδελφοῖς. Ἀπείρως οὖν ἔχων πρὸς τὴν τοιαύτην ὑπουργίαν πολλαχῶς ἔπληττε τοὺς ἑαυτοῦ δακτύλους· ὅθεν καὶ δυ-

1 ξένων : ξενώνων V ‖ 8 οἰκείοις : ἰδίοις β ‖ 10 τοῦ ἀδελφοῦ : τοὺς ἀδελφοὺς α ‖ 17 εἴ τινα : ἤ τινι β ‖ add. λοιπῶν ante ἀρετῶν β ‖ 18 add. ταύτην post κατώρθωσαν β ‖ 22 τὴν ὁδὸν : τῶν οὐδῶν β ‖ 28 ταλαιπωρίᾳ : διακονίᾳ α ‖ 30 ἐπέτρεψας : ἐπέταξας α ‖ 31 αὐτὸν : αὐτῷ P ‖ 33 ὑπουργίαν : διακονίαν P

îngrijirea străinilor îi spuse: „Ce faci, Avva? Mănăstirea nu are nevoie de osteneala ta. Cei care vin aici mănâncă din darul dragostei noastre şi mulţumesc lui Dumnezeu”. Antonie îi răspunse: „Ştiu prea bine, dar pentru că nu rabd să stau degeaba, fac asta de bună voie şi am odihnă”.

Rămânând şi pe mai departe la poartă, cu aceeaşi lucrare şi fără să spună nimic, arhondarul îl înştiinţă pe stareţ despre el. (În vremea aceea stareţ era vestitul Ignatie, cel care prin ostenelile proprii zidise cu harul Domnului mănăstirea.) Îi zice Părintele arhondarului: „Întreabă-l ce caută de stăruie la poartă”. Fratele îl întrebă şi Antonie răspunse: „Sunt străin de aceste locuri, dar cu ajutorul lui Dumnezeu vreau să stau cu voi pentru folos”. Aflând acestea, stareţul i-a poruncit să intre. De cum l-a văzut, şi-a dat seama cine este, pentru că auzise de vieţuirea lui înaltă. Apoi i-a zis: „Cu ce gând te-ai ostenit până la noi, Avva?” Antonie i-a răspuns: „Ca să ajung asemenea vouă în virtute; căci până acum sunt lipsit de ea”. Îi zice întâi-stătătorul: „Nu poţi să ajungi ascultător după ce atâţia ani ai trăit singur cu Dumnezeu. Căci mulţi, bizuindu-se pe voia lor proprie, dacă s-au apucat de vreo virtute – înfrânarea, postul, neagonisirea sau reaua pătimire a trupului – au putut să o dobândească; dar puşi la încercare în rânduiala de obşte, s-au arătat de multe ori neiscusiţi, chiar unde se credeau buni[40], din lipsa smeritei cugetări”. Zise Antonie: „Lucrul acesta l-am aflat şi eu din învăţătura insuflată de Dumnezeu a Părinţilor. Şi ca unul care nu a apucat-o încă pe calea virtuţii, am venit să mă dau vouă asemenea unui rob, astfel încât, cu ajutorul vostru, să pun început întru Hristos vieţii acesteia, îndrumate cu pricepere de voi”.

După ce a spus acestea, Antonie a fost primit, iar stareţul l-a rânduit mai întâi să se îngrijească de biserică, slujire foarte anevoioasă, pe care mulţi o ocoleau. A rămas cu ascultarea aceasta câtva timp şi, pentru că nu îi era de ajuns truda pe care i-o pricinuia, s-a dus la stareţ şi i-a spus: „Eu am venit aici pentru mai multă osteneală şi slujirea pe care mi-ai încredinţat-o mi se pare uşoară”.

Auzind acestea, egumenul l-a dat celui ce îngrijea de vii, ca să taie viţele uscate dimpreună cu ceilalţi fraţi. Fiind nedeprins cu asemenea muncă, îşi vătăma degetele în fel şi chip şi de aceea lucrul îi era povară.

[40] *Litt.* „Chiar în cele bune întru care credeau că sunt”.

σαχθῶς πρὸς τὸ ἐπιτήδευμα διέκειτο. Ὅμως ἐπιμείνας τὸν ἅπαντα χρόνον τοῦ κλάδου πάλιν τῷ καιρῷ τῆς σκαφῆς ἀμφεπονεῖτο περὶ αὐτὰς κοπιῶν ἰσχυρότατα.

Ἤδη δὲ τῶν καρπῶν περκαζόντων τὴν τούτων φυλακὴν αὐτὸς ἐγχειρίζεται. Ἐρχόμενοι τοίνυν τινὲς τῶν ἀδελφῶν, οἱ ἀμελέστεροι ἢ κατὰ δοκιμὴν ἴσως, ἐζήτουν σταφυλὰς λαβεῖν· πρὸς οὓς ἔλεγε· Συγχωρήσατέ μοι, ἀδελφοί, ὅτι οὐκ ἐπετράπην τοῦτο ποιεῖν. Ἰδοὺ αἱ ἄμπελοι πρόκεινται ὑμῖν καί, εἰ βούλεσθε, λάβετε ἀφ' ἑαυτῶν· καὶ ἐὰν ἄρητε, πάλιν ἀνάγκη μοι ἐπίκειται ἵνα ἐξαγγείλω τῷ ἡγουμένῳ. Κἀκεῖνος γὰρ καθ' ἑκάστην μετὰ τῶν λοιπῶν τοὺς λογισμοὺς αὐτοῦ τῷ προεστῶτι ἐξήγγελλε. Ταῦτα ἀκούοντες οἱ ἀδελφοὶ ἀνεχώρουν ἄπρακτοι.

Οἷα δὲ καὶ πρὸς ἑαυτὸν διεξῄει· καθεζόμενος τὸ μεσημβρινὸν ἐν τῇ σκηνῇ καὶ τοὺς φθεῖρας ἀποσυνάγων ἐκ τοῦ ἰδίου ἐνδύματος ἔλεγε πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ λογισμούς· Ὄντι μοι καθ' ἡσυχίαν ἐλέγετε, ὅτι οὐδὲν ὠφελεῖς ἐνταῦθα ταλαιπωρούμενος· καὶ ἄμισθον ἐποιεῖτε τὴν ἐν τῇ μονιᾷ διαγωγήν. Ἠγάγετέ με ἐνταῦθα καὶ πάλιν μακαρίζετε τοὺς πόνους ἐκείνους βουλόμενοί με τῆς τῶν ἀδελφῶν διαστῆσαι ζωῆς; Ταῦτα μετὰ δακρύων ἐν πόνοις καρδίας λογιζόμενος πολλάκις καὶ πρὸς ἑαυτὸν λέγων, ὑπό τινος πνευματικοῦ γέροντος κατελαμβάνετο, ὑφ' οὗ καὶ λόγοις παρεμυθεῖτο φιλαδελφίας· καὶ οὕτως ὑπέφερε τοὺς πειρασμοὺς ὁ Ἀντώνιος διὰ τὴν μέλλουσαν μισθαποδοσίαν.

Μετὰ γοῦν τὸ παρελθεῖν τὸν καιρὸν τοῦ τρυγητοῦ παραδίδοται δουλεύειν εἰς τὸ τραπεζαρεῖον. Ἔνθα δὴ καὶ συνέβαινεν αὐτῷ κοπιᾶν περισσοτέρως, ἕως τρίτης ὥρας σχεδὸν τῆς νυκτὸς τυρβαζομένῳ ἐν τῇ τῶν εἰσιόντων καὶ ἐξιόντων ὑποδοχῇ καὶ λειτουργίᾳ· ὑφ' ὧν πολλάκις καὶ ἀτιμίαις ἐπλύνετο, οἷα φιλεῖ πολλάκις ἐπὶ τῶν τοιούτων συμβαίνειν.

Γυμναζόμενος δὲ ἐν ταῖς τοιαύταις διακονίαις χρόνον ἤδη συχνόν, τό τε ἱμάτιον αὐτοῦ καὶ τὰ ὑποδήματα κατέτριψεν – ἅπερ ὑποδήματα κατεδέξατο φορέσαι διὰ τὴν τοῦ μακαρίτου ἐπισκόπου Παύλου παράκλησιν· τὸν γὰρ πρὸ τοῦ τῆς ἀσκήσεως πάντα χρόνον γυμνοποδῶν ἦν –. Τότε οὖν, ὡς εἶπον, τούτων κατατριβέντων, τοῦ χειμῶνος ἐνστάντος ἐπήγνυτο ὑπὸ τοῦ κρύους, τοῦ ἡγουμένου τέως ἀναβαλλομένου δοῦναι αὐτῷ τὴν ἀναγκαίαν τοῦ σώματος σκέπην δοκιμαστικῶς, εἰς ὠφέλειαν τῶν ἀφερεπόνων καὶ αὐτοῦ περισσότερον μισθόν. Ὅθεν δὴ καὶ οἱ πόδες αὐτοῦ ἐκ τῆς πρὸς τὰ μάρμαρα ὁμιλίας ῥῆξιν ὑπομείναντες ἄλγος αὐτῷ οὐ τὸ τυχὸν ἐνεποίουν. Θεωροῦντες δὲ οἱ ἀδελφοὶ τὴν πολλὴν αὐτοῦ βίαν καὶ ἀνάγκην, ὁ μὲν κώδιον αὐτῷ ἐπέρριπτεν, ὁ δὲ καλίγια εἰς τὸ ὑποδήσασθαι, ὧν οὐδὲν ὁ πύκτης δεχόμενος εἰς τὴν τοῦ προεστῶτος ἑώρα κρί-

2 τῆς σκαφῆς : τοῦ κλάδου V ‖ αὐτὰς : τῆς σκαφῆς τῶν ἀμπέλων V ‖ 14 ἐκείνους : ἐκείνης *β*

Făcu însă răbdare până trecu vremea tăiatului vițelor; iar apoi, la săpat, se trudea tot la vie, ostenindu-se foarte tare.

Când roadele începură să se pârguiască, i se încredință paza lor. Atunci se întâmpla să vină unii dintre frați – mai delăsători, sau ca să-l pună la încercare – și îi cereau să le dea struguri. El le zicea: „Iertați-mă, fraților, nu îmi este îngăduit să fac acest lucru. Iată via vă stă înainte; dacă vreți, luați-vă singuri. Dar, dacă luați, voi fi nevoit să-i spun stareţului". Căci și el, dimpreună cu ceilalți frați, își mărturisea gândurile în fiecare zi întâi-stătătorului. Auzind aceste cuvinte, frații plecau cu mâinile goale.

La fel [de aspru] se purta și cu sine însuși. Șezând la amiază în colibă și strângând păduchii de pe haină, zicea gândurilor: „Când viețuiam în isihie îmi spuneați: «Nu te folosești chinuindu-te aici» și îmi înfățișați petrecerea în singurătate ca fiind fără de plată. M-ați adus aici și acum lăudați iarăși ostenelile acelea, vrând să mă despărțiți de traiul cu frații?" Gândind el și spunându-și aceste lucruri adeseori cu lacrimi și cu durere în inimă, îl găsea un Bătrân duhovnicesc, care îl mângâia cu cuvinte de dragoste frățească; și așa Antonie răbda ispitele pentru răsplata ce va să fie.

După ce se isprăvi culesul viei, fu trimis să slujească la trapeză. Acolo mai vârtos se întâmpla să se ostenească, alergând să primească și să servească pe cei care veneau ori plecau, până aproape de ceasul al treilea din noapte[41]. Iar de multe ori ei îl spălau cu ocări, așa cum se întâmplă adesea în asemenea împrejurări.

Nevoindu-se timp îndelungat în slujiri de felul acesta, haina și încălțările i s-au prăpădit de tot. (De altminteri primise să poarte încălțări numai la rugămintea răposatului episcop Pavel, căci tot timpul de dinainte, când se nevoia singur, era desculț.) Venind iarna și având, după cum am spus, toate rupte, îngheța de frig, iar stareţul zăbovea să-i dea cele de trebuință pentru acoperirea trupului. Făcea lucrul acesta încercându-l, ca să ia mai multă plată, dar și pentru folosul celor care fug de osteneală. Din pricina mersului pe marmură, picioarele i se crăpaseră și îi pricinuiau durere cumplită. Iar frații, văzându-i multa silință și nevoie, îi dădeau fiecare câte ceva: care un cojoc, care ciubote să se încalțe. Luptătorul, însă, nu primea nimic, luând aminte numai la judecata întâi-stătătorului. Le spunea fraților: „Știu că Părintele nostru cunoaște de ce am nevoie. Deci las în seama lui

[41] Conform orei bizantine, este vorba de ceasul al treilea de la apusul soarelui.

σιν λέγων τοῖς ἀδελφοῖς· Γινώσκειν οἶδα τὸν πατέρα ἡμῶν ὧν ἐπιδέομαι ὑστερούμενος· αὐτῷ οὖν καταλιμπάνω τὴν περὶ ἐμοῦ οἰκονομίαν, ἕως ὅτου ὁ Θεὸς πληροφορήσει αὐτὸν χάριν τῆς ἐμῆς ταπεινώσεως.

Ἐν τούτοις τοιγαροῦν τῆς χειμερίου τροπῆς διαλυθείσης καὶ τοῦ ἔαρός τε καὶ θέρους παραλλαξάντων καὶ αὐτοῦ ἀπρονοήτου ἔτι διαθλεῖν ἐγκαταλειφθέντος, ἡττηθεὶς τῇ πολιορκίᾳ τῶν ἐντὸς λογισμῶν καὶ τῶν ἐκτὸς ἐλλείψεων πρόσεισι τῷ γυμναστῇ καί φησι· Δέσποτα, ἐὰν οὐχ ἱκανῇ τὸ μοναστήριον δοῦναι καὶ ἐμοὶ τὰ πρὸς τὴν χρείαν, ἐπίτρεψον καὶ διὰ φίλων ποιήσω τὴν ἐμαυτοῦ ὑπηρεσίαν. Ὁ δὲ θεῖος ἐκεῖνος ποιμήν, εἰς ὅπερ ἐβούλετο τοῦτον ἑαλωκώς, λέγει πρὸς αὐτόν· Πᾶσαν τὴν περιοικίδα ἐν Χριστῷ τρέφει τὸ μοναστήριόν μου καὶ σὲ οὐκ ἰσχύει ἐνδῦσαι καὶ ὑποδῆσαι; Ἤκουον πάλαι περὶ σοῦ, ὅτι ἀγωνιστὴς εἶ καὶ ὑπομονητικὸς ἐν ταῖς σωματικαῖς περιστάσεσι· νυνὶ δὲ οὐδὲν ὧν ἤκουσα θεωρῶ ἐπὶ σέ. Πάντα τὰ ἐν τῷ κόσμῳ περιόντα σοι κατέλιπες διὰ τὸν Θεὸν καὶ εἰς κόπους ἑαυτὸν καὶ πτωχείαν δέδωκας ἡσυχάσας ἐν τῇ ἐρήμῳ καλῶς ἐπὶ πλείστους χρόνους καὶ τὰς ἀνάγκας ὑπομείνας τοῦ σώματος, καὶ ἵνα ἔλθῃς πρὸς ἡμᾶς ὀλιγόψυχος γέγονας καὶ ἀκαρτέρητος ἐν τοῖς μικροῖς τούτοις γυμνάσμασιν, ἀνέσεις ἐπιζητῶν ὡς εἷς τῶν ἀμελεστέρων καὶ μὴ σαφῶς ἀποβλεπόντων εἰς τὴν μεγάλην τοῦ Χριστοῦ μισθαποδοσίαν; Καὶ ἐξουδενώσας αὐτὸν ἀπρονόητον εἴασεν ἀπελθεῖν.

Τοὺς τοιούτους οὖν καυτῆρας ὁ ἀθλητὴς τοῦ Χριστοῦ δεξάμενος Ἀντώνιος, διέμεινεν ἐγκαρτερῶν τοῖς κατὰ Θεὸν θλιβεροῖς, καθ' ἑκάστην δάκρυσιν ἑαυτὸν κατακλύζων καὶ ἐγκρατείᾳ τῇ τοῦ σώματος διαφόρως ἀποκαθαίρων· συνεχωρήθη γὰρ αὐτῷ παρὰ τοῦ ποιμένος νηστεύειν τε καὶ ἀγωνίζεσθαι ὡς βούλεται, ἵνα μὴ δόξῃ κατόπιν ἐληλακέναι τῆς καθ' ἡσυχίαν αὐτοῦ προτέρας διαγωγῆς. Ὅθεν οὐδ' ἐπὶ κλίνης κοιτάζεσθαι κατεδέξατο, ἀλλ' ἐπὶ καθισματίου κτιστοῦ μικρὸν ὑπτιούμενος μετελάμβανε τοῦ ὕπνου· καὶ πρὸ τῆς ὥρας τοῦ κρούσματος αὖθις ἀνιστάμενος ηὔχετό τε καὶ ἐστιχολόγει καὶ τοῖς ἀγαθοῖς τῆς ψυχῆς ἐπιμελῶς ἐνετρύφα.

Ἐπεὶ οὖν ὁ Ἀντώνιος δόκιμος διὰ τὴν μεγάλην αὐτοῦ ὑπομονὴν τῷ τε πατρὶ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς ἐκρίνετο, ἐλάμβανον αὐτὸν οἱ γηπόνοι τῶν ἀδελφῶν καὶ τὴν μάκελλαν ἐγχειρίζοντες ἐπέτρεπον αὐτῷ ἐκριζοῦν καὶ ἀποτέμνειν τάς νάπας τε καὶ τοὺς θάμνους. Κάθιδρος δὲ τῷ κόπῳ καὶ κεκμηκὼς ὅλος γινόμενος, κρυφίοις καρδίας χείλεσιν ἔλεγε πρὸς τὸν Θεόν· Ἴδε, Κύριε, τὴν ταπείνωσίν μου καὶ τὸν κόπον μου καὶ ἄφες πάσας τὰς ἁμαρτίας μου. Καὶ γοῦν ἐν μιᾷ νυκτὶ

---

4 ἔαρός : ἀέρος V ‖ 5 παραλλαξάντων : διαπαραλλαξάντων M ‖ 9 ἑαλωκώς : ἑωρακώς P ‖ 19 ἀπρονόητον : ἀπεριλόγητον *β*

să-mi poarte de grijă, până când Dumnezeu îl va înştiinţa de aceasta, pentru smerenia mea".

În acest chip iarna se sfârşi, primăvara şi vara trecură una după alta, iar Antonie încă se nevoia aşa, părăsit şi fără să i se poarte de grijă. Atunci, biruit de împresurarea gândurilor lăuntrice şi a lipsurilor din afară, se duse la îndrumător şi îi zise: „Stăpâne, dacă mănăstirea nu-i în stare să-mi dea şi mie cele de trebuinţă, îngăduie ca măcar prin prieteni să mă pot ajuta". Iar acel dumnezeiesc păstor, aducându-l astfel unde vroia, îi zise: „Mănăstirea mea hrăneşte întru Hristos tot ţinutul şi nu poate să te îmbrace şi să te încalţe pe tine? Am auzit mai demult despre tine că eşti nevoitor şi răbdător în necazurile trupeşti, dar nu văd acum nimic din ceea ce am auzit. Ţi-ai lepădat toate averile din lume pentru Dumnezeu, te-ai dat pe tine însuţi ostenelilor şi sărăciei, ai vieţuit în isihie cum se cuvine foarte mulţi ani, răbdând toate asupririle trupului, iar acum, venind la noi, ţi-a pierit curajul şi dârzenia în luptele acestea mici, căutând tihnă ca unul dintre cei mai delăsători, care nu au privirea aţintită la răsplata cea mare a lui Hristos?" Şi după ce îl umili aşa, îl lăsă să plece fără să-i poarte de grijă.

Primind astfel de arsuri curăţitoare, luptătorul lui Hristos Antonie rămase să îndure cu răbdare necazurile după Dumnezeu, vărsând din belşug lacrimi în fiecare zi şi curăţindu-se în tot chipul prin înfrânarea trupului; căci păstorul îi îngăduise să postească şi să se nevoiască atât cât vrea, ca să nu i se pară că a venit la o vieţuire mai prejos de cea din isihie. Aşa că nu primea să doarmă pe pat, ci se împărtăşea de somn întinzându-se puţin pe o laviţă mică zidită. Se trezea înainte de toacă, se ruga, psalmodia şi se desfăta cu sârguinţă de bunătăţile sufletului.

Pentru multa lui răbdare, Antonie era socotit de stareţ şi de obşte un călugăr încercat. De aceea fraţii lucrători de pământ îl luau uneori şi, punându-i o sapă în mână, îi porunceau să dezrădăcineze şi să taie mărăcinii şi tufişurile. Asudat de trudă şi peste măsură de ostenit, grăia către Dumnezeu cu buzele tainice ale inimii: *Vezi, Doamne, smerenia mea şi osteneala mea şi îmi*
iartă toate păcatele mele. Şi într-o noapte vede în somn un bărbat slăvit care *Ps.24,18.*

βλέπει καθ' ὕπνους ἄνδρα τινὰ ἔνδοξον, τρυτάνην ἐπιφερόμενον, ἧς ἡ εὐώνυμος πλάστιγξ ἐδόκει φέρειν τὰ αὐτοῦ ἀπὸ νεότητος ἁμαρτήματα, ἡ δὲ ἑτέρα τὴν μάκελλαν τῶν κατὰ Θεὸν αὐτοῦ κόπων, ἥτις καὶ βαρήσασα διεσκόρπισε τὰ τῶν παραπτωμάτων εἴδη. Καὶ ἀποκριθεὶς ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος εἶπε τῷ Ἀντωνίῳ· Ἰδοὺ ἐδέξατο Κύριος ὁ Θεὸς τοὺς κόπους σου καὶ συνεχώρησε τὰς ἁμαρτίας σου.

Μετὰ ταῦτα ἑωρακὼς ὁ προεστὼς τὴν ἐν τοσούτῳ χρόνῳ ὑπομονὴν αὐτοῦ καὶ ὅτι ἱκανῶς ἐπυρώθη τοῖς τῆς ὑποταγῆς ἐμπύροις ἀθλήμασι καὶ τέθεικε λοιπὸν τὸν λογισμὸν αὐτοῦ ὑπομεῖναι διὰ Θεὸν πᾶν ὃ ἂν ἐπαχθῇ αὐτῷ μεγαλοψύχως, προσκαλεσάμενος αὐτὸν κατ' ἰδίαν λέγει αὐτῷ· Ὁ Θεὸς τὸν μισθὸν παράσχοι σοι, πάτερ, τῶν ὠφεληθέντων ψυχῶν τῇ σῇ πρὸς ἡμᾶς ἀφίξει καὶ κατὰ Θεὸν πολιτείᾳ, ὅτι οὐδέπω οὕτως ἐβελτιώθησαν οἱ ὑπ' ἐμὲ ἀδελφοί, ὡς ἐπὶ τῇ σῇ θεοπέμπτῳ παρουσίᾳ καὶ τελείᾳ ὑπακοῇ. Καὶ ἐκβαλὼν δέδωκεν αὐτῷ ἱμάτιον καὶ ὑποδήματα καὶ εἴ τι τούτοις ἑπόμενόν ἐστι. Καὶ ἦν ἐξ ἐκείνου ὡς οἱ λοιποὶ τῶν ἀδελφῶν, ἔχων τὴν χρείαν τοῦ σώματος· εἴ τι γὰρ ᾔδει ὁ ἡγούμενος ὅτι λείπει αὐτῷ, κρυφαίως εἰς τὸ κοιτάριον αὐτοῦ ἀπετίθει, ὅπερ ἀναστρέφων εὕρισκεν ὁ Ἀντώνιος.

Δ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ἀρσένιος τῷ ἀββᾷ Ἀλεξάνδρῳ· Ὅταν ἀποσχίσῃς τὰ θαλλία σου, ἐλθὲ γεῦσαι μετ' ἐμοῦ· ἐὰν δὲ ἔλθωσι ξένοι, φάγε μετ' αὐτῶν. Ὁ οὖν ἀββᾶς Ἀλέξανδρος ὁμαλῶς εἰργάζετο καὶ ἐπιεικῶς καί, ὡς γέγονεν ἡ ὥρα, ἀκμὴν εἶχε θαλλία· καὶ θέλων τηρῆσαι τὸν λόγον τοῦ γέροντος ἀνέμεινε πληρῶσαι τὰ θαλλία. Ἰδὼν οὖν ὁ Ἀρσένιος ὅτι ἐχρόνισεν, ἔφαγε λογισάμενος ὅτι πάντως ξένους ἔσχεν. Ὡς δὲ γέγονεν ὀψέ, εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ἀλέξανδρος· Πορεύσομαι. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ γέρων εἶπε· Ξένους ἔσχες; Ἀπεκρίθη ἐκεῖνος· Οὐχί. Καὶ ὁ γέρων πάλιν ἠρώτησε· Πῶς οὖν οὐκ ἦλθες εἰς τὴν ὥραν; Ὁ δὲ ἔφη· Ὅτι εἶπές μοι· Ὅταν ἀποσχίσῃς τὰ θαλλία σου ἐλθέ· καὶ τηρῶν τὸν λόγον σου οὐκ ἦλθον, ὅτι ἄρτι ἐπλήρωσα. Καὶ ἀκούσας ὁ γέρων ἐθαύμασε τὴν ἀκρίβειαν αὐτοῦ καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ταχύτερον κατάλυε, ἵνα καὶ τὴν σύναξίν σου βάλλῃς, καὶ τοῦ ὕδατός σου μεταλαμβάνῃς· εἰ δὲ μή γε ταχέως ἔχει τὸ σῶμά σου ἀσθενῆσαι.

2. Παρέβαλεν ὁ ἀββᾶς Ἀβραὰμ τῷ ἀββᾷ Ἀρῃ· καὶ καθημένων αὐτῶν ἦλθεν ἀδελφὸς πρὸς τὸν γέροντα καὶ λέγει αὐτῷ· Εἰπέ μοι, τί ποιήσω ἵνα σωθῶ;

---

7 ὑποταγῆς ἐμπύροις : ὑπακοῆς ἐμπείροις P ‖ 11 οἱ ὑπ' ἐμὲ ἀδελφοί : αἱ ψυχαὶ τῶν ὑπ' ἐμὲ ἀδελφῶν P ‖ 17 Ἐν τῷ Γεροντικῷ om. V ‖ 21-22 καὶ θέλων — θαλλία om. *β* ‖ 23-24 εἶπεν — ἰδὼν δὲ : ἦλθεν ὁ ἀββᾶς Ἀλέξανδρος καὶ ἰδὼν *β*

ținea o cumpănă; pe talgerul stâng păreau a fi toate păcatele lui începând cu cele din tinerețe, iar pe talgerul celălalt sapa cu care se ostenea pentru Dumnezeu; aceasta, atârnând mai greu, împrăştie toate greşelile. Atunci bărbatul acela prinse a grăi şi îi zise lui Antonie: „Iată, Domnul Dumnezeu a primit ostenelile tale şi ți-a iertat păcatele".

După toate acestea, văzând starețul răbdarea lui de atâta amar de vreme, că s-a lămurit îndeajuns în nevoințele de foc ale supunerii, că şi-a pus în gând să rabde pentru Dumnezeu cu mărime de suflet orice i s-ar întâmpla, chemându-l deoparte i-a spus: „Dumnezeu să te răsplătească, Părinte, pentru sufletele ce s-au folosit de venirea ta aici şi de viețuirea ta după Dumnezeu; că niciodată nu s-au îmbunătățit atâta ucenicii mei ca acum, când Dumnezeu te-a trimis printre noi şi ne-ai arătat ascultare desăvârşită". Apoi a scos veşminte, încălțări şi altele asemenea, şi i le-a dat. De atunci Antonie a fost şi el ca ceilalți frați, având cele de trebuință trupului. Iar când starețul vedea că îi lipseşte ceva, i-l punea pe ascuns în pat, iar Antonie îl găsea când se întorcea în chilie.

4. Din Pateric

1. Avva Arsenie i-a spus odată lui Avva Alexandru: „După ce îți tai nuielele, vino să mănânci cu mine, iar dacă ai oaspeți mănâncă împreună cu ei". Avva Alexandru lucra domol şi chibzuit şi, când a venit ceasul, încă mai avea nuiele. Aşa că, vrând să păzească porunca Bătrânului, a aşteptat să termine nuielele. Arsenie, văzând că zăboveşte, s-a gândit că negreşit are oaspeți şi a mâncat singur. Când s-a făcut seară, Avva Alexandru a zis: „Mă duc". Văzându-l, Bătrânul îi spuse: „Ai avut oaspeți?" „Nu", răspunse acela. Bătrânul iarăşi îl întrebă: „Şi cum de n-ai venit la vreme?" Iar el zise: „Pentru că mi-ai spus: «Vino după ce îți tai nuielele». Păzind cuvântul tău nu am venit, căci de-abia acum am isprăvit". Auzind Bătrânul, s-a minunat de acrivia lui şi i-a zis: „Dezleagă mai repede postul, ca să-ți împlineşti pravila şi să bei şi apă; de nu, trupul ți se va istovi degrabă".

2. Avva Avraam s-a dus odată la Avva Ares. Cum şedeau ei, veni un frate la Bătrân şi îi zise: „Spune-mi, ce să fac ca să mă mântuiesc?" Iar

Ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· Ὕπαγε, ποίησον τὸν ἐνιαυτὸν τοῦτον κατ' ὀψὲ ἐσθίων ἄρτον καὶ ἅλας, καὶ μετὰ τοῦτο δεῦρο πάλιν καὶ λαλῶ σοι. Καὶ ἀπελθὼν ἐποίησεν οὕτως. Καὶ μετὰ τὸν ἐνιαυτὸν ἦλθε πάλιν ὁ ἀδελφὸς πρὸς τὸν γέροντα. Ἔτυχε δὲ πάλιν καὶ ὁ ἀββᾶς Ἀβραὰμ ἐκεῖ. Καὶ εἶπε πάλιν ὁ γέρων τῷ ἀδελφῷ· Ὕπαγε, νήστευσον καὶ τοῦτον τὸν ἐνιαυτὸν δύο δύο. Καὶ ὡς ἀπῆλθεν ὁ ἀδελφός, λέγει ὁ ἀββᾶς Ἀβραὰμ τῷ ἀββᾷ Ἄρῃ· Διατί ὅλοις τοῖς ἀδελφοῖς μετὰ ζυγοῦ ἐλαφροῦ λαλεῖς, τῷ δὲ ἀδελφῷ τούτῳ φορτία βαρέα ἐπιτιθεῖς; Ἀπεκρίθη ὁ γέρων· Οἱ ἀδελφοί, καθὼς ἔρχονται ζητοῦντες, οὕτω λέγω αὐτοῖς· οὗτος δὲ ἐργάτης ἐστὶ καὶ διὰ τὸν Θεὸν ἔρχεται ἀκοῦσαι καὶ εἴ τι ἂν εἴπω αὐτῷ, μετὰ σπουδῆς ποιεῖ· διὰ τοῦτο κἀγὼ λαλῶ αὐτῷ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ.

3. Διηγήσαντο περὶ τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου τοῦ Κολοβοῦ, ὅτι ἀναχωρήσας πρὸς Θηβαῖον γέροντα εἰς Σκῆτιν ἐκάθητο ἐν τῇ ἐρήμῳ. Λαβὼν δὲ ὁ ἀββᾶς αὐτοῦ ξύλον ξηρὸν ἐφύτευσε καὶ εἶπεν αὐτῷ· Καθ' ἡμέραν πότιζε αὐτὸ λαγύνιον ὕδατος, ἕως καρπὸν ποιήσει. Ἦν δὲ μακρὰν ἀπ' αὐτῶν τὸ ὕδωρ, ὡς ἀπὸ ὀψὲ ἀπελθεῖν καὶ ἐλθεῖν πρωΐ. Μετὰ δὲ τρία ἔτη ἔζησε τὸ ξύλον καὶ ἐξήνεγκε καρπὸν κάρυα· καὶ λαβὼν ὁ γέρων τὸν καρπὸν αὐτοῦ ἤνεγκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν λέγων τοῖς ἀδελφοῖς· Λάβετε, φάγετε καρπὸν ὑπακοῆς.

4. Ἦλθέ τις τῶν Θηβαίων πρὸς τὸν ἀββᾶν Σισώην θέλων γενέσθαι μοναχός. Ἠρώτησε δὲ αὐτὸν ὁ γέρων, εἰ ἔχει τινὰ ἐν τῷ κόσμῳ. Ὁ δὲ ἔφη· Ἔχω ἕνα υἱόν. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· Ὕπαγε, ῥῖψον αὐτὸν εἰς τὸν ποταμόν, καὶ τότε γίνῃ μοναχός. Ὡς οὖν ἀπῆλθε ῥῖψαι αὐτόν, ἔπεμψεν ἀδελφὸν ὁ γέρων ὄπισθεν αὐτοῦ, ἵνα, εἰ ὁρμήσει τοῦτο ποιῆσαι, κωλύσῃ αὐτόν. Ὡς οὖν ὁρμήσας ῥῖψαι τὸν υἱὸν αὐτοῦ ἐκωλύετο ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ ἐπιδραμόντος αὐτῷ, ἔλεγε πρὸς τὸν ἀδελφόν· Ἔασόν με· ὁ ἀββᾶς μοι εἶπε ῥῖψαι αὐτόν. Ὁ δὲ ἔφη· Ἀλλὰ πάλιν εἶπε, μὴ ῥίψῃς αὐτόν. Καὶ καταλιπὼν αὐτὸν ἦλθε πρὸς τὸν γέροντα καὶ γέγονε δόκιμος μοναχός.

5. Διηγήσατό τις τῶν πατέρων, ὅτι σχολαστικός τις ἀπὸ Θεουπόλεως εὐλαβὴς προσήδρευέ τινι ἐγκλείστῳ καὶ παρεκάλει αὐτὸν ἵνα δέξηται αὐτὸν καὶ ποιήσῃ μοναχόν. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ γέρων· Ὕπαγε, πώλησον τὰ ὑπάρχοντά σου καὶ δὸς πτωχοῖς κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου, καὶ τότε ἐλθόντα δέχομαί σε. Ἐκεῖνος οὖν ἀπελθὼν καὶ ποιήσας ὡς προσετάγη, ἐπανῆλθε. Καὶ λέγει πάλιν αὐτῷ ὁ γέρων· Καὶ ταύτην τὴν ἐντολὴν ἔχεις φυλάξαι, ἵνα μὴ λαλῇς. Ὁ δὲ συνέθετο· καὶ ἐποίησε πέντε ἔτη καὶ οὐκ ἐλάλησεν. Ἤρξαντο οὖν δοξάζειν αὐτὸν οἱ τοῦτον εἰδότες· καὶ μαθὼν τοῦτο ὁ γέρων λέγει αὐτῷ· Οὐκ ὠφελῇ ὧδε, ἀλλὰ

---

7 βαρέα om. M ‖ 19 add. μόνον ante υἱόν Q ‖ 24 add. ἀδελφὸς ante ἔφη β ‖ 24-25 ἀλλὰ – καταλιπὼν in marg. (al.m.) Q ‖ ὁ δὲ – αὐτὸν (1) in marg. (al.m.) W ‖ 25 add. ὅμοιον καὶ τὸ τοῦ Πατερμουθίου διήγημα, ὃ διηγήσατο ὁ ἅγιος Κασσιανός. post μοναχός β

[Bătrânul] îi zise: „Mergi și petrece anul acesta mâncând numai seara, pâine și sare, apoi vino din nou și îți voi spune". Fratele s-a dus și a făcut așa. După un an a venit iarăși la Bătrân. S-a întâmplat să fie din nou Avva Avraam acolo. Îi spune iarăși Bătrânul fratelui: „Mergi de postește și anul acesta, mâncând o dată la două zile". După ce fratele plecă, Avva Avraam îi spuse lui Avva Ares: „De ce tuturor fraților le rostuiești jug ușor, iar pe acest frate pui sarcini grele?" Iar Bătrânul răspunse: „Fraților le grăiesc după cum caută venind la mine. Acesta este lucrător și vine pentru Dumnezeu să audă; orice-i spun, face cu sârguință. De aceea și eu îi grăiesc cuvântul lui Dumnezeu".

3. Povesteau despre Avva Ioan Colov că, retrăgându-se în Schit la un Părinte din Thebaida, ședea în pustie. Bătrânul său luă odată un lemn uscat și, după ce îl înfipse în pământ, îi spuse: „Udă-l în fiecare zi cu un ulcior de apă, până ce va da rod". Apa era departe de ei, încât pleca de cu seară și se întorcea dimineața. După trei ani lemnul a prins viață și a rodit nuci. Iar Bătrânul a luat rodul, l-a dus la biserică și le-a spus fraților: „Luați, mâncați rod al ascultării".

4. A venit odată un thebeu[42] la Avva Sisoe, vrând să se facă monah. Bătrânul l-a întrebat de are pe cineva în lume. „Am un fiu", zice. Iar Bătrânul: „Du-te, aruncă-l în râu și atunci vei fi monah". Cum acela plecă să-l arunce, Bătrânul trimise în urma lui un frate ca să-l oprească, de se pornește să facă așa ceva. Și când trecu la faptă, dând să-și arunce fiul, fratele se repezi și îl împiedică; iar el spunea: „Lasă-mă! Avva mi-a spus să-l arunc". „Dar apoi a spus să nu-l arunci", zise fratele. Atunci, lăsând copilul, a venit la Bătrân și a ajuns monah iscusit.

5. A povestit unul dintre Părinți că un învățat cucernic din Theoupolis[43] obișnuia să meargă la un Bătrân zăvorât, rugându-l să-l primească și să-l facă monah. Bătrânul i-a spus: „Du-te, vinde-ți averea și dă-o săracilor, după porunca Domnului, iar apoi vino și te primesc". Plecând acela, a făcut cum i se poruncise și s-a întors. Îi zice iarăși Bătrânul: „Mai ai de păzit o poruncă: să nu vorbești". Iar el se învoi. A petrecut astfel cinci ani fără să vorbească. Atunci cei care îl cunoșteau au început să-l ridice în slăvi. Bătrânul, aflând aceasta, îi spuse: „Nu te folosești aici. Am să te trimit într-o chinovie din

---

[42] Thebeu - locuitor al Thebaidei, regiune din sudul Egiptului.
[43] Theoupolis este denumirea dată în vremea împăratului Iustinian (sec.VI d.H.) cetății Antiohia, capitala Siriei.

πέμψω σε εἰς κοινόβιον εἰς Αἴγυπτον. Καὶ ἔπεμψεν αὐτόν. Ἀπιόντι δὲ αὐτῷ οὐκ εἶπεν λαλῆσαι ἢ μὴ λαλῆσαι· αὐτὸς δὲ τηρῶν τὴν ἐντολὴν ἔμεινε μὴ λαλῶν. Ὁ δὲ ἀββᾶς, ὁ δεξάμενος αὐτόν, θέλων πείρᾳ δοκιμάσαι καὶ μαθεῖν εἰ ἀληθῶς ἄλαλός ἐστι, πέμπει αὐτὸν εἰς ἀπόκρισιν ἐν τῇ πλημμύρᾳ τοῦ ποταμοῦ, ἵνα ἀναγκασθῇ ὑποστρέψας εἰπεῖν, ὅτι οὐκ ἠδυνήθην περᾶσαι. Ὁ δὲ ἀπελθὼν εἰς τὸν ποταμὸν ἔκλινε γόνυ καὶ ἰδοὺ ἔρχεται κροκόδειλος καὶ βαστάζει αὐτὸν καὶ ἀποφέρει εἰς τὸ πέραν. Ἔπεμψε δὲ καὶ ἀδελφὸν ὁ ἀββᾶς ὄπισθεν αὐτοῦ, ἵνα ἴδῃ τί ποιεῖ· καὶ ἰδὼν τὸ γενόμενον, ὑποστρέψας ἀνήγγειλε τῷ ἀββᾷ καὶ τοῖς ἀδελφοῖς· καὶ ἀκούσαντες ἐξεπλάγησαν.

Μετὰ δὲ χρόνον τινὰ συνέβη αὐτὸν κοιμηθῆναι. Καὶ πέμψας ὁ ἀββᾶς πρὸς τὸν ἔγκλειστον τὸν ἀποστείλαντα αὐτὸν ἐμήνυσεν αὐτῷ· Εἰ καὶ ἄλαλον ἔπεμψας ἡμῖν, ἀλλ' ὅμως ἄγγελον Θεοῦ. Ἀντεδήλωσε δὲ ὁ ἔγκλειστος, ὅτι οὐκ ἦν φύσει ἄλαλος, ἀλλὰ τηρῶν τὴν ἐντολήν, ἣν ἐξ ἀρχῆς ἔδωκα αὐτῷ, τούτου χάριν ἔμεινεν ἄλαλος. Καὶ ἀκούσαντες ἐθαύμασαν καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεόν.

6. Γέρων τις εἶχε μαθητὴν ὠνητὸν αὐτοῦ, ὃς τελείαν εἶχε τὴν ὑπακοήν. Ἐν μιᾷ οὖν εἶπεν αὐτῷ ὁ γέρων· Ὕπαγε καὶ ἀναφθέντος τοῦ κλιβάνου σφοδρῶς, λαβὼν τὸ βιβλίον τὸ ἀναγινωσκόμενον ἐν τῇ συνάξει ῥῖψον εἰς τὸν κλίβανον. Ὁ δὲ ἀπελθὼν ἐποίησεν ἀδιακρίτως· καὶ ῥιφθέντος τοῦ βιβλίου ἐσβέσθη ὁ κλίβανος.

7. Ἔλεγον οἱ γέροντες, ὅτι ἐὰν ἔχῃ τις πίστιν εἴς τινα καὶ δώσῃ ἑαυτὸν ὑποταγῆναι αὐτῷ, οὐ χρείαν ἔχει προσέχειν ἐντολαῖς Θεοῦ, ἀλλὰ τῷ πατρὶ αὐτοῦ συγχωρεῖν τὰ θελήματα αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἔχει ἔγκλημα παρὰ Θεῷ· οὐδὲν γὰρ οὕτω ζητεῖ ὁ Θεὸς παρὰ τῶν ἀρχαρίων ὡς τὸν δι' ὑπακοῆς σκυλμόν.

8. Ἀδελφὸς ἐν Σκήτει ὑπάγων εἰς θέρος παρέβαλε μεγάλῳ γέροντι καὶ εἶπεν αὐτῷ· Εἰπέ μοι, ἀββᾶ, τί ποιήσω ὑπάγων εἰς τὸ θέρος; Λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· Καὶ ἐάν σοι εἴπω, πείθῃ μοι; Ἀπεκρίθη ὁ ἀδελφός· Ναί, ἀκούω σου. Λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· Εἰ πείθῃ μοι, ἀπόταξαι τῷ θερισμῷ τούτῳ καὶ ὑποστρέψας εἴσελθε εἰς τὸ κελλίον σου καὶ ποίησον τὴν πεντηκοστὴν καθ' ἑσπέραν ἐσθίων ἄρτον μετὰ ξηροῦ ἅλατος· καὶ μετὰ τοῦτο ἐλθὲ καὶ ἀναγγελῶ σοι τί ὀφείλεις ποιῆσαι.

Ὁ δὲ ἀδελφὸς ἀπελθὼν καὶ ποιήσας ὡς προσετάγη, μετὰ τὴν πεντηκοστὴν ἦλθε πάλιν πρὸς τὸν γέροντα. Ὁ δὲ γέρων, εἰδὼς ὅτι ἐργάτης ἐστίν, ἀπήγγειλεν αὐτῷ πῶς δεῖ καθίσαι ἐν τῷ κελλίῳ. Καὶ ἐπανελθὼν ὁ ἀδελφὸς ἐν τῷ κελλίῳ ἔβαλεν ἑαυτὸν ἐπὶ πρόσωπον ἐπὶ τὴν γῆν ἡμέρας τρεῖς κλαίων ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Εἶτα ἔλεγον αὐτῷ οἱ λογισμοί· Ὑψώθης, μέγας γέγονας. Ὁ δὲ ἔφερε καὶ αὐτὸς τὰ ἐλαττώματα αὐτοῦ ἐνώπιον αὐτοῦ λέγων· Καὶ ποῦ εἰσι πᾶσαι

3 πείρᾳ om. V P ‖ 7 add. αὐτὸν post ἀποφέρει V ‖ 22 οὐδὲν : οὐδὲ β ‖ 32 καὶ — κελλίῳ om. Q Ed

Egipt". Şi l-a trimis. Dar la plecare nu i-a spus dacă să vorbească sau nu; iar el păzind porunca, nu vorbea. Avva care l-a primit a vrut să-l încerce şi să afle dacă într-adevăr e mut; l-a trimis cu treabă, când fluviul era revărsat, ca întorcându-se să fie silit să spună că n-a putut trece. Iar el, ajungând la râu, plecă genunchii şi, iată, vine un crocodil, îl ia în spate şi îl trece pe malul celălalt. Avva trimisese şi un frate în urma lui, să vadă ce face. Acesta, văzând cele întâmplate, s-a întors şi a povestit Avvei şi fraţilor, care au ascultat uluiţi.

După ceva vreme muri fratele. Atunci Avva îi trimise vorbă Bătrânului zăvorât: „Chiar dacă ne-ai trimis un mut, era înger al lui Dumnezeu". Însă cel zăvorât răspunse: „Nu era din fire mut, dar nu grăia ca să păzească porunca, pe care i-am dat-o de la început". Auzind aceasta s-au minunat şi l-au slăvit pe Dumnezeu.

6. Un Bătrân avea ucenic cumpărat de sclav[44]; şi acesta îi făcea ascultare desăvârşită. Într-o zi i-a spus Bătrânul: „Du-te şi aprinde vârtos cuptorul, apoi ia cartea din care citim la slujbă şi arunc-o în cuptor". Ucenicul s-a dus şi a făcut întocmai, fără iscodire. Iar când a aruncat cartea, cuptorul s-a stins.

7. Ziceau Bătrânii că cine are încredere în altul şi se dă pe sine supus aceluia nu mai are nevoie să ia aminte la poruncile lui Dumnezeu; trebuie doar să-şi lase voile înaintea Părintelui său şi nu are vină la Dumnezeu. Că Dumnezeu nu cere de la începători nimic mai mult decât truda ascultării.

8. Un frate din Schit, mergând la seceriş, s-a abătut pe la un mare Bătrân şi l-a întrebat: „Spune-mi, Avva, ce să fac la seceriş?" Îi spune Bătrânul: „Dacă îţi zic, mă asculţi?" „Te ascult", răspunse fratele. „Dacă vrei să mă asculţi, zice, lasă acest seceriş, întoarce-te în chilia ta şi stai acolo cincizeci de zile, mâncând seara pâine cu sare uscată. După aceea vino şi îţi voi spune ce trebuie să faci".

Fratele a plecat, a făcut după cum i s-a poruncit, şi după cincizeci de zile a venit înapoi la Bătrân. Iar Bătrânul, văzând că e lucrător, i-a spus cum trebuie să şadă în chilie. Fratele s-a întors din nou la chilie şi vreme de trei zile a plâns înaintea lui Dumnezeu, căzut cu faţa la pământ.

Apoi gândurile îi spuneau: „Te-ai înălţat; ai ajuns mare!" Iar fratele îşi punea înainte toate greşelile, zicând: „Oare unde sunt toate păcatele mele?" Şi le înşira. Atunci gândurile se schimbau şi îi spuneau iarăşi: „Ai făcut multe

[44] Un sclav pe care Bătrânul îl răscumpărase.

αὐτοῦ, ἵνα ἀποστείλῃ αὐτόν. Ἐλθόντα οὖν αὐτὸν σὺν τῷ οἰκονόμῳ τῆς μονῆς ἠρώτησεν ὁ γέρων· Ἀββᾶ Νισθερῶ, πόθεν ἐκτήσω τὴν ἀρετὴν ταύτην, ὅτι ὁτεδήποτε εἰ συμβῇ θλῖψις εἰς τὸ κοινόβιον, οὐ λαλεῖς οὐδὲ μεσάζεις; Καὶ πολλὰ βιασθεὶς ὁ ἀδελφὸς ὑπὸ τοῦ γέροντος εἶπε· Συγχώρησόν μοι, ἀββᾶ, ὅτε εἰσῆλθον τὴν ἀρχὴν εἰς τὸ κοινόβιον, εἶπον τῷ λογισμῷ μου, ὅτι σὺ καὶ ὁ ὄνος ἕν ἐστε· ὥσπερ οὖν ὁ ὄνος δέρεται καὶ οὐ λαλεῖ, ὑβρίζεται καὶ οὐδὲν ἀποκρίνεται, οὕτω καὶ σύ. Καθὼς καὶ ὁ ψαλμῳδὸς λέγει· Κτηνώδης ἐγενήθην παρὰ σοὶ κἀγὼ διὰ παντὸς μετὰ σοῦ.

12. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ποιμήν· Ἄνθρωπος συνοικῶν τῷ πλησίον ὀφείλει εἶναι ὡς στήλη λιθίνη· ὑβριζόμενος καὶ μὴ ὀργιζόμενος, δοξαζόμενος καὶ μὴ ἐπαιρόμενος.

13. Ἔλεγον περὶ τοῦ μικροῦ Ἰωάννου τοῦ Θηβαίου, τοῦ μαθητοῦ τοῦ ἀββᾶ Ἀμμώη, ὅτι δώδεκα ἔτη ἐποίησεν ὑπηρετῶν τῷ γέροντι, ὅτε ἠσθένει, καὶ μετ' αὐτοῦ ἦν εἰς τὸ χαράδριον καθήμενος. Καὶ ὠλιγώρει ὁ γέρων ἐπάνω αὐτοῦ καὶ πολλὰ κοπιάσαντα μετ' αὐτοῦ οὐδέποτε εἶπεν αὐτῷ· Σωθείης. Ὅτε δὲ ἔμελλε τελευτᾶν, καθεζομένων τῶν γερόντων, ἐκράτησε τὴν χεῖρα αὐτοῦ καὶ λέγει αὐτῷ· Σωθείης, σωθείης, σωθείης. Καὶ παρέδωκεν αὐτὸν τοῖς γέρουσι λέγων· Οὗτος ἄγγελός ἐστι Θεοῦ καὶ οὐκ ἄνθρωπος.

14. Τὶς τῶν πατέρων παρεκάλεσε τὸν Θεόν, ἵνα αὐτὸν πληροφορήσῃ εἰς ποῖον ἔφθασε μέτρον. Καὶ ἀπεκάλυψεν αὐτῷ ὁ Θεός, ὅτι εἰς τόδε τὸ κοινόβιον ἔστιν ἀδελφὸς σοῦ βελτίων. Καὶ ἀναστὰς ὁ γέρων ἀπῆλθεν εἰς τὸ κοινόβιον. Καὶ ἀκούσαντες οἱ ἡγούμενοι ἀπήντησαν αὐτῷ μετὰ χαρᾶς· ἦν γὰρ μέγας καὶ ὀνομαστός. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ γέρων· Θέλω ἰδεῖν ὅλους τοὺς ἀδελφοὺς καὶ ἀσπάσασθαι. Καὶ κελεύσαντος τοῦ ἡγουμένου ἦλθον οἱ ἀδελφοί· καὶ οὐκ ἦλθε περὶ οὗ ἐπληροφορήθη ὁ γέρων. Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἔστιν ἄλλος ἀδελφός; Καὶ λέγουσι· Ναί, ἀλλὰ σαλός ἐστι καὶ εἰς τὸν κῆπον ἀσχολεῖται. Ἔφη ὁ γέρων· Καλέσατε αὐτόν. Καὶ ἐκάλεσαν.

Καὶ ἐγένετο, ὡς εἶδεν αὐτὸν ὁ γέρων, ἀναστὰς ἠσπάσατο αὐτόν. Καὶ λαβὼν αὐτὸν κατ' ἰδίαν ἐπηρώτησεν αὐτόν· Τίς ἐστιν ἡ ἐργασία σου; Ἀνάγγειλόν μοι. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἐγὼ ἄνθρωπός εἰμι σαλός. Καὶ πολλὰ παρακληθεὶς ὑπὸ τοῦ γέροντος εἶπεν αὐτῷ, ὅτι τὸν βοῦν τῆς μηχανῆς ὁ ἀββᾶς εἰς τὸ κελλίον μου βάλλει μετ' ἐμοῦ καὶ καθ' ἡμέραν τὰ σχοινία τοῦ ψιαθίου, οὗ ἐργάζομαι, κόπτει. Καὶ ἰδοὺ τριάκοντα ἔτη τοῦτο ὑπομένω καὶ οὐδέποτε συνεχώρησα τὸν λογισμόν μου ἔχειν τι κατὰ τοῦ ἀββᾶ μου οὐδὲ τὸν βοῦν ἔδειρά ποτε,

3 εἰ om. V ‖ 7 ψαλμῳδὸς : ψαλμὸς M ‖ 13 ὅτε : ὅτι P ‖ 18 Θεοῦ om. V W ‖ 21 ἀπῆλθεν : ἦλθεν P ‖ 23 ὀνομαστός : θαυμαστός Q ‖ 24 Καὶ (1) — ἀδελφοί in marg. (al.m.) W ‖ 32 add. μου post ψιαθίου M

petrece tulburare în chinovie, nu vorbești, nici nu te amesteci?" Și după ce a fost silit mult de Bătrân, fratele a spus: „Iartă-mă, Avva. La început, când am intrat în obște, mi-am zis gândului meu: «Tu și cu măgarul sunteți una. Deci precum măgarul e bătut și nu vorbește, e ocărât și nu răspunde nimic, tot așa și tu. După cum zice și psalmistul: *M-am făcut ca un dobitoc înaintea ta și eu de-a pururi voi fi cu tine*»". Ps.72,22-23.

12. Avva Pimen a zis: „Omul care locuiește cu aproapele trebuie să fie ca un stâlp de piatră: ocărât, să nu se mânie; slăvit, să nu se fălească".

13. Ziceau despre Ioan cel mic, Thebeul, ucenicul lui Avva Ammoi, că, atunci când era bolnav Bătrânul, i-a slujit doisprezece ani, stând cu el, așezat pe rogojină. Bătrânul era urâcios și, măcar că fratele s-a ostenit mult cu el, niciodată nu i-a spus „Să te mântuiești". Dar când a ajuns în pragul morții, iar Bătrânii erau așezați de jur împrejur, Avva l-a strâns de mână și i-a zis: „Să te mântuiești! Să te mântuiești! Să te mântuiești!" Și l-a încredințat Bătrânilor, spunând: „Acesta este înger al lui Dumnezeu și nu om".

14. Unul dintre Părinți l-a rugat pe Dumnezeu să-i arate la ce măsură a ajuns. Și Dumnezeu i-a descoperit: „În obștea cutare, e un frate mai bun ca tine". Bătrânul s-a ridicat și a plecat la acea chinovie. Când au auzit mai-marii mănăstirii de venirea lui l-au întâmpinat cu bucurie, că era mare și vestit. Le-a spus Bătrânul: „Vreau să-i văd pe toți frații și să-i îmbrățișez". Egumenul a dat poruncă și frații au venit; nu însă și cel pentru care primise înștiințare Bătrânul. Atunci a întrebat: „Mai este vreun alt frate?" Și îi spun: „Da, dar e cam prostănac și lucrează la grădină". „Chemați-l", zise Bătrânul. Și l-au chemat.

Deîndată ce l-a văzut, Bătrânul s-a ridicat și l-a îmbrățișat. Apoi l-a luat de o parte și l-a întrebat: „Spune-mi, care este lucrarea ta?" Iar cel întrebat a spus: „Eu sunt un om nerod". Și după ce Bătrânul l-a rugat mult, i-a zis: „Avva bagă în chilie cu mine boul de la moară și în fiecare zi îmi rupe funiile rogojinei pe care o lucrez. Și, iată, rabd asta de treizeci de ani și niciodată nu mi-am îngăduit gândului să aibă ceva împotriva Avvei, nici nu am bătut vreodată boul, ci îndelung răbdând împletesc din nou funiile, mulțumind lui

ἀλλὰ μακροθυμῶν πάλιν πλέκω τὰ σχοινία εὐχαριστῶν τῷ Θεῷ. Καὶ ἀκούσας ὁ γέρων ἐθαύμασεν· ἐκ τούτου γὰρ ἔγνω καὶ τὴν λοιπὴν ἐργασίαν αὐτοῦ.

Ε΄. Τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ

Ἐὰν[i] καθέζῃ, ἀδελφέ, ἐν ὑποταγῇ πατέρων, ἐν τούτῳ σου φαίνεται τὸ ἑδραῖον τῆς πίστεως, οὐκ ἐν τῷ θεραπεύεσθαί σε καὶ ἀκούειν λόγους ἡμέρους καὶ πράους, ἀλλ᾽ ὅταν ἐξουθενούμενος καὶ τυπτόμενος ὑπομένῃς· καὶ θηρίον γὰρ κολακευόμενον ἡμεροῦται καὶ πραΰνεται. Μὴ τοίνυν πικραίνου πρὸς τὸν παιδεύοντα, εἴ ἄρα γε σκεῦος ἐκλογῆς βούλει γενέσθαι, ἀλλ᾽ ἐν πᾶσιν ὑποτάσσου μετ᾽ ἐπιεικείας τῷ διδασκάλῳ σου, καθὼς καὶ αὐτὸς ὁ Κύριος ἐνανθρωπήσας ἐν ταπεινώσει ὑπετάσσετο· πρῶτον μὲν τῇ μητρὶ καὶ τῷ δοκοῦντι πατρί, καθὼς ὁ εὐαγγελιστὴς διδάσκει ἡμᾶς λέγων· Καὶ ἦν ὑποτασσόμενος αὐτοῖς. Ἔπειτα δὲ καὶ τῷ ἀληθινῷ πατρὶ τῷ οὐρανίῳ ὑπήκοος ἐγένετο μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ, κατὰ τὴν τοῦ ἀποστόλου φωνήν.

Δέχου[ii] οὖν εὐχαρίστως τὰς ἐπερχομένας σοι θλίψεις καὶ τὰς παρὰ τοῦ προεστῶτος παιδείας. Τίς γάρ ἐστι, φησίν, υἱὸς ὃν οὐ παιδεύει πατήρ; Εἰ δὲ χωρίς ἐστε παιδείας, ἧς μέτοχοι γεγόνασι πάντες, ἄρα νόθοι ἐστὲ καὶ οὐχ υἱοί. Ἐδάρης; Χαῖρε ἐν τούτῳ καὶ διόρθωσαι τὸ πταῖσμα. Ἀλλὰ ἀδίκως ἐδάρης; Περισσὸς ὁ μισθός· καὶ γὰρ καὶ οἱ ἀπόστολοι τὴν σωτηρίαν τῷ κόσμῳ καταγγέλλοντες, κατὰ πόλιν ὡς κακοῦργοι ἐτύπτοντο καὶ οὐκ ὠργίζοντο οὐδὲ ἠγανάκτουν, ἀλλ᾽ ἔχαιρον ὅτι κατηξιώθησαν ὑπὲρ τοῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ ἀτιμασθῆναι.

Ἀλλ᾽ ἴσως ἐρεῖ τις τῶν ἀμελεστέρων· Λυποῦμαι ὅτι τοῦτό μοι συνέβη μετὰ τοσούτους κόπους, οὓς ἐκοπίασα ἐν τῷ μοναστηρίῳ. Πρὸς ὃν εἴποιμι ἄν, ὅτι τοῦτό σε λυπεῖ, δοῦλε Κυρίου; Ἐντεῦθεν οὖν ἐπίγνωθι ὅτι μετὰ τοσαῦτα ἔτη καὶ τοὺς πολλοὺς καμάτους, οὓς λέγεις, οὔπω τὰ πάθη ἐνίκησας. Εἰ γὰρ δοκεῖ τις εἶναί τι μηδὲν ὤν, ἑαυτὸν φρεναπατᾷ. Ὡς γὰρ ὁ κυβερνήτης ἐν καιρῷ κλύδωνος ἐλέγχεται οἷος τὴν τέχνην ἐστίν, οὕτω καὶ ὁ μοναχὸς ἐν καιρῷ ἀτιμίας ἢ ἐπιπλήξεως, κἄν τε μετὰ χαρᾶς αὐτὰ ὑποφέρῃ ὡς κερδαίνων τὰ μέγιστα, κἄν τε δάκνηται ἐπ᾽ αὐταῖς καὶ λυπῆται. Ὁ γὰρ μεγαλαυχῶν καὶ λέγων· Ἔχω τοσαῦτα ἔτη ἐν τῷ μοναδικῷ βίῳ, τὴν δὲ ἐργασίαν τοῦ ἐπαγγέλματος μὴ ἐνδειξάμενος μηδὲ κατορθώσας τοὺς τρόπους τοῦ σεμνοῦ βίου, οὗτος περιφέρει ἐργαλεῖα, ὧν τὴν τέχνην οὐ μεμάθηκε.

Γεγήρακας ἐν τῷ σχήματι; Ὡς οὖν ἔμπειρος τοῦ τοιούτου βίου τύπος γενοῦ τοῖς νέοις καὶ ἀπείροις. Ἐκπλαγήτωσαν καὶ οἱ λοιποὶ ἐπὶ τῇ σῇ ὑπομονῇ

8 γε : σε Q ‖ 12 Ἔπειτα δὲ om. β ‖ 18 τῷ κόσμῳ om. M ‖ 23 ἐντεῦθεν : τοῦτο α ‖ 30 ἐνδειξάμενος : ἐπιδειξάμενος Q ‖ 32 add. ὢν post ἔμπειρος M

Dumnezeu". Când a auzit, Bătrânul s-a minunat; căci din aceasta a priceput şi restul lucrării fratelui.

5. A Sfântului Efrem

Frate, dacă stai în ascultare la Părinți, tăria credinței tale nu se vădeşte când îți poartă de grijă şi auzi cuvinte blânde şi delicate, ci când rabzi dispreț şi bătaie; căci şi o fiară sălbatică, de e luată cu binişorul, se domoleşte şi se îmblânzeşte. Nu te înăspri către cel care te pedepseşte, de vrei să ajungi vas ales, ci supune-te întru toate cu blândețe învățătorului tău, după cum Domnul Însuşi, făcându-se om, S-a supus cu smerenie: mai întâi Maicii Sale şi celui
socotit a-l fi tată – aşa cum ne învață Evanghelistul, când zice: *Şi le era supus* –; Lc.2,51.
iar apoi adevăratului Tată, Cel ceresc, Căruia I *S-a făcut ascultător până la*
moarte, şi încă moarte pe cruce, după spusa Apostolului. Flp.2,8.

Primeşte cu mulțumire necazurile ce vin asupra ta şi pedepsele proestosului. *Căci care este fiul pe care tatăl său nu-l pedepseşte? Iar dacă*
sunteți fără de certare, de care toți au parte, atunci sunteți fii nelegitimi şi nu Evr.12,7-8.
fii adevărați. Ai fost bătut? Bucură-te de aceasta şi îndreaptă greşeala. Pe nedrept ai fost bătut? Mai mare ți-i răsplata; căci şi apostolii, vestind lumii mântuirea, erau bătuți în fiecare cetate, ca nişte răufăcători, însă nu se mâniau, nici se supărau, ci *se bucurau că au fost învredniciți să sufere necinste*
pentru numele lui Hristos. FA.5,41.

Dar poate va spune careva dintre cei mai delăsători: „Mă supără că mi se întâmplă mie una ca asta, după atâtea osteneli făcute în mănăstire". Eu i-aş răspunde: „Asta te întristează, rob al Domnului? De aici să înțelegi că, după atâția ani şi după atâta trudă, de care vorbeşti, n-ai biruit încă patimi-
le". Căci *de crede cineva că este ceva, în vreme ce nu este nimic, se înşeală pe* Ga.6,3.
sine însuşi. După cum un cârmaci îşi dovedeşte iscusința la vreme de furtună, tot aşa şi monahul se vădeşte în vremea necinstei sau a dojenii; fie le rabdă cu bucurie, ca având de la ele câştig mare, fie îl rănesc şi îl întristează. Cel care se făleşte, zicând „Am atâția ani în viața monahală", fără a arăta lucrarea cinului [călugăresc] şi fără să dobândească chipurile viețuirii cuvioase, are uneltele, dar nu le-a deprins încă meşteşugul.

Ai îmbătrânit în schimă? Ca unul încercat în viețuirea aceasta, fii pildă celor tineri şi neiscusiți. Să se uimească ceilalți de răbdarea şi nerăutatea ta.

καὶ ἀνεξικακίᾳ· χαιρέτω καὶ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον τὸ ἐνοικοῦν ἐν σοὶ ἐπὶ τῇ μεγάλῃ σου καρτερίᾳ. Μάλιστα οὖν εὐχαριστεῖν σοι πρέπει, ὅτι πάντα ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος πάσχεις.

Λογίζομαι γὰρ ὅτι ὁ ἀναδεξάμενός σου τὴν προστασίαν οὐ χαίρει ἐπὶ τῷ σῷ μώμῳ, ὡς λόγον ὑπὲρ σοῦ μέλλων δοῦναι τῷ Κυρίῳ· χαρὰ δὲ αὐτῷ ἐστιν ἐάνπερ τέλειόν σε παραστήσῃ τῷ Κυρίῳ. Διὸ εὐγνωμόνως ὑπομένειν πάντα τὰ παρ' αὐτοῦ ὀφείλεις, κἂν ἀλγεινὰ ᾖ, ὡς ἰατρευόμενος οὐχὶ κολαζόμενος.

Εἰ δὲ μικρὰν θλῖψιν καὶ πειρασμὸν οὐ φέρεις διὰ τὸν Κύριον, πῶς μέγαν ὑπομείνῃς; Καὶ εἰ ὕβριν ἢ ῥάπισμα ἢ πληγὴν οὐ καταδέχῃ, πῶς τὸν σταυρόν σου βαστάσεις, ὃν φέρειν ἐξ ἀρχῆς ἐπηγγείλω; Καὶ εἰ τὸν σταυρὸν οὐ βαστάζεις, πῶς τῆς ἐπουρανίου δόξης κληρονόμος γενήσῃ μετὰ τῶν λεγόντων· Ταῦτα πάντα ἦλθεν ἐφ' ἡμᾶς καὶ οὐκ ἐπελαθόμεθά σου καὶ οὐκ ἠδικήσαμεν ἐν τῇ διαθήκῃ σου· καὶ πάλιν· Ἕνεκα σοῦ θανατούμεθα ὅλην τὴν ἡμέραν· ἐλογίσθημεν ὡς πρόβατα σφαγῆς.

Ἀδελφὲ ἀγαπητέ, ἐπελαθόμεθα ὧν ὑπέμεινεν ὁ πάντων ἡμῶν δεσπότης δι' ἡμᾶς; Ὑβρίσθη, ἐξουθενώθη, ἤκουσε δαιμόνιον ἔχεις, καὶ οὐκ ὠργίσθη· ἐρραπίσθη, ἐκολαφίσθη, ἐνεπαίχθη, σταυρῷ προσηλώθη, ὄξους μετὰ χολῆς ἐγεύσατο, λόγχῃ τὴν πλευρὰν ἐνύγη. Ταῦτα πάντα ὑπέμεινε διὰ τὴν ἡμῶν σωτηρίαν καὶ ἡμεῖς δι' αὐτὸν οὐδὲ μικρὰν ὕβριν ὑποφέρομεν; Πῶς οὖν αὐτῷ ἀπαντήσωμεν ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως; Ποίαν δὲ ἀπολογίαν εὑρήσομεν, ὅταν ἡμῖν πρὸς ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις εὐεργεσίαις, αἷς ἐποίησε μεθ' ἡμῶν, καὶ ταῦτα προσφέρῃ καί τινα ἀντισήκωσιν ἀπαιτῇ;

Ἀνανήψωμεν οὖν, ἀγαπητέ, τῆς τοσαύτης χαυνότητος καὶ ἀναλαβόντες καρδίαν γενναίαν καὶ στερεὰν εἴπωμεν καὶ αὐτοὶ μετὰ τοῦ ἀποστόλου, ὅτι οὐ μόνον δεθῆναι ἢ πληγῆναι ὑπὲρ Χριστοῦ, ἀλλὰ καὶ ἀποθανεῖν ἑτοίμως ἔχομεν. Εἰ γὰρ συμπάσχομεν, καὶ συνδοξασθησόμεθα πάντως καὶ συγκληρονόμοι αὐτῷ τῆς βασιλείας ἐσόμεθα.

5-6 χαρὰ – Κυρίῳ om. Q ‖ 9 εἰ om. P ‖ 15 ἡμῶν om. α ‖ πάντων om. P ‖ 22 καί τινα : καὶ τίνα Ed

Să se bucure şi Duhul Sfânt, care locuieşte în tine, de tăria ta cea multă. Şi mai ales ţi se cuvine să mulţumeşti, căci toate câte pătimeşti sunt spre folosul tău.

Socotesc că cel ce te-a primit sub oblăduirea lui nu se bucură de cusurul tău, fiindcă are să dea socoteală Domnului pentru tine. Dimpotrivă, bucuria lui este să te pună desăvârşit înaintea Domnului. Şi de aceea, eşti dator să rabzi cu recunoştinţă toate câte vin de la stareţ, fie ele şi dureroase, ca unul care e lecuit şi nu pedepsit.

Dacă nu poţi duce un mic necaz sau ispită pentru Domnul, cum vei răbda unul mare? De nu primeşti ocară sau pălmuire sau lovire, cum îţi vei duce crucea, pe care ai făgăduit de la început că ai s-o porţi? Şi dacă nu îţi duci crucea, cum vei ajunge moştenitor al slavei cereşti, împreună cu cei care spun: *Acestea toate au venit peste noi, dar noi nu Te-am uitat şi nici n-am făcut* Ps.43,18.
nedreptate întru legământul Tău şi iarăşi: *Pentru Tine suntem daţi morţii toată ziua, socotiţi am fost ca nişte oi de înjunghiere*? Ps.43,23.

Iubite frate, am uitat ce a îndurat pentru noi Stăpânul nostru, al tuturor? A fost ocărât, umilit, a auzit „Ai demon" şi nu S-a mâniat; a fost pălmuit, lovit cu pumnii, batjocorit, pironit pe cruce, a gustat oţet cu fiere, i s-a împuns coasta cu suliţa. A răbdat toate acestea pentru mântuirea noastră şi noi nu suferim pentru El nici măcar o mică ocară? Cum ne vom arăta înaintea Lui în ziua Judecăţii? Ce cuvânt de apărare vom găsi atunci când, alături de toate celelalte binefaceri făcute nouă, ni le va pune înainte şi pe acestea, cerându-ne ceva în schimb?

Aşadar, să ne trezim, iubite, din aşa moleşeală şi, cu inimă vitează şi neclintită, să zicem cu Apostolul: *Suntem gata nu numai să fim legaţi sau loviţi, ci şi să murim pentru Hristos*; căci dacă împreună-pătimim, împreună ne vom cf.FA.21,13.
slăvi şi împreună cu El vom moşteni Împărăţia. cf.Rm.8,17.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΔ′

Ὅτι δεῖ καὶ μέχρι θανάτου τοῖς ἐν Κυρίῳ προεστῶσι πείθεσθαι, ἀγαπᾶν τε αὐτοὺς καὶ φοβεῖσθαι.

Α′. Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου

Ποτὲ τοῦ ἁγίου Βενεδίκτου ἐν τῷ ἑαυτοῦ κελλίῳ ἡσυχάζοντος, ὁ αὐτοῦ μαθητὴς Πλάκιδος ἐπὶ τῷ ἀντλῆσαι ὕδωρ εἰς τὸν ἐπιχωρίως Λάκκον ὀνομαζόμενον παραγέγονε. Τὸ οὖν σκεῦος, ἐν ᾧ τὸ ὕδωρ ἀντλῆσαι ἠβούλετο, ἐκ τῆς αὐτοῦ χειρὸς πεσὸν ὑπὸ τῆς τοῦ ὕδατος ῥύμης ἐφέρετο. Θέλων δὲ ὁ ἀδελφὸς ἐκ τοῦ ὕδατος ἀφαρπάσαι τὸ κεράμιον καὶ αὐτὸς ὀλισθήσας πέπτωκεν ἐν τοῖς ὕδασι καὶ ὑπὸ τῆς σφοδρᾶς τῶν ὑδάτων κινήσεως ἐπὶ τὰ ἔνδον τοῦ Λάκκου ὡσεὶ τόξου βολὴν ἐφέρετο.

Ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος ἐν τῷ ἑαυτοῦ κελλίῳ σχολάζων, ὡς εἴρηται, ἔγνω τὸ συμβὰν καὶ τὸν μαθητὴν Μαῦρον καλέσας ἔφη πρὸς αὐτόν· Ἀδελφὲ Μαῦρε, σπεῦσον, ὅτι ὁ ἀδελφὸς Πλάκιδος εἰς τὸν Λάκκον ἐνέπεσε καὶ ἡ τῶν ὑδάτων φορὰ παρέσυρεν αὐτὸν μήκοθεν.

Ὁ οὖν Μαῦρος τῆς τοῦ πατρὸς ἀκούσας κελεύσεως, τρέχων ἀπῄει. Καὶ ἐν τῷ τόπῳ γενόμενος εἶδε τὸν Πλάκιδον πόρρω ὑπὸ τῆς τοῦ ὕδατος ἀπαχθέντα φορᾶς. Ἀδιστάκτῳ οὖν πίστει ταῖς τοῦ πατρὸς θαρρήσας εὐχαῖς ἐπέβη τοῖς ὕδασι καὶ ὡς ἐπὶ ξηρᾶς δρομαίως ἐβάδιζεν, ἕως τὸν Πλάκιδον κατέλαβεν ὑπὸ τῶν ὑδάτων φερόμενον. Καὶ δραξάμενος τῶν τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ τριχῶν εἷλκεν αὐτὸν ἐπὶ τῶν ὑδάτων ὁμοίως βαδίζων, ἕως εἰς τὴν χέρσον ἐγένοντο. Ἐν ἑαυτῷ οὖν ὁ Μαῦρος τότε γενόμενος καὶ ἐπιγνοὺς ὅτι ἐπάνω τῶν ὑδάτων ἔδραμε καὶ ὅτι ἀδύνατον αὐτῷ πάντως ἦν τοῦτο, εἰ μὴ ἡ τοῦ σημειοφόρου πατρὸς εὐχὴ τοῦτον ἐνίσχυσε, θαυμάσας ἐτρόμασσε τὸ γενόμενον· καὶ ὑποστρέψας πρὸς τὸν πατέρα ἀνήγγειλεν αὐτῷ τὸ τελεσθὲν θεῖον τεράστιον.

Ὁ δὲ ἅγιος τὸ θαῦμα τοῦτο οὐ τῇ ἑαυτοῦ ἁγιότητι ἀλλὰ τῇ ἐκείνου ὑπακοῇ ἐπέγραφεν. Ὁ δὲ Μαῦρος τὴν τοῦ ἁγίου κέλευσιν ἔφασκε τοῦτο πεπραχέναι· ἔλεγε γὰρ μὴ εἶναι ἑαυτὸν ἐν αὐτῇ τῇ δυνάμει, ἐν ᾗ ἦν ὅτε ἐπέβη τοῖς ὕδασι. Προσχὼν δὲ ὁ μοναχὸς Πλάκιδος τῇ τούτων θεομιμήτῳ ταπεινολογίᾳ καὶ προσφιλεστάτῃ ἀμφιλογίᾳ ἔλεγεν· Ἐγὼ ἐν ὅσῳ ἐσυρόμην ἀπὸ τοῦ βάθους

---

1 ΛΔ′ : ΛΕ′ *α* ‖ 4 Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου om. V ‖ 8 add. ὀξείας ante ῥύμης M ‖ 14 ὅτι om. M ‖ 20 εἷλκεν : ἦγεν P ‖ 24 τοῦτον om. W ‖ 27 ἐπέγραφεν : ὑπέγραφεν V

TEMA 34

Trebuie să ne supunem până la moarte întâi-stătătorilor întru Domnul, să-i iubim şi să ne temem de ei.

1. A lui Grigorie Dialogul

Odată, pe când Sfântul Benedict se liniştea în chilia lui, ucenicul său, Plachid, s-a dus să scoată apă de la locul numit de localnici „Groapă”. Dar vasul cu care voia să ia apă i-a scăpat din mână şi a fost luat de şuvoi. Vrând fratele să apuce ulciorul din apă, a alunecat şi a căzut şi el în vîltoare, fiind dus de învolburarea apelor la o aruncătură de săgeată înspre lăuntrul „Gropii”.

Omul lui Dumnezeu, care se liniştea în chilia sa, precum s-a spus, a cunoscut cele întâmplate şi, chemându-l pe ucenicul său Mavro, i-a zis: „Aleargă frate Mavro, că fratele Plachid a căzut în «Groapă» şi repejunea apei l-a târât departe”.

Auzind porunca părintelui, Mavro s-a dus în fugă şi, ajuns acolo, l-a văzut pe Plachid mânat mai departe de furia apei. Aşadar, cu credinţă neşovăitoare şi îndrăzneală în rugăciunile părintelui, a păşit pe apă şi a început a merge iute pe deasupra, ca pe uscat, până când a ajuns la Plachid, care era dus mai departe. Apucându-l de părul capului l-a tras pe apă, păşind în acelaşi chip, până când au ajuns la uscat. Atunci Mavro şi-a venit în sine şi a înţeles că a umblat pe apă precum şi faptul că i-ar fi fost întru totul cu neputinţă lucrul acesta, de nu-l întărea rugăciunea Părintelui său făcător de minuni. Uimit şi înfricoşat de întâmplare, s-a întors la Părinte şi i-a vestit minunea dumnezeiască ce se petrecuse.

Sfântul Benedict nu punea minunea pe seama propriei sfinţenii, ci pe a ascultării ucenicului. Mavro, însă, spunea că porunca Sfântului a lucrat minunea, susţinând că nu se mai simte întru puterea aceea, pe care a avut-o atunci când mergea pe apă. Luând aminte la smerenia dumnezeiască a vorbelor lor şi la împotrivirea plină de dragoste dintre ei, monahul Plachid zicea: „În timp ce eram tras din adânc spre uscat, zăream deasupra capului

ἐπὶ τὴν χέρσον, ἐπάνω τῆς κεφαλῆς μου τοῦ ἀββᾶ μου τὴν μηλωτὴν ἐθεώρουν καὶ αὐτόν με ἐκ τῶν ὑδάτων ἐκβάλλοντα κατενόουν.

Β΄. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου

Εἰδὼς ὁ μέγας Θεοδόσιος ὅτι τοῖς κατὰ Θεὸν ζῆν ἑλομένοις οὐδὲν οὕτως ἀτεχνῶς πρὸς τὸ καὶ κτήσασθαι ἀρετὴν καὶ φυλάξαι κτηθεῖσαν ὡς μνήμη θανάτου συνεργεῖν δύναται, τί ποιεῖ; Τάφον ἤδη κατασκευάσαι τοῖς οἰκείοις μαθηταῖς ἐπιτρέπει· ἅμα μὲν ἵνα μνημεῖον αὐτοῖς, ὥσπερ δὴ καὶ καλεῖται, τοῦ τέλους γίνηται καὶ οὕτω μᾶλλον αὐτοὺς ἐναγωνίους ποιῇ καὶ κεντρίζῃ πρὸς ἀρετὴν ἐμπονώτερον, ἅμα δὲ καὶ θνήσκοντας ὑποδέχοιτο, πλὴν ἀλλὰ καὶ προβλέπων τι τῶν μελλόντων καὶ προμυούμενος.

Ὡς οὖν ηὐτρέπιστο ὁ τάφος, παρίστατο μὲν αὐτὸς ἄνωθεν, οἱ μαθηταὶ δὲ αὐτὸν περιΐσταντο, καὶ ὃς ὀξυτέρῳ τῆς διανοίας ὄμματι τὸ ἐκβησόμενον καθορῶν, χαριέντως οὕτω πώς φησι πρὸς αὐτοὺς ἀπιδών· Ὁ μὲν τάφος ἤδη ἕτοιμος· τίς δ᾽ ἂν εἴη ὅ γε τοῦτον ἐξ ὑμῶν ἐγκαινίσων;

Καὶ ὁ μὲν οὕτω πως τῷ χαρίεντι τοῦ λόγου καὶ ἡδονὴν ἐπιμίσγων. Βασίλειος δέ τις, τὸ μὲν ἀξίωμα ἱερεύς, τῷ δὲ περὶ τὰ καλὰ ζήλῳ διαφανεῖς σῴζων τοὺς πατρικοὺς χαρακτῆρας καὶ τὸν γεγεννηκότα πνευματικῶς οὐδὲν ἧττον ὑποφαίνων ἀπὸ τῶν τῆς ἀρετῆς ὁμοιώσεων ἢ τοὺς σαρκικοὺς πατέρας οἱ ὑπ᾽ αὐτῶν οὕτω τικτόμενοι, ἄλλως τε καὶ εἰδὼς μὴ εἰς κενὸν εἰρῆσθαι τῷ διδασκάλῳ τὸ πρόβλημα, πρῶτος τὸν λόγον ἁρπάσας ἕτοιμος περὶ τὴν τοῦ θανάτου αἵρεσιν καὶ πρόθυμος ἦν, ὥσπερ οὐκ ἀβουλήτου τινὸς προκειμένου, ἀλλ᾽ ἐπικερδοῦς λίαν καὶ ὠφελίμου. Αὐτίκα γοῦν εἰς γόνυ κλιθεὶς καὶ πρὸς γῆν ἐρείσας τὸ πρόσωπον, εὐλόγησον δή με, πάτερ, φησίν, ἐγὼ δέ σοι τοῦδε τοῦ τάφου πρῶτος ἐγκαινιστὴς ἔσομαι.

Ὁ μὲν οὖν ᾔτει, ὁ δὲ ἐδίδου· καὶ ὁ μὲν τάφος εἶχεν αὐτόν, ἐκέλευε δὲ ὁ πατὴρ πάντα ἐπ᾽ αὐτῷ ποιεῖν, ὅσα νόμος ἐν τεθνεῶσίν ἐστι, τρίτα φημὶ καὶ ἔνατα καὶ ἀκολούθως δὴ τεσσαρακοστά. Ἤδη δὲ τῶν τεσσαράκοντα πέρας ἐχουσῶν ὁ Βασίλειος μήτε πυρετῷ ληφθεὶς μήτε κεφαλὴν ἢ ἄλλο τι τῶν τοῦ σώματος μερῶν ἀλγήσας μηδέν, ὥσπερ ὕπνον τινὰ μαλακὸν καὶ ἥδιστον ἀφυπνώσας πρὸς Κύριον ἐξεδήμει, ἆθλον τῆς ὑπακοῆς καὶ τῆς τοῦ μεταβῆναι πρὸς τὰ ἐκεῖ προθυμίας, ὃ τοῦ μὴ ἡδέως ἔχειν πρὸς τὰ ἐνταῦθα δήλωσις ἀκριβής, τὸ πρῶτος ἐμφανισθῆναι Θεῷ καὶ στεφθῆναι πρῶτος ἀπενεγκάμενος.

3 Ἐν τῷ βίῳ om. V ‖ 6 οἰκείοις : ἰδίοις P ‖ 24 πρῶτος in marg. (al.m.) Q ‖ 29 μερῶν : μελῶν V ‖ 31 τοῦ : τοῖς Q Ed : τῆς W ‖ 32 ἀπενεγκάμενος : ἐπενεγκάμενος P

meu cojocul lui Avva şi simţeam că el însuşi era cel care mă scotea din apă".

2. Din Viaţa Sfântului Teodosie Chinoviarhul

Marele Teodosie ştia că pe cei care au ales să trăiască după [voia lui] Dumnezeu nimic nu îi poate ajuta mai mult în dobândirea virtuţii şi în păzirea ei ca pomenirea morţii. Ce se gândi atunci să facă? Le dădu poruncă ucenicilor săi să zidească un mormânt; pe de o parte, ca să le aducă aminte de sfârşit – după cum îi e şi numele[45] – făcându-i mai îndârjiţi în luptă şi îmboldindu-i să fie mai sârguitori spre virtute, iar pe de alta, ca să îi şi primească pe cei adormiţi. Mai mult, cuviosul vedea şi i se vestea mai dinainte ceva din cele ce aveau să vină.

Când mormântul fu gata, Sfântul Teodosie stătu deasupra acestuia, cu ucenicii în jurul său. Desluşind cu ochiul pătrunzător al minţii ceea ce era pe cale să se întâmple, i-a privit şi, cumva în glumă, le-a spus: „De-acum mormântul este gata. Cine dintre voi îl va folosi primul?"

Astfel grăi cuviosul, cu un amestec subţire de bucurie şi haz. Iar un preot, pe nume Vasile, care prin râvna sa pentru cele bune arăta limpede însuşirile Părintelui – vădindu-l pe cel care l-a născut în duh, prin asemănarea întru virtute, nu mai puţin decât cum le seamănă copiii părinţilor după trup – ştiind că învăţătorul nu spusese acele vorbe în deşert, prinse cel dintâi cuvântul, pregătit să aleagă moartea cu dragă inimă, nu ca pe ceva nedorit, ci folositor şi aducător de câştig. Îşi plecă îndată genunchii şi căzu cu faţa la pământ, zicând: „Binecuvântează-mă părinte; eu voi intra primul în mormântul tău".

Aşa ceru el şi Teodosie îi dădu binecuvântarea. Atunci Vasile intră în mormânt, iar Părintele porunci să se săvârşească toate cele legiuite pentru morţi: parastasele de trei, de nouă şi apoi de patruzeci de zile. Iar când trecură patruzeci de zile, fără să simtă fierbinţeală şi fără să-l doară câtuşi de puţin capul sau vreo altă parte a trupului, Vasile plecă la Domnul ca şi când l-ar fi luat un somn lin şi preadulce; dobândea astfel răsplata ascultării sale şi a râvnei pentru a se muta acolo (semn neîndoielnic al celui ce nu se îndulceşte cu cele din lume): să se înfăţişeze primul înaintea lui Dumnezeu şi primul [din obşte] să ia cunună.

[45] Μνημεῖον, din acelaşi radical (*mnă*) cu *μνήμη* (memorie) – *mormânt*, litt. *loc (obiect) de aducere aminte*.

Τεσσαράκοντα οὖν ἐφεξῆς ἡμέρας κατὰ τὰς ἑσπερίους ᾠδὰς μεταξὺ τοῦ ἱεροῦ τῶν μαθητῶν χοροῦ καὶ ὁ θεῖος οὗτος Βασίλειος ἑστὼς καὶ συνᾴδων ὑπὸ τοῦ μεγάλου Θεοδοσίου ἐβλέπετό τε καὶ ἠκούετο. Καὶ τῶν μὲν ἄλλων οὐδεὶς ἕτερος οὔτε τῆς φωνῆς ἀκούων οὔτε τὴν μορφὴν ἐκείνου θεώμενος ἦν, μόνος δέ τις Ἀέτιος – ἀνὴρ καὶ αὐτὸς τῷ διδασκάλῳ κατ' ἴχνος βαίνων καὶ μαθητὴς εἶναι Θεοδοσίου οὐκ ἀπὸ τοῦ τὰ ἐκείνου εἰδέναι τε καὶ διηγεῖσθαι μόνον, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ καὶ μιμεῖσθαι μᾶλλον βουλόμενος – ὁρᾶν μὲν οὐκ εἶχεν αὐτόν, τῆς δὲ φωνῆς ἤκουεν. Ἤρετο οὖν τὸν διδάσκαλον, εἰ καὶ αὐτὸς τῆς τοῦ τελευτήσαντος ἀκούει φωνῆς. Ὁ δὲ καὶ ἀκούειν ἔφησε καὶ ὁρᾶν καί, εἰ βούλοιτο, καὶ αὐτῷ δείξειν, καθ' ὃν ἂν φανείη καιρόν.

Ἡ μὲν οὖν νὺξ ἐπελάμβανε καὶ ἡ σύναξις ἐτελεῖτο καὶ ὁ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος ἑώρα πάλιν ἀκριβῶς τὸν Βασίλειον τοῖς ἱσταμένοις καὶ ᾄδουσι συνεισαχθέντα, συνεστῶτά τε καὶ συνᾴδοντα. Καὶ τῷ δακτύλῳ τοῦτον τῷ Ἀετίῳ παραδεικνὺς εἶτα καὶ εὐχὴν συνῆπτεν, ἄνοιξον, Κύριε, λέγων, καὶ τοῦδε τοὺς ὀφθαλμοὺς καὶ ἰδέτω σου τὸ μέγα τοῦτο τῶν μεγάλων ἔργων μυστήριον. Τοῦ δὲ αὐτίκα θεασαμένου καὶ ἐπιγνόντος, πρὸς δὲ καὶ ἐπιδραμόντος καὶ περιβαλεῖν ἐκ πόθου θελήσαντος, ὁ Βασίλειος οὐκ ἄληπτος μόνον ἀλλ' ἤδη καὶ ἀφανὴς ἦν, τοῦτο εἰς ἀκοὰς εἰρηκώς· Σῴζοισθε, ὦ πατέρες καὶ ἀδελφοί, σῴζοισθε· ἐμὲ δὲ ὄψεσθε τὸ λοιπὸν οὐκέτι.

Ὥστε τὸ ὑπὸ Χριστοῦ λεχθὲν ἐν εὐαγγελίοις, ὁ πιστεύων εἰς ἐμὲ κἂν ἀποθάνῃ ζήσεται, δείκνυσι τὸ πραχθὲν ἀληθέστατον ὁμοῦ καὶ πιστότατον.

Γ΄. Ἐν τῷ βίῳ τῆς ὁσίας Θεοδώρας

Λίμνη τις ὑπῆρχεν ἐγγὺς τῆς μονῆς ἐν ᾗ ἡ μακαρία Θεοδώρα ἠσκεῖτο. Ταύτῃ τῇ λίμνῃ κροκόδειλος ἐμφιλοχωρῶν ᾧ ἂν ἐντύχοι αὐτῇ παραβάλλοντι, ἀνθρώπῳ ἢ κτήνει, μικρῷ τε καὶ μείζονι, δεῖπνον εὐθὺς ἐποιεῖτο. Οὕτως οὖν κατέστη τοῖς ἐπιχωριάζουσιν ἐπίφοβον τὸ κακόν, ὡς καὶ αὐτὸν τὸν τῆς Ἀλεξανδρείας ὕπαρχον Γρηγόριον στρατιώτας παρακαθίσαι τῷ τόπῳ εἴργειν τοὺς δι' ἐκείνης ὁδεύοντας.

Εἰδὼς οὖν ὁ τῆς μονῆς προεστὼς οἷος ἦν ὁ τῆς Θεοδώρας βίος καὶ ὡς μικροῦ καὶ ἀγγέλοις αὐτοῖς ἁμιλλώμενος καὶ ὡς οὐκ ἂν εἴη καὶ χάριτος θείας αὕτη ἄμοιρος, μετάκλητον αὐτὴν ποιησάμενος, τέκνον, εἶπε, Θεόδωρε – ὡς

7 add. μόνον post αὐτόν Q ‖ 9 αὐτῷ : αὐτὸν α ‖ 10 δείξειν : δείξει M ‖ 12-13 συνεισαχθέντα om. β ‖ 16 περιβαλεῖν : περιλαβεῖν V Ed ‖ 21 ὁμοῦ om. β ‖ 22 Ἐν — Θεοδώρας om. V ‖ 26-27 Ἀλεξανδρείας : ἀλεξανδρέων πόλεως W Ed : ἀλεξανδρέων Q ‖ 28 δι' : ἐπ' P ‖ 31 αὕτη om. Q Ed

Timp de patruzeci de zile la rând, marele Teodosie îl văzu şi îl auzi pe dumnezeiescul Vasile la cântările Vecerniei, stând între ucenicii din strană şi cântând împreună cu ei. Dintre ceilalţi, nimeni nu-i auzea glasul şi nici nu-i vedea chipul, afară de un anume Aetie, bărbat care călca pe urmele povăţuitorului său şi dorea să-i fie ucenic lui Teodosie nu numai ştiindu-i şi povestindu-i isprăvile, ci mai degrabă imitându-l. Acesta nu-l vedea pe Vasile, ci doar îi auzea glasul. L-a întrebat, aşadar, pe învăţător dacă aude şi el glasul celui săvârşit. Acela răspunse că îl aude şi îl vede, iar dacă vrea, o să i-l arate şi lui când va veni.

Pe când se lăsa noaptea şi se săvârşea slujba, omul lui Dumnezeu îl văzu din nou limpede pe Vasile venit între psalţi, stând şi cântând împreună cu ei. I-l arătă cu degetul lui Aetie, adăugând şi o rugăciune: „Deschide-i, Doamne, şi lui ochii, ca să vadă această mare taina a lucrărilor Tale celor măreţe". Atunci acela îndată l-a văzut, l-a cunoscut şi a alergat ca să-l îmbrăţişeze cu dor. Însă Vasile nu numai că rămase de neatins, dar se făcu şi nevăzut. Doar atât fu auzit zicând: „Să vă mântuiţi părinţilor şi fraţilor, să vă mântuiţi. Pe mine de acum nu mă veţi mai vedea".

Întâmplarea aceasta arată că este întru totul adevărat şi vrednic de crezare cuvântul lui Hristos din Evanghelie: *Cel ce crede în Mine, chiar dacă va muri, va trăi.* In.11,25.

3. Din Viaţa Cuvioasei Teodora

Aproape de mănăstirea unde se nevoia fericita Teodora era un lac, unde se aciuise un crocodil care mânca îndată pe oricine se întâmpla să vină pe acolo, om sau dobitoc, mic sau mare. Atât de primejdios era răul acesta pentru localnici, încât însuşi eparhul cetăţii Alexandria, Grigorie, pusese oşteni de strajă, ca să-i împiedice pe călători să treacă pe lângă lac.

Întâi-stătătorul mănăstirii ştia vieţuirea Teodorei, cum că puţin lipsea să se ia la întrecere cu îngerii înşişi şi că, fără îndoială, nu era străină de părtăşia harului. O chemă atunci şi îi spuse: „Fiule Teodor (căci Sfânta vieţuia în mănăstire cu chip bărbătesc), ia un ulcior şi du-te grabnic să ne aduci apă

γὰρ ἀνὴρ ἡ ἁγία διῆγεν ἐν τῇ μονῇ – τὸ κεράμιον ἄρας ὕδωρ ἡμῖν ἀπὸ τῆς ὧδε λίμνης ἐπείχθητι ἀγαγεῖν. Ἡ δέ, πείθεσθαι τοῖς ἡγουμένοις ἀποστολικὴν εἰδυῖα παραίνεσιν, ἐπλήρου τὸ κελευσθέν. Καὶ πολλῶν αὐτὴν ἐκχωρεῖν τοῦ τόπου διακελευομένων, εἰ μὴ θανατᾷ προδηλότατα, ἐκείνη πίστει τῇ εἰς Θεὸν θαρροῦσα καὶ ὑπακοῆς ἔργον ἀνύουσα, ἣ ζωὴν μᾶλλον οἶδεν οὐχὶ θάνατον προξενεῖν, πάντας ὁμοῦ διαφυγοῦσα τοὺς εἴργοντας τῇ λίμνῃ προσβάλλει. Καί, ὢ τῶν παραδόξων ἔργων σου Κύριε, ἐπάνω τοῦ θηρὸς ὡρᾶτο βασταζομένη· ἀρυσαμένη τε ὕδωρ καὶ τὸ ἐν χερσὶν ἄγγος πλήσασα ἔποχος πάλιν ὑπ' ἐκείνου τοῦ θηρὸς τῇ ξηρᾷ παραδίδοται. Καὶ οὕτως ἐκείνη μὲν ἀπαθὴς τῇ γῇ διασῴζεται, τὸ δὲ θηρίον παρ' αὐτῆς ἐπιτιμηθὲν εἰσπράττεται δίκην τῶν μέχρι τότε τολμηθέντων αὐτῷ καὶ παραυτίκα τῷ τόπῳ πεσὸν ὡρᾶτο νεκρόν.

Γίνεται οὖν τὸ πρᾶγμα καὶ τοῖς ἄλλοις ἐπίδηλον, ἅτε τῶν ὀφθαλμοῖς τοῦτο παραλαβόντων, πολλῶν ἀκοαῖς χαρίσασθαι βουληθέντων. Καὶ πάντας εἶχε Θεὸς δι' ἐκείνης εὐχαριστοῦντας αὐτῷ.

Δ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ἰσίδωρος, ὅτι χρὴ τοὺς μαθητευομένους καὶ ὡς πατέρας φιλεῖν τοὺς ὄντως διδασκάλους, καὶ ὡς ἄρχοντας φοβεῖσθαι· καὶ μήτε διὰ τὴν ἀγάπην ἐκλύειν τὸν φόβον μήτε διὰ τὸν φόβον ἀμαυροῦν τὴν ἀγάπην.

2. Ἔλεγον περὶ Ἰωάννου τοῦ μαθητοῦ τοῦ ἀββᾶ Παύλου ὅτι εἶχε μεγάλην ὑπακοήν. Ἦν δὲ ἔν τινι τόπῳ μνημεῖα καὶ ᾤκει ἐκεῖ ὕαινα. Ὁ δὲ γέρων εἶδε κατὰ τὸν τόπον βόλβιτα καὶ λέγει τῷ Ἰωάννῃ ἀπελθεῖν καὶ ἐνεγκεῖν αὐτά. Ὁ δὲ εἶπε· Καὶ τί ποιήσω, ἀββᾶ, διὰ τὴν ὕαιναν; Ὁ δὲ γέρων χαριεντιζόμενος εἶπεν· Ἐὰν ἔλθῃ ἐπάνω σου, δῆσον αὐτὴν καὶ φέρε ὧδε.

Ἀπῆλθεν οὖν ὁ ἀδελφὸς ἐκεῖ ὀψὲ καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ἡ ὕαινα ἐπάνω αὐτοῦ. Ὁ δέ, κατὰ τὸν λόγον τοῦ γέροντος, ὥρμησε κρατῆσαι αὐτὴν καὶ ἔφυγεν ἡ ὕαινα· καὶ ὁ Ἰωάννης διώκων αὐτὴν ἔλεγεν· Ὁ ἀββᾶς μου εἶπεν ἵνα σε δεσμήσω. Καὶ κρατήσας αὐτὴν ἔδησεν.

Ἐθλίβετο δὲ ὁ γέρων καὶ ἐκάθητο περιμένων αὐτόν. Καὶ ἰδοὺ ἦλθεν ἔχων τὴν ὕαιναν δεδεμένην. Καὶ ἰδὼν ὁ γέρων ἐθαύμασε· θέλων δὲ ταπεινῶσαι αὐτὸν ἔτυψε λέγων· Σαλέ, κύνα σαλὸν ἤνεγκάς μοι ὧδε; Καὶ λύσας αὐτὴν ὁ γέρων ἀφῆκεν ἀπελθεῖν.

5 οὐχὶ : ἢ P ‖ 8 ὑπ' : ἐπ' P ‖ 9 add. ὡρᾶτο βασταζομένη καὶ post. θηρὸς *β* ‖ 9-10 Καὶ — διασῴζεται in marg. (al.m.) W ‖ 12 τῶν : τοῖς *β* ‖ 26 δεσμήσω : δήσω P

din lac". Iar ea, ştiind povaţa Apostolului – *Ascultaţi pe mai-marii voştri* – Evr.13,17.
împlini porunca. Mulţi o îndemnau să nu se apropie de lac, căci altminteri merge la moarte sigură. Ea, însă, îşi puse cu credinţă nădejdea în Dumnezeu şi, săvârşind lucrarea ascultării – de care ştia că aduce viaţă şi nu moarte –, scăpă de toţi cei ce o împiedicau şi ajunse la lac. Iar acolo – o, cât sunt de minunate lucrurile tale, Doamne! – o văzură dusă de fiară în spinare; luă apă umplând vasul, apoi fu adusă până la mal, din nou pe spinarea dihăniei aceleia. Ajunse astfel nevătămată la ţărm şi certând fiara, aceasta primi judecată pentru toate câte îndrăznise să facă până atunci şi căzu moartă pe loc.

Lucrul acesta s-a făcut mai apoi vădit şi altora, căci cei care l-au văzut au vrut să-l dăruiască auzului multora. Şi aşa, din cauza Sfintei, toţi mulţumeau lui Dumnezeu.

4. Din Pateric

1. Avva Isidor a zis că ucenicii trebuie să-i iubească pe adevăraţii învăţători ca pe părinţi şi să se teamă de ei ca de stăpâni; şi nici frica să nu o slăbească din pricina dragostei, nici dragostea să nu o umbrească prin frică.

2. Spuneau despre Ioan, ucenicul lui Avva Pavel, că avea mare ascultare. Într-un loc cu morminte se sălăşluia o hienă. Bătrânul a văzut că în locul acela sunt balegi de vacă[46] şi i-a spus lui Ioan să meargă şi să le aducă. A răspuns acela: „Ce să fac, Avva, cu hiena?" Iar Bătrânul, glumind: „Dacă se repede la tine, leag-o şi adu-o aici".

Spre seară, fratele se duse acolo şi, iată, hiena sări asupra lui. După cuvântul Bătrânului, se repezi să o apuce, dar hiena fugi. Iar Ioan o urmărea şi zicea: „Avva meu mi-a zis să te leg". Apoi a prins-o şi a legat-o.

Între timp, Bătrânul şedea îngrijorat, aşteptându-l; şi iată-l că vine cu hiena legată. Când l-a văzut, s-a minunat Bătrânul, însă vrând să-l smerească, i-a tras una, spunându-i: „Smintitule, mi-ai adus aici un câine nebun?" Şi dezlegând hiena, a lăsat-o să plece.

[46] Balegile erau folosite ca îngrăşământ pentru micile grădini ale nevoitorilor, iar strângerea lor era un fapt obişnuit (ed. Periv.).

3. Ὁ μακάριος Σέριδος, ἔχων κοινόβιον εἰς Θαναθᾶ, εἶχεν ἀγαπητόν τινα Αἰγύπτιον οἰκοῦντα ἐν Ἀσκάλωνι ἔχοντα καὶ μαθητήν. Ποτὲ οὖν χειμῶνος ὄντος ἔπεμψε τὸν μαθητὴν αὐτοῦ ὁ γέρων πρὸς τὸν ἀββᾶν Σέριδον μετὰ γραμμάτων ἐπὶ τῷ ἐνέγκαι αὐτῷ σκυτάλην χαρτῶν. Ἐλθόντος δὲ τοῦ μαθητοῦ εἰς τὸ κοινόβιον συνέβη γενέσθαι ὄμβρον πολύν, ὥστε καὶ τὸν ποταμὸν Θύαθον αὐξῆσαι εἰς ὅλην τὴν πλημμύραν αὐτοῦ. Ὡς οὖν ἔδωκεν ὁ νέος τὰ γράμματα, ἐζήτει τοὺς χάρτας ἵνα ἀπέλθῃ. Ὁ δὲ ἀββᾶς εἶπεν αὐτῷ· Ὁρᾷς τὴν βροχήν· καὶ ποῦ ἔχεις ἄρτι ἀπελθεῖν; Ἀπεκρίθη ὁ νέος· Ἐντολὴν ἔχω καὶ οὐ δύναμαι μεῖναι. Ὡς δὲ ἐπέμενεν ἐνοχλῶν αὐτῷ, δέδωκε τοὺς χάρτας· καὶ λαβὼν παράθεσιν ἐκ τοῦ ἀββᾶ ἀπῆλθε.

Λέγει οὖν ὁ ἀββᾶς πρὸς ἡμᾶς· Ὑπάγετε ὄπισθεν αὐτοῦ καὶ ἴδετε τί ποιεῖ εἰς τὸν ποταμόν. Ἠκολουθήσαμεν οὖν αὐτῷ – ἦν δὲ σὺν ἡμῖν καὶ ὁ ἀββᾶς Δωρόθεος – καὶ βλέπομεν ὅτι, ὡς ἔφθασεν εἰς τὸν ποταμόν, ἀπεδύσατο τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ ἐν αὐτοῖς ἐντυλίξας τὰ χαρτία καὶ δήσας ἐπάνω τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἐστράφη πρὸς ἡμᾶς καὶ εἶπεν· Εὔξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ. Καὶ ῥίπτει ἑαυτὸν εἰς τὸν ποταμὸν ἐκεῖνον, εἰς ὃν καὶ μόλις ἠδυνάμεθα ἀτενίσαι. Ἡμεῖς μὲν οὖν προσεδοκῶμεν αὐτὸν πάντως κινδυνεῦσαι, ὁ δὲ ἔμενε πυκτεύων καὶ ἀντιβαίνων τῇ φορᾷ τοῦ ὕδατος. Καὶ μακράν που κατασυρεὶς ἔφθασεν εἰς τὸ ἄλλο μέρος τοῦ ποταμοῦ· καὶ ἐνδυσάμενος τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ βαλὼν ἡμῖν ἐκεῖθεν μετάνοιαν ἀπῄει τρέχων πρὸς τὸν ἀββᾶν αὐτοῦ.

1 Θαναθᾶ M : Θηβαΐδα V : Θαυαθᾶ P ‖ 10 ἡμᾶς : τοὺς ἀδελφοὺς M ‖ 17 ἔφθασεν : ἐγένετο *α*

3. Fericitul Serid, cel cu chinovie în Thanatha, avea un [Bătrân] egiptean drag lui, care stătea împreună cu un ucenic în Ascalon. Odată, în vreme de iarnă, Bătrânul şi-a trimis ucenicul la Avva Serid cu scrisoare, ca să-i aducă un teanc[47] de hârtie de scris. După ce ucenicul a ajuns la chinovie, s-a stârnit o ploaie atât de năprasnică, încât râul Thyathos s-a umflat, inundând cu totul împrejurimile. Tânărul a dat scrisoarea şi cerea hârtia ca să plece, dar Avva i-a spus: „Nu vezi ploaia; cum să pleci acum?" „Am poruncă şi nu pot rămâne", a răspuns tânărul. Cum acela îl supăra stăruind, Avva i-a dat hârtia, iar tânărul a luat binecuvântare şi a plecat.

Atunci Avva ne-a spus: „Mergeţi în urma lui şi vedeţi ce face la râu"; iar noi ne-am dus după el – era atunci cu noi şi Avva Dorotei –. Când a ajuns la râu, am văzut cum îşi scoate hainele, înfăşoară hârtia cu ele, le leagă pe cap, se întoarce către noi şi zice: „Rugaţi-vă pentru mine!" Şi apoi se aruncă în râul acela, la care noi de-abia ne puteam uita. Ne aşteptam atunci să fie în primejdie mare, dar el se lupta, împotrivindu-se şuvoiului. Dus departe în josul apei, abia a ajuns la celălalt mal al râului. Acolo s-a îmbrăcat, ne-a pus metanie şi a plecat în fugă la Bătrânul său.

[47] *Litt.* „sul".

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΕ΄

Ὅτι δεῖ ἐν ἁπλότητι ὑποτάσσεσθαι τοῖς ἐν Κυρίῳ προεστῶσι καὶ τὰς αὐτῶν κρίσεις ὡς ἐκ Θεοῦ ἀβασανίστως δέχεσθαι καὶ μὴ ἀνακρίνειν αὐτὰς ἢ ἐπιδιορθοῦν, κἂν οὐ συμφέρουσαι ἴσως πρὸς τὸ παρὸν φαίνωνται.

Α΄. Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου

Ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Φουρτουνᾶτος ἄνθρωπόν τινα δαιμονῶντα διὰ προσευχῆς αὐτοῦ τῆς τοῦ δαίμονος μάστιγος ἠλευθέρωσε. Τὸ οὖν πονηρὸν πνεῦμα ἀπελαθὲν τοῦ ἀνθρώπου, ἤδη λοιπὸν τῆς ἡμέρας οὔσης πρὸς ἑσπέραν, εἰς ξένον σχηματισθὲν περιήει τὴν πόλιν κράζον οὕτω καὶ λέγον· Ὦ, τί πεποίηκε Φουρτουνᾶτος ὁ ἐπίσκοπος· ἰδοὺ ξένον ἄνθρωπον ἐκ τοῦ κελλίου αὐτοῦ ἐξέβαλε. Ζητῶ οὖν ποῦ ὤφειλον ἀναπαῆναι καὶ ἐν τῇ πόλει αὐτοῦ τόπον οὐχ εὑρίσκω.

Ταύτης δὲ τῆς φωνῆς ἀνήρ τις ἀκούσας, παρὰ τῇ πυρᾷ καθεζόμενος σὺν τῇ γυναικὶ αὐτοῦ καὶ τῷ παιδίῳ, ἐκάλεσε τοῦτον· καὶ ἐπιζητήσας τί αὐτῷ ὁ ἐπίσκοπος ἐποίησεν, ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ αὐτὸν εἰσεδέξατο καὶ τῇ πυρᾷ σὺν αὐτοῖς παρακαθεσθῆναι ἐκέλευσε. Καθίσαντος οὖν καὶ πρὸς ἀλλήλους αὐτῶν ὁμιλούντων, τὸ πονηρὸν πνεῦμα ἐν τῷ παιδίῳ αὐτοῦ εἰσελθὸν ἔρριψεν αὐτὸ ἐν τῇ πυρᾷ καὶ παραχρῆμα ἀπέκτεινε. Τότε οὖν ὁ δυστυχὴς ἐκεῖνος ἔγνω τίνα μὲν ὁ ἐπίσκοπος ἐξήγαγε, τίνα δὲ αὐτὸς ὑπεδέξατο· καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἔμαθε μὴ τοῦ ἐπισκόπου ἑαυτὸν νομίζειν κρείττονα καὶ φιλανθρωπότερον.

Β΄. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου

Ἐν τῇ λαύρᾳ τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Εὐθυμίου ἦν τις ἀδελφὸς τὸ γένος ἀσιανός, τὴν κλῆσιν Αὐξέντιος, ἐπιτηδείως ἔχων πρὸς τὴν τῶν ἡμιόνων διακονίαν. Οὗτος οὖν ὑπὸ Δομετιανοῦ τοῦ τῆς μονῆς οἰκονόμου προτρεπόμενος ὥστε τὴν διακονίαν ὑπελθεῖν ταύτην, ἀνεβάλλετό τε καὶ οὐχ ὑπήκουεν. Ἀναγκαίου δὲ καὶ χρησίμου τοῦ πράγματος ὄντος, παραλαβὼν καὶ Ἰωάννην

---

1 ΛΕ΄ : ΛϚ΄ *α* ‖ 2-5 Titulus in familia *α* - Ὅτι δεῖ ἐν πᾶσιν ἀδιακρίτως ὑποτάσσεσθαι τοῖς ἐν Κυρίῳ προεστῶσι, κἂν ποτε καὶ ἀσύμφορα τῷ δοκεῖν ἐπιτάττωσιν ἢ ἀνακόλουθα, ἀγαπᾶν τε τὸν ἔλεγχον καὶ μὴ μισεῖν· καὶ τί τὸ κρῖμα τῆς ἀπειθείας καὶ τοῦ γογγυσμοῦ. ‖ 15 add. ἐκάλεσε τοῦτον καὶ ante ἐν V ‖ 19 ὑπεδέξατο : εἰσεδέξατο (ὑπε s.l. al.m.) Q ‖ 21 ὁσίου πατρὸς ἡμῶν : ἁγίου *β*

TEMA 35[48]

Trebuie să ne supunem cu simplitate întâi-stătătorilor întru Domnul şi să le primim hotărârile ca de la Dumnezeu, fără iscodire, fără să le judecăm sau să le îndreptăm, chiar dacă acum par nefolositoare.

1. A lui Grigorie Dialogul

Preaevlaviosul episcop Fortunat a izbăvit odată cu rugăciunile sale de asuprirea diavolului pe un om îndrăcit. Spre seară, duhul cel viclean izgonit din om, luând chipul unui străin, umbla prin oraş şi striga: „Vai, vai, ce mi-a făcut episcopul Fortunat! Iată, a aruncat afară din chilia sa un biet străin! Caut şi eu unde m-aş putea odihni, dar nu găsesc loc în cetatea lui".

Un om care şedea la foc, dimpreună cu femeia şi copilul său, i-a auzit vocea şi l-a chemat; şi după ce l-a întrebat ce i-a făcut episcopul, l-a primit în casă şi l-a poftit să şadă cu ei lângă foc. După ce s-a aşezat şi au început a vorbi unul cu altul, duhul viclean a intrat în copil, l-a aruncat în foc şi îndată l-a omorât. Atunci nenorocitul acela cunoscu pe cine izgonise episcopul din chilia sa şi pe cine găzduise el. Astfel, din faptă a învăţat să nu se socotească pe sine mai bun şi mai iubitor de oameni decât episcopul.

2. Din Viaţa Cuviosului Părintelui nostru Eftimie

În Lavra Cuviosului Părintelui nostru Eftimie era un frate, după neam din Asia, pe nume Auxentie, iscusit la slujba catârilor. Dometian, economul mănăstirii, îl îndemna să primească ascultarea aceasta, dar el se codea fără să se supună. Iar pentru că slujirea era de neapărată trebuinţă şi folositoare, economul îi luă cu sine pe preoţii Ioan şi Chirion şi, împreună cu ei, îl rugă din nou pe Auxentie să primească ascultarea. Cum şi atunci se arătă nesupus,

---

[48] În manuscrisele familiei *α* temele 35 şi 36 sunt unite într-o singură temă, cu titlul: *Trebuie să ne supunem în toate, fără de iscodire, întâi-stătătorilor întru Domnul, chiar când par a porunci lucruri fără de folos sau noimă; trebuie de asemenea să iubim mustrarea şi să nu o urâm. Şi care este pedeapsa nesupunerii sau cârtelii.*

μεθ' ἑαυτοῦ καὶ Κυρίωνα τοὺς πρεσβυτέρους ὁ οἰκονόμος, ἠξίου καὶ αὖθις σὺν αὐτοῖς τὸν Αὐξέντιον ὑπελθεῖν τὴν διακονίαν. Ἐπεὶ δὲ καὶ οὕτως ἀνήκοος ἦν, τοῦ Σαββάτου ἤδη διαγεγονότος, ἡνίκα τῷ μεγάλῳ ἐξῆν ἐντυχεῖν, ἀναφέρει τὰ κατὰ τὸν Αὐξέντιον ὁ οἰκονόμος πάντα τῷ ἁγίῳ· κἀκεῖνος μεταστέλλεται μὲν εὐθέως τὸν ἀδελφόν, ὑπακούειν δὲ παραινεῖ καὶ μὴ οὕτως ἀνένδοτον εἶναι καὶ ἀπειθῆ, τῷ ἰδίῳ μόνῳ στοιχοῦντα θελήματι καὶ τὴν κοινῇ τοῖς ἀδελφοῖς χρησιμεύουσαν διακονίαν ἀποποιούμενον. Τοῦ δὲ μηδὲ παράκλησιν μηδὲ μόνην ὄψιν αἰδεσθέντος τοιαύτην, ἀλλὰ καὶ οὕτως ἀναδυομένου σαφῶς, καὶ ποίαν οὐχὶ κινοῦντος πρόφασιν, ἵνα μόνον θέλημα τὸ ἑαυτοῦ κύριον δείξῃ. Καὶ νῦν μὲν τὸ ἀλλοδαπὸν εἶναι καὶ τῆς ἐπιχωρίου φωνῆς ἀνομίλητον αἰτιωμένου, νῦν δὲ τὰς τῆς σαρκὸς ἐπιβουλὰς καὶ τὰς ποικίλας τοῦ πονηροῦ τέχνας, μήποτέ με, φησίν, ἔξω τῶν ὑμετέρων ὀφθαλμῶν ἐφευρὼν ὑποσκελίσῃ καὶ κακίας τῆς ἑαυτοῦ ἔργον δείξῃ· πρὸς δὲ καὶ ὅπως μὴ φροντίσι καὶ θορύβοις συνεθισθείς, ἀπᾴδων τοῦ λοιποῦ καὶ ἀσύμφωνος πρὸς ἡσυχίαν καὶ γαλήνην ψυχῆς διαμείνω.

Τοιαῦτα λέγοντος καὶ τὴν τῆς ψυχῆς βλάβην ὡς δυσωπῆσαι ἱκανὴν οὖσαν προβαλλομένου, ὁ μέγας πάλιν Εὐθύμιος, ἀλλὰ δεηθησόμεθα, ὦ τέκνον, φησί, τοῦ Θεοῦ, ὥστε μηδενὶ τῶν βλαπτόντων διὰ τὴν ὑπακοὴν ἁλώσιμον ὀφθῆναί σε· αὐτοῦ γάρ ἐστιν ἡ φωνή· Οὐκ ἦλθον διακονηθῆναι, ἀλλὰ διακονῆσαι· καὶ οὐ ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με πατρός.

Πρὸς ταῦτα ἔτι μᾶλλον τραχυνομένου τοῦ Αὐξεντίου καὶ μηδαμῶς εἴκοντος, βαρύτερον αὐτῷ προσενεχθεὶς ὁ θεῖος Εὐθύμιος, ἡμεῖς μέν, ὦ τέκνον, εἶπεν, ὅπερ δὴ καὶ αὐτῷ σοι λυσιτελεῖν ἐδόκει συνεβουλεύσαμεν· σὺ δὲ μένων ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀπειθείας ὅσον οὔπω τίς ὁ τῆς ἀπειθείας καρπὸς γνώσῃ. Οὔπω τέλος εἶχε τῷ μεγάλῳ τὰ εἰρημένα καὶ κλόνον, οὐκ οἶδ' ὅθεν, ὁ Αὐξέντιος τοῦ σώματος ὑποστάς, ἄθλιος ἐπὶ τὴν γῆν καταπίπτει δακρύων διὰ τὴν συμφορὰν μόνων ἄξιος. Οἱ γοῦν παρόντες τῶν ἀδελφῶν, ἐπικλασθέντες αὐτῷ τὰς ψυχὰς οὕτως ἐλεεινῶς ἔχοντι, ἐδέοντο Εὐθυμίου, ἱκέτευον, ἠντιβόλουν βοηθῆσαι κειμένῳ καὶ παρακοῆς ὑποστάντι πικρὰν ἔκπτωσιν. Ὁ δὲ πρὸς οὕτως ἀπειθῆ καὶ ἀνήκοον ἕτοιμος ἦν ὑπακούειν· καὶ λαβόμενος αὐτοῦ τῶν χειρῶν ἀνίστησι τὸν Αὐξέντιον ὑπότρομον ἔτι καὶ διὰ πάντων μικροῦ τῶν μελῶν τὴν τιμωρίαν ὑπέχοντα. Εἶτα καὶ καθάπερ τι φάρμακον αὐτῷ τὸ τοῦ σταυροῦ σημεῖον ἐπιβαλὼν λύει τῷ ἀνθρώπῳ τὸ πάθος καὶ ὑγιᾶ παραχρῆμα δείκνυσιν.

---

3 διαγεγονότος : γεγονότος V ‖ 9 μόνον om. Q Ed ‖ 20-21 εἴκοντος : ὑποτασσομένου V ‖ 22 καὶ αὐτῷ om. Q ‖ λυσιτελεῖν : λυσιτελὲς P ‖ 23 τίς ὁ s.l. (al.m.) W ‖ 24-25 τοῦ σώματος om. a ‖ 28 πικρὰν : μικρὰν P

când veni sâmbăta – ziua în care era îngăduit fraţilor să se întâlnească cu marele [Eftimie] – economul l-a înştiinţat pe acesta de toate câte se întâmplau cu Auxentie, iar Sfântul a trimis îndată să-l cheme pe frate. Îl povăţui atunci să asculte şi să nu fie aşa neînduplecat şi nesupus, umblând numai după voia sa şi lepădând o slujire folositoare tuturor fraţilor. Auxentie, însă, nu se ruşina nici de rugămintea, nici de chipul unui asemenea [bărbat], ci refuza şi aşa pe faţă. Şi ce pricini nu a închipuit ca să se facă numai voia lui! Ba că-i de neam străin şi nu-i deprins cu limba locului, ba că se teme de uneltirile trupului şi de feluritele meşteşugiri ale celui viclean; „Ca nu cumva, găsindu-mă departe de ochii voştri, să mă facă să mă poticnesc şi să mă arate unealtă a răutăţii lui. Apoi, odată deprins cu grijile şi zarva, să nu rămân după aceea străin şi nepotrivit pentru isihie şi pace sufletească".

Zicând el unele ca acestea şi punând înainte vătămarea sufletească ca fiind de ajuns spre înduplecare, i-a răspuns marele Eftimie: „Fiule, ne vom ruga lui Dumnezeu ca, pentru ascultarea ta, să nu te biruiască nimic din cele
vătămătoare. Căci al Lui este glasul care zice: *Nu am venit ca să fiu slujit, ci* Mt.20,28.
ca să slujesc; şi *Nu fac voia Mea, ci voia Tatălui care M-a trimis*". In.5,30.

Auzind toate acestea, Auxentie mai mult se învârtoşa şi nu dădea nicicum înapoi, aşa încât dumnezeiescul Eftimie îi vorbi de acum mai aspru şi îi spuse: „Fiule! Noi te-am povăţuit ceea ce ni se părea să-ţi fie de folos. Tu, însă, rămânând în neascultare, ai să cunoşti îndată care este rodul nesupunerii". Nici nu termină bine de vorbit, că sărmanul Auxentie începu din senin să tremure şi căzu la pământ în chip jalnic, vrednic numai de plâns pentru năpasta ce-l găsise. Fraţii care erau în preajmă, cu sufletele zdrobite de milă pentru cel aflat în starea aceasta nenorocită, îi cereau lui Eftimie, implorând şi rugându-l fierbinte, să-l ajute pe Auxentie, care zăcea la pământ, pătimind căderea amară a neascultării. Iar Sfântul era gata să asculte, chiar şi pentru unul atât de nesupus şi neascultător; îl apucă de mâini şi îl ridică încă tremurând şi îndurând osândă cu mai toate mădularele lui. Mai apoi, îl însemnă cu semnul Crucii drept leac, îl dezlegă de pătimire şi îl arătă îndată sănătos.

Ἀνενεγκὼν οὖν ὁ Αὐξέντιος καὶ τῆς μὲν παρακοῆς εἰς μνήμην ἐλθών, συνεὶς δὲ καὶ τὸ κατασκῆψαν εἰς αὐτὸν πάθος καὶ ὅτι μόνης ἦν ἀπειθείας ἔργον μὴ ἀγνοήσας, ἔτι μείζονα δίκην ὑπὸ τοῦ συνειδότος ἐπράττετο καὶ μεταμέλειά τις αὐτὸν εἰσῄει δεινή. Ἀμέλει καὶ προσπίπτει τῷ Εὐθυμίῳ, τοῦτο μὲν συγγνώμην τῶν ἤδη γεγενημένων αἰτῶν, τοῦτο δὲ καὶ πρὸς τὸ μέλλον ἀσφάλειαν. Τοῦ δὲ καὶ συγγνόντος εὐθέως αὐτῷ – ἡ γὰρ πρὸς ὀργὴν τραπεῖσα μόλις ψυχὴ πῶς οὐκ ἔμελλεν ἑτοίμως δραμεῖν εἰς συμπάθειαν; – καὶ τὸ μέλλον δι' εὐχῆς ἀσφαλισαμένου, μεθ' ἡδονῆς ἐκεῖνος καὶ προθυμίας τὴν τῶν ἡμιόνων ἀναιρεῖται διακονίαν.

Οὕτως ἡ παιδεία Κυρίου, κατὰ τὴν θείαν φάναι γραφήν, ἀνοίγει τε τὰ ὦτα καὶ νοῦν ἀκριβῶς προστίθησι. Καὶ ὁ πρὸ τοῦ ταπεινωθῆναι τὴν ἀπείθειαν πλημμελήσας μετὰ τὴν ἐκ παιδείας ταπείνωσιν ἕτοιμος πρὸς ὑπακοὴν ἐγνωρίζετο.

Γ'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Παχωμίου

Ὁ μαθητής τοῦ μεγάλου, Θεόδωρος, περὶ οὗ καὶ ἐν ἄλλοις εἴρηται, εἰ καὶ νεώτερος ἦν, ἀλλ' οὖν ἐνεδυναμοῦτο τῷ πνεύματι καὶ ταῖς ἀρεταῖς προέκοπτε λίαν μιμούμενος ἐν πᾶσι τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ καὶ ὑποτασσόμενος αὐτῷ διὰ τὸν Θεὸν ὡς αὐτῷ τῷ Κυρίῳ. Ἐπεὶ δὲ εἴωθεν ὡς τὰ πολλὰ ἡ ψυχὴ τοῖς ἐναντίοις πρὸς μακροθυμίαν ἀλείφεσθαι, ἐδοκίμαζε πολλάκις αὐτὸν ἐν οἷς αὐτῷ ἐπέταττε, κελεύων μὲν αὐτῷ τινὰ τῶν ἔργων ποιεῖν, εἶτα πάλιν ἐφιστάμενος καὶ ψέγων, ἐφ' οἷς αὐτὸς ὡς μετὰ πολλῆς προθυμίας εἰργάζετο, εἰς ἕτερον πάλιν μεθίστα, οὐ καλῶς φάσκων τὸ πρότερον παρ' αὐτοῦ γεγενῆσθαι. Καὶ τὸν τῆς αὐταρεσκείας λογισμὸν πολεμεῖν αὐτῷ συνεχῶς ἐπεφώνει.

Αὐτὸς δὲ τὴν πατρικὴν ἐπίπληξιν συνετῶς δεχόμενος ἀτάραχος ἔμενε, μηδὲν ὅλως ἀντιλέγειν τολμῶν ἢ δικαιολογεῖσθαι πρὸς αὐτόν. Ἑτέρους δὲ περὶ αὐτοῦ πληροφορῶν ἔλεγεν, ὅτι ἄριστός ἐστι τεχνίτης καὶ δοῦλος δόκιμος τοῦ Χριστοῦ· πολλὰ γὰρ παρὰ τοῖς ἀπείροις ἑτέρως φαινόμενα ἑτέρως παρὰ τῶν ἐπιστημόνων δέχεται τὴν διόρθωσιν. Ἐγὼ τοίνυν ὁ ἁμαρτωλὸς πενθεῖν ἑαυτὸν ὀφείλω, ἕως ἂν ὁ Κύριος κατευθύνῃ μου τὴν καρδίαν πρὸς τὸ ἀγαθὸν καὶ ἄξιος γένωμαι τῆς τῶν ἁγίων πατέρων ὑπακοῆς· ἄνευ γὰρ τῆς τοῦ Κυρίου βοηθείας τὰ ἔργα τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἡ ἐφ' ἑαυτῷ μάλιστα πεποίθησις σποδός ἐστι καὶ τέφρα.

---

5 τοῦ : τοῦτο P ‖ 12 ἐν τῷ βίῳ om. V ‖ 16 Κυρίῳ : Θεῷ M ‖ 20 φάσκων : λέγων *α* ‖ 21 πολεμεῖν : πολεμῶν P ‖ 22 συνετῶς : συνεχῶς *α* ‖ 28 Κυρίου : Θεοῦ P

După ce își reveni, Auxentie își aminti de neascultarea sa, înțelegând și patima care dăduse peste el; pricepu că fusese lucrare numai a nesupunerii, fapt pentru care încă mai mult îl judeca conștiința și avea o căință grozavă. Căzu numaidecât înaintea lui Eftimie, cerând iertare pentru cele făcute și ajutor pe mai departe. Iar acela îl iertă îndată – cum să nu fi fost gata să alerge spre milostivire sufletul, care cu anevoie se întorsese spre mânie? – și prin rugăciunea sa îl întări și pe mai departe; după care Auxentie primi cu bucurie și osârdie grija catârilor.

Astfel, după cum spune dumnezeiasca Scriptură, pedeapsa Domnului deschide urechile și dă minte în chip desăvârșit. Cel care, înainte de a se sme- *Is.50,5.*
ri, greșise prin nesupunere, după ce s-a smerit prin pedeapsă, s-a arătat gata să asculte.

3. Din Viața Sfântului Pahomie

Teodor, ucenicul marelui [Pahomie], despre care s-a vorbit și în altă parte, chiar dacă era tânăr, se întărea cu duhul și sporea mult întru virtuți, urmându-și în toate învățătorul și supunându-se lui pentru Dumnezeu, ca Domnului Însuși. Fiindcă de obicei împrejurările potrivnice sunt cele care deprind sufletul cu îndelungă-răbdarea, [cuviosul] îl încerca adesea prin poruncile pe care i le dădea. Astfel îi poruncea să facă unele lucruri, iar mai apoi, când Teodor lucra cu multă osârdie, venea și îl dojenea pentru ceea ce făcea; atunci îi schimba lucrul, spunându-i că pe cel dinainte nu l-a împlinit bine. Și neîncetat îi zicea să războiască gândul de a fi încântat de sine.

Teodor, primind cu înțelepciune mustrarea părintească, rămânea netulburat și nu îndrăznea nicicum să i se împotrivească în cuvânt sau să se îndreptățească pe sine. Iar vorbind altora despre Părintele său, îi încredința că este meșter iscusit și rob încercat al lui Hristos: „Că multe lucruri care se arată într-un anume chip celor neîncercați, primesc îndreptare în alt chip la cei cunoscători. Eu, păcătosul, sunt dator să mă plâng pe mine însumi, până când Domnul îmi va îndrepta inima spre bine și mă voi învrednici de ascultarea Sfinților Părinți; căci faptele omului fără ajutorul Domnului – și mai cu seamă încrederea în sine – sunt praf și cenușă”.

Δ΄. Ἐν τῇ διηγήσει τῶν περιόδων τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου, τῇ ἱστορηθείσῃ ὑπὸ τοῦ ἁγίου Κλήμεντος

Ὁ τῶν ἀποστόλων κορυφαῖος Πέτρος ὡς ἤδη τὸν βίον ἀπολιπεῖν ἔμελλε, συνηθροισμένων μιᾷ τῶν ἀδελφῶν ἐν Ῥώμῃ πάντων, τῆς χειρὸς ἐμοῦ Κλήμη λαβόμενος, στὰς ἐν μέσῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀκούσατέ μου, ἔφη, τέκνα καὶ ἀδελφοί· τοῦ μὲν ἐμοῦ δρόμου τὸ τέλος ἐγγύς, Κλήμεντα δὲ τοῦτον ἐπίσκοπον ὑμῖν χειροτονῶ σήμερον, ᾧ καὶ τὴν ἐμὴν τῶν λόγων πιστεύω καθέδραν καὶ μεταδίδωμι τῆς ἐξουσίας τοῦ δεσμεῖν τε καὶ λύειν· δήσει γὰρ ὃ δεῖ δεθῆναι καὶ λύσει πάντως ὃ δεῖ λυθῆναι, ὡς τὸν τῆς ἐκκλησίας κανόνα καλῶς εἰδώς.

Αὐτοῦ οὖν ἀκούσατε, εἰδότες ὅτι ὁ τὸν ἀληθείας προκαθεζόμενον λυπῶν εἰς Χριστὸν ἁμαρτάνει καὶ τὸν Πατέρα τῶν ὅλων παροργίζει Θεόν, οὗ εἵνεκεν οὐ ζήσεται. Ἀλλ᾽ ὑμεῖς τὴν ὀφειλομένην τιμὴν καὶ εὐπείθειαν διὰ παντὸς ἀποδιδόναι τῷ ὑμῶν πατρὶ μὴ ἐλλίποιτε· οὕτω γὰρ καὶ ὑμεῖς ποιμαινόμενοι καλῶς ἕξετε, καὶ οὗτος ποιμὴν ἀληθῶς ἔσται καὶ οὐ μισθωτὸς τοῦ ποιμνίου ἐπιμελούμενος. Ὃ γὰρ εἶπον καὶ πάλιν ἐρῶ, ὅτι ὁ τὸν ποιμένα καὶ διδάσκαλον ἐν τοῖς κατὰ Θεὸν λυπῶν τὸ τοῦ Θεοῦ Πνεῦμα λυπεῖ, οὗ τὴν καθέδραν οὗτος καὶ τὸν τόπον ἐπέχει. Καὶ ὁ τοὺς αὐτοῦ λόγους ἀθετῶν Χριστὸν ἀθετεῖ καὶ παραβάτης νόμου εὑρίσκεται.

Ε΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Διηγεῖτό τις τῶν γερόντων ὅτι ὁ ἅγιος Βασίλειος ἐν κοινοβίῳ παραβαλών, μετὰ τὴν πρέπουσαν διδασκαλίαν λέγει τῷ ἡγουμένῳ· Ἔχεις ἀδελφὸν ὧδε ἔχοντα ὑπακοήν; Ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· Πάντες δοῦλοί σού εἰσι καὶ σπουδάζουσι σωθῆναι, δέσποτα. Πάλιν λέγει ὁ ἅγιος· Ἔχεις ἐν ἀληθείᾳ τινὰ ἔχοντα ὑπακοήν; Ὁ δὲ ἤνεγκεν αὐτῷ ἕνα ἀδελφὸν καὶ ἐχρήσατο αὐτῷ εἰς τὸ ἄριστον ὑπηρέτῃ ὁ ἅγιος Βασίλειος. Μετὰ δὲ τὸ φαγεῖν ἔδωκεν ὁ ἀδελφὸς τῷ ἁγίῳ νίψασθαι· καὶ νιψάμενος λέγει αὐτῷ ὁ ἅγιος· Δεῦρο κἀγὼ δώσω σοι νίψασθαι. Ὁ δὲ κατεδέξατο αὐτοῦ ἐπιχέοντος τὸ ὕδωρ. Εἶτα πάλιν ἔφη αὐτῷ ὁ Μέγας Βασίλειος· Ὅταν εἰσέρχωμαι εἰς τὸ ἱερατεῖον ὑπόμνησόν με ἵνα σε χειροτονήσω διάκονον. Ὁ δὲ ἀδιακρίτως καὶ εἰς τοῦτο ὑπήκουσε. Καὶ χειροτονήσας αὐτὸν πρεσβύτερον ὁ ἅγιος ἔλαβε μεθ᾽ ἑαυτοῦ εἰς τὸ ἐπισκοπεῖον διὰ τὴν ὑπακοὴν αὐτοῦ.

2. Ἔλεγον περὶ τοῦ ἀββᾶ Σιλουανοῦ, ὅτι εἶχε μαθητὴν Μάρκον ὀνόματι· καὶ ἦν ἔχων ὑπακοὴν μεγάλην. Ἦν δὲ καλλιγράφος καὶ ἠγάπα αὐτὸν ὁ γέρων

1-2 τῇ ἱστορηθείσῃ — Κλήμεντος om. V ‖ 9 κανόνα om. P ‖ 16 λυπῶν : θλίβων V ‖ 22 in marg. τῶν σῳζομένων al.m. W ‖ 23 add. αὐτῷ post λέγει M ‖ 27 Μέγας : ἅγιος *β*

4. Din povestea călătoriilor Sfântului Apostol Petru, istorisite de Sfântul Clement

Petru, întâi-stătătorul apostolilor, urma să părăsească viaţa aceasta şi într-o zi, când fraţii se strânseseră cu toţii la Roma, a stat în mijlocul bisericii, mi-a luat mâna – mie, lui Clement – şi a spus: „Fiilor şi fraţilor, ascultaţi-mă! Sfârşitul drumului meu e aproape, aşa că astăzi vi-l hirotonesc episcop pe Clement acesta. Lui îi încredinţez scaunul propovăduirii mele şi îi dau puterea să lege şi să dezlege; va lega ceea ce trebuie legat şi negreşit va dezlega ceea ce trebuie dezlegat, ca unul care ştie bine dreptarul Bisericii.

Aşadar pe el să îl ascultaţi, ştiind că cine îl mâhneşte pe întâi-stătătorul [propovăduirii] adevărului păcătuieşte lui Hristos şi îl mânie pe Dumnezeu, Tatăl tuturor; de aceea nu va trăi. Dar voi să nu conteniţi a-i da părintelui vostru cinstea cuvenită şi supunerea în toate. Aşa veţi fi păstoriţi bine, iar el va fi păstor adevărat, cu grijă de turmă, şi nu plătit. Ce am mai zis, vă zic din nou: *cf.In.10, 12-13.*
Cine îl mâhneşte pe păstorul şi învăţătorul în cele dumnezeieşti, mâhneşte pe Duhul Sfânt în al cărui loc şi scaun stă acela. Şi cel care nesocoteşte cuvintele lui, îl nesocoteşte pe Hristos şi este călcător de lege".

5. Din Pateric

1. Povestea unul dintre Bătrâni că Sfântul Vasile s-a dus odată la o chinovie şi, după cuvenitul cuvânt de învăţătura, îi zice egumenului: „Ai vreun frate aici cu ascultare?" „Toţi sunt robii tăi, stăpâne, şi se sârguiesc să se mântuiască", răspunse stareţul. Sfântul îi zice iarăşi: „Ai pe cineva cu adevărat ascultător?" Egumenul i-a adus atunci un frate şi Sfântul Vasile l-a pus să-i slujească la masă. După masă, fratele i-a turnat apă să se spele. Şi după ce s-a spălat, îi spune Sfântul: „Vino să-ţi torn şi eu ca să te speli". Iar fratele a primit să-i toarne apă. Apoi marele Vasile i-a spus din nou: „Când voi intra în altar, adu-mi aminte să te hirotonesc diacon". El a ascultat şi în aceasta fără de iscodire. Iar Sfântul l-a hirotonit preot şi l-a luat cu el la episcopie, pentru ascultarea sa.

2. Ziceau despre Avva Siluan că avea un ucenic foarte ascultător, pe nume Marcu. Acesta era caligraf şi Bătrânul îl iubea pentru ascultarea sa.

διὰ τὴν ὑπακοὴν αὐτοῦ. Εἶχε δὲ καὶ ἄλλους ἕνδεκα μαθητὰς καὶ ἐθλίβοντο ὅτι ἠγάπα ἐκεῖνον ὑπὲρ αὐτούς· καὶ ἀνήγγειλαν τοῖς γέρουσιν.

Ἦλθον δὲ ἐν μιᾷ οἱ γέροντες πρὸς τὸν ἀββᾶν Σιλουανὸν καὶ ἐνεκάλουν αὐτῷ περὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ. Ὁ δὲ λαβὼν αὐτοὺς ἐξῆλθε καὶ διερχόμενος εἰς τὰ κελλία τῶν ἀδελφῶν ἔκρουεν εἰς ἕκαστον κελλίον λέγων· Ὁ δεῖνα ἀδελφέ, δεῦρο ὅτι χρῄζω σου. Καὶ εἷς ἐξ αὐτῶν οὐκ ἠκολούθησεν αὐτῷ εὐθύς. Ὡς οὖν διερχόμενος ἦλθεν ἐπὶ τὴν κέλλαν τοῦ Μάρκου, ἔκρουσε καὶ ἐκεῖ ὁμοίως λέγων· Μάρκε. Ὁ δὲ ἀκούσας τῆς φωνῆς τοῦ γέροντος εὐθὺς ἐπήδησεν ἔξω. Καὶ πέμψας αὐτὸν εἰς διακονίαν λέγει τοῖς γέρουσι· Ποῦ εἰσιν οἱ ἀδελφοί, πατέρες; Καὶ εἰσελθὼν εἰς τὴν κέλλαν τοῦ Μάρκου ἐψηλάφησε τὸ ἐργόχειρον αὐτοῦ καὶ εὗρεν ὅτι ἔβαλε τὴν χεῖρα ω ποιῆσαι καί, ὡς ἐφώνησεν αὐτὸν ὁ γέρων, οὐκ ἔστρεψε τὸν κάλαμον πληρῶσαι αὐτό, ἀλλ’ ἀφῆκεν ἡμιτελές. Καὶ ἐξενεγκὼν ὑπέδειξε τοῦτο τοῖς γέρουσιν. Οἱ δὲ εἶπον αὐτῷ· Ὄντως ὃν σὺ ἀγαπᾷς, ἀββᾶ, καὶ ἡμεῖς αὐτὸν ἀγαπῶμεν· ὅτι καὶ ὁ Θεὸς αὐτὸν ἀγαπᾷ.

3. Ἔλεγον πάλιν περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀββᾶ Σιλουανοῦ, ὅτι ποτὲ περιπατῶν ἐν Σκήτει μετὰ τῶν γερόντων καὶ θέλων αὐτοῖς τὴν ὑπακοὴν τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ δεῖξαι, δι’ ἣν αὐτὸν καὶ ἀγαπᾷ, θεωρήσας μικρὸν σύαγρον λέγει αὐτῷ· Θεωρεῖς τὸ μικρὸν βουβάλιον ἐκεῖνο, τέκνον; Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ ἀδελφός· Ναί, ἀββᾶ. Καὶ πάλιν ὁ γέρων· Θεωρεῖς καὶ τὰ κέρατα αὐτοῦ ποσασπίθαμά εἰσι; Καὶ εἶπε· Ναί, ἀββᾶ. Καὶ ἐθαύμασαν οἱ γέροντες τὴν ἀπόκρισιν αὐτοῦ καὶ ᾠκοδομήθησαν ἐν τῇ ὑπακοῇ αὐτοῦ.

4. Ἔλεγον περὶ τοῦ ἀββᾶ Μούη, ὅτι εἶχε μαθητὴν τὸν ἀββᾶν Σαϊῶ· καὶ ἔλεγεν αὐτῷ ὁ γέρων πειράζων· Ὕπαγε, σύλησον. Καὶ ὑπῆγε καὶ ἐσύλα τοὺς ἀδελφοὺς διὰ τὴν ὑπακοὴν εὐχαριστῶν τῷ Κυρίῳ ἐπὶ πᾶσιν. Ὁ δὲ γέρων λαμβάνων αὐτὰ κρύφα πάλιν παρεῖχε τοῖς ἀδελφοῖς.

5. Διηγήσατο γέρων, ὅτι ἀπῆλθον πρὸς τὸν ἀββᾶν Σισώην οἰκοῦντα ἐν τῷ Κλύσματι καὶ παρεκάλεσα αὐτὸν εἰπεῖν μοι λόγον καὶ εἶπε· Συγχώρησόν μοι, ἰδιώτης ἄνθρωπός εἰμι, ἀλλὰ παρέβαλον πρὸς τὸν ἀββᾶν Ὢρ καὶ τὸν ἀββᾶν Ἀθρέ· ἦν δὲ ἐν ἀσθενείᾳ ὁ ἀββᾶς Ὢρ δέκα καὶ ὀκτὼ ἔτη. Καὶ ἔβαλον αὐτοῖς μετάνοιαν εἰπεῖν μοι λόγον καὶ εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ὢρ· Τί ἔχω εἰπεῖν σοι; Ἄπελθε καὶ ὃ βλέπεις ποίησον. Ὁ Θεὸς ἐκείνου ἐστὶ τοῦ εἰς πάντα ἑαυτὸν βιαζομένου. Οὐκ ἦσαν δὲ ἀπὸ μιᾶς ἐνορίας ὁ ἀββᾶς Ὢρ καὶ ὁ ἀββᾶς Ἀθρέ. Ἐγένετο δὲ μεγάλη εἰρήνη μεταξὺ αὐτῶν, ἕως ἐξῆλθον ἀπὸ τοῦ σώματος· ἦν γὰρ μεγάλη ἡ ὑπακοὴ τοῦ ἀββᾶ Ἀθρὲ καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη τοῦ ἀββᾶ Ὢρ. Ἐποίησα δὲ

4 εἰς om. β ‖ 8 ἐπήδησεν : ἐξεπήδησεν P ‖ 15 πάλιν s.l. (al.m.) Q ‖ αὐτοῦ om. V P ‖ 18 ἀδελφός : ἀββᾶς Μάρκος M ‖ 20 ἀπόκρισιν : διάκρισιν M ‖ 22-25 E′.4. om. V ‖ 26 add. λέγων τις ante γέρων Q ‖ add. λέγων post γέρων W Ed ‖ 27 μοι (1) om. β

Mai avea, însă, alţi unsprezece ucenici, care se necăjeau că îl iubea pe acela mai mult decât pe ei; şi s-au plâns Bătrânilor.

Într-o zi, Bătrânii au venit la Avva Siluan şi l-au mustrat pentru cum se poartă cu ucenicii. Însă el i-a luat cu dânsul, a ieşit şi a trecut pe la chilia fiecăruia, bătând la uşă şi zicând: „Frate cutare, vino că am nevoie de tine". Şi nici unul dintre ei nu i-a urmat îndată. Trecând mai departe, a ajuns la chilia lui Marcu, a bătut şi acolo, zicând asemenea: „Marcu!" Iar el, când a auzit vocea Bătrânului, a sărit îndată afară. Şi după ce l-a trimis cu ascultare, Avva le zice Bătrânilor: „Unde sunt fraţii, Părinţilor?" Apoi a intrat în chilia lui Marcu şi i-a cercetat lucrul de mână. A văzut că începuse să scrie litera omega, însă când l-a strigat Bătrânul nu a întors pana să o ducă la capăt, ci a lăsat litera pe jumătate. Atunci Avva a ieşit şi le-a arătat aceasta Bătrânilor. Iar ei i-au spus: „Cu adevărat, Avva, şi noi îl iubim pe cel pe care tu îl iubeşti; pentru că şi Dumnezeu îl iubeşte".

3. Ziceau iarăşi despre acelaşi Avva Siluan că, odată, când umbla cu Bătrânii prin Schit, a vrut să le arate ascultarea ucenicului său, din pricina căreia îl şi iubea. Văzând un mistreţ mic, îi zice: „Vezi puiul acela de antilopă, fiule?" Răspunse fratele: „Da, Avva". Şi iarăşi Bătrânul: „Vezi de câte palme îi sunt coarnele?". „Da, Avva", zise. Şi Bătrânii s-au minunat de răspuns şi s-au folosit de ascultarea lui.

4. Ziceau despre Avva Muis că îl avea ucenic pe Avva Saió. Bătrânul îi spunea, încercându-l: „Du-te şi fură". Şi el mergea şi fura de la fraţi, din ascultare, mulţumindu-i Domnului pentru toate. Iar Bătrânul lua în taină lucrurile şi le dădea înapoi fraţilor.

5. A povestit un Bătrân: „Am mers odată la Avva Sisoe, care locuia în Klysma[49], şi l-am rugat să-mi spună cuvânt. Iar el mi-a zis: «Iartă-mă, eu sunt om prost. Dar am mers la Avva Or şi la Avva Athre – Avva Or era bolnav de optsprezece ani – şi le-am pus metanie să-mi spună cuvânt. Mi-a zis Avva Or: «Ce să-ţi spun eu ţie? Du-te şi fă ce vezi. Dumnezeu este al celui care se sileşte totdeauna pe sine». Avva Or şi Avva Athre nu erau din acelaşi ţinut, însă până la ieşirea din trup au avut multă pace între ei; că mare era ascultarea lui Avva Athre şi la fel de mare smerita cugetare a lui Avva Or. Am stat acolo

[49] Astăzi Suez.

ὀλίγας ἡμέρας ἐκεῖ ἀνιχνεύων τὴν πολιτείαν αὐτῶν καὶ εἶδον μὲν καὶ ἄλλα θαυμαστὰ ἔργα, καὶ τοῦτο δὲ ὃ διηγήσομαι.

Ἤνεγκεν αὐτοῖς τις μικρὸν ὀψάριον· καὶ ἠβουλήθη αὐτὸ ποιῆσαι ὁ ἀββᾶς Ἀθρὲ τῷ γέροντι. Εἶχε δὲ τὴν μάχαιραν κόπτων τὸ ὀψάριον καὶ ἐκάλεσεν αὐτὸν ὁ ἀββᾶς Ὤρ· καὶ ἀφῆκε τὴν μάχαιραν μέσον τοῦ ὀψαρίου καὶ οὐκ ἔκοψε τὸ ἐπίλοιπον. Καὶ ἐθαύμασα τὴν μεγάλην ὑπακοὴν αὐτοῦ, διότι οὐκ εἶπε· Μακροθύμησον ἕως κόψω τὸ ὀψάριον. Εἶπον δὲ τῷ ἀββᾷ Ἀθρέ· Ποῦ εὗρες τὴν ὑπακοὴν ταύτην; Καὶ εἶπέ μοι· Οὐκ ἔστιν ἐμή, ἀλλὰ τοῦ γέροντός ἐστι· καὶ εἰ θέλεις, δεῦρο βλέπε τὴν ὑπακοὴν αὐτοῦ. Ἥψησεν οὖν τὸ ὀψάριον καὶ ἠχρείωσεν αὐτὸ θέλων· καὶ παρέθηκε τῷ γέροντι καὶ ἔφαγε μηδὲν λαλήσας. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ ἀββᾶς Ἀθρέ· Καλόν ἐστι, γέρον; Καὶ ἀπεκρίθη· Καλόν ἐστι πάνυ. Εἶτα ἤνεγκεν αὐτῷ ἕτερον μικρόν, καλῶς πάνυ ἐσκευασμένον. Καὶ ἐσθίοντι τῷ γέροντι εἶπεν· Ἠχρείωσα αὐτό, γέρον. Καὶ ἀπεκρίθη· Ναί, ἠχρείωσας αὐτὸ μικρόν. Καὶ μετὰ τοῦτο εἶπέ μοι ὁ ἀββᾶς Ἀθρέ· Οἶδας ὅτι ἡ ὑπακοὴ τοῦ γέροντός ἐστι; Καὶ ἐξῆλθον ἀπ' αὐτῶν καὶ εἴ τι εἶδον ἐποίησα τὴν δύναμίν μου φυλάξαι.

ϛ'. Τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ

Ἀδελφὸς ἠρώτησε γέροντα λέγων· Ὁ ἀββᾶς ἔταξέ με ἔρχεσθαι εἰς τὸ ἀρτοκοπεῖον καὶ ποιεῖν τοὺς ἄρτους τῶν ἀδελφῶν. Οἱ δὲ ἐργάται, κοσμικοὶ ὄντες, λαλοῦσιν ἃ μὴ δεῖ καὶ οὐκ ὠφελοῦμαι ἀκούων ταῦτα. Τί οὖν ποιήσω; Ὁ δὲ ἀπεκρίθη αὐτῷ λέγων· Οὐχ ἑώρακας παιδία γράμματα μανθάνοντα ἐπὶ πλήθους; Καὶ ἕκαστον αὐτῶν τὸ ἴδιον μάθημα μελετᾷ καὶ οὐχὶ τὸ τοῦ ἑτέρου, εἰδὸς ὅτι ἐκεῖνο ἀπαγγελεῖ τῷ ἑαυτοῦ διδασκάλῳ καὶ οὐχὶ τὸ τοῦ ἄλλου. Καὶ σὺ οὖν πρόσεχε σεαυτῷ καὶ τῇ μελέτῃ τῆς καρδίας σου. Εἰ δὲ νικᾶσαι ὑπὸ τῶν παθῶν, ἀνάγγειλον τῷ ἀββᾷ καὶ ὅ σοι εἴπῃ ποίησον· αὐτὸς γὰρ τὸ συμφέρον σου οἶδεν ὑπὲρ σέ.

Ζ'. Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐου

Ἐάν[i)] ὁ ἀββᾶς σου ἀποστείλῃ σε ἐπὶ ξένης περὶ πράγματος, εἰπὲ αὐτῷ· Ποῦ θέλεις παραβάλω; Καὶ τίνος χρείαν ἔχεις; Καὶ εἴ τι σοι λέγει, ποίησον· μὴ προσθῇς, μηδὲ ἀφέλῃς. Μὴ[ii)] θελήσῃς ποιῆσαι πρᾶγμα εὐεργετικὸν πτωχῷ, εἰ μὴ πρότερον αὐτὸν ἐρωτήσεις· εἰ δὲ ποιήσεις χωρὶς αὐτοῦ ἐν κρυπτῷ, ἁμαρτήσεις.

2 καὶ — διηγήσομαι : εἶδον δὲ καὶ τοῦτο, ὃ καὶ διηγήσομαι V ‖ 3-4 καὶ ἠβουλήθη — ὀψάριον om. *α* : habet *β* ‖ 11-12 εἶτα — πάνυ om. V ‖ 21 ἑτέρου : ἄλλου V ‖ 22 ἄλλου : ἑτέρου *α* ‖ 26 σου om. M P

câteva zile, iscodindu-le vieţuirea, şi printre alte fapte minunate, am văzut şi ceea ce am să vă povestesc acum:

Odată cineva le-a adus un peşte mic şi Avva Athre a vrut să-l gătească Bătrânului. Începuse să taie peştele, când l-a chemat Avva Or. A lăsat atunci cuţitul la jumătatea peştelui, fără să taie ce mai rămăsese. Eu m-am mirat de ascultarea lui mare, că nu a spus «Îngăduie să tai peştele». L-am întrebat pe Avva Athre: «Unde ai găsit ascultarea asta?» Mi-a zis: «Nu-i a mea, ci a Bătrânului. Dacă vrei, hai să-i vezi ascultarea». A gătit atunci peştele, stricându-l dinadins, şi l-a dus aşa Bătrânului. Iar acela l-a mâncat fără să spună nimic. L-a întrebat Avva Athre: «E bun, Părinte?» «Foarte bun», a răspuns. I-a adus apoi alt peşte mic, gătit cu mult meşteşug. Şi pe când mânca Bătrânul, i-a spus: «L-am stricat, Părinte». Şi a răspuns: «Da, l-ai stricat puţin». După aceasta Avva Athre mi-a spus: «Ai văzut că ascultarea este a Bătrânului?» Aşa am plecat de la ei şi mi-am dat toată silinţa să păzesc ceea ce văzusem»".

6. A Sfântului Efrem

Un frate l-a întrebat pe un Bătrân: „Avva m-a rânduit să merg la brutărie să fac pâine pentru fraţi. Însă argaţii de acolo sunt mireni, vorbesc ce nu se cuvine şi nu mă folosesc auzindu-i. Ce să fac?" Iar Bătrânul i-a răspuns: „N-ai văzut copiii învăţând carte laolaltă? Fiecare se grijeşte de lecţia lui şi nu de a celuilalt, ştiind că pe a lui o va spune învăţătorului şi nu pe a altuia. La fel şi tu, ia aminte la tine însuţi şi la cugetul inimii tale. Dar dacă eşti biruit de patimi, spune-i Avvei şi ce îţi zice, aceea să faci. Căci el ştie mai bine decât tine ce îţi este de folos".

7. A lui Avva Isaia

Dacă Avva tău te trimite în pământ străin pentru vreo treabă, spune-i aşa: „Unde vrei să merg? De ce ai nevoie?" Şi fă orice îţi zice, fără să adaugi sau să scazi ceva. Să nu faci milostenie cu vreun sărac, dacă nu l-ai întrebat [pe Avva] mai dinainte; că de faci ceva pe ascuns, fără binecuvântarea lui, păcătuieşti.

Η΄. Τοῦ ἁγίου Βαρσανουφίου

1. Ἀδελφὸς ἠρώτησε γέροντα λέγων· Εἰ ἐν τοῖς καλοῖς ἢ καὶ τοῖς μέσοις δεῖ κόπτειν τὸ θέλημα ἢ καὶ ἐν οἷς παράβασις δοκεῖ φθάνειν ἐντολῆς Θεοῦ; Καὶ ὑπὲρ τὴν κατάστασίν μου δὲ ἐὰν εὑρεθῇ ἡ ἐπιταγή, εἰ ὀφείλω παραιτεῖσθαι, ἵνα μὴ λύπην καὶ ταραχὴν ὕστερον ἐνέγκῃ μοι;

Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων· Ἀδελφέ, ὁ θέλων εἶναι μοναχὸς οὐκ ὀφείλει ὅλως θέλημα ἔχειν ἔν τινι πράγματι. Καὶ τοῦτο διδάσκων ὁ Κύριος εἶπεν· Ἦλθον εἰς τὸν κόσμον οὐ τὸ ἐμὸν θέλημα ποιῆσαι. Ὁ θέλων γὰρ τόδε ποιεῖν καὶ τόδε παραιτεῖσθαι ἢ διακριτικώτερον ἑαυτὸν δείκνυσι τοῦ ἐπιτάσσοντος αὐτῷ ἢ ὑπὸ δαιμόνων ἐμπαίζεται, ἅπερ ἀμφότερα κακὰ καὶ δαιμονιώδη. Ὥστε ἐν πᾶσιν ὀφείλεις ὑπακούειν· ὁ γὰρ ἐπιτάσσων ἀββᾶς σου βαστάζει τὸ κρῖμα, ὡς ἀπαιτούμενος λόγον ὑπὲρ σοῦ. Ἐὰν δὲ φαίνηταί σοι βαρὺ τὸ ἐπιτασσόμενον, ἐρώτησον αὐτὸν καὶ τῇ διακρίσει αὐτοῦ ἄφες τὸ πρᾶγμα.

Ἐὰν δὲ ἀδελφοὶ ὦσιν οἱ ἐπιτάξαντες καὶ βλέπῃς ἢ νομίζῃς ὅτι βλάβην ἔχει τὸ πρᾶγμα ἢ ὑπὲρ τὴν δύναμίν σού ἐστι, πάλιν τὸν ἀββᾶν ἐρώτησον καὶ ἃ λέγει ποίησον. Ἐὰν γὰρ θέλῃς μὴ μόνον τὰ πράγματα ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους διακρίνειν, θλῖψιν σεαυτῷ ἐπισπᾶσαι. Ἀλλ' ὅπου μὲν δοκεῖ καλὸν εἶναι τὸ πρᾶγμα, ἐκεῖ δεῖξον τὴν ὑπακοὴν τοῖς ἀδελφοῖς, ὅπου δὲ διστάζει ὁ λογισμὸς ἢ ὑπὲρ τὴν δύναμίν σού ἐστιν ἢ ἔχον βλάβην, ἀνάθου τῷ ἀββᾷ σου καὶ ὃ διακρίνει ποίησον· αὐτὸς γὰρ οἶδε τί ποιεῖ καὶ πῶς φροντίζει σου τῆς ψυχῆς. Καὶ ἀναπαύῃ πιστεύων ὅτι, εἴ τι λέγει σοι, κατὰ Θεόν ἐστι. Πᾶν δὲ τὸ κατὰ Θεὸν ὠφέλιμόν ἐστι καὶ λύπην ἢ ταραχὴν οὐ φέρει· ἐκ γὰρ τοῦ ἀγαθοῦ οὐδὲν κακὸν ἐξέρχεται· Πᾶν γὰρ δένδρον καλὸν καρποὺς καλοὺς ποιεῖ.

2. Ἔφη ὁ ἀδελφός· Τὸ κόψαι τὸ θέλημα τί ἐστιν;

Ἀπεκρίθη ὁ γέρων· Τὸ κόψαι τὸ θέλημα προκοπή ἐστι κατὰ Θεόν. Ἔστι δὲ τοῦτο, ἵνα ἐν μὲν τοῖς δοκοῦσι καλοῖς τὸ ἴδιον κόπτῃ τις θέλημα, τὸ δὲ τῶν ἁγίων ποιῇ, ἐν δὲ τοῖς κακοῖς καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ φεύγῃ τὰ ἄτοπα.

---

1 Τοῦ ἁγίου Βαρσανουφίου om. V ‖ add. ἐκ ante τοῦ *β* ‖ 2 εἰ om. P ‖ 11 ἐπιτάσσων : ὑποτάσσων M ‖ 19 ἢ ἔχον βλάβην om. *α* ‖ ἀνάθου — σου : πάλιν τὸν ἀββᾶν ἐρώτησον *α* ‖ 25 add. Ἀδελφέ, ante τὸ κόψαι *β*

8. A Sfântului Varsanufie

1. Un frate l-a întrebat pe un Bătrân, zicând: „Când trebuie să ne tăiem voia: în lucrurile bune, în cele de mijloc – [nici bune nici rele] – sau în cele care par să încalce poruncă dumnezeiască? Iar dacă lucrul poruncit se dovedeşte a fi peste puterile mele, nu cumva trebuie să nu îl primesc, ca să nu-mi aducă mai apoi întristare şi tulburare?"

Şi a răspuns Bătrânul: „Frate, cel care vrea să fie monah e dator să nu aibă nicicum voie proprie, în nici un lucru. Aceasta ne-a învăţat Domnul când a spus: *Nu am venit în lume să-Mi fac voia Mea.* Cel ce vrea să facă o cf.In.6,38.
poruncă şi pe alta nu, fie se arată pe sine cu mai multă dreaptă socoteală decât cel ce a poruncit, fie e batjocorit de draci; iar amândouă acestea sunt rele şi diavoleşti. De aceea eşti dator ca în toate să asculţi, căci stareţul tău, care porunceşte, poartă răspunderea ta, ca având să dea seamă pentru tine. De ţi se pare grea porunca, întreabă-l şi lasă lucrurile după judecata lui.

Dar dacă porunca-i de la fraţi şi vezi, ori gândeşti, că lucrul te vătămă, sau este peste puterile tale, iarăşi pe Avva să-l întrebi şi fă ce îţi spune. Că de vrei să deosebeşti tu, nu numai în privinţa lucrurilor, dar şi a oamenilor, ai să atragi necaz asupra ta. Când lucrul ţi se pare bun, fii ascultător fraţilor, dar când cugetul îţi stă la îndoială, sau este peste puterile tale, ori vătămător, mărturiseşte Avvei şi fă ce hotărăşte. Că ştie el ce face şi cum se grijeşte de sufletul tău. Aşa te vei odihni, având încredere că orice ţi-ar spune este după [voia lui] Dumnezeu. Iar tot ce este după [voia lui] Dumnezeu este de folos şi nu aduce întristare ori tulburare. Din bine nu iese niciodată rău; *Orice pom bun face roade bune*". Mt.7,17.

2. A întrebat fratele: „Ce înseamnă să îţi tai voia?"

A răspuns Bătrânul: „A-ţi tăia voia este sporire după Dumnezeu, adică să-şi taie omul voia proprie şi să facă voia sfinţilor în cele care par bune, iar în privinţa celor rele, să fugă de la sine de ce nu se cade".

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛϚʹ

Τί τὸ κρῖμα τῆς πρὸς τοὺς ἐν Κυρίῳ διδασκάλους ἀπειθείας καὶ τοῦ γογγυσμοῦ· καὶ ὅτι οὐ δεῖ τὸν ὑποτακτικὸν ἀντιλέγειν ὅλως ἢ δικαιολογεῖσθαι, ἀλλ' ἐν πᾶσιν ἀνθίστασθαι τῷ ἰδίῳ θελήματι καὶ ἀγαπᾶν τὸν ἔλεγχον καὶ μὴ μισεῖν.

Αʹ. Ἀντιόχου τοῦ Παντέκτου

Ἀδελφοί, οὐ δεῖ ἡμᾶς γογγύζειν ἐν οἱῳδήποτε πράγματι, εὐλόγῳ ἢ τῷ δοκεῖν ἀλόγῳ, ἀλλ' εὐπειθεῖς εἶναι κατὰ πάντα καὶ εὐχαρίστους πρός τε Θεὸν καὶ τοὺς κατὰ Θεὸν ἡμῖν ἐπιτάττοντας. Εἰ δὲ γογγύζομεν ἔν τινι, ὅμοιοι ἐσόμεθα τοῖς ἀλιτηρίοις καὶ ἀχαρίστοις Ἰουδαίοις, οἵτινες ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ θεράποντος αὐτοῦ, καθὼς γέγραπται· Καὶ ἦν ὁ λαὸς γογγύζων ἐπὶ Μωϋσῆν· καὶ εἶπε Μωϋσῆς· Οὐ καθ' ἡμῶν ἐστιν ὁ γογγυσμὸς ὑμῶν, ἀλλὰ κατὰ τοῦ Θεοῦ. Οἳ καὶ διὰ τὸν γογγυσμὸν αὐτῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ κατεστρώθησαν.

Καὶ οἱ ἔγγονοι δὲ αὐτῶν τὴν πατρικὴν ἀχαριστίαν καὶ ἀπείθειαν ἀκριβῶς ἀποσῴζοντές ποτε μὲν κατὰ τῶν μαθητῶν τοῦ Κυρίου ἐγόγγυζον λέγοντες· Διατί μετὰ ἁμαρτωλῶν ἐσθίετε καὶ πίνετε; Ποτὲ δὲ κατὰ τοῦ Σωτῆρος αὐτοῦ ἐγόγγυζον, ὅτι εἶπεν· Ἐγώ εἰμι ὁ ἄρτος ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβάς. Πρὸς οὓς ἔφη ὁ Κύριος· Οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν πρός με, ἐὰν μὴ ὁ Πατὴρ ὁ πέμψας με ἑλκύσῃ αὐτόν· εὑρὼν δῆλον ὅτι τὸν τοιοῦτον εὐπειθῆ καὶ εὐγνώμονα καὶ οὐ γογγυστὴν καθ' ὑμᾶς.

Καὶ οἱ πρῶτοι δὲ ἐργάται ἐγόγγυζον κατὰ τοῦ οἰκοδεσπότου διὰ τοὺς ἐσχάτους ἐργάτας τοὺς περὶ τὴν ἑνδεκάτην κληθέντας λέγοντες, ὅτι ἴσους ἡμῖν αὐτοὺς ἐποίησας, καὶ τὰ ἑξῆς. Πρὸς οὓς ἀπεκρίθη· Ἑταῖρε, οὐκ ἀδικῶ σε· οὐχὶ δηναρίου συνεφώνησά σοι; Ἆρον τὸ σὸν καὶ ὕπαγε. Ποῦ δὲ αὐτὸν ἀποστέλλει; Δῆλον ὅτι ὅπου καὶ τοὺς τῆς ἀριστερᾶς μερίδος, εἰς τὸ πῦρ τὸ αἰώνιον τὸ ἡτοιμασμένον τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ. Τοῦτο γὰρ καὶ διὰ τοῦ ἐπαγομένου ἐμφαίνει πονηροὺς αὐτοὺς ἐλέγξας καὶ φθονεροὺς ἐν τῷ εἰπεῖν· Εἰ ὁ ὀφθαλμός σου πονηρός ἐστιν, ὅτι ἐγὼ ἀγαθός εἰμι;

172.6-174.30 in familia α textus hypotheseos 36 uniti sunt textibus hypotheseos 35 ‖ 3 ὑποτακτικὸν : χριστιανὸν Ed ‖ 10-11 τοῦ Θεοῦ καὶ om. Ed ‖ 13-14 ἐν τῇ — αὐτῶν in marg. (al.m.) W ‖ 15 ἀποσῴζοντές : διασῴζοντές P ‖ 17 add. τῆς ζωῆς post ἄρτος V ‖ 20 ὑμᾶς : ἡμᾶς W Ed

TEMA 36

Care este pedeapsa nesupunerii şi cârtelii către învăţătorii întru Domnul. Ucenicul nu trebuie deloc să vorbească împotrivă, nici să se îndreptăţească, ci întru toate să se împotrivească voii proprii, să iubească şi nu să urască mustrarea.

1. A lui Antioh Pandectul

Fraţilor, nu trebuie să cârtim pentru nici un lucru, fie bun, fie că pare fără noimă; ci să fim întru toate ascultători şi mulţumitori faţă de Dumnezeu şi faţă de cei ce ne poruncesc după [voia lui] Dumnezeu. Că de cârtim pentru ceva, ne vom asemăna ticăloşilor şi nemulţumitorilor iudei, care cârteau împotriva lui Dumnezeu şi a slujitorului Său, după cum e scris: *Şi poporul cârtea împotriva lui Moise. Iar Moise a zis: „Cârtirea voastră nu este împotriva noastră, ci împotriva lui Dumnezeu".* Iar din pricina cârtelii lor s-au prăpădit Iş.16,8. în pustie.

Şi urmaşii lor, păstrând întocmai nesupunerea şi nemulţumirea părintească, cârteau când împotriva ucenicilor Domnului, zicând: *De ce mâncaţi şi beţi împreună cu păcătoşii?*, când împotriva Mântuitorului însuşi, pentru că Lc.5,30. spusese: *Eu sunt pâinea care s-a coborât din cer.* Acelora le-a zis Mântuitorul: In.6,41. *Nimeni nu poate să vină la Mine, dacă nu îl trage Tatăl, Care M-a trimis pe* In.6,44. *Mine*; găsindu-l, bineînţeles, pe unul ca acesta supus şi recunoscător, iar nu cârtitor ca voi.

Şi cei dintâi lucrători [din parabolă] cârteau împotriva stăpânului casei din pricina lucrătorilor din urmă, chemaţi în ceasul al unsprezecelea, zicând: *I-ai pus deopotrivă cu noi*, şi celelalte. Iar acela le-a răspuns: *Prietene nu-ţi* Mt.20,12. *fac nedreptate. Oare nu te-ai învoit cu mine pentru un dinar? Ia ce este al tău* Mt.20,13-14. *şi pleacă.* Şi unde îl trimite? E vădit că acolo unde se află cei de-a stânga, în focul cel veşnic gătit diavolului şi îngerilor lui. Lucrul acesta îl arată şi prin cele ce adaugă, mustrându-i ca vicleni şi pizmuitori atunci când spune: *Sau ochiul tău este rău, pentru că eu sunt bun?* Mt.20,15.

Β΄. Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου

1. Ὁ τῇ ἐπιταγῇ ἐπιμίσγων λάθρᾳ τὸ ἑαυτοῦ θέλημα μοιχός ἐστι, καθὼς ἐν τῇ Σοφίᾳ δεδήλωται, καὶ δι' ἔνδειαν φρενῶν ὀδύνας καὶ ἀτιμίας ὑποφέρει.

2. Ὥσπερ ὕδατος καὶ πυρὸς ἐναντία ἡ σύνοδος, οὕτως ἐναντιοῦται ἀλλήλαις δικαιολογία καὶ ταπείνωσις.

3. Ἐὰν θέλῃς σωθῆναι, ἀληθῆ λόγον ἀγάπησον καὶ μηδέποτε ἔλεγχον ἀκρίτως ἀποστραφῇς.

4. Λόγος ἀληθὴς μετέβαλε γεννήματα ἐχιδνῶν καὶ ὑπέδειξεν αὐτοῖς φυγεῖν ἀπὸ τῆς μελλούσης ὀργῆς.

5. Ὁ δεχόμενος λόγους ἀληθείας ὑποδέξεται τὸν Θεὸν Λόγον· φησὶ γὰρ ὁ Κύριος· Ὁ δεχόμενος ὑμᾶς ἐμὲ δέχεται.

6. Παραλυτικός ἐστι χαλασθεὶς διὰ τοῦ δώματος ἁμαρτωλὸς παρὰ πιστῶν ἐλεγχόμενος κατὰ Θεὸν καὶ διὰ τὴν ἐκείνων πίστιν λαμβάνων τὴν ἄφεσιν.

7. Ὁ μισῶν ἔλεγχον δῆλον ὅτι κατὰ πρόθεσιν ἔγκειται τῷ πάθει· ὁ δὲ ἀγαπῶν κατὰ πρόληψιν παραφέρεται.

8. Ὥσπερ οἱ ἐν θαλάσσῃ πλέοντες ἡδέως ὑπομένουσι τὸν ἡλιακὸν καύσωνα, οὕτως οἱ μισοῦντες τὴν κακίαν ἀγαπῶσιν ἔλεγχον. Διότι ἐναντιοῦται ὁ μὲν τοῖς ἀνέμοις, ὁ δὲ τοῖς πάθεσιν.

9. Ὁ γραφικαῖς ἐντολαῖς καὶ νουθεσίαις μὴ παιδευόμενος τῇ μάστιγι τοῦ ἵππου καὶ τῷ κέντρῳ τοῦ ὄνου ἐλαθήσεται. Εἰ δὲ καὶ ταῦτα ἀπώσεται, ἐν κημῷ καὶ χαλινῷ τὰς σιαγόνας ἀγχθήσεται.

Γ΄. Τοῦ ἁγίου Μαξίμου

Ὥσπερ ἴδιον παρακοῆς ἐστιν ἔργον ἡ ἁμαρτία, οὕτως ἴδιον ὑπακοῆς ἐστιν ἔργον ἡ ἀρετή. Καὶ ὥσπερ τῇ μὲν παρακοῇ παράβασις ἐντολῶν καὶ τοῦ ἐντειλαμένου διαίρεσις, οὕτω τῇ ὑπακοῇ ἐφέπεται συντήρησις ἐντολῶν καὶ ἡ πρὸς τὸν ἐντειλάμενον ἕνωσις. Ὁ γοῦν συντηρήσας δι' ὑπακοῆς ἐντολήν, καὶ δικαιοσύνην εἰργάσατο, καὶ πρὸς τὸν ἐντειλάμενον ἕνωσιν διὰ τῆς ἀγάπης ἐτήρησεν ἀδιαίρετον. Ὁ δὲ παραβὰς διὰ παρακοῆς ἐντολήν, καὶ τὴν ἁμαρτίαν εἰργάσατο, καὶ τῆς κατὰ ἀγάπην ἑαυτὸν πρὸς τὸν ἐντειλάμενον διεῖλεν ἑνώσεως.

---

15 παραφέρεται : περιφέρεται *β* ‖ 24 ἔργον om. *α* ‖ add. παρακολουθεῖ post παρακοῇ P ‖ 26 τὸν : Θεὸν P ‖ 26-27 Ὁ γοῦν — ἕνωσιν om. Q Ed

2. A lui Avva Marcu

1. Cel ce amestecă într-ascuns porunca cu voia proprie este preacurvar,
așa cum se arată în Înțelepciune. Și din lipsă de minte îndură suferințe și ne- *cf.Pr.6,32-33.*
cinstiri.

2. După cum focul și apa nu pot sta la un loc, tot așa se împotrivesc una alteia îndreptățirea și smerenia.

3. Dacă vrei să te mântuiești, iubește cuvântul adevărat și nu respinge niciodată în chip nesocotit mustrarea.

4. Cuvântul adevărat a schimbat puii de vipere și i-a învățat să fugă de
mânia ce va să fie. *cf.Mt.3,7.*

5. Cel care primește cuvintele adevărului Îl va primi pe Dumnezeu Cu-
vântul; că zice Domnul: *Cine vă primește pe voi, pe Mine Mă primește.* *Mt.10,40.*

6. Păcătosul mustrat de credincioși după Dumnezeu, care primește ier-
tarea prin credința acelora, este asemenea slăbănogului coborât cu patul prin
acoperiș. *cf.Mc.2,3-12.*

7. Cel ce urăște mustrarea arată în chip lămurit că zace în patimă de bună voie; iar cel ce o iubește e dus [spre patimă] de năravul rău[50].

8. Precum călătorii pe mare rabdă bucuroși arșița soarelui, tot astfel iubesc mustrarea și cei ce urăsc răutatea; căci una e potrivnică vânturilor, iar cealaltă, patimilor.

9. Cel ce nu se învață din poruncile și sfaturile Scripturii, va fi mânat cu
biciul calului și cu boldul catârului. Iar dacă și pe acestea le leapădă, i se vor *cf.Pr.26,3.*
prinde fălcile în frâu și zăbală. *cf.Ps.31,9.*

3. A Sfântului Maxim

După cum păcatul este lucrare a neascultării, tot așa virtutea este lucrare a ascultării. Și precum neascultării îi urmează călcarea poruncilor și despărțirea de cel ce a poruncit, tot așa ascultării îi urmează ținerea poruncilor și unirea cu acela care le-a dat. Astfel cel care prin ascultare ține porunca lucrează dreptatea, iar prin dragoste păzește nedespărțită unirea cu dătătorul poruncii. Pe când călcătorul poruncii prin neascultare e lucrător al păcatului și se desparte pe sine de unirea prin dragoste cu cel care poruncește.

---

[50] Cel ce iubește mustrarea arată prin aceasta că urăște păcatul. Dacă se întâmplă să fie stăpânit de vreo patimă, e numai împotriva voii sale, din pricină că încă îl mai chinuiesc deprinderile sau amintirile trecutului păcătos (προλήψεις).

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΖ΄

Ὅτι οὐ δεῖ τὸν διδάσκαλον κατακρίνειν, κἂν τινα ἐναντία ἴσως ὧν διδάσκει ποιῇ.

Α΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Ἦν τις ἀναχωρητὴς πάνυ διακριτικὸς καὶ ἤθελε μένειν εἰς τὰ Κελλία καὶ οὐχ εὕρισκε πρὸς τὸ παρὸν κελλίον. Ἕτερος δὲ γέρων μαθὼν περὶ τοῦ ἀναχωρητοῦ καὶ ἔχων ἐκεῖ κελλίον παρὰ μέρος κενὸν παρεκάλεσεν αὐτὸν καθίσαι εἰς τὸ κελλίον ἐκεῖνο, ἕως οὗ εὑρεθῇ ἕτερον. Ὁ δὲ ἀπελθὼν ἐκάθισεν ἐν αὐτῷ.

Τινὲς δὲ τῶν κατὰ τὸν τόπον ἤρχοντο πρὸς αὐτὸν ὡς πρὸς ξένον φέροντες ὃ ἠδύνατο ἕκαστος· καὶ αὐτὸς δεχόμενος ἐφιλοξένει αὐτούς. Ὁ δὲ γέρων ὁ δοὺς αὐτῷ τὸ κελλίον ἤρξατο φθονεῖν καὶ κακολογεῖν αὐτὸν καὶ λέγειν· Ἐγὼ πόσα ἔτη ἔχω ὧδε ἐν ἀσκήσει πολλῇ καὶ οὐδεὶς ἔρχεται πρός με· καὶ οὗτος ὁ ἐπιθέτης ὀλίγας ἡμέρας ἔχει καὶ πόσοι ἔρχονται πρὸς αὐτόν. Καὶ λέγει τῷ μαθητῇ αὐτοῦ· Ὕπαγε καὶ εἰπὲ αὐτῷ· Ἀναχώρησον ἔνθεν, ὅτι χρείαν ἔχω τοῦ κελλίου. Ὁ δὲ μαθητὴς ἐλθὼν πρὸς αὐτὸν εἶπε· Λέγει ὁ ἀββᾶς μου, πῶς ἔχεις; Ὁ δὲ ἔφη· Εὐχέσθω ὑπὲρ ἐμοῦ, ὅτι βεβάρηται ὁ στόμαχός μου. Καὶ ὑποστρέψας πρὸς τὸν ἀποστείλαντα λέγει· Ὁ γέρων εἶπεν, ὅτι ἰδοὺ βλέπω κελλίον ἕτερον καὶ ὑπάγω.

Καὶ μετὰ δύο ἡμέρας λέγει πάλιν τῷ μαθητῇ· Ὕπαγε, εἰπὲ αὐτῷ, ὅτι, ἐὰν μὴ ἀναχωρήσῃς, ἐγὼ ἔρχομαι καὶ μετὰ ῥάβδου σε ἐκβάλλω. Ὁ δὲ ἀδελφὸς ἀπελθὼν πάλιν εἶπε τῷ ἀναχωρητῇ· Ἤκουσεν ὁ ἀββᾶς μου ὅτι ἀσθενεῖς καὶ πάνυ λυπεῖται καὶ ἀπέστειλέ με ἐπισκέψασθαί σε. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ἐκεῖνος· Εἰπὲ αὐτῷ, ὅτι διὰ τῶν εὐχῶν σου καλῶς ἔσχον. Ἔρχεται οὖν πρὸς τὸν γέροντα αὐτοῦ καὶ λέγει· Εἶπεν ὅτι ἕως τῆς Κυριακῆς ἐκβαίνω θελήματι Θεοῦ.

Ὡς οὖν ἦλθεν ἡ Κυριακὴ καὶ οὐκ ἐξῆλθε τῆς κέλλης ὁ ἀναχωρητής, λαβὼν ῥάβδον ὁ γέρων ἀπῆλθε δεῖραι αὐτὸν καὶ διῶξαι. Ἀπερχομένῳ δὲ εἶπεν αὐτῷ ὁ μαθητὴς αὐτοῦ· Προλαμβάνω ἐγώ, μήπως εὑρεθῶσιν ἐκεῖ τινες καὶ σκανδαλισθῶσιν. Ὁ δὲ ἐπέτρεψε. Καὶ προλαβὼν ὁ ἀδελφὸς λέγει τῷ ἀναχωρητῇ· Ὁ ἀββᾶς μου ἔρχεται παρακαλέσαι σε καὶ λαβεῖν εἰς τὸ κελλίον. Ἐκεῖνος

3 add. καὶ γὰρ πολλοὶ μαθηταὶ ἀμελέσι διδασκάλοις ἐμπιστευθέντες καὶ μὴ κατακρίνοντες αὐτούς, ἀλλ' ἐν Κυρίῳ ὑποτασσόμενοι, αὐτοὶ μὲν ἐσώθησαν, πολάκις δὲ καὶ τοῖς διδασκάλοις σωτηρίας γεγόνασιν αἴτιοι post ποιῇ *β* ‖ 7 ἐκεῖ om. Q ‖ 17 ἕτερον om. M ‖ 20 πάλιν om. P ‖ 21 πάνυ : πάλιν Ed ‖ 23 ὅτι om. V ‖ 26 αὐτῷ om. *β* ‖ add. πάτερ post ἐγώ P

TEMA 37

Nu trebuie să-l judecăm pe învăţător, chiar de face lucruri potrivnice cu ceea ce învaţă.[51]

1. Din Pateric

1. Era odată un pustnic cu multă dreaptă socoteală care voia să stea la Chilii, dar nu-şi găsea loc. Un alt Bătrân, aflând despre pustnic şi având într-un loc ferit o chilie nelocuită, l-a chemat să şadă în ea, până când se va găsi alta. Iar pustnicul s-a dus şi s-a aşezat acolo.

Unii dintre localnici au început să vină ca la un străin, aducând ce putea fiecare, iar el îi primea şi îi omenea. Însă Bătrânul care îi dăduse chilia a început să-l pizmuiască şi să-l vorbească de rău, spunând: „Eu sunt de atâţia ani aici, în nevoinţă multă, şi nimeni nu vine la mine, iar prefăcutul ăsta are câteva zile şi uite câţi vin la el!" Îi zice atunci ucenicului său: „Du-te şi spune-i: «Pleacă de aici, că am nevoie de chilie»". Ucenicul s-a dus la pustnic şi i-a spus: „Te întreabă Avva, cum o mai duci?" „Să se roage pentru mine, răspunse acela, căci mă necăjeşte stomacul". Întorcându-se, ucenicul spune: „Mi-a zis că îşi caută altă chilie şi pleacă".

După două zile, Avva îi zice din nou ucenicului: „Du-te şi spune-i aşa: «Dacă nu pleci, vin eu şi te scot cu toiagul»". Fratele s-a dus iarăşi şi i-a spus pustnicului: „Avva a auzit că eşti bolnav, s-a întristat tare şi m-a trimis să te cercetez". Îi răspunde acela: „Spune-i aşa: «Pentru rugăciunile tale m-am făcut bine»". Vine, deci, ucenicul la Avva şi îi spune: „A zis că până duminică iese, cu voia lui Dumnezeu".

Cum duminica a venit şi pustnicul tot nu ieşise din chilie, Bătrânul a apucat un toiag şi a pornit spre el, ca să-l bată şi să-l alunge. Plecând el, îi zice ucenicul: „Merg eu mai înainte, ca nu cumva să se afle careva pe acolo şi să se smintească". Iar Bătrânul a îngăduit. Ajunge, deci, fratele înainte şi îi zice pustnicului: „Vine Avva să te mângâie şi să te ia la chilia lui". Când a auzit

[51] În familia *β* titlul are următoare adăugire: *Căci mulţi ucenici care s-au încredinţat unor învăţători delăsători, supunându-se lor întru Domnul fără să-i judece, s-au mântuit şi de multe ori s-au făcut şi învăţătorilor prilej de mântuire.*

δέ, ὡς ἤκουσε τὴν ἀγάπην τοῦ γέροντος, ἐξῆλθεν εἰς ὑπάντησιν αὐτοῦ καὶ βάλλει αὐτῷ μετάνοιαν ἀπὸ μακρόθεν λέγων· Ἐγὼ ἔρχομαι πρὸς τὴν ἁγιωσύνην σου, καὶ μὴ σκύλλου, πάτερ.

Ἰδὼν δὲ ὁ Θεὸς τὴν ἐργασίαν τοῦ νεωτέρου κατένυξε τὸν ἀββᾶν αὐτοῦ, καὶ ῥίψας τὴν ῥάβδον ἔτρεχεν εἰς τὸν ἀσπασμὸν αὐτοῦ. Καὶ ἠσπάσατο αὐτὸν καὶ ἀπήγαγεν εἰς τὸ κελλίον, ὡς μηδὲν ἀκούσαντα, ὧν αὐτὸς εἶπεν. Ἔφη δὲ πρὸς τὸν μαθητήν· Οὐδὲν αὐτῷ εἶπας, ὧν εἶπόν σοι; Ὁ δὲ ἀπεκρίθη· Οὐχί. Καὶ τοῦτο ἀκούσας ὁ γέρων πάνυ ἐχάρη καὶ ἔγνω ὅτι τοῦ ἐχθροῦ ἦν ὁ φθόνος. Καὶ τότε μὲν ἀνέπαυσε τὸν γέροντα, μετὰ δὲ τοῦτο προσπίπτει τῷ μαθητῇ αὐτοῦ λέγων· Σύ μου πατὴρ κἀγὼ σοῦ μαθητής, ὅτι διὰ τῆς ἐργασίας σου αἱ ψυχαὶ τῶν δύο ἐσώθησαν.

2. Διηγήσατό τις τῶν γερόντων, ὅτι ἦν τις γέρων μεθυστὴς καὶ εἰργάζετο ψιάθιον καθ' ἡμέραν καὶ ἐπώλει αὐτὸ εἰς τὴν κώμην καὶ ἔπινε τὴν τιμὴν αὐτοῦ. Ὕστερον δὲ ἦλθέ τις ἀδελφὸς πρὸς αὐτὸν καὶ ἔμεινε μετ' αὐτοῦ. Εἰργάζετο δὲ καὶ αὐτὸς καθ' ἑκάστην ψιάθιον καὶ ἐλάμβανε καὶ αὐτὸ ὁ γέρων καὶ ἐπώλει καὶ ἔπινε τὴν τιμὴν τῶν δύο, τῷ δὲ ἀδελφῷ ἔφερε μικρὸν ἄρτον κατ' ὀψέ. Καὶ ἐπὶ τρία ἔτη τοῦτο ποιοῦντος αὐτοῦ, οὐδὲν ἐλάλησεν αὐτῷ ὁ ἀδελφός. Μετὰ δὲ τοῦτο λέγει ἐν ἑαυτῷ· Ἰδοὺ γυμνός εἰμι καὶ τὸν ἄρτον μου μετὰ ἐνδείας ἐσθίω. Ἀναστὰς οὖν πορευθῶ ἐντεῦθεν. Πάλιν δὲ ἐλογίσατο ἐν ἑαυτῷ λέγων· Ποῦ ἔχω ἀπελθεῖν; Καθέζομαι πάλιν· ἐγὼ γὰρ τῷ Θεῷ καθέζομαι κοινόβιον. Καὶ εὐθὺς ἐφάνη αὐτῷ ἄγγελος λέγων· Μηδαμοῦ ἀναχωρήσῃς· ἔρχομαι γὰρ αὔριον ἐπὶ σέ.

Τῇ οὖν ἐπαύριον παρεκάλεσεν ὁ ἀδελφὸς τὸν γέροντα λέγων· Πάτερ, μηδαμοῦ σήμερον ἀπέλθῃς· ἔρχονται γὰρ νῦν οἱ ἐμοὶ λαβεῖν με. Ὡς οὖν ἦλθεν ἡ ὥρα καθ' ἣν ἀπήρχετο ὁ γέρων, εἶπεν αὐτῷ· Οὐκ ἔρχονται σήμερον, τέκνον, ἐχρόνισαν γάρ. Ὁ δὲ ἔφη· Ναί, ἀββᾶ, πάντως ἔρχονται. Καὶ λαλῶν μετὰ τοῦ γέροντος ἐκοιμήθη. Ἰδὼν δὲ ὁ γέρων ἤρξατο κλαίειν λέγων· Οἴμοι, τέκνον, ὅτι ἐν πολλοῖς ἔτεσίν εἰμι ζῶν ἐν ἀμελείᾳ, σὺ δὲ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ τὴν ψυχήν σου ἔσωσας ἐν ὑπομονῇ. Καὶ ἀπὸ τότε καὶ αὐτὸς ἐσωφρόνησε καὶ δόκιμος γέγονεν.

Β'. Τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ

Ἀδελφοί[1)], χρὴ τοὺς μαθητευομένους μὴ ἀνηκόους εἶναι ἢ ἀντιλέγοντας ὅλως τοῖς ἐν Κυρίῳ διδασκάλοις, ἀλλὰ πᾶσαν ταπεινοφροσύνην ἐνδείκνυσθαι ἐνώπιον Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Εἰ δὲ συμβῇ τὸν παιδεύοντα λόγῳ μὲν τὴν ἀρε-

1 ὑπάντησιν : ἀπάντησιν P ‖ 2 Ἐγὼ : Ἰδοὺ P ‖ 10 add. εἶ post μου V ‖ 16 τὴν τιμὴν : καὶ V

acela de dragostea Bătrânului, i-a ieșit în întâmpinare și i-a pus metanie de la depărtare, zicând: „Vin eu la sfinția ta, Părinte, nu te osteni tu".

Văzând Dumnezeu lucrarea tânărului, l-a străpuns la inimă pe Avva, care și-a aruncat toiagul și a alergat să-l îmbrățișeze pe pustnic. După ce s-au îmbrățișat, l-a luat la chilie ca și cum nu ar fi auzit nimic din cele spuse de el. Apoi îi zise ucenicului. „Nimic nu i-ai spus din cele ce-ți porunceam?" „Nimic", răspunse. Când a auzit aceasta, Bătrânul s-a bucurat mult și a priceput că pizma era de la vrăjmaș. L-a odihnit pe pustnic, iar după aceea, căzând la picioarele ucenicului, îi zice: „Tu ești Părintele meu și eu ucenicul tău, căci prin lucrarea ta s-au izbăvit sufletele amândurora".

2. A povestit unul dintre Bătrâni că era odată un Bătrân bețiv, care lucra în fiecare zi o rogojină, o vindea în sat și bea prețul ei. După o vreme a venit acolo un frate și a rămas cu el. Lucra de asemenea o rogojină în fiecare zi, iar Bătrânul o lua și pe aceasta, o vindea și bea prețul celor două, iar fratelui îi aducea seara doar o pâine mică. Făcând așa vreme de trei ani, fratele nu i-a spus nimic. Însă după aceea și-a zis în sine: „Iată, sunt zdrențuit și pâinea mi-o mănânc cu lipsă. Mă ridic și plec de aici". Apoi, iarăși s-a gândit: „Unde să plec? Mai bine rămân. Doar pentru Dumnezeu stau la călugărie". Și îndată i s-a arătat un înger care i-a spus: „Să nu pleci nicăieri, că mâine vin la tine".

A doua zi fratele l-a rugat pe Bătrân: „Părinte, să nu pleci astăzi, că vin ai mei să mă ia". Când s-a făcut ceasul la care Bătrânul de obicei pleca, i-a spus ucenicului: „Au întârziat, fiule; nu mai vin astăzi". Iar el răspunse: „Avva, vin negreșit". Și, în timp ce vorbea cu Bătrânul, s-a săvârșit. Când a văzut Bătrânul, a început să plângă, zicând: „Vai mie, fiule, că de mulți ani trăiesc în delăsare, iar tu în puțină vreme ți-ai mântuit sufletul cu răbdarea". De atunci s-a înțeleptit și el, făcându-se călugăr iscusit.

2. A Sfântului Efrem

Fraților, ucenicii nu trebuie să fie neascultători, nici să se împotrivească cumva în cuvânt învățătorilor întru Domnul; ci să arate înaintea lui Dumnezeu și a oamenilor deplină smerită cugetare. De se va întâmpla ca povățui-

τὴν κηρύττειν, τῆς δὲ κατ' αὐτὴν ἐργασίας παραμελεῖν, μὴ ἐκ ταύτης τῆς ὑποθέσεως δῶμεν χώραν τῷ σατανᾷ ἐπὶ διαστροφῇ τῆς ἡμετέρας ψυχῆς, ἀλλὰ μνημονεύσωμεν τοῦ εἰπόντος· Ἐπὶ τῆς Μωσέως καθέδρας ἐκάθισαν οἱ γραμματεῖς καὶ οἱ Φαρισαῖοι. Πάντα οὖν ὅσα ἂν εἴπωσιν ὑμῖν ποιεῖν, ποιεῖτε, κατὰ δὲ τὰ ἔργα αὐτῶν μὴ ποιεῖτε· λέγουσι γὰρ καὶ οὐ ποιοῦσι.

Παραγγέλλει[ii)] δὲ καὶ ὁ ἀπόστολος Πέτρος λέγων· Μὴ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν ὑποτάσσεσθε, ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς· τοῦτο γὰρ χάρις παρὰ Θεῷ, εἰ διὰ συνείδησιν Θεοῦ ὑποφέρει τις λύπας πάσχων ἀδίκως. Ποῖον γὰρ κλέος εἰ ἁμαρτάνοντες καὶ κολαφιζόμενοι ὑπομένετε; Ἀλλ' εἰ ἀγαθοποιοῦντες ὑπομενεῖτε, τοῦτο χάρις παρὰ Θεῷ· εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε, ὅτι καὶ Χριστὸς ἀπέθανεν ὑπὲρ ἡμῶν ἡμῖν ὑπολιμπάνων ὑπογραμμόν, ἵνα ἐπακολουθήσητε τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ. Ὃς ἁμαρτίαν οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ εὑρέθη δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ· ὃς λοιδορούμενος οὐκ ἀντελοιδόρει, πάσχων οὐκ ἠπείλει, παρεδίδου δὲ τῷ κρίνοντι δικαίως.

Ἔχετε, ἀδελφοί, ὑπόδειγμα τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ τὸν προφήτην Σαμουήλ· οὐ γὰρ ὑψώθη τῇ καρδίᾳ κατὰ Ἠλεὶ τοῦ ἱερέως, καίπερ τοιαῦτα ἀκούσας ἐκ τοῦ Θεοῦ περὶ τοῦ ἀνδρός, ἀλλ' ἐταπεινοῦτο ὑπὸ τὰς χεῖρας αὐτοῦ.

Γενώμεθα οὖν, ἀγαπητοί, τῆς σωτηρίας ἑαυτῶν, ἕτοιμοι ὄντες εἰς μετάνοιαν παντὶ λόγῳ ᾧ ἐὰν ἀκούσωμεν, μάλιστα παρὰ τοῦ προεστῶτος ἐν Κυρίῳ. Ὥσπερ γὰρ ὕδωρ σβέννυσι πῦρ, οὕτω μετάνοια καθαρὰ σβέννυσι θυμὸν καὶ ὀργὴν ἀποστρέφει. Καὶ πειθέτω σε ὁ ἐπὶ τοῦ Ἠλιοὺ πεντηκόνταρχος, ὃς διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης ἐξευμενισάμενος τὸν προφήτην διεσώθη ἀπὸ τῆς ὀργῆς, αὐτὸς καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ.

Ἔχετε οὖν, ἀγαπητοί, ὑπακοὴν κατὰ πάντα ἐν Κυρίῳ πρὸς τὸν προεστῶτα καὶ φυλάττετε τοὺς λόγους αὐτοῦ ἕως τέλους· καὶ μὴ παρίδητε ποτὲ ῥῆσιν στόματος αὐτοῦ καὶ ἔσται μεθ' ὑμῶν ὁ εἰπών· Ὅπου εἰσὶ δύο ἢ τρεῖς συνηγμένοι εἰς τὸ ἐμὸν ὄνομα, ἐκεῖ εἰμι ἐν μέσῳ αὐτῶν.

Ἀγαπητοί[iii)], ἐὰν καὶ οἱ ἡγούμενοι ἡμῶν σκολιάζωσι πρὸς ἡμᾶς, ὅπερ ἀπείη, ἀλλ' ἡμεῖς ἐν ἀγαθῇ συνειδήσει δουλεύσωμεν αὐτοῖς ὡς τῷ Κυρίῳ καὶ οὐκ ἀνθρώποις δουλεύοντες, εἰδότες ὅτι ἀπὸ Κυρίου ληψόμεθα τὸν μισθόν.

Γ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

Ἦν τις γέρων οἰκῶν εἰς τὰ κελλία τὰ λεγόμενα ἐρημικά, ἔξωθεν Ἀλεξανδρείας, καὶ ἦν ὁ γέρων πάνυ ὀξύχολος καὶ ὀλιγόψυχος. Ἀκούσας οὖν περὶ

1 κατ' αὐτὴν om. V ‖ 9 ὑπομένετε — ἀγαθοποιοῦντες om. *a*

torul să propovăduiască virtutea cu cuvântul, dar să-i nesocotească lucrarea, pentru aceasta să nu-i dăm loc Satanei [în noi], spre stricarea sufletului nostru, ci să ne aducem aminte de Cel care a spus: *Pe scaunul lui Moise s-au așezat cărturarii și fariseii; deci pe toate câte vă vor spune să le faceți, faceți-le, dar după faptele lor să nu faceți; căci ei spun și nu fac.* cf.Mt.23,2-3.

Ne poruncește și apostolul Petru: *Nu vă supuneți numai celor buni și îngăduitori ci și celor suciți. Căci aceasta este plăcut lui Dumnezeu, să sufere cineva întristări, pătimind pe nedrept, cu gândul la El. Căci ce laudă este dacă răbdați când sunteți bătuți pentru greșeli? Dacă însă, atunci când faceți bine, [suferiți și] răbdați, aceasta este plăcut lui Dumnezeu. Căci spre aceasta ați fost chemați, că și Hristos a murit pentru noi, lăsându-ne pildă, ca să pășiți pe urmele Lui. Care n-a săvârșit nici un păcat, nici s-a aflat vicleșug în gura Lui; și Care, ocărât fiind, nu răspundea cu ocară; suferind, nu amenința, ci se lăsa în seama Celui ce judecă cu dreptate.* cf.1Ptr.2, 18-23.

Aveți, fraților, pildă de cuget smerit și pe prorocul Samuil. Căci el nu s-a înălțat cu inima înaintea preotului Eli, deși auzise atâtea de la Dumnezeu pe seama lui, ci s-a smerit sub oblăduirea sa. cf.1Rg.3, 1-18.

Să ne îngrijim așadar, iubiților, de mântuirea noastră, fiind gata să punem metanie la fiece cuvânt pe care îl auzim, mai ales de la întâi-stătătorul întru Domnul. Căci precum apa stinge focul, tot așa pocăința sinceră stinge mânia și alungă furia. Și să te convingă de aceasta căpetenia celor cincizeci din vremea lui Ilie, care l-a îmbunat pe proroc prin smerenia sa și s-a izbăvit de mânie cu toți ai lui. cf.4Rg.1, 13-14.

Iubiților, să aveți în toate ascultare întru Domnul către întâi-stătător și să păziți cuvintele acestuia până la capăt. Să nu treceți nicicând cu vederea vreo vorbă a lui și va fi cu voi Cel care a spus: *Unde sunt doi sau trei adunați în numele Meu, acolo sunt și Eu în mijlocul lor.* Mt.18,20.

Iubiților, chiar dacă mai marii noștri sunt netrebnici cu noi – să nu fie! – noi să le slujim cu cuget bun, ca slujind Domnului și nu oamenilor, știind că de la Domnul vom lua plată. cf.Ef.6,7-8.

3. Din Pateric

Era un Bătrân care locuia la chiliile numite pustnicești, în afara Alexandriei. Bătrânul era foarte iute la mânie și mic la suflet. Un frate mai tânăr a

αὐτοῦ ἀδελφός τις νεώτερος συντίθεται διαθήκην μετὰ τοῦ Θεοῦ λέγων· Κύριε, ὑπὲρ ὅλων τῶν κακῶν ὧν ἐποίησα, ὑπάγω, μένω μετὰ τοῦ γέροντος καὶ δουλεύω καὶ ἀναπαύω αὐτόν.

Ὕβριζεν οὖν αὐτὸν ὁ γέρων ὡς κύνα ἐφ' ἑκάστης ἡμέρας. Βλέπων οὖν ὁ Θεὸς τὴν ταπείνωσιν καὶ τὴν ὑπομονὴν τοῦ ἀδελφοῦ δείκνυσιν αὐτῷ μετὰ ἓξ ἔτη τῆς πρὸς τὸν γέροντα ὑποταγῆς, κατὰ τοὺς ὕπνους, τινὰ βαστάζοντα χάρτην μέγαν, οὗ τὸ μὲν ἥμισυ ἀπηλειμμένον ἦν, τὸ δὲ ἥμισυ γεγραμμένον, καὶ ὑποδεικνύοντα τῷ ἀδελφῷ τὸν χάρτην καὶ λέγοντα· Ἰδοὺ τὰ ἥμισυ τοῦ χρέους σου ἐλείανεν ὁ δεσπότης Θεός. Ἀγώνισαι καὶ περὶ τῶν λοιπῶν.

Ἦν δὲ ἄλλος γέρων πνευματικὸς οἰκῶν πλησίον αὐτῶν, ὃς ἐγίνωσκε τὰ κατὰ τὸν ἀδελφὸν καὶ ἤκουε πάντοτε πῶς ὠλιγώρει ὁ γέρων καὶ ἔθλιβε τὸν ἀδελφὸν ἀδίκως καὶ πῶς ὁ ἀδελφὸς ἔβαλλεν αὐτῷ μετανοίας καὶ ὁ γέρων οὐ διηλλάσσετο αὐτῷ. Καὶ καθότι ὑπήντα τῷ ἀδελφῷ ὁ πνευματικὸς οὗτος γέρων, ἠρώτα αὐτόν· Τί ἔνι, τέκνον; Πῶς ἡ σήμερον παρῆλθεν; Ἆρα ἐκερδήσαμεν τίποτε; Ἆρα ἠλειώσαμεν ἐκ τοῦ χάρτου; Γινώσκων οὖν ὁ ἀδελφὸς ὅτι ὁ γέρων πνευματικός ἐστιν ἀνεκάλυπτεν αὐτῷ τὰ καθ' ἑαυτόν· καὶ ἀπεκρίνατο λέγων· Ναί, πάτερ, ἔκαμον μικρόν. Εἴ ποτε δὲ ἐκ διαλειμμάτων παρῆλθεν ἡμέρα ἐν ᾗ οὐχ ὑβρίσθη ἢ ἐνεπτύσθη ἢ ἐδιώχθη ὑπὸ τοῦ γέροντος, ἀπήρχετο πρὸς τὸν γέροντα τὸν γείτονα αὐτῶν ἐν τῇ ἑσπέρᾳ κλαίων καὶ ἔλεγε· Οὐαί μοι, ἀββᾶ, ὅτι κακή μοι ἡμέρα γέγονε σήμερον καὶ οὐκ ἐκέρδησα τίποτε, ἀλλ' ἐν ἀναπαύσει διῆλθον.

Μετὰ οὖν ἄλλους ἓξ χρόνους ἐκοιμήθη ὁ ἀδελφὸς. Καὶ διεβεβαιώσατο ὁ πνευματικὸς γέρων, ὅτι ἑώρακα αὐτὸν μετὰ τῶν μαρτύρων ὑπάρχοντα καὶ μετὰ παρρησίας πολλῆς ὑπὲρ τοῦ γέροντος αὐτοῦ τὸν Θεὸν παρακαλοῦντα καὶ λέγοντα· Κύριε, ὥσπερ ἐμὲ ἠλέησας δι' ἐκείνου, ἐλέησον κἀκεῖνον διὰ τοὺς οἰκτιρμούς σου τοὺς πολλοὺς καὶ δι' ἐμὲ τὸν δοῦλόν σου. Μετὰ δὲ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἔλαβε πρὸς ἑαυτὸν καὶ τὸν γέροντα ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἀναπαύσεως. Ἰδοὺ ποίαν παρρησίαν ἀπολαμβάνουσιν οἱ διὰ τὸν Θεὸν τὰς θλίψεις ὑπομένοντες.

2 κακῶν : κοσμικῶν β ‖ 9 Θεός : Χριστός P ‖ 11 πάντοτε : πάντως β ‖ 15 add. τίποτε post ἠλειώσαμεν Q ‖ 15-17 γινώσκων — μικρόν om. β ‖ 27 ἀπολαμβάνουσιν : ἔχουσιν V

auzit despre el şi a făcut legământ cu Dumnezeu, spunând aşa: „Doamne, pentru toate relele pe care le-am făcut, mă duc să stau cu Bătrânul acesta, slujindu-i şi odihnindu-l".

Bătrânul îl ocăra ca pe un câine în fiecare zi. Văzând Dumnezeu smerenia şi răbdarea fratelui, după şase ani de supunere la Bătrân, îi arată în somn pe cineva care ţinea un zapis mare, jumătate şters şi jumătate scris. I-l pune înainte fratelui şi îi zice: „Iată, Stăpânul Dumnezeu a şters jumătate din datoria ta; nevoieşte-te şi pentru ce a mai rămas".

Lângă ei vieţuia şi un alt Bătrân, om duhovnicesc, care ştia ce se întâmpla cu fratele. Auzea de fiecare dată cum îl dispreţuia şi îl necăjea Bătrânul pe nedrept, cum fratele îi punea metanie şi Bătrânul nu se îmbuna. Iar când îl întâlnea pe frate, îl întreba: „Cum merge, fiule? Cum a trecut ziua de azi? Oare am câştigat ceva? Oare am şters din zapis?" Ştiind fratele că Bătrânul e duhovnicesc, îi destăinuia cele ale lui; şi răspundea: „Da, Părinte, am trudit puţin". Dacă se întâmpla la răstimp ca ziua să treacă fără să fie ocărât, scuipat, sau alungat de Bătrânul său, fratele mergea seara la vecin şi îi spunea plângând: „Vai, mie, Avva, zi rea am avut; n-am câştigat nimic, ci am petrecut în odihnă".

După alţi şase ani, fratele a adormit. Iar Bătrânul duhovnicesc încredinţa aşa: „L-am văzut dimpreună cu mucenicii, rugându-se cu îndrăzneală multă pentru Bătrânul său şi zicând: «Doamne, precum m-ai miluit pe mine prin acela, miluieşte-l şi pe dânsul pentru îndurările Tale multe şi pentru mine, robul Tău»". Şi după patruzeci de zile l-a luat şi pe Bătrânul său la el, în loc de odihnă. Iată de câtă îndrăzneală se bucură cei ce rabdă necazurile pentru Dumnezeu.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΗ΄

Ὅτι τοὺς προσέχοντας ἑαυτοῖς καὶ τῇ προνοίᾳ τῇ τοῦ Θεοῦ ἡ χάρις πολλάκις καὶ διὰ ἰδιωτῶν καὶ ἀγνώστων διδάσκει τὰ δέοντα· καὶ ὅτι οἱ ταπεινόφρονες καὶ παρὰ τῶν τυχόντων μανθάνειν οὐ παραιτοῦνται.

Α΄. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ὁσίου Ἐφραὶμ

Ταῖς θείαις ἀεὶ σχολάζων ὁ μέγας Ἐφραὶμ φαντασίαις καὶ τῷ νοῒ τὴν τῆς κρίσεως ἡμέραν ἀδιαλείπτως σχεδὸν ὀπτανόμενος καὶ πενθῶν ἄπαυστα, ἐμάκρυνε κατὰ τὸν ψαλμῳδὸν καὶ αὐτὸς φυγαδεύων καὶ θόρυβον πάντα βιοτικὸν καὶ κλύδωνα καὶ σάλον ἐκκλίνων καὶ περὶ τὴν ἔρημον αὐλιζόμενος. Ἐκ τόπων δὲ τόπους ἀμείβων, ψυχῶν οἰκοδομῆς χάριν καὶ ὠφελείας, ἅτε καὶ πνεύματι θείῳ κινούμενος, ἀπολιμπάνει ποτὲ τὴν ἐνεγκαμένην, κατὰ τὸν θεῖον καὶ οὗτος κελευσθεὶς Ἀβραάμ, καὶ τὴν Ἐδεσσηνῶν πόλιν καταλαμβάνει, ἅμα μὲν κατὰ προσκύνησιν τῶν ἱερῶν ἐν αὐτῇ λειψάνων τε καὶ τόπων ἐλθών, ἅμα δὲ καὶ κατὰ συντυχίαν ἀνδρὸς τῶν λογίων τινός, ὥστε γνώσεως καρπὸν ἐκεῖθεν λαβεῖν· ὃ καὶ παρὰ Θεοῦ αἰτεῖται οὕτως εἰπών· Ἰησοῦ Χριστέ, δέσποτα καὶ Κύριε πάντων, ἀξίωσόν με τὴν πόλιν Ἔδεσσαν εἰσελθόντα τοιούτῳ ἀνδρὶ εὐθὺς ἐντυχεῖν, ὃς ἱκανὸς ἔσται τὰ πρὸς οἰκοδομὴν ψυχῆς καὶ ὠφέλειαν ἐμοὶ συλλαλῆσαι.

Οὕτως εὐξάμενος, ἐπεὶ πρὸς ταῖς τῆς πόλεως εἰσόδοις ἦν καὶ τὴν πόλιν εἰσῄει, σύννους ἦν καὶ προσεκτικὸς καὶ μεμεριμνημένος, οἷα σκοπῶν ὅπως μὲν ἐκείνῳ τῷ ἀνδρὶ προσέλθοι, τίνα δὲ πύθοιτο παρ' αὐτοῦ καὶ ποίας ἀπολαύσοι τῆς ὠφελείας. Οὕτω τοιγαροῦν ἐπὶ συννοίας βαδίζοντι γυνή τις εὐθὺς συναντᾷ, καὶ αὐτὴ πόρνη. Θεοῦ δὲ τοῦτο πάντως ἦν, τοῦ διὰ τῶν ἐναντίων πολλάκις οἰκονομοῦντος τὰ ἐναντία μυστικῶς τε καὶ ἀπορρήτως. Ὁ μὲν οὖν ἱερὸς Ἐφραίμ, οὕτω παρ' ἐλπίδα πᾶσαν ἐντυχὼν τῇ πόρνῃ, ἵστατο πρὸς αὐτὴν ἐξεστηκός τι καὶ ἀτενὲς ἐνορῶν, ἀλύων τε καὶ παθαινόμενος καθ' ἑαυτὸν τὴν ψυχήν, ὅπως μὴ κατ' εὐχὴν ἀλλὰ παντάπασιν ἀπεναντίας μᾶλλον ἀπέβη τὸ αἰτηθέν. Ἡ δὲ οὕτως ὁρῶντα ἰδοῦσα ὀξύτατον αὐτῷ πάλιν ἐπιβάλλει τὸν ὀφθαλμόν.

Ἐπεὶ δὲ οὕτω μέχρι πολλοῦ πρὸς ἀλλήλους ἑώρων, βουληθεὶς αὐτὴν ἐντρέψαι καὶ εἰς αἰδῶ γυναιξὶ πρέπουσαν ἀγαγεῖν ὁ μέγας· Τί δέ; Οὐκ ἐρυθριᾷς,

---

2 add. περὶ τοῦ ante ὅτι *β* ‖ 15 λαβεῖν : μεταλαβεῖν *β* ‖ 17 εὐθὺς ἐντυχεῖν : συντυχεῖν *β* ‖ 19-20 καὶ τὴν πόλιν — ἦν om. V ‖ 19 πόλιν : πύλιν (...ύ... al.m.) Q : πύλην W Ed ‖ 22 τις εὐθὺς om. *α* ‖ add. αὐτῷ post συναντᾷ *β* ‖ 28 ὁρῶντα : ἐνορῶντα *β*

TEMA 38

Pe aceia care iau aminte la ei înşişi şi la pronia lui Dumnezeu, harul îi învață de multe ori cele ce se cuvin şi prin cei simpli şi neştiutori. Cei smeriți nu se dau înapoi să învețe chiar şi de la oameni oarecare.

1. Din Viața Cuviosului Efrem

Pururi petrecând în contemplări dumnezeieşti, văzând aproape neîncetat cu mintea ziua Judecății şi tânguindu-se fără oprire, marele Efrem se îndepărta fugind, cum spune psalmistul, lăsând în urmă toată zarva, tulburarea şi zbuciumul vieții şi salăşluindu-se prin pustie. Schimbând un loc cu altul, pentru folosul şi zidirea sufletelor, după cum era mişcat de dumnezeiescul Duh, odată şi-a părăsit ținutul natal, primind şi el poruncă precum dumnezeiescul Avraam, şi s-a dus în cetatea Edessa[52], să se închine în lăcaşurile ei şi la *cf.Fc.12,1-5*
sfintele moaşte, şi totodată să întâlnească vreun bărbat din cei învățați, de la care să ia rod al cunoştinței. Lucrul acesta îl cerea de la Dumnezeu, spunând: „Iisuse Hristoase, Stăpâne şi Domn al tuturor, învredniceşte-mă ca, intrând în cetatea Edessa, să întâlnesc îndată un bărbat destoinic să-mi vorbească spre folosul şi zidirea sufletului".

După ce s-a rugat aşa, ajungând la porți şi intrând în cetate, era adunat în sine, cu luare aminte şi plin de grijă, închipuindu-şi cum l-ar întâlni pe bărbatul acela, ce l-ar întreba şi de ce folos s-ar desfăta. Umblând astfel îngândurat, îi iese îndată în cale o femeie, şi încă una desfrânată. Lucrul acesta era negreşit de la Dumnezeu, care de multe ori rânduieşte folos din cele potrivnice, în chip tainic şi de negrăit. Fără să se aştepte să întâlnească o desfrânată, sfințitul Efrem stătu locului, privind-o țintă cu uimire, abătut şi tulburat, căci nu se împlinise cererea din rugăciune, ci lucru întru totul potrivnic. Ea, însă, văzându-se astfel scrutată, îi aruncă la rându-i priviri tăioase.

După ce s-au cercetat aşa o vreme, marele Efrem, voind să o ruşineze şi să o aducă la sfiala cuvenită femeilor, îi spuse: „Nu ți-e ruşine, femeie, să

---

[52] Cetate din Mesopotamia în care Sfântul Efrem a înfiinţat o şcoală teologică (353 d.H.).

γύναι, φησίν, οὕτω πεπηγόσιν ὀφθαλμοῖς εἰς ἡμᾶς ὁρῶσα; Κἀκείνη· Ἀλλ' ἐμὲ οὕτως, ἔφη, προσῆκόν ἐστι πρὸς σὲ βλέπειν· καὶ γὰρ ἐκ σοῦ καὶ τῆς σῆς εἴλημμαι πλευρᾶς. Σὲ δὲ οὐ πρὸς ἡμᾶς, ἀλλὰ πρὸς τὴν γῆν μᾶλλον ὁρᾶν δεῖ, ἐξ ἧς πάλιν ἐλήφθης αὐτός. Τούτων ἔξω πάσης προσδοκίας ὁ Ἐφραὶμ ἀκούσας τῇ τε γυναικὶ μεγάλας ὡμολόγει χάριτας ὠφελείας καὶ Θεῷ θερμῶς ἀνέπεμπε τὰς εὐχαριστίας, τῷ διὰ τῶν παρ' ἐλπίδα πολλάκις καὶ αὐτῶν ἐλπίδων κρείττονα ποιεῖν παρὰ πολὺ δυναμένῳ.

Β'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ὁσίου Παχωμίου

Κατανοῶν[1] ὁ Μέγας Παχώμιος τὸ συνετὸν ἐν ἅπασι Θεοδώρου τοῦ μαθητοῦ αὐτοῦ, ὅς, εἰ καὶ νέος ἦν, οὐ κατὰ νέους εἶχε τὸ φρόνημα, ἀλλὰ καὶ ἄλλους, τοὺς ἀσθενεστέρους πρὸς τὴν ἄσκησιν, συνεκρότει, λίαν ἔχαιρεν ἐπ' αὐτῷ.

Ἔθος οὖν ἦν ἅπασι καθ' ἑκάστην ἑσπέραν ἐν ἑνὶ τόπῳ τῆς μονῆς συνερχομένοις ἐπακούειν τῆς τοῦ μεγάλου διδασκαλίας. Συναχθέντων δὲ ἁπάντων ἐπὶ τούτῳ κελεύει τῷ Θεοδώρῳ – νέῳ ὄντι, ὡς εἴρηται, καὶ μήπω ὑπερβάντι τὰ εἴκοσιν ἔτη – λαλῆσαι τοῖς ἀδελφοῖς τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ. Ὁ δὲ παραχρῆμα, ἄνευ τινὸς ἀντιλογίας ἢ παρακοῆς, ἀνοίξας τὸ στόμα αὐτοῦ ἐλάλησεν αὐτοῖς πολλὰ πρὸς ὠφέλειαν συντείνοντα.

Τινὲς τοίνυν τῶν ἀρχαιοτέρων γερόντων θεασάμενοι τὸ γεγονὸς οὐκ ἠβουλήθησαν ἀκοῦσαι αὐτοῦ εἰπόντες πρὸς ἀλλήλους· Ἐπειδὴ ὁ ἀρχάριος οὗτος ἡμᾶς διδάσκει, οὐκ ἀκουσόμεθα αὐτοῦ. Καὶ καταλιπόντες τὴν ἐπισυναγωγὴν ἀνεχώρησεν ἕκαστος εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ.

Πληρωθείσης δὲ τῆς διδασκαλίας, ἀποστείλας ὁ μέγας ἐκάλεσεν αὐτούς. Ἐλθόντων δὲ αὐτῶν πρὸς αὐτὸν ἠρώτα αὐτοὺς λέγων· Τίνος ἕνεκεν καταλείψαντες τὴν ἀκρόασιν ἀνεχωρήσατε εἰς τὰ κελλία ὑμῶν; Οἱ δὲ εἶπον· Ἀλλὰ παιδίον τοσούτων γερόντων καὶ προβεβηκότων ἐν τῇ μονῇ διδάσκαλον κατέστησας;

Ταῦτα ἀκούσας ἐστέναξε μέγα καὶ κατηφὴς γενόμενος φησὶ πρὸς αὐτούς· Οἴδατε πόθεν ἡ ἀρχὴ τῶν κακῶν εἰς τὸν κόσμον εἰσῆλθεν; Εἰπόντων δὲ αὐτῶν, πόθεν; Λέγει αὐτοῖς· Ἐκ τῆς ὑπερηφανίας, δι' ἧς καὶ ὁ ἑωσφόρος ὁ πρωῒ ἀνατέλλων πέπτωκεν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καὶ συνετρίβη ἐπὶ τὴν γῆν, δι' ἧς μετὰ τῶν θηρίων συνῴκησε Ναβουχοδονόσορ ὁ βασιλεὺς Βαβυλῶνος. Ἢ οὐκ ἠκούσατε τὸ γεγραμμένον, ὅτι βδέλυγμα παρὰ Κυρίῳ πᾶς ὑψηλοκάρδιος· καὶ ὅτι πᾶς ὁ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται, ὁ δὲ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται; Τοιγαροῦν ἀγνοήσαντες ἐσκυλεύθητε ὑπὸ τοῦ διαβόλου πᾶσαν ὑμῶν τὴν ἀρετὴν ἀπολέ-

1 ὁρῶσα : ἐνορῶσα *β* ‖ 4 πάλιν : καὶ M ‖ 28 αὐτοῖς om. Q ‖ 29 πέπτωκεν : ἐξέπεσεν *β* ‖ 31 ὑψηλοκάρδιος : ὑψηλόφρων Q

te uiți la un bărbat așa, cu ochii pironiți?" Iar aceea îi răspunse: „Mie așa mi se cuvine să mă uit la tine, că din tine sunt și din coasta ta am fost luată; tu, însă, nu trebuie să te uiți la noi, ci mai degrabă la pământul din care ai fost luat". Auzind acestea cu totul pe neașteptate, Efrem îi arătă femeii multă recunoștință pentru folosul primit, înălțând cu căldură mulțumiri lui Dumnezeu, Cel care de multe ori poate să ne-aducă mai mult folos de acolo de unde nu ne așteptăm, decât de unde tragem nădejde.

2. Din Viața Cuviosului Pahomie

Pahomie cel Mare se bucura mult de ucenicul său Teodor, văzându-i priceperea în toate; căci acesta, cu toate că era tânăr, nu numai că nu avea cugetul tinerilor, dar îi întărea și pe alții, care erau mai slabi spre nevoință.

Frații obișnuiau să se strângă cu toții în fiecare seară, într-un loc din mănăstire, ca să asculte învățătura Părintelui. Așa că odată, fiind adunați cu toții pentru acest lucru, i-a poruncit lui Teodor – care, precum s-a spus, era tânăr, netrecut de douăzeci de ani – să vestească fraților cuvântul lui Dumnezeu. Iar el, fără neascultare sau împotrivă-vorbire, și-a deschis îndată gura și a grăit fraților multe cuvinte spre folosul sufletului.

Unii dintre monahii mai vechi, văzând lucrul acesta, nu au vrut să îl asculte, zicând între ei: „De vreme ce începătorul acesta ne învață pe noi, nu-l vom asculta". Și au părăsit adunarea fraților, ducându-se fiecare la chilia lui.

Isprăvindu-se cuvântul de învățătură, marele a trimis să îi cheme și, când aceștia au venit la dânsul, i-a întrebat: „De ce ați lăsat ascultarea cuvântului și ați plecat la chiliile voastre?" Iar ei i-au spus: „Bine, dar tu ți-ai găsit să pui un țânc învățător atâtor Părinți îmbătrâniți în mănăstire?"

Când a auzit acestea, a suspinat adânc și le-a zis întristat: „Știți de unde a intrat în lume începutul relelor?" „De unde?", au întrebat. „De la mândrie.
Din pricina ei, Luceafărul ce răsare dimineața a căzut din cer și s-a sfărâmat *cf.Is.14,12.*
de pământ, iar Nabucodonosor împăratul Babilonului s-a sălășluit împreună *Dn.4,25-30.*
cu fiarele. Sau nu ați auzit ce spune Scriptura: *Tot cel ce are inima semeață este* *Pr.16,5.*
urâciune înaintea Domnului și *Oricine se înalță pe sine se va smeri, iar cel ce*
se smerește pe sine se va înălța? Pentru că nu ați luat în seamă toate acestea, *Lc.14,11.*
ați fost prădați de către diavol, pierzându-vă toată virtutea; căci maica și

σαντες· μήτηρ γὰρ καὶ ἀρχὴ πάντων τῶν κακῶν ἐστιν ἡ ὑπερηφανία. Οὐ γὰρ Θεόδωρον καταλείψαντες ἀπήλθετε, ἀλλὰ τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἀποφυγόντες τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐχωρίσθητε. Ἀληθῶς παντὸς οἴκτου ἄξιοι ὑμεῖς. Πῶς οὐ συνήκατε ὅτι ὁ σατανᾶς ἦν ὁ συνεργήσας ὑμῖν εἰς τοῦτο ἐλθεῖν;

Ὢ μεγάλου θαύματος· ὁ Θεὸς ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου δι' ἡμᾶς καὶ ἡμεῖς, ταπεινοὶ ὄντες κατὰ φύσιν, ἐπαιρόμεθα. Ὁ φύσει ὑψηλὸς καὶ λίαν ὑπερμεγέθης διὰ τῆς ταπεινώσεως τὸν κόσμον περιεποιήσατο δυνάμενος καὶ βλέμματι τὰ σύμπαντα καταφλέξαι, οἱ δὲ γῆ ὄντες καὶ σποδὸς καὶ εἴ τι τούτων εὐτελέστερον φυσιούμεθα ἀγνοοῦντες ὅτι ἐντεῦθεν εἰς τὰ κατώτατα τῆς γῆς ἑαυτοὺς παραπέμπομεν.

Οὐκ ἐθεάσασθε κἀμὲ μετὰ πολλῆς ἀκροώμενον τῆς ἀκριβείας; Λέγω γὰρ ὑμῖν ὅτι ἐγὼ ὠφελήθην μεγάλως ἀκούσας αὐτοῦ· οὐ γὰρ ὡς δοκιμάζων ὑμᾶς ἐπέτρεψα αὐτῷ λαλῆσαι ὑμῖν, ἀλλ' ὡς προσδοκῶν καὶ αὐτὸς ὠφεληθήσεσθαι. Πόσῳ οὖν μᾶλλον ἔδει ὑμᾶς μετὰ ταπεινοφροσύνης πολλῆς ἀκοῦσαι αὐτοῦ; Ἐπ' ἀληθείας λέγω, ὅτι ἐγὼ ὁ ἐν Κυρίῳ πατὴρ ὑμῶν ὡς μὴ εἰδὼς δεξιὰν ἢ ἀριστερὰν οὕτως ἐπηκροώμην αὐτοῦ.

Ὑμῖν οὖν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ λέγω, ὅτι ἐὰν μὴ μεγίστην ὑπὲρ τοῦ πταίσματος τούτου ἐπιδείξησθε τὴν μετάνοιαν, ὥστε συγχωρηθῆναι ὑμῖν τὸ παράπτωμα, εἰς ἀπώλειαν ἔσεσθε καὶ τῆς κακίστης ταύτης ἀρχῆς ἐν ὑμῖν γενομένης οὐ μὴ παύσησθε, ἕως ἂν εἰς τὴν ἐσχάτην τῆς κατακρίσεως ἀπόφασιν φθάσητε.

Καὶ τούτοις τοῖς λόγοις ἱκανῶς ἐπιστύψας τὸ τῆς ὑπερηφανίας ἕλκος, παρεμυθεῖτο τὴν νόσον μετρίως αὐτοὺς ἰασάμενος· ἦν γὰρ καὶ ἀπότομος ἡνίκα ἔδει, καὶ χρηστὸς πάλιν καιροῦ καλοῦντος, ἐλέγχων τε καὶ παρορμῶν πρὸς τὸ ἀγαθὸν τοὺς ἁμαρτάνοντας.

Ἄλλοτε[ii] εἰσελθὼν ὁ ὅσιος ἐκαθέσθη πρὸς τὸ ἔργον τῶν ὑφαινομένων ψιαθίων. Καὶ ἐλθὸν παιδίον τυπωθὲν πρὸς ὑπηρεσίαν τῆς ἑβδομάδος ὁρᾷ ἐργαζόμενον τὸν μέγαν καὶ λέγει αὐτῷ· Μὴ στρέφε οὕτω τὸ λῶμα. Κακῶς ἐργάζῃ. Ὁ ἀββᾶς Θεόδωρος ἄλλῳ τύπῳ ὑφαίνει. Ὁ δὲ ἀναστὰς λέγει αὐτῷ· Καὶ δίδαξόν με τὸν τύπον, τέκνον. Καὶ διδαχθεὶς πάλιν ἐκαθέσθη ἐργάσασθαι σὺν εὐθυμίᾳ πολλῇ καταστέλλων καὶ ἐν τούτῳ τὸ πνεῦμα τῆς ὑπερηφανίας. Εἰ γὰρ ἦν τὸ τῆς σαρκὸς φρόνημα κεκτημένος, οὐκ ἂν ἐπείσθη, ἀλλὰ γὰρ καὶ ἐπετίμησεν ἂν αὐτῷ ὡς ὑπὲρ τὰ μέτρα λαλήσαντι.

---

8 καταφλέξαι : φλέξαι M ‖ 9 τούτων : τοιούτων β ‖ 16 ἐπηκροώμην : ὑπηκροώμην Q Ed ‖ 18 ἐπιδείξησθε : ἐνδείξησθε V ‖ 25 add. πάλιν post ἄλλοτε β ‖ πρὸς : εἰς Q Ed ‖ 32 αὐτῷ om. M

începătura tuturor relelor este mândria. Plecând, nu l-ați părăsit pe Teodor, ci v-ați despărțit de Sfântul Duh, lepădând cuvântul lui Dumnezeu. Sunteți, într-adevăr, vrednici de milă. Cum de nu ați priceput că Satana v-a ajutat să ajungeți aici?

O, mare minune! Dumnezeu *S-a smerit pe Sine, făcându-Se ascultător* Flp.2,8.
până la moarte pentru noi, iar noi, umili după fire, ne înălțăm. Cel ce este din fire înalt și mai presus de orice măreție a izbăvit lumea prin smerenia Sa, deși ar fi putut să mistuie toate cu o singură privire. Iar noi, pământ și cenușă, ba chiar mai de nimic decât acestea, ne îngâmfăm neștiind că astfel ne pogorâm pe noi înșine în cele mai de jos ale pământului.

Nu m-ați văzut pe mine cu câtă luare aminte ascultam? Vă spun că mult m-am folosit, auzindu-l pe Teodor. Nu i-am poruncit să vă vorbească pentru ca să vă încerc, ci așteptând și eu folos. Deci, cu cât mai vârtos nu ar fi trebuit voi să-l ascultați, cu mult cuget smerit? Cu adevărat vă spun că eu, Părintele vostru întru Domnul, i-am dat ascultare ca un neștiutor[53].

Așa că vă zic înaintea lui Dumnezeu: de nu veți arata mare pocăință pentru greșeală, ca să vi se ierte păcatul, sunteți sortiți pierzaniei. Iar pentru că s-a petrecut în voi acest început foarte rău, nu vă veți opri până ce nu veți ajunge la cea din urmă osândă".

Cu cuvintele acestea a ars îndeajuns rana mândriei, alinând boala și vindecându-i cât se cuvenea; căci era aspru când trebuia, dar și bun iarăși, la vreme potrivită, mustrând și îmboldind spre bine pe cei păcătoși.

Altă dată cuviosul a intrat și s-a așezat în locul unde se împleteau rogojini. Venind un copil, care fusese rânduit să slujească acolo în aceea săptămână, l-a văzut pe marele lucrând și i-a spus: „Nu întoarce așa marginea; lucrezi rău. Avva Teodor în alt chip împletește". Ridicându-se, Părintele i-a zis copilului: „Învață-mă, fiule, chipul acesta". Și după ce a primit învățătură, s-a așezat iarăși să lucreze cu multă bucurie, înăbușind și așa duhul mândriei. Dacă ar fi avut cuget trupesc, nu s-ar fi lăsat înduplecat, ba chiar l-ar fi mustrat pe copil, ca grăind mai mult decât i se cuvenea.

---

[53] *Litt.* „ca unul ce nu cunoaște care este dreapta sau stânga".

Γʹ. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Ἀρσενίου

Ὁ[i] μέγας Ἀρσένιος, εἰ καὶ πολὺς ἦν τὴν γνῶσιν, τήν τε θύραθεν, φημί, καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς, καὶ πάντας ὡς εἰπεῖν τοὺς τότε ἐπὶ πολυμαθίᾳ καὶ ἀρετῇ ὑπερέβαινε – δι' ἃ καὶ πάντων ἀνθρώπων προεκρίθη εἰς τὸ παιδεῦσαι τοὺς παῖδας τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Θεοδοσίου, Ὀνώριον καὶ Ἀρκάδιον – ὅμως καὶ τοιοῦτος ὢν καὶ ἐν τῇ Σκήτει πολὺν χρόνον ἀσκήσας καὶ τὴν θείαν γνῶσιν πλείονα προσλαβών, περιουσίᾳ ταπεινώσεως οὐδὲ τοὺς ἀγροικοτέρους ᾐσχύνετο ἐρωτᾶν καὶ παρ' αὐτῶν ὠφέλειαν καρποῦσθαι τὴν κατὰ δύναμιν.

Καί ποτέ τις πρὸς Αἰγύπτιόν τινα μοναχὸν θεασάμενος αὐτὸν λογισμῶν χάριν ἐρωτῶντα καὶ διαπυνθανόμενον, ἐν θαύματί τε τὸ γινόμενον ποιησάμενος ἤρετο τὴν αἰτίαν. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· Παιδείας μὲν ἱκανῶς μετασχεῖν οὐκ ἀρνοῦμαι, τοῦ δὲ ἀγροίκου τοῦδε, φησί, τὸν ἀλφάβητον οὔπω μεμαθηκέναι ὁμολογῶ, τὴν κατὰ Θεὸν πρᾶξιν καὶ γνῶσιν διὰ τῆς ἀπολογίας ταύτης ὑπαινιττόμενος.

Ἄλλοτε[ii] πάλιν πλησίον τοῦ ποταμοῦ γενομένῳ τῷ θαυμαστῷ Ἀρσενίῳ καὶ ἀποπλεῖν ἤδη μέλλοντι γυνή τις αἰθίοψ ἐπελάβετο τῆς αὐτοῦ μηλωτῆς. Τοῦ δὲ ἐμβριθῶς αὐτῇ καὶ δριμέως ἐπιτιμήσαντος ἐκείνη· Εἰ μοναχός, φησίν, εἶ Ἀρσένιε, ἄπιθι πρὸς τὸ ὄρος. Ὅπερ ῥῆμα οὐκ ἄμοιρον ὠφελείας τῷ Ἀρσενίῳ ἔδοξεν.

Δʹ. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Ποτὲ ὁ ἀββᾶς Ἀντώνιος ἐδέξατο Κωνσταντίου τοῦ βασιλέως γράμματα, ἵνα ἔλθῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν, καὶ ἐσκόπει τί ποιῆσαι. Καὶ λέγει τῷ ἀββᾷ Παύλῳ τῷ μαθητῇ αὐτοῦ· Ὀφείλω ἀπελθεῖν; Ὁ δὲ λέγει αὐτῷ· Ἐὰν ἀπέλθῃς, Ἀντώνιος λέγῃ· εἰ δὲ οὐκ ἀπέλθῃς, ἀββᾶς Ἀντώνιος. Καὶ ὑπήκουσεν αὐτοῦ καὶ οὐκ ἀπῆλθεν.

2. Ἀδελφὸς ἠρώτησε μικρὸν μοναχόν, ἤτοι παιδίον, λέγων· Τέκνον, καλὸν τὸ σιωπῆσαι ἢ τὸ λαλῆσαι; Καὶ ἀπεκρίθη τὸ παιδίον· Ἐάν εἰσιν οἱ λόγοι ἀργοί, ἄφες αὐτούς· εἰ δὲ ἀγαθοί, δὸς τόπον τῷ καλῷ καὶ λάλησον. Πλὴν κἂν ἀγαθοὶ ὦσι, μὴ χρονίσῃς, ἀλλὰ ταχέως κόψον καὶ ἀναπαύῃ.

3. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ὀλύμπιος, ὅτι κατέβη ποτὲ ἱερεὺς τῶν Ἑλλήνων εἰς Σκῆτιν καὶ ἦλθεν εἰς τὸ κελλίον μου καὶ ἐκοιμήθη. Καὶ θεασάμενος τὴν διαγωγὴν

1 ἁγίου : ὁσίου M P ‖ 4 δι' ἃ : διὸ P ‖ 5 εὐσεβοῦς om. Q Ed ‖ 7-8 ᾐσχύνετο : ἐπῃσχύνετο W Ed ‖ 13-14 ὑπαινιττόμενος : αἰνιττόμενος Q ‖ 26-27 λέγων — παιδίον om. Q Ed ‖ 29 ὦσι om. P

3. Din Viața Sfântului Arsenie

Marele Arsenie era foarte învățat, atât în cele ale înțelepciunii lumești, cât și în credința creștină și, ca să zic așa, îi întrecea pe toți din vremea lui cu multa știință și virtute. De aceea fusese ales dintre toți oamenii să le fie dascăl lui Onorie și Arcadie, fiii cucernicului împăratului Teodosie. Dar cu toate că era atât [de învățat] și căpătase în Schit – după nevoință îndelungată – încă și mai multă cunoștință dumnezeiască, avea așa mare smerenie, încât nu se rușina să întrebe nici pe cei mai neciopliți, culegând pe cât se putea folos duhovnicesc de la aceștia.

Odată cineva l-a văzut că întreabă pe un monah egiptean, căutând să afle despre gânduri. S-a minunat de aceasta și vru să afle pricina. Arsenie îi răspunse: „Nu tăgăduiesc că m-am împărtășit de destulă învățătură, însă mărturisesc că încă n-am deprins alfabetul acestui țăran". Înțelegea prin acestea cunoștința și lucrarea după voia lui Dumnezeu.

Altădată, când minunatul Arsenie se găsea la malul râului și era pe cale să se urce în luntre, o femeie etiopiană l-a prins de cojoc. El o mustră aspru și tăios, dar femeia îi spuse: „Arsenie, de ești monah, du-te în munte". Și cuvântul acesta i s-a părut nu lipsit de folos.

4. Din Pateric

1. Odată Avva Antonie a primit o scrisoare de la împăratul Constanțiu, ca să vină la Constantinopol; și se gândea ce să facă. Îi zice lui Avva Pavel, ucenicul său: „Trebuie să mă duc?" Acela îi răspunde: „Dacă te duci, te numești Antonie; însă dacă nu te duci, Avva Antonie". Iar el l-a ascultat și nu s-a dus.

2. Un frate l-a întrebat pe un călugăr mic, adică pe un copil: „Fiule, e mai bine să tac sau să vorbesc?" Îi răspunde copilul: „Dacă vorbele-ți sunt deșarte, lasă-le; dacă sunt bune, fă loc binelui și vorbește. Însă chiar de-s bune cuvintele, nu zăbovi, ci curmă grabnic vorba și vei avea odihnă".

3. A zis Avva Olimpie: „Odată un preot păgân s-a coborât la Schit și a tras la chilia mea. Văzând petrecerea monahilor, îmi zice: «Viețuind astfel,

τῶν μοναχῶν λέγει μοι· Οὕτω διάγοντες οὐδὲν θεωρεῖτε παρὰ τῷ Θεῷ ὑμῶν; Καὶ λέγω αὐτῷ· Οὐχί. Ἔφη ἐκεῖνος· Τέως ἡμῶν ἱερουργούντων τῷ θεῷ ἡμῶν οὐδὲν κρύπτει ἀφ' ἡμῶν, ἀλλ' ἀποκαλύπτει ἡμῖν τὰ μυστήρια αὐτοῦ. Καὶ ὑμεῖς τοσούτους κόπους ποιοῦντες, ἀγρυπνίας, ἡσυχίας, ἀσκήσεις, λέγεις ὅτι οὐδὲν θεωρεῖτε; Πάντως, εἰ οὐδὲν θεωρεῖτε, λογισμοὺς πονηροὺς ἔχετε εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, τοὺς χωρίζοντας ὑμᾶς ἀπὸ τοῦ Θεοῦ ὑμῶν, καὶ διὰ τοῦτο οὐκ ἀποκαλύπτεται ὑμῖν τὰ μυστήρια αὐτοῦ.

Μετὰ τοῦτο οὖν ἀπῆλθον καὶ ἀνήγγειλα τοῖς γέρουσι τὰ ῥήματα τοῦ τῶν Ἑλλήνων ἱερέως. Καὶ ἐθαύμασαν καὶ εἶπον, ὅτι οὕτως ἐστίν· οἱ γὰρ ἀκάθαρτοι λογισμοὶ χωρίζουσι τὸν ἄνθρωπον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

4. Ἔλεγεν ὁ ἀββᾶς Μακάριος, ὅτι ὅτε ἤμην νεώτερος, ἀκηδιάσας ἐν τῷ κελλίῳ ἐξῆλθον εἰς τὴν ἔρημον λέγων τῷ λογισμῷ μου· Ὃν ἐὰν ὑπαντήσῃς, ἐρώτησον αὐτὸν χάριν ὠφελείας. Καὶ εὗρον παιδίον βόσκον βοΐδια καὶ λέγω αὐτῷ· Τί ποιήσω παιδίον, ὅτι πεινῶ; Ἀπεκρίθη μοι ἐκεῖνο· Καὶ φάγε. Πάλιν εἶπον, ὅτι ἔφαγον καὶ πάλιν πεινῶ. Λέγει μοι ὁ παῖς· Καὶ πάλιν φάγε. Ἐγὼ δὲ εἶπον αὐτῷ, ὅτι πολλάκις ἔφαγον καὶ πάλιν πεινῶ. Τότε λέγει μοι· Τάχα ὄνος εἶ, ἀββᾶ, ὅτι πάντοτε τρώγειν θέλεις; Καὶ ὠφεληθεὶς ἀνεχώρησα.

5. Εἴρηκε γέρων· Θέλω διδαχθῆναι ἢ διδάξαι.

6. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Μακάριος τῷ ἀββᾷ Ζαχαρίᾳ· Εἰπέ μοι τὸ ἔργον τοῦ μοναχοῦ. Καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ Ζαχαρίας· Ἐμὲ ἐρωτᾷς, πάτερ; Λέγει ὁ ἀββᾶς Μακάριος· Πληροφοροῦμαι εἰς σέ, τέκνον Ζαχαρία· ἔστι γὰρ ὁ νύσσων με τοῦ ἐρωτῆσαί σε. Ἔφη αὐτῷ Ζαχαρίας· Τὸ κατ' ἐμέ, πάτερ, τὸ ἑαυτὸν βιάζεσθαι εἰς πάντα, τοῦτό ἐστι τὸ ἔργον τοῦ μοναχοῦ.

Ε'. Ἐκ τοῦ νομοκανόνου. Διάταξις Παύλου τοῦ ἀποστόλου

Ὁ διδάσκων, εἰ καὶ λαϊκὸς εἴη, ἔμπειρος δὲ τοῦ λόγου καὶ τὸν τρόπον σεμνός, διδασκέτω· ἔσονται γὰρ πάντες διδακτοὶ Θεοῦ.

---

15 λέγει μοι ὁ παῖς om. M ‖ add φησὶν ὁ παῖς post φάγε M ‖ 15-16 Καὶ (2) – λέγει μοι om. P ‖ 18 Δ'.5. om. V ‖ 20 πάτερ om. Q ‖ 24-26 Ε'. om. Ed ‖ 24 Διάταξις : Διὰ : Q W ‖ 26 διδακτοὶ : διδακτικοὶ V

nu vedeți nimic de la Dumnezeul vostru?» «Nu», îi zic. Spune acela: «Noi, de câte ori îi slujim dumnezeului nostru, nu ne ascunde nimic, ci ne descoperă tainele lui. Iar voi, cu atâtea osteneli, privegheri, nevoințe și isihie, spui că nu vedeți nimic? De-i așa, negreșit că aveți gânduri rele în inimi, care vă despart de Dumnezeul vostru, și de aceea nu vă descoperă tainele Lui».

Apoi am mers și le-am spus Bătrânilor cuvintele preotului păgânilor. Ei s-au minunat și au zis: «Așa este. Căci gândurile necurate îl despart pe om de Dumnezeu»".

4. Zicea Avva Macarie: „Odată, când eram tânăr, m-a cuprins akedia în chilie și am ieșit în pustie, zicând gândului meu: «Pe oricine întâlnești, întreabă-l pentru folos». Și am găsit un copil care păștea niște boi. Îi zic: «Ce să fac, copile, că flămânzesc?» Îmi răspunde acela: «Mănâncă». Îi spun din nou: «Am mâncat și iar mi-e foame ». «Mănâncă din nou», îmi spune copilul. «De multe ori am mâncat și tot mi-e foame». Atunci îmi spune: «Nu cumva ești măgar, Avva, de vrei să mănânci tot timpul?» Iar eu m-am folosit și am plecat".

5. A spus un Bătrân: „Vreau mai degrabă să primesc decât să dau învățătură".

6. Avva Macarie i-a zis lui Avva Zaharia: „Spune-mi, care-i lucrarea monahului?" Și i-a răspuns Zaharia: „Pe mine mă întrebi, Părinte?" „Am încredere în tine, fiule Zaharia", îi zice Macarie; „cineva mă îmboldește să te întreb". I-a spus atunci Zaharia: „După mine, Părinte, să se silească cineva pe sine în toate, aceasta e lucrarea monahului".

5. Din Nomocanon. Rânduială a Apostolului Pavel

Învățătorul cucernic și priceput în cuvânt, chiar dacă e laic, să învețe. Căci *toți vor fi învățați de Dumnezeu*. *In.6,45; cf.Is. 54,13; cf.Ir. 38(31),34.*

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΛΘ΄

Ὅτι δεῖ τὸν μαθητὴν μὴ ἑαυτῷ θαρρεῖν ἀλλὰ πιστεύειν ὡς διὰ τοῦ διδασκάλου καὶ σῴζεται καὶ δυναμοῦται εἰς πᾶν ἀγαθόν· καὶ τὰς αὐτοῦ ἐπικαλεῖσθαι εὐχάς· μεγάλα γὰρ δύνανται.

Α΄. Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου

Λιβερτῖνος ὁ τοῦ δικαίου Ὀνωράτου μαθητής, περὶ οὗ καὶ ἐν ἄλλοις κεφαλαίοις διείληπται, κατὰ κέλευσιν τοῦ ἡγουμένου αὐτοῦ, ὃς τὴν τοῦ Ὀνωράτου προστασίαν διεδέξατο, διά πρᾶγμά τι τοῦ μοναστηρίου ἀπήρχετο. Διὰ δὲ τὸν πόθον ὃν εἶχε πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Ὀνωρᾶτον, ὁπουδήποτε ὁ Λιβερτῖνος ἀπήρχετο, εἰώθει βαστάζειν ἐν τῷ ἑαυτοῦ κόλπῳ τὸ τοῦ διδασκάλου καλίγιον. Ἀπερχομένου οὖν αὐτοῦ ἐν Ῥαβέννῃ συνέβη τινὰ γυναῖκα τελευτήσαντος τοῦ υἱοῦ αὐτῆς τὸ σῶμα αὐτοῦ βαστάζειν, ἥτις τοῦτον θεασαμένη καὶ Θεοῦ δοῦλον αὐτὸν εἶναι πιστεύσασα, τῷ πόθῳ τοῦ τελευτήσαντος αὐτῆς υἱοῦ φλεγομένη τὸν ἵππον αὐτοῦ ἐκ τοῦ χαλινοῦ ἐκράτησε καὶ μεθ' ὅρκου ἔλεγε μηδαμῶς αὐτὸν ἐᾶσαι ὑποχωρῆσαι, εἰ μὴ τὸν υἱὸν αὐτῆς ἀναστήσει. Ἐκεῖνος δὲ πεῖραν μὴ ἔχων τοιούτου θαύματος ἐξέστη ἐπὶ τῷ ὅρκῳ τῆς αἰτήσεως αὐτῆς· ὅθεν καὶ ἐκκλῖναι ἐκ τῆς γυναικὸς ἤθελε διὰ μετριοφροσύνης ὑπερβολήν. Ὡς δ' ἡ γυνὴ οὐκ ἐνεδίδου, ἡττήθη τῇ συμπαθείᾳ καὶ κατελθὼν ἐκ τοῦ ἵππου καὶ κλίνας γόνυ εἰς τὸν οὐρανὸν τὰς χεῖρας ἐξέτεινε καὶ ἐξενεγκὼν ἐκ τοῦ κόλπου αὐτοῦ ὃ ἐπεφέρετο καλίγιον ἐπάνω τοῦ στήθους τοῦ τεθνεῶτος παιδίου ἔθηκεν. Εὐχομένου δὲ αὐτοῦ ἡ ψυχὴ τοῦ παιδίου ἐν τῷ σώματι ὑπέστρεψε καὶ παραχρῆμα ἀνέστη. Κρατήσας οὖν αὐτὸ τῆς χειρὸς τῇ κλαιούσῃ μητρὶ ζῶν ἀπέδωκε καὶ μετὰ τοῦτο τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἐπορεύθη.

Πέτρος

Τί οὖν εἶναι τοῦτο λέγομεν; Τοῦ Ὀνωράτου ἡ ἁγιότης τὴν δύναμιν τοῦ τοσούτου θαύματος πεποίηκεν ἢ τοῦ Λιβερτίνου ἡ αἴτησις;

Γρηγόριος

Ἐν τῇ ἐπιδείξει τοῦ τοιούτου θαύματος μετὰ τῆς πίστεως τῆς γυναικὸς ἡ δύναμις τῶν ἀμφοτέρων συνῆλθε καὶ διὰ τοῦτο ὑπολαμβάνω Λιβερτῖνον τοῦ-

---

2 add. περὶ τοῦ ante ὅτι Ed ‖ μαθητὴν : πιστὸν Ed ‖ 3 διδασκάλου : πνευματικοῦ αὐτοῦ πατρὸς Ed ‖ 4 μεγάλα γὰρ δύνανται in marg. (al.m.) Q ‖ 8 προστασίαν om. V ‖ 12 αὐτὸν om. M ‖ 16 ἐκκλῖναι s.l. (al.m.) W

TEMA 39

Ucenicul nu trebuie să se bizuiască pe sine însuşi, ci să creadă că prin învăţător se mântuieşte şi se întăreşte spre tot binele; şi să cheme rugăciunile lui [în ajutor], căci acestea au multă putere.

1. A lui Grigorie Dialogul

Ucenicul dreptului Onoratus, Libertinus – despre care s-a vorbit şi în alte capitole –, a plecat odată pentru o oarecare trebuinţă a mănăstirii, cu poruncă de la stareţul său – cel care îi urmase lui Onoratus la stăreţie –. Din dragoste pentru Sfântul Onoratus, Libertinus obişnuia ca, oriunde mergea, să poarte la sân o sanda a învăţătorului său. Ducându-se deci la Ravena, s-a întâmplat să întâlnească o femeie care purta trupul fiului ei mort. Când l-a văzut pe Libertinus, încredinţată că este rob al lui Dumnezeu şi arzând de dorul fiului ei săvârşit, i-a apucat calul de căpăstru şi s-a jurat că nu-i va îngădui să plece, decât dacă îi va învia fiul. Părintele, care nu făcuse vreodată o astfel de minune, a rămas uimit de cererea şi jurământul ei. Aşa că, din nemăsurată smerenie, a vrut să o ocolească; însă cum femeia nu se da bătută, a fost biruit de milostivire. Coborând de pe cal şi plecându-şi genunchii, şi-a ridicat mâinile spre cer şi, scoţând din sân sandaua învăţătorului său, a pus-o pe pieptul copilului mort. Şi în vreme ce se ruga, sufletul copilului s-a reîntors în trup şi îndată a înviat. Luându-l, deci, de mână, l-a dat viu mamei sale înlăcrimate, iar apoi s-a dus în calea sa.

Petru:

Ce vom spune dar despre întâmplarea aceasta: sfinţenia lui Onoratus a lucrat o asemenea minune sau rugăciunea lui Libertinus?

Grigorie:

La înfăptuirea unei astfel de minuni a contribuit laolaltă cu credinţa femeii puterea amândurora; şi mi se pare că pentru aceasta a putut Libertinus

το δυνηθῆναι· ὅτι πλείω μᾶλλον τῇ τοῦ διδασκάλου δυνάμει ἤπερ τῇ ἑαυτοῦ πεποιθέναι ἐπίστευσεν· οὗτινος γὰρ τὸ καλίγιον ἐν τῷ στήθει τοῦ τεθνεῶτος ἔθηκε, τοῦτον δηλαδὴ δυνηθῆναι ὅπερ ᾐτήσατο ὑπελάμβανεν.

Ἐπεὶ καὶ Ἐλισσαῖος τοῦ διδασκάλου τὴν μηλωτὴν βαστάζων καὶ εἰς τὸν Ἰορδάνην ἐλθὼν ἐπάταξεν ἅπαξ καὶ οὐδαμῶς τὰ ὕδατα διῃρέθη. Ὡς δὲ παρευθὺς εἶπε, ποῦ ἐστιν ὁ Θεὸς Ἠλιού, καὶ πάλιν τὸν ποταμὸν τῇ τοῦ διδασκάλου μηλωτῇ ἐπάταξεν, ὁδὸν ἀναμέσον τῶν ὑδάτων πεποίηκε.

Κατανοεῖς, Πέτρε, πόσον ἡ ταπεινοφροσύνη ἐν ταῖς γινομέναις δυνάμεσιν ἰσχύει; Τότε γὰρ ποιῆσαι τὴν ἴσην τοῦ διδασκάλου δύναμιν ἠδυνήθη, ὅτε ἐπ' ἐκεῖνον κατέφυγε καὶ τὸ ἐκείνου ἐπεκαλέσατο μετὰ πίστεως ὄνομα.

Β'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοῦ θαυματουργοῦ

Ποτὲ ὁ μέγας Γρηγόριος μετὰ τῶν συνόντων κατὰ τὸ σύνηθες τῷ Θεῷ προσευχόμενος ἐν τῷ ὄρει, ἀθρόως ἀγῶνος καὶ θορύβου καταπλησθεὶς εὔδηλος ἦν τοῖς παροῦσιν οἷον ξενιζόμενος καὶ ἐναγωνιῶν τινι θεάματι καὶ τὴν ἀκοὴν ὑπέχων, καθάπερ ἤχου τινὸς πρὸς αὐτὸν διαβαίνοντος. Καὶ διαγενομένου διαστήματος οὐκ ὀλίγου, μείνας πάντα τὸν ἐν μέσῳ χρόνον ἀκλινὴς καὶ ἀκίνητος, εἶθ' ὥσπερ τοῦ προκειμένου θεάματος εἰς ἀγαθὸν καταλήξαντος πάλιν ἐπανῆλθεν εἰς τὸ σύνηθες καὶ ἀνευφήμησε τὸν Θεὸν λαμπρᾷ τῇ φωνῇ τὸν ἐπινίκιόν τε καὶ εὐχαριστήριον λόγον ἐπιφθεγξάμενος· Εὐλογητὸς ὁ Θεός, ὃς οὐκ ἔδωκεν ἡμᾶς εἰς θήραν τοῖς ὀδοῦσιν αὐτῶν.

Τῶν δὲ περὶ αὐτὸν θαυμαστικῶς διατεθέντων καὶ μαθεῖν ἀξιούντων ὅ τί ποτε εἴη τὸ ἐν ὀφθαλμοῖς γενόμενον θέαμα, εἰπεῖν λέγεται μέγα πτῶμα κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην ἰδεῖν· πεπτωκότα τὸν σατανᾶν ὑπὸ νεανίσκου τινὸς Τρωαδίου ὀνόματι, ὃς προσαχθεὶς ὑπὸ τῶν δημίων τῷ δυσσεβεῖ ἄρχοντι μετὰ πολλὰς βασάνους τὸν τῆς μαρτυρίας νῦν ἀνεδήσατο στέφανον.

Ἐκπλαγεὶς δὲ πρὸς τὴν ἀκοὴν ὁ τῷ ἁγίῳ συνὼν μαθητής, ὃν ἐκ νεωκόρου πιστεύσαντα διάκονον τῶν θείων μυστηρίων κατέστησε, καὶ οὔτε ἀπιστεῖν τῷ λεγομένῳ τολμῶν καὶ ἅμα κρεῖττον τῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως εἶναι νομίσας τὸ πόρρωθεν ὄντα τῆς πόλεως – μηδενὸς ἀνθρώπου τὰ κατ' αὐτὸν ἀναγγείλαντος – ὡς ἐφεστῶτα τοῖς πράγμασι λέγειν πρὸς τοὺς συνόντας περὶ τῶν ἐκεῖ γενομένων, ἱκέτης γίνεται τοῦ διδασκάλου ὀφθαλμοῖς ἐπιτραπῆναι γνῶναι τὰ πεπραγμένα καὶ μὴ κωλυθῆναι παρ' αὐτοῦ γενέσθαι μέχρι τῶν τόπων αὐτῶν, ἐν οἷς τὸ θαῦμα ἐγένετο.

---

9 ἠδυνήθη : πεποίηκεν *β* ‖ 18 εἰς : ἐπὶ V ‖ 18-19 τὸν (2) — ἐπιφθεγξάμενος in marg. (al.m.) Q ‖ 25 νῦν om. Ed ‖ 28 εἶναι νομίσας om. *β*

să o facă. Fiindcă a crezut că mai mult lucrează puterea învăţătorului său, decât a sa proprie; aşezând sandaua lui pe pieptul mortului, socotea că aceluia îi este cu putinţă să împlinească lucrul pe care îl ceruse.

Când Elisei a venit la Iordan purtând cojocul dascălului său, a lovit o singură dată apele şi nu s-au despărţit deloc. Dar numai ce a spus: „Unde este Dumnezeul lui Ilie?", a lovit iarăşi râul cu cojocul şi a deschis drum printre ape.

Înţelegi, Petre, câtă putere are smerita cugetare în minunile întâmplate? Doar atunci când a cerut ajutorul învăţătorului său a putut face o minune la fel cu a lui, invocându-i cu credinţă numele.

2. Din Viaţa Sfântului Grigorie făcătorul de minuni

Odată, când marele Grigorie se ruga după obicei lui Dumnezeu în munte, împreună cu ceilalţi fraţi, a fost dintr-o dată copleşit de agonie şi tulburare. Celor de faţă le era limpede că rămăsese înmărmurit şi răscolit de o vedenie; îşi încorda auzul, ca şi cum un sunet străbătea [de departe] până la el. După mai multă vreme în care a stat nemişcat şi neclintit, s-a părut că vedenia înfăţişată avusese sfârşit bun, căci el se reîntoarse la obişnuita rugăciune şi Îl lăudă pe Dumnezeu cu glas puternic, rostind cuvântul de biruinţă
şi mulţumire: *Binecuvântat este Dumnezeu care nu ne-a dat pradă dinţilor lor.* Ps.123,6.
Ceilalţi se minunară şi rugau să afle ce fusese vedenia care i se arătase înaintea ochilor. Iar el se zice că a răspuns: „În ceasul acela am văzut cădere mare: Satana a fost doborât de un tânăr, pe nume Troadios, care, adus de călăi în faţa dregătorului necredincios, după multe chinuri s-a împodobit acum cu cununa muceniciei".

Uimit de cele auzite, ucenicul care îl însoţea – fost paznic la templul idolesc, venit la credinţă, pe care Sfântul îl făcuse diacon al dumnezeieştilor taine – nu îndrăznea să pună la îndoială cele spuse, dar în acelaşi timp socotea că este mai presus de puterea omenească ca, fiind departe de cetate, să povestească celor din jur ce se petrecuse acolo, fără să-i vestească nimeni, ca şi cum ar fi fost de faţă. Îl rugă atunci pe învăţător să-i îngăduie să se încredinţeze cu ochii lui de întâmplare şi să nu-l oprească să meargă până la locul în care se făcuse minunea.

Τοῦ δὲ φοβερὸν εἶναι λέγοντος ἐν μέσῳ τῶν φονευόντων γενέσθαι καί τι πολλάκις ἐξ ἐπηρείας τοῦ ἀντικειμένου τῶν ἀβουλήτων παθεῖν, ἐπιθαρσεῖν ἔλεγεν ὁ διάκονος τῇ τῶν εὐχῶν αὐτοῦ συμμαχίᾳ φθεγξάμενος ταύτην πρὸς αὐτὸν τὴν φωνήν· Σύ με παράθου τῷ σῷ Θεῷ καὶ οὐδείς μου φόβος ἐκ τῶν πολεμίων καθάψεται. Τοῦ δὲ καθάπερ συνοδοιπόρον τὴν τοῦ Θεοῦ βοήθειαν αὐτῷ διὰ τῆς εὐχῆς συνεκπέμψαντος, πεποιθὼς τὴν ὁδὸν ᾔει πρὸς οὐδένα τῶν ἁπάντων ἐπιστρεφόμενος.

Ἑσπέριος δὲ τῆς πόλεως ἐντὸς γεγονὼς καὶ κοπώδης ἐκ τῆς ὁδοιπορίας γενόμενος λουτρῷ θεραπεῦσαι τὸν κόπον ἀναγκαῖον ᾠήθη. Ἐπεκράτει δὲ κατὰ τὸν τόπον ἐκεῖνον δαίμων τις ἀνθρωποκτόνος ἐγχωριάζων τῷ λουτρῷ, οὗ ἡ φθοροποιὸς δύναμις ἐνεργὸς μετὰ τὸ σκότος κατὰ τῶν προσεγγιζόντων ἐγίνετο. Τούτου χάριν ἄβατον ἦν μετὰ τὰς ἡλίου δυσμὰς τὸ λουτρὸν ἐκεῖνο καὶ ἀνενέργητον. Ὧ παραστὰς ἠξίου τὸν ἐπιτεταγμένον ἀνοῖξαι τὴν εἴσοδον αὐτῷ καὶ μὴ φθονῆσαι τῆς ἐκ τοῦ λουτροῦ θεραπείας. Τοῦ δὲ μαρτυρομένου μηδένα τῶν κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην κατατολμώντων τοῦ ὕδατος ἰδίοις ποσὶν ἐξελθεῖν, ἀλλὰ πάντων μετὰ τὴν ἑσπέραν κατακρατεῖν τὸ δαιμόνιον καὶ πολλοὺς ὑπ' ἀγνοίας ἤδη παθεῖν τὰ ἀνήκεστα, οὓς ἀντὶ τῆς ἐλπισθείσης ἀνέσεως θρῆνοι καὶ τάφοι καὶ οἰμωγαὶ διεδέξαντο, ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα διεξιόντος οὐδὲν μᾶλλον ἐκεῖνος ὑφίει τῆς ἐπιθυμίας, ἀλλ' ἐνέκειτο παντὶ τρόπῳ καταναγκάζων αὐτὸν εἰς τὰ ἐντὸς παραδέξασθαι. Ὁ δὲ τὸ μὴ συγκινδυνεῦσαι τῇ ἀγνοίᾳ τοῦ ξένου, κέρδος ποιούμενος, τὴν κλεῖν ἐπ' αὐτῷ ποιησάμενος ἀπαλλάσσεται.

Ἐπεὶ δὲ γυμνωθεὶς ἐντὸς ἦν, πολύτροποί τινες φόβων καὶ καταπλήξεων ἀφορμαὶ παρὰ τοῦ δαιμονίου συνεσκευάζοντο· φάσματα παντοδαπὰ πύρινα καὶ καπνώδη τὴν φύσιν ἐπιδεικνύμενα, ἐν ἀνθρώπων καὶ θηρίων μορφῇ τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐμπίπτοντα, ταῖς ἀκοαῖς ἐνηχοῦντα, τῷ ἄσθματι προσεγγίζοντα, κύκλῳ περὶ τὸ σῶμα χεόμενα. Ὁ δὲ τὴν σφραγῖδα ἑαυτοῦ προβαλλόμενος καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ ἀνακαλῶν ὄνομα ἀπαθὴς τὸν πρῶτον διεξῆλθε τῶν οἴκων.

Ἐπὶ δὲ τὸν ἐνδότερον χωρήσας χαλεπωτέροις ἐνέτυχε τοῖς θεάμασιν· εἰς φοβερωτέραν μετασκευασθέντος τοῦ δαιμονίου τὴν ὄψιν καὶ ἅμα σεισμῷ τε τὸν οἶκον ᾤετο κατακλονεῖσθαι καὶ τὸ ἔδαφος ὑπορρηγνύμενον γυμνὴν ἐπιδείκνυσθαι τὴν κάτω φλόγα, σπινθῆράς τε φλογώδεις ἀπὸ τῶν ὑδάτων ἐκπέμπεσθαι. Καὶ πάλιν αὐτῷ τὸ ἴσον ὅπλον, ἡ σφραγὶς καὶ τὸ τοῦ Χριστοῦ ὄνομα καὶ ἡ τῶν εὐχῶν τοῦ διδασκάλου βοήθεια, τὰ φοβερὰ τῶν φαινομένων τε καὶ γινομένων διέχεεν.

---

6 συνεκπέμψαντος : ἐκπέμψαντος β ‖ 16 κατακρατεῖν : κρατεῖν β ‖ 20 εἰς om. Q Ed ‖ 23 συνεσκευάζοντο : κατεσκευάζοντο α ‖ φάσματα : φαντάσματα V ‖ 27 ἀνακαλῶν : ἀνακαλούμενος P ‖ 29 μετασκευασθέντος : κατασκευασθέντος α ‖ 34 γινομένων : γινωσκομένων V

Grigorie îi răspunse că e primejdios să se ducă în mijlocul ucigaşilor, ca nu cumva să pătească ceva nedorit prin lucrarea potrivnicului. Dar diaconul zicea că îndrăzneşte cu rugăciunile Părintelui şi îi spuse aşa: „Tu încredinţează-mă Dumnezeului tău şi nici o frică de vrăjmaşi nu mă va cuprinde". Atunci acela îi trimise prin rugăciune ajutorul lui Dumnezeu, ca însoţitor în călătorie, iar ucenicul porni cu încredere, fără grijă de nimic pe cale.

Seara ajunse în cetate şi, ostenit de călătorie, simţi că are nevoie să-şi lecuiască osteneala cu o baie. Însă în locul acela stăpânea un drac ucigător de oameni, care se sălăşluia la băile publice şi a cărui putere de moarte era lucrătoare împotriva celor ce se apropiau după căderea serii. De aceea, băile se închideau odată cu apusul soarelui. Când ucenicul ajunse acolo, îl rugă pe slujbaş să-i deschidă şi să nu-l lipsească de binefacerea unei băi. Acela însă îl încredinţă că nici unul din cei ce îndrăzniseră să intre în apă la ora aceea nu ieşise de acolo pe picioarele lui; căci după venirea serii pe toţi îi înhăţase dracul. Aşa că mulţi s-au nenorocit din neştiinţă şi, în loc de tihna nădăjduită, au avut parte de bocete, morminte şi vaiete. Acestea şi altele asemenea povestindu-i, el tot nu-şi lepăda dorinţa, ci stăruia, silindu-l în fel şi chip să-l primească înăuntru. Iar slujbaşul, ca să nu se primejduiască şi el din pricina neştiinţei străinului, primi plata, îi dădu cheia şi se făcu nevăzut.

După ce ucenicul a intrat înăuntru şi s-a dezbrăcat, dracul meşteşugi multe pricini de frică şi spaimă: năluciri de tot felul din fum şi foc i se aruncau în faţa ochilor, cu chip omenesc sau de fiară, îi zornăiau în urechi, i se apropiau de răsuflare, sau se revărsau în jurul trupului. El însă se pecetlui [cu semnul Sfintei Cruci] şi, chemând numele lui Hristos, străbătu nevătămat prima dintre încăperi.

Trecând mai înăuntru, avu parte de vedenii şi mai groaznice. Dracul se schimbă la faţă mai înfricoşător şi, în acelaşi timp, părea că întreaga clădire e zdruncinată de cutremur, că podeaua se crapă, dând la iveală flacăra din adâncuri, iar din apă ies scântei de foc. Dar fratele risipi din nou lucrurile înspăimântătoare ce se arătau şi se petreceau cu aceeaşi armă: pecetea, numele lui Hristos şi ajutorul rugăciunilor învăţătorului.

Ἀνεθεὶς δὲ τῷ ὕδατι καὶ πρὸς τὴν ἔξοδον σπεύδων πάλιν ἐκωλύετο τοῦ δαιμονίου τῆς θύρας ἀντειλημμένου, ἀλλὰ καὶ τοῦτο πάλιν τὸ κώλυμα διὰ τῆς ἴσης δυνάμεως αὐτομάτως ἐλύετο τῇ σφραγῖδι τῆς θύρας ὑποχωρούσης. Ἐπεὶ δὲ κατὰ νοῦν αὐτῷ προκεχωρήκει τὰ πάντα, ἐκβοῆσαι λέγεται πρὸς αὐτὸν ἀνθρωπίνῃ φωνῇ τὸ δαιμόνιον, μὴ ἑαυτῷ τὴν δύναμιν ἐκείνην λογίσασθαι, δι' ἧς τὸν ὄλεθρον ἔφυγεν· ἡ γὰρ φωνὴ τοῦ παραθεμένου αὐτὸν τῷ φυλάσσοντι τὸ ἀπαθὲς ἐχαρίσατο.

Διασωθεὶς οὖν, ὡς εἴρηται, ἔκπληξιν παρέσχε τοῖς ἐπιστατοῦσι τῷ τόπῳ, οὐδενὸς τῶν πώποτε κατὰ τὴν ὥραν ἐκείνην κατατολμησάντων τοῦ ὕδατος ἐν τοῖς ζῶσι φανέντος. Ἐπεὶ δὲ τούτοις τε τὰ καθ' ἑαυτὸν διηγήσατο καὶ τὰ κατὰ τὴν πόλιν τῶν μαρτύρων ἀνδραγαθήματα τοῦτον ἔγνω γεγενημένα τὸν τρόπον, ὃν ἐπὶ τῆς ἐρημίας διάγων ὁ μέγας προδιηγήσατο, προσθεὶς τοῖς περὶ αὐτὸν θαύμασι, δι' ὧν τε εἶδε καὶ δι' ὧν ἤκουσε καὶ δι' ὧν τῇ ἑαυτοῦ πείρᾳ τῆς τοῦ μεγάλου πίστεως ἐδιδάχθη τὴν δύναμιν, ἣ προσεμαρτύρησε τὸ δαιμόνιον, πάλιν ἀνατρέχει πρὸς τὸν διδάσκαλον τοῖς τε καθ' ἑαυτὸν καὶ τοῖς μετὰ ταῦτα κοινὸν ἀφεὶς φυλακτήριον τὸ διὰ τῶν ἱερέων ἑαυτὸν τῷ Θεῷ παρατίθεσθαι. Καὶ νῦν ἐστι κατὰ πᾶσαν μὲν τὴν ἐκκλησίαν, ἐξαιρέτως δὲ παρ' ἐκείνοις, ἡ τοιαύτη φωνὴ τῆς τότε γεγενημένης τῷ ἀνδρὶ παρὰ τοῦ Γρηγορίου βοηθείας μνημόσυνον.

Γ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Ἔλεγεν ὁ ἀββᾶς Δανιὴλ, ὅτι ἐκάλεσέ με ποτὲ ὁ ἀββᾶς Ἀρσένιος καὶ εἶπέ μοι· Ἀνάπαυσον τὸν πατέρα σου, ἵνα ὅταν ἀπέλθῃ πρὸς Κύριον παρακαλέσῃ ὑπὲρ σοῦ, καὶ εὖ σοι γένηται.

2. Ἀδελφὸς ἦλθεν ἀπὸ Σκήτεως πρὸς τὸν ἀββᾶν Ἀμμοῦν καὶ λέγει αὐτῷ· Πέμπει με ὁ πατὴρ μου εἰς διακονίαν καὶ φοβοῦμαι τὴν πορνείαν. Ἔφη αὐτῷ ὁ γέρων· Οἵαν ὥραν ἔρχεταί σοι πειρασμός, εἰπέ· Ὁ Θεὸς τῶν δυνάμεων εὐχαῖς τοῦ πατρός μου ἐξελοῦ με.

Ἐν μιᾷ οὖν τῶν ἡμερῶν ἔκλεισε παρθένος τὴν θύραν ἐπάνω αὐτοῦ καὶ βοήσας φωνῇ μεγάλῃ εἶπεν· Ὁ Θεὸς τοῦ πατρός μου ἐξελοῦ με. Καὶ εὐθέως εὑρέθη εἰς τὴν ὁδὸν τῆς Σκήτεως.

3. Γέρων τις εἶχε διακονητὴν εἰς τὴν κώμην οἰκοῦντα. Συνέβη δὲ ἅπαξ βραδύναντος τοῦ διακονητοῦ κατὰ τὸ ἔθος παραγενέσθαι λεῖψαι τὰς χρείας τοῦ γέροντος. Ἔτι δὲ αὐτοῦ χρονίζοντος ἐξέλιπον παντελῶς αἱ χρεῖαι καὶ τὸ

3 αὐτομάτως om. Q Ed ‖ ὑποχωρούσης : ὑποχωρῆσαν α ‖ 9 ἐκείνην om. V ‖ 10 τε : ποτὲ V P ‖ 16 ἱερέων : διδασκάλων α ‖ 21 πατέρα : πλησίον Ed ‖ 24 εἰς : πρὸς V ‖ 26 ἐξελοῦ με : βοήθει μοι Q

Ieşind din apă şi grăbindu-se spre ieşire, dracul îl împiedica iarăşi, ţinând uşa. Dar şi de data aceasta opreliştea fu înlăturată numaidecât cu aceeaşi putere: la semnul [Sfintei Cruci] uşa se deschise. Cum toate se petrecuseră aşa cum se gândise [fratele], se zice că dracul i-a strigat cu voce omenească să nu creadă că este a lui puterea cu care a scăpat de prăpăd; ci glasul celui care l-a încredinţat Păzitorului i-a dăruit nepătimirea[54].

Fiind astfel izbăvit, i-a uimit pe îngrijitorii locului, căci nimeni dintre cei care îndrăzniseră să intre în apă la ora aceea nu mai ieşise vreodată viu de acolo. Apoi diaconul le-a spus cele ce i se întâmplaseră şi a aflat de la ei că faptele de vitejie ale mucenicilor din cetate se petrecuseră aşa cum le povestise marele Grigorie în pustie. Şi după ce a adăugat minuni despre acesta – din câte văzuse, din câte auzise şi din câte îl învăţaseră cu fapta puterea credinţei marelui, credinţă pe care o mărturisise şi dracul – a alergat din nou la învăţător. Le-a lăsat astfel sfat care să le fie spre pază tuturor – şi celor din timpul lui dar şi urmaşilor –: să se încredinţeze prin preoţi lui Dumnezeu. Şi până astăzi se păstrează un astfel de obicei în toată Biserica, dar mai ales în ţinutul acela, spre pomenirea ajutorului pe care Grigorie i l-a dat atunci diaconului.

3. Din Pateric

1. Zicea Avva Daniil: „Odată m-a chemat Avva Arsenie şi mi-a spus: «Odihneşte-ţi Părintele, ca să se roage pentru tine când va pleca la Domnul şi să îţi fie bine»".

2. Un frate a venit de la Schit la Avva Ammun şi i-a spus: „Părintele meu mă trimite cu treburi şi mie mi-e frică de curvie". I-a zis Bătrânul: „În orice ceas îţi vine ispita, spune aşa: «Dumnezeule al puterilor, scapă-mă cu rugăciunile Părintelui meu!»".

Într-o zi, o fată s-a încuiat pe dinăuntru împreună cu fratele şi atunci el a strigat cu glas mare: „Dumnezeule al Părintelui meu, scapă-mă!" Şi îndată s-a aflat în drum spre Schit.

3. Un Bătrân avea un om din sat care-l ajuta. Odată a zăbovit să vină după obicei, aşa încât Părintelui au început să-i lipsească cele de trebuinţă. Întârziind acela şi mai multă vreme, Bătrânul a rămas fără nimic; îi lipsea

[54] Glasul Sfântului Grigorie care, prin rugăciunile lui, îl încredinţase pe diacon lui Dumnezeu (Păzitorului).

ἐργόχειρον ὃ εἰργάζετο ἐν τῷ κελλίῳ· καὶ ἐθλίβετο μήτε τι ἐργάσασθαι ἔχων μήτε τὰ πρὸς τροφήν. Καὶ λέγει τῷ μαθητῇ αὐτοῦ· Θέλεις ἀπελθεῖν εἰς τὴν κώμην; Ὁ δὲ εἶπεν· Ὡς θέλεις ποιῶ. Ἐφοβεῖτο γὰρ καὶ ὁ ἀδελφὸς ἐγγίσαι τῇ κώμῃ διὰ τὰ σκάνδαλα· ἵνα δὲ μὴ παρακούσῃ τοῦ πατρός, κατεδέξατο ἀπελθεῖν. Εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ γέρων· Ὕπαγε καὶ πιστεύω εἰς τὸν Θεὸν τῶν πατέρων μου ὅτι σκεπάζει σε ἀπὸ παντὸς πειρασμοῦ. Καὶ ποιήσας εὐχὴν ἀπέστειλεν αὐτόν.

Ἐλθὼν δὲ ὁ ἀδελφὸς εἰς τὴν κώμην καὶ εὑρὼν τὴν οἰκίαν τοῦ διακονητοῦ, στὰς πρὸς τῇ θύρᾳ ἔκρουσεν. Ἔτυχε δὲ τότε τὸν διακονητὴν καὶ πάντας τοὺς αὐτοῦ ἔξω τῆς κώμης ἀπελθεῖν εἰς μνημόσυνον πλὴν μιᾶς θυγατρὸς αὐτοῦ· ἥτις, ὡς ἔκρουσεν ὁ ἀδελφός, ἤνοιξε καί, ἰδοῦσα αὐτὸν καὶ μαθοῦσα τί θέλει, προετρέπετο ἔσω εἰσελθεῖν ἅμα δὲ καὶ εἷλκεν. Ὁ δὲ οὐκ ἠνείχετο. Ἐπὶ πολὺ δὲ βιαζομένη κατίσχυσε καὶ ἐπεσπάσατο αὐτὸν πρὸς ἑαυτήν. Ὁ δέ, ὡς ἔγνω ἑαυτὸν τοῖς λογισμοῖς συνεχόμενον, στενάξας ἐκ βάθους εἶπε πρὸς τὸν Θεόν· Κύριε, διὰ τὰς εὐχὰς τοῦ πατρός μου σῶσόν με ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ. Καὶ τοῦτο εἰπὼν εὑρέθη παραχρῆμα εἰς τὸν ποταμὸν ὑπάγων εἰς τὸ ὄρος καὶ ἀπεκατεστάθη ἀβλαβὴς πρὸς τὸν πατέρα αὐτοῦ.

4. Διηγήσατο ὁ ἀββᾶς Παῦλος ὁ ἁπλοῦς καὶ εἶπεν· Ἔσχον τινὰ μαθητὴν ὃς περιέπιπτεν ἐν διαφόροις ἁμαρτίαις ἐμοῦ μὴ εἰδότος. Συνέβη οὖν αὐτὸν τελευτῆσαι. Ἐγὼ δὲ ἐδεήθην τοῦ Θεοῦ ἐκτενῶς καὶ τῆς ἁγίας Θεοτόκου δειχθῆναί μοι ἐν ποίοις ἐστὶν ὁ ἀδελφὸς μετὰ θάνατον. Καὶ προσκαρτερήσας τῇ προσευχῇ ἡμέρας ἱκανὰς γέγονα ἐν ἐκστάσει· καὶ θεωρῶ αὐτὸν βασταζόμενον ὑπὸ δύο τινῶν, γεγενημένον ὅλον ὄστρακον ἀπὸ κεφαλῆς ἕως ποδῶν καὶ μηδὲ μίαν ἐνέργειαν ἔχοντα, μήτε σωματικὴν μήτε ψυχικήν, μήτε λαλοῦντα ὅλως ἢ κινούμενον, ἀλλ' ὥσπερ ἀπολιθωθέντα. Ἐγὼ δὲ τοῦτον ἰδών, σφόδρα ἐκπλαγεὶς ἠγωνίων καὶ ὥσπερ ἔνθους γενόμενος ἐμνήσθην τοῦ ῥήματος τοῦ Κυρίου, ὃ εἶπε περὶ τοῦ μὴ ἐνδεδυμένου ἔνδυμα γάμου, ὅτι δήσαντες αὐτοῦ χεῖρας καὶ πόδας ἐκβάλετε εἰς τὸ σκότος τὸ ἐξώτερον· ἐκεῖ ἔσται ὁ κλαυθμὸς καὶ ὁ βρυγμὸς τῶν ὀδόντων. Τὸ γὰρ δεδέσθαι χεῖρας καὶ πόδας οὐδὲν ἕτερον αἰνίττεται, ἀλλ' ἢ τὸ σβέννυσθαι καὶ ἀνενέργητον μένειν πᾶσαν ἔννοιαν καὶ προαίρεσιν πονηρὰν τὴν μὴ κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ κινηθεῖσαν ἐν τῷ αἰῶνι τούτῳ.

Ὡς οὖν ἐπανῆλθον ἀπὸ τῆς ἐκστάσεως, φησίν, ἠρξάμην σφόδρα λυπεῖσθαι καὶ ἀδημονεῖν, ἐλεημοσύνας τε ποιεῖν κατὰ δύναμιν ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ προσφοράς, καὶ παρακαλεῖν τὴν παναγίαν Θεοτόκον πρεσβεῦσαι ὑπὲρ αὐτοῦ τῷ φιλανθρώπῳ Θεῷ ἵνα ἐλεηθῇ. Κἀγὼ δέ, καίπερ εἰς τοιοῦτον γῆρας

---

1 τι om. Q ‖ 9 αὐτοῦ (1) : τῆς αὐτῆς οἰκίας Q : τῆς αὐτοῦ W : τῆς αὐτοῦ οἰκίας Ed ‖ 202.17-204.20 Γ'.4. om. Ed ‖ 17 ἀββᾶς : μακάριος Q W ‖ 18 ἐν om. M ‖ 21 προσευχῇ : εὐχῇ M ‖ 24 ἐκπλαγεὶς om. Q W

până şi rucodelia pe care o lucra în chilie şi se necăjea neavând nici ce să lucreze, nici ce să mănânce. Îi zice ucenicului: „Vrei să mergi în sat?" „Fac după cum ţi-e voia", răspunse el. Fratele se temea să se apropie de sat, din pricina smintelilor, dar, ca să nu-i fie neascultător Părintelui, a primit să meargă. I-a zis Bătrânul: „Du-te, şi eu mă încred în Dumnezeul Părinţilor mei, că te va acoperi de toată ispita". Şi după ce a făcut o rugăciune, l-a trimis.

Fratele a ajuns în sat şi, găsind casa celui care le slujea, a bătut la uşă. S-a întâmplat ca omul să fie atunci plecat de acasă la un praznic[55] din afara satului, împreună cu toţi ai lui, afară de o fiică. Aceasta a deschis îndată ce a bătut fratele şi, văzându-l şi aflând ce vrea, îl ademenea poftindu-l să intre. Dar el nu primea. După multă silinţă a izbutit şi l-a tras pe frate către dânsa. Iar fratele, când s-a văzut împresurat de gânduri, a suspinat din adâncul inimii şi a grăit către Dumnezeu: „Doamne, pentru rugăciunile Părintelui meu, izbăveşte-mă în ceasul acesta!" Şi zicând aşa, s-a trezit îndată la râu, mergând înspre munte, şi s-a întors nevătămat la Părintele său.

4. A povestit Avva Pavel cel simplu şi a zis: Am avut un ucenic care cădea în tot felul de păcate, fără ca eu să ştiu. Şi s-a întâmplat ca acesta să se săvârşească. Atunci m-am rugat fierbinte lui Dumnezeu şi Maicii Domnului să-mi arate cum este fratele după moarte. După ce am stăruit destule zile în rugăciune, mi-am ieşit din sine; şi îl văd pe frate purtat de doi oarecare, pământiu din cap şi până în picioare, fără pic de vlagă trupească ori sufletească, fără să vorbească de loc, nici să se mişte, de parcă ar fi fost împietrit. Când l-am văzut am rămas uimit foarte şi mă tot frământam; cuprins de un gând dumnezeiesc, mi-am amintit de cuvintele Domnului pe care le-a spus despre cel care nu era îmbrăcat în haină de nuntă: *Legaţi-l de picioare şi de mâini şi aruncaţi-l în întunericul cel mai din afară! Acolo va fi plângerea şi scrâşnirea* Mt.22,13.
dinţilor. Legatul mâinilor şi picioarelor nu înseamnă nimic altceva, decât că se sting şi rămân nelucrătoare tot cugetul şi voinţa rea din veacul acesta, care nu au fost după voia lui Dumnezeu.

Când mi-am revenit în sine, zicea el, am prins a mă întrista tare şi a mă mâhni, dând milostenii şi prinoase pentru el după putere, rugându-o pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu să mijlocească pentru frate înaintea iubitorului de oameni Dumnezeu, ca să fie miluit. Încă şi eu, deşi la asemenea

---

[55] *Litt.* „pomenire". Este vorba de pomenirea unui Sfânt, deci de praznicul închinat lui.

ἐλάσας, σφόδρα ἐμόχθουν ἐν τῇ ἀσκήσει ξηροφαγῶν καὶ ὑπὲρ τοῦ ἀδελφοῦ ἀδιαλείπτως δεόμενος.

Μετὰ οὖν ἡμέρας τινὰς ὁρῶ τὴν παναγίαν Θεοτόκον ἐλθοῦσαν πρός με καὶ λέγουσάν μοι· Τί λυπῇ καὶ ἀδημονεῖς παππία; Καὶ εἶπον· Διὰ τὸν ἀδελφόν, δέσποινά μου, ὅτι εἶδον αὐτὸν ἐν κακοῖς. Ἡ δὲ ἔφη· Οὐχὶ σὺ παρεκάλεσας ἰδεῖν αὐτόν; Καὶ ἰδοὺ ἐπληροφορήθης. Ἐγὼ δὲ ἀπεκρίθην· Ναί, δέομαί σου, ἐγὼ παρεκάλεσα, ἀλλ' οὐκ ἤθελον οὕτως ἰδεῖν αὐτόν. Τί γάρ μοι χρήσιμον τὸ ἰδεῖν αὐτὸν καὶ κλαίειν καὶ ὀδυνᾶσθαι; Καὶ λέγει μοι ἡ ἁγία Θεοτόκος· Ὕπαγε, διὰ τὴν ταπείνωσιν καὶ τὸν μόχθον καὶ τὴν ἀγάπην σου κεχάρισταί σοι ὁ ἀδελφὸς καὶ ἐξαιρεθήσεται τῶν κακῶν.

Τῇ οὖν ἐπαύριον βλέπω αὐτὸν δι' ἑαυτοῦ περιπατοῦντα καὶ ἐρχόμενον πρός με περιχαρῆ τε καὶ γελῶντα. Καὶ λέγει μοι· Αἱ πρεσβεῖαί σου, πάτερ, ἐδυσώπησαν τὴν παναγίαν Θεοτόκον, διότι πάνυ φιλεῖ σε, καὶ παρεκάλεσε τὸν Σωτῆρα καὶ ἀπελύθην τῶν δεσμῶν· ὅτι σειραῖς τῶν ἁμαρτημάτων μου ἤμην περιεσφιγμένος. Ταῦτα τοῦ ἀδελφοῦ εἰρηκότος χαρᾶς ἐγὼ ἐπληρώθην. Καὶ εὐθέως εἶδον τὴν παναγίαν Θεοτόκον καὶ λέγει μοι· Ἐπληροφορήθης, πρεσβῦτα, κἂν ἄρτι; Ἐγὼ δὲ εἶπον· Ναί, δέσποινά μου, καὶ πάνυ ἐχάρην, ὅτι εἶδον αὐτὸν ἐν ἀνέσει. Ἡ δὲ ἔφη· Ἄπιθι οὖν καὶ μέμνησο τοῦ ἀδελφοῦ διὰ παντὸς ἐν ταῖς προσευχαῖς σου ποιῶν ὑπὲρ αὐτοῦ ἐλεημοσύνας καὶ προσφοράς· σφόδρα γὰρ βοηθοῦσι τοῖς κοιμηθεῖσιν αἱ ὑπὲρ αὐτῶν ἐλεημοσύναι καὶ προσφοραί.

5. Ἐπειράσθη ποτὲ ὑπὸ δαίμονος Ἀβραάμ, ὁ μαθητὴς τοῦ ἀββᾶ Σισώη, καὶ εἶδεν ὁ γέρων ὅτι πέπτωκε. Καὶ ἀναστὰς ἐξέτεινε τὰς χεῖρας αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν λέγων· Ὁ Θεός, θέλεις, οὐ θέλεις, οὐκ ἀφῶ σε, ἐὰν μὴ αὐτὸν θεραπεύσῃς. Καὶ εὐθέως ἐθεραπεύθη.

6. Ἀπέστειλέ τις τῶν γερόντων τὸν μαθητὴν αὐτοῦ ἀντλῆσαι ὕδωρ. Ἦν δὲ μακρὰν τὸ φρέαρ ἀπὸ τοῦ κελλίου αὐτῶν. Ὁ δὲ ἐπελάθετο τὸ σχοινίον ἆραι καὶ ἐλθὼν ἐπὶ τὸ φρέαρ ἔγνω ὅτι οὐκ ἤνεγκε. Καὶ ποιήσας εὐχὴν ἐφώνησε λέγων· Λάκκε, λάκκε, εἶπεν ὁ ἀββᾶς μου· Γέμισον τὸ κεράμιον ὕδωρ. Καὶ παραχρῆμα ἀνῆλθε τὸ ὕδωρ ἄνω. Καὶ γεμίσαντος τοῦ ἀδελφοῦ, πάλιν ἀπεκατεστάθη τὸ ὕδωρ εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ.

---

14 μου om. Q W ‖ 23 add. καὶ προσηύξατο πρὸς τὸν Θεὸν post οὐρανὸν Ed ‖ 23-24 θέλεις, οὐ θέλεις — θεραπεύσῃς : ὁ Σωτὴρ ἡμῶν, ὁ μὴ θέλων τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ἕως τοῦ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆσαι αὐτόν, θεράπευσον καὶ τὸν δοῦλόν σου Ἀβραὰμ καὶ λύτρωσαι αὐτὸν ἀπὸ τοῦ πειρασμοῦ τοῦ δαίμονος Ed ‖ 27 add. σχοινίον post ἤνεγκε V β ‖ 27-29 ἐφώνησε — ἀνῆλθε : πρὸς τὸν Θεόν, ὢ τοῦ θαύματος, ἀνῆλθε παραχρῆμα Ed ‖ 28 Λάκκε, λάκκε om. V ‖ add. μοι post γέμισον V ‖ 29 add. τὸ κεράμιον post γεμίσαντος Ed

bătrâneţi, mă osteneam cu multă nevoinţă, mâncând uscat şi rugându-mă neîncetat pentru frate.

După câteva zile o văd pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu venind către mine şi spunându-mi: „De ce te întristezi şi te mâhneşti tăicuţule?" Şi eu am zis: „Pentru fratele, Stăpâna mea, că l-am văzut în rele". Iar ea spuse: „Nu ai cerut tu să-l vezi? Iată că ţi s-a arătat". Şi am răspuns: „Da, rogu-mă, eu am cerut, însă nu voiam să-l văd aşa. Căci cu ce mi-e de folos să-l văd, dar să plâng şi să sufăr?" Şi îmi zice Maica Domnului: „Bine, du-te! Pentru smerenia, osteneala şi dragostea ta, ţi s-a dăruit fratele şi va fi izbăvit de rele".

În ziua următoare îl văd pe frate umblând singur şi venind către mine, bucuros şi râzând. Şi îmi spune: „Rugăciunile tale, Părinte, au înduplecat-o pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, fiindcă te iubeşte mult; L-a rugat pe Mântuitor şi am fost slobozit din legături, căci eram strâns cu funiile păcatelor mele". Spunând acestea fratele, m-am umplut de bucurie. Şi îndată am văzut-o pe Preasfânta Născătoare de Dumnezeu, care îmi zice: „Te-ai încredinţat, Părinte?" „Da, Stăpâna mea, şi tare m-am bucurat, că l-am văzut în odihnă". Iar ea a zis: „Acum du-te şi pomeneşte-l pe frate pururea în rugăciunile tale, aducând pentru el milostenii şi prinoase. Căci mult îi ajută pe cei adormiţi milosteniile şi prinoasele date pentru ei".

5. Avraam, ucenicul lui Avva Sisoe, a fost ispitit odată de diavol; şi a văzut Bătrânul că a căzut. Atunci Părintele s-a ridicat, şi-a întins mâinile către cer, zicând: „Dumnezeule, vrei, nu vrei, nu Te las, până nu-l tămăduieşti". Şi îndată s-a tămăduit.

6. Unul dintre Bătrâni l-a trimis pe ucenicul său să scoată apă; iar puţul era departe de chilia lor. Ucenicul a uitat să ia frânghie şi când a ajuns la puţ a văzut că nu a adus-o. Atunci s-a rugat şi a strigat, zicând: „Fântână, fântână, Avva a zis: «Umple vasul cu apă»". Şi îndată apa s-a ridicat până sus. Iar fratele şi-a umplut [vasul] şi apa s-a coborât din nou la locul ei.

Δʹ. Τοῦ ἀββᾶ Βαρσανουφίου

Ἀδελφὸς ἠρώτησε γέροντα λέγων· Ὅταν ἔχω παράθεσιν τῶν ἁγίων καὶ συμβαίνῃ μοι ληστρικὴν διαβαίνειν ὁδὸν διά τινα χρείαν ἀναγκαίαν ἢ εὐσεβῆ, πῶς ὀφείλω, πάτερ, διελθεῖν τὴν ὁδόν; Ἆρα ἀπερισκέπτως, θαρρῶν τῇ παραθέσει ἢ ποίῳ τρόπῳ; Εἰ δὲ καὶ περιτύχω ἀπροσδοκήτως τοῖς λησταῖς, πῶς ὀφείλω διακεῖσθαι ἐν τῷ λογισμῷ περί τε ἐμαυτοῦ καὶ τῶν σὺν ἐμοὶ πραγμάτων; Κἂν συμβῇ δέ με μὴ εἰπεῖν τῷ ἀββᾷ περὶ τῶν ληστῶν, ἆρα ὀφείλω ἀνακάμψαι πρὸς αὐτὸν καὶ εἰπεῖν αὐτῷ;

Ἀπεκρίθη ὁ γέρων· Ἐὰν φθάσωμεν λαβεῖν παράθεσιν παρά τινος τῶν ἁγίων, ὀφείλομεν θαρρεῖν ὅτι ἀκριβῶς τὴν τοῦ Θεοῦ βοήθειαν ἔχομεν. Εἰ γὰρ εἰς τὰ τοῦ κόσμου ἐάν τις παραδώσῃ τὸν οἶκον αὐτοῦ τινι τῶν μεγάλων, οὐ μικρῶς φροντίζεται ὑπ' αὐτοῦ διὰ τὴν τιμὴν τοῦ παραδόντος, πόσῳ γε μᾶλλον παρὰ τῷ Θεῷ τελειοῦται ἡ τῶν ἁγίων παράθεσις τοῦ φυλάξαι τὸν παραδεδομένον αὐτῷ ὑπ' αὐτῶν; Λέγει γὰρ ἡ γραφὴ περὶ τοῦ Θεοῦ, ὅτι θέλημα τῶν φοβουμένων αὐτὸν ποιήσει καὶ τῆς δεήσεως αὐτῶν εἰσακούσεται καὶ σώσει αὐτούς.

Ἐν παντὶ οὖν τρόπῳ καὶ πράγματι ὀφείλομεν ἔχειν τὴν τῶν ἁγίων παράθεσιν τελείαν καὶ εἰς βοήθειαν καὶ εἰς σωτηρίαν ψυχῆς. Ἐὰν δὲ λαβόντες τὴν παράθεσιν εὕρωμεν σκυλμὸν καὶ θλῖψιν ἐν τοῖς πράγμασιν, ἢ ἐν τῇ ὁδῷ, κατὰ συγχώρησιν Θεοῦ, περιπέσωμεν πειρασμῷ, μὴ ὀλιγωρήσωμεν μηδὲ λογισώμεθα τοὺς παραθεμένους ἡμᾶς ὡς ἀδυνάτους καὶ σκανδαλισθῶμεν εἰς αὐτούς, διὰ τὸ μετὰ τὴν παράθεσιν γενέσθαι ἡμῖν ἀπώλειαν πράγματος ἢ καὶ πληγὴν σώματος, ἀλλὰ μνησθῶμεν ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ θεῖος ἀπόστολος, δυνατὸς ὢν καὶ τέλειος ἅγιος, πολλοῖς λυπηροῖς καὶ πᾶσι τούτοις περιέπεσε καὶ ἐκαυχᾶτο λέγων· Πόσους κινδύνους ὑπέμεινα καὶ ἐκ πάντων αὐτῶν ἐρρύσατό με ὁ Κύριος. Καὶ ὅτι πολλαὶ αἱ θλίψεις τῶν δικαίων καὶ ἐκ πασῶν αὐτῶν ῥύσεται αὐτοὺς ὁ Κύριος· καὶ ὅτι διὰ πολλῶν θλίψεων δεῖ ἡμᾶς εἰσελθεῖν εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν· καὶ πάλιν· ἀνὴρ ἀπείραστος, ἄπειρος καὶ ἀδόκιμος. Καὶ σχῶμεν ἐν τῷ νῷ ὅτι πᾶν πρᾶγμα ἀγαθὸν ἄνευ θλίψεως οὐ τελειοῦται· ἔχει γὰρ τὸν ἀντικείμενον φθόνον τοῦ διαβόλου.

Ἐὰν δὲ συμβῇ παρελθεῖν ἡμᾶς ἄνευ θλίψεως, μὴ ὑψηλοφρονήσωμεν νομίσαντες ὅτι ἄξιοι ὄντες ἐσώθημεν ἀπὸ θλίψεως, ἀλλὰ λογισώμεθα ὅτι εἰδὼς ὁ Θεὸς τὴν ἀσθένειαν ἡμῶν, ὡς ἀδυνάτως ἔχομεν τοῦ ὑπενεγκεῖν θλῖψιν, διὰ

1 τοῦ ἀββᾶ Βαρσανουφίου om. V ‖ 5 περιτύχω : τύχω Q Ed ‖ 7-8 πρὸς αὐτὸν om. Ed ‖ 16 τρόπῳ καὶ om. *α* ‖ 17 εἰς (2) om. V P ‖ 23 καὶ πᾶσι τούτοις om. *α* ‖ 24 αὐτῶν om. *α* ‖ 25-26 καὶ (2) — Κύριος om. P

4. A lui Avva Varsanufie

Un frate a întrebat pe un Bătrân: „Părinte, dacă am binecuvântarea[56] sfinţilor şi mi se întâmplă să merg pentru vreo trebuinţă trupească ori duhovnicească pe un drum bântuit de tâlhari, cum trebuie să merg pe cale? Oare fără nici o grijă, bizuindu-mă pe binecuvântare, sau în ce fel? Iar dacă dau pe neaşteptate peste tâlhari, cum trebuie să mă gândesc la mine şi la lucrurile pe care le am cu mine? Dacă mi se întâmplă să nu-i zic Avvei despre primejdia tâlharilor, oare trebuie să mă întorc şi să-i spun?"

A răspuns Bătrânul: „Odată ce am luat binecuvântare de la unul dintre sfinţi, trebuie să credem cu îndrăzneală că avem ajutorul lui Dumnezeu Însuşi. Dacă în cele ale lumii, când îşi încredinţează cineva casa unuia dintre oamenii de seamă, acela o îngrijeşte nu puţin pentru cinstirea dăruitorului, cu cât mai mult, oare, nu desăvârşeşte Dumnezeu binecuvântarea sfinţilor, ca să păzească pe cel pe care aceştia I l-au încredinţat? Căci zice Sfânta Scriptură despre Dumnezeu: *Voia celor ce se tem de El o va face şi rugăciunea lor o va auzi şi îi va mântui pe ei.* *Ps.144,19.*

Aşadar, în orice chip şi în orice lucru trebuie să socotim ca desăvârşită binecuvântarea sfinţilor, spre ajutor şi spre mântuirea sufletului. Dacă, însă, luând binecuvântare aflăm greutate şi necaz în lucruri, sau Dumnezeu îngăduie să cădem în ispită pe cale, să nu ne pierdem curajul, nici să nu-i socotim fără de putere pe cei care ne-au binecuvântat, ori să ne smintim de ei, pentru că ni s-a întâmplat pagubă în vreun lucru, sau vreo vătămare trupească, după ce am luat binecuvântare; ci să ne aducem aminte că dumnezeiescul Apostol însuşi, tare fiind şi sfânt desăvârşit, a pătit şi el toate acestea şi multe [alte] necazuri, dar se lăuda, zicând: *Câte primejdii am răbdat! Şi din toate acestea m-a izbăvit* *cf.2Tim.3,11.* *Domnul.* [Să ne aducem aminte] că: *Multe sunt necazurile drepţilor şi din toate* *Ps.33,20.* *acestea îi va izbăvi pe ei Domnul*; şi că: *Prin multe necazuri trebuie să intrăm în Împărăţia cerurilor.* Şi iarăşi, că bărbatul care nu e ispitit [rămâne] necercat *cf.FA.14,22* şi neiscusit. Şi să avem în minte că nici un lucru bun nu se desăvârşeşte fără de necaz, pentru că i se împotriveşte pizma diavolului.

De se întâmplă, însă, să străbatem calea fără de necaz, să nu ne înălţăm cu cugetul, crezând că ne-am izbăvit pentru că suntem vrednici. Ci să gândim

[56] παράθεσις (< παρατίθημι) – încredinţarea cuiva în ocrotirea lui Dumnezeu printr-o rugăciune osebită, de obicei pentru îndeplinirea unei misiuni concrete. Cf. FA 20,32: *Şi acum vă încredinţez (παρατίθεμαι) lui Dumnezeu şi cuvântului harului Său*; şi 14,23: *Şi hirotonindu-le preoţi în fiecare biserică, rugându-se cu postiri, i-au încredinţat (παρέθεντο) pe ei Domnului în care crezuseră.*

τῆς παραθέσεως τῶν ἁγίων ἐσκέπασεν ἡμᾶς ἀπὸ θλίψεως. Καὶ γὰρ περὶ τῶν ὑπομεινάντων ἐν θλίψει ἢ ἐν πειρασμῷ γέγραπται· Μακάριος ὃς ὑπομείνει πειρασμόν, ὅτι δόκιμος γενόμενος, καὶ τὰ ἑξῆς.

Πρόσχες δὲ μὴ ὡς ἔχων παράθεσιν τῶν ἁγίων μετὰ ῥαθυμίας ποιήσῃς τὴν ὁδόν σου. Ὀφείλεις γάρ, ἐὰν ἀκούσῃς τίποτε ἐν τῇ ὁδῷ ἢ περὶ λῃστῶν ἢ περί τινος πράγματος ἐναντίου, ἀσφαλίσασθαι ἑαυτὸν καὶ ποιῆσαι τὴν δύναμίν σου μὴ περιπεσεῖν τῷ κινδύνῳ τοῦ πράγματος. Ἀλλὰ δεόμενος τοῦ Θεοῦ καὶ μεμνημένος τῆς παραθέσεως τῶν ἁγίων σπούδασον ἢ μετὰ καί τινων ἄλλων παρελθεῖν τὴν ἐπισφαλῆ ἐκείνην ὁδὸν ἢ ἐρωτᾶν ποίῳ τρόπῳ δύνασαι ἀσφαλῶς παρελθεῖν, ἢ δι' αὐτῆς τῆς ὁδοῦ ἢ δι' ἑτέρας.

Καὶ ἐὰν προφάσει δὲ εὐσεβοῦς πράγματος ἢ πρὸς πατέρας ἁγίους θέλῃς διαβῆναι καὶ ἀκούσῃς περὶ λῃστῶν ἢ ἄλλων κινδύνων ἐν τῇ ὁδῷ, μὴ ὡς θαρρῶν τῷ εὐσεβεῖ σου σκοπῷ ἐμβάλῃς ἑαυτὸν τοῦ παρελθεῖν ἐκείνην τὴν ὁδὸν δίχα ἀσφαλείας, ἀλλ' ὡς δύνῃ ἀσφάλισαι σεαυτόν, ἵνα κἂν τούτῳ φύγῃς τῆς ὑψηλοφροσύνης τὸν κίνδυνον· οὐ δεῖ γάρ τινα ἑκόντα ἑαυτὸν ἐμβάλλειν εἰς πειρασμόν, ἀλλὰ τὸν κατὰ Θεοῦ συγχώρησιν ἐρχόμενον εὐχαρίστως ὑπομένειν. Καὶ γὰρ καί τινας τῶν πατέρων εὑρίσκομεν θελήσαντας ἀπελθεῖν εἰς ἐπίσκεψιν ἄλλων ἁγίων οἰκούντων τὰ τῆς ἐρήμου ἐνδότερα καὶ ἀκούσαντες περὶ λῃστῶν καὶ ἄλλων θλίψεων ὑπερέθεντο ἀπελθεῖν· καὶ τοῦτο ταπείνωσις ἡμῖν εὑρίσκεται.

Ἐὰν οἶδας ἢ ἤκουσας πρότερον περὶ τῆς ὁδοῦ ὅτι θλῖψιν ἔχει, ἐρώτησον τὸν ἀββᾶν· Τί δοκιμάζεις ποιήσω; Καὶ ὃ εἴπῃ σοι, ποίησον. Ἐὰν δὲ κατὰ λήθην μὴ εἴπῃς αὐτῷ, ἀλλὰ ἀπέλθῃς λαβὼν παράθεσιν καὶ μνησθῇς ἐν τῇ ὁδῷ ὅτι λήθη παρηκολούθησε καὶ οὐκ εἶπες αὐτῷ, οὐ χρεία ἀναλῦσαι· δεήθητι δὲ τοῦ Θεοῦ λέγων· Δέσποτα, συγχώρησόν μοι καὶ τῇ ἐμῇ ῥαθυμίᾳ· καὶ διὰ τὴν παράθεσιν τοῦ ἁγίου σου καὶ διὰ τὴν ἀγαθότητα τῆς εὐσπλαγχνίας σου ὁδήγησόν με κατὰ τὸ θέλημά σου καὶ σῶσόν με καὶ φύλαξον ἀπὸ παντὸς κακοῦ καὶ πονηροῦ πράγματος.

Ε΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Μαθητὴς μεγάλου γέροντος πολεμηθεὶς εἰς πορνείαν ἀπῆλθεν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἐμνηστεύσατο. Ὁ δὲ γέρων λυπηθεὶς ηὔξατο τῷ Θεῷ λέγων· Κύριε Ἰησοῦ Χριστέ, μὴ συγχωρήσῃς τὸν δοῦλόν σου μιανθῆναι. Ὡς οὖν ἀνεκλίθη ὁ ἀδελφὸς μετὰ τῆς γυναικός, παρέδωκε τὸ πνεῦμα μὴ μιανθείς.

---

5 ἢ περὶ λῃστῶν om. Q Ed ‖ 6 add. ἄλλου post τινος M ‖ 23 παρηκολούθησε : γέγονε P ‖ χρεία : χρείαν ἔχεις Q ‖ add. σε ante ἀναλῦσαι W Ed ‖ 26 add. με post φύλαξον V Q

că, fiindcă ne ştia Dumnezeu slăbiciunea şi neputinţa de a îndura necazul, ne-a ocrotit de acesta prin binecuvântarea sfinţilor. Căci şi despre cei care rabdă în necaz sau ispită stă scris: *Fericit bărbatul care rabdă ispita, căci ajungând încercat...* şi celelalte. *Iac.1,12.*

Ia aminte ca nu cumva, ştiind că ai binecuvântarea sfinţilor, să mergi la drum cu nebăgare de seamă. Eşti dator ca de auzi ceva pe cale, despre tâlhari sau vreun alt lucru potrivnic, să te păzeşti şi să-ţi dai toată silinţa să nu cazi în primejdia aceea. Ci rugându-te lui Dumnezeu şi pomenind binecuvântarea sfinţilor, sârguieşte-te fie să mergi împreună cu alţii pe drumul acela primejdios, fie să întrebi în ce chip poţi călători în siguranţă, pe acel drum ori pe altul.

Dacă ai de gând să călătoreşti din vreun motiv cucernic, sau ca să întâlneşti Părinţi sfinţi, şi auzi de tâlhari sau de alte primejdii pe cale, nu porni la drum fără apărare, având îndrăzneală în scopul tău cucernic, ci atât cât îţi stă în putinţă păzeşte-te; ca aşa să fugi fie şi numai de primejdia cugetării înalte de sine. Nu trebuie să se lase cineva de bunăvoie pe sine în ispită, ci numai să rabde cu mulţumire ceea ce îngăduie Dumnezeu. Căci îi găsim şi pe unii dintre Părinţi care, vrând să plece spre a-i cerceta pe alţi sfinţi din adâncul pustiei, auzind de tâlhari sau de alte necazuri, au amânat călătoria. Şi lucrul acesta ne e pildă de smerenie.

Dacă ştii sau auzi mai dinainte că pe acel drum vei da de necaz, întreabă-l pe Avva: «Ce socoteşti că trebuie să fac?» Şi fă orice îţi spune. De ai plecat luând binecuvântare însă ai uitat şi nu i-ai pomenit [de primejdie], iar pe drum îţi aduci aminte că te-a pândit uitarea şi nu i-ai spus, nu e nevoie să te întorci. Însă roagă-te lui Dumnezeu, zicând: «Stăpâne, iartă-mi mie şi trândăviei mele; iar prin binecuvântarea sfântului Tău şi prin bunătatea milostivirii Tale, călăuzeşte-mă după voia Ta, izbăveşte-mă şi mă păzeşte de tot răul şi lucrul viclean»".

5. Din Pateric

1. Ucenicul unui mare Bătrân, fiind războit de curvie, a plecat în lume şi s-a însurat. Bătrânul s-a întristat şi s-a rugat lui Dumnezeu aşa: „Doamne Iisuse Hristoase, nu îngădui să se întineze robul tău". Aşa că atunci când fratele s-a culcat lângă femeie, şi-a dat duhul, fără să se întineze.

2. Γέρων τις ἦν ἐν Θηβαΐδι καθήμενος ἐν σπηλαίῳ καὶ εἶχε μαθητὴν δόκιμον. Ἔθος δὲ ἦν καθ' ἑσπέραν τῷ γέροντι παραινεῖν αὐτῷ τὰ πρὸς ὠφέλειαν καὶ μετὰ τὴν παραίνεσιν ἐποίει εὐχὴν καὶ ἀπέλυεν αὐτὸν κοιμηθῆναι. Συνέβη δέ ποτε κοσμικούς τινας εὐλαβεῖς εἰδότας τὴν πολλὴν τοῦ γέροντος ἄσκησιν παραβαλεῖν αὐτῷ καὶ ποιῆσαι παράκλησιν. Μετὰ δὲ τὸ ἀπελθεῖν αὐτοὺς ἐκάθισε πάλιν ὁ γέρων τῇ ἑσπέρᾳ, κατὰ τὸ ἔθος, νουθετῶν τὸν ἀδελφόν· καὶ ὁμιλῶν αὐτῷ κατηνέχθη εἰς ὕπνον. Ὁ δὲ ἀδελφὸς παρέμενεν, ἕως οὗ ὁ γέρων ἐξυπνισθῇ καὶ ποιήσῃ αὐτῷ εὐχήν. Ἐπὶ πολὺ οὖν καθεζόμενος, μὴ ἐξυπνιζομένου τοῦ γέροντος, ὠχλήθη ὑπὸ τοῦ λογισμοῦ ἀπελθεῖν κοιμηθῆναι ἐκτὸς ἀπολύσεως· καὶ βιασάμενος ἑαυτὸν ἀντέστη τῷ λογισμῷ καὶ ἔμεινε. Πάλιν δὲ ὠχλήθη καὶ οὐκ ἀπῆλθε. Καὶ ὡσαύτως ἕως ἑπτάκις ὀχληθεὶς καὶ ἀντιστὰς ἐκαρτέρησε καὶ οὐκ ἀπῆλθεν.

Ἔπειτα τῆς νυκτὸς ἤδη προκοψάσης διϋπνίσθη ὁ γέρων καὶ ἰδὼν αὐτὸν καθεζόμενον λέγει· Οὐκ ἀνεχώρησας ἕως ἄρτι; Ὁ δὲ εἶπεν· Οὐχί· οὐ γάρ ἀπέλυσάς με, ἀββᾶ. Ἔφη ὁ γέρων· Καὶ διατί οὐκ ἐξύπνισάς με; Ἀπεκρίθη ὁ ἀδελφός· Οὐκ ἐτόλμησά σε νύξαι, ἵνα μὴ σε παραλύσω.

Ἀναστάντες οὖν ἔβαλον τὰ ὀρθρινά. Καὶ μετὰ τὴν σύναξιν ἀπέλυσεν ὁ γέρων τὸν ἀδελφὸν καὶ ἐκάθητο καθ' ἑαυτόν. Γίνεται οὖν ἐν ἐκστάσει καὶ ἰδού τις δείκνυσιν αὐτῷ τόπον ἔνδοξον καὶ θρόνον ὑπέρλαμπρον ἐν αὐτῷ καὶ ἐπάνω τοῦ θρόνου ἑπτὰ στεφάνους ἀστράπτοντας. Ὁ δὲ ἠρώτησε τὸν δεικνύοντα αὐτῷ εἰπών· Τίνος ταῦτα; Καὶ ἀπεκρίθη ἐκεῖνος· Τοῦ μαθητοῦ σου· καὶ τὸν μὲν τόπον καὶ τὸν θρόνον ἐχαρίσατο αὐτῷ ὁ Θεὸς διὰ τὴν ὑπακοὴν αὐτοῦ, τοὺς δὲ ἑπτὰ στεφάνους ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ ἔλαβεν.

Εἰς ἑαυτὸν οὖν ἐπανελθὼν ὁ γέρων καλεῖ τὸν ἀδελφὸν καὶ λέγει αὐτῷ· Εἰπέ μοι, τί ἐποίησας ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ; Ὁ δὲ εἶπε· Συγχώρησόν μοι, ἀββᾶ, ὅτι οὐδὲν ἐποίησα. Ὁ δὲ γέρων, νομίσας ὅτι ταπεινοφρονῶν οὐχ ὁμολογεῖ, εἶπεν αὐτῷ· Οὐ παραχωρῶ σοι, εἰ μὴ εἴπῃς μοι τί ἐποίησας ἢ τί ἐνεθυμήθης ἐν τῇ νυκτὶ ταύτῃ. Ὁ δὲ ἀδελφός, μηδὲν ἑαυτῷ συνειδὼς πεπραχέναι, ἠπόρει εἰπεῖν. Λέγει δὲ τῷ πατρί· Ἀββᾶ, οὐδὲν ἐποίησα, εἰ μὴ μόνον τοῦτο· ὀχληθεὶς γὰρ ὑπὸ τῶν λογισμῶν ἑπτάκις ἀναχωρῆσαι χωρὶς τῆς σῆς ἀπολύσεως οὐκ ἀπῆλθον. Ὁ δὲ γέρων τοῦτο ἀκούσας ἐννόησεν ὅτι, ὁσάκις ἀντεμαχέσατο τῷ λογισμῷ, ἐστεφανώθη ὑπὸ τοῦ Θεοῦ. Καὶ τῷ μὲν ἀδελφῷ οὐδὲν περὶ ὧν εἶδεν ἐλάλησεν, ὠφελείας δὲ χάριν διηγήσατο ταῦτα ἀνδράσι πνευματικοῖς, ἵνα μάθωμεν ὅτι καὶ ὑπὲρ μικρῶν πόνων λαμπροὺς ἡμῖν ὁ Θεὸς στεφάνους χαρίζεται, ἅμα δὲ διδαχθῶμεν σπουδαίως ἐπιζητεῖν τὰς τῶν πατέρων εὐχὰς καὶ τὸ μὴ τολμᾶν ποιεῖν τι ἢ ὅλως χωρίζεσθαι ἀπ' αὐτῶν ἄνευ τῆς αὐτῶν εὐλογίας καὶ παραθέσεως.

---

5 παραβαλεῖν : παρεμβαλεῖν V ‖ 9-11 ὑπὸ — ὠχλήθη om. β ‖ 31 ὅτι om. P

2. Era un Bătrân în Thebaida care şedea în peşteră şi avea un ucenic iscusit. Bătrânul obişnuia ca în fiecare seară să-l sfătuiască pe acesta spre folos. După povaţă, făcea rugăciune şi îl slobozea să se culce. S-a întâmplat odată ca nişte mireni evlavioşi, cunoscând nevoinţa multă a Bătrânului, să-l cerceteze şi să-l mângâie [cu daruri]. După ce au plecat, Bătrânul s-a aşezat seara, după obicei, să-l povăţuiască pe frate şi, în timp ce vorbea, l-a luat somnul. Fratele a rămas aşteptând să se trezească Bătrânul, ca să-i facă rugăciune. A stat aşa multă vreme şi, cum Bătrânul nu se trezea, l-a supărat gândul să se ducă şi să se culce fără să fie slobozit. S-a silit însă pe sine însuşi, împotrivindu-se gândului, şi a rămas. Apoi iarăşi a fost supărat [de gânduri], dar nu a plecat. Şi aşa, ispitit de şapte ori, s-a împotrivit, a stăruit şi nu a plecat.

După ce a trecut bună parte din noapte, Bătrânul s-a trezit. Văzându-l pe ucenic aşezat, i-a zis: „Nu te-ai dus până acum?” Acela răspunse: „Nu, căci nu m-ai slobozit, Avva”. „Şi de ce nu m-ai trezit?” „Nu am îndrăznit să te ating, ca să nu te tulbur”, răspunse fratele.

Apoi s-au ridicat şi au spus rugăciunile utreniei. Iar după slujbă, Bătrânul l-a slobozit pe frate şi a rămas singur. S-a întâmplat atunci să-şi iasă din sine. Şi, iată, cineva îi arată un loc slăvit şi acolo un tron prealuminos, cu şapte cununi strălucitoare deasupra. Bătrânul l-a întrebat pe cel care i le arăta: „Ale cui sunt acestea?” Iar acela a răspuns: „Ale ucenicului tău; locul şi tronul i le-a dăruit Dumnezeu pentru ascultarea lui, iar cele şapte cununi le-a luat în noaptea trecută”.

Venindu-şi în sine, Bătrânul îl cheamă pe frate şi îi zice: „Spune-mi, ce ai făcut în noaptea aceasta?” Iar el răspunse: „Să-mi fie cu iertare, Avva, dar n-am făcut nimic”. Bătrânul, crezând că nu mărturiseşte din smerenie, i-a spus: „Nu te las până ce nu-mi spui ce ai făcut, sau ce ai gândit noaptea trecută”. Iar fratele, neştiind să fi făcut ceva, nu avea ce să spună. Îi zice Părintelui: „Avva, nu am făcut nimic. Afară doar că m-a supărat de şapte ori gândul să plec fără să mă slobozeşti, dar nu m-am dus”. Când a auzit aceasta, Bătrânul a priceput că de câte ori a luptat împotriva gândului a fost încununat de Dumnezeu. Fratelui nu i-a spus nimic despre ce a văzut. Le-a povestit însă bărbaţilor duhovniceşti, pentru folos, ca să aflăm că Dumnezeu ne dăruieşte cununi strălucitoare şi pentru osteneli mici. Asemenea, ca să învăţăm să cerem cu râvnă rugăciunile Părinţilor şi să nu îndrăznim să facem ceva, sau să plecăm de lângă ei, fără binecuvântarea şi îngăduinţa lor.

ϛ΄. Τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ

Ἐν[i)] ὅλῃ δυνάμει σου τίμα τὸν πατέρα σου καὶ μὴ ἀκύρους ποιήσῃς θεσμοὺς τοῦ ἐν Κυρίῳ γεννήσαντός σε· ἐν τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ πονηροὶ δαίμονες οὐδέποτε ἰσχύσουσι κατὰ σοῦ. Γέγραπται· Ὁ τιμῶν πατέρα εὐφρανθήσεται ἐπὶ τέκνοις καὶ ἐν ἡμέρᾳ προσευχῆς αὐτοῦ εἰσακουσθήσεται. Ὁ δοξάζων πατέρα μακροημερεύσει καὶ ἐν ἡμέρᾳ τελευτῆς αὐτοῦ εὑρήσει χάριν. Ἐν λόγῳ καὶ ἔργῳ τίμα τὸν πατέρα σου, ἵνα ἐπέλθῃ σοι εὐλογία παρ᾽ αὐτοῦ. Μὴ δοξάζου ἐν ἀτιμίᾳ πατρός σου· οὐ γάρ ἐστι σοι δόξα πατρὸς ἀτιμία· ἡ γὰρ δόξα ἀνθρώπου ἐκ τιμῆς πατρὸς αὐτοῦ.

Ἐὰν[ii)] καθίσῃς μετὰ μεγάλου γέροντος, μὴ μόνον τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ ἐκδιηγοῦ, ἀλλὰ καὶ τὸν βίον διαμιμοῦ· τοῦτο γάρ σοι ὠφέλιμον. Καὶ μὴ ἐκ τῶν λόγων μόνον ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἔργων δεῖξον τὴν πρὸς αὐτὸν οἰκειότητα.

---

1 Τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ om. V

6. A Sfântului Efrem

Cinsteşte-ţi cu toată puterea Părintele şi nu nesocoti poruncile celui care te-a născut întru Domnul. Căci aşa viclenii diavoli nu te vor birui niciodată. Scris este: *Cel care îl cinsteşte pe tată se va veseli de fii şi în ziua rugăciunii va fi auzit. Cel care îl slăveşte pe tată va avea viaţă lungă şi în ziua săvârşirii lui va găsi har. Cinsteşte pe tatăl tău cu vorba şi cu fapta ca să-ţi vină binecuvântare de la el. Nu te slăvi întru necinstea tatălui tău, căci necinstea tatălui nu îţi este slavă; căci slava omului este din cinstea tatălui său.* Sir.3,5-11.

Dacă şezi laolaltă cu un Bătrân mare, nu te mulţumi numai să povesteşti despre virtuţile lui, ci urmează-i şi viaţa; căci aceasta îţi este de folos. Iar înrudirea cu el arat-o şi cu fapta, nu numai cu vorba.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Μ΄

Ὅτι οὐ δεῖ τινα εὐμετάβατον εἶναι ἢ τῆς μονῆς ἀναχωρεῖν, ἐν ᾗ τελειωθῆναι τῷ Χριστῷ συνετάξατο· οἱ γὰρ πατέρες οὐδὲ τῆς κέλλης εὐχερῶς ἀπανίσταντο, ἐν ᾗ καὶ τὴν τυχοῦσαν εὗρον ὠφέλειαν.

Α΄. Παλλαδίου

Ναθαναὴλ τις καλούμενος ἦν ἐν τῷ τῆς Νιτρίας ὄρει, ὃς τοσαύτην ἔσχε τὴν ὑπομονὴν ἐν τῷ κελλίῳ, ὡς μὴ σαλευθῆναι τῆς προθέσεως ἧς προέθετο ἐν ἑαυτῷ, ἐν οἷς ἦν κατ' ἀρχὰς ἐμπαιχθεὶς ὑπὸ τοῦ δαίμονος. Ἐν γὰρ τῷ κελλίῳ καθήμενος πρώην ἔδοξεν ἀκηδιᾶν· καὶ ἀναχωρήσας ἐκεῖθεν ἄλλην ἔκτισε κέλλαν, ἀπελθὼν πλησιέστερον κώμης. Καὶ ἐν τῷ οἰκεῖν ἐν αὐτῇ, μετὰ τρεῖς ἢ τέσσαρας μῆνας, ἀκούει ψόφους ἔξωθεν ἐν νυκτὶ παρά τινος κατέχοντος ταυρέαν, ὥσπερ οἱ δήμιοι, καὶ σχῆμα ἔχοντος στρατιώτου ῥακοδυτοῦντος καὶ κτύπους ἐργαζομένου τῇ ταυρέᾳ. Πρὸς ὃν ἀχθόμενος ὁ μακάριος ἔφη Ναθαναήλ· Τίς εἶ σὺ ὁ ταῦτα δρῶν ἐν τῇ ἐμῇ ξενίᾳ; Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο· Ἐγώ εἰμι ὁ καὶ τῆς πρώτης κέλλης ἐλάσας σε καὶ νῦν ἦλθον ἐκ ταύτης φυγαδεῦσαί σε.

Ἐγνωκὼς οὖν ὁ μακάριος ὅτι ἐνεπαίχθη ὑπὸ τοῦ δαίμονος ὑποστρέφει αὖθις ἐπὶ τὴν πρώτην κέλλαν. Καὶ πληρώσας ἐν αὐτῇ τριάκοντα ἑπτὰ ἔτη οὐχ ὑπερέβη τὸν βατῆρα φιλονεικήσας τῷ δαίμονι, ὃς τοιαῦτα αὐτῷ ἐνεδείξατο, ἵνα αὐτὸν ἀναγκάσῃ ἐκ τῆς κέλλης ἐξελθεῖν, ὅσα οὐκ ἔστιν οὐδὲ διηγήσασθαι. Ὁ δὲ ἀντέστη αὐτῷ μέχρι τέλους καὶ ἐν αὐτῇ ἐκοιμήθη.

Β΄. Τοῦ αὐτοῦ

Ὤχλησάν ποτε τῷ μεγάλῳ Μακαρίῳ τῷ Ἀλεξανδρεῖ λογισμοὶ κενοδοξίας πειρώμενοι τοῦτον ἐκβαλεῖν τῆς κέλλης, ὑποτιθέμενοι οἰκονομίας χάριν καταλαμβάνειν τὴν Ῥώμην, ὡς ἐπὶ προφάσει δῆθεν εὐεργεσίας τῶν ἐκεῖ ἀρρωστούντων· ἄκρως γὰρ κατὰ τῶν πνευμάτων εἰς αὐτὸν ἐνήργει ἡ χάρις τοῦ Κυρίου. Καὶ ὡς ἐπὶ πολὺ ὀχλούντων οὐχ ὑπήκουε, σφοδροτέρως αὐτῷ προσπελάσαντες τοῦ-

---

1-4 Titulus ὅτι — ὠφέλειαν om. V ‖ 3 Χριστῷ : Θεῷ β ‖ 4 καὶ — ὠφέλειαν al.m. Q ‖ add. οὐ ante τὴν τυχοῦσαν Q Ed ‖ 5 Παλλαδίου om. V ‖ 6 ἦν om. α ‖ 7 κελλίῳ : κοινοβίῳ V ‖ add. αὐτὸν post σαλευθῆναι V ‖ ἧς om. V ‖ 8 ἦν om. M ‖ 10 ἐν (2) om. V ‖ 19 add. αὐτὸν ante ἐξελθεῖν V ‖ 21 Τοῦ αὐτοῦ om. V β ‖ 22 Μακαρίῳ : μακαρίτῃ V ‖ 25 ἐνήργει : ἐχορήγει V

TEMA 40

Nu trebuie să-şi schimbe cineva lesne locul, sau să plece din mănăstirea în care I-a făgăduit lui Hristos că se va săvârşi. Părinţii nu ieşeau cu uşurinţă nici din chilie, în care au şi găsit folos.

1. A lui Paladie

Era odată în muntele Nitriei un părinte, Natanail, care a avut atâta răbdare în chilie, încât nu s-a clintit din hotărârea pe care o luase la începutul [nevoinţei sale], după ce fusese batjocorit de către diavol. Căci în vreme ce şedea mai demult în chilie, a simţit că e cuprins de akedie; şi plecând de acolo, şi-a zidit altă chilie, mai aproape de sat. Într-o noapte, după vreo trei-patru luni de stat în ea, auzi nişte zgomote afară, făcute de cineva cu înfăţişarea unui soldat zdrenţuros, care ţinea un bici – precum călăii – şi pocnea din el. Stânjenit, fericitul Natanail îi zise: „Cine eşti tu, de faci asta în casa mea?” Iar acela răspunse: „Eu sunt cel care te-a izgonit din prima chilie şi acum am venit să te alung şi de aici”.

Înţelegând fericitul că a fost batjocorit de diavol, s-a întors numaidecât în prima chilie. Şi a împlinit acolo treizeci şi şapte de ani, fără să păşească vreodată dincolo de prag, înfruntându-l astfel pe diavol, cu toate că nici de povestit nu-i cu putinţă câte i-a făcut acela ca să-l silească să iasă din chilie. Natanail, însă, i s-a împotrivit până la capăt şi acolo a şi adormit.

2. A aceluiaşi

Odată l-au supărat pe marele Macarie Alexandrinul gânduri de slavă deşartă, încercând să-l scoată din chilie. Îl îndemnau să facă pogorământ şi să se ducă la Roma, sub pretextul, chipurile, binefacerii către bolnavii de acolo; căci harul Domnului lucra cu putere în el, împotriva duhurilor necurate. Fiind supărat multă vreme de gânduri şi neascultându-le, ele i-au venit împotrivă cu mai multă putere, încercând să-l izgonească de acolo. Atunci Sfântul s-a

τον ἐξήλαυνον. Πεσὼν οὖν ἐπὶ τὴν φλιὰν τῆς ἑαυτοῦ κέλλης ὁ ἅγιος καὶ τοὺς πόδας ἐκτείνας ἀφῆκεν ἐπὶ τὰ ἔξω λέγων τοῖς τῆς κενοδοξίας δαίμοσιν· Ἕλκετέ με σύραντες, δαίμονες, ἐὰν δύνασθε· ἐγὼ γὰρ τοῖς ἐμοῖς ποσὶν ἀλλαχοῦ οὐκ ἀπέρχομαι. Εἰ οὖν δύνασθέ με οὕτως ἀπενεγκεῖν ὅπου λέγετε, ἀπελεύσομαι· διομνύμενος αὐτοῖς, ὅτι οὕτως ἔσομαι κείμενος ἕως ἑσπέρας, ἐὰν μή με σαλεύσητε, οὐ μὴ ὑμῖν ὑπακούσω. Καὶ μείνας ἀσάλευτος ἀνέστη λοιπὸν ἑσπέρας οὔσης βαθείας.

Νυκτὸς δὲ πάλιν ἐπιγενομένης σφοδροτέρως ἠνώχλουν. Ἀναστὰς οὖν ὁ ἅγιος, λαβὼν σπυρίδα ὡς δύο μοδίων, ψάμμου ταύτην ἐπλήρωσε καὶ τεθεικὼς ἐπὶ τὸν ἑαυτοῦ ὦμον διεκίνει τὴν ἔρημον. Τούτῳ συνήντησε Θεοσέβιος ὁ κοσμήτωρ Ἀντιοχεὺς καὶ λέγει αὐτῷ· Τί βαστάζεις, ἀββᾶ; Παραχώρησον ἐμοὶ τοῦ φορτίου καὶ μὴ σκύλλου αὐτός. Ὁ δὲ ἔλεγε· Σκύλλω τὸν σκύλαντά με· ἄνετος γὰρ ὢν ἀποδημίας μοι ὑποβάλλει. Καὶ ἐπὶ πολὺ διακινήσας οὕτως εἰσῆλθεν εἰς τὴν κέλλαν συντρίψας τὸ σῶμα.

Γ΄. Τοῦ αὐτοῦ

Ἐν ἀκηδίᾳ σφόδρα διάγων προσῆλθόν ποτε τῷ ἁγίῳ Μάρκῳ καὶ εἶπον αὐτῷ· Ἀββᾶ Μάρκε, τί ποιήσω, ὅτι θλίβουσί με οἱ λογισμοὶ λέγοντές μοι, ὅτι οὐδὲν ποιεῖς, ἄπελθε ἐντεῦθεν; Ἀποκρίνεταί μοι ὁ ἁγιώτατος Μάρκος· Εἶπον σὺ τοῖς λογισμοῖς, ὅτι διὰ τὸν Χριστὸν τοὺς τοίχους τηρῶ.

Δ΄. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Εὐθυμίου

Ἐν τῇ λαύρᾳ τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου δύο τινὲς τῶν ἀδελφῶν, Μάρων τε καὶ Κλημάτιος, πρὸς τὸ τραχὺ τῆς κατὰ τὴν λαύραν ἀγωγῆς καὶ διαίτης ἀπαγορεύσαντες, συνθήκας ἔθεντο πρὸς ἀλλήλους λαθραίως ἐκεῖθεν ἐκφυγεῖν καὶ ὑπὸ νύκτα κλέψαι τὴν ἀναχώρησιν. Ταῦτα οἱ μὲν ἐκοινολογοῦντο καὶ καθ' ἑαυτοὺς διεσκέπτοντο, ἀλλ' ὁ ἀνακαλύπτων βαθέα καὶ τοῖς ἀνακειμένοις αὐτῷ διὰ Ἡσαΐου φάσκων, ὅτι οὐκ ἔσται σοι ἔτι ὁ ἥλιος εἰς φῶς ἡμέρας, οὐδὲ ἀνατολὴ σελήνης φωτιεῖ σοι τὴν νύκτα, ἀλλ' ἔσται σοι Κύριος φῶς αἰώνιον, αὐτὸς ἔκδηλον καὶ τοῦτο ποιεῖ τῷ οἰκείῳ θεράποντι. Ποιεῖ δὲ οὕτως.

Ἡσυχάζοντι γάρ ποτε τῷ μεγάλῳ τούτῳ καὶ θαυμαστῷ Εὐθυμίῳ ἐῴκει Μάρωνί τε καὶ Κληματίῳ χαλινὸν ἐμβαλεῖν ὁ πονηρὸς καθάπερ ὑπ' ὀφθαλμοῖς τῷ ἁγίῳ παρισταμένοις καὶ εἰς παγίδα τούτους ἕλκειν χαλεπωτάτην. Ὁ

5 μή με : μήτε P ‖ 7 ἐπιγενομένης : ἐπικειμένης (al.m.) M ‖ 19 Ἐν — Εὐθυμίου om. V ‖ 20 μεγάλου : ἁγίου P

aruncat pe pragul chiliei şi şi-a întins picioarele în afară, zicându-le dracilor slavei deşarte: „Trageţi-mă târâş dracilor, dacă puteţi; eu pe picioarele mele altundeva nu merg. De puteţi să mă duceţi aşa unde ziceţi, voi merge". Şi le spunea cu jurământ: „Am să rămân întins până deseară. Dacă nu mă clintiţi, nu vă voi asculta". Rămânând neclintit, seara târziu s-a ridicat.

Când a venit iarăşi noaptea, [gândurile] îl supărau mai tare. Ridicându-se, Sfântul a luat un coş cam de două baniţe[57], l-a umplut cu nisip şi, punându-l pe umăr, a pornit prin pustie. L-a întâlnit atunci nobilul Teosebie, din Antiohia, care i-a zis: „Ce cari Părinte? Dă-mi mie povara şi nu te mai chinui tu". Iar el spunea: „Îl chinui pe cel care mă chinuieşte; că dacă stau în tihnă, îmi strecoară gânduri de ducă". A cutreierat deci multă vreme, iar apoi, după ce şi-a zdrobit astfel trupul, a intrat în chilie.

3. A aceluiaşi

Trecând odată printr-o cumplită akedie, m-am dus la Sfântul Marcu şi i-am zis: „Avva Marcu, ce să fac, căci mă necăjesc gândurile, spunându-mi: «Nimic nu faci; pleacă de aici!»". Şi preasfântul Marcu mi-a răspuns: „Spune şi tu gândurilor: «Păzesc pereţii pentru Hristos»".

4. Din Viaţa Sfântului Eftimie

Doi dintre fraţii lavrei marelui Eftimie, Maron şi Climatie, împovăraţi de asprimea vieţuirii şi a hranei din mănăstire, se învoiră între ei să fugă pe furiş, plecând în taină noaptea de acolo. Şi cum gândeau şi se sfătuiau aşa, Cel care descoperă adâncurile şi le grăieşte prin Isaia celor afierosiţi Lui: *Nu vei mai avea soarele ca lumină în timpul zilei şi noaptea strălucirea lunii nu
te va mai lumina; ci Domnul va fi pentru tine lumină veşnică*, Acela a vădit Is.60,19.
slujitorului Său şi acest sfat. Şi iată în ce chip:

Odată, când marele şi minunatul Eftimie se liniştea, i s-a părut că vede, ca şi cum s-ar fi petrecut înaintea ochilor lui, cum diavolul le pune căpăstru lui Maron şi lui Climatie, târându-i într-o cursă cumplită. A priceput deîndată urzeala şi, chemându-i pe cei doi fraţi, a început să-i sfătuiască, să-i povă-

[57] μόδιος (din lat. modius) – unitate de măsură cu o întrebuinţare variată, folosită în Bizanţ atât pentru cereale, cât şi pentru suprafeţe de pământ. În cazul cerealelor, se pot distinge cel puţin trei măsuri cu acest nume, ale căror valori sunt cuprinse între 17 şi 27 litri (*Dict. Byz.*, p.1388).

δὲ συμβαλὼν εὐθὺς τὴν ἐπιβουλὴν μετακαλεῖται τοὺς ἀδελφοὺς Μάρωνα καὶ Κλημάτιον παραινῶν αὐτοῖς, νουθετῶν, παρακαλῶν, διδάσκων, διαλεγόμενος, μακροὺς περὶ ὑπομονῆς ἀποτείνων λόγους, καὶ ὅτι πολλῆς πανταχοῦ φυλακῆς χρεία καὶ ἀσφαλείας· εἶτα καὶ τὸν Ἀδὰμ αὐτοῖς ὑπόδειγμα παράγων καὶ τὸν Ἰώβ, τὸν μὲν ἐν παραδείσῳ τὴν ἐντολὴν ἀθετήσαντα, τὸν δὲ καὶ πᾶν εἶδος ἀρετῆς ἐπὶ κοπρίας ἐπιδειξάμενον· οὐδὲ αὐτὰ παραλείπων, ὅτι δεῖ τὸν μοναχὸν ἀπαράδεκτον εἶναι τῶν ἐκ τοῦ πονηροῦ λογισμῶν, κἂν λύπην ἐκεῖνος, κἂν μῖσος, κἂν ἀκηδίαν, κἂν ἑτέρωθι μετάβασιν ὑποβάλοι, μηδὲ τὴν ἀρχὴν αὐτῷ μηδ' ὅλως τὴν διάνοιαν ἀνιέναι, ἀλλὰ διακρούεσθαι ταῦτα καὶ ἀπωθεῖσθαι πάσῃ χειρί, μήποτε λάθῃ διὰ μεθοδείας ὑποσκελίσας ἡμᾶς καὶ πτῶμα ῥίψας δακρύων ἄξιον. Εἰ δέ τις ἐνταῦθα τυχὸν ἀρετὴν ἀσκῆσαι μὴ δύναται, μὴ νομιζέτω ἀλλαχοῦ μεταβὰς ῥᾷον κατορθῶσαι τὸ σπουδαζόμενον· οὐ γὰρ παρὰ τὴν τοῦ τόπου φύσιν, ἀλλὰ παρὰ τὴν οἰκείαν ἡμῶν προαίρεσιν, ἡ τοῦ ἀγαθοῦ ἐργασία. Τοὐναντίον μὲν οὖν καὶ σφαλερὸν τοῦτο τοῖς μοναχοῖς καὶ ἀτόνους αὐτοὺς καὶ ἀρετῶν ἀκάρπους ποιεῖν δυνάμενον, ἐπεὶ μηδὲ φυτὸν οἷόν τε καρποφορεῖν συνεχῶς μεταφυτευόμενον.

Πρὸς πλείονα δὲ τῶν εἰρημένων πίστιν καί τινων γερόντων αὐτοῖς Αἰγυπτίων ἐπεξῄει βίους. Ἔλεγεν οὖν, ὡς ἦν τις ἀδελφὸς ἐν Αἰγύπτῳ ἐν κοινοβίῳ τινὶ καθήμενος, ὃς συνεχῶς εἰς θυμὸν ἐκφερόμενος ἠγριοῦτο καὶ ἐταράττετο καὶ πικρίας τὸ στόμα καὶ ὀργῆς ἐπίμπλατο. Λαβοῦσα δέ τις αὐτὸν μεταμέλεια, ὡς εἴη διὰ τοῦ θυμοῦ τοῦδε καὶ τῆς πρὸς τὴν ταραχὴν εὐκολίας ἑαυτῷ πολεμῶν καὶ εἴ πού τι καὶ καλὸν ἤδη φθάσας ἐκτήσατο καὶ τοῦτο προσαπολλύς, πείθει τοῦ κοινοβίου ἀναχωρῆσαι καὶ μόνον δὴ καὶ καθ' ἑαυτὸν ἡσύχως διαβιῶναι, ἅτε πολλὰ τῆς ἐρημίας πρὸς γαλήνην αὐτῷ καὶ ἀταραξίαν συνάρασθαι δυναμένης. Ὤετο γὰρ ὡς ἄρα μηδενὸς ὑπόντος, πρὸς ὃν καὶ θυμωθείη καὶ καθ' οὗ ἂν τῇ ὀργῇ χρήσαιτο, σβεσθήσεται πάντως ἠρέμα τὸ δεινὸν ἐκεῖνο καὶ ὀξύτατα ἀναπτόμενον τοῦ θυμοῦ πῦρ καὶ τὸ λοιπὸν ἥμερος αὐτὸς ἔσται καὶ γαλήνης πάσης καὶ ἠρεμίας μεστός.

Ταῦτα λογισάμενον ἐκεῖνον, τὸ ἑξῆς ἀποστάντα τοῦ κοινοβίου μόνον ἐφ' ἡσυχίᾳ διάγειν. Καί ποτε κατὰ χρείαν τινὰ τὸ ποτήριον ὑποπλήσαντα ὕδατος καί τι μικρὸν αὐτὸ πρὸς τῷ ἐδάφει θελήσαντα καταθεῖναι, τέχνῃ τινὶ τοῦ πονηροῦ τοῦτο περιστραφῆναι· ὅπερ οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δὶς ἐφεξῆς καὶ τρὶς γεγονός, θυμωθῆναί τε τὸν ἀδελφὸν καὶ ἥττω τῆς τοῦ θυμοῦ ῥύμης γενόμενον, ὡς εἶχεν εὐθὺς εἰς γῆν κατενεγκεῖν τὸ ποτήριον καὶ τοῦτο συντρῖψαι· καὶ οὕτω πολλῷ μείζονα τῷ ἐχθρῷ πάντως καὶ θερμότερον ὀφλῆσαι τὸν γέλωτα.

4 ὑπόδειγμα : παράδειγμα α ‖ 15 ἀρετῶν om. V ‖ 29 τὸ : τῇ P ‖ 32 ἀλλὰ om. V

ţuiască, să-i încurajeze, să-i înveţe, să stea de vorbă cu ei, grăindu-le îndelung despre răbdare şi despre faptul că pretutindeni e nevoie de multă luare aminte şi pază. Apoi i-a adus pildă pe Adam şi pe Iov; primul, în rai fiind, a nesocotit porunca lui Dumnezeu, în vreme ce Iov, pe mormanul de gunoi, a arătat toate virtuţile. Nu a uitat să le spună nici acestea: „Monahul nu trebuie să primească nici un gând al celui viclean, fie că acela strecoară în minte întristare, ură, akedie, sau mutarea în alt loc. Să nu îi îngăduim diavolului să pună început şi să nu ne întoarcem nicidecum cugetul spre gânduri, ci să scăpăm de ele, izgonindu-le cu toată puterea; ca nu cumva cel viclean să ne pună piedică într-ascuns, prin vreo uneltire, şi să ne pricinuiască o cădere vrednică de plâns. Dacă se întâmplă ca cineva să nu poată lucra aici virtutea, să nu creadă că va reuşi să dobândească mai lesne lucrul dorit, mutându-se altundeva. Lucrarea binelui nu ţine de felul locului, ci de hotărârea noastră. Ba chiar dimpotrivă, strămutarea în alt loc este primejdioasă pentru monahi şi poate să-i facă lipsiţi de vigoare şi neroditori întru virtuţi, după cum un răsad, mutat dintr-o parte într-alta, nu poate să rodească".

Spre mai deplină încredinţare de cele spuse, le-a povestit şi vieţile unor Bătrâni egipteni. Zicea că într-o chinovie din Egipt era un frate, care se aprindea mereu de mânie, se sălbăticea, se tulbura şi avea gura plină de urgie şi fiere. Însă odată a fost cuprins de oarece căinţă, [gândind] că prin mânie şi prin uşurinţa cu care se tulbură se războieşte pe sine însuşi, iar dacă ajunsese cumva să dobândească vreun bine, şi pe acesta îl pierde. Astfel căinţa l-a convins să plece din obşte ca să vieţuiască singur, în isihie – că multe poate pustia spre dobândirea blândeţii şi netulburării –. Credea că, dacă nu va fi nimeni pe care să se mânie şi împotriva căruia să-şi verse furia, fără doar şi poate, focul acela cumplit al mâniei, ce se aprindea atât de năprasnic, se va stinge încetul cu încetul; şi aşa va ajunge blajin, plin de toată pacea şi blândeţea.

Cugetând el aşa, a plecat din chinovie ca să vieţuiască singur în isihie. Odată i s-a întâmplat să umple o cană cu apă pentru o trebuinţă şi, vrând să o lase puţin jos pe podea, prin uneltirea celui viclean, cana s-a răsturnat. Lucrul acesta s-a petrecut nu o dată, ci de două, trei ori. Fratele s-a înfuriat şi, biruit de tăria mâniei, a zvârlit cana la pământ şi a sfărâmat-o. Şi aşa i-a stârnit vrăjmaşului un râs cu mult mai straşnic şi mai înfocat.

Πρὸς ταῦτα γελᾷ μὲν ὁ Κλημάτιος διαθερμανθεὶς τὴν ψυχὴν τῷ ἀστείῳ τοῦ διηγήματος. Προσχὼν δὲ ὁ θεῖος Εὐθύμιος, ἤ που, φησίν, ὑπό τινος, ἀδελφέ, καὶ σὺ πονηροῦ κεκίνησαι δαίμονος, ὅτι καὶ γελᾷς ἀναισχύντως οὕτω καὶ ἰταμῶς. Δέον ὀδύρεσθαι καὶ θρηνεῖν τὴν ἐκεῖθεν παράκλησιν ἐκδεχόμενον, εἴπερ ἀληθής ἐστιν ὁ τότε δικάσων ἡμῖν, μακαρίους μὲν τοὺς νῦν πενθοῦντας ἀποκαλῶν, ὅτι αὐτοί, φησί, παρακληθήσονται, ἀθλίους δὲ τοὺς γελῶντας καὶ ἑαυτοῖς μὴ προσέχοντας. Ἄλλως τε δὲ καὶ ἀπαιδευσία σαφὴς τὸ τὸν μοναχὸν πέρα τοῦ μετρίου λαλεῖν ἢ πρὸς ὁτιοῦν κινεῖσθαι, εἴτε μὴν καὶ παρρησιάζεσθαι· μητέρα γὰρ οἱ πατέρες τὴν παρρησίαν πάντων ἀτεχνῶς τῶν παθῶν ὀνομάζουσι.

Ταῦτα ὁ μὲν ἐπιτιμήσας τῷ Κληματίῳ εἰς τὸ ἐνδότερον εἰσῆλθε κελλίον, τὸν δὲ ἡ δίκη παρὰ πόδας μετῄει καὶ πρηνὴς ἐπὶ γῆς πεσὼν κλόνῳ τε ἐδονεῖτο καὶ φρίκῃ συνείχετο. Δομετιανὸς οὖν κείμενον οὕτως ἰδὼν τὸν Κλημάτιον καὶ ἅμα μὲν τὸ πρᾷον, ἅμα δὲ καὶ τὸ αὐστηρὸν Εὐθυμίου θαυμάσας, ὅπως ἄριστα κεκραμμένα παρ' αὐτῷ ἦν, ἅμα δὲ καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ πάθους οἰκτείρας συνάγει τινὰς τῶν πατέρων ὑπὲρ αὐτοῦ πρεσβείαν ποιησομένους καὶ τούτους εἰσάγει σὺν τῷ Μάρωνι πρὸς Εὐθύμιον. Ὁ δὲ καὶ οἴκοθεν εὐΐλατος ὢν καὶ τὴν ἐκείνων πρεσβείαν οὐκ ἀτιμάζων ἐφίσταται σὺν αὐτοῖς κειμένῳ τῷ Κληματίῳ καὶ τήν τε φρίκην σβέννυσιν αὐτῷ τῷ τοῦ σταυροῦ σημείῳ· καὶ τὸν κλόνον εὐθὺς ἵστησι καὶ τὴν ἀπαλλαγὴν τοῦ πάθους ἐντελῆ παρέχει, πρόσεχε σεαυτῷ λοιπόν, ἐπειπών, καὶ μὴ περιφρόνει πατέρων διδασκαλίας μηδὲ ὑποθήκας, ἀλλὰ γενοῦ ὀφθαλμὸς ὅλος, οἷα περὶ τῶν Χερουβὶμ ἠκούσαμεν, πάντοθεν περισκοπῶν ἑαυτὸν ὡς ἐν μέσῳ παγίδων ἀεὶ διαβαίνοντα. Τοιαῦτα τῷ Κληματίῳ παραινέσας καὶ ὑποθεὶς καὶ τῷ κατ' αὐτὸν ὑποδείγματι τοὺς ἄλλους ἀσφαλισάμενος ἐν εἰρήνῃ ἀπολύει τὸν ἄνδρα.

Ε'. Ἐν τῷ βίῳ τῆς ἁγίας Συγκλητικῆς

Ἔλεγεν ἡ μακαρία Συγκλητική, ὅτι ἐν κοινοβίῳ τυγχάνων μὴ μεταλλάξῃς τὸν τόπον· βλαβήσῃ γὰρ μεγάλως. Ὥσπερ γὰρ ὄρνις ἐξισταμένη τῶν ᾠῶν οὔρια ταῦτα καὶ ἄγονα ἀποτελεῖ, οὕτω παρθένος ἢ μοναχὸς ψύγεται καὶ νεκροῦται τῆς πίστεως τόπον ἐκ τόπου μεταβαίνων.

---

4 Δέον ὀδύρεσθαι : Ὀδύρεσθαι σὲ δεῖ M ‖ θρηνεῖν : ὀδυνᾶν Ed ‖ 5 εἴπερ : ἤπου Ed ‖ 18 οὐκ ἀτιμάζων : μὴ παραβλεψάμενος V ‖ 23 διαβαίνοντα : διαμένοντα M ‖ 26 Ἐν — Συγκλητικῆς om. V ‖ 29 ἀποτελεῖ : ἐπιτελεῖ Q Ed

Auzind acestea Climatie râse, cu sufletul desfătat de hazul povestirii. Însă dumnezeiescul Eftimie îl privi cu luare aminte şi îi spuse: „Nu cumva, frate, te mână şi pe tine vreun drac viclean, de râzi aşa obraznic şi neruşinat? Căci s-ar cuveni să te jeleşti şi să te tânguieşti aşteptând mângâierea dumnezeiască, de vreme ce are dreptate Acela care ne va judeca pe noi cândva, numindu-i fericiţi pe cei ce plâng acum, pentru că ei se vor mângâia, şi ne- *cf.Mt.5,4.*
norociţi pe cei ce râd şi nu iau aminte la ei înşişi. De altfel este semn vădit *cf.Lc.6,25.*
de necuviinţă ca monahul să întreacă măsura, când vorbeşte sau face ceva, şi mai ales să aibă îndrăzneală. Căci Părinţii numesc îndrăzneala de-a dreptul maică a tuturor patimilor".

Mustrându-l astfel pe Climatie, Eftimie a intrat în odaia lăuntrică a chiliei sale, iar pe acela l-a ajuns îndată judecata dumnezeiască şi a căzut cu faţa la pământ, zguduit tot de tremur şi cuprins de friguri. Dometian, văzându-l pe Climatie întins astfel pe jos şi minunându-se deopotrivă de blândeţea şi de asprimea lui Eftimie – cât de bine le împletea pe amândouă –, milostivindu-se în acelaşi timp şi de frate pentru pătimirea lui, i-a adunat pe câţiva dintre Părinţi, spre a mijloci pentru acesta, şi s-au dus împreună cu Maron la Eftimie. Iar acela, milostiv din fire, nu le-a nesocotit rugămintea, ci a mers cu ei la Climatie, care zăcea la pământ. Şi cu semnul crucii i-a potolit frigurile şi i-a stăvilit îndată tremurul, dăruindu-i izbăvire desăvârşită de pătimire. Apoi i-a spus: „De acum înainte ia aminte la tine însuţi şi nu nesocoti învăţăturile şi poveţele părinţilor, ci fii numai ochi, precum am auzit despre Heruvimi, *cf.Iz.1,18.*
cercetându-te din toate părţile, ca unul care păşeşte neîncetat printre curse". Şi aşa, după ce l-a sfătuit şi îndrumat pe Climatie, întărindu-i şi pe ceilalţi prin pilda lui, l-a slobozit în pace.

5. Din Viaţa Sfintei Singlitichia

Spunea fericita Singlitichia: „De vieţuieşti în obşte, să nu-ţi schimbi locul, că mult te vei vătăma. Precum pasărea care se ridică de pe ouă le face clocite şi fără rod, tot astfel monahia[58] sau monahul se răcesc şi se omoară întru credinţă, dacă se mută dintr-un loc în altul".

---

[58] *Litt.* „fecioara".

ϛ΄. Ἐν τῷ βίῳ τῆς ὁσίας Θεοδώρας

Τῆς μονῆς, ἐν ᾗ ἡ ἁγία Θεοδώρα ἠσκεῖτο ὡς ἀνὴρ φαινομένη, εἰς ἔνδειάν ποτε σίτου καταστάσης, κελεύεται παρὰ τοῦ προεστῶτος ἡ μακαρία τὰς καμήλους λαβοῦσα πρὸς τὴν πόλιν ἀφικέσθαι καὶ σῖτον αὐτοῖς πρίασθαι. Ἐπετέτραπτο δὲ αὐτῇ καὶ τοῦτο· ὡς εἴ γε ἀδύνατον αὐτῇ γένοιτο πρὸ τῆς ἑσπέρας ἐπανελθεῖν, καταλύσειν ἐν τῷ τοῦ Ἐνάτου φροντιστηρίῳ κἀκεῖσε τὰς καμήλους διαναπαῦσαι.

Ἐπανιοῦσα τοιγαροῦν ἐκ τῆς πόλεως, ἐπείπερ ἤδη πρὸς δυσμὰς ἑώρα τὸν ἥλιον, τῇ τοῦ Ἐνάτου κατὰ τὸ ἐπίταγμα μονῇ προσφοιτᾷ, δοθῆναί τε τόπον αὐτῇ καὶ ταῖς καμήλοις πρὸς ἀνάπαυσιν ᾔτει. Οὗ καὶ γενομένου, πρὸς τοῖς ποσὶν αὕτη τῶν καμήλων διανεπαύετο.

Ἐντεῦθεν ὁ πονηρὸς νεάνιδά τινα τότε, τῶν μοναχῶν τινι συγγενείας λόγῳ συνδιατρίβουσαν, πρὸς οἶστρον ἀνερεθίζει λαγνείας, ἣ καὶ ἄνδρα εἶναι τὴν μακαρίαν, ἐξ ὧν ἑώρα, λογισαμένη πρὸς τὸ ταύτῃ συγκαθευδῆσαι προσεκαλεῖτο, αἰδῶ πᾶσαν ἀποθεμένη καὶ προσώπου καὶ ψυχῆς. Ὡς δὲ καὶ ἀνήκοον ἑώρα πρὸς τοῦτο καὶ προτιμῶσαν μᾶλλον τὴν ἐπὶ ψιλῷ τῷ ἐδάφει καὶ ταῖς καμήλοις κατάκλισιν, ἐκείνη τὸν οἶστρον κατασβέσαι μὴ δυναμένη ἐκδίδωσιν ἑαυτὴν ἑνὶ τῶν ἐκεῖσε προσκαθευδόντων, ὁδίτῃ καὶ αὐτῷ ὄντι καὶ ἐκ παρόδου τῇ μονῇ καταλύσαντι.

Τοῦ τοίνυν τὴν ἀνομίαν ἐργασαμένου, ἅμα πρωῒ τῆς μονῆς ἐκχωρήσαντος καὶ τῆς ὁσίας πρὸς τὴν οἰκείαν ἀνασωθείσης μονήν, ἡ τοῦ χρόνου παράτασις αἰρομένην ἤδη πρὸς ὄγκον τὴν γαστέρα τῆς κόρης ἐδείκνυ. Καὶ ὅθεν τοῦτο παρὰ τῶν συγγενῶν εἰπεῖν ἀνακρινομένη, τὸν μοναχὸν εἶπε Θεόδωρον τὸν τῆς τοῦ Ὀκτωκαιδεκάτου μονῆς αὐτῇ συμφθαρῆναι. Πιστεύουσιν αὐτίκα τοῖς λεχθεῖσιν οἱ μοναχοί· ὁ γὰρ τῇ μακαρίᾳ τοὺς πειρασμοὺς συσκευάζων ἐχθρὸς καὶ τὴν κόρην τοῦτο λέγειν ἐδίδασκε κἀκείνους πιστεύειν. Εἶτα τῇ μονῇ προσελθόντες, ἐν ᾗ ἡ ἁγία ἠσκεῖτο, σὺν βοῇ καὶ θορύβῳ, Θεόδωρος, ἔλεγον, ὁ ὑφ' ὑμᾶς τελῶν μοναχός, τὸ τοιόνδε μύσος πράττειν οὐκ ἔφριξεν. Εἰς ἐρώτησιν οὖν ἐλθοῦσα παρὰ τοῦ ἡγουμένου, εἰ κατῆρξεν οὕτω βδελυρᾶς πράξεως, αὕτη πρᾶγμα μὴ ἔχειν εἶπε πρὸς αὐτὸν ἐνοχῆς ἄξιον. Ἐκεῖνοι μὲν οὖν τότε πρὸς τὴν ἰδίαν μονὴν ἐπανέστρεφον. Ὡς δὲ καὶ τὸ βρέφος τεχθὲν ἤδη προῆλθεν εἰς φῶς, ἀράμενοι τοῦτο κατὰ μέσην ἔνθα ἡ μακαρία διῆγε τὴν μονὴν ἀπορρίπτουσι.

Τί οὖν τὸ ἐντεῦθεν; Πατὴρ εἶναι πιστεύεται τοῦ νηπίου ἡ Θεοδώρα, σιγῇ τε τὴν κατακρίνουσαν ψῆφον δέχεται καὶ σὺν αὐτῷ τῆς μονῆς ἐξορίζεται. Τιθηνὸς οὖν αὐτὴ γίνεται καὶ οἷα μήτηρ παιδοτροφεῖν ἀναγκάζεται γάλακτι μὲν

1 Ἐν — Θεοδώρας om. V ‖ 11 τινι : τισι *β* ‖ 12 συνδιατρίβουσαν : διατρίβουσαν P ‖ 14 add. τὴν μακαρίαν post ἑώρα V ‖ 15 μᾶλλον om. P ‖ 17 ἐκ παρόδου : ἐν παρόδῳ V ‖ 22-23 λεχθεῖσιν : ῥηθεῖσιν M ‖ 30 μέσην : μέσον *β*

6. Din Viaţa Cuvioasei Teodora

Mănăstirea în care Sfânta Teodora se nevoia în chip de bărbat aflându-se odată în lipsă de grâu, i s-a poruncit fericitei de către întâi-stătător să ia cămilele, să meargă în cetate şi să cumpere grâu pentru Părinţi. Iar dacă nu îi va fi cu putinţă să se întoarcă înainte de căderea serii, i s-a rânduit să tragă la mănăstirea Enaton[59] şi acolo să lase cămilele să se odihnească.

Deci, pe când se întorcea din cetate, văzând că soarele e deja spre apus, s-a dus, după poruncă, la mănăstirea Enaton şi a cerut un loc de odihnă, pentru ea şi pentru cămile. Iar după ce i s-a împlinit rugămintea, s-a aşezat şi ea să se odihnească la picioarele cămilelor.

Acolo diavolul stârni poftă nebunească de desfrânare într-o tânără care stătea în mănăstire, fiind rudă cu unul dintre monahi. Crezând – din câte vedea – că fericita e bărbat, lăsând la o parte orice ruşine de pe chip şi din suflet, o îmbia să se culce cu ea. Văzu, însă, că Teodora nu-i dădea ascultare, ci prefera să se întindă de-a dreptul pe pământ, lângă cămile; şi pentru că nu putea să-şi stingă pofta nebunească, aceea se dădu pe sine unuia din cei care dormeau acolo, un călător care trăsese şi el la mănăstire.

Săvârşind păcatul, acela plecă în zori din mănăstire, iar mai apoi cuvioasa ajunse şi ea la propria mănăstire. Odată cu trecerea timpului începu să se vadă cum pântecele fetei se măreşte. Când fu luată la întrebări de rudele sale, de unde i se trăgea aceasta, ea spuse că monahul Teodor din mănăstirea Oktokaidekaton era cel care o necinstise. Călugării crezură îndată spuselor ei; căci vrăjmaşul, care urzea ispite fericitei, o învăţă pe fecioară ce să spună şi pe aceia să o creadă. Veniră, deci, cu strigăte şi larmă la mănăstirea în care se nevoia Sfânta, zicând: „Monahul vostru Teodor nu s-a cutremurat să făptuiască o asemenea ticăloşie". Când stareţul o întrebă dacă săvârşise aşa faptă spurcată, Teodora răspunse că nu făcuse nimic vrednic de osândă. Atunci călugării se întoarseră la mănăstirea lor, însă când pruncul văzu lumina zilei, îl luară şi îl lepădară în curtea mănăstirii în care vieţuia Sfânta.

Ce s-a întâmplat mai apoi? Teodora, socotită a fi tatăl copilului, primeşte în tăcere hotărârea aceasta osânditoare şi e alungată din mănăstire împreună cu pruncul. Ajunge astfel să-i fie doică şi e silită să-l crească asemenea

[59] "Ενατος („al nouălea") – o sinecdocă pentru „mănăstirea aflată la *a noua* milă", numită aşa fiindcă se găsea la nouă mile de Alexandria. Vezi mai jos şi Octokaidekaton (Ὀκτωκαιδέκατος, „al optspezecelea").

προβάτων αὐτὸ ἀποτρέφουσα, ἔρια δὲ κἀκεῖνα παρὰ τῶν ποιμένων αἰτοῦσα καὶ εἰς χρείαν ἀμφίων ταῦτα τῷ παιδὶ σχεδιάζουσα. Ἀλλὰ τίς ἂν καὶ ψυχὴ παραδέξαιτο βαρυτάτην οὕτω συκοφαντίαν; Ποία δὲ καὶ χεὶρ οὐκ ἂν ἐδυσχέρανε πρὸς ἐπαχθῆ τοιαύτην ὑπηρεσίαν;

Ἔτη γὰρ ἑπτὰ παρετάθησαν ἐν οἷς ἐταλαιπώρει γυναίου φύσις – ὦ Θεοῦ πάντα βλέποντες ὀφθαλμοί – διαβολὴν ματαίαν καταψευσθεῖσα καὶ τῆς μονῆς ἔξω βληθεῖσα, ἵν' ὅπερ αἰσχρὸν ἔπραξε βουλομένη ἑκουσίᾳ πάλιν αἰσχύνῃ κατακαλύψῃ. Οἵᾳ δὲ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ διαίτῃ ἐχρῆτο· τροφὴ μὲν γὰρ ἐκείνῃ τὸ ἐκ τῶν βοτανῶν ὅσον ἄγριον, ποτὸν δὲ τὸ ἐκ τῆς λίμνης ἀμωσγέπως αὐτῇ ἀρυόμενον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον εἴπῃς τὸ τῶν δακρύων, ἃ διηνεκῶς ἀπέρρει τῶν αὐτῆς ὀφθαλμῶν, ὡς καὶ ἐπ' αὐτῇ πληροῦσθαι τὸ τοῦ ψαλμοῦ· Καὶ τὸ πόμα μου μετὰ κλαυθμοῦ ἐκίρνων.

Οὕτως οὖν αὐτῇ τοῦ σώματος τηκομένου καὶ ἀμελῶς ἔχοντος, οἱ μὲν ὄνυχες ἐπιμήκεις ἦσαν καί τισι τῶν ἀγριωτέρων ζῴων μᾶλλον ἁρμόζοντες, αἱ δὲ τρίχες αὐχμηραί τε καὶ λάσιαι καὶ δεινῶς ταῖς νάπαις προσεοικυῖαι, ἡ ὄψις δὲ τῇ ἀμέσῳ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων ἐπιβολῇ ἤδη κατοπτηθεῖσα πρὸς τὸ αἰθιοπικώτερον ἐμελαίνετο, τὰ βλέφαρά τε ἠλλοίωτο τῇ συντόνῳ ἀνάγκῃ τῆς ἀγρυπνίας. Καὶ ὅμως δεινῶν ἐπαγωγῇ τοιαύτῃ παλαίουσα καὶ νιφάσιν οὐκ ἀερίοις μόνον, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐκ τῶν πειρασμῶν βαλλομένη, οὐδὲ πρὸς βραχὺ τῆς μονῆς ἀποστῆναι ἠνέσχετο, ἀλλὰ διέμεινεν οὕτω καλύβην πηξαμένη πρὸς τῷ πυλῶνι καὶ ἡδέως αὐτῷ παραρριπτεῖσθαι, κατὰ τὸν προφήτην, ἀνεχομένη.

Τίς δ' ἂν ἐξείποι καὶ ὅσους πειρασμοὺς αὐτῇ ἑτέρους ἐκεῖ ἐπήγαγεν, κἂν αὐτῆς ὅλως περιγενέσθαι οὐκ ἴσχυσε; Ποτὲ μὲν γὰρ τὸν ἄνδρα αὐτῆς ὁ δόλιος ὑποκρινόμενος ἀπατηλοῖς λόγοις αὐτὴν περιήρχετο καὶ ἐπανελθεῖν πρὸς τὸν ἴδιον οἶκον παρεκάλει, κἂν ἐκείνη τῷ τοῦ σταυροῦ σημείῳ καὶ τῇ εὐχῇ ἄφαντον ἐποίει αὐτόν. Ποτὲ δὲ τὰ θηρία πάντα τὰ τῆς ἐρήμου ἐπιέναι αὐτῇ ἐφάνταζε καὶ πάλιν ἐκείνης εὐχομένης εἰς καπνὸν διελύετο τὰ φαντάσματα. Ἄλλοτε δὲ καὶ ὄχλον ἀνδρῶν αὐτῇ τῷ δοκεῖν ἐπῆγε καὶ πληγὰς αὐτῇ ἀφορήτους δι' ἐκείνων ἐνέτεινεν, ὡς καὶ ἡμιθνῆτα ὑπὸ τῶν πληγῶν ταύτην γενέσθαι. Ἐνίοτε δὲ καὶ ὄψα αὐτῇ παρεδείκνυ παντοῖα καὶ χρυσίου πολλοῦ φαντασίαν, κἂν οὐδενὶ αὐτῆς μαλάξαι τὸ στερρὸν ἴσχυσεν. Ἀλλ' ἀπὸ τούτων τὸ ἄμαχον αὐτῆς ἰδὼν καὶ ἀήττητον, ὁ γῆν καὶ θάλασσαν ἐξαλείφειν καυχώμενος τοῦ πρὸς αὐτὴν πολέμου αἰσχύνην ὀφλήσας ἀποστῆναι διέγνωκε.

7 ὅπερ : ὥσπερ *β* ‖ 10-11 ἃ — ὀφθαλμῶν in marg. (al.m.) Q ‖ 15 αὐχμηραί : αὐστηραί P ‖ 16 ἤδη om. P ‖ 17 add. ἐγκρατείας καὶ ante ἀγρυπνίας R P ‖ 22 add. ὁ πονηρός post ἐπήγαγεν R P ‖ 23 ὅλως : ὅμως P ‖ 26 τὰ τῆς ἐρήμου] des. hic V ‖ 30 πολλοῦ : πολλὴν Q Ed ‖ 33 αἰσχύνην ὀφλήσας om. *β*

unei mame, hrănindu-l cu lapte de la oi, cerşind lână de la păstori ca să îi facă veşminte. Ce suflet ar putea primi o defăimare aşa grea? Cărei mâini nu i-ar fi greu să îndeplinească o slujire aşa împovărătoare?

Trecură astfel şapte ani, în care firea aceasta firavă se chinuia – o, ochi ai lui Dumnezeu care vedeţi totul! – învinuită defăimător şi mincinos, aruncată din mănăstire, ca astfel să acopere cu ruşine de bună voie lucrul josnic[60] pe care îl făcuse cu vrerea ei. Dar, pe lângă toate celelalte, vai, în ce chip se hrănea! Ierburile sălbatice îi erau mâncare, iar băutură, ce putea să scoată din lac, sau mai bine spus lacrimile, care îi curgeau neîncetat din ochi; aşa încât se împlinea şi în privinţa ei cuvântul psalmului: *Băutura mea cu plângere o amestecam.* *Ps.101,10.*

Trupul îi era sleit şi neîngrijit; unghiile lungi, potrivite mai degrabă unor sălbăticiuni, părul îngălat şi stufos, semănând grozav cu un desiş de pădure; chipul i se înnegrise, bătut de săgeţile nemijlocite ale soarelui, ajungând să aibă înfăţişarea unei etiopiene, iar genele i se zbârciseră, din pricina ostenelii neîncetate a privegherii. Şi cu toate că se lupta din greu, cu o asemenea vieţuire, bătută nu numai de viforul văzduhului dar şi de al ispitelor, nu şi-a îngăduit câtuşi de puţin să se îndepărteze de mănăstire; ci îşi încropise o cocioabă în faţa porţilor, unde răbda cu bucurie să fie lepădată, după cuvântul Proorocului[61].

Dar cine ar putea spune şi câte alte ispite îi aduse acolo [cel rău], chiar dacă nu a putut nicicum să o biruiască? Uneori vicleanul lua înfăţişarea bărbatului ei şi o învăluia cu cuvinte înşelătoare, rugându-o să vină înapoi acasă; dar ea îl făcea nevăzut cu semnul crucii şi cu rugăciunea. Altădată plăsmuia imaginea tuturor fiarelor din pustie venindu-i împotrivă; şi iarăşi destrăma cu rugăciunea nălucirile, precum fumul. Alteori părea că aduce o mulţime de bărbaţi, care năvăleau asupra ei, o băteau cumplit şi o lăsau pe jumătate moartă din pricina loviturilor. Uneori îi arăta bucate de tot felul şi năluciri de aur mult, fără să poată nicicum să îi moleşească tăria. Văzând din toate acestea că nu-i de luptat cu ea şi e de nebiruit, cel ce se laudă că va nimici pământul şi marea, acoperit de ruşine, se hotărî să înceteze a o război.

[60] Sfânta Teodora îşi asumă de bună voie ruşinea calomniei pentru a compensa astfel adulterul, pe care îl făcuse tot de bună voie.

[61] *Am ales mai degrabă să fiu lepădat în casa Dumnezeului meu, decât să locuiesc în sălaşele păcătoşilor* (Ps. 83,11).

Τῶν γὰρ ἑπτὰ διαγεγονότων ἐτῶν, οἱ τῆς λαύρας τοῦ Ἐνάτου μονάζοντες ἱκέται γίνονται τοῦ τῆς μονῆς προεστῶτος δέξασθαι πάλιν τὴν ἁγίαν καὶ τῷ λοιπῷ τῶν μοναζόντων ἐναριθμῆσαι τάγματι. Ἀρκοῦσαν γάρ, ἔφασκον, ἔδωκε δίκην χρόνους ὅλους ἑπτὰ παρὰ τὴν εἴσοδον τῆς μονῆς προσεδρεύουσα. Προσέθεντο δέ, ὅτι καὶ διὰ θείας ἐμφανείας ἔμαθον, ὡς ἤδη συγκεχώρηται τὸ ἁμάρτημα Θεοδώρῳ. Ὧν καὶ εἴξας ἐκεῖνος τῇ παρακλήσει ἀνίησι τῆς ἀδίκου καταδίκης τὴν Θεοδώραν, εἰς ἐνδότατον κελλίον τὸ μετὰ τοῦτο κελεύσας μένειν ἀπρόϊτον καὶ μηδεμίαν αὐτὴν διακονίαν τῆς μονῆς ἐγχειρίζεσθαι.

Δύο τὸ λοιπὸν παρέδραμον ἔτη οὕτως ἀσκουμένης ἐν ἐγκρατείᾳ μείζονι καὶ συντονωτέραις εὐχαῖς. Εἶθ’ οὕτως αὐχμοῦ γενομένου καὶ τῶν ἐν τῷ κοινοβίῳ λάκκων οὐδὲ νοτίδα μικρὰν ὕδατος ἔχειν ὑποφαινόντων, ἐπείπερ ὁ προεστώς, οἷς τε ἤκουεν, οἷς τε ἔβλεπε, τοῦ χαρίσματος ἠξιῶσθαι τῶν ἰαμάτων τὴν μακαρίαν πεπληροφόρητο, μεταστέλλεται ταύτην καὶ τῷ λάκκῳ τὸ κεράμιον καθεῖναι προστάττει καὶ ὕδωρ ἀνενεγκεῖν. Ἡ δὲ εἴκειν μαθοῦσα λόγοις πατρός, μηδὲν πολυπραγμονήσασα μηδὲ ἀναβαλλομένη πράττει τὸ κελευσθὲν καὶ εὐθὺς ὕδατος μεστὸν ἀνήνεγκε τὸ κεράμιον· ἐξ οὗ καὶ ἄλλοι τῶν λάκκων πλήρεις ὕδατος καθωρῶντο.

Ὀλίγων δὲ παρελθουσῶν ἡμερῶν, τὸ παιδίον ἀραμένη καὶ ἑαυτὴν ἐγκλεισαμένη ἑσπέρας τὰ τελεώτατα αὐτῷ παρῄνει διὰ πάσης νυκτὸς καὶ ταῖς τοιαύταις παραινέσεσι ταῖς χερσὶν ἡδέως τοῦ Θεοῦ τὸ πνεῦμα παρέθετο. Καὶ τὸ μὲν παιδίον θρήνοις παραυτίκα ἐκόπτετο καὶ βοῆς τὸν οἰκίσκον ἐπλήρου. Οἱ δὲ παρατυχόντες τὸ γεγονὸς μαθόντες τῷ προεστῶτι ἀπήγγειλαν, ὅς, ἐπεὶ ἤκουσε, καὶ αὐτὸς ὄναρ τὸ θεαθὲν αὐτῷ τοῖς ὑπ’ αὐτὸν ἔλεξε μοναχοῖς· Ἐδόκουν, εἰπών, ἄνδρας δύο ὁρᾶν μετέωρόν με εἰς ὕψος αἴροντας, τὸ δὲ ὕψος οἷον ἀνείκαστον. Τάγματα δέ μοι ἀγγέλων ὡρᾶτο, φωνή τε ἠχεῖτο ταῖς ἀκοαῖς, βλέπε, λέγουσα, οἷα ἡτοίμασται Θεοδώρᾳ τῇ ἐμῇ νύμφῃ τὰ ἀγαθά. Πρὸς τούτοις καὶ κλίνη μοι κατεφαίνετο ἀγγέλῳ πεπιστευμένη καὶ νυμφὼν τὸ κάλλος ἀπόρρητος. Περὶ πολλοῦ δέ μοι ποιουμένῳ μαθεῖν τίς ὁ νυμφὼν ὁ βλεπόμενος καὶ τίς ἐκείνη ᾗ ταῦτα ἡτοίμασται καὶ περὶ τούτου τοὺς ἀπάγοντας ἐρωτῶντι, εὐθὺς χορεία μοι προφητῶν, ἀποστόλων τε καὶ μαρτύρων μετὰ τῶν ἄλλων καθωρᾶτο δικαίων. Καὶ ἡ χορεία μέσον εἶχε γυναῖκα δόξῃ θειοτέρᾳ κεκοσμημένην, ἥτις ἔνδον τε τοῦ νυμφῶνος εἰσῄει καὶ ἐπ’ αὐτῆς ὡρᾶτό μοι τῆς κλίνης καθεζομένη. Οἱ δὲ ἀπάγοντες ταύτην εἶναι, ἔφησαν, τὸν ἀββᾶν Θεόδωρον, ἧς καὶ τὸ τῆς πορνείας ἔγκλημα κατεψεύσθη καὶ ἠνέσχετο μᾶλλον παρ’ ὅλοις ἑπτὰ ἔτεσι τῆς μονῆς ἀπόβλητος προσταλαιπωρεῖν καὶ πατὴρ εἶναι παιδὸς ἀλλοτρίου νομί-

24 οἷον : ἦν *β* ‖ 25 τάγματα : τάγμα *β* ‖ 35 προσταλαιπωρεῖν : ταλαιπωρεῖν *β*

După ce trecură şapte ani, călugării din Lavra Enaton îl rugară pe întâi-stătătorul mănăstirii să o primească înapoi pe Sfântă şi să o treacă din nou în rândul cetei monahilor. Spuneau că suferise destulă pedeapsă – să stea şapte ani la poarta mănăstirii –, adăugând că aflaseră prin dumnezeiască arătare că de-acum i se iertase lui Teodor păcatul. Înduplecat de rugămințile lor, stareţul a dezlegat-o pe Teodora de nedreapta osândă, apoi i-a poruncit să stea zăvorâtă într-o chilie izolată, fără să i se dea vreo ascultare în mănăstire.

Doi ani trecură astfel, în care Teodora se nevoi cu mai multă înfrânare şi cu rugăciuni mai fierbinţi. Apoi se făcu secetă aşa mare, încât în puţurile mănăstirii nu se vedea nici picătură de apă. Întâi-stătătorul, încredinţat – din câte auzise şi văzuse – că fericita se învrednicise de darul tămăduirii, trimise după dânsa şi îi porunci să coboare vasul într-un puţ şi să scoată apă. Deprinsă să se supună cuvintelor Părintelui, fără să stea pe gânduri ori să zăbovească, ea îndeplini porunca şi scoase îndată vasul plin cu apă. Atunci şi celelalte puţuri se arătară pline cu apă.

După puţine zile, luându-l într-o seară pe copil şi zăvorându-se în chilie, l-a povăţuit toată noaptea spre cele desăvârşite şi, în vreme ce încă îl sfătuia, şi-a dat bucuroasă duhul în mâinile lui Dumnezeu. Copilul a început îndată să o jelească, tânguindu-se şi umplând chilia de strigăte. Cei care se găseau prin apropiere, aflând de cele întâmplate, i-au vestit întâi-stătătorului; iar acesta, de cum a auzit, le-a povestit monahilor un vis pe care îl avuse. „Mi se părea, spuse, că văd doi bărbaţi, care mă ridicară în văzduh până la o înălţime nemăsurată. Acolo mi s-au arătat cete de îngeri şi un glas mi-a răsunat în auz: «Vezi ce bunătăţi i s-au gătit miresei mele Teodora!» Apoi mi s-a înfăţişat un pat păzit de un înger şi o cămară de nuntă nespus de frumoasă. Râvnind mult să aflu ce este cu cămara dinaintea mea şi pentru cine sunt pregătite acestea, îi întrebam pe însoţitori. Şi îndată mi s-a arătat o ceată de proroci, apostoli, mucenici şi alţi drepţi, care în mijloc aveau o femeie împodobită cu slavă dumnezeiască. Ea intră în cămara de nuntă şi se aşeză pe pat. Călăuzele mele îmi spuseră ca aceasta este Avva Teodor, care a fost învinuită în chip mincinos de păcatul curviei şi mai degrabă a îndurat să se chinuiască şapte ani, alungată din mănăstire, socotită a fi tatăl unui copil străin, primind să-l crească şi să-l hrănească, decât să arate că e femeie şi aşa să scape de ruşine

ζεσθαι καὶ τροφὴν ἐκείνου καὶ ἀνατροφὴν ἀναδέξασθαι ἢ ἑαυτὴν ὅστις εἴη γνωρίσαι καὶ αἰσχύνης ἅμα καὶ τοσαύτης ἀπαλλαγῆναι κακοπαθείας. Διὰ τοῦτο καὶ τοιαύτης, ἧς ὁρᾷς, ἠξίωται τῆς φαιδρότητος. Ταῦτά με ἰδόντα ὁ ὕπνος ἀνῆκε καὶ πρὸς τὸ θρηνεῖν τὰς ἐμὰς ὥρμησα ἁμαρτίας.

Ταῦτα διηγησάμενος εὐθὺς ὡς εἶχε τὸ κελλίον τῆς ὁσίας κατείληφε σὺν τοῖς μοναχοῖς. Καὶ εἰσελθόντες τὴν ὄντως ζῶσαν ὁρῶσι νεκράν. Καὶ παραστάντες δάκρυα τοῦ ἱεροῦ κατέσταζον σώματος. Ὁ δὲ προεστὼς μεταπεμψάμενος καὶ τοὺς τοῦ Ἐνάτου μοναχοὺς ἐνώπιον αὐτῶν ἔνια μέρη τοῦ ἱεροῦ σώματος παραδείξας, ἴδετε, εἶπεν αὐτοῖς, τὸ καινότατον τοῦτο θέαμα· οἵα φύσις, οἵῳ δελεάματι τὸν τοῦ σκότους ἠπάτησεν ἄρχοντα. Πάντας οὖν ἡ θέα ἐξέπληξεν. Εἶτα καὶ φόβος πολὺς κατέσχεν αὐτοὺς λογιζομένους οἵους πόνους παλαίειν ὀφείλουσιν οἱ πάθεσιν ἐνισχημένοι σωματικοῖς· καὶ τὸν φόβον δάκρυα διεδέχοντο. Ὀψὲ δὲ καὶ μόλις τῶν θρήνων παυσάμενοι, ψαλμοῖς καὶ ὕμνοις τὸ πολύαθλον ἐκεῖνο σῶμα καὶ ἱερώτατον ἐξοσιωσάμενοι θάπτουσιν.

Ζ΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Εἶπε γέρων· Ἐν τόπῳ ᾧ ἔστι τις, ἐὰν δοκιμάσῃ καλόν τι ποιῆσαι καὶ μὴ ἰσχύσῃ, μὴ νομίσῃ ὅτι ἀλλαχοῦ δύναται ποιῆσαι αὐτό.

2. Εἶπεν ἡ ἀμμὰς Θεοδώρα, ὅτι ἦν τις μοναχὸς καὶ ἀπὸ τοῦ πλήθους τῶν πειρασμῶν λέγει πρὸς ἑαυτόν· Ὕπαγε ἔνθεν. Καὶ ὡς ἔλαβεν αὐτοῦ τὰ σανδάλια, ὁρᾷ ἄνθρωπον ἄλλον βάλλοντα καὶ αὐτὸν τὰ σανδάλια αὐτοῦ καὶ λέγοντα αὐτῷ· Οὐ δι' ἐμὲ ἐξέρχῃ; Ἰδοὺ ἐγώ σου προάγω ὅπου ἐὰν ἀπέρχῃ. Ἦν δὲ οὗτος ὁ δαίμων ὁ πειράζων αὐτόν.

Η΄. Τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ

Βούλομαι[1)] ὑμᾶς, ἀδελφοί, ὑπομνῆσαι περὶ τῶν ἐπιχειρούντων εἰς τὰ ὑπέρμετρα καὶ περιπιπτόντων κινδύνοις ἀνηκέστοις, οἳ οὐκ ἀκούουσι τῆς γραφῆς λεγούσης· Μὴ φρονεῖν παρ' ὃ δεῖ φρονεῖν, ἀλλὰ φρονεῖν εἰς τὸ σωφρονεῖν· καὶ πάλιν ἑτέρωθι· Μὴ γίνου δίκαιος πολὺ μηδὲ σοφίζου περισσά, μήποτε ἐκπλαγῇς.

Συνέβη γὰρ ἐν ταῖς ἡμέραις ταύταις τινὰς ἀδελφοὺς καταλιπόντας τὰ ἴδια κελλία εἰς τὴν ἄβατον καὶ ἄκαρπον καὶ ἄνυδρον γῆν ἑαυτοὺς ἐκδεδωκέναι. Οἵτινες πολλὰ ὑπὸ πατέρων καὶ ἀδελφῶν νουθετηθέντες οὐκ ἐπείσθησαν,

6 ὄντως : οὕτως P ‖ 12 ἐνισχημένοι M *β* : ἐνισχυμένοι P ‖ 12-13 διεδέχοντο : διεχέοντο P ‖ 16 τι om. M ‖ 19 ὕπαγε : ὑπάγω P ‖ 20 ἄλλον om. *β* ‖ καὶ αὐτὸν om. P ‖ 21 οὐ om. P

şi de atâta rea-pătimire. «De aceea s-a şi învrednicit, precum vezi, de aşa multă strălucire». Văzând acestea, somnul mi s-a dus şi am început să-mi plâng păcatele".

După ce le-a povestit visul, a mers îndată, aşa cum era, la chilia cuvioasei, împreună cu monahii. Intrând, o văzură moartă pe cea cu adevărat vie şi, stând împrejurul ei, vărsau lacrimi pe sfântul trup. Întâi-stătătorul, care trimisese şi după monahii din mănăstirea Enaton, le arătă unele părţi ale sfântului trup şi le zise: „Priviţi lucrul acesta nemaiîntâlnit! Vedeţi care îi era firea şi cu ce momeală l-a înşelat pe stăpânitorul întunericului!" Priveliştea i-a înmărmurit pe toţi. Apoi i-a cuprins şi frică mare, gândindu-se cu ce osteneli trebuie să se lupte cei robiţi de patimile trupeşti; iar fricii îi urmară lacrimile. Seara târziu, când cu greu s-au oprit din tânguiri, au cinstit cu psalmi şi cântări trupul acela dumnezeiesc, mult pătimitor, şi l-au îngropat.

7. Din Pateric

1. A zis un Bătrân: „Dacă cineva încearcă să facă ceva bun în locul în care este şi nu poate, să nu creadă că va putea în altă parte".

2. A zis Amma Teodora: „Era odată un monah care, din pricina mulţimii de ispite, şi-a spus: «Pleacă de aici». Cum îşi luase sandalele, vede un alt om care îşi punea şi el sandalele şi îi zicea: «Nu pentru mine pleci? Iată, eu merg înaintea ta oriunde te duci». Iar acesta era diavolul care îl ispitea".

8. A Sfântului Efrem

Vreau să vă aduc aminte fraţilor de cei care se pornesc a făptui lucruri mai mari decât măsura lor şi cad în primejdii cumplite, care nu aud cuvintele Scripturii: *Să nu cugeţi mai mult decât trebuie să cugeţi, ci să cugeţi spre a fi cumpătat*; şi iarăşi, în alt loc: *Nu fii drept peste măsură, nici peste măsură de* Rm. 12,3.
înţelept, ca nu cumva să-ţi ieşi din minţi. Ecc. 7,16.

Căci zilele acestea s-a întâmplat ca unii fraţi să-şi părăsească chiliile şi să se înstrăineze în pământ neumblat, uscat şi neroditor. Aceştia, cu toate că au fost sfătuiţi îndelung de părinţi şi de fraţi, nu s-au lăsat înduplecaţi, ci

ἀλλ' εἶπον· Ἡμεῖς βοσκοὶ ἀπερχόμεθα. Ὡς δὲ ἤλασαν ἑαυτοὺς κατὰ τῆς ξηροτάτης ἐρήμου, τότε συγκλεισθέντες ὑπὸ τὴν ἄβατον γῆν καὶ μηδεμίαν παραμυθίαν εὑρίσκοντες ἤρξαντο δυσφορεῖν λίαν. Καὶ ἀρξάμενοι ἐπαναλύειν εἰς τὰ οἰκούμενα οὐκ ἴσχυσαν φθᾶσαι, ἀλλ' ὑπὸ τῆς ἀσιτίας καὶ τῆς δίψης καὶ τοῦ καύσωνος ἐκλιπόντες ἔκειντο ἀθυμοῦντες καὶ τὰς ἑαυτῶν ψυχὰς ἀπολεγόμενοι. Οἰκονομίᾳ δέ τινι θείᾳ τινὲς κατὰ τὴν ἔρημον ὁδεύοντες εὗρον τινὰς ἐξ αὐτῶν ψυχορραγοῦντας, οἳ καὶ ἐπιθέντες αὐτοὺς ἐπὶ τὰ ἴδια κτήνη ἐκόμισαν εἰς τὰ οἰκούμενα· καὶ ἔμειναν ἐφ' ἱκανὸν ἀσθενοῦντες. Καὶ λοιπὸν τῇ πείρᾳ ἔμαθον μὴ τῷ ἰδίῳ στοιχεῖν θελήματι. Οἱ δὲ λοιποί, οἱ μὴ εὑρεθέντες, ἀπέψυξαν ἐκεῖ κείμενοι καὶ τὰ σώματα αὐτῶν κατεβρώθη ὑπὸ πετεινῶν καὶ θηρίων.

Πολλοὶ δὲ καὶ ἄλλοι, αὐθαδείᾳ λογισμῶν φερόμενοι, χαλεποῖς κινδύνοις ἑαυτοὺς περιβάλλουσιν εἰς γῆν ἄνυδρον καὶ ἄκαρπον διελάσαντες. Καὶ οἱ μὲν τῆς οἰκουμένης ἀπανίστανται ὑποταγῆναι μὴ βουλόμενοι μηδὲ ἐξυπηρετεῖν τοῖς ὁμοψύχοις ἀνεχόμενοι καὶ τῷ αὐτῷ κινδύνῳ περιπίπτουσιν· οἱ δὲ ἐργάζεσθαι ταῖς ἰδίαις χερσὶν οὐ προαιρούμενοι· ἄλλοι ὑπὸ αὐθαδείας λογισμῶν κατ' ἔρωτα δῆθεν ἡσυχίας καὶ ἄκρας ἀρετῆς τὰ ἑαυτῶν ἀγνοήσαντες μέτρα· ἕτεροι τῇ κενοδοξίᾳ ἐπαρθέντες καὶ τοὺς παρὰ τῶν ἀκουόντων ἐπαίνους θηρώμενοι, ὡς ἀναχωρηταὶ δῆθεν γενόμενοι, τοὺς δὲ ἐπιγινομένους πόνους μὴ λογισάμενοι. Καὶ οὗτοι πάντες τοῖς οἰκείοις πιστεύσαντες λογισμοῖς ἀθλίως καὶ χαλεπῶς ἐκινδύνευσαν.

Οὐ χρὴ οὖν, ἀγαπητοί, ἀκρίτως τοῖς ἰδίοις θελήμασιν ἡμᾶς συναπάγεσθαι, ἀλλὰ μᾶλλον ταπεινοῦσθαι τῷ πλησίον ἐν ἀγάπῃ Θεοῦ ἕκαστον τὰ οἰκεῖα μέτρα ἐπιγινώσκοντα.

Ἴσως δέ τις παρελθὼν λέξει· Καὶ πῶς εὑρίσκομέν τινας τῶν πατέρων ταύτην ἐξησκηκότας τὴν ἀρετήν; Σκοπείτω οὖν οὗτος, πῶς καὶ οἱ πατέρες οὐδὲν ἀπερισκέπτως ἢ ὡς ἔτυχεν ἔπραττον καὶ ἐκ τοῦ ὑποδείγματος ἑαυτὸν σωφρονιζέτω.

Περὶ γὰρ τοῦ ἀββᾶ Μακαρίου ἱστόρηται ὅτι ἔλεγεν οὕτω· Καθημένου μου, φησίν, ἐν τῷ κελλίῳ μου εἰς Σκῆτιν ὤχλησάν με οἱ λογισμοὶ λέγοντες· Ἄπελθε ἔσω εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἴδε τί βλέπεις ἐκεῖ. Καὶ ἔμεινα πολεμῶν τῷ λογισμῷ πέντε ἔτη, λέγων μήπως ἀπὸ δαιμόνων ἐστίν.

Ὁρᾷς σύνεσιν ὁσίου ἀνδρός; Μὴ συναπήχθη εὐθέως ἢ ἐπέδραμε; Μὴ προσεποιήσατο τὸν λογισμόν; Οὐχί, ἀλλ' ἔμεινεν ἀνακρίνων, νηστεύων καὶ ἀγρυπνῶν καὶ προσευχόμενος, μήπως ἀπὸ δαιμόνων ἐστίν. Ἡμῖν δὲ ὅταν ἐπέλθῃ λογισμός, ἀκατάσχετοί ἐσμεν, ἐξαγριούμενοι. Καὶ οὐ μόνον οὐκ ἀνακρίνο-

---

7 add. οὕτω ante ψυχορραγοῦντας *β* ‖ 9 ἰδίῳ : οἰκεῖον M ‖ 26 add. αὐτῶν post ὑποδείγματος M

au zis: „Noi mergem să vieţuim pustniceşte"[62]. Însă odată ajunşi în pustia preauscată, împresuraţi de acel tărâm neumblat, fără să găsească acolo nici o mângâiere, au început să se chinuie foarte; şi încercând să se întoarcă înspre părţi locuite, n-au avut putere să ajungă, ci, sleiţi din pricina nemâncării, a setei şi a arşiţei, au căzut descurajaţi, fără nădejde de viaţă. Din iconomie dumnezeiască, nişte călători prin pustie i-au găsit pe unii dintre ei, când trăgeau să moară. I-au pus pe animalele lor de povară şi i-au dus înspre ţinuturi locuite de oameni, unde au şi rămas bolind vreme îndelungată. Ei au învăţat, aşadar, din cercare, să nu umble după voia proprie. Ceilalţi, însă, care nu au fost găsiţi, şi-au dat duhul acolo unde zăceau, iar trupurile lor au fost mâncate de păsări şi de fiare.

Însă şi mulţi alţii, mânaţi de semeţia gândurilor, se aruncă în mijlocul unor primejdii grozave, mergând în locuri uscate şi neroditoare. Unii dintre ei pleacă dintre oameni pentru că nu vor să se supună, nici nu suferă să le slujească celor de un suflet cu ei, şi cad în aceeaşi primejdie; alţii, pentru că nu vor să lucreze cu propriile mâini, iar alţii, stăpâniţi de semeţia gândurilor, mânaţi, zic ei, de dragostea de isihie şi de virtute desăvârşită, fără să-şi cunoască măsura; alţii se îngâmfă din slavă deşartă şi, vânând laudele celor care îi ascultă, se fac, chipurile, pustnici, nesocotind ostenelile ce-i aşteaptă. Toţi aceştia au căzut jalnic în grele primejdii, pentru că au crezut propriilor gânduri.

Nu trebuie, iubiţilor, să ne lăsăm duşi în chip nechibzuit de voile noastre, ci mai degrabă să ne smerim în faţa aproapelui, întru dragostea lui Dumnezeu, ştiindu-ne fiecare măsura.

Dar poate vine cineva şi spune: „Şi cum de găsim pe unii dintre Părinţi lucrători ai acestei virtuţi [a isihiei]?" Unul ca acesta să ia aminte că Părinţii nu făceau nimic la întâmplare, sau fără cumpănire, şi din pilda lor să se înţelepţească.

Se povesteşte despre Avva Macarie că zicea aşa: „Odată, când şedeam în chilia mea din Schit, m-au supărat gânduri, care îmi ziceau: Pleacă mai adânc în pustie şi vezi ce afli acolo. Şi m-am luptat cu gândul vreme de cinci ani, zicându-mi să nu fie cumva de la draci".

---

[62] *Litt.* „Mergem să fim păstori". Istoricul bisericesc Sozomen descrie un grup de asceţi „păstori" (οἱ βοσκοί), numiţi aşa pentru că *nu aveau nici adăposturi, nici pâine, nu mâncau nimic gătit, nici nu beau vin*, ci se hrăneau cu ierburi sălbatice (SOZOMEN, *Ecclesiastica Historia, 6, 33*, PG 67, 1392D-1393A).

μεν ἐμπόνως προσευχόμενοι, ἀλλ' οὐδὲ ὑφ' ἑτέρων νουθετούμενοι πειθαρχοῦμεν. Ὅθεν καὶ αἰχμαλωτιζόμεθα ῥᾳδίως ὑπὸ τοῦ ἐξ ἐναντίας.

Εἶτα, φησίν, ὡς ἐπέμενεν ὁ λογισμός, ἐξῆλθον εἰς τὴν ἔρημον καὶ εὗρον ἐκεῖ λίμνην ὕδατος καὶ νῆσον ἐν μέσῳ αὐτῆς. Καὶ ἦλθον τὰ κτήνη τῆς ἐρήμου πιεῖν ἐξ αὐτῆς καὶ εἶδον ἐν μέσῳ αὐτῶν δύο ἀνθρώπους γυμνούς. Εἶτα, μετὰ τὸ λαλῆσαι ἡμᾶς μετ' ἀλλήλων, εἶπον αὐτοῖς· Πῶς δύναμαι γενέσθαι μοναχός; Οἱ δὲ εἶπόν μοι· Ἐὰν μὴ ἀποτάξηταί τις πᾶσι τοῖς τοῦ κόσμου, οὐ δύναται γενέσθαι μοναχός. Ἐγὼ δὲ πρὸς αὐτούς· Ἐγὼ ἀσθενής εἰμι καὶ οὐ δύναμαι ὡς ὑμεῖς. Καὶ λέγουσιν ἐκεῖνοι· Ἐὰν οὐ δύνασαι ὡς ἡμεῖς, κάθου ἐν τῷ κελλίῳ σου καὶ κλαῦσον τὰς ἁμαρτίας σου.

Ὦ ταπείνωσις ἐνθέου ἀνδρός, ὢ σύνεσις ἐναρέτου ψυχῆς. Ὁ τοσούτοις καὶ τηλικούτοις ἀνδραγαθήμασι διαπρέψας οὐκ ἔκρινεν ἑαυτὸν ἄξιον τοῦ πράγματος. Ἡμεῖς δὲ οἱ μηδὲ ὄντες ἢ τὸ τυχὸν κοπιᾶσαι βουλόμενοι ἢ δυνάμενοι, τῇ προπετείᾳ καὶ αὐταρεσκείᾳ ἀγόμενοι ἐπιχειροῦμεν εἰς τὰ ὑπέρμετρα, ὡς Κύριον τὸν Θεὸν πειράζοντες, ὅπερ ἐστὶ φοβερόν. Οὐαὶ δὲ ἀνθρώπῳ πεποιθότι ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ δυνάμει ἢ ἀσκήσει ἢ εὐφυότητι καὶ μὴ ἐπὶ Θεῷ· παρ' αὐτοῦ γὰρ μόνου τὸ κράτος καὶ ἡ ἰσχύς.

Ἐγκύψωμεν δὲ καὶ εἰς τὸν βίον τοῦ ἀββᾶ Ἀντωνίου καὶ εὑρήσομεν καὶ αὐτὸν ἐκ θείας ἀποκαλύψεως πάντα πεποιηκότα. Ὅμως δὲ καὶ αὐτὸς οὐκ ἐν μοναστηρίῳ ἐκαθέζετο; Οὐκ ἀμφιάσμασιν ἐκέχρητο; Οὐκ ἄρτον ἤσθιεν; Οὐ ταῖς ἰδίαις χερσὶν εἰργάζετο; Οὐ μαθητὰς ἐκέκτητο, οἵτινες καὶ μετὰ θάνατον τὸ σῶμα αὐτοῦ συνέστειλαν καὶ ἔθαψαν; Καὶ πάντες δὲ οἱ πατέρες πλὴν ὀλίγων τῇ διαγωγῇ ταύτῃ ἐχρήσαντο, ὧν τὸν βίον ζηλώσωμεν καὶ ἡμεῖς καὶ ἐν τῇ βασιλικῇ καὶ μέσῃ ὁδῷ πορευθῶμεν μὴ ἐκκλίνοντες μήτε εἰς τὰ δεξιὰ μήτε εἰς τὰ ἀριστερά.

Χρὴ[ii)] οὖν ἕκαστον τελειοῦν τὸ ἔργον ὃ ἐνήρξατο ποιεῖν μετὰ πάσης ταπεινοφροσύνης καὶ ὑπομονῆς. Τὸ δὲ ἀστατεῖν τοῖς ἤθεσι καὶ τοῖς λογισμοῖς καὶ περιφέρεσθαι τῇ γνώμῃ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον καὶ ἀπὸ ἔργου εἰς ἔργον ἄωρον τὸν καρπὸν ἀποκαθίστησιν, εἰ ἄρα γε καὶ καρποφορήσει ποτὲ ὁ τοιοῦτος. Καὶ γὰρ ὁ πονηρὸς οὐ τὰς αὐτὰς προσβολὰς ἑκάστῳ προσάγει, ἀλλὰ πρὸς ὃ ἕκαστον ἴδῃ ἐπιτηδείως πολεμηθησόμενον, πρὸς αὐτὸ καὶ τοὺς λογισμοὺς ὑποβάλλει διὰ δικαιωμάτων. Καὶ ἐν μὲν κοινοβίῳ καθεζόμενον τὴν ἔρημον φαντάζεσθαι παρασκευάζει, πολλὴν οὖσαν τῷ τόπῳ τὴν ξηροτάτην πολιτείαν, καὶ τὸν ἀπεσκληκότα βίον ζητεῖν αὐτὸν ὑποθέμενος· ἐν δὲ τῇ ἐρήμῳ διάγοντα φεύγειν ταύτην αὐτὸν συμβουλεύει, ὡς αὐχμώδη τε καὶ ἀπαραμύθητον καὶ μηδὲ μικρὰν πρὸς τοὺς ἀσθενεστέρους συγκατάβασιν ἔχουσαν. Καὶ ταῦτα συνεχέστε-

6 μετ' ἀλλήλων om. *β* ‖ 13 βουλόμενοι ἢ om. *β*

Vezi pricepere de bărbat cuvios? Nu cumva s-a lăsat dus deîndată sau s-a repezit? Nu cumva a primit gândul? Nicidecum. Ci a rămas cercetând, postind, priveghind şi rugându-se, ca nu cumva să fie de la diavol. În vreme ce noi, dacă ne vine vreun gând, suntem nestăpâniţi şi sălbatici; şi nu numai că nu-l cercetăm rugându-ne cu osteneală, dar nici nu ne supunem atunci când alţii ne sfătuiesc. De aceea şi suntem lesne robiţi de potrivnic.

„Apoi, spune, cum gândul stăruia, am ieşit în pustie şi am găsit acolo un lac cu apă şi o insulă în mijlocul lui; şi au venit dobitoacele pustiei ca să bea din lac iar în mijlocul lor am văzut doi oameni goi. După ce am vorbit cu ei i-am întrebat: «Cum pot să mă fac monah?» Şi mi-au răspuns: «De nu se leapădă cineva de toate cele ale lumii, nu poate ajunge monah». «Eu sunt slab, le-am zis, şi nu pot ca voi». «Dacă nu poţi ca noi, îmi spun, şezi în chilia ta şi plânge-ţi păcatele»".

O, smerenie de dumnezeiesc bărbat! O, pricepere de suflet îmbunătăţit! Cel ce strălucea cu atâtea şi aşa de mari isprăvi nu s-a socotit pe sine a fi vrednic de acest lucru[63]. În vreme ce noi, nimic fiind, neputând nici vrând să ne ostenim în vreun fel, mânaţi de nechibzuinţă şi de plăcerea de sine, ne avântăm peste măsura noastră, ispitindu-L astfel pe Domnul Dumnezeu – lucru înfricoşător! –. Vai de omul care se încrede în propria-i putere, nevoinţă, sau isteţime, şi nu în Dumnezeu; că numai de la El este puterea şi tăria.

Dar să ne aplecăm şi asupra vieţii lui Avva Antonie; îl vom afla şi pe acesta făptuind totul numai după descoperire dumnezeiască. Oare nu şedea şi el la mănăstire? Nu se folosea de veşminte, nu mânca pâine? Oare nu lucra cu propriile mâini? N-a dobândit ucenici, care i-au gătit trupul după moarte şi l-au îngropat? Toţi părinţii, afară de câţiva, au petrecut în acest chip. Să le râvnim şi noi viaţa şi să umblăm pe calea împărătească, de mijloc, neabătându-ne nici spre dreapta nici spre stânga[64].

Se cuvine, deci, ca fiecare să săvârşească lucrarea pe care a început-o cu tot cugetul smerit şi toată răbdarea. Însă atunci când cineva este nestatornic în purtare şi în gândire şi se învârte după voia proprie din loc în loc şi din lucrare în lucrare, rodul său e necopt, bineînţeles de rodeşte vreodată unul ca acesta. Căci nici potrivnicul nu îi atacă pe toţi la fel, ci strecoară gânduri

[63] De viaţa pustnicească.

[64] Cf. Nm. 20.17. „Calea împărătească" era drumul principal (sau „drumul mare") al unei regiuni. Caracteristicile lui erau orientarea certă şi siguranţa călătoriei, datorită traficului mare şi a controlului statal. În înţeles duhovnicesc expresia înseamnă cale sigură, fără exagerări sau lipsuri („dreapta" sau „stânga") (ed. Periv.).

ρον κινεῖ, ἵνα πανταχοῦ ἀσύστατον καὶ καταγέλαστον ποιήσῃ τὸν ἀδελφὸν καὶ μηδεμίαν ἀρετὴν ἐάσῃ αὐτὸν εἰς τέλος ἀγαγεῖν. Ὥσπερ γὰρ ἐάν τις ἄρξηται πύργον οἰκοδομεῖν καὶ ἀκηδιάσας εἴπῃ· Στοὰν μᾶλλον οἰκοδομήσω· εἶτα μικρὸν ἐργασάμενος εἴπῃ πάλιν· Βέλτιόν ἐστι κελλίον οἰκοδομῆσαι· καὶ μεσάσας τὸ ἔργον βαρηθῇ καὶ πρὸς αὐτὸ καὶ ἀφήσῃ ἡμιτελές, ἀνόνητα ὄντως καὶ εἰς οὐδὲν χρήσιμον κοπιᾷ. Οὕτω καὶ μοναχὸς μὴ καρτερῶν ἐν τόπῳ ἑνὶ ἐν συνέσει πνευματικῇ τέλειον καρπὸν ἀποδοῦναι οὐ δύναται.

Τοῖς[iii] δὲ ἐν κοινοβίοις καὶ ἄλλους τινὰς λογισμοὺς ὁ ἐχθρὸς ὑποτίθησι λέγων πρὸς ἕκαστον· Τί περισσὸν ποιεῖς ὧδε ὑπὲρ ὃ εἰς τὸν κόσμον ἐποίεις; Καὶ γὰρ κἀκεῖ εἰργάζου καὶ ἤσθιες ὥσπερ τὰ ἄλογα ζῷα. Καὶ ποία δικαιοσύνη αὕτη ἐργάζεσθαι καὶ ἐσθίειν; Ἰδοὺ γὰρ καὶ διὰ τῆς βρώσεως ἐπεγείρεταί σοι ὁ πόλεμος τῆς πορνείας· καὶ πάλιν, ἐὰν μὴ φάγῃς, οὐχ ὑποφέρεις τὸν κάματον. Ἀλλὰ μᾶλλον δεῦρο εἴσελθε εἰς τὴν ἐνδοτέραν ἔρημον καὶ σῴζῃ· τοῦ γὰρ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς. Πλὴν μικρὸν σιδήριον ἆρον μετὰ σεαυτοῦ, δι' οὗ μέλλεις τὰς βοτάνας ἀνασπᾶν καὶ ἐσθίειν, καθὰ καὶ οἱ ἀρχαῖοι μοναχοὶ ἐποίουν, οἳ καὶ εὐηρέστησαν τῷ Θεῷ. Καὶ τί χρείαν ἔχεις καθίσαι ὧδε, ἔνθα εἰσὶ σκάνδαλα καὶ καταλαλιαὶ καὶ ἕτερα πράγματα, ἃ μὴ δεῖ λέγειν; Εἰ οὖν ἐξέλθῃς, τούτων πάντων ἀπαλλαγήσῃ. Καὶ εἰ μὴ θέλεις εἰς τὴν ἐνδοτέραν ἔρημον ἀπελθεῖν, καθίσεις ἐν ἑτέρῳ τόπῳ, ἔνθα μὴ εἰσι σκάνδαλα· τόπος γάρ σοι οὐ λείπει· τίνα γάρ ποτε ἐγκατέλιπεν ὁ Κύριος, ὅτι σὲ ἐγκαταλείψει, καὶ μᾶλλον ζητοῦντα τὸ ἀγαθόν; Καὶ ἐν ἐκείνῳ ἑτέραν τέχνην μαθήσῃ, ὅθεν καὶ ἱκανοῦ μισθαρίου καταλύεις, ὅπως καὶ τῷ πτωχῷ δώσεις ἐκ τῶν καμάτων σου.

Καὶ τοιούτους λογισμοὺς πολλοὺς ὁ πονηρὸς τῷ ἀδελφῷ ὑποβάλλει ἐκ τῶν δεξιῶν, ὅπως δοκῶν ὁ ἀδελφὸς εἰς μείζονα προκοπὴν ἕλκεσθαι συγκατατίθεται τοῖς λογισμοῖς· καὶ οὕτως ἑαυτὸν ἀποχωρίσας τοῦ κοινοβίου καὶ τῆς τοῦ προεστῶτος σκέπης καὶ φυλακῆς, ὡς ἀρνίον ἐκ τῆς ἀγέλης ἀποπλανηθὲν γένηται τῷ λύκῳ κατάβρωμα ἕτοιμον. Εἰ μὲν γὰρ εἰς τὴν ἐνδοτέραν ἀπέλθῃ ἔρημον, ἡ πεῖνα πρῶτον ἐκθλίβει αὐτόν. Εἶτα καὶ οἱ δαίμονες περισσῶς ἐκταράσσουσιν αὐτὸν τῇ δειλίᾳ φόβητρα καὶ βασάνους πολλὰς κατὰ διάνοιαν δεικνύντες αὐτῷ. Τότε ἄρχεται ὁ ἀδελφὸς μεταμελεῖσθαι καὶ λέγειν ἐν ἑαυτῷ· Καλῶς ἐκαθεζόμην μετὰ τῶν ἀδελφῶν μου. Ποῖος δὲ δαίμων ἐπλάνησέ με ἐξελθεῖν εἰς ταύτην τὴν φοβερὰν ἔρημον, ἔνθα οἰκοῦσι θηρία πολλὰ καὶ δεινά; Τί δὲ ποιήσω ὁ ταλαίπωρος, ἐὰν ἐμπέσω εἰς χεῖρας τῶν βαρβάρων; Μήποτε καὶ λῃσταῖς περιπέσω; Μήποτε καὶ θηρίον πονηρὸν συναντήσῃ μοι; Ἀλλὰ καὶ δαιμόνια

1-2 ἀσύστατον — τις om. β ‖ 8 τοῖς : τοὺς α ‖ 9 ὑπὲρ : παρ' M ‖ 11 ἐπεγείρεταί : ἐγείρεταί P ‖ 20 Κύριος : Θεός β ‖ 24 ἕλκεσθαι : ἔρχεσθαι Q ‖ 32 φοβερὰν om. M ‖ 34 πονηρὸν : φοβερὸν Q

prin îndreptăţiri acolo unde vede că fiecare e războit mai cu spor. Pe cel din obşte îl face să se gândească la pustie şi îl îndeamnă să caute petrecere aspră – de care e plin locul acela – şi vieţuire anevoioasă. Însă pe cel care stă în pustie îl povăţuieşte să fugă de acolo, căci ţinutul e uscat, lipsit de mângâiere, şi nu are urmă de înlesnire pentru cei mai neputincioşi. Pe acestea le stârneşte neîncetat pentru ca pretutindeni să-l facă pe frate neisprăvit, de râsul tuturor, şi să nu îl lase să dobândească desăvârşit nici o virtute. Precum cineva care începe să zidească un turn şi, trândăvindu-se, zice: „Mai degrabă să construiesc un foişor". Apoi, după ce lucrează încă puţin, îşi zice: „Mai bine ar fi să zidesc o chilie". Şi iarăşi, ajungând pe la jumătatea lucrării, se plictiseşte şi de aceasta şi o lasă neterminată. Cu adevărat unul ca acesta se osteneşte fără câştig şi spre nimic folositor. Tot aşa, monahul nu poate da rod desăvârşit, dacă nu stăruie într-un singur loc, cu pricepere duhovnicească.

Celor din chinovii vrăjmaşul le pune în minte şi alte gânduri. Îi zice fiecăruia: „Oare ce faci aici mai mult decât în lume? Că şi acolo lucrai şi mâncai precum dobitoacele necuvântătoare. Şi ce dreptate e asta, a lucra şi a mânca? Iată, de la bucate ţi s-a stârnit războiul curviei; însă dacă nu mănânci, nu poţi îndura osteneala. Aşa că mai degrabă vino de intră în adâncul pustiei şi te vei mântui; *căci al Domnului este pământul şi plinirea lui*. Doar un cuţit Ps.23,1.
mic ia cu tine, cu care să tai şi să mănânci ierburi, aşa cum făceau monahii de odinioară, care au bineplăcut lui Dumnezeu. Ce-ţi trebuie să stai aici unde sunt sminteli, clevetiri şi altele de care nu se cade nici a vorbi? Dacă pleci, te izbăveşti de toate acestea. Şi de nu vrei să mergi în pustia cea mai adâncă, [măcar] vei sta în altă parte, unde nu sunt sminteli. S-o găsi un loc şi pentru tine! Pe cine a părăsit vreodată Domnul, ca să te părăsească, cu atât mai mult cu cât cauţi binele? În acel loc vei deprinde alt meşteşug, cu care vei dobândi îndeajunsă plată, aşa încât să dai şi săracului din ostenelile tale".

Multe asemenea gânduri îi strecoară din dreapta vrăjmaşul fratelui, încât, ajungând să creadă că e chemat spre mai însemnată sporire, se învoieşte cu ele. Şi despărţindu-se de obşte, de ocrotirea şi paza întâi-stătătorului, asemenea unui miel rătăcit de turmă, ajunge mâncare gata pregătită lupului. Fiindcă dacă pleacă în adâncul pustiei, mai întâi îl supără foamea, iar apoi îl tulbură mai tare şi dracii cu frica, arătându-i în minte lucruri înspăimântătoare şi multe cazne. Atunci fratele începe să se căiască şi să-şi zică: „Bine era

πολλὰ εὑρίσκονται ἐν τοῖς τόποις τούτοις· ἔρημος γάρ ἐστιν ὁ τόπος. Καὶ πῶς ἐγὼ δυνήσομαι κατὰ μόνας οἰκεῖν ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ, ἔνθα ἐνδελεχοῦσι τὰ ἀκάθαρτα πνεύματα, μάλιστα ὅτι καὶ εἴθισα μετὰ πλειόνων ἀδελφῶν; Καὶ γὰρ ἐπ' ἀληθείας ἐὰν μὴ νήψῃ ὁ οἰκῶν κατὰ μόνας ἐν τῇ ἐρήμῳ, τάχα καὶ τὰς φρένας ἀπόλλυσι, καθὰ καί τινες πολλοὶ τοῦτο ὑπέμειναν. Ποία δὲ καὶ δικαιοσύνη, φησί, ἐστίν, ἐὰν ἀποθάνω ἐν τῇ ἐρήμῳ ταύτῃ κακῷ θανάτῳ;

Προσπαλαίσας οὖν τοῖς τοιούτοις λογισμοῖς ὁ ἀδελφός, εἰ μὲν φρόνιμος ὄντως ἐστίν, ἐπαναστρέφει εἰς τὸ ἴδιον κοινόβιον ἁπάσης αἰσχύνης καταφρονήσας, ἣν οἱ δαίμονες αὐτῷ ὑποτίθενται λέγοντες, ὅτι ἐὰν ὑποστρέψῃς πρὸς τοὺς ἀδελφούς, ἡγήσονταί σε ὡς ἀδόκιμον καὶ ἀνυπομόνητον καὶ ὡς δειλὸν στρατιώτην ἀπὸ παρατάξεως δραπετεύσαντα. Ἀλλ' οὐ πεισθήσεται τούτοις ὁ ἀδελφός, ἀντείπῃ δὲ μᾶλλον αὐτοῖς, ὅτι οὐχ οὕτως ἔσται, πονηροὶ δαίμονες, ἀλλὰ μᾶλλον ὑποδέξονταί με ὡς δόκιμον ἀγωνιστὴν καὶ ὡς τὸ τοῦ ἀποστόλου πληρώσαντα· Πάντα γάρ, φησί, δοκιμάζοντες τὸ καλὸν κατέχετε. Καὶ ἰδοὺ ἀμφότερα δοκιμάσας εὗρον ὅτι καλὸν καὶ τερπνὸν τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό. Καθὼς γέγραπται· Ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος, ὡς πόλις ὀχυρὰ καὶ ὑψηλή. Καὶ οὕτως ἐπανελθόντα αὐτὸν δέχεται ὁ προεστὼς καὶ οἱ ἀδελφοὶ ἀσμένως διὰ τὸν εἰπόντα· Ἀντέχεσθε τῶν ἀσθενούντων. Εἰ δὲ αἰσχυνθεὶς οὐχ ὑποστρέψει εἰς τὸ ἴδιον κοινόβιον, εἰς τὸν κόσμον ἴσως ἐπαναλύει πεισθεὶς τοῖς δαίμοσι λέγουσιν, ὅτι κἀκεῖ, ἐὰν θέλῃς φοβηθῆναι τὸν Θεόν, σῴζῃ. Ἢ δοκεῖς ὅτι μόνοι οἱ ἐν τῇ ἐρήμῳ σῴζονται; Ταῦτα γὰρ ὑποβάλλει ὁ ἐχθρὸς θέλων αὐτὸν ἐπιστρέψαι ὡς κύνα ἐπὶ τὸν ἴδιον ἔμετον.

Καὶ ταῦτα μὲν συμβαίνει τῷ χωρισθέντι ἐκ τοῦ κοινοβίου, εἰ εἰς τὴν ἔρημον ἀπέλθῃ. Εἰ δὲ πορευθεὶς λάβῃ κελλίον πλησίον γερόντων, οἱ μὲν γέροντες ἀντιλαμβάνονται αὐτοῦ ἐν Κυρίῳ φέροντες αὐτῷ καθότι ἰσχύει ἡ χεὶρ αὐτῶν, ὁ δὲ καθεσθεὶς ἐν τῷ κελλίῳ λέγει λοιπὸν ἐν ἑαυτῷ· Ὀφείλομεν ἐργάσασθαι ἵνα εὕρωμεν διατραφῆναι. Ἄρχεται οὖν περισπᾶσθαι ὡς κατὰ μόνας οἰκῶν. Καθάπερ γὰρ τῷ ἐθίσαντι κατὰ μόνας δυσχερὲς τὸ κοινόβιον φαίνεται, οὕτω καὶ τῷ ἐν κοινοβίῳ ἐθίσαντι ἡ μονία πολλὴν ἐμποιεῖ τὴν δυσχέρειαν καὶ ἀφόρητον. Ὑπὸ οὖν τῶν πειρασμῶν καὶ τοῦ περισπασμοῦ συνεχόμενος ἄρχεται μεταμελεῖσθαι καὶ λέγειν· Ἰδοὺ περισπῶμαι πάντοθεν· οὐδὲ τὴν μικράν μου σύναξιν εὑρίσκω βαλεῖν τῇ φροντίδι καὶ τοῖς ἐκ ταύτης λογισμοῖς καὶ τῷ ἔργῳ ἀεὶ ἀντιμαχόμενος. Ὅτε δὲ ἤμην ἐν τῷ κοινοβίῳ, τούτων ἁπάντων ἐλεύθερος ὑπῆρχον, πᾶσα δέ μου ἡ μέριμνα ἦν εἰς τὴν σύναξίν μου καὶ εἰς τὸ μικρὸν ἐργόχειρον.

13 ὑποδέξονταί : ἀποδέξονταί P ‖ 22 ἐπιστρέψαι : ὑποστρέψαι P ‖ ὡς κύνα om. *β* ‖ 29 δυσχέρειαν : δυσφορίαν *α* ‖ 32 καὶ (1) — λογισμοῖς om. *α*

cum şedeam cu fraţii mei. Ce diavol m-a înşelat să ies în această pustie înfricoşătoare, unde sălăşluiesc fiare multe şi grozave? Ce voi face, nenorocitul de mine, de voi cădea în mâna sălbaticilor? Nu cumva mă vor prădui tâlhari? Nu cumva voi întâlni vreo fiară cumplită? În ţinuturile acestea sunt şi mulţi draci, căci locul e pustiu. Cum voi putea să locuiesc singur în pustia asta, unde mişună necontenit duhurile necurate, cu atât mai mult cu cât m-am deprins cu mulţi fraţi? Căci cu adevărat cel ce stă singur în pustie, dacă nu are trezvie, poate să-şi piardă şi minţile, aşa cum au păţit mulţi. Şi ce dreptate, spune fratele, este să mor de moarte rea în pustia asta?"

Luptându-se, deci, cu asemenea gânduri, dacă este într-adevăr înţelept, fratele se întoarce în obştea sa, nesocotind toată ruşinea pe care dracii încearcă să i-o pricinuiască, zicându-i: „Dacă te întorci la fraţi te vor socoti neiscusit, lipsit de răbdare şi asemenea unui ostaş fricos care fuge din rând în vremea luptei". Fratele, însă, nu trebuie să se lase înduplecat, ci mai degrabă să îi înfrunte: „Nu va fi aşa, draci vicleni, ci mai degrabă mă vor primi ca pe un luptător încercat şi ca pe unul care a împlinit spusa Apostolului: *Toate să
le încercaţi; ţineţi ce este bine.* Iată că le-am încercat pe amândouă şi am găsit *1Tes.5,21.*
că *bun şi frumos e să locuiască fraţii împreună.* După cum e scris: *Frate ajutat* *Ps.132,1.*
de frate e ca o cetate tare şi înaltă". Şi aşa vine înapoi, iar întâi-stătătorul şi *Pr.18,19.*
fraţii îl primesc cu bucurie, pentru cel care zice: *Sprijiniţi pe cei neputincioşi.* *1Tes.5,14.*
Dacă însă se ruşinează şi nu se întoarce în obştea sa, atunci merge poate din nou în lume, lăsându-se înduplecat de diavolii care-i zic: „Te poţi mântui şi acolo, dacă vrei să ai frică de Dumnezeu. Ori ţi se pare că numai cei din pustie se mântuie?" Acestea i le strecoară în minte vrăjmaşul, vrând să-l facă *cf.Pr.26,11;*
pe frate să se întoarcă, precum câinele, la vărsătura lui. *2Ptr.2,22.*

Aşa păţeşte cel ce se desparte de obşte, atunci când pleacă în pustie. Dar dacă merge şi îşi ia chilie lângă alţi Părinţi, aceştia îl ajută întru Domnul, aducându-i cât le dă mâna. El, însă, şezând în chilie, îşi zice: „Suntem datori să lucrăm ca să ne agonisim cele ale traiului". Atunci începe să se risipească în griji, căci trăieşte singur. După cum celui care s-a obişnuit cu singurătatea traiul în obşte i se pare anevoios, tot aşa, celui ce s-a deprins cu obştea, singurătatea îi pricinuieşte povară multă şi de neîndurat. Deci cuprins de ispite şi risipire, fratele începe să se căiască şi să zică: „Iată mă risipesc din toate părţile; nu izbutesc nici măcar să-mi fac mica mea pravilă, căci mă lupt neîncetat cu

πονηρὸν ἐπονομάσει τὸ καθαρὸν ῥυπαρόν, οὐ πιστευθήσεται· ἡ γὰρ ἰδέα τοῦ ἱματίου ἐλέγξει αὐτόν· Πλυνεῖς με γάρ, φησί, καὶ ὑπὲρ χιόνα λευκανθήσομαι.

Πολλάκις[v)] δὲ καὶ τῷ εἰς τὸ κοινόβιον γηράσαντι ὑποτίθησιν ὁ ἐχθρὸς ἀποστασίας λογισμὸν λέγων· Ἰδοὺ τοσαῦτα ἔτη ἔχεις ἐν τῷ μοναστηρίῳ δουλεύων τῷ Χριστῷ. Νῦν δὲ γεγήρακας καὶ οὐκ ἰσχύεις ἔτι φέρειν τοὺς κανόνας τοῦ κοινοβίου. Ἀλλ' οὐδὲ ἔχεις δύναμιν τοῦ ποιεῖν τίποτε· ἡ γὰρ σάρξ σου ἀσθενὴς γέγονε καὶ μέλλεις τοῦ λοιποῦ ἐξουθενεῖσθαι ὑπὸ μικρῶν τε καὶ μεγάλων. Ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ γῆρας ἀναπαύσεως χρῄζεις. Ἔξελθε οὖν ἐντεῦθεν καὶ καθίσας ἐν ἑνὶ τόπῳ ἡσύχασον· καὶ ὁ Θεὸς ἀποστέλλει τὴν τροφήν σου εἴτε ἐξ ἀγάπης εἴτε ἐξ οἱασδήποτε προφάσεως. Ποία γὰρ ἀνάγκη σοι ἐπίκειται, ἵνα καὶ ταλαιπωρῶν ὀνειδίζῃ περὶ τῆς τροφῆς σου; Τί δὲ καὶ ἡ βρῶσίς σου τυγχάνει, ὅτι οὕτω καθ' ἑκάστην ἡμέραν ταλαιπωρεῖς ὡς κακὸς δοῦλος καὶ ἀνέχῃ ὑποταγῆναι τοῖς μικροτέροις σου;

Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ὑποβάλλει ὁ πονηρὸς τῷ γέροντι βουλόμενος αὐτὸν μετὰ τοσαῦτα ἔτη χωρίσαι τῆς ἀδελφότητος καὶ τοῦ τόπου ἔνθα γεγήρακε καὶ ἀνυπομόνητον δεῖξαι αὐτὸν περὶ τὸ γῆρας αὐτοῦ. Καὶ ἐάν ἐστιν ὁ γέρων ἐλαφρότερος τῷ λογισμῷ, εὐθὺς μεταστρέφεται καὶ ἐλαύνεται ὑπ' αὐτοῦ ὡς φρύγανον ὑπὸ ἀνέμου σαλευόμενον. Εἰ δέ ἐστιν ὁ γέρων τῷ λογισμῷ τέλειος, περιγίνεται αὐτοῦ λέγων· Οὐ μή μου τοῦ γήρως καταγελάσῃς, διάβολε. Εἰ γὰρ ἐν τῇ νεότητί μου ὑπέμεινα τοὺς πόνους καρτερῶς, πολλῷ μᾶλλον νῦν ὑπομενῶ, ὅτι ὁ καιρὸς τῆς ἀναλύσεώς μου ἐφέστηκε τοῦ εἶναί με σὺν Χριστῷ· ὁ γὰρ γηράσας οὐδὲν ἄλλο προσδοκᾷ, εἰ μὴ τὸ ἀναλῦσαι τοῦ βίου. Ἅμα δὲ καὶ τοῖς νεωτέροις οὐ γενήσομαι τύπος ἐγὼ ῥαθυμίας, ἀλλὰ μᾶλλον ὑπομονῆς. Εἰ γὰρ ὁ εὐσεβὴς γέρων Ἐλεάζαρ τοιαύταις βασάνοις περιεχόμενος καὶ τὰ μέλη κατακαιόμενος πάντοθεν οὐ μετετράπη τὸν λογισμόν, ἀλλ' ὑπόδειγμα τοῖς νέοις ὑπομονῆς γέγονεν, οἳ πρὸς ἐκεῖνον ἀφορῶντες γενναίως καὶ αὐτοὶ κατεφρόνησαν τῶν βασάνων, πολλῷ γε μᾶλλον ἐγὼ ὁ μηδὲν πάσχων τοιοῦτον. Διὰ τὸν μικρὸν κόπον καὶ τὴν ἐλαχίστην ἐξουδένωσιν οὐκ ἔσομαι τοῖς νεωτέροις ἀποστασίας ἀρχέτυπον, ἀλλ' ὑπομονῆς μᾶλλον καὶ καρτερίας. Ἐγὼ γὰρ ἡγοῦμαι ἑαυτὸν ὅτι δοῦλός εἰμί τινος καὶ ἐλθὼν ὁ Κύριός μου παρέθετό με τῷ προεστῶτι τοῦ μοναστηρίου, ἐν ᾧ παροικῶ, καὶ οὐκ εἰμὶ αὐτεξούσιος ὅτε θέλω ὑποχωρῆσαι. Τί δὲ καὶ ὑπὲρ τοῦ μικροῦ ἐργοχείρου με ἐκθλίβετε; Εἰ γὰρ οἱ κοσμικοὶ διὰ τὰ φθειρόμενα οὐ μόνον ἐν ταῖς ἡμέραις, ἀλλὰ καὶ ἐν ταῖς νυξὶ φιλοπόνως ἐργάζονται καὶ περὶ φροντίδας εἰσὶ γυναικῶν τε καὶ τέκνων καὶ κέλλης καὶ ἐνοικίου καὶ ὑπομένουσι, πολλῷ μᾶλλον ἐγὼ ἐν τῷ βραχεῖ τούτῳ κόπῳ μετὰ

4 μοναστηρίῳ : κοινοβίῳ P ‖ 5 φέρειν : ὑποφέρειν M ‖ 6 κοινοβίου : μοναστηρίου Q ‖ 14 πονηρὸς : ἐχθρὸς M ‖ 21 ὅτι : ὅτε P ‖ 31 ὅτε : ὅτι P ‖ 32 με om. M ‖ 35 ἐνοικίου καὶ om. *α*

necurate. Iar dacă cineva, din ambiţie vicleană sau din invidie, numeşte curatul murdar, nu va fi crezut; căci înfăţişarea hainei îl va face mincinos. *Spălamă-vei*, zice, *şi mai mult decât zăpada mă voi albi.* Ps.50,9.

Adeseori vrăjmaşul îi pune în minte gând de plecare chiar şi celui care a îmbătrânit în obşte, zicându-i: „Iată, îi slujeşti lui Hristos de atâţia ani în mănăstire. Dar acum ai îmbătrânit şi nu mai ai putere să împlineşti rânduielile vieţii de obşte. Ba nu mai ai putere să faci nimic; trupul ţi-a ajuns neputincios şi de acum toţi, cu mic şi mare, te vor dispreţui. Mai mult, îţi trebuie şi odihnă, din pricina bătrâneţii. Deci ieşi de aici şi linişteşte-te, aşezându-te într-un loc. Iar Dumnezeu îţi va trimite hrană, fie prin dragostea [oamenilor], fie în alt chip. Ce nevoie ai să te necăjeşti şi să fii ocărât pentru hrana ta? Şi de ce bucate ai parte ca să fii necăjit astfel în fiecare zi, ca un rob rău, şi să înduri să te supui unora care sunt mai mici ca tine?"

Acestea şi unele ca acestea le strecoară în minte vicleanul bătrânului, vrând ca după atâţia ani să-l despartă de frăţime şi de locul în care a îmbătrânit şi să-l arate la bătrâneţe fără de răbdare. Dacă bătrânul este mai neaşezat la cuget, îndată e înduplecat şi dus de vrăjmaş, ca o surcea purtată de vânt. Dacă însă cugetul îi e desăvârşit, îl biruieşte zicând: „N-ai să-ţi baţi tu joc de bătrâneţea mea, diavole! Dacă în tinereţe am răbdat cu tărie ostenelile, cu atât mai mult voi răbda acum, când s-a apropiat dezlegarea de această viaţă, ca să fiu împreună cu Hristos. Fiindcă omul bătrân nu aşteaptă nimic altceva decât să fie dezlegat de viaţă. Nici nu mă voi face tinerilor pildă de trândăvie, ci mai degrabă de răbdare. Căci dacă bătrânul cucernic Eleazar, supus la aşa cazne, cu mădularele arse din toate părţile, nu şi-a schimbat gândul, ci s-a făcut pildă de răbdare tinerilor – care privindu-l au dispreţuit mai apoi şi ei cu bărbăţie caznele – cu atât mai mult eu, care nu pătimesc nimic de felul acesta. Pentru o mică osteneală şi un dispreţ neînsemnat nu voi fi eu tinerilor pildă de lepădare, ci mai degrabă de răbdare şi stăruinţă. Căci mă socotesc a fi robul cuiva, iar Domnul meu a venit şi m-a încredinţat întâi-stătătorului mănăstirii în care stau; de aceea nu este în puterea mea să plec când poftesc. De ce mă necăjiţi şi pentru puţinul lucru de mână? Mirenii lucrează cu multă osteneală pentru cele stricăcioase, nu numai ziua ci şi noaptea, prinşi de grija femeilor, copiilor, casei ori chiriei. Şi dacă ei rabdă, cu atât mai mult eu, slobozit de toate acelea cu harul lui Hristos, voi stărui

χαρᾶς καρτερήσω ὡς ἐκείνων ἁπάντων χάριτι Χριστοῦ ἐλευθερωθείς. Ὅτι ὁ ζυγὸς αὐτοῦ χρηστὸς καὶ τὸ φορτίον αὐτοῦ ἐλαφρόν ἐστι. Διὰ τοῦτο ἐκκλίνατε ἀπ' ἐμοῦ πονηρευόμενοι καὶ ἐξερευνήσω τὰς ἐντολὰς τοῦ Θεοῦ μου.

Καὶ οὕτω συνεργίᾳ τῆς χάριτος διαμείνας ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ καὶ τελειωθεὶς ἐν τῷ τόπῳ, ἐν ᾧ γεγήρακε, κομίζεται τὸν ἀμαράντινον στέφανον.

Θ'. Τοῦ ἁγίου Μαξίμου

1. Ὁ μὲν ἄφρων ὑπὸ τῶν παθῶν ἀγόμενος, ὅτε μὲν ὑπὸ τοῦ θυμοῦ κινούμενος ἐκταράσσεται, φυγεῖν ἀλογίστως τοὺς ἀδελφοὺς ἐπείγεται· ὅτε δὲ πάλιν ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἐκθερμαίνεται, μεταμελόμενος αὖθις προστρέχων ὑπαντᾷ. Ὁ δὲ φρόνιμος ἐπ' ἀμφοτέρων τοὐναντίον ποιεῖ· ἐπὶ μὲν γὰρ τοῦ θυμοῦ τὰς αἰτίας τῆς ταραχῆς ἐκκόψας τῆς πρὸς τοὺς ἀδελφοὺς λύπης ἑαυτὸν ἀπαλλάττει· ἐπὶ δὲ τῆς ἐπιθυμίας τῆς ἀλόγου ὁρμῆς καὶ συντυχίας ἐγκρατεύεται.

2. Ἐν τῷ καιρῷ τῶν πειρασμῶν μὴ καταλίπῃς τὸ μοναστήριον, ἀλλὰ φέρε γενναίως τὰ κύματα τῶν λογισμῶν καὶ μάλιστα τῶν τῆς λύπης καὶ τῆς ἀκηδίας· οὕτω γὰρ οἰκονομικῶς διὰ τῶν θλίψεων δοκιμασθεὶς ἕξεις βεβαίαν τὴν εἰς Θεὸν ἐλπίδα. Ἐὰν δὲ καταλίπῃς, ἀδόκιμος καὶ ἄνανδρος καὶ ἄστατος εὑρεθήσῃ.

3. Οὔπω ἔχει τελείαν ἀγάπην οὐδὲ τῆς θείας προνοίας κατὰ βάθους τὴν γνῶσιν ὁ ἐν καιρῷ πειρασμοῦ μὴ μακροθυμῶν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσιν, ἀλλὰ ἀποκόπτων ἑαυτὸν τῆς τῶν πνευματικῶν ἀδελφῶν ἀγάπης.

4. Σκοπὸς τῆς θείας προνοίας τὸ τοὺς ὑπὸ τῆς κακίας ποικίλως διεσχισμένους διὰ τῆς ὀρθῆς πίστεως καὶ τῆς πνευματικῆς ἀγάπης ἑνοποιεῖν· εἴπερ διὰ τοῦτο πέπονθεν ὁ Σωτήρ, ἵνα τὰ τέκνα τοῦ Θεοῦ τὰ διεσκορπισμένα συναγάγῃ εἰς ἕν. Ὁ οὖν μὴ στέγων μηδὲ βαστάζων τὰ ὀχληρὰ μηδὲ φέρων τὰ λυπηρὰ μηδὲ ὑπομένων τὰ ἐπίπονα, ἐκτὸς τῆς θείας ἀγάπης καὶ τοῦ σκοποῦ τῆς προνοίας περιπατεῖ.

5. Εἰ ἡ ἀγάπη μακροθυμεῖ καὶ χρηστεύεται, ὁ ὀλιγοψυχῶν ἐπὶ τοῖς συμβαίνουσι λυπηροῖς καὶ διὰ τοῦτο πονηρευόμενος ἐπὶ τοῖς λυπήσασι καὶ τῆς πρὸς αὐτοὺς ἀγάπης ἑαυτὸν ἀποκόπτων, πῶς τοῦ σκοποῦ τῆς θείας προνοίας οὐκ ἐκπίπτει;

6. Συνέβη σοι πειρασμὸς ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ καὶ ἡ λύπη εἰς μῖσός σε ἤγαγε; Μὴ νικῶ ὑπὸ τοῦ μίσους, ἀλλὰ νίκα ἐν τῇ ἀγάπῃ τὸ μῖσος. Νικήσεις δὲ τρόπῳ

---

4 αὐτῇ : αὐτοῦ β ‖ Θ'. in familia β ordo capitum diversus est: 1, 2, ... 11, 13, 12, 14, 15, 16, 22, 17, 18, 19, 20, 21, 23, 24, 25 ‖ 12 ὁρμῆς : ὀργῆς Ed ‖ 19 τῶν πνευματικῶν ἀδελφῶν : πνευματικῆς ἀδελφότητος καὶ α ‖ 23 add. τὰ θλιβερὰ μηδὲ post βαστάζων M ‖ 24 τοῦ σκοποῦ om. Q Ed ‖ 26 εἰ : καὶ Ed

cu bucurie în osteneala mea măruntă. Căci *jugul Său este bun şi povara Sa uşoară*. De aceea, *îndepărtaţi-vă de mine, voi, făcătorii de rele, şi eu voi cerceta* cf.Mt.11,30. *poruncile Dumnezeului meu*". Ps.118,115.

Şi aşa, rămânând statornic în acelaşi gând, cu împreună-lucrarea harului, se săvârşeşte în locul în care a îmbătrânit şi dobândeşte cununa neveştejită.

9. A Sfântului Maxim

1. Nebunul mânat de patimi, atunci când se tulbură mişcat de mânie, se grăbeşte să fugă în chip nesocotit de fraţi. Dar când este iarăşi încălzit de poftă, se căieşte şi aleargă îndată să-i întâlnească. Înţeleptul în amândouă face tocmai lucrul potrivnic: la mânie, taie pricinile tulburării şi se izbăveşte de întristarea către fraţi; iar în vremea poftei, se înfrânează de la iureşul iraţional şi de la însoţirea cu ceilalţi.

2. Nu părăsi mănăstirea în vremea ispitelor, ci rabdă cu vitejie valurile gândurilor, şi mai ales pe cele ale întristării şi ale akediei. Căci aşa, încercat prin dumnezeiască iconomie cu necazuri, vei căpăta nădejde neclintită în Dumnezeu. Dar dacă pleci, vei fi găsit neiscusit, lipsit de bărbăţie şi nestatornic.

3. Acela care în vremea ispitei nu e îndelung răbdător în câte i se întâmplă, ci se rupe de dragostea fraţilor duhovniceşti, încă nu are dragoste desăvârşită, nici cunoştinţa în adâncime a proniei dumnezeieşti.

4. Scopul proniei dumnezeieşti este ca pe cei dezbinaţi în chip felurit de răutate să-i facă una, prin credinţa dreaptă şi dragostea duhovnicească; de vreme ce Mântuitorul a pătimit *ca să adune într-una pe fii lui Dumnezeu cei* In.11,52. *împrăştiaţi*. Cel care nu suferă, nici nu îndură supărări, care nu duce întristări şi nici nu rabdă dureri, umblă în afara dragostei dumnezeieşti şi a scopului proniei.

5. Dacă *dragostea îndelung rabdă şi e plină de bunătate*, oare nu-i limpede 1Co.13,4. că cel care îşi pierde curajul în faţa întristărilor şi de aceea se înrăieşte împotriva celor care l-au mâhnit, rupându-se de dragostea către ei, cade din scopul proniei dumnezeieşti?

6. Ţi s-a întâmplat ispită de la fratele şi întristarea te-a dus la ură? Nu te lăsa biruit de ea, ci biruieşte tu ura întru dragoste. Şi vei birui în acest fel:

τοιῷδε· προσευχόμενος ὑπὲρ αὐτοῦ γνησίως τῷ Θεῷ, τὴν ἀπολογίαν αὐτοῦ δεχόμενος ἢ καὶ αὐτὸς διὰ ταύτης αὐτὸν θεραπεύων καὶ σεαυτὸν αἴτιον τοῦ πειρασμοῦ λογιζόμενος καὶ μακροθυμῶν μέχρις οὗ παρέλθῃ τὸ νέφος.

7. Μακρόθυμός ἐστιν ὁ τὸ τέλος ἐκδεχόμενος τοῦ πειρασμοῦ καὶ τὸ καύχημα τῆς καρτερίας ἀναμένων.

8. Ἀνὴρ μακρόθυμος πολὺς ἐν φρονήσει· ὅτι πάντα τὰ συμβαίνοντα ἐπὶ τὸ τέλος ἀναφέρει κἀκεῖνο περιμένων ἀνέχεται τῶν λυπηρῶν. Τὸ δὲ τέλος ἐστὶ ζωὴ αἰώνιος κατὰ τὸν θεῖον ἀπόστολον· Αὕτη δέ ἐστιν ἡ αἰώνιος ζωή, ἵνα γινώσκωσί σε τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν καὶ ὃν ἀπέστειλας Κύριον Ἰησοῦν Χριστόν.

9. Μὴ τὸν χθὲς πνευματικὸν ἀδελφὸν καὶ ἐνάρετον διὰ τοῦ ἐν σοὶ σήμερον ἐξ ἐπηρείας τοῦ πονηροῦ ἐγγινομένου μίσους κρῖνε φαῦλον καὶ πονηρόν, ἀλλὰ διὰ τῆς μακροθυμούσης ἀγάπης τὰ χθεσινὰ καλὰ λογιζόμενος τὸ σήμερον μῖσος τῆς ψυχῆς ἀπόβαλε.

10. Μὴ ὃν ἐπῄνεις χθὲς ὡς καλὸν καὶ ἐνεκωμίαζες ὡς ἐνάρετον, σήμερον ὡς φαῦλον καὶ πονηρὸν κακολογήσῃς διὰ τὴν σὴν ἐξ ἀγάπης εἰς μῖσος μεταβολήν, τὸν τοῦ ἀδελφοῦ ψόγον ἀπολογίαν τοῦ ἐν σοὶ πονηροῦ μίσους ποιούμενος, ἀλλὰ τοῖς αὐτοῖς ἐγκωμίοις ἐπίμεινον κἂν ἔτι ὑπὸ τῆς λύπης κεκράτησαι· καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ σωτήριον ἀγάπην εὐχερῶς ἐπανέρχῃ.

11. Μὴ τὸν συνήθη τοῦ ἀδελφοῦ ἔπαινον διὰ τὴν ἔτι ἐν σοὶ πρὸς αὐτὸν ὑπάρχουσαν κεκρυμμένην λύπην ἐν τῇ τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν συντυχίᾳ νοθεύσῃς συμπαραμίσγων τοῖς λόγοις λεληθότως τὸν ψόγον, ἀλλὰ καθαρῷ τῷ ἐπαίνῳ ἐν τῇ συντυχίᾳ χρῆσαι καὶ γνησίως ὑπὲρ αὐτοῦ ὡς ὑπὲρ σεαυτοῦ προσεύχου· καὶ τοῦ ὀλεθρίου μίσους τάχιστα ἀπαλλάττῃ.

12. Μὴ λόγοις δι' αἰνιγμάτων τὸν ἀδελφὸν κεντήσῃς, ἵνα μὴ τὰ ὅμοια παρ' αὐτοῦ ἀντιδεχόμενος τὴν τῆς ἀγάπης διάθεσιν ἐξ ἀμφοτέρων ἀπολέσῃς, ἀλλὰ μετὰ παρρησίας ἀγαπητικῶς ὕπαγε, ἔλεγξον αὐτόν, ἵνα τὰς αἰτίας τῆς λύπης λύσας ταραχῆς καὶ λύπης ἀμφοτέρους ἀπαλλάξῃς.

13. Κἂν ὁ ἀδελφὸς τυχὸν πειραζόμενος ἐπιμένῃ κακολογῶν σε, ἀλλὰ σύ γε μὴ ἐξενεχθῇς τῆς ἀγαπητικῆς καταστάσεως τοῦ αὐτοῦ πονηροῦ δαίμονος ἀνεχόμενος ἐνοχλοῦντος κατὰ διάνοιαν. Οὐκ ἐξενεχθήσῃ δὲ ταύτης, ἐὰν δυσφημούμενος εὐφημήσῃς, ἐὰν ἐπιβουλευόμενος εὐνοήσῃς. Αὕτη ἐστὶν ἡ ὁδὸς τῆς κατὰ Χριστὸν φιλοσοφίας καὶ ὁ μὴ ταύτην ὁδεύων οὐ συναυλίζεται αὐτῷ.

14. Μὴ εἴπῃς· Οὐ μισῶ τὸν ἀδελφόν, τὴν μνήμην αὐτοῦ ἀποστρεφόμενος, ἀλλὰ ἄκουσον Μωϋσέως λέγοντος· Μὴ μισήσῃς τὸν ἀδελφόν σου τῇ διανοίᾳ σου. Ἐλεγμῷ ἐλέγξεις τὸν ἀδελφόν σου καὶ οὐ λήψῃ δι' αὐτὸν ἁμαρτίαν.

5 καρτερίας : καρδίας β ‖ 9 Κύριον om. M ‖ 16 πονηροῦ om. α ‖ 18 αὐτοῦ : αὐτὴν β ‖ 19 ἔτι om. Ed ‖ πρὸς αὐτὸν om. α ‖ 30 ἀνεχόμενος om. P ‖ 33 add. μου post ἀδελφόν α

dacă te rogi sincer lui Dumnezeu pentru fratele şi îi primeşti dezvinovăţirea; sau dacă îl tămăduieşti tu însuţi prin [dezvinovăţirea ta], socotindu-te pe tine pricină a ispitei şi răbdând îndelung până ce trece norul.

7. Îndelung-răbdător este cel care aşteaptă sfârşitul ispitei şi lauda pentru stăruinţa lui.

8. *Bărbatul îndelung-răbdător are multă pricepere.* Căci toate câte se Pr.14,29.
întâmplă le leagă de sfârşit şi, pe acesta aşteptându-l, rabdă întristările. Iar
după dumnezeiescul Apostol sfârşitul este viaţa veşnică. *Aceasta este viaţa* cf.Rm.6,22.
veşnică, să Te cunoască pe Tine, singurul Dumnezeu adevărat, şi pe Domnul
Iisus Hristos pe care L-ai trimis. In.17,3.

9. Pe fratele pe care ieri îl socoteai duhovnicesc şi îmbunătăţit, nu-l judeca astăzi rău şi viclean, din pricina urii care ţi s-a născut în suflet din meşteşugirea celui viclean. Ci cu dragoste îndelung răbdătoare, leapădă din suflet ura de astăzi, gândindu-te la cele bune de ieri.

10. Pe cel pe care ieri îl lăudai că e bun şi îl ridicai în slăvi ca îmbunătăţit, nu-l grăi de rău astăzi că e netrebnic şi viclean, din pricină că dragostea ţi s-a schimbat în ură, pe care ţi-o îndreptăţeşti prin învinuirea fratelui. Ci stăruie în aceleaşi laude, chiar de eşti încă stăpânit de întristare, şi aşa te vei întoarce lesne la dragostea mântuitoare pentru el.

11. Atunci când eşti împreună cu ceilalţi fraţi, nu strica obişnuita laudă a fratelui, din pricina întristării către el care e încă tăinuită în tine, amestecând pe furiş şi învinuirea în cuvintele tale. Ci dimpotrivă, în faţa altora slujeşte-te de laudă curată, roagă-te sincer pentru frate, ca pentru tine, şi vei fi izbăvit grabnic de nimicitoarea ură.

12. Să nu-l împungi pe frate prin cuvinte cu subînţeles, ca să nu primeşti şi tu de la el vorbe asemănătoare şi să pierzi astfel din amândoi dispoziţia iubitoare. Ci mergi de-l mustră cu îndrăzneală şi dragoste, pentru ca, dezlegând pricinile întristării, să te izbăveşti şi pe tine şi pe el de tulburare şi întristare.

13. Chiar de se întâmplă ca fratele, din ispită, să stăruie grăindu-te de rău, tu nu ieşi din starea de iubire, îngăduind diavolului viclean să-ţi tulbure cugetul. Şi nu vei ieşi din iubire, dacă vorbeşti de bine când eşti vorbit de rău, iar atunci când ţi se pune gând rău, răspunzi cu gânduri bune. Aceasta este calea înţelepciunii după Hristos şi cel care nu călătoreşte pe ea nu se sălăşluieşte împreună cu El.

14. Să nu zici: „Nu-l urăsc pe frate", în vreme ce ocoleşti pomenirea lui.
Ci auzi-l pe Moise care spune: *Să nu-l urăşti pe fratele tău în cugetul tău; vei*
mustra cu mustrare pe fratele tău şi nu vei lua păcat pentru dânsul. Lv.19,17.

15. Μὴ μνημόνευε ἐν τῷ καιρῷ τῆς εἰρήνης τῶν ἐν τῷ καιρῷ τῆς λύπης ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ λεχθέντων, κἄν τε κατὰ πρόσωπον τὰ λυπηρὰ ἐρρήθη, κἄν τε πρὸς ἄλλον περὶ σοῦ καὶ μετὰ ταῦτα ἤκουσας, ἵνα μὴ τοῦ λογισμοῦ τῆς μνησικακίας ἀνεχόμενος εἰς τὸ ὀλέθριον μῖσος τοῦ ἀδελφοῦ ὑποστρέψῃς.

16. Οὐ δύναται ψυχὴ λογικὴ πρὸς ἄνθρωπον μῖσος τρέφουσα πρὸς τὸν Θεὸν εἰρηνεῦσαι τὸν τῶν ἐντολῶν δοτῆρα. Ἐὰν γάρ, φησί, μὴ ἀφῆτε τοῖς ἀνθρώποις τὰ παραπτώματα αὐτῶν, οὐδὲ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος ἀφήσει ὑμῖν τὰ παραπτώματα ὑμῶν. Εἰ δὲ ἐκεῖνος εἰρηνεύειν οὐ θέλει, ἀλλὰ σύ γε ἑαυτὸν ἀπὸ μίσους φύλαξον προσευχόμενος ὑπὲρ αὐτοῦ γνησίως καὶ μὴ κακολογῶν αὐτὸν πρός τινα.

17. Μὴ ὡς εὐνοοῦντας λογίζου τοὺς λόγους σοι φέροντας λύπην ἐν σοὶ καὶ μῖσος ἐργαζομένους, κἂν ἀληθεύειν δοκῶσιν, ἀλλ' ὡς θανατοῦντας ὄφεις τοὺς τοιούτους ἀποστρέφου, ἵνα κἀκείνους τοῦ κακολογεῖν ἀνακόψῃς καὶ τὴν σεαυτοῦ ψυχὴν πονηρίας ἀπαλλάξῃς.

18. Ἐρεύνησον τὴν συνείδησιν μετὰ πάσης ἀκριβείας μήποτε τῇ σῇ αἰτίᾳ ὁ ἀδελφὸς οὐ διηλλάγη καὶ μὴ παραλογίζου ταύτην τὰ κρυπτά σου γινώσκουσαν καὶ κατηγοροῦσάν σου ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἐξόδου καὶ ἐν καιρῷ δὲ προσευχῆς πρόσκομμά σοι γινομένην.

19. Μὴ εὔκολος ἔσο ἐπὶ ἀποβολῇ πνευματικῆς ἀγάπης, διότι ἄλλη σωτηρίας ὁδὸς οὐχ ὑπολέλειπται ἐν ἀνθρώποις.

20. Πρόσεχε σεαυτῷ, μήποτε ἡ χωρίζουσά σε ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ κακία οὐκ ἐν τῷ ἀδελφῷ, ἀλλ' ἐν σοὶ εὑρίσκεται, καὶ σπεῦσον αὐτῷ διαλλαγῆναι, ἵνα μὴ τῆς ἐντολῆς τῆς ἀγάπης ἐκπέσῃς.

21. Μὴ καταφρονήσῃς τῆς ἐντολῆς τῆς ἀγάπης, ὅτι δι' αὐτῆς υἱὸς Θεοῦ ἔσῃ, ἣν παραβαίνων υἱὸς γεέννης εὑρεθήσῃ.

22. Ἡ τῶν ἁγίων ἀγγέλων ἄφραστος εἰρήνη ταῖς δυσὶ ταύταις κεκράτηται διαθέσεσι· τῇ τε πρὸς Θεὸν καὶ τῇ πρὸς ἀλλήλους ἀγάπῃ, ὁμοίως δὲ καὶ πάντων τῶν ἀπ' αἰῶνος ἁγίων. Παγκάλως οὖν εἴρηται ὑπὸ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν, ὅτι ἐν ταύταις ταῖς δυσὶν ἐντολαῖς ὅλος ὁ νόμος καὶ οἱ προφῆται κρέμανται.

23. Μὴ ἔσο αὐτάρεσκος καὶ οὐκ ἔσῃ μισάδελφος· καὶ μὴ ἔσο φίλαυτος καὶ ἔσῃ φιλόθεος.

24. Πνευματικοῖς ἀδελφοῖς συζῆσαι προῃρημένος τοῖς σοῖς θελήμασιν ἀπὸ θυρῶν ἀπόταξαι· οὐ μὴ γὰρ ἑτέρῳ τρόπῳ εἰρηνεῦσαι δυνήσῃ οὔτε πρὸς τὸν Θεὸν οὔτε πρὸς τοὺς συζῶντας.

---

5 λογικὴ om. P ‖ 11 σοι (1) om. Ed ‖ 26 ἄφραστος om. *β* ‖ 32 συζῆσαι προῃρημένος : ζῆσαι συμπροειρημένος *α*

15. La vreme de pace să nu-ţi aminteşti de cele zise de fratele tău la supărare, fie că ţi-a spus în faţă lucrurile care te-au mâhnit, fie le-a spus altuia şi pe urmă le-ai auzit, ca să nu te întorci spre nimicitoarea ură a fratelui, îngăduind în tine gândul pomenirii răului.

16. Sufletul raţional nu poate să aibă pace cu Dumnezeu, dătătorul poruncilor, atunci când nutreşte ură pentru vreun om; căci zice: *De nu veţi*
ierta oamenilor greşelile lor, nici Tatăl vostru ceresc nu vă va ierta greşelile Mt.6,15.
voastre. Iar dacă acela nu vrea să se împace, păzeşte-te măcar pe tine de ură, rugându-te sincer pentru el, nevorbindu-l de rău înaintea cuiva.

17. Nu socoti că îţi vor binele cei care umblă cu vorbe ce-ţi aduc întristare şi ură, chiar de par a spune adevărul, ci fereşte-te de aceştia ca de nişte şerpi aducători de moarte, ca şi pe ei să-i opreşti a mai grăi de rău, şi sufletul tău să-l izbăveşti de răutate.

18. Cercetează-ţi conştiinţa cu de-amănuntul, ca nu cumva tu să fii pricina pentru care fratele nu vrea să se împace. Şi nu încerca să o înşeli, căci îţi cunoaşte cele tainice şi te va învinui în ceasul ieşirii [din viaţă]; iar în vremea rugăciunii ţi se face poticnire.

19. Nu lepăda lesne dragostea duhovnicească, pentru că altă cale de mântuire nu a rămas între oameni.

20. Ia aminte la tine însuţi, ca nu cumva răutatea care te desparte de frate să nu fie în el ci în tine; şi grăbeşte-te să te împaci cu acesta ca să nu cazi din porunca dragostei.

21. Nu nesocoti porunca dragostei, căci prin ea vei ajunge fiu al lui Dumnezeu, în vreme ce dacă o încalci vei fi găsit fiu al gheenei.

22. Pacea negrăită a sfinţilor îngeri, precum şi a tuturor sfinţilor din veac, se ţine cu aceste două dispoziţii lăuntrice: dragostea pentru Dumnezeu şi dragostea întreolaltă. Preafrumos a grăit Mântuitorul nostru: *De aceste*
două porunci atârnă toată Legea şi Prorocii. Mt.22,40.

23. Nu umbla să-ţi placi ţie însuţi şi nu-ţi vei urî fratele. Nu te iubi pe tine însuţi şi îl vei iubi pe Dumnezeu.

24. De ai ales să vieţuieşti laolaltă cu fraţi duhovniceşti, leapădă-ţi voile încă de la uşă. Nu-i alt chip în care să poţi avea pace, nici cu Dumnezeu, nici cu cei cu care vieţuieşti.

25. Τοῦ ἔτι δόξαν ἀγαπῶντος κενὴν ἤ τινι τῶν ὑλικῶν πραγμάτων προσκειμένου ἐστὶ τὸ πρὸς ἀνθρώπους λυπεῖσθαι διὰ πρόσκαιρα ἢ μνησικακεῖν αὐτοῖς ἢ μῖσος ἔχειν πρὸς αὐτοὺς ἢ λογισμοῖς δουλεύειν αἰσχροῖς· τῆς δὲ φιλοθέου ψυχῆς πάντῃ ταῦτα ἀλλότρια.

Ι'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Ἀδελφός τις ἐν κοινοβίῳ καθήμενος ὠχλεῖτο ὑπὸ λογισμῶν μεταβάσεως. Ἐν μιᾷ οὖν λαβὼν χάρτην καὶ καθίσας ἔγραψεν ἐν τῷ χάρτῃ πάσας τὰς αἰτίας δι' ἃς ἔλεγον αὐτῷ οἱ λογισμοὶ μεταστῆναι τοῦ κοινοβίου. Καὶ μετὰ τὸ ἀριθμήσασθαι πάσας ἔγραψε τελευταῖον ἑαυτὸν ἐρωτῶν· Ταῦτα πάντα ὑπομένεις; Εἶτα ἐπέγραψεν ὡς ἀνθυποφέρων καὶ ἀποκρινόμενος· Ναί, ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ὑπομένω. Καὶ ἑλίξας τὸ χαρτίον δεσμεῖ εἰς τὴν ζώνην ἑαυτοῦ.

Ὅταν οὖν τινος ἐξ ἐκείνων τῶν αἰτιῶν κινηθέντος, δι' ἃ ἐπολεμεῖτο καὶ πρότερον, προσέβαλον αὐτῷ οἱ τῆς μεταβάσεως λογισμοί, ἐκεῖνος ἀποτρέχων κατ' ἰδίαν ἐλάμβανε τὸν χάρτην καὶ ἀνεγίνωσκε. Καὶ εὑρίσκων τὸ ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ Υἱοῦ τοῦ Θεοῦ ὑπομένω, ἔλεγε πρὸς ἑαυτόν· Ὅρα ταλαίπωρε, οὐκ ἀνθρώπῳ, ἀλλὰ τῷ Θεῷ συνετάξω· καὶ εὐθὺς ἀνεπαύετο. Καὶ οὕτως ἀεὶ ποιῶν ὁ ἀδελφός, ὅτε τις ἀνέκυπτε ταραχή, ἀτάραχος ἔμενεν.

Οἱ οὖν λοιποὶ ἀδελφοί, κατανοήσαντες ὃ ἐποίει ὁ ἀδελφὸς καὶ πῶς ἀναγινώσκων τὸν χάρτην ἀταράχως διῆγεν αὐτῶν πολλάκις ταρασσομένων, ἐπηρείᾳ τοῦ πονηροῦ εἰς φθόνον καὶ μῖσος τοῦ ἀδελφοῦ ἐκινήθησαν. Καὶ τῷ ἀββᾷ προσελθόντες ἔλεγον ὅτι γόης ἐστὶν ὁ ἀδελφὸς καὶ ἐν τῇ ζώνῃ αὐτοῦ ἐστιν ἡ γοητεία αὐτοῦ. Διὸ καὶ οὐ δυνάμεθα μεῖναι μετ' αὐτοῦ· ἢ οὖν αὐτὸν ἢ ἡμᾶς ἀπὸ τῶν ὧδε ἀπόλυσον. Ὁ δὲ μὴ ἀγνοήσας τὴν τοῦ ἐχθροῦ ἔνεδραν – ᾔδει γὰρ τὴν ταπείνωσιν τοῦ ἀδελφοῦ καὶ εὐλάβειαν – λέγει αὐτοῖς· Ὑπάγετε, εὔξασθε· κἀγὼ εὔχομαι καὶ μετὰ τρεῖς ἡμέρας λέγω ὑμῖν τὴν ἀπόκρισιν. Τῇ δὲ νυκτὶ κοιμωμένου τοῦ ἀδελφοῦ, ἐπιστὰς ὁ ἀββᾶς ἠρέμα λύει τὴν ζώνην αὐτοῦ. Καὶ ἐνεχθέντος φωτός, ἀναγνοὺς τὸν χάρτην ζώννυσι πάλιν αὐτὸν καὶ ἀπῆλθε.

Τῶν δὲ τριῶν διελθουσῶν ἡμερῶν, προσῆλθον οἱ ἀδελφοὶ τῷ ἀββᾷ μαθεῖν τὴν ἀπόκρισιν. Ὁ δὲ καλέσας τὸν ἀδελφὸν εἶπε· Διατί σκανδαλίζεις τοὺς ἀδελφούς; Ὁ δὲ εὐθὺς εἰς ἔδαφος καταβαλὼν ἑαυτὸν ἔφη· Ἥμαρτον, συγχώρησόν μοι καὶ εὔξασθε ὑπὲρ ἐμοῦ. Καὶ λέγει ὁ ἀββᾶς τοῖς ἀδελφοῖς· Τί εἴπατε περὶ τοῦ

---

9 ἀριθμήσασθαι : ἀπαριθμήσασθαι *β* ‖ 10 ὡς om. P ‖ 11 add. τοῦ υἱοῦ post Χριστοῦ *β* ‖ ἡμῶν om. *β* ‖ 18 add. καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις αἰτίοις post ταραχή *β* ‖ 20 ἀταράχως : οὕτως *β* ‖ 28 ἐνεχθέντος φωτός om. *β*

25. Cel care încă iubeşte slava deşartă sau are împătimire pentru ceva din lucrurile materiale, fie se supără pe oameni pentru cele vremelnice, fie ţine minte răul pe care i l-au făcut, fie îi urăşte, fie e rob gândurilor ruşinoase. Dar sufletului iubitor de Dumnezeu toate acestea îi sunt străine.

10. Din Pateric

1. Un frate care stătea în chinovie, era supărat de gânduri care-i spuneau să-şi schimbe locul. Într-o zi, a luat o hârtie, s-a aşezat şi a scris toate pricinile pentru care îi ziceau gândurile să plece din obşte. Şi după ce le-a înşirat pe toate, a scris la urmă o întrebare către el însuşi: „Le rabzi pe toate acestea?" Apoi a adăugat dedesubt, ca şi când ar fi răspuns: „Da, în numele lui Iisus Hristos, Dumnezeul nostru, rabd". Apoi a împăturit hârtia şi a legat-o la brâu.

Când se stârnea vreuna din pricinile prin care era războit şi mai-nainte, iar gândurile de plecare se porneau împotrivă-i, se trăgea deoparte de unul singur, scotea hârtia şi citea. Ajungând la cuvintele „În numele lui Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, rabd", îşi spunea: „Ia aminte, nenorocitule, că nu ai făgăduit unui om, ci lui Dumnezeu"; şi îndată se odihnea. Aşa făcea întotdeauna fratele şi când se ivea vreo tulburare, rămânea senin.

Ceilalţi fraţi au înţeles ce face fratele, cum rămânea senin citind hârtia, în timp ce ei se tulburau adesea. Atunci, îmboldiţi din meşteşugirea celui viclean înspre invidie şi ură, s-au dus la Avva şi i-au spus că fratele e vrăjitor şi îşi ţine vrăjile la brâu. „De aceea nu putem sta cu el. Ori pe dânsul, ori pe noi, să ne slobozeşti de aici". Părintele, căruia nu-i rămăsese tăinuită viclenia vrăjmaşului – cunoştea evlavia şi smerenia fratelui –, le-a spus: „Mergeţi şi vă rugaţi. Mă voi ruga şi eu şi peste trei zile vă dau răspunsul". În timpul nopţii, când fratele dormea, Avva i-a dezlegat brâul încetişor şi, aducându-se lumină, i-a citit hârtia, i-a încins brâul la loc şi a plecat.

Trecând cele trei zile, fraţii au venit la Avva, ca să afle răspunsul. Părintele l-a chemat pe frate şi i-a spus: „De ce sminteşti pe fraţi?" Iar el s-a aruncat îndată la pământ şi a zis: „Am greşit. Iartă-mă şi rugaţi-vă pentru mine!" Le zice Avva fraţilor: „Ce aţi spus despre fratele aceasta?" Răspunseră: „E vrăjitor şi îşi ţine vrăjile în brâu". Spune Avva: „Scoateţi-i farmecele!" Atunci

ἀδελφοῦ τούτου; Καὶ ἀποκριθέντες εἶπον, ὅτι γόης ἐστὶ καὶ ἡ γοητεία αὐτοῦ εἰς τὴν ζώνην αὐτοῦ ἐστι. Καί φησιν ὁ ἀββᾶς· Ἐκβάλετε οὖν τὰς μαγείας αὐτοῦ. Οἱ δὲ ὥρμησαν λῦσαι τὴν ζώνην αὐτοῦ καὶ οὐκ ἠφίει ὁ ἀδελφός. Εἶπε δὲ ὁ ἀββᾶς· Κόψατε αὐτήν. Καὶ κόψαντες εὗρον ἐν αὐτῇ τὸ χαρτίον. Καὶ παρέχει αὐτὸ ὁ ἀββᾶς ἑνὶ τῶν διακόνων κελεύσας ἐπὶ ὑψηλοῦ σταθῆναι καὶ ἀναγνῶναι, ἵνα ὁ πονηρὸς ἐπὶ πλεῖον καταισχυνθῇ, ὁ ταύτην τὴν ὑποβολὴν ὑποσπείρας.

Ὡς οὖν ἀνεγνώσθη τὰ ἐν τῷ χάρτῃ, τελευταῖον δὲ καὶ τὸ ἐν ὀνόματι Ἰησοῦ Χριστοῦ ὑπομένω, ἀκούσαντες οἱ ἀδελφοὶ ἀπὸ τῆς αἰσχύνης οὐκ εἶχον ὅ τι καὶ γένωνται. Καὶ ἔβαλον τῷ ἀββᾷ μετάνοιαν λέγοντες· Ἡμάρτομεν. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτοῖς· Μὴ ἐμοὶ βάλετε μετάνοιαν, ἀλλὰ τῷ Θεῷ καὶ τῷ ἀδελφῷ, οὗ κατεψεύσασθε, ἵνα συγχωρήσῃ ὑμῖν. Οἱ δὲ ἐποίησαν οὕτω. Καὶ εἶπεν αὐτῷ ὁ ἀββᾶς· Εὐξώμεθα τῷ Θεῷ, ἵνα συγχωρήσῃ αὐτοῖς. Καὶ ηὔξαντο ὑπὲρ αὐτῶν.

2. Εἶπε γέρων, ὅτι οἱ ἀρχαῖοι οὐ ταχέως μετέβαινον ἐκ τοῦ τόπου αὐτῶν, εἰ μή τι συνέβη αὐτοῖς ἐκ τούτων τῶν τριῶν πραγμάτων· ἤτοι ἐάν τις γείτονα ἔχῃ λυπούμενον κατ' αὐτοῦ ἐκ φθόνου, δηλονότι μνησικακοῦντα, καὶ ποιῶν πάντα τὰ πρὸς θεραπείαν αὐτοῦ μὴ δύναται αὐτὸν μεταβαλεῖν· ἢ ἐὰν πολλοὶ παραβάλλωσιν αὐτῷ καὶ προσφέρωσι διάφορα εἴδη δεχομένου αὐτοῦ καὶ δοξάζωσιν αὐτὸν περισσῶς· ἢ ἐὰν συμβῇ πειρασμῷ πορνείας περιπεσεῖν, πλησίον δηλονότι οἰκουσῶν γυναικῶν. Εἰ γάρ τινι ἑνὸς τῶν τριῶν τούτων συμβάντος μεταβῇ τοῦ τόπου, οὐκ ἄλογος αὐτῷ γενήσεται ἡ μετάβασις.

Ταῦτα δὲ οὐ τοῖς κοινοβιακοῖς ἁρμόζει, ἀλλὰ τοῖς κατὰ μόνας οἰκοῦσι καὶ ἡσυχάζουσιν.

3. Ἔλεγον οἱ πατέρες, ὅτι ἐὰν συμβῇ σοι πειρασμὸς ἐν τῷ τόπῳ ἐν ᾧ οἰκεῖς, μὴ καταλίπῃς τὸν τόπον ἐν τῷ καιρῷ τοῦ πειρασμοῦ. Εἰ δὲ μή, ὅπου ἐὰν ἀπέλθῃς, εὑρίσκεις ἔμπροσθέν σου ὃ φεύγεις. Ἀλλ' ὑπόμεινον ἕως οὗ παρέλθῃ ὁ πειρασμός, ἵνα ἀσκανδάλιστος γένηται ἡ ἀναχώρησίς σου καὶ ἐν καιρῷ εἰρήνης, ὅπως μηδὲ τοῖς κατοικοῦσι τὸν τόπον θλῖψίν τινα ἐμποιήσῃ ὁ χωρισμός σου.

4. Εἶπε γέρων· Ὥσπερ δένδρον συνεχῶς μεταφυτευόμενον καρποφορῆσαι οὐ δύναται, οὕτως οὐδὲ μοναχὸς μεταβαίνων ἀπὸ τόπου εἰς τόπον ἀρετὴν ἐπιτελέσαι δύναται.

5. Ἀδελφός τις ἐν κοινοβίῳ ἐκάθητο ὀχλούμενος ὑπὸ λογισμῶν μεταβάσεως. Ἀνήγγειλε οὖν τῷ ἀββᾷ. Ὁ δὲ λέγει πρὸς αὐτόν· Ὕπαγε, κάθου εἰς τὸ κελλίον σου τὸ σῶμά σου δοὺς ἐνέχυρον τοῖς τοίχοις τῆς κέλλης σου καὶ μὴ ἐξέλθῃς ἐκεῖθεν τῷ σώματι. Τὸν δὲ λογισμὸν ἔασον λογίζεσθαι ὃ βούλεται.

---

6 ὑποβολὴν : διαβολὴν β ‖ 19 τινι : τι Q Ed ‖ 21 add. in marg. (m^2) τοῦ πατρὸς ante ταῦτα P ‖ 34 τῷ σώματι : τῆς κέλλης P

ei s-au năpustit să-i dezlege brâul, dar fratele nu-i lăsa. Zice Avva: „Tăiaţi-l!" I-au tăiat brâul şi au găsit înăuntru hârtia. Avva a dat-o unui diacon şi i-a poruncit să stea pe o ridicătură şi să o citească, pentru ca cel viclean, semănătorul acestei uneltiri, să fie mai tare ruşinat.

S-au citit aşadar cuvintele de pe hârtie, iar la urmă şi „În numele lui Iisus Hristos, rabd". Auzind fraţii, nu ştiau ce să facă de ruşine. I-au pus metanie lui Avva şi i-au spus: „Am greşit". Iar el le-a zis: „Nu-mi puneţi mie metanie, ci lui Dumnezeu şi fratelui, pe seama căruia aţi minţit, ca să vă ierte". Şi au făcut aşa. I-a spus atunci Avva: „Să ne rugăm lui Dumnezeu, ca să-i ierte". Şi s-au rugat pentru ei.

2. A zis un Bătrân: „Cei vechi nu se mutau grabnic din locul lor, de nu se întâmpla unul din aceste trei lucruri: dacă vreun vecin era supărat pe el din invidie – adică stăpânit de pomenirea răului – şi, făcând totul spre tămăduirea lui, nu putea să-l schimbe; dacă îl cerceta multă lume, primind tot felul de lucruri pe care i le aduceau, şi îl slăveau peste măsură; ori de se întâmpla să cadă în ispita curviei, atunci când locuiau în vecinătate femei. Dacă cineva se mută din locul său pentru că i se petrece unul din aceste trei lucruri, atunci mutarea sa nu-i fără rost".

Cele[65] spuse nu sunt potrivite pentru cei din obşte, ci pentru cei care vieţuiesc singuri, în isihie.

3. Ziceau Bătrânii: „Dacă ţi se întâmplă ispită în locul în care stai, nu-ţi lăsa locul în vremea ispitei. De nu, oriunde te-ai duce, găseşti înaintea ta lucrul de care fugi. Rabdă până trece ispita, pentru ca plecarea ta să se facă fără sminteală şi în vreme de pace, iar despărţirea de tine să nu pricinuiască vreo mâhnire celor care stau în locul acela".

4. A zis un Bătrân: „Precum copacul nu poate rodi dacă e neîncetat sădit, tot aşa nici monahul nu poate lucra virtutea, dacă se tot mută dintr-un loc în altul".

5. Un frate care şedea în chinovie era supărat de gânduri de plecare; şi i-a spus lui Avva. Iar acela îi zice: „Du-te şi stai în chilie, pune-ţi trupul zălog zidurilor chiliei şi nu ieşi cu trupul de acolo. Iar cugetul lasă-l să gândească orice vrea".

---

[65] Foarte probabil o scolie a lui Pavel Everghetinos. Însemnarea *A Părintelui* apare doar în manuscrisul P.

6. Εἶπε γέρων· Ἡ κέλλα τοῦ μοναχοῦ ἐστιν ἡ κάμινος τῆς Βαβυλῶνος, ὅπου οἱ τρεῖς παῖδες τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ εὗρον· καὶ ὁ στῦλος τῆς νεφέλης, ὅθεν ὁ Θεὸς ἐλάλησε τῷ Μωϋσῇ.

7. Ἀδελφὸς ἔμεινεν ἐννέα ἔτη πολεμούμενος ἐξελθεῖν ἀπὸ κοινοβίου. Καὶ καθ' ἡμέραν ἡτοίμαζε τὸ μηλωτάριον αὐτοῦ ἵνα ἐξέλθῃ. Ὡς δὲ ἐγίνετο ὀψέ, ἔλεγεν ἐν ἑαυτῷ· Αὔριον ἀναχωρῶ ἐκ τῶν ὧδε. Καὶ πρωΐας ἔλεγε τῷ λογισμῷ· Βιασώμεθα ἑαυτοὺς καρτερῆσαι καὶ τὴν σήμερον διὰ τὸν Κύριον. Καὶ ὡς ἐπλήρωσεν ἐννέα ἔτη οὕτω ποιῶν, ἐκούφισεν ὁ Θεὸς πάντα πειρασμὸν ἀπ' αὐτοῦ.

ΙΑ'. Τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ

Μὴ[i)] εἴπῃς, μοναχέ, ὧδε στένωσις καὶ πόλεμος καὶ παρεκεῖ ἀνάπαυσις καὶ ἀμεριμνία. Τίς γάρ ἐστιν ὁ πολεμῶν ἡμᾶς, ἐὰν οἶδας; Οὐχὶ ὁ ἐχθρὸς ἡμῶν διάβολος; Ἄκουε τοιγαροῦν τί λέγει ἐν τῷ Ἰώβ· Καὶ εἶπεν ὁ Κύριος τῷ διαβόλῳ· Πόθεν σὺ ἔρχῃ; Τότε εἶπεν ὁ διάβολος ἔναντι Κυρίου· Διαπορευθεὶς τὴν ὑπ' οὐρανὸν καὶ ἐμπεριπατήσας τὴν σύμπασαν πάρειμι. Γίνωσκε οὖν ὅτι ὁ οὐρανὸς ὑψηλότερός σού ἐστιν, οὗ ἐὰν πορευθῇς, καὶ οὐκ ἔστι τόπος ἐν πάσῃ τῇ ὑπὸ τὸν οὐρανὸν τῷ κοινῷ ἐχθρῷ ἄβατος. Ἔμμεινον οὖν ἐν ᾧ ἐκλήθης τόπῳ καὶ ἀντίστα τῷ διαβόλῳ καὶ φεύξεται ἀπὸ σοῦ· καὶ ἔγγισον τῷ Θεῷ καὶ ἐγγιεῖ σοι.

Οὐαὶ ψυχῇ ἐν ᾗ εἰσέλθῃ ἀπιστία, ἀφοβία, ἀγνωσία, ἀφροσύνη καὶ ἀναίδεια· ὅτι μερὶς ἀλώπεκος ἔσται. Μακαρία δὲ ψυχὴ ἐν ᾗ φόβος Θεοῦ οἰκεῖ καὶ εὐλάβεια, ᾧ ἀρέσκει δουλεύειν δεσπότῃ ἑνί· ὁ γὰρ μὴ ἀρεσκόμενος δουλεύειν ἑνὶ δουλεύσει πολλοῖς· καὶ ὁ μὴ ἀνεχόμενος ὑποταγῆναι ἡγουμένῳ ἑνί, ὑποταγήσεται πολλοῖς εἰς διαφόρους τόπους.

Γέγραπται[ii)]· Πρόφασιν ζητεῖ ἀνὴρ βουλόμενος χωρίζεσθαι ἀπὸ φίλων, ἐν παντὶ δὲ καιρῷ ἐπονείδιστος ἔσται. Οὕτω καὶ μοναχὸς χωριζόμενος ἀπὸ μονῆς αἰτιᾶται ἡγούμενον καὶ ἀδελφούς, ἀλλὰ τὸν παρὰ Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων τῶν εὖ φρονούντων ὀνειδισμὸν οὐδέποτε διαφεύξεται. Περὶ τοῦ τοιούτου πάλιν ἡ γραφὴ λέγει· Ἔστιν ὁδὸς ἣ δοκεῖ ὀρθὴ εἶναι παρὰ ἀνθρώποις· τὰ δὲ τελευταῖα αὐτῆς ἔρχεται εἰς πυθμένα ᾅδου· καὶ ἐπάγει· Τῶν αὐτῶν ὁδῶν πλησθήσεται θρασυκάρδιος.

Ἐὰν[iii)] συμβῇ στενωθῆναι τὸ μοναστήριον, ἐν ᾧ οἰκεῖς, εἰς τὰ χρειώδη τοῦ σώματος, μὴ καταλίπῃς τὸν τόπον· τότε γὰρ εὑρήσεις ἐργασίαν πολλὴν ἐν αὐτῷ.

Οὐκ ἀρέσει ἀνοσίοις ὅσιος ἡγούμενος, οὐδὲ δικαίῳ πᾶν ἄδικον.

---

13 Τότε : Καὶ Ed ‖ 20 ἀρέσκει — δουλεύειν (2) P : οὐκ ἀρέσκει δουλεύειν δεσπότῃ β : ὁ γὰρ μὴ ἀρεσκόμενος δουλεύειν (ἀρέσκει — ἑνί deleta sunt) M ‖ 21 add. ὑποταγήσεται καὶ ante δουλεύσει M

6. A zis un Bătrân: „Chilia monahului este cuptorul Babilonului, în care cei trei tineri L-au aflat pe Fiul lui Dumnezeu, şi stâlpul de nor de unde Dumnezeu i-a vorbit lui Moise". *cf. Dn.3, 24-25.* *cf. Is. 33,9.*

7. Un frate a fost războit vreme de nouă ani să iasă din obşte şi în fiecare zi îşi pregătea cojocul să plece. Când se făcea seară, îşi spunea: „Mâine mă duc de aici". Iar dimineaţa zicea gândului: „Să ne silim să răbdăm şi astăzi pentru Domnul". Şi când s-au împlinit nouă ani în care a făcut aşa, Dumnezeu a uşurat toată ispita de la dânsul.

11. A Sfântului Efrem

Monahule, nu spune: „Aici am strâmtorare şi război, în vreme ce acolo e odihnă şi lipsă de griji". Ştii cine este cel care ne luptă? Oare nu vrăjmaşul nostru diavolul? Ascultă dar ce se spune în cartea lui Iov: *Şi Domnul a zis către diavol: „De unde vii?" Atunci diavolul a spus înaintea Domnului: Am umblat pe sub cer şi după ce am cutreierat tot pământul, iată am venit.* Să ştii *Iov2,2.*
că cerul e mai înalt decât tine, oriunde te-ai duce, şi nu este loc sub cer necălcat de către vrăjmaşul de obşte. Rămâi deci în locul în care ai fost chemat, înfruntă-l pe diavol şi va pleca de la tine; apropie-te de Dumnezeu şi El se va apropia de tine. *cf.Iac.4,7-8.*

Vai de sufletul în care intră necredinţa, netemerea [de Dumnezeu], neştiinţa, nebunia şi neruşinarea; căci va ajunge hrană a vulpii. Fericit este *cf.Ps.62,11.*
însă sufletul în care sălăşluieşte frica de Dumnezeu şi cucernicia, căruia îi place să slujească unui stăpân. Căci cui nu-i place să slujească unuia, va sluji multora; şi cel care nu rabdă să se supună unui stareţ, se va supune multora, în felurite locuri.

Stă scris: *Omul care vrea să-şi lase prietenii caută pricini, dar în toată vremea va fi vrednic de ocară.* Aşa şi monahul care îşi lasă mănăstirea dă vina *Pr.18,1.*
pe stareţ şi pe fraţi, dar de ocara lui Dumnezeu şi a oamenilor care gândesc bine nu va putea fugi nicicând. Despre unul ca acesta Scriptura zice iarăşi: *Există o cale ce li se pare oamenilor dreaptă, dar capătul ei duce în fundul* *Pr.14,12.*
iadului; şi adaugă: *Omul semeţit cu inima se va sătura de căile sale.* *Pr.14,14.*

Dacă în mănăstirea în care stai se întâmplă strâmtorare în cele trebuincioase trupului, nu părăsi locul; căci atunci vei afla acolo lucrare [duhovnicească] multă.

Stareţul cuvios nu-i pe placul celor necuvioşi şi nici nedreptatea nu-i pe placul celui drept.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΑ΄

Ὅτι τοῖς ἀγυμνάστοις τὸ ἀφιδιάζειν ἐπικίνδυνον.

Α΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Ἀδελφός τις ἀναχωρήσας καὶ λαβὼν τὸ σχῆμα εὐθέως ἀπέκλεισεν ἑαυτὸν λέγων, ὅτι ἀναχωρητής εἰμι. Ἀκούσαντες δὲ οἱ γέροντες ἦλθον καὶ ἐξέβαλον αὐτόν· καὶ ἐποίησαν αὐτὸν κυκλεύειν τὰ κελλία τῶν μοναχῶν καὶ βάλλειν μετάνοιαν καὶ λέγειν· Συγχωρήσατέ μοι, ὅτι οὐκ εἰμὶ ἀναχωρητής, ἀλλὰ ἀρχάριος.

2. Ἠρωτήθη γέρων· Πῶς δύναται ἄνθρωπος κατὰ μόνας οἰκῆσαι; Καὶ ἀπεκρίθη· Ὁ ἀθλητὴς ἐὰν μὴ πυκτεύσῃ μετὰ πολλῶν, οὐ δύναται μαθεῖν τὴν τέχνην τῆς νίκης, ἵνα οὕτω δυνηθῇ μετὰ ἀντιδίκου μονομαχῆσαι. Οὕτω καὶ ὁ μοναχός, ἐὰν μὴ παιδευθῇ μετὰ ἀδελφῶν καὶ μάθῃ τὴν τῶν λογισμῶν τέχνην, οὐ δύναται οἰκῆσαι κατὰ μόνας οὐδὲ ἀντιστῆναι τοῖς λογισμοῖς.

3. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Θεόδωρος· Πολλοὶ ἐν τῷ καιρῷ τούτῳ εἵλοντο τὴν ἀνάπαυσιν, πρὶν ὁ Θεὸς αὐτοῖς παράσχῃ.

Β΄. Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐου

Εἶπεν[i)] ὁ ἀββᾶς Ἡσαΐας· Πρὶν ἢ παύσονται τῆς ἀσθενείας αἱ αἰσθήσεις ἐὰν ὁ νοῦς βουληθῇ ἐπιβῆναι τῷ σταυρῷ, ὀργὴ τοῦ Θεοῦ ἔρχεται ἐπ' αὐτόν, ὅτι ἤρξατο πράγματος ὑπὲρ τὸ μέτρον αὐτοῦ μὴ ἰασάμενος τὰς αἰσθήσεις αὐτοῦ· εἰ[ii)] μὴ γὰρ πρότερον ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐθεράπευσε πάντα τὰ πάθη τοῦ ἀνθρώπου, δι' ὃν ἐπεδήμησεν, οὐκ ἀνῆλθεν ἐπὶ τὸν σταυρόν. Λέγει[iii)] γὰρ πρὸ τοῦ σταυρωθῆναι· Πορευθέντες ἀπαγγείλατε Ἰωάννῃ ἃ ἠκούσατε καὶ εἴδετε· τυφλοὶ ἀναβλέπουσι, χωλοὶ περιπατοῦσι, λεπροὶ καθαρίζονται, νεκροὶ ἐγείρονται καὶ πτωχοὶ εὐαγγελίζονται· καὶ μακάριός ἐστιν ὃς ἐὰν μὴ σκανδαλισθῇ ἐν ἐμοί.

Ἰωάννης μὲν οὖν ὅτι ἐβάπτισε τὸν Κύριον Ἰησοῦν, δηλοῖ ὅτι δεῖ τὸν προσερχόμενον δουλεῦσαι τῷ Θεῷ πρῶτον ὁμολογῆσαι τὰς ἰδίας πράξεις· ἐβαπτίζοντο γὰρ ὑπὸ Ἰωάννου ἐξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν.

Πολλὰ μὲν οὖν καὶ ἄλλα σημεῖα ἐποίησεν ὁ Κύριος Ἰησοῦς, ἀλλὰ διὰ τῶν ἀπηριθμημένων ὧδε ταῦτα μανθάνομεν.

---

10 οὕτω (2) om. Ed ‖ 25 add. ἡμῶν post Κύριον *β* ‖ add. Χριστόν post Ἰησοῦν *β* ‖ 27 add. φησιν post γὰρ *β* ‖ 28 καὶ ἄλλα om. M

TEMA 41

Este primejdios pentru cei neîncercați să viețuiască singuri.

1. Din Pateric

1. Un frate a plecat din lume şi, îndată ce a luat schima, s-a zăvorât zicând: „Sunt pustnic". Când au auzit aceasta, Bătrânii au venit, l-au scos şi l-au pus să treacă pe la chiliile călugărilor punându-le metanie şi zicând: „Iertați-mă! Nu sunt pustnic, ci începător".

2. Un Bătrân a fost întrebat cum poate omul să locuiască de unul singur. Şi a răspuns: „Luptătorul care nu se bate mai înainte alături de alți luptători nu poate deprinde meşteşugul biruinței, ca să-l poată înfrunta de unul singur pe potrivnic. La fel şi călugărul, dacă nu învață alături de alți frați şi nu deprinde meşteşugul gândurilor, nu poate locui singur, nici nu se poate împotrivi gândurilor".

3. A spus Avva Teodor: „În vremea noastră mulți au ales odihna, înainte ca să le-o dea Dumnezeu".

2. A lui Avva Isaia

A zis Avva Isaia: „Dacă mintea vrea să se suie pe cruce, câtă vreme simțurile sunt încă bolnave, vine peste ea mânia lui Dumnezeu, pentru că a început lucru peste măsura ei, fără să-şi fi vindecat mai întâi simțurile. Căci nici Domnul nostru Iisus Hristos nu s-ar fi suit pe Cruce, dacă nu ar fi tămăduit mai întâi toate patimile omului, pentru care a venit în lume. Fiindcă a zis înainte de răstignire: *Mergeți şi spuneți lui Ioan cele ce ați auzit şi ați văzut: Orbii îşi capătă vederea, şchiopii umblă, leproşii se curățesc, morții înviază şi săracilor li se binevesteşte. Şi fericit este cel ce nu se va sminti întru Mine.* Mt.11,4-6.

Faptul că Ioan l-a botezat pe Domnul Iisus vădeşte că cel care vine să-i slujească lui Dumnezeu trebuie mai întâi să-şi mărturisească faptele; căci *erau botezați de către Ioan, mărturisindu-şi păcatele.* Mt.3,6.

Domnul Iisus a făcut şi alte multe minuni, dar din cele înşirate aici învățăm următoarele:

Τυφλοὶ ἀναβλέπουσιν· ὁ προσέχων τῇ ἐλπίδι τοῦ κόσμου τούτου τυφλός ἐστιν· ἐὰν δὲ καταλείψας αὐτὴν ἀτενίσῃ εἰς τὴν προσδοκωμένην ἐλπίδα, ἀνέβλεψε.

Τὸ δὲ χωλοὶ περιπατοῦσι τοῦτο δηλοῖ· ὅτι ὁ θέλων τὸν Θεὸν καὶ ἀγαπῶν τὰ φρονήματα τῆς καρδίας τὰ σαρκικὰ χωλός ἐστιν· ἐὰν δὲ καταλείψῃ αὐτὰ καὶ ἀγαπήσῃ τὸν Θεὸν ἐξ ὅλης τῆς καρδίας αὐτοῦ, περιπατεῖ.

Διὰ δὲ τοῦ κωφοὶ ἀκούουσι διδασκόμεθα, ὅτι ὁ ὢν ἐν περισπασμῷ κωφεύει διὰ τῆς αἰχμαλωσίας καὶ λήθης· ἐὰν δὲ σχολάσῃ ἐν γνώσει, ἤκουσε.

Τὸ δὲ λεπροὶ καθαρίζονται τοῦτο παρίστησιν· ἐπειδὴ γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ Μωσέως· ἀκάθαρτος μὴ εἰσέλθῃ εἰς οἶκον Κυρίου, λεπρός ἐστι πᾶς ὁ ἔχων ἔχθραν πρὸς τὸν πλησίον ἢ μῖσος ἢ ζῆλον ἢ καταλαλιάν· ἐὰν δὲ καταλίπῃ αὐτά, ἐκαθαρίσθη.

Ἐὰν οὖν ἀναβλέψῃ ὁ τυφλὸς καὶ περιπατήσῃ ὁ χωλὸς καὶ ἀκούσῃ ὁ κωφὸς καὶ καθαρισθῇ ὁ λεπρός, ὁ νοῦς, ὁ ἀποθανὼν διὰ τούτων ἐν καιρῷ ἀμελείας, ἐγείρεται καὶ ἀνακαινίζεται· καὶ εὐαγγελίζεται λοιπὸν ταῖς αἰσθήσεσιν αὐτοῦ, ταῖς πτωχευσάσαις τῶν ἁγίων ἀρετῶν, ὅτι ἀνέβλεψε καὶ περιεπάτησε καὶ ἤκουσε καὶ ἐκαθαρίσθη.

Τὴν ἀπολογίαν ταύτην παρέσχες τῷ ἀναδεξαμένῳ σε, τὸ ἐν πάσῃ κακοπαθείᾳ καὶ ταπεινοφροσύνῃ πολιτεύεσθαι. Γέγραπται γὰρ περὶ Ἰωάννου, ὅτι τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ ἦν ἐκ τριχῶν καμήλου καὶ τὰ ἑξῆς, δι᾽ ὧν δηλοῦται ἡ κακοπάθεια, ἢ καθαρίζει πρῶτον τὸν ἄνθρωπον καὶ τότε σχολάζει ἐλθεῖν ἐπὶ τὸν σταυρόν.

Ὁ γὰρ σταυρὸς σημεῖόν ἐστι τῆς μελλούσης ἀθανασίας, ὅταν ἀποκλείσῃ πρότερον τὰ στόματα τῶν Φαρισαίων καὶ Σαδδουκαίων· οἱ μὲν γὰρ Φαρισαῖοι τύπον ἐπέχουσι τῆς πανουργίας καὶ ὑποκρίσεως καὶ κενοδοξίας, οἱ δὲ Σαδδουκαῖοι τῆς ἀπιστίας καὶ ἀνελπιστίας· ὧν τὰ στόματα ἔφραξε κατὰ τὸ γεγραμμένον· Ἰησοῦν δὲ οὐκέτι οὐδεὶς ἐτόλμα ἐρωτῆσαι ἀπὸ τῆς ὥρας ἐκείνης.

Λοιπὸν οὖν ἀπέστειλε Πέτρον καὶ Ἰωάννην ἑτοιμάσαι τὸ πάσχα· δηλοῦντος τοῦ λόγου ὅτι ἐὰν ἴδῃ ὁ νοῦς ἑαυτὸν μὴ κατακυριευόμενον ὑπό τινος, ἑτοιμάζεται εἰς ἀθανασίαν ἐπισυνάγων τὰς αἰσθήσεις αὐτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ ποιῶν αὐτὰς ἓν σῶμα, τρέφων αὐτὰς μεταλαμβανούσας ἐξ αὐτοῦ ἀχωρίστως.

Εἶτα, φησί, προσηύχετο ὁ Ἰησοῦς λέγων· Εἰ δυνατόν, παρελθέτω ἀπ᾽ ἐμοῦ τὸ ποτήριον τοῦτο ἐν τῇ ὥρᾳ ταύτῃ. Ἡμῶν ἐστιν ὁ λόγος, ὅτι ἐὰν θελήσῃ ὁ νοῦς ἐπιβῆναι τοῦ σταυροῦ, χρῄζει πολλῆς δεήσεως καὶ δακρύων πολλῶν καὶ ὑποταγῆναι ἐν πάσῃ ὥρᾳ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, αἰτῶν βοήθειαν παρὰ τῆς ἀγαθότητος αὐτοῦ, ἵνα ἔσηται ἐνδυναμοῦσα καὶ φυλάττουσα αὐτόν, ἕως οὗ ἐγείρῃ αὐτὸν ἐν καινότητι ἁγίᾳ καὶ ἀηττήτῳ. Διότι κίνδυνός ἐστι μέγας ἐν τῇ ὥρᾳ τοῦ

---

2 εἰς om. β ‖ 3 ὅτι om. P ‖ 5 περιπατεῖ : περιπατήσει P ‖ 11 αὐτά om. Ed ‖ 13 νοῦς : ἄνθρωπος β ‖ 17 ἀπολογίαν : ὁμολογίαν Q Ed

Orbii își capătă vederea. Cel care ia aminte la nădejdea lumii acesteia este orb, dar dacă se leapădă de ea și caută la nădejdea așteptată, și-a căpătat vederea[66].

Șchiopii umblă arată aceasta: Cel care Îl dorește pe Dumnezeu, dar iubește și cugetele trupești ale inimii, este șchiop; dacă se leapădă de ele și Îl iubește pe Dumnezeu din toată inima, atunci umblă.

Prin *surzii aud* învățăm că cel care se risipește în griji surzește din pricina înrobirii și a uitării; dacă se liniștește întru cunoștință, a auzit.

Iar *leproșii se curățesc* înseamnă aceasta: Lepros este tot cel ce arată vrăjmășie sau ură, invidie ori clevetire împotriva aproapelui – căci în Legea lui Moise este scris: *să nu intre cineva necurat în Casa Domnului* –. Dacă se leapădă de ele, s-a curățit. *cf.Dt.23,3-4; 2Par.23, 18-19.*

Așadar, dacă orbul își capătă vederea, șchiopul umblă, surdul aude și leprosul se curățește, atunci mintea, care murise din pricina acestora în vremea delăsării, se ridică și se înnoiește. Și binevestește simțurilor sale sărăcite de sfintele virtuți că și-a căpătat vederea, că umblă, că aude și că s-a curățit.

Înaintea celui care te-a călugărit ai făgăduit că vei viețui întru toată reaua pătimire și smerenia. Fiindcă e scris despre Ioan, că veșmântul său era din păr de cămilă, și celelalte, *cf.Mt.3,4.* prin care se vădește reaua pătimire. Numai după ce aceasta îl curățește mai întâi pe om, e liber să vină pe cruce.

Crucea este semn al nemuririi viitoare, după ce va închide mai întâi gurile fariseilor și a saducheilor. Căci fariseii sunt chip al vicleniei, al fățărniciei și al slavei deșarte, iar saducheii al necredinței și al lipsei de nădejde. Lor [Domnul] le-a astupat gurile, așa cum e scris: *Și din ceasul acela, nimeni nu mai îndrăznea să-L întrebe ceva pe Iisus.* *cf.Mt.22,46.*

Apoi i-a trimis pe Petru și pe Ioan să pregătească Paștile. *cf.Lc.22,8.* Cuvântul acesta vădește că, dacă mintea se vede pe sine nestăpânită de ceva, se pregătește pentru nemurire, adunându-și simțurile; le face un singur trup, le hrănește, iar ele se împărtășesc în chip nedespărțit de minte.

Apoi, spune [Evanghelistul], Iisus s-a rugat, zicând: *De este cu putință, treacă de la Mine paharul acesta în ceasul acesta.* *Mt.26,39.* Cuvântul acesta e spus pentru noi, căci dacă mintea vrea să se suie pe cruce, are nevoie de multă rugăciune și lacrimi. Trebuie de asemenea să se supună în tot ceasul lui Dumnezeu,

---

[66] Cel care are în fața ochilor mângâierea omenească, nădejdea care „se vede" a lumii acesteia, chiar văzând, este orb. Vede cu adevărat numai acela care își ațintește ochii sufletului la ceea ce „nu se vede", la nădejdea așteptată a Împărăției cerești, la mângâierea dumnezeiască.

σταυροῦ· εὐχόμενος γὰρ χρείαν ἔχει Πέτρου καὶ Ἰακώβου καὶ Ἰωάννου, ἤγουν πίστεως ὑγιοῦς καὶ ἀνδρείας ἐλπίδος καὶ ἀγάπης τελείας, ἵνα διὰ τούτων ἐπισπάσηται τὴν ἄνωθεν χάριν καὶ δυνηθῇ ἐπιβῆναι τοῦ σταυροῦ. Ταῦτα γὰρ πάντα γέγονε τῷ δεσπότῃ ἡμῶν Χριστῷ, ὃς τύπος ἡμῖν γέγονεν ἐν παντί, καθὼς εἶπεν ὁ ἀπόστολος, τοῦ γνῶναι ἡμᾶς τὴν δύναμιν τῆς ἀναστάσεως αὐτοῦ καὶ τὴν κοινωνίαν τῶν παθημάτων αὐτοῦ, εἴ πως συμμορφούμενοι τῷ θανάτῳ αὐτοῦ καταντήσωμεν εἰς τὴν ἐξανάστασιν τὴν ἐκ νεκρῶν.

Ἡ χολὴ δέ, ἧς ἐγεύσατο δι' ἡμᾶς, τύπος ἡμῖν ἐστι πρὸς τὸ ἀπολέσαι πᾶσαν ἐπιθυμίαν πονηρὰν ἐν ἡμῖν καὶ ἐμφράξαι τὰ στόματα ἑαυτῶν καὶ μὴ συγχωρῆσαι αὐτὰς ἐκβῆναι ἐκ τοῦ σώματος καὶ ἀποτελεσθῆναι.

Διὰ δὲ τοῦ ὄξους, οὗ ἐγεύσατο δι' ἡμᾶς, μανθάνομεν σβέσαι πᾶσαν αὐθάδειαν καὶ ταραχὴν ματαίαν.

Διὰ δὲ τοῦ πτύσματος, ὃ ἐνεπτύσθη, ἐξαλεῖψαι διδασκόμεθα πᾶσαν ἀνθρωπαρέσκειαν καὶ πᾶσαν δόξαν τοῦ κόσμου τούτου.

Διὰ δὲ τοῦ ἀκανθίνου στεφάνου παιδευόμεθα βαστάσαι τὴν μέμψιν ἡμῶν ἐν πάσῃ ὥρᾳ, ὑπομένοντες τὰς ὕβρεις ἀταράχως.

Ὁ κάλαμος, ἐν ᾧ ἔτυπτον τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ δι' ἡμᾶς, τύπος ἡμῖν ἐστιν, ἵνα πάντοτε ἔχοντες τὴν περικεφαλαίαν τῆς ταπεινοφροσύνης σκιάσωμεν πᾶσαν ὑπερηφανίαν τοῦ ἐχθροῦ.

Τὸ δὲ φραγγελωθῆναι αὐτὸν πρὸ τοῦ σταυρωθῆναι τύπος ἡμῖν ἐστι τοῦ καταφρονῆσαι παντὸς ὀνειδισμοῦ ἀνθρωπίνου καὶ δειγματισμοῦ.

Διὰ δὲ τοῦ διαμερισθῆναι τὰ ἱμάτια αὐτοῦ καὶ διαμεῖναι αὐτὸν ἀτάραχον παιδευόμεθα παραβλέπειν τὰ τοῦ κόσμου τούτου πρὸς τὸ ἀναβῆναι ἐπὶ τὸν σταυρόν, κατὰ τὸν λόγον τοῦ ἀποστόλου λέγοντος· Τὴν ἁρπαγὴν τῶν ὑπαρχόντων ὑμῶν μετὰ χαρᾶς προσεδέξασθε γινώσκοντες ἔχειν κρείττονα ὕπαρξιν ἐν οὐρανοῖς.

Ταῦτα γὰρ ὀφείλει ὁ ἄνθρωπος ποιῆσαι, ἵνα δυνηθῇ μετ' αὐτοῦ ἀναβῆναι ἐπὶ τὸν σταυρόν.

Τὸ δὲ ἦν ἕκτη ὥρα, ὅτε ἐσταυρώθη, τύπος ἡμῖν ἐστι πρὸς τὸ ἐνδυναμωθῆναι ἡμᾶς πρὸς πᾶσαν ἀκηδίαν καὶ μικροψυχίαν, ἕως οὗ ἀποθάνῃ ἡ ἁμαρτία κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὅτι διὰ τοῦ σταυροῦ ἀπέκτεινε τὴν ἔχθραν ἐν αὐτῷ.

Τὸ δὲ ὅτε γέγονεν ὥρα ἐνάτη ἔκραξε φωνῇ μεγάλῃ ὁ Ἰησοῦς· Ἐλωΐ, ἐλωΐ, λιμᾶ σαβαχθανῆ, διδάσκει ἡμᾶς τὸ μετὰ τὰ πάθη καὶ τὴν ὑπομονὴν τῆς θλίψεως, ἕως οὗ σβεσθῶσι, παρρησιάζεσθαι λοιπὸν ἐν ταπεινοφροσύνῃ καὶ βοᾶν πρὸς τὸν Θεόν.

---

7 τὴν ἐκ : τῶν *β* ‖ 18 σκιάσωμεν : σβέσωμεν Q W ‖ 24-28 κατὰ — σταυρόν om. *β* ‖ 33-34 τὰ πάθη — θλίψεως : τὴν ἐπὶ τὰ πάθη ὑπομονὴν τῆς θλίψεως *β*

cerând bunătății Lui să-i ajute, să o întărească și să o păzească, până ce o ridică întru înnoire sfântă și nebiruită; căci în ceasul crucii este primejdie mare. De aceea, atunci când se roagă, [mintea] are trebuință de Petru, de Iacov și de Ioan, adică de credință sănătoasă, de nădejde cu bărbăție și de dragoste desăvârșită, ca prin acestea să atragă harul de sus și să se poată sui pe cruce. Toate acestea I s-au petrecut Domnului nostru Hristos, care ni S-a
făcut pildă în toate – după spusa Apostolului – încât *să cunoaștem puterea* *cf.1Ptr.2,21.*
învierii Lui și părtășia la patimile Lui, ca, făcându-ne asemenea cu moartea
Lui, să putem cumva ajunge la Învierea cea din morți. *cf.Flp.3,10-11.*

Fierea pe care a gustat-o pentru noi ne e pildă că trebuie să omorâm *Mt.27,34.*
orice poftă rea din lăuntrul nostru, să ne îngrădim gurile și să nu îngăduim poftelor să iasă din noi și să ajungă faptă.

Prin oțetul pe care l-a gustat pentru noi, învățăm să stingem toată *Mt.27,48.*
obrăznicia și tulburarea deșartă.

Iar prin scuipatul pe care l-a primit, suntem învățați să ștergem toată *Mt.26,67;27, 30; Mc.15,19.*
dorința de a plăcea oamenilor și toată slava lumii acesteia.

Prin cununa de spini suntem povățuiți să îndurăm în tot ceasul ponegri- *Mt.27,29; Mc. 15,17; In.19,2.*
rea, răbdând netulburați ocările.

Trestia cu care-L băteau peste cap pentru noi ne este pildă să umbrim *Mt.27,30; Mc. 15,19.*
toată mândria vrăjmașului, purtând neîncetat coiful smeritei cugetări.

Că a fost biciuit înainte de răstignire ne este pildă să nesocotim toată *Mt.27,26; Mc. 15,15; In.19,1.*
batjocura și înjosirea ce ne vin de la oameni.

Din faptul că I S-au împărțit hainele fără să Se tulbure suntem povățuiți *Mt.27,35; Mc. 15,24; Lc.23, 34; In.19, 23-24.*
să trecem cu vederea cele ale lumii acesteia, spre a ne sui pe cruce, după cuvântul Apostolului, care zice: *Cu bucurie ați primit răpirea averilor voastre,*
știind că aveți o avere mai bună în ceruri. *Evr.10,34.*

Acestea este dator să le facă omul, ca să se poată sui cu El pe cruce.

Că era ceasul al șaselea atunci când a fost răstignit ne este pildă să ne întărim împotriva a toată akedia și împuținarea sufletului, până ce păcatul
moare; după cum e scris: *prin cruce a omorât vrăjmășia în sine însuși.* *cf.Ef.2,16.*

Că atunci când s-a făcut ceasul al nouălea Iisus a strigat cu glas mare:
Eloi, Eloi, lama sabahtani ne învață ca, după patimi și răbdarea chinului – până *Mc.15,34.*
ce ele se sting – să îndrăznim cu smerenie și să strigăm către Dumnezeu.

Διὰ δὲ τοῦ παραδοῦναι τὸ πνεῦμα ἐν τῷ δῦναι τὸν ἥλιον μανθάνομεν ὅτι, ἐὰν ἐλευθερωθῇ ὁ νοῦς ἀπὸ πάσης ἐλπίδος τοῦ κόσμου τούτου τῶν ὁρωμένων, σημεῖόν ἐστιν ὅτι ἀπέθανεν ἐν τῷ ἀνθρώπῳ ἡ ἁμαρτία. Τότε καὶ τὸ καταπέτασμα σχίζεται, ἤγουν, μετὰ τὴν ἐλευθερίαν τοῦ νοός, ἡ μεσότης ἡ οὖσα μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ ἀπέρχεται.

Λοιπὸν αἱ πέτραι ῥήσσονται καὶ τὰ μνημεῖα ἀνοίγονται, δηλοῦντος τοῦ λόγου ὅτι, ἐὰν ὁ θάνατος ἐκεῖνος γένηται ἐν ἡμῖν, πᾶσα βαρύτης καὶ τυφλότης καὶ τὰ ἐπικείμενα τῇ ψυχῇ διαρρήσεται καὶ αἱ αἰσθήσεις αἱ θανοῦσαι καὶ καρποφοροῦσαι τῷ θανάτῳ ὑγιαίνουσι καὶ ἐγείρονται ἀήττητοι.

Τὸ δὲ ἐντυλιχθῆναι αὐτὸν ἐν σινδόνι καθαρᾷ καὶ ἀρώμασι τὸν ἁγιασμὸν τοῦ νοὸς ἐμφαίνει, ὃν μετὰ τὸν θάνατον ἐκεῖνον ἐντετυλιγμένος ἐστί, καὶ τὴν ἀφθαρσίαν, ἥτις ἀναπαύει αὐτόν.

Τὸ δὲ ἔθηκαν αὐτὸν ἐν μνημείῳ καινῷ, ἐν ᾧ οὐδεὶς ἦν τεθείς, καὶ προσεκύλισαν λίθον μέγαν τῇ θύρᾳ, δηλοῖ ὅτι, ἐὰν ἐλευθερωθῇ ὁ νοῦς ἀπὸ πάντων τούτων καὶ σαββατίσῃ, ἔστιν ἐν ἑτέρῳ αἰῶνι καινῷ καινὰ λογιζόμενος καὶ ἄφθαρτα.

Λοιπὸν ὅπου τὸ πτῶμα ἐκεῖ συναχθήσονται οἱ ἀετοί. Γέγραπται δέ, ὅτι ἀνέστη ἐν δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ καὶ ἀνῆλθεν εἰς οὐρανούς, ἐκάθισέ τε ἐν δεξιᾷ τῆς μεγαλωσύνης ἐν ὑψίστοις. Καὶ τὸν τύπον τοῦτον παραδιδοὺς ἡμῖν ὁ ἀπόστολος λέγει· Εἰ οὖν συνηγέρθητε τῷ Χριστῷ, τὰ ἄνω ζητεῖτε, οὗ ὁ Χριστός ἐστιν ἐν δεξιᾷ τοῦ Θεοῦ καθήμενος. Τὰ ἄνω φρονεῖτε, μὴ τὰ ἐπὶ τῆς γῆς· ἀπεθάνετε γάρ. Δυνατὸν δέ ἐστι τὸ ὄνομα αὐτοῦ τὸ ἅγιον ἐπιλαβέσθαι τῆς ἀσθενείας ἡμῶν, πρὸς τὸ κατὰ τὴν πτωχείαν ἡμῶν καταλεῖψαι τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν καὶ εὑρεῖν ἔλεος μετὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ. Ἀμήν.

Γ΄. Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου

Ἔστιν ἐνέργεια χάριτος τῷ νηπίῳ ἀγνοουμένη· καὶ ἔστι τῆς κακίας ἑτέρα τῇ ἀληθείᾳ ἐξομοιουμένη· καλὸν δὲ τὰ τοιαῦτα μὴ ἐνοπτρίζεσθαι διὰ τὴν πλάνην, μήτε ἀναθεματίζειν διὰ τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ πάντα δι' ἐλπίδος προσφέρειν τῷ Θεῷ· αὐτὸς γὰρ οἶδε τῶν ἀμφοτέρων τὸ χρήσιμον.

18-19 ἐκάθισέ τε — ὑψίστοις in marg. (al.m.) W ‖ 19 τὸν τύπον τοῦτον : τούτου τὸν τύπον *β* ‖ 24 ἁγίων : ἀξίων *β* ‖ 25-29 Γ΄. om. *α* : habet *β*

Din faptul că și-a dat duhul când soarele a apus învățăm că, dacă mintea se eliberează de toată nădejdea lumii acesteia, a celor văzute, este un semn că a murit păcatul din om. Atunci se sfâșie și catapeteasma; adică după eliberarea minții, piere opreliștea dintre ea și Dumnezeu. *Mt.27,50; Lc.23,44-46. Mt.27,51; Mc.15,38.*

Apoi pietrele se despică și mormintele se deschid, lucru care vădește că, dacă moartea aceea se petrece în noi, orice îngreuiere sau orbire și toate câte acoperă sufletul se sfarmă; iar simțurile, după ce au murit și au adus roade morții, se tămăduiesc și învie nebiruite. *Mt.27,51-52. Rm.7,5.*

Iar faptul că a fost înfășurat în giulgiu curat cu miresme arată sfințirea în care mintea este înfășurată după moartea aceea, precum și nestricăciunea care odihnește mintea. *In.19,40.*

Că L-au pus în mormânt nou, în care nimeni nu mai fusese pus, și au prăvălit o piatră mare la intrare, vădește că, dacă mintea se eliberează de toate și ajunge la odihnă[67], atunci trăiește într-un alt veac, nou, cugetând lucruri noi și nestricăcioase. *Lc.23,53; In.19,41; Mt.27,60; Mc.15,46.*

Deci *unde va fi stârvul, acolo se vor aduna vulturii*[68]. Scris este că *a înviat întru slava Tatălui Său* și *S-a suit la ceruri și a șezut de-a dreapta măririi, întru cele preaînalte.* Iar Apostolul, dându-ne pilda aceasta, zice: *Așadar, dacă ați înviat împreună cu Hristos, căutați cele de sus, unde se află Hristos, șezând de-a dreapta lui Dumnezeu; cugetați cele de sus, nu cele de pe pământ. Căci voi ați murit.* Și numele Său sfânt are putere să ne tămăduiască neputința, pentru ca, după măsura sărăciei noastre, să ne lepădăm păcatele și să găsim milă, împreună cu sfinții Lui. Amin". *Mt.24,28. cf.Rm.6,4. Evr.1,3. Col.3,1-3.*

3. A lui Avva Marcu

Este o lucrare a harului necunoscută pruncului și este alta, a răutății, care se aseamănă adevărului. Bine este să nu iscodim unele ca acestea, ca să nu rătăcim; dar nici să le respingem, căci pot fi adevărate. Ci pe toate să le aducem cu nădejde înaintea lui Dumnezeu, căci El știe folosul amândurora.

---

[67] *Litt.* „Sabatizează" („ține sâmbăta") de la Σάββατον (Sâmbătă), ziua a șaptea, în care Dumnezeu s-a odihnit de toată lucrarea.

[68] După cele spuse mai înainte, prin *stârv* se înțelege aici mintea care s-a omorât față de păcat; iar *vulturii* sunt cugetele noi și nestricăcioase (ed. Periv.).

Δ'. Τοῦ ἀββᾶ Κασσιανοῦ

Οἱ μετὰ ἀδελφῶν ὄντες καί, διὰ τὸ μὴ φέρειν τὸν ἐκ τῶν παθῶν πόλεμον, ἐρημίαν καὶ μόνωσιν μεταδιώκοντες, ὡς ἐκεῖ δῆθεν μηδενὸς ὄντος τοῦ κινοῦντος ταῦτα καὶ ἐρεθίζοντος εὐκόλως τούτων περιγενήσονται, γινωσκέτωσαν ὅτι ὑπὸ δαιμόνων ἐμπαίζονται ἢ καὶ ὑπὸ ὑπερηφανίας σφόδρα κατέχονται· διὰ γὰρ τὸ μὴ θέλειν ἑαυτοὺς μέμφεσθαι καὶ ἐπιγράφειν τῇ ἰδίᾳ ῥαθυμίᾳ τὰς τῶν παθῶν αἰτίας, τοὺς ἀδελφοὺς αἰτιῶνται, καὶ φεύγειν ἀπ' αὐτῶν ἀλογίστως θέλουσι, διὸ καὶ ἀνιάτους τὰς ἑαυτῶν νόσους φυλάττουσιν. Ὅσα γὰρ τῶν παθῶν ἐν τῇ ἐρήμῳ ἀθεράπευτα ἀπενέγκωσι, ταῦτα διὰ τῆς μονώσεως ἐπικαλύψουσι μόνον, οὐκ ἐξαλείψουσι· καὶ γὰρ ἡ ἀναχώρησις τοῖς μήπω παθῶν ἀπηλλαγμένοις τὰ ἐλαττώματα οὐ μόνον τηρεῖ ἀνεξάλειπτα, ἀλλὰ καὶ ἐπικαλύπτειν αὐτὰ οἶδεν, ὥστε μηδὲ ἐπαισθάνεσθαι τούτων τοὺς ταῦτα ἔχοντας, μηδὲ διαγινώσκειν λοιπὸν ποίοις ἡττῶνται πάθεσι. Τοὐναντίον δὲ φαντασίαν ἀρετῆς αὐτοῖς ὑποβάλλει καὶ κατωρθωκέναι αὐτοὺς τήν τε μακροθυμίαν καὶ ταπείνωσιν καὶ τὰς λοιπὰς τῶν ἀρετῶν ὑποτίθησιν, ἕως μὴ πάρεστιν ὁ αὐτοὺς ἐρεθίζων.

Ὅταν δὲ συμβῇ πρόφασίς τις τούτους κινοῦσα καὶ ἐρεθίζουσα, εὐθὺς τὰ ἐν αὐτοῖς ἀποκείμενα πάθη καὶ τὸ πρὶν λανθάνοντα, ὥσπερ ἵπποι ἀχαλίνωτοι ἐκ τῶν ἰδίων ἀφετηρίων ἐκπηδήσαντες, σφοδρότερον καὶ ἀγριώτερον τὸν ἴδιον ἐπιβάτην πρὸς ὄλεθρον κατασύρουσιν, ἅτε τῇ μακρᾷ ἡσυχίᾳ καὶ σχολῇ τραφέντα καὶ εὐπαθήσαντα. Τὰ γὰρ ἐν ἡμῖν πάθη πλέον ἀγριοῦνται τῆς ἐκ τῶν ἀνθρώπων γυμνασίας ἀργήσαντα· καὶ αὐτὴν τὴν μικρὰν ἐλάττωσιν, ἣν ἐκ τῆς συνδιαγωγῆς ἠλαττώθησαν, ἀποβάλλουσι πάλιν ἐν τῇ μονώσει, καὶ καθ' ἡμῶν πλέον κρατύνονται καὶ ἰσχύουσιν ἢ τὸ πρότερον, ἡνίκα δηλονότι ὁ ἐρεθίζων αὐτὰ πάρεστιν. Ὥσπερ γὰρ τὰ ἰοβόλα τῶν θηρίων ἐν ἐρημίᾳ καὶ ταῖς ἰδίαις κοίταις ἡσυχάζοντα τότε τὴν ἰδίαν μανίαν ἐπιδείκνυνται, ὅταν τινὸς προσεγγίζοντος ἐπιλάβωνται, οὕτω καὶ οἱ ἐμπαθεῖς ἄνθρωποι, οὐκ ἀρετῆς διαθέσει, ἀλλὰ τῇ τῆς ἐρημίας ἀνάγκῃ ἡσυχάζοντες, τότε τὸν τῆς ψυχῆς ἰὸν ἐξεμοῦσιν, ὅταν τῶν προσεγγιζόντων καὶ ἐρεθιζόντων δράξωνται.

Ε'. Τοῦ ἁγίου Βαρσανουφίου

Ἀδελφὸς[1)] ἠρώτησε γέροντα λέγων· Ὁ λογισμὸς λέγει μοι ὅτι ἡ ἡσυχία πάντων ἐστὶν ἀναγκαιοτέρα καὶ ὅτι συμφέρει σοι. Ἆρα καλῶς λέγει;

9 ἐρήμῳ : ἐρημίᾳ β ‖ 11 ἀνεξάλειπτα : ἀνεκκάλυπτα Ed ‖ 12-13 διαγινώσκειν : ἐπιγινώσκειν Ed ‖ 19 πρὸς : εἰς M ‖ 22 add. τῶν ἀνθρώπων ante συνδιαγωγῆς Q : τῶν ἀδελφῶν Ed ‖ 24 αὐτὰ : αὐτοὺς β ‖ 28 καὶ ἐρεθιζόντων om. β ‖ 29 ἁγίου : ἀββᾶ Q

4. A lui Avva Casian

Cei care sunt împreună cu alți frați și râvnesc însingurare și pustie, neîndurând războiul patimilor, închipuindu-și că, nefiind acolo nimic care să le miște și să le stârnească, le vor birui lesne pe acestea, să știe că sunt batjocoriți de demoni, sau stăpâniți grozav și de mândrie. Aceștia dau vina pe frați și vor, în chip nesocotit, să fugă de ei, pentru că nu vor să se osândească pe sine și să pună pe seama propriei trândăvii pricina patimilor; de aceea își țin bolile nevindecate. Câte patimi netămăduite vor duce cu ei în pustie, pe acelea doar le vor acoperi și nicidecum nu le vor șterge prin însingurare. Fiindcă celor care nu s-au lepădat încă de patimi, pustnicia nu numai că le ține neșterse slăbiciunile, dar știe și cum să le acopere; așa încât cei care le au nici să nu le simtă și nici să deosebească de care patimi sunt biruiți. Ba mai mult, [pustnicia] le strecoară închipuirea virtuții, amăgindu-i că au dobândit îndelunga răbdare, smerenia și celelalte virtuți; dar aceasta atâta timp cât nu e cineva care să-i stârnească.

Când se întâmplă ca o pricină oarecare să-i miște și să-i întărâte, îndată patimile care zăceau până atunci ascunse în ei, după ce au fost hrănite și s-au întremat cu îndelunga isihie și odihnă, țâșnesc precum caii fără frâie, sloboziți din țarcurile lor[69], târându-l mai aprig și mai sălbatic pe călărețul lor spre pieire. Căci patimile din noi mai mult se sălbăticesc în lipsa încercărilor de la oameni. Iar în singurătate pierd din nou și mica lor slăbire, pe care le-o pricinuise viețuirea cu alții; și când e de față cineva care să le stârnească, se întăresc și capătă putere împotriva noastră mai mult decât înainte. După cum șerpii veninoși, care stau liniștiți în ascunzișurile lor din pustie, își arată sălbăticia numai atunci când atacă pe cineva care se apropie de ei, așa și oamenii pătimași, care nu se liniștesc pentru virtute, ci siliți de pustie, își varsă veninul sufletului numai atunci când înhață pe cineva care se apropie de ei și îi stârnește.

5. A Sfântului Varsanufie

Un frate a întrebat un Bătrân, zicând: „Gândul îmi spune: «Isihia este mai de trebuință decât toate și îți este de folos». Oare îmi zice bine?"

[69] O imagine familiară a hipodromurilor: la linia de plecare caii sunt ținuți în țarcuri strâmte din care, odată eliberați, se năpustesc în cursă.

Ἀπεκρίθη ὁ γέρων· Ἡ ἡσυχία οὐκ ἄλλο τί ἐστιν ἢ τὸ συστεῖλαί τινα τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἀπὸ δόσεως καὶ λήψεως καὶ ἀνθρωπαρεσκείας καὶ τῶν λοιπῶν ὁμοίως ἐνεργειῶν. Καὶ σὺ οὖν μὴ δώσῃς μηδὲ λάβῃς μετά τινος τῶν ἔξω καὶ ἡσυχάζεις ἀπ' αὐτῶν ἀλλοτριωθέντων ἀπὸ σοῦ.

Εἴρηκε δὲ ὁ Κύριος· Ἔλεος θέλω καὶ οὐ θυσίαν. Εἰ οὖν ἔχεις ἅπαξ ὅτι τὸ ἔλεος πλεῖόν ἐστι τῆς θυσίας, εἰς τὸ ἔλεος κλῖνον τὴν καρδίαν σου. Καὶ γὰρ ἡ πρόφασις τῆς ἡσυχίας φέρει εἰς ὑψηλοφροσύνην πρὶν ἢ ὁ ἄνθρωπος κερδάνῃ ἑαυτόν, τουτέστιν ἄμωμος γένηται. Ὅτε γάρ τις βαστάζει τὸν σταυρόν, τότε ἡσυχάσαι δύναται. Ἐὰν οὖν συμπαθήσῃς, εὑρίσκεις βοήθειαν· ἐὰν δὲ θελήσῃς ἀναβῆναι ὑπὲρ τὸ μέτρον σου, γίνωσκε ὅτι καὶ ὃ ἔχεις ἀπώλεσας. Μήτε οὖν ἔξω μήτε ἔσω, ἀλλὰ μέσως πορεύθητι συνιὼν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, ὅτι αἱ ἡμέραι πονηραί εἰσιν.

Ἔφη[ii] ὁ ἀδελφός· Σαφήνισόν μοι, πάτερ, τί ἐστιν ὃ εἶπας, μήτε ἔσω μήτε ἔξω, ἀλλὰ μέσως; Ἆρα μή τινας μὲν ἡμέρας ἀφορίζειν χρὴ τῇ ἡσυχίᾳ, τινὰς δὲ τῇ φροντίδι;

Ἀπεκρίθη ὁ γέρων· Τὸ μὴ θαρρεῖν εἰς τὴν ἡσυχίαν μήτε καταφρονεῖν εἰς τὸν περισπασμόν, αὕτη ἐστὶν ἡ μέση ὁδὸς ἡ οὐ πίπτουσα· ἀλλ' ἔχειν ἐν τῇ ἡσυχίᾳ τὴν ταπείνωσιν καὶ ἐν τῷ περισπασμῷ τὴν νῆψιν καὶ συστέλλειν τὸν λογισμόν. Οὐκ ἔστι δὲ ὅρος οὐδὲ ὥρας, πόσῳ μᾶλλον ἡμέρας, ἀλλὰ δεῖ ποιεῖν κατὰ τὰ ἐπερχόμενα. Συμπάσχειν δὲ χρὴ πᾶσι τοῖς ἐν τῷ κοινοβίῳ· καὶ γὰρ ὁ τοῦτο ποιῶν ἐντολὴν τοῦ ἀποστόλου πληροῖ· τουτέστιν ἐάν τις θλίβηται, ἵνα συνθλιβῇ αὐτῷ, ἵνα παρακαλέσῃ αὐτόν, ἵνα παραμυθήσηται αὐτόν· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ συμπάθεια. Καὶ τὸ τοῖς ἀσθενοῦσι δὲ συμπάσχειν καὶ ταῖς θεραπείαις αὐτῶν συνεργεῖν καλόν. Εἰ γὰρ ὁ ἰατρὸς μισθὸν ἔχει φροντίζων τοῦ ἀσθενοῦς, πόσῳ μᾶλλον ὁ συμπάσχων εἰς πάντα τῷ πλησίον κατὰ τὴν δύναμιν αὐτοῦ; Εἰ δέ τις οὐχὶ εἰς πάντα, ἀλλ' εἴς τινα μὲν συμπάσχει τῷ πλησίον, εἴς τινα δὲ οὔ, καὶ εἰς αὐτὰ ἃ συμπάσχει εὑρίσκεται θέλημα αὐτοῦ.

Καὶ[iii] τοῦτο δὲ γίνωσκε, ὅτι ὅσον ὁ ἄνθρωπος κατάγεται εἰς ταπείνωσιν, προκόπτει. Τὸ οὖν μεῖναί σε νῦν ἐν τῷ κελλίῳ ἄπρακτόν σε ποιεῖ, ὅτι γίνῃ ἄθλιβος· καὶ ἐν τῷ ἀμεριμνῆσαι πρὸ καιροῦ ὁ κοινὸς ἐχθρὸς ἑτοιμάζει σοι ταραχὴν πλείονα τῆς ἀναπαύσεως, ἵνα ἐνέγκῃ σε εἰπεῖν· Εἴθε οὐκ ἐγεννήθην.

Εἶπεν[iv] ὁ ἀδελφός· Ἀλλ' ὁ λογισμὸς λέγει μοι ὅτι ἐὰν ἀπέλθω πούποτε καὶ ἡσυχάσω, ἔρχομαι εἰς ἡσυχίαν τελείαν· χρεώστης γάρ εἰμι πολλῶν ἁμαρτιῶν καὶ θέλω ἐλευθερωθῆναι ἀπ' αὐτῶν. Καὶ πάλιν οὐκ ἔρχεταί μοι κλαυθμὸς οὔτε κατάνυξις. Καὶ λέγει μοι ὁ λογισμὸς ὅτι, ἐφ' ὅσον εἰμὶ μετὰ τῶν ἀνθρώπων, οὐ δύναμαι ταῦτα κτήσασθαι. Ποίησον οὖν ἔλεος μετὰ τῆς ἀσθενείας μου, πάτερ, καὶ εἰπέ μοι πῶς σωθῶ ἐκ τούτων τῶν πονηρῶν λογισμῶν.

---

1 τινα om. β ‖ 3 ὁμοίως : ὁμοίων β ‖ 15 μὴ : μὲν Ed

A răspuns Bătrânul: „Isihia nu-i altceva decât să-şi înfrâneze cineva inima de la a da şi a lua, de la dorința de a fi pe placul oamenilor, şi de la celelalte mişcări asemănătoare. Deci să nu dai, nici să iei ceva de la vreunul din cei din afară şi te vei linişti de ei, înstrăinându-se de tine.

A spus Domnul: *Milă voiesc, iar nu jertfă.* Odată ce ştii astfel că mila e *Mt.9,13;12,7.* mai însemnată decât jertfa, pleacă-ți inima spre milă. Căci pretextul isihiei duce la cugetare înaltă de sine, dacă mai înainte omul nu s-a câştigat pe sine, adică de nu s-a făcut fără de prihană. Când cineva îşi duce crucea, atunci poate să aibă isihie. Deci dacă pătimeşti împreună [cu aproapele], găseşti ajutor; însă dacă vrei să te înalți mai mult decât măsura ta, să ştii că ai pierdut şi ceea ce ai avut. Aşadar nu umbla nici în afară, nici înlăuntru, ci pe calea de mijloc, pricepând voia lui Dumnezeu, *căci zilele sunt rele".* *Ef.5,16.*

A zis fratele: „Lămureşte-mi, Părinte, ce înseamnă aceasta ce ai spus «nici înlăuntru, nici în afară, ci pe calea de mijloc»? Oare trebuie să osebesc anumite zile pentru isihie, iar altele pentru a-mi vedea de griji?"

A răspuns Bătrânul: „Calea de mijloc, care nu cade, este aceasta: a nu fi îndrăzneț în isihie, nici nepăsător în griji, ci a avea smerenie întru isihie, trezvie întru griji şi înfrânare a gândului. Iar pentru aceasta nu e ceva hotărât, nici în privința ceasului şi cu atât mai mult a zilelor, ci trebuie făptuit după împrejurări. Se cuvine de asemenea să fim împreună-pătimitori cu toți cei din obşte. Căci cel care face aceasta plineşte poruncă apostolică. Adică de *cf.1Co.12,26* are cineva un necaz să ne facem părtaşi necazului său, ca să-l îmbărbătăm şi să-l mângâiem; aceasta este împreună-pătimirea. A pătimi împreună cu cei aflați în boli şi a ajuta la tămăduirea lor e şi acesta un lucru bun. Dacă doctorul care îi îngrijeşte pe cei bolnavi îşi are plata lui, cu cât mai mult nu va avea cel care în toate pătimeşte împreună cu aproapele, după puterea sa? Dar dacă cineva nu pătimeşte împreună cu aproapele în toate, ci în unele da, iar în altele ba, chiar şi unde împreună-pătimeşte umblă după voia proprie.

Şi să mai ştii un lucru: într-atât sporeşte omul, pe cât se pogoară întru smerenie. A rămâne acum în chilie[70] te face fără lucrare, pentru că eşti fără necazuri. Şi fiind fără de griji mai înainte de vreme, vrăjmaşul de obşte îți va găti tulburare mai mare decât odihna, ca să ajungi să spui: «De nu m-aş fi născut!»".

A zis fratele: „Dar gândul îmi spune că dacă voi pleca altundeva să mă liniştesc voi ajunge la isihie desăvârşită; că dator sunt pentru multe păcate şi vreau să mă eliberez de ele. De asemenea nu îmi vine nici plânsul, nici stră-

---

[70] A viețui în isihie, respingând orice fel de grijă din afară.

Ἀπεκρίθη ὁ γέρων· Ἀδελφέ, ὁ χρεώστης ἄνθρωπος, ἐὰν μὴ πρῶτον ἀποδῷ τὸ χρέος, ὅπου δ' ἂν ἀπέλθη, κἂν εἰς πόλιν, κἂν εἰς κώμην, χρεώστης ἐστὶ καὶ οὐκ ἔχει ἐλευθερίαν που καθίσαι μετὰ ἀναπαύσεως. Ἐὰν δὲ κοπιάσῃ πρῶτον ἀπὸ τῶν ὀνειδισμῶν τῶν ἀνθρώπων, αἰσχύνεται καὶ τότε ὅθεν δήποτε ἀποδίδωσι τὸ χρέος καὶ ἐλευθεροῦται. Ἐλευθερωθεὶς δὲ τότε μετὰ θάρσους καὶ πολλῆς παρρησίας δύναται δημοσιεῦσαι ἢ καθίσαι ὅπου θέλει.

Ἐὰν οὖν ὁ ἄνθρωπος ποιήσῃ τὴν δύναμιν αὐτοῦ βαστάσαι ὕβρεις καὶ ὀνειδισμούς, ἀτιμίας τε καὶ ζημίας διὰ τὰς πεπραγμένας αὐτῷ ἁμαρτίας, τὴν ταπείνωσιν μανθάνει καὶ τὸν κόπον, καὶ συγχωροῦνται αὐτῷ αἱ ἁμαρτίαι αὐτοῦ κατὰ τὸ γεγραμμένον· Ἴδε τὴν ταπείνωσίν μου καὶ τὸν κόπον μου, καὶ ἄφες πάσας τὰς ἁμαρτίας μου. Κατανόησον δὲ ὅτι πρὸ τοῦ σταυροῦ πόσας ὕβρεις καὶ ὀνειδισμοὺς ὑπέμεινεν ὁ δεσπότης ἡμῶν Χριστὸς καὶ μετὰ ταῦτα ἦλθεν εἰς τὸν σταυρόν. Οὕτως οὖν οὐδεὶς δύναται ἐλθεῖν εἰς ἡσυχίαν τελείαν καὶ ἔγκαρπον καὶ εἰς κατάπαυσιν ἁγίαν τῆς τελειότητος, εἰ μὴ πρότερον συμπασχήσῃ τῷ Χριστῷ καὶ ὑπενέγκῃ ὅλα τὰ παθήματα αὐτοῦ μνημονεύων τοῦ ἀποστόλου λέγοντος, ὅτι ἐὰν συμπάσχωμεν αὐτῷ, ἵνα καὶ συνδοξασθῶμεν. Μὴ οὖν πλανηθῇς· ἄλλη γὰρ σωτηρίας ὁδὸς οὐκ ἔστι πλὴν ταύτης.

Περὶ[v] δὲ τοῦ κλαυθμοῦ, ἐὰν μὴ πυκτεύσῃς ὢν μετὰ τῶν ἀνθρώπων μὴ λαβεῖν πρός τινα αὐτῶν παρρησίαν, ὁ κλαυθμὸς ἢ ἡ κατάνυξις οὐκ ἔρχεται. Καὶ ἐὰν διὰ ταῦτα κατὰ δικαίωμα φύγῃς τοὺς ἀδελφούς, γίνωσκε ὅτι τὸν ἀγῶνα καὶ τὸ στάδιον φεύγεις. Πύκτευσον οὖν ὢν μετὰ τῶν ἀνθρώπων νικῆσαι τὴν πρὸς αὐτοὺς παρρησίαν· ἄλλως γὰρ οὐ δυνήσῃ τὸν κλαυθμὸν ἢ τὴν κατάνυξιν κτήσασθαι. Φησὶ γὰρ ὁ ἀπόστολος, ὅτι καὶ ἐὰν ἀθλῇ τις, οὐ στεφανοῦται, ἐὰν μὴ νομίμως ἀθλήσῃ. Ποίησον τὴν δύναμίν σου, ἀδελφέ, καὶ συνεργεῖ σοι ὁ Θεός. Μὴ ἐπιλάθῃ δέ, ὡς εἶπον, φυλάξαι τὴν ταπείνωσιν καὶ τὴν ὑπακοὴν καὶ τὴν ὑποταγήν, καὶ σῴζῃ ἐν Κυρίῳ.

ϛ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Εἶπε γέρων, ὅτι ἔστιν ἄνθρωπος ὃς ποιεῖ ἑκατὸν ἔτη ἐν τῷ κελλίῳ καὶ οὐ μανθάνει πῶς δεῖ ἐν τῷ κελλίῳ καθίσαι.

2. Γέρων τις ἔσχε μαθητὴν χρόνοις οὐκ ὀλίγοις τὴν ὑπακοὴν καλῶς μετερχόμενον. Οὗτος ἔτι ἀτελὴς ὢν ἐπεθύμει ἡσυχάσαι. Καὶ ἐν μιᾷ προσελθὼν τῷ

---

3 που : τοῦ β ‖ 14 κατάπαυσιν : ἀνάπαυσιν Ed ‖ ἁγίαν τῆς τελειότητος : τελείαν τῆς ἁγιότητος Q ‖ 20 κατὰ δικαίωμα : τὰ δικαιώματα β ‖ 21 ὢν om. β ‖ 22 πρὸς αὐτοὺς παρρησίαν : παρρησίαν τὴν πρὸς τοὺς ἀνθρώπους M ‖ 22 add. οὐκ ἔστι νικῆσαι τὴν πρὸς αὐτοὺς παρρησίαν· καὶ γὰρ post γὰρ Ed ‖ 25 add. ἐν πᾶσι ante φυλάξαι β

pungerea inimii; și îmi spune gândul că, atâta vreme cât sunt între oameni, nu pot să le dobândesc. Așadar, Părinte, milostivește-te de neputința mea și spune-mi cum să mă izbăvesc de aceste gânduri viclene".

A răspuns Bătrânul: „Frate, omul datornic, oriunde s-ar duce, în cetate ori sat, până ce nu își plătește datoria tot datornic rămâne și nu e liber să șadă undeva în tihnă. Dar dacă se ostenește mai întâi suferind ocările oamenilor, se rușinează și așa plătește datoria și e eliberat. Iar odată devenit liber, poate să se arate în lume cu curaj și cu multă îndrăzneală, sau să locuiască oriunde vrea.

Deci dacă omul își dă toată silința să îndure ocări, batjocuri, necinstiri și pagubă pentru păcatele făcute, se deprinde cu smerenia și cu osteneala și
i se iartă păcatele, după cum este scris: *Vezi smerenia mea și osteneala mea și*
îmi iartă toate păcatele. Gândește câte ocări și batjocuri a răbdat înainte de Ps.24,18.
răstignire Stăpânul nostru Hristos și abia după aceea a venit la Cruce. Așa că nimeni nu poate ajunge la isihie deplină și rodnică și la odihna sfântă a desăvârșirii, dacă mai întâi nu pătimește împreună cu Hristos și nu îndură toate pătimirile Lui, aducându-și aminte de vorbele Apostolului: *Dacă pătimim*
împreună cu El, ca împreună cu El să ne și preaslăvim. Nu te lăsa deci înșelat: Rm.8,17.
nu e altă cale de mântuire afară de aceasta.

Cât despre plâns, dacă nu te lupți să nu dobândești îndrăzneală către vreunul dintre oameni, atât cât te afli printre ei, plânsul sau străpungerea inimii nu vin. Și dacă pentru acestea fugi de frați îndreptățindu-te, să știi că fugi de luptă și de arenă. Luptă-te să-ți înfrângi îndrăzneala față de oameni stând cu ei, fiindcă altfel nu vei putea dobândi nici plâns și nici străpungere a inimii. Căci spune Apostolul: *Chiar dacă se luptă cineva, nu e încununat, dacă*
nu se luptă după lege. Dă-ți toată silința, frate, și te va ajuta Dumnezeu. Nu 2Tim.2,5.
uita, precum am spus, să păzești smerenia, ascultarea și supunerea, și astfel te mântuiești întru Domnul".

6. Din Pateric

1. A zis un Bătrân: „Este om care face suta de ani în chilie și nu învață cum trebuie să șadă în chilie".

2. Un Bătrân avea un ucenic, care de mulți ani lucra cum se cuvine ascultarea. Acesta, încă nedesăvârșit, voia să viețuiască în isihie. Într-o zi a

γέροντι βάλλει μετάνοιαν λέγων· Ποίησόν με, πάτερ, γενέσθαι μοναχόν, ἤγουν κατὰ μόνας οἰκῆσαι. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· Ἴδε ἐπιτήδειον τόπον καὶ ποιοῦμέν σοι κελλίον. Ὁ δὲ ἀπελθὼν ὡς ἀπὸ σημείου ἑνὸς εὗρε τόπον καὶ ἐλθὼν ἀνήγγειλε τῷ γέροντι καὶ ἐποίησαν κελλίον. Καὶ λέγει ὁ γέρων τῷ ἀδελφῷ· Ἰδοὺ ὃ ἐζήτεις· κάθου οὖν ἐν τῷ κελλίῳ καί, ὅταν χρείαν ἔχῃς, φάγε, πίε, κοιμήθητι, μόνον ἐκ τοῦ κελλίου σου μὴ ἐξέλθῃς ἕως τοῦ σαββάτου· τότε δὲ ἔρχου πρός με. Καὶ ταῦτα ἐντειλάμενος αὐτῷ ὁ γέρων ἀπῆλθεν.

Ὁ δὲ ἀδελφὸς ἐποίησε δύο ἡμέρας κατὰ τὴν ἐντολήν. Τῇ δὲ τρίτῃ ἀκηδιάσας ἔφη πρὸς ἑαυτόν· Τί τοῦτο ἐποίησέ μοι ὁ γέρων; Καὶ ἀναστὰς ἔψαλλε πλείστους ψαλμοὺς καὶ ἔφαγε μετὰ τὸ δῦναι τὸν ἥλιον. Καὶ προσευξάμενος ἀπῆλθε κοιμηθῆναι εἰς τὸ ψιάθιον αὐτοῦ καὶ θεωρεῖ αἰθίοπα κείμενον τρίζοντα τοὺς ὀδόντας κατ᾽ αὐτοῦ. Καὶ δρομαῖος καταλιπὼν τὸ κελλίον ἐξῆλθε καὶ ἀπῆλθε πρὸς τὸν γέροντα. Καὶ κρούσας τὴν θύραν εἶπεν· Ἀββᾶ, ἐλέησόν με καὶ ἄνοιξον. Ὁ δὲ γέρων οὐκ ἤνοιξεν αὐτῷ ἕως πρωΐ. Τὸ δὲ πρωῒ ἀνοίξας εὗρεν αὐτὸν ἔξω παρακαλοῦντα καὶ λέγοντα μετὰ δακρύων· Ἐλέησόν με, δέομαί σου, καὶ δέξαι με μένειν πλησίον σου· αἰθίοπα γὰρ ἄγριον καὶ τρίζοντα κατ᾽ ἐμοῦ τοὺς ὀδόντας εἶδον κείμενον ἐπὶ τοῦ ψιαθίου μου, ὡς ἀπῆλθον κοιμηθῆναι, καὶ οὐκέτι ἐκεῖ οἰκῆσαι δύναμαι. Ὁ δὲ γέρων σπλαγχνισθεὶς εἰσήγαγεν αὐτὸν ἔσω καὶ ἐτύπωσεν αὐτῷ πρὸς τὴν δύναμιν τὸ ἀκόλουθον τοῦ μονήρους βίου· καὶ κατὰ μικρὸν γέγονε μοναχὸς δόκιμος.

3. Ἀδελφός τις καθεζόμενος εἰς τὰ Κελλία ἐταράσσετο κατὰ μόνας. Καὶ ἀπελθὼν πρὸς τὸν ἀββᾶν Θεόδωρον τὸν τῆς Φέρμης ἀνήγγειλεν αὐτῷ ὃ ἔπασχε. Καὶ εἶπεν ὁ γέρων· Ὕπαγε, ταπείνωσον τὸν λογισμόν σου καὶ ὑποτάγηθι καὶ μεῖνον μετὰ ἄλλων. Ὁ δὲ ἐποίησεν οὕτω. Καὶ μετὰ μικρὸν ὑποστρέψας πρὸς τὸν γέροντα εἶπεν· Οὐδὲ μετὰ τῶν ἀνθρώπων ἀναπαύομαι. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· Καὶ εἰ οὐκ ἀναπαύῃ οὔτε μόνος οὔτε μετὰ τῶν ἀνθρώπων ὑπομεῖναι, διατὶ ἐξῆλθες γενέσθαι μοναχός; Οὐχ ἵνα ὑποφέρῃς τὰς θλίψεις; Εἰπὲ δέ μοι, πόσα ἔτη ἔχεις εἰς τὸ σχῆμα; Ἀπεκρίθη· Ὀκτώ. Λέγει ὁ γέρων· Φύσει, ἀδελφέ, ἔχω ἐν τῷ σχήματι ἑβδομήκοντα ἔτη καὶ οὐδέποτε εὗρον τελείαν ἀνάπαυσιν οὐδὲ μίαν ἡμέραν. Καὶ σὺ εἰς ὀκτὼ ἔτη θέλεις ἀνάπαυσιν; Καὶ ἑδραιωθεὶς ὑπὸ τοῦ γέροντος ὁ ἀδελφὸς ἀπῆλθεν.

4. Ἔλεγον περὶ τοῦ ἀββᾶ Θεοδώρου καὶ τοῦ ἀββᾶ Λουκίου τῶν ἐν τῷ Ἐνάτῳ Ἀλεξανδρείας, ὅτι ὀχλούμενοι ὑπὸ λογισμῶν μεταβάσεως πεντήκοντα

2 αὐτῷ om. Ed ‖ 3 σοι : σε M P ‖ 4 ὁ γέρων om. Ed ‖ 15 ἔξω om. Q Ed ‖ 19 δύναμιν : δύσιν W ‖ 26-27 ὑπομεῖναι Ed : ὑπόμεινον M W : ὑπομένων (al.m.) P : om. Q ‖ 27 γενέσθαι om. *β* ‖ 30 add. τελείαν ante ἀνάπαυσιν Q Ed

venit la Bătrân, i-a pus metanie și i-a spus: „Părinte, ajută-mă să fiu monah, adică să locuiesc singur[71]". Iar Bătrânul îi zice: „Găsește loc prielnic și îți facem chilie". Fratele s-a dus cale cam de o milă și a găsit loc. Apoi s-a întors, i-a spus Bătrânului și au făcut chilie. Îi spune Bătrânul fratelui: „Iată ce căutai. Șezi în chilie, mănâncă, bea și dormi când îți trebuie; numai nu ieși până sâmbătă. Atunci vino la mine". După ce i-a poruncit acestea, Bătrânul a plecat.

Fratele a făcut două zile după poruncă, dar în a treia zi, cuprins de akedie, și-a zis: „De ce mi-o fi zis așa Bătrânul?" S-a ridicat, a început să cânte mai mulți psalmi și a mâncat după apusul soarelui[72]. Apoi s-a rugat și s-a dus să se culce pe rogojină; și vede acolo întins un om negru, care scrâșnea din dinți la el. Își părăsi atunci în goană chilia și se duse la Bătrân. Bătu la ușă și zise: „Avva, ai milă și deschide-mi". Dar Bătrânul nu-i deschise până dimineața. Iar a doua zi, când i-a deschis, l-a găsit afară plângând și rugându-l: „Ai milă de mine, rogu-te, și primește-mă să stau lângă tine. Când mă duceam să mă culc am văzut întins pe rogojină un negru sălbatic, care scrâșnea din dinți la mine; de aceea nu mai pot sta acolo". Bătrânul, milostivindu-se, l-a luat înăuntru și i-a pus rânduială de viețuire călugărească, după puterea lui. Și puțin câte puțin, acela a devenit călugăr iscusit.

3. Un frate care ședea la Chilii se tulbura stând singur. S-a dus atunci la Avva Teodor din Ferme și i-a vestit ce pătimea. A zis Bătrânul: „Du-te, smerește-ți gândul, supune-te și stai împreună cu alții". Acela a făcut așa. Dar după puțin s-a întors la Bătrân și i-a spus: „Nici cu oamenii nu mă odihnesc". Îi zice Bătrânul: „Dacă nu-ți găsești odihna nici când stai singur, nici când rabzi împreună cu oamenii, de ce ai mai ieșit din lume să te faci călugăr? Nu ca să înduri necazuri? Ia spune-mi, de câți ani ai luat schima?" „De opt ani", a răspuns. Îi spune Bătrânul: „Cu adevărat, frate, eu am șaptezeci de ani în schimă și n-am găsit nicicând odihnă desăvârșită, nici măcar o zi. Și tu, în opt ani, vrei odihnă?" Și întărit așa de Bătrân, fratele a plecat.

4. Ziceau despre Avva Teodor și Avva Luchie din mănăstirea Enaton de lângă Alexandria, că fuseseră supărați de gânduri de ducă vreme de cincizeci de ani, dar ei își băteau joc de ele și spuneau: „După ce trece iarna asta

[71] Aluzie la înrudirea etimologică a celor două cuvinte: μοναχός („monah") și μόνος („singur").

[72] Fratele face neascultare: Bătrânul nu-i spusese nici să se roage, nici să postească până la apusul soarelui. Se subînțelege aici ce trebuie să dobândească cineva înainte de a pleca la isihie: ascultare desăvârșită, chiar și atunci când porunca pare lipsită de evlavie.

ἔτη ἐχλεύαζον τοὺς λογισμοὺς καὶ ἔλεγον· Μετὰ τὸν χειμῶνα τοῦτον μεταβαίνομεν ἐντεῦθεν. Ὅτε δὲ πάλιν ἦλθε τὸ θέρος ἔλεγον, ὅτι μετὰ τὸ θέρος τοῦτο ἀπερχόμεθα. Καὶ οὕτω ταῖς ὑπερθέσεσιν ἀπατῶντες τοὺς λογισμοὺς ἕως τελευτῆς ἐν τῷ τόπῳ ἔμειναν.

Ζ΄. Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαὰκ

Ἀδελφέ, οὐδεὶς δύναται νικῆσαι τὰ πάθη εἰ μὴ δι᾽ ἀρετῶν αἰσθητῶν, ἤτοι σωματικῶν καὶ θεωρουμένων. Ὁμοίως καὶ τοῦ μετεωρισμοῦ τοῦ νοὸς οὐκ ἔστιν ἄλλως περιγενέσθαι εἰ μὴ ἐν τῇ ἀδολεσχίᾳ τῆς γνώσεως τῆς πνευματικῆς ἤ τινος φροντίδος κατὰ Θεόν· ὁ γὰρ νοῦς ἡμῶν κοῦφός ἐστι καὶ ἐὰν μὴ δεσμευθῇ ἔν τινι διαλογισμῷ, οὐ παύεται ἐκ τοῦ μετεωρισμοῦ. Εἰ γὰρ μὴ νικήσει πρότερον τοὺς ἐχθρούς, πῶς ἐν εἰρήνῃ ἔσται; Καὶ ἐὰν ἡ εἰρήνη οὐ βασιλεύῃ ἐν αὐτῷ, πῶς δύναται εὑρεῖν ἢ κατανοῆσαι τὰ ἐντὸς τῆς εἰρήνης ἀποκείμενα; Τὰ γὰρ πάθη διάφραγμά εἰσι τῶν κρυπτῶν ἀρετῶν τῆς ψυχῆς καὶ εἰ μὴ ταῦτα πρότερον διὰ τῶν φανερῶν ἀρετῶν καταπέσωσι, τὰ ἔσωθεν αὐτῶν οὐχ ὁρῶνται· οὐδὲ γὰρ δύναταί τις ἔξω τοῦ τείχους ὢν μετὰ τῶν ἔνδον συναναστρέφεσθαι· καὶ οὐδεὶς θεωρεῖ τὸν ἥλιον ἐν τῷ γνόφῳ οὐδὲ τὰς ἀρετὰς τῆς ψυχῆς ἐπικειμένης ἔτι τῆς ἀχλύος τῶν παθῶν.

Εὖξαι τῷ Θεῷ δοῦναί σοι αἰσθανθῆναι τῆς ἐφέσεως τοῦ πνεύματος καὶ ἐπιποθήσεως· καὶ ὅταν ἔλθῃ σοι αὕτη ἡ αἴσθησις, τότε ἀληθῶς ἀφίστασαι τοῦ κόσμου καὶ ὁ κόσμος ἀφίσταται ἀπὸ σοῦ, ἤγουν ἡ ὑλικὴ προσπάθεια. Πλὴν ἐν ἱδρῶτι εὐδόκησεν ὁ σοφὸς Κύριος τοῦτον τὸν ἄρτον τοῖς ζητοῦσιν εὑρίσκεσθαι· καὶ τοῦτο συμφερόντως, ἵνα μὴ πρὸ καιροῦ μεταλαβοῦσιν ἡμῖν ἐξ αὐτοῦ γένηται ἀπεψία καὶ ἀποθάνωμεν.

Αἱ οὖν ἀρεταὶ ἐξ ἀλλήλων γεννῶνται· καὶ ἐὰν ἀφήσας τοῦ κτήσασθαι πρότερον τὰς μητέρας σπουδάσῃς τὰς θυγατέρας λαβεῖν, ἔχιδναι αὗται εὑρίσκονται τῇ ψυχῇ σου, ἐὰν μὴ συντόμως ῥίψῃς αὐτὰς ἀπὸ σοῦ.

Η΄. Τοῦ ἁγίου Βαρσανουφίου

Ἀδελφός[vi)] τις ἐν ἡσυχίᾳ καθήμενος, ἀναγνοὺς εἰς τὰ γεροντικὰ ὅτι ὀφείλει ὁ θέλων ἐν ἀληθείᾳ σωθῆναι πρῶτον μετὰ τῶν ἀνθρώπων βαστάξαι ὕβρεις, ἐξουθενώσεις, ἀτιμίας καὶ ἁπλῶς πρότερον τὰς αἰσθήσεις αὐτοῦ διορθώσα-

5 Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαὰκ : Ἰσαὰκ μοναχοῦ M ‖ 8 ἐν om. β ‖ 12 ἡ : καὶ Q Ed ‖ 18 ἐφέσεως : ἀφέσεως W ‖ 19 ἀφίστασαι : ἀφίστασο Q W ‖ 270.28-272.17 Η΄.: α habet post Ε΄.

ne mutăm de aici". Când venea vara ziceau iarăşi: „După ce trece vara asta plecăm". Şi aşa, amânând şi înşelându-şi gândurile, au rămas în locul lor până la sfârşit.

7. A lui Avva Isaac

Frate, nimeni nu poate să biruiască patimile decât numai cu virtuți simțite, adică trupeşti şi văzute. Asemenea, nu există alt chip să biruieşti împrăştierea minții, decât îndeletnicindu-te cu cunoştința duhovnicească sau cu vreo grijă plăcută lui Dumnezeu. Căci mintea noastră este uşuratică şi de nu-i legată cu vreun cuget, nu încetează să se împrăştie. Cum va putea să fie în pace dacă nu-i biruieşte mai întâi pe duşmani? Şi dacă nu împărăţeşte în ea pacea, cum va putea găsi sau înțelege pe cele dinlăuntrul păcii? Patimile sunt zid despărțitor de virtuțile ascunse ale sufletului. Şi dacă nu se năruiesc mai întâi patimile prin virtuțile văzute, nu se văd cele dinlăuntru; căci nu poate cineva din afara zidului să petreacă împreună cu cele dinlăuntru. Nimeni nu vede soarele în întuneric şi nici virtuțile sufletului atâta vreme cât e aşternută ceața patimilor.

Roagă-te lui Dumnezeu să-ți dea să simți dorul şi poftirea duhului. Căci când vine această simțire, atunci te-ai îndepărtat de lume cu adevărat şi lumea, adică împătimirea de cele materiale, s-a îndepărtat de tine. Însă Domnul cel înțelept a binevoit ca această pâine să fie găsită cu sudoare de către cei ce o caută; şi aceasta cu folos, ca nu cumva, împărtăşindu-ne din ea înainte de vreme, să rămână în noi nemistuită şi să murim.

Virtuțile se nasc una din cealaltă. Şi dacă nu te îngrijeşti să le dobândeşti mai întâi pe mame, ci te sârguieşti să le iei pe fiice, acestea se dovedesc a fi vipere pentru sufletul tău, de nu le arunci grabnic de la tine.

8. A Sfântului Varsanufie

Un frate, care viețuia în isihie, a citit prin cuvintele Bătrânilor, că cel care vrea cu adevărat să se mântuiască trebuie mai întâi să îndure, [stând] împreună cu oamenii, ocări, dispreț şi necinstiri, adică trebuie mai întâi să-şi îndrepte simțurile şi să fie slobozit de războiul care vine prin ele, şi numai

σθαι καὶ ἐλευθερωθῆναι τοῦ δι' αὐτῶν πολέμου καὶ τότε ἐλθεῖν ἐπὶ τὴν τελείαν ἡσυχίαν, καθὼς καὶ ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐποίησεν ἀτιμασθεὶς πρότερον καὶ ἐξουδενωθεὶς καὶ οὕτως ἐλθὼν ἐπὶ τὸν σταυρόν, ὅς ἐστι νέκρωσις τῆς σαρκὸς καὶ τῶν παθῶν καὶ κατάπαυσις τελεία ἁγία, εἶπε πρὸς ἑαυτόν· Ἐγὼ ὁ ἄθλιος ἓν τούτων οὐκ ἐποίησα, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς ἀσθενείας μου σκανδαλίζων ἅπαντας ἀνεχώρησα ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων. Τάχα οὖν ὀφείλω ἐλθεῖν πάλιν εἰς τὸ μέσον τῶν ἀνθρώπων καὶ βοηθοῦντος τοῦ Θεοῦ ποιῆσαι ὡς εἶπον οἱ πατέρες καὶ οὕτως εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἡσυχίαν, ἵνα μὴ εἰς κενὸν γένηται ὁ κόπος μου;

Καὶ ἀνήγγειλε ταῦτα τῷ γέροντι. Ὁ δὲ ἀπεκρίθη αὐτῷ οὕτω· Καλῶς εἶπον οἱ πατέρες καὶ ἄλλως οὐκ ἔστιν, ἀλλ' ἐπειδὴ πολλαὶ γίνονται προφάσεις, ἐν αἷς νομίζει ὁ ἄνθρωπος καλῶς ποιεῖν καὶ εὑρίσκεται βλαπτόμενος δι' ἑτέρας προφάσεως, χρὴ ἀσφαλίζεσθαι ἑαυτόν. Ἔφθασας γὰρ καθίσαι καί, ἐὰν ἔλθῃς εἰς τὸ μέσον, γεννᾷ σοι κενοδοξίαν. Καὶ τάχα οὐδὲ στήκει μετὰ σοῦ τὸ εἶναι ἐν τῷ μέσῳ καὶ δύο κακὰ γίνεται. Ἀλλ' ἐὰν μέμφῃ ἑαυτὸν ὡς μὴ ποιήσαντα τὸ ὀφειλόμενον τῇ ἀνόδῳ τοῦ σταυροῦ, λέγων· Ἐν ἀγνωσίᾳ ἐκάθισα, οἶδεν ἡ μέμψις ὑβρίσαι καὶ ἀτιμάσαι ἑαυτὴν καὶ εἶθ' οὕτως ἐνεγκεῖν τὸν αὐτὴν δεχόμενον εἰς τὸ μέτρον τοῦ σταυροῦ ἐν ἀληθείᾳ.

6-7 τάχα — ἀνθρώπων in marg. (al.m.) W ‖ 13-14 καὶ — μέσῳ in marg. (al.m.) W

după aceea să vină la isihie desăvârşită; precum a făcut şi Domnul nostru Iisus Hristos: necinstit mai întâi şi dispreţuit, aşa a venit pe Cruce, care este omorâre a trupului şi a patimilor, odihnă sfântă şi desăvârşită. [Citind aşa] fratele şi-a spus: „Eu, nenorocitul, n-am făcut nimic din toate acestea, ci, smintindu-i pe toţi cu neputinţa mea, am plecat dintre oameni. Nu cumva trebuie să mă întorc printre ei şi, cu ajutorul lui Dumnezeu, să fac după cuvântul Sfinţilor Părinţi şi astfel să mă apropii de isihie, ca să nu-mi fie zadarnică osteneala?"

Aceste gânduri le-a dezvăluit Bătrânului. Iar acesta i-a răspuns aşa: „Bine au zis Părinţii şi altă cale nu este. Dar, de vreme ce sunt multe împrejurări în care omul crede că face bine şi din alte pricini se află pe sine vătămat, se cuvine să ne păzim. Tu ai ajuns să vieţuieşti în isihie şi dacă vii acum printre oameni ţi se va naşte slava deşartă. Apoi, poate că nici n-ai să poţi să stai în mijlocul lor; şi astfel se întâmplă două rele. Dacă însă te osândeşti că nu ai făcut cele cuvenite pentru a urca pe cruce, spunând: «Am şezut fără cunoştinţă», ştie osândirea de sine şi să se ocărască şi să se necinstească. Şi aşa îl duce cu adevărat pe cel care o primeşte la măsura crucii".

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΒ΄

Ὅτι οὐ δεῖ ἐριστικῶς ἀντιλέγειν τινὶ οὐδὲ ἐν αὐτοῖς τοῖς δοκοῦσιν εἶναι καλοῖς, ἀλλὰ τῷ πλησίον διὰ τὸν Θεὸν ὑποτάσσεσθαι κατὰ πάντα.

Α΄. Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου

Πασχάσιός τις ὀνόματι, διάκονος τούτου τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου ὑπάρχων, ἦν ἀνὴρ θαυμασίας ἁγιωσύνης· ἐσχόλαζε δὲ μάλιστα καὶ τοῖς ἔργοις τῆς ἐλεημοσύνης. Τούτου δὲ καὶ βίβλοι παρ' ἡμῖν εἰσιν ὀρθόταται καὶ φωτειναὶ περὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἐν δὲ τῇ φιλονεικίᾳ τῇ γινομένῃ διὰ ζῆλον πίστεως ἐν τῷ λαῷ περὶ τῆς ἐπιλογῆς Συμμάχου καὶ Λαυρεντίου, τὸ τίς ἔχει πατριάρχης γενέσθαι, Λαυρέντιον ἐπελέξατο. Πάντων δὲ ὁμονοησάντων καὶ Συμμάχου χειροτονηθέντος, αὐτὸς ἡττηθεὶς ἕως ἡμέρας ἐξόδου αὐτοῦ ἐν τῇ ἰδίᾳ ψήφῳ ἐνίστατο ἐκεῖνον ἀγαπῶν καὶ προφέρων, ὃν ἐπίσκοπον ἑαυτῆς προβιβασθῆναι ἡ ἐκκλησία οὐκ ἠξίωσε.

Συνέβη δὲ τὸν αὐτὸν Πασχάσιον μετ' οὐ πολὺ τελευτῆσαι τοῦ Συμμάχου τὸν ἀποστολικὸν θρόνον διέποντος. Ἐν δὲ τῇ αὐτοῦ κηδείᾳ τοῦ δελματικίου αὐτοῦ τῇ κλίνῃ ἐπιτεθέντος δαιμονιῶν τις ἁψάμενος αὐτοῦ παραχρῆμα ἰάθη.

Μετὰ δὲ χρόνον πολὺν Γερμανῷ τῷ τῆς πόλεως Καπούης ἐπισκόπῳ ἐπέταξαν οἱ ἰατροὶ πρὸς ὑγείαν τοῦ σώματος λούσασθαι εἰς τὰ θέρμα τὰ Ἀγλάνων ὀνομαζόμενα. Ἐλθὼν οὖν ὁ ἐπίσκοπος εἶδε τὸν Πασχάσιον ἐν τῇ θέρμῃ παριστάμενον καὶ καθυπουργοῦντα· καὶ σφόδρα ἐκπλαγεὶς ἠρώτησεν αὐτὸν τί ἐκεῖσε ποιεῖ καὶ διατί ἐν τοῖς θέρμοις ὑπουργεῖν ἐτάχθη. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπε· Δι' οὐδὲν ἕτερον ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ τῆς κρίσεως ὡρίσθην, εἰ μὴ διότι εἰς μέρος Λαυρεντίου συνήνεσα καὶ κατὰ Συμμάχου ἐγενόμην. Ἀλλ' αἰτῶ, ὑπὲρ ἐμοῦ τὸν Κύριον δυσώπησον· καὶ ἐν τούτῳ γνώσῃ ὅτι εἰσηκούσθης, ἐὰν ὑποστρέφων ἐνθάδε μὴ εὕρῃς με. Ὁ δὲ τοῦ Θεοῦ ἄνθρωπος Γερμανὸς ἑαυτὸν εἰς δέησιν ὑπὲρ αὐτοῦ πρὸς Κύριον ἐπέτεινε. Καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας ἐκεῖσε ὑποστρέψας τὸν προλεχθέντα Πασχάσιον ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ οὐχ εὗρε. Διὰ γὰρ τὸ μὴ ἐκ πονηρίας, ἀλλ' ἐκ πλάνης ἀγνοίας, ἡμαρτηκέναι αἱ ἐλεημοσύναι αὐτοῦ καὶ ἡ τοῦ θεοφιλοῦς ἐπισκόπου ἐκτενὴς δέησις ἠδυνήθησαν αὐτὸν καὶ μετὰ θάνατον ταύτης τῆς ἁμαρτίας λυτρώσασθαι.

---

2 τινὶ om. *β* ‖ 274.4-276.14 Α΄. om. Ed ‖ 14 αὐτὸν om. W ‖ 30 λυτρώσασθαι : ἐκλυτρώσασθαι M

TEMA 42

Nu trebuie să grăim nimănui împotrivă, cu duh de ceartă, nici în cele care par bune; ci să ne supunem în toate aproapelui pentru Dumnezeu.

1. A lui Grigorie Dialogul

Paschasius, diacon al tronului nostru apostolic, era un bărbat de o sfinţenie minunată, care se îndeletnicea mai ales cu fapte de milostenie. De la el ne-au rămas şi cărţi cu învăţătură dreaptă şi luminătoare despre Sfântul Duh. Când, din râvnă pentru credinţă, s-a stârnit sfadă în popor pentru alegerea lui Symmachus şi Laurenţiu, care din ei să fie patriarh, el a fost de partea lui Laurenţiu. În cele din urmă toţi au căzut la înţelegere şi Symmachus a fost hirotonit, dar Paschasius, deşi învins, a rămas până la sfârşitul vieţii stăruind în aceeaşi părere, iubindu-l şi susţinându-l pe cel pe care Biserica nu-l învrednicise să îi fie episcop.

Nu după multă vreme, când tronul apostolic era chivernisit de Symmachus, s-a întâmplat ca Paschasius să se sfârşească. La înmormântare i-au pus stiharul pe sicriu şi un îndrăcit care l-a atins s-a vindecat numaidecât.

După mai multă vreme, doctorii l-au îndemnat pe Gherman, episcopul cetăţii Kapua, să se scalde în apele termale numite Aglanon, spre tămăduirea trupului. Când a ajuns acolo, episcopul l-a văzut pe Paschasius fiind de faţă şi slujind; uimit tare, l-a întrebat ce face acolo şi de ce a fost rânduit slugă la băi[73]. Şi el a răspuns: „Pentru nimic altceva n-am fost trimis în locul acesta de osândă decât pentru că am fost de partea lui Laurenţiu şi împotriva lui Symmachus. Dar roagă-te Domnului pentru mine. Şi întru aceasta vei şti că ai fost ascultat, dacă nu mă vei mai găsi aici când vei reveni". Iar omul lui Dumnezeu Gherman a înălţat pentru acesta rugăciune spre Domnul şi, întorcându-se după câteva zile, nu l-a mai găsit pe Paschasius în acel loc. Pentru că nu păcătuise din răutate, ci înşelat de neştiinţă, milosteniile pe care le făcuse şi rugăciunea stăruitoare a episcopului iubitor de Dumnezeu au putut, chiar şi după moarte, să-l răscumpere din acest păcat.

---

[73] Apele termale se găsesc în zonele vulcanice ale Peninsulei Italice şi, în contextul de aici, au legătură cu credinţa populară că Iadul se află în adâncul vulcanilor. Arătarea în duh a lui Paschasius ca slujitor la băi simbolizează faptul că după moarte se află în loc de pedeapsă.

Πέτρος

Καὶ πῶς ὁ τοιοῦτος ἀνὴρ εἰς τόπον κρίσεως μετὰ θάνατον ἀπηνέχθη, οὗτινος τὸ ἔνδυμα ἐθαυματούργησεν;

Γρηγόριος

Ἐν τούτῳ τῷ πράγματι μεγάλη ἡ τοῦ Θεοῦ οἰκονομία δείκνυται καὶ σοφὴ κρίσις καὶ πρόνοια, ἵνα μήτε τὸ πταῖσμα αὐτοῦ ἄνευ ἐκδικήσεως ἀφεθῇ, ὅπερ οὐδὲ πταῖσμα εἶναι ἐπίστευε, διὸ οὐδὲ μετανοίᾳ καὶ δάκρυσι τοῦτο ἔσβεσεν, ἀλλὰ πρὸς ὀλίγον καιρὸν ἔνδοθεν ἀπολάβῃ, διότι ἥμαρτε, καὶ οὕτω τοῦ πταίσματος λυτρωθῇ, μήτε οἱ ἄνθρωποι οἱ τὰ ἀγαθὰ αὐτοῦ θεωρήσαντες περὶ τῶν ἐλεημοσυνῶν αὐτοῦ σκανδαλισθῶσιν, ἀλλ' οἰκοδομηθῶσι μᾶλλον διὰ τοῦ θαύματος, οὗ τὸ ἔνδυμα αὐτοῦ εἰς τὸν δαιμονῶντα ἐποίησεν.

Πέτρος

Κατανοῶ ὅπερ λέγεις, ὅθεν τῇ ἀπολογίᾳ ταύτῃ συσταλεὶς οὐ μόνον ἅπερ ἐπιγινώσκω ἐν ἐμοὶ ἁμαρτήματα, ἀλλὰ καὶ ἅπερ ἀγνοῶ δειλιᾶν ἀναγκάζομαι.

Β'. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ὁσίου Συμεὼν τοῦ ἐν τῇ μάνδρᾳ

Ἡνίκα τὴν καινὴν ὁ Συμεὼν ἐπὶ τοῦ κίονος πολιτείαν ἐπενοήσατο, πανταχοῦ τῆς κατ' αὐτὸν φήμης ὀξέως διαδοθείσης, οἱ τὴν ἔρημον οἰκοῦντες θεῖοι πατέρες τῷ καινοφανεῖ τούτῳ καταπλαγέντες καὶ ξενικῷ τοῦ ἐπιτηδεύματος στέλλουσί τινας πρὸς αὐτὸν καὶ τούτοις ἐντέλλονται τῆς ξένης μὲν αὐτῷ ἐπινοίας ἐπιτιμῆσαι, διδάξαι δὲ τὴν τετριμμένην καὶ συνήθη τοῖς ἁγίοις πορεύεσθαι καὶ μὴ ταύτης καταφρονεῖν, ἣν χορὸς τοσοῦτος μακαρίων ὁδεύσας πρὸς οὐρανούς τε ἀνεληλύθει καὶ σκηνῶν ἐκείνων τῶν ἀϊδίων ἐπέβησαν.

Εἶτα δείσαντες μὴ τὸ ἐννόημα θεάρεστον ᾖ, οἱ δὲ ἀνθρωπίνως τὸ πρᾶγμα στοχάζονται, καὶ τοῦτο ἐπισκήπτουσι τοῖς ἀπεσταλμένοις, ὡς εἰ μὲν ἴδοιεν τὸν ἄνδρα τοῦ οἰκείου θελήματος ἐξιστάμενον καὶ πρὸς τὴν ἐκεῖθεν εἴκοντα κάθοδον, ἐπέχειν τοῦτον εὐθὺς καὶ κελεύειν ἔχεσθαι τῆς προθέσεως. Οὕτω γὰρ ἂν θείαν τε ᾤοντο τὴν οἰκονομίαν εἶναι καὶ οὐκέτι περὶ τοῦ μέλλοντος ἐνδοιάζοντες ἦσαν, ὡς οὐκ ἀγαθὸν ἀρχῇ τοιαύτῃ ἀπαντήσοι καὶ τέλος. Εἰ δὲ δυσαvασχετῶν εἴη καὶ οὐδὲ ὀλίγα τῆς συμβουλῆς ἀνεχόμενος, ἀλλ' ἁπλῶς οὕτω καὶ ἀλογίστως τῷ οἰκείῳ θελήματι ἕποιτο, δῆλον ὡς μακρὰν τῆς ταπεινοφροσύνης

14 ἐπιγινώσκω : γινώσκω Q W ‖ 19 add. ἐν ante τούτοις *β* ‖ 25 ἐξιστάμενον : ἐξανιστάμενον P

Petru:

Şi cum de a fost dus după moarte în loc de osândă un astfel de bărbat, al cărui veşmânt a făcut şi minuni?

Grigorie:

Se arată prin acest lucru marea iconomie al lui Dumnezeu, pronia şi judecata Sa înţeleaptă; aşa încât, pe de o parte, nici greşeala sa să nu rămână nepedepsită – pe care de altminteri nu o socotea greşeală şi de aceea nici nu a stins-o cu lacrimi şi pocăinţă –, ci să fie pedepsit tainic puţină vreme, pentru că păcătuise, şi astfel să fie răscumpărat din greşeală; dar, pe de altă parte, nici să nu se smintească oamenii care i-au văzut faptele de milostenie, ci mai degrabă să se zidească prin minunea pe care a făcut-o veşmântul său cu cel îndrăcit.

Petru:

Pricep ceea ce spui şi, înfiorat înaintea acestei lămuriri, sunt silit să mă tem nu numai de păcatele mele cunoscute, dar şi de cele pe care nu le ştiu.

2. Din Viaţa Cuviosului Simeon din Mandră

Când Simeon închipui acest fel nou de petrecere pe stâlp şi vestea despre el se răspândi iute pretutindeni, dumnezeieştii Părinţi din pustie, uimiţi de aşa lucru străin şi nemaivăzut, au trimis la el pe câţiva dintre ei, cu poruncă să-l mustre pentru născocirea aceasta străină, să-l înveţe să meargă pe drumul bătut şi îndătinat al sfinţilor şi să nu-l nesocotească; fiindcă a fost străbătut de atâta mulţime de fericiţi, care s-au înălţat la ceruri şi au intrat în corturile veşnice.

Mai apoi, temându-se ca nu cumva gândul lui Simeon să fie plăcut lui Dumnezeu, iar ei să-l fi judecat omeneşte, Părinţii le-au rânduit trimişilor şi acestea: dacă vor vedea că Simeon îşi părăseşte voia proprie şi se coboară ascultător de pe stâlp, să-l lase deîndată în pace şi să-i poruncească să rămână în petrecerea pe care şi-o alesese. Fiindcă aşa ar pricepe că e vorba de iconomie dumnezeiască şi nu s-ar mai îndoi pentru cele de mai apoi (că unui astfel de început, adică, nu i-ar urma şi un sfârşit bun). Dar dacă se supără şi nu primeşte deloc sfatul, ci îşi urmează voia proprie în chip necugetat şi fără

ἐστὶ πάντως ἔλεγον· ὃ τίς ἂν μὴ οὐχὶ τὸν πονηρὸν αὐτῷ τοὺς λογισμοὺς τούτους ὑποβεβληκέναι φαίη; Ἔνθεν τοι καὶ κατασπᾶν τοῦτον, εἰ οὕτως ἔχοι, ἐκέλευον, καὶ ἄκοντα κατάγειν τοῦ κίονος.

Οὕτω τῆς ἐντολῆς ἐχούσης, ἐπειδὴ οἱ πρέσβεις πρὸς τὸν τῆς ὑπακοῆς καὶ τῆς ταπεινοφροσύνης πατέρα Συμεὼν ἀφίκοντο, οὗτοι μὲν ἀπ' αὐτῆς θέας τε καὶ προσαγορεύσεως αἰδοῦς πρὸς αὐτὸν ἐπλήσθησαν καὶ οὐκέτι οὐδὲ ἀντιβλέπειν οἷοί τε ἦσαν. Ὅμως διά τε τὴν τῶν ἀπεσταλκότων πατέρων ἐντολὴν καὶ αὐτὸ δὴ τοῦτο τὸ τῆς διακονίας καλὸν καταλέγουσιν αὐτῷ πάντα τὰ ὑπ' ἐκείνων εἰρημένα. Ὁ δὲ πράως, ὁ πρᾶος τῷ ὄντι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, τὴν ἐπιτίμησιν ἐνεγκὼν οὐκ ἀντεῖπεν, οὐκ ἠγανάκτησεν, οὐ διέσυρε ταύτην, οὐ μικρὸν οὐδὲν οὐ μέγα ἐφθέγξατο, ἀλλ' ὅτι μάλιστα ἱλαρῷ καὶ κάτω νεύοντι βλέμματι τὴν ἐπιτίμησιν ἀποδεξάμενος, τῷ Θεῷ τε τὴν εὐχαριστίαν ἀποδοὺς καὶ χάριν τῆς περὶ αὐτὸν φροντίδος τοῖς πατράσιν ὁμολογήσας, μὴ μελήσας μηδὲν κατιέναι τοῦ στύλου ἐπεχείρει. Οἱ δὲ ἐπέσχον τε αὐτίκα καὶ τὴν τῶν πατέρων αὐτῷ ἀνεκάλυψαν γνώμην. Εἶτα μόνιμον μὲν καὶ διηνεκῆ τὴν ἐπὶ τοῦ κίονος στάσιν, χρηστὸν δὲ τέλος καὶ βεβαίαν τῶν συνεχῶν πόνων ἀνάπαυσιν ἐπευξάμενοι τῷ Συμεὼν ἀπηλλάγησαν.

Γ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ποιμήν, ὅτι τὸ θέλημα τοῦ ἀνθρώπου τεῖχός ἐστι χαλκοῦν ἀναμέσον αὐτοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ καὶ πέτρα ἀντιδέρουσα. Ἐὰν οὖν καταλείψῃ αὐτὸ ἄνθρωπος, λέγει καὶ αὐτός· Ἐν τῷ Θεῷ μου ὑπερβήσομαι τεῖχος. Ἐὰν δὲ τὸ δικαίωμα συνέλθῃ τῷ θελήματι, κάμνει ὁ ἄνθρωπος.

2. Εἶπε γέρων, ὅτι ἡ ἔρις παραδίδωσι τὸν ἄνθρωπον τῇ ὀργῇ καὶ ἡ ὀργὴ παραδίδωσιν αὐτὸν τῇ τυφλώσει· ἡ δὲ τύφλωσις ποιεῖ αὐτὸν πᾶν κακὸν ἐργάσασθαι.

3. Ἠρωτήθη ὁ ἀββᾶς Ἀμμωνᾶς· Τίς ἐστιν ἡ ὁδὸς ἡ στενὴ καὶ τεθλιμμένη; Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἡ ὁδὸς ἡ στενὴ καὶ τεθλιμμένη ἐστὶ τὸ βιάζεσθαι τοὺς λογισμοὺς ἑαυτοῦ καὶ κόπτειν διὰ τὸν Θεὸν τὰ ἴδια θελήματα. Καὶ τοῦτό ἐστι τό, ἰδοὺ ἡμεῖς ἀφήκαμεν πάντα καὶ ἠκολουθήσαμέν σοι.

4. Διηγήσατο ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης, ὅτι ὁ ἀββᾶς Ἀνοὺβ καὶ ὁ ἀββᾶς Ποιμὴν καὶ ἕτεροι πέντε ἀδελφοὶ ὑπῆρχον κατὰ σάρκα καὶ ᾤκησαν τὸ πρῶτον ἐν Σκήτει. Εἶτα, ὡς ἠρημώθη ὑπὸ τῶν Μαζίκων ἡ Σκῆτις τὸ πρότερον, ἀνεχώρησαν ἐκεῖθεν καὶ ἦλθον εἰς τόπον τινὰ Τερεμοῦθιν λεγόμενον, ἐν ᾧ ἦν εἰδωλεῖον, εἰς

9 καὶ ταπεινὸς om. P ‖ 10 οὐ διέσυρε : οὐδὲ ἔσυρε Ed ‖ 11 νεύοντι βλέμματι M : βλέποντι βλέμματι P : βλέποντι νεύματι *β* ‖ 33 λεγόμενον : καλούμενον M

de minte, e limpede – spuneau – că e departe de smerita cugetare; și cine nu ar încuviința atunci că cel viclean i-a strecurat gândurile acestea? De s-ar întâmpla așa ceva, porunciră să-l tragă de acolo și să-l dea jos de pe stâlp, fie și cu sila.

Cu asemenea poruncă, solii ajunseră la Simeon, părintele ascultării și al smeritei cugetări. Îndată ce l-au văzut și l-au salutat, au fost cuprinși de sfială, fără să poată nici măcar să-l privească. Însă pentru porunca Părinților care îi trimiseseră și pentru folosul împlinirii slujirii, i-au înșirat toate câte spuseseră aceia. Iar cel cu adevărat blând și smerit cu inima a ascultat senin mustrarea; nu i s-a împotrivit, nu s-a mâniat, nu a luat-o în râs și nici n-a scos vreo vorbă, de nici un fel; ci, primind dojana cu privire lină, coborâtă în pământ, i-a mulțumit lui Dumnezeu, mărturisindu-și recunoștința față de Părinți pentru grija ce i-o poartă. Și fără urmă de zăbavă, a dat să coboare de pe stâlp. Dar vestitorii l-au oprit îndată și i-au descoperit judecata Părinților; apoi, urându-i lui Simeon ședere statornică și neîncetată pe stâlp, sfârșit bun și odihnă sigură a ostenelilor sale necurmate, au plecat.

3. Din Pateric

1. A zis Avva Pimen: „Voia omului este zid de aramă între el și Dumnezeu, și piatră care întoarce lovitura. Dacă omul o leapădă, va zice și el: *Întru Dumnezeul meu voi trece zidul*. Dacă însă voia e însoțită și de îndreptățire, Ps.17,30.
omul pătimește”.

2. A spus un Bătrân: „Sfada îl predă pe om mâniei, iar mânia orbirii. Și orbirea îl face să lucreze tot răul”.

3. A fost întrebat Avva Ammona: „Care este *calea cea strâmtă și îngus-* Mt.7,14.
tă?” Și a răspuns: „Calea cea strâmtă și îngustă este să-și supună cineva gândurile și să-și taie, pentru Dumnezeu, voile proprii. Asta înseamnă *Iată am lăsat toate și Ți-am urmat Ție*”. Mt.19,27.

4. Avva Ioan a povestit că Avva Anuv, Avva Pimen și alți cinci erau frați după trup și locuiseră mai întâi în Schit. Apoi, când Schitul a fost pentru prima dată pustiit de mazichi[74], au plecat de acolo și s-au dus într-un loc numit Teremouthin, unde era un templu idolesc, în care au intrat și au rămas pentru

[74] *Mazichii* erau un popor barbar din Mauritania. Prima distrugere pe care au pricinuit-o Schitului s-a petrecut în anul 407.

ὃ εἰσῆλθον καὶ ἔμειναν πρὸς βραχύ, ἕως οὗ σκοπήσωσι ποῦ ὤφειλον ἀπελθεῖν. Εἶπε δὲ ὁ ἀββᾶς Ἀνούβ, ὃς ἦν πρῶτος τῶν ἄλλων, τῷ ἀββᾷ Ποιμένι· Ποίησον ἀγάπην, σὺ καὶ οἱ ἀδελφοί σου, καὶ ἕκαστος ἡμῶν ἡσυχασάτω καθ' ἑαυτὸν καὶ μὴ ὑπαντήσωμεν ἀλλήλοις τὴν ἑβδομάδα ταύτην. Ἀπεκρίθη ὁ ἀββᾶς Ποιμήν· Ὡς θέλεις ποιοῦμεν. Καὶ ἐποίησαν οὕτως.

Ἦν δὲ ἐκεῖ ἄγαλμα λίθινον καὶ ἐν ἑκάστῃ πρωΐᾳ ὁ ἀββᾶς Ἀνοὺβ ἐλιθοβόλει τὸ πρόσωπον τοῦ ἀγάλματος καὶ καθ' ἑσπέραν ἔλεγεν αὐτῷ· Συγχώρησόν μοι. Καὶ ἐποίει οὕτως ἐν πάσῃ τῇ ἑβδομάδι. Τῷ δὲ σαββάτῳ ἀπήντησαν ἀλλήλοις. Καὶ εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ποιμὴν τῷ ἀββᾷ Ἀνούβ· Εἶδόν σε, ἀββᾶ, τῇ ἑβδομάδι ταύτῃ λιθάζοντα τὸ πρόσωπον τοῦ ἀγάλματος καὶ μετὰ τοῦτο μετάνοιαν αὐτῷ ποιοῦντα. Εἰπέ μοι οὖν, πιστὸς ἄνθρωπος ταῦτα ποιεῖ; Ἀπεκρίθη ὁ γέρων· Τοῦτο δι' ὑμᾶς ἐποίησα· ὡς γὰρ εἴδετέ με λιθοβολοῦντα τὸ πρόσωπον τοῦ ἀγάλματος, μὴ ἐλάλησεν ἢ ὠργίσθη; Ἀπεκρίθη ὁ ἀββᾶς Ποιμήν· Οὔ. Ὁ δὲ γέρων· Πάλιν δέ, ὡς ἔβαλλον αὐτῷ μετάνοιαν, μὴ ἐταράχθη καὶ εἶπεν οὐ συγχωρῶ; Λέγει ἐκεῖνος· Οὔ. Καί φησιν ὁ γέρων· Καὶ ἡμεῖς οὖν, ἀδελφοί, εἰ θέλετε ἵνα μείνωμεν μετ' ἀλλήλων, γενώμεθα ὥσπερ τὸ ἄγαλμα τοῦτο, ὅπερ ἐὰν ὑβρισθῇ ἢ δοξασθῇ, οὐ ταράσσεται. Εἰ δὲ οὐ θέλετε γενέσθαι οὕτως, ἰδοὺ τέσσαρες πύλαι εἰσὶν ἐν τούτῳ τῷ ἱερῷ· ἕκαστος ὑμῶν ὅπου θέλει ἀπελθέτω. Καὶ ὡς ἤκουσαν οἱ ἀδελφοί, ἔβαλον ἑαυτοὺς χαμαὶ λέγοντες αὐτῷ· Ὡς θέλεις, πάτερ, ποιοῦμεν καὶ ἀκούομεν ὡς λέγεις ἡμῖν.

Εἶπε δὲ ὁ ἀββᾶς Ποιμήν, ὅτι ἐμείναμεν μετ' ἀλλήλων τὸν ἅπαντα χρόνον ἡμῶν ἐργαζόμενοι κατὰ τὸν λόγον τοῦ γέροντος, ὃν εἶπεν ἡμῖν. Κατέστησε δὲ αὐτὸς ἕνα ἐξ ἡμῶν οἰκονόμον καὶ πᾶν ὃ ἐτίθει ἡμῖν ἠσθίομεν. Καὶ ἀδύνατον ἦν εἰπεῖν τινα ἐξ ἡμῶν· Φέρε ἡμῖν ἄλλο τίποτε, ἢ ὅτι θέλομεν τοῦτο φαγεῖν. Καὶ ἐποιοῦμεν τὸν πάντα χρόνον ἡμῶν ἐν ἀνέσει καὶ εἰρήνῃ.

5. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ἀλώνιος· Εἰ μὴ τὸ ὅλον κατέστρεψα, οὐκ ἂν ἠδυνήθην ἐμαυτὸν οἰκοδομῆσαι.

6. Ἠρωτήθη ὁ ἀββᾶς Ποιμὴν ὑπὸ ἀδελφοῦ· Πῶς ὀφείλω εἶναι ἐν τῷ τόπῳ ᾧ κατοικῶ; Καὶ ἀπεκρίθη· Ἔχε φρόνημα παροίκου, ὅπου ἐὰν παροικῇς, ἵνα μὴ ζητήσῃς τὸν λόγον σου ἔμπροσθεν ἔχειν, καὶ ἀναπαύῃ.

7. Εἶπε πάλιν· Μὴ πληρώσῃς τὸ θέλημά σου· ἀναγκαῖον δέ ἐστι μᾶλλον ταπεινῶσαι ἑαυτὸν τῷ ἀδελφῷ σου.

22 add. τῆς ζωῆς ante ἡμῶν Q ‖ 23 ἐτίθει : παρετίθει (al.m.) M ‖ 27 add. ἤγουν εἰ μὴ πᾶν ὃ ἐδόκει μοι ἀγαθὸν ἐκ τοῦ οἰκείου θελήματος κατέλιπον, οὐκ ἂν ἴσχυσα τὰς ἀρετὰς κτήσασθαι post οἰκοδομῆσαι β

puțină vreme ca să chibzuiască unde trebuia să meargă. Avva Anuv, care era cel mai mare dintre ei, i-a spus lui Avva Pimen: „Fiți buni, tu și frații tăi, săptămâna aceasta fiecare dintre noi să se liniștească de unul singur și să nu ne întâlnim unul cu altul". „Facem după cum vrei", a răspuns Avva Pimen. Și au făcut așa.

Era acolo o statuie de piatră și Avva Anuv arunca în fiecare dimineață cu pietre în chipul statuii; apoi, seara, îi spunea: „Iartă-mă". Așa a făcut toată săptămâna. Iar sâmbătă s-au întâlnit cu toții. Avva Pimen i-a spus lui Avva Anuv: „Săptămâna asta te-am văzut cum aruncai cu pietre în chipul statuii și apoi îi puneai metanie. Spune-mi, face așa ceva un om credincios?" A răspuns Bătrânul: „Pentru voi am făcut aceasta. Atunci când mă vedeați aruncând cu pietre în chipul statuii, oare a spus ceva sau s-a mâniat?" „Nu", răspunse Avva Pimen. „Și iarăși, atunci când îi puneam metanie, s-a tulburat oare și mi-a spus că nu mă iartă?" „Nu". Spuse atunci Bătrânul: „Și noi fraților, dacă vreți să rămânem împreună, să ajungem ca statuia aceasta, care nu se tulbură, fie de-i ocărâtă, fie de-i slăvită. Dacă nu vreți să fiți așa, iată, templul are patru uși; fiecare să meargă unde vrea". Când au auzit frații cuvintele lui, s-au aruncat la pământ și i-au spus: „Facem cum vrei, Părinte, și ascultăm după cum ne zici".

A zis Avva Pimen: „Am rămas împreună toată viața, lucrând după cuvântul pe care ni-l spusese Bătrânul. El a rânduit pe unul dintre noi iconom și orice ne punea înainte, mâncam. Era cu neputință să zică vreunul dintre noi: «Adu altceva», sau «Vrem să mâncăm cutare lucru». În acest chip ne petreceam tot timpul în odihnă și pace".

5. A zis Avva Alonie: „Dacă nu aș fi dărâmat totul, nu m-aș fi putut zidi pe mine însumi"[75].

6. Avva Pimen a fost întrebat de un frate: „Cum trebuie să mă port acolo unde locuiesc?" Și a răspuns: „Oriunde ai sta să ai cuget de străin, ca să nu cauți să fie luat în seamă cuvântul tău, și te vei odihni".

7. A zis iarăși: „Nu-ți împlini voia. Este de trebuință mai degrabă să te smerești în fața fratelui tău".

[75] La sfârșitul acestei apoftegme manuscrisele din familia β conțin următoarea scolie interpolată în text: *adică, dacă nu lepădam tot ceea ce, cu voia proprie, mi se părea bun, nu aș fi avut tărie să dobândesc virtuțile.*

8. Ἀδελφὸς ἠρώτησε αὐτὸν λέγων· Τί ποιήσω; Λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· Ὕπαγε, πλησίασον μετὰ τοῦ λέγοντος· Τί θέλω ἐγώ; Καὶ ἕξεις ἀνάπαυσιν. Ἤγουν μίμησαι τὸν μὴ τὸ ἴδιον θέλημα ἔχοντα, ἀλλὰ λέγοντα· Οὐδὲν θέλω ἐγώ, καὶ ἀναπαύῃ.

9. Εἶπέ τις τῶν πατέρων διὰ τὴν ταπεινοφροσύνην παραβολήν, ὅτι αἱ κέδροι εἶπον τοῖς καλάμοις· Πῶς ὑμεῖς ἀσθενεῖς ὄντες καὶ ἀδύνατοι οὐ κλᾶσθε ἐν τῷ χειμῶνι, ἡμεῖς δὲ τηλικαῦται οὖσαι συντριβόμεθα, ἔστι δὲ ὅτε καὶ ἐκριζούμεθα; Καὶ ἀπεκρίθησαν οἱ κάλαμοι λέγοντες· Ἡμεῖς, ὅταν ἔλθῃ ὁ χειμὼν καὶ φυσήσωσιν οἱ ἄνεμοι, κλινόμεθα μετὰ τῶν ἀνέμων ὧδε καὶ ὧδε καὶ διὰ τοῦτο οὐ κλώμεθα. Ὑμεῖς δὲ ἀνθιστάμεναι τοῖς ἀνέμοις κινδυνεύετε. Καὶ ἔλεγεν ὁ γέρων, ὅτι δεῖ παραχωρεῖν, ὅταν λόγος ὕβρεως γένηται, καὶ διδόναι τόπον τῇ ὀργῇ καὶ μὴ ἐναντιοῦσθαι καὶ πίπτειν εἰς ἀτόπους λογισμούς, καὶ λόγους καὶ πράγματα.

10. Δύο γέροντες ἦσαν ἔτη πολλὰ καθήμενοι μετ' ἀλλήλων καὶ οὐδέποτε μάχην ἐποίησαν. Εἶπε δὲ ὁ εἷς τῷ ἑτέρῳ· Ποιήσωμεν καὶ ἡμεῖς μίαν μάχην ὡς οἱ ἄνθρωποι. Ὁ δὲ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Οὐκ οἶδα πῶς γίνεται μάχη. Ἔφη ἐκεῖνος· Ἰδοὺ τιθῶ πλινθάριον εἰς τὸ μέσον καὶ λέγω ὅτι ἐμόν ἐστι· καὶ σὺ λέγεις, ὅτι οὐχί, ἀλλὰ ἐμόν. Καὶ ἔνθεν γίνεται ἡ ἀρχή. Ἔθηκεν οὖν ὁ εἷς εἰς τὸ μέσον πλινθάριον καὶ λέγει τῷ ἑτέρῳ· Τοῦτο ἐμόν ἐστιν. Εἶπε δὲ ὁ ἕτερος· Οὐχί, ἀλλ' ἐμόν. Καὶ λέγει ὁ ἄλλος· Εἰ σόν ἐστιν, ἆρον αὐτὸ καὶ ὕπαγε. Καὶ ἀνεχώρησαν μηδὲ φιλονεικῆσαι μετ' ἀλλήλων δυνηθέντες.

Δ'. Τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ

Ἐὰν οἰκῇς μετὰ ἀδελφῶν, μὴ θέλε προστάσσειν αὐτοῖς, ἀλλὰ μᾶλλον τύπος εἶναι αὐτῶν εἰς τὰ καλὰ ἔργα ὑπακούων αὐτοῖς ἐν οἷς σοι λέγουσιν. Εἰ δὲ χρείας γενομένης λαλήσεις, λέγε ὡς συμβουλεύων ἐν ταπεινώσει. Ἐὰν δὲ ἕτερος ἀδελφὸς ἀντείπῃ τοῖς ὑπὸ σοῦ λεγομένοις, μὴ κινηθῇς τῇ διανοίᾳ, ἀλλὰ κατάλιπε τὸ σὸν θέλημα ἕνεκεν τῆς ἀγάπης καὶ εἰρήνης, καὶ εἰπὲ ἐν πραότητι τῷ ἀντιλέξαντί σοι οὕτως· Ἐγὼ μέν, εὐλογημένε, ὡς ἰδιώτης ἐλάλησα οὕτω σκοπήσας· καὶ συγχώρησόν μοι, ὅτι ἀγνοῶν ἐλάλησα· γενέσθω δὲ καθὼς αὐτὸς εἴρηκας. Καὶ ἐν τούτῳ ἀποστραφήσεται εἰς τὰ ὀπίσω ἄπρακτος καὶ κατησχυμμένος ὁ τὰς ταραχὰς συνιστῶν διάβολος. Τὸ γὰρ φιλονεικεῖν καὶ τὸ ἴδιον θέλημα συνιστᾶν ταραχὰς ἐγείρει καὶ θυμὸν δυσίατον. Θυμὸς δέ, φησίν, ἐν κόλποις ἀσεβῶν ἀναπαύσεται. Καὶ πάλιν· Ἡ ῥοπὴ τοῦ θυμοῦ αὐτοῦ, πτῶσις αὐτῷ. Διὸ καὶ ὁ ἀπόστολος παραγγέλλει λέγων· Δοῦλον δὲ Κυρίου οὐ δεῖ μάχεσθαι.

---

1 αὐτὸν M : τὸν αὐτὸν P : γέροντα β ‖ λέγει : ἀπεκρίθη β ‖ ἀπεκρίθη — γέρων in marg. (al.m.) Q ‖ 3 ἔχοντα : θέλοντα β ‖ 12-13 καὶ — ἐποίησαν in marg. (al.m.) Q ‖ 16 ὁ εἷς om. β ‖ 20 Τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ : Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐου P

8. Un frate l-a întrebat pe acesta: „Ce să fac?" Îi zice Bătrânul: „Mergi şi apropie-te de cel care spune: «Ce vreau eu?»; şi vei avea odihnă. Adică, urmează-l pe cel care nu are voie proprie, ci spune: «Nu vreau nimic», şi te vei odihni".

9. Unul dintre Părinţi a spus o pildă despre smerita cugetare: „Cedrii le-au zis odată trestiilor: «Cum de voi, deşi sunteţi slabe şi neputincioase, nu vă frângeţi iarna, iar noi, atât de falnici, suntem sfărâmaţi, ba uneori chiar şi dezrădăcinaţi?» Şi au răspuns trestiile: «Noi, atunci când vine iarna şi suflă vânturile, ne înclinăm după vânt încoace şi încolo; şi de aceea nu ne frângem. Voi, însă, sunteţi în primejdie pentru că vă împotriviţi vânturilor»". Şi spunea Bătrânul: „Trebuie să dăm înapoi, când suntem ocărâţi, şi să facem loc mâniei [celuilalt]; să nu ne împotrivim, căzând aşa în gânduri, cuvinte sau fapte necuviincioase".

10. Doi Bătrâni şedeau de mulţi ani împreună şi niciodată nu se certaseră. Odată, unul i-a zis celuilalt: „Să ne certăm şi noi o dată, ca oamenii". Celălalt i-a răspuns: „Nu ştiu cum se face cearta". „Uite, pun o cărămidă la mijloc şi spun că e a mea. Tu zici: «Ba nu, e a mea»; şi ăsta-i începutul". Deci a pus la mijloc unul dintre ei o cărămidă şi a spus: „Asta e a mea". Zice celălalt: „Ba nu, e a mea". Şi primul: „Dacă e a ta, ia-o şi du-te". Şi au plecat fără să se poată certa.

4. A Sfântului Efrem

Dacă stai împreună cu alţi fraţi, să nu cauţi să le porunceşti, ci mai degrabă să le fii pildă spre fapte bune, făcând ascultare în cele ce îţi spun. Dacă e nevoie să vorbeşti, grăieşte ca şi cum ai povăţui cu smerenie. Dacă alt frate se împotriveşte celor spuse de tine, să nu ţi se tulbure cugetul, ci leapădă-ţi voia de dragul păcii şi al dragostei; iar celui ce grăieşte împotrivă spune-i cu blândeţe aşa: „Ca un nepriceput am vorbit, binecuvântate, gândind aşa; deci iartă-mă, căci am grăit cu neştiinţă. Fie precum ai spus tu". Şi astfel cel ce stârneşte tulburări, diavolul, se va întoarce înapoi ruşinat şi fără să fi izbândit nimic. Căci a te sfădi şi a stărui în voia propric naşte tulburări şi mânie greu
de tămăduit. Spune Scriptura: *Mânia se odihneşte la sânul necredincioşilor*; *cf.Ecc.7,9.*
şi iarăşi: *Greutatea mâniei lui îi este cădere.* De aceea şi Apostolul îndeamnă *Sir.1,22.*
zicând: *Robul Domnului nu trebuie să se certe.* *2Tim.2,24.*

Ε΄. Ἀντιόχου τοῦ Παντέκτου

Ἄνθρωπος ἐριστὴς οὐ μόνον μετὰ τῶν οἰκείων οὐκ εἰρηνεύει ποτέ, ἀλλ' οὐδὲ μετὰ τῶν ἀλλοτρίων. Θέλων γὰρ τὸν ἐριστικὸν αὐτοῦ λογισμὸν πληροφορῆσαι, ἀεὶ ῥαδιουργίας ἐπιτηδεύει καὶ ἐνδελεχῶς παροξύνεται καὶ ἄλλους θολοῖ καὶ στυγητὸς παρὰ πᾶσιν εὑρίσκεται. Γέγραπται γὰρ ἐν τῇ Γενέσει, ὅτι ἔλαβεν Ἠσαῦ ἐκ τῶν ἀλλοφύλων γυναῖκας καὶ ἦσαν ἐρίζουσαι τῷ Ἰσαὰκ καὶ τῇ Ῥεβέκκᾳ. Εἶπε δὲ Ῥεβέκκα τῷ Ἰσαάκ· Προσώχθισα τῇ ζωῇ μου διὰ τὰς θυγατέρας τῶν υἱῶν Χέτ. Τοῦτο δηλοῦντος τοῦ λόγου, ὅτι τὸ ἐρίζειν ἀθέοις ἁρμόζει καὶ οὐχὶ πιστοῖς καὶ εὐσεβέσιν. Οἱ γὰρ ὄντως χριστιανοὶ καὶ Χριστοῦ μαθηταὶ τὸν ἑαυτῶν δεσπότην καὶ διδάσκαλον μιμοῦνται, περὶ οὗ γέγραπται· Οὐκ ἐρίσει οὐδὲ κραυγάσει οὐδὲ ἀκούσει τις ἐν ταῖς πλατείαις τὴν φωνὴν αὐτοῦ. Καὶ οἱ τοιοῦτοι οὐ πειρῶνται οἱονδήποτε πρᾶγμα μετ' ἔριδος καὶ φιλονεικίας ἐπιλῦσαι, ἀλλὰ δι' ὑπομονῆς καὶ προσευχῆς καὶ ὑπακοῆς καὶ μονολογίστου ἐλπίδος, μηδέποτε τὸν οἰκεῖον λόγον στῆσαι θέλοντες ἢ ἐκδικοῦντες τὸ ἴδιον θέλημα. Καθὼς καὶ ὁ Κύριος ἔφη· Ἦλθον οὐχ ἵνα ποιῶ τὸ θέλημα τὸ ἐμόν, ἀλλὰ τὸ θέλημα τοῦ πέμψαντός με Πατρός.

Ϛ΄. Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐου

Ἐάν[i] οἰκῇς μετὰ ἀδελφοῦ καὶ θέλῃς πρᾶγμα γενέσθαι, ὁ δὲ ἀδελφὸς μεθ' οὗ οἰκεῖς οὐ θέλει αὐτὸ γενέσθαι, ἀπόλυσον αὐτῷ τὸ θέλημά σου, ἵνα μὴ γένηται φιλονεικία καὶ λυπηθῇ. Ἔσο δὲ πρὸς τὸν ἀδελφὸν ὡς πάροικος· μὴ προστάξῃς αὐτῷ ἔν τινι πράγματι καὶ μὴ θελήσῃς αὐτοῦ κεφαλὴ εἶναι. Ἐὰν ἐπιτάξῃ σοι πρᾶγμα, ὃ οὐ θέλεις, πολέμησον τῷ θελήματί σου, ἕως οὗ ποιήσῃς τὸ ἐπιταχθέν, ἵνα μὴ θλίψῃς αὐτὸν καὶ ἀπολέσῃς τὸ ἀπαρρησίαστον καὶ τὴν εἰρηνικὴν συνοίκησιν αὐτοῦ. Ἐὰν οὖν εἴπῃ σοι, ὅτι ἕψησόν μοι τίποτε, εἰπὲ αὐτῷ· Τί θέλεις ποιήσω; Καὶ ἐὰν ἐν ἐξουσίᾳ σε ποιήσῃ λέγων, ὃ θέλεις, τὸ εὑρισκόμενον ποίησον μετὰ φόβου Θεοῦ.

Ἐάν[ii] λόγος τῆς γραφῆς ἔλθῃ ἀνὰ μέσον ἡμῶν, ὁ γινώσκων τὸν λόγον ἐνέγκῃ ὀπίσω τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ τὸ ἴδιον θέλημα καὶ ἀναπαύσει τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ ἐν χαρᾷ. Ὁ γὰρ ζητούμενος λόγος οὗτός ἐστι, τὸ ταπεινῶσαι ἑαυτὸν ἐν πᾶσι τῷ ἀδελφῷ σου. Ὁ οὖν προσέχων τῇ κρίσει τοῦ βήματος, οὗ μέλλει παρα-

1 Ἀντιόχου τοῦ Παντέκτου : Τοῦ ἁγίου Ἰσαὰκ M : om. P ‖ 2 ἐριστὴς : ἐριστικὸς *β* ‖ 14 θέλοντες : θέλοντα M Q ‖ ἐκδικοῦντες W Ed : ἐκδικοῦντα M Q : ἐκδικῆσαι P ‖ 17 Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐου om. P ‖ 23 ἐπιταχθέν : προσταχθέν Q ‖ 24 συνοίκησιν : συνείδησιν Q ‖ 30 τῇ κρίσει : τῷ κρίματι *β*

5. A lui Antioh Pandectul

Omul certăreț nu are niciodată pace, nu numai cu ai lui, dar nici cu străinii. Căutând să-și plinească gândul învrăjbitor, pururea uneltește, e necontenit țâfnos, tulbură și pe alții, și așa se face urât de toți. Stă scris în Facere: *Și-a luat Esau femei de alt neam, dar ele se certau cu Isaac și cu Rebeca. A zis, deci, Rebeca către Isaac: „Sunt scârbită de viața mea din pricina fete-* *Fc.26,34-35; 27,46.* *lor Heteilor"*. Cuvântul acesta arată că certurile se potrivesc oamenilor fără de Dumnezeu și nu celor credincioși și bine cinstitori. Pentru că adevărații creștini și ucenici ai lui Hristos Îl imită pe Stăpânul și Dascălul lor, despre care e scris: *Nu se va certa, nici nu va striga, nu va auzi nimeni glasul Lui pe* *Mt.12,19.* *ulițe*. Așa și ei, nu încearcă să dezlege nici un lucru prin ceartă și sfadă, ci prin răbdare, rugăciune, ascultare și prin nădejde neclintită. Niciodată nu doresc să-și facă biruitor cuvântul sau să-și apere voia proprie, după cum și Domnul a spus: *Am venit nu ca să fac voia mea, ci voia Tatălui, care m-a* *cf.In.6,38.* *trimis pe Mine.*

6. A lui Avva Isaia

Dacă locuiești cu un frate și vrei să se facă un lucru, însă fratele cu care stai nu vrea, leapădă-ți pentru el voia ta, ca să nu se nască sfadă și să se întristeze. Fi înaintea fratelui tău ca un străin găzduit; nu îi porunci vreun lucru și nici nu dori să-i fi cap. Dacă îți rânduiește un lucru pe care nu îl vrei, războiește-te cu voia ta până când vei împlini porunca, ca să nu îl necăjești și să pierzi lipsa de îndrăzneală [dintre voi][76] și împreuna-viețuire pașnică. Dacă îți spune: „Fă-mi ceva de mâncare!", întreabă-l: „Ce ai vrea să fac?" Și dacă te lasă slobod să hotărăști, spunând: „Orice vrei tu", fă cu frică de Dumnezeu ce îți este la îndemână.

Dacă vine între voi vorba despre vreun cuvânt din Sfânta Scriptură, cel care cunoaște cuvântul să-și supună fratelui voia proprie și îl va odihni întru bucurie. Căci cuvântul cu adevărat folositor este: să te smerești în toate fratelui tău. Cel care ia aminte la judecata Divanului [dumnezeiesc], în fața

[76] Conviețuirea fără îndrăzneli în cuvânt, fără obrăznicii sau vorbe urâte.

στῆναι, τὴν δύναμιν αὐτοῦ ποιεῖ, ἵνα μὴ φραγῇ αὐτοῦ τότε τὸ στόμα μὴ εὑρίσκον ἀπολογίαν εἰπεῖν ἐν τῇ φρικτῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ.

Ἐὰν[iii)] θέλητε ἐξελθεῖν εἰς μικρὸν πάρεργον, μὴ καταφρονήσῃ ὁ εἷς τοῦ ἑτέρου καὶ ἐξέλθῃ μόνος ἐάσας τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ τὴν συνείδησιν πάσχοντα ἐν τῷ κελλίῳ, ἀλλ᾽ εἴπῃ αὐτῷ ἐν ἀγάπῃ· Θέλεις ἀπέλθωμεν; Καὶ ἐὰν ἴδῃ τὸν ἀδελφὸν αὐτοῦ μὴ ἀναπαυόμενον ἐν τῇ ὥρᾳ ἐκείνῃ ἢ κατὰ τὸ σῶμα αὐτοῦ ἀσθενοῦντα, μὴ φιλονεικήσῃ, ὅτι νῦν ἔχομεν ἐξελθεῖν, ἀλλ᾽ ὑπέρθηται τέως καὶ ἀπέλθῃ εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ εὐσπλαγχνίας. Φυλάξατε δὲ τοῦ μὴ ἀντιστῆναι τῷ ἀδελφῷ ἔν τινι, ἵνα μὴ θλίψητε αὐτόν.

Ἐὰν[iv)] οἰκῆτε μετ᾽ ἀλλήλων, πᾶν ὃ ἐργάζεσθε ἐργόχειρον, κἄν τε ἔσω κἄν τε ἔξω, καὶ καλέσῃ σε ὁ ἀδελφός σου, μὴ εἴπῃς, ὅτι μακροθύμησον ἵνα ἀπόσχω ἔτι τὸ ὀλίγον τοῦτο, ἀλλ᾽ εὐθέως ὑπάκουσον.

Ἐὰν[v)] οἰκῇς μετά τινος ἢ παροικῇς καὶ λάβῃς παρ᾽ αὐτοῦ ἐντολήν, φύλαξον διὰ τὸν Θεὸν μὴ καταφρονῆσαι, μήτε ἐν τῷ κρυπτῷ μήτε ἐν τῷ φανερῷ λῦσαι τὴν ἐντολήν.

Ἐὰν[vi)] κατοικῇς μετὰ πατρός σου ἢ ἀδελφοῦ σου, μὴ εὑρεθῇς ἔχων φιλίαν μετά τινος ἐν τῷ κρυπτῷ μὴ θέλων τοὺς μετὰ σοῦ ἀδελφοὺς γνῶναι, ἐπεὶ καὶ σεαυτὸν ἀπόλλεις κἀκεῖνον.

Ὃν[vii)] τρόπον ὑποτάσσεται τὸ κτῆνος τῷ ἀνθρώπῳ, οὕτως ὀφείλει πᾶς ἄνθρωπος ὑποτάσσεσθαι τῷ πλησίον διὰ τὸν Θεόν. Καὶ ὥσπερ τὸ κτῆνος οὐκ ἔχει ἴδιον θέλημα οὐδὲ γνῶσιν, οὕτω κἀγὼ ὀφείλω ποιεῖν οὐ μόνον μετὰ τοῦ συνόντος μοι, ἀλλὰ καὶ μετὰ τοῦ ἐναντιουμένου μοι, καὶ ἀπολῦσαι τὴν γνῶσίν μου τῷ ἀγνοοῦντι καὶ τὸ θέλημά μου τῷ ἄφρονι. Καὶ τότε ἐπιγνώσω ἑαυτὸν καὶ κατανοήσω τὸ βλάπτον με. Ὁ δὲ πεποιθὼς ἐπὶ τῇ δικαιοσύνῃ αὐτοῦ καὶ τὸ θέλημα αὐτοῦ κρατῶν οὐ δύναται τὴν ἔχθραν ἐκφυγεῖν οὔτε ἀναπαῆναι οὔτε ἰδεῖν τι ὧν ὑστερεῖται. Καὶ ἐὰν ἐξέλθῃ ἀπὸ τοῦ σώματος, κόπος ἐστὶν εὑρεῖν ἔλεος.

Σὺ[viii)] οὖν, ἀδελφέ, μὴ ἔσο φιλόνεικος, ἵνα μὴ πᾶν πονηρὸν οἰκήσῃ ἐν σοί. Μηδὲ σεαυτὸν ἡγοῦ φρόνιμον, ἵνα μὴ ἐμπέσῃς εἰς χεῖρας τῶν ἐχθρῶν σου. Ἔθισον τὴν γλῶσσάν σου τοῦ λέγειν, συγχώρησον, καὶ ἡ ταπείνωσις ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ.

Τὸ[ix)] ἀπολῦσαι τὸ θέλημά σου τῷ πλησίον σημαίνει ὅτι ὁ νοῦς βλέπει τὰς ἀρετάς· τὸ δὲ κρατεῖν τὸ θέλημά σου μετὰ τοῦ πλησίον δηλοῖ τὴν ἀγνωσίαν. Φρόντισον[x)] οὖν, ἀγαπητέ, τοῦ ἀπολύειν τὸ θέλημά σου τῷ πλησίον ἐν ἅπασιν, ὅτι τὸ κρατεῖν τὸ θέλημα ἀπόλλει πάσας τὰς ἀρετάς. Ὁ δὲ ἔχων τοὺς λογισμοὺς ἐκτεταμένους ἐν εὐθύτητι ἐκκόπτει τὸ θέλημα αὐτοῦ ἐν πρᾳότητι φοβούμενος

4 μόνος : ὁ εἷς α ‖ 6 αὐτοῦ (2) om. β ‖ 12 ἔτι : ἐπὶ P ‖ 25-26 τι ὧν : τίνων Ed ‖ 29-30 ἐπελεύσεται : ἐλεύσεται β ‖ 31 σημαίνει : συμβαίνει β

căruia se va înfăţişa, face tot ce-i stă în putere ca, în ceasul acela înfricoşător, să nu i se ferece gura, negăsind de zis nici un cuvânt de apărare.

Dacă vreţi să ieşiţi pentru vreo treabă oarecare, să nu-l nesocotească vreunul dintre voi pe celălalt, plecând singur şi lăsându-şi fratele în chilie să-l mustre conştiinţa, ci să-i spună cu dragoste: „Vrei să mergem?" Şi dacă vede că fratele nu e odihnit în ceasul acela, sau are vreo neputinţă trupească, să nu se sfădească spunând: „Acum trebuie să mergem!", ci să lase treaba pe mai târziu şi să se întoarcă în chilia lui cu dragoste şi milostivire. Păziţi-vă să nu vă împotriviţi în ceva fratelui, ca să nu îl necăjiţi.

Dacă şedeţi împreună, orice rucodelie aţi face, înăuntrul sau în afara chiliei, când te cheamă fratele, să nu zici: „Îngăduie să isprăvesc fie şi partea aceasta din lucru"; ci îndată fă ascultare.

Dacă locuieşti cu un frate, ori eşti găzduit de dânsul, şi primeşti de la acesta vreo poruncă, păzeşte pentru Dumnezeu să nu nesocoteşti şi să nu încalci porunca, nici în ascuns, nici la arătare.

Dacă locuieşti împreună cu Părintele sau fratele tău, să nu fii găsit că ai prieteşug cu cineva în ascuns, nevrând să afle fraţii cei dimpreună cu tine; căci altfel te pierzi şi pe tine şi pe acela.

În ce chip se supune dobitocul omului, aşa este dator fiecare om să se supună, pentru Dumnezeu, aproapelui. Şi precum dobitocul nu are nici voie proprie, nici cunoştinţă, astfel sunt dator să fiu şi eu, nu numai cu cel ce-mi este aproape, dar şi cu cel ce-mi stă împotrivă; şi să-mi lepăd cunoştinţa înaintea celui neştiutor şi voia înaintea celui fără de minte. Atunci mă voi cunoaşte pe mine însumi şi voi pricepe ce mă vatămă. Cel care se încrede în dreptatea lui şi îşi ţine voia nu poate ocoli vrăjmăşia, nici să se odihnească şi nici să vadă ceva din cele ce îi lipsesc; iar când iese din trup, găseşte cu multă osteneală milă.

Tu, frate, să nu fii certăreţ, ca să nu se sălăşluiască în tine toată răutatea, nici să te crezi deştept, ca să nu cazi în mâinile vrăjmaşilor tăi. Obişnuieşte-ţi limba să spună „Iartă-mă", şi va veni smerenia peste tine.

A-ţi lepăda voia înaintea aproapelui e semn că mintea vede virtuţile, iar a ţine la voia ta înaintea aproapelui vădeşte necunoştinţa. Grijeşte deci, iubite, să-ţi lepezi voia întru toate înaintea aproapelui, căci ţinerea voii pierde toate virtuţile. Cel care îşi dă pe faţă gândurile cu sinceritate, acela îşi taie voia cu blândeţe, temându-se de sfadă ca de un balaur. Căci ea surpă

τὴν φιλονεικίαν ὡς δράκοντα· αὕτη γὰρ καταστρέφει πᾶσαν τὴν οἰκοδομὴν καὶ ποιεῖ τὴν ψυχὴν σκοτισθῆναι τοῦ μὴ ἰδεῖν τι τοῦ φωτὸς τῶν ἀρετῶν· τὸ γὰρ κεκατηραμένον τοῦτο πάθος μίσγει ἑαυτὸ μετὰ τῶν ἀρετῶν, ἕως οὗ ἀπολέσῃ αὐτάς.

Ὁ οὖν Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς δεικνὺς ἡμῖν ὅτι, ἐὰν μὴ ἐκκόψῃ ὁ ἄνθρωπος τὸ ἄτιμον τοῦτο πάθος, οὐ δύναται προκόψαι κατὰ Θεόν, οὐκ ἀνέβη εἰς τὸν σταυρόν, εἰ μὴ πρότερον ἀπέρριψε τὸν Ἰούδαν ἐκ μέσου τῶν μαθητῶν. Τούτῳ γὰρ ἐξακολουθοῦσι πάντα τὰ κακὰ καὶ πάντα ὅσα μισεῖ ὁ Θεὸς κατοικεῖ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ φιλονείκου. Τὸ οὖν κόψαι τὸ θέλημά σου εἰρηνεύει τὰς ἀρετὰς μετ' ἀλλήλων καὶ καθιστᾷ τὸ ἡγεμονικὸν ἀτάραχον. Καὶ τοῦτο ζητεῖ ὁ Θεὸς παρὰ παντὸς ἀνθρώπου πλέον ὑπὲρ πάσας τὰς ἀρετάς, τὸ ταπεινῶσαι ἑαυτὸν τῷ πλησίον ἐν ἅπασι καὶ ὑποταγῆναι.

Τὰ δὲ γεννῶντα τὴν φιλονεικίαν ταῦτά εἰσιν· ἡ πολυλογία, ἡ πλοκολογία, τὸ μεταφέρειν λόγους πρὸς τὸ ἑκάστῳ ἀρέσκον, ἡ παρρησία, ἡ διγλωσσία, τὸ θέλειν στῆσαι τὸν οἰκεῖον λόγον. Ταῦτα τὴν φιλονεικίαν τίκτουσι καὶ τοῦ ἔχοντος ταῦτα ἡ ψυχὴ κατοικητήριόν ἐστι πάντων τῶν παθῶν.

Ζ'. Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου

Μὴ πειρῶ πρᾶγμα σκολιὸν ἢ γραφικὸν ζήτημα ἐπιλῦσαι διὰ φιλονεικίας, ἀλλὰ δι' ὧν ὁ πνευματικὸς παρακελεύεται νόμος· δι' ὑπομονῆς καὶ προσευχῆς καὶ μονολογίστου ἐλπίδος.

Η'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Ἔλεγον περὶ τοῦ ἀββᾶ Ποιμένος, ὅτι καλούμενος εἰς τὸ φαγεῖν παρὰ τὸ θέλημα αὐτοῦ ἀπήρχετο δακρύων, ἵνα μὴ παρακούσῃ τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ καὶ λυπήσῃ αὐτόν.

2. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀββᾶν Ποιμένα λέγων· Πῶς ὀφείλουσιν εἶναι οἱ ἐν τῷ κοινοβίῳ; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων, ὅτι ὁ καθήμενος εἰς κοινόβιον ὀφείλει πάντας ὡς ἕνα βλέπειν καὶ τηρεῖν τὸ στόμα καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ καὶ ἀναπαύεται.

2 add. ἕως οὗ ἀπολέσῃ αὐτάς post ἀρετῶν M ‖ 3 ἀπολέσῃ : ἀφανίσῃ M ‖ 10 παντὸς : τοῦ β ‖ 12 ἡ πλοκολογία om. β ‖ 21-27 Η'.: α habet post Γ'.10. ‖ 23 add. ἀδελφοῦ δὲ λέγω, τοῦ συνοικοῦντος αὐτῷ· ἤτοι τοῦ ἀββᾶ Ἀνοὺβ ἤ τινος τῶν λοιπῶν, οἷς συνῴκει post αὐτόν β

toată zidirea şi face sufletul să se întunece, aşa încât să nu vadă de fel lumina virtuţilor. Patima aceasta blestemată se amestecă cu virtuţile până când le pierde.

Domnul nostru Iisus Hristos, vrând să ne arate că omul nu poate spori după Dumnezeu dacă nu îşi taie patima aceasta de necinste, nu S-a suit pe Cruce decât după ce l-a alungat pe Iuda din rândul ucenicilor. Căci acestei patimi îi urmează toate relele, şi toate câte le urăşte Dumnezeu se sălăşluiesc în sufletul certăreţului. Tăierea voii împăciuieşte virtuţile între ele şi face netulburată partea stăpânitoare a sufletului. Şi aceasta cere Dumnezeu de la tot omul mai presus de orice virtute: în toate să se smerească şi să se supună aproapelui.

Cele ce nasc sfada sunt: polilogia şi vorba încâlcită, a grăi spre a fi pe placul fiecăruia, îndrăzneala, vorba vicleană, a dori să biruie cuvântul tău. Acestea zămislesc sfada şi sufletul celui ce le are este locaş tuturor patimilor.

7. A lui Avva Marcu

Nu încerca să dezlegi prin sfadă un lucru încâlcit sau vreo întrebare din Sfânta Scriptură, ci prin cele poruncite de legea duhovnicească: prin răbdare, rugăciune şi nădejde neclintită.

8. Din Pateric

1. Ziceau despre Avva Pimen că, atunci când era chemat să mănânce, se ducea împotriva voii sale plângând, ca să nu-i fie neascultător fratelui şi să-l întristeze.[77]

2. Un frate l-a întrebat pe Avva Pimen: „Cum trebuie să fie cei din chinovie?" Şi a răspuns Bătrânul: „Cel care şade în chinovie trebuie să-i vadă pe toţi ca pe unul şi să-şi păzească gura şi ochii. Aşa se odihneşte".

[77] La sfârşitul acestei apoftegme manuscrisele din familia β conţin următoarea scolie interpolată în text: *Prin „frate" înţeleg pe cineva cu care locuia, adică Avva Anuv, sau unul dintre ceilalţi cu care stătea împreună.*

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΓ΄

Ὅτι πάντα τὰ γινόμενα δικαιοσύνῃ Θεοῦ γίνεται· διὸ δεῖ τὸν πιστὸν τῇ προνοίᾳ ἀεὶ ἀκολουθεῖν καὶ μὴ τὸ οἰκεῖον ζητεῖν θέλημα, ἀλλὰ τὸ τοῦ Θεοῦ· ὁ γὰρ οὕτω ποιῶν ἀναπαύεται.

Α΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Εἶπε γέρων· Ἐὰν ἀσθενήσῃς καὶ αἰτήσῃς πρᾶγμα λαβεῖν παρά τινος εἰς χρείαν σου καὶ μὴ δώσῃ σοι, μὴ θλιβῇς κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' εἰπέ, ὅτι εἰ ἤμην ἄξιος λαβεῖν, ἐπληροφόρησεν ἂν ὁ Θεὸς τὸν ἀδελφὸν δοῦναί μοι ἀγάπην.

2. Εἶπε πάλιν· Ἐὰν κρατηθῇς εἰς ἀγάπην καὶ βάλωσί σε εἰς τὸν ἐλάχιστον τόπον, μὴ γογγύσῃ ὁ λογισμός σου, ἀλλὰ λέγε, ὅτι οὐδὲ ὧδε ἤμην ἄξιος. Τοῦτο γὰρ γίνωσκε, ὅτι οὐδὲ μία θλῖψις ἔρχεται τῷ ἀνθρώπῳ, εἰ μὴ ἄνωθεν ἐκ τοῦ Θεοῦ πρὸς δοκιμὴν ἢ διὰ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ· καὶ ὁ μὴ κρατῶν οὕτως οὐ πιστεύει ὅτι ὁ Θεὸς κριτὴς δίκαιός ἐστιν.

3. Διηγεῖτό τις γέρων, ὅτι ποτὲ συναχθέντων τῶν πατέρων ὠφελείας χάριν, ἀναστὰς εἷς ἐξ αὐτῶν, λαβὼν τὸ μικρὸν κερβικάριον τὸ ἐπικείμενον τῷ καθίσματι αὐτοῦ ἔβαλεν ἐπάνω τῶν ὤμων αὐτοῦ καὶ κρατῶν ταῖς δύο χερσὶν ἔστη ἐν μέσῳ πάντων κατὰ ἀνατολὰς βλέπων καὶ ηὔξατο λέγων· Ὁ Θεὸς ἐλέησόν με. Καὶ ἀπεκρίνατο πρὸς ἑαυτὸν καὶ ἔλεγεν· Εἰ θέλεις ἵνα σε ἐλεήσω, θὲς ὅπερ βαστάζεις καὶ ἐλεῶ σε. Καὶ πάλιν ἔλεγεν· Ὁ Θεὸς ἐλέησόν με. Καὶ ἀπεκρίνατο ἑαυτῷ· Εἶπόν σοι, θὲς ὅπερ βαστάζεις καὶ ἐλεῶ σε. Τοῦτο δὲ ἐπὶ πολὺ ποιήσας ἐκάθισε. Καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ πατέρες· Εἰπὲ ἡμῖν, τί ἐστιν ὃ ἐποίησας; Καὶ ἀπεκρίθη αὐτοῖς· Τὸ κερβικάριον, ὅπερ ἐβάσταζον ἐπὶ τῶν ὤμων μου, τὸ θέλημά μού ἐστι· καὶ παρεκάλουν τὸν Θεόν, ἵνα μετ' αὐτοῦ ἐλεήσῃ με. Καὶ εἶπέ μοι· Ἄφες ὃ βαστάζεις καὶ ἐλεῶ σε. Καὶ ἡμεῖς οὖν, φησίν, εἰ θέλομεν ἐλεηθῆναι ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, ἀφήσωμεν τὰ ἴδια θελήματα καὶ τυγχάνομεν ἐλέους.

Β΄. Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐου

Ἀδελφέ, ἐάν τί σοι συμβῇ πρᾶγμα, εἴτε ἐν ἔργῳ, εἴτε ἐν λόγῳ, εἴτε ἐν διανοίᾳ, μὴ ζήτει τὸ καθόλου τὸ σεαυτοῦ θέλημα μηδὲ τὴν σὴν ἀνάπαυσιν, ἀλλὰ σπούδαζε τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἐρευνᾶν ἀκριβῶς καὶ τελείως τοῦτο ποιεῖν, εἰ

---

3 ζητεῖν : ἐπιζητεῖν Q Ed ‖ 4 add. πάντα ante ποιῶν *β* ‖ add. ἢ δεχόμενος post ποιῶν *β* ‖ 25 τὰ ἴδια θελήματα : τὸ ἴδιον θέλημα P

TEMA 43

Toate câte se întâmplă, prin dreptatea lui Dumnezeu se întâmplă. De aceea omul credincios trebuie să urmeze totdeauna proniei şi să nu-şi caute voia proprie, ci pe a lui Dumnezeu. Cel care face aşa se odihneşte.

1. Din Pateric

1. A zis un Bătrân: „Dacă eşti bolnav şi ceri de la cineva un lucru de care ai trebuinţă, iar acesta nu ţi-l dă, nu te supăra pe el, ci spune: «Dacă eram vrednic să-l primesc, Dumnezeu l-ar fi înştiinţat pe frate să-mi dea milostenie»".

2. A zis iarăşi: „Dacă te ţin la o agapă şi te pun pe locul cel mai din urmă, să nu cârteşti în cugetul tău, ci spune: «Nici aici nu eram vrednic [să stau]». Fiindcă trebuie să ştii că nici un necaz nu-i vine omului, decât de sus, de la Dumnezeu, spre încercare sau pentru păcatele lui. Cel care nu ţine gândul acesta, nu crede că Dumnezeu este judecător drept".

3. A povestit un Bătrân că odată, când Părinţii erau adunaţi pentru folos duhovnicesc, unul dintre ei s-a ridicat, a luat perna mică de pe scaunul său, a pus-o pe umeri şi, ţinându-o cu ambele mâini, s-a aşezat în mijlocul tuturor, privind spre răsărit. Şi s-a rugat aşa: „Dumnezeule, miluieşte-mă!" Apoi şi-a răspuns singur, zicând: „De vrei să te miluiesc, pune jos ce duci şi te miluiesc". Şi iarăşi zicea: „Dumnezeule, miluieşte-mă!", răspunzându-şi: „Ţi-am spus, pune jos ce duci şi te miluiesc". După ce a făcut aşa de mai multe ori, s-a aşezat. Îi zic Părinţii: „Spune-ne, ce înseamnă lucrul acesta pe care l-ai făcut?" Şi le-a răspuns: „Perna pe care o duceam pe umeri este voia mea. Îl rugam pe Dumnezeu să mă miluiască, în vreme ce ţineam de ea. Şi mi-a spus: «Lasă ce duci şi te miluiesc». Aşa şi noi, zise, dacă vrem să fim miluiţi de Dumnezeu, să ne lăsăm voile proprii şi vom avea parte de milă".

2. A lui Avva Isaia

Frate, dacă ţi se întâmplă vreun neajuns, în faptă, în cuvânt, sau în cuget, nu-ţi căuta nicidecum voia ori odihna; ci sârguieşte-te să cercetezi cu de-amănuntul voia lui Dumnezeu şi să o faci desăvârşit, chiar de pare cu

καὶ κόπον φαίνεται ἔχον, πιστεύων ἐξ ὅλης καρδίας ὅτι τοῦτο συμφέρει ὑπὲρ πᾶσαν φρόνησιν ἀνθρωπίνην· ἡ γὰρ ἐντολὴ αὐτοῦ ζωὴ αἰώνιός ἐστι καὶ οἱ ἐκζητοῦντες αὐτὸν οὐκ ἐλαττωθήσονται παντὸς ἀγαθοῦ.

Γ'. Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου

1. Τινὲς φρονίμους λέγουσι τοὺς διακριτικοὺς τῶν αἰσθητῶν πραγμάτων· φρόνιμοι δέ εἰσιν οἱ ἐπικρατοῦντες τῶν ἰδίων θελημάτων.

2. Ὁ μὴ συναλλάσσων τῷ Θεῷ τὸ ἑαυτοῦ θέλημα ὑποσκελίζεται ἐν τοῖς ἰδίοις ἐπιτηδεύμασι καὶ ὑποχείριος τῶν ἀντιπάλων γίνεται.

3. Ὅταν λῦσαι θέλῃς πρᾶγμα ἐμπεπλεγμένον, ζήτει περὶ αὐτοῦ τί τῷ Θεῷ ἀρέσκει, καὶ εὑρήσεις αὐτοῦ τὴν λύσιν ἐπωφελῆ.

4. Ἐν οἷς ἂν πράγμασιν εὐδοκῇ ὁ Θεός, ἐν τούτοις καὶ πᾶσα ἡ κτίσις ὑπηρετεῖ· ἐν οἷς δὲ αὐτὸς ἀποστρέφεται, ὁμοίως καὶ ἡ κτίσις ἀντιτάσσεται.

5. Ὁ ἀντιτασσόμενος ταῖς σκυθρωπαῖς ἐπιφοραῖς, ὡς οὐκ οἶδεν ἀντιμάχεται τῇ κελεύσει τοῦ Θεοῦ· ὁ δὲ καταδεχόμενος αὐτὰς μετὰ γνώσεως ἀληθοῦς, οὗτος κατὰ τὴν γραφὴν ὑπομένει τὸν Κύριον.

6. Πειρασμοῦ ἐπελθόντος μὴ ζήτει διατί ἢ διὰ τίνος ἐλήλυθεν, ἀλλ' ὅπως ἂν αὐτὸν εὐχαρίστως καὶ ἀμνησικάκως ὑπομείνῃς.

Δ'. Τοῦ ἁγίου Διαδόχου

Πάντες οἱ ἄνθρωποι κατ' εἰκόνα ἐσμὲν τοῦ Θεοῦ· τὸ δὲ καθ' ὁμοίωσιν ἐκείνων μόνον ἐστὶ τῶν διὰ πολλῆς ἀγάπης τὴν ἑαυτῶν ἐλευθερίαν δουλωσάντων τῷ Θεῷ. Ὅτε γὰρ οὐκ ἐσμὲν ἑαυτῶν, τότε ὅμοιοί ἐσμεν τῷ ἡμᾶς ἑαυτῷ δι' ἀγάπης καταλλάξαντι.

Ε'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ἰσίδωρος· Ἡ σύνεσις τῶν ἁγίων αὕτη ἐστί, τὸ ἐπιγνῶναι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ· πάντων γὰρ περιγίνεται ὁ ἄνθρωπος ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας, ὅτι εἰκὼν καὶ ὁμοίωμα τοῦ Θεοῦ ἐστι. Πάντων δὲ τῶν παθῶν δεινότερόν ἐστι τὸ ἀκολουθεῖν τῇ ἑαυτοῦ καρδίᾳ, ἤγουν πείθεσθαι τῷ ἰδίῳ θελήματι, καὶ μὴ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ, ὃ κατ' ἀρχὰς μὲν τῷ ἀνθρώπῳ φαίνεται ὡς ἀνάπαυσίν τινα ἔχον, ὕστερον δὲ γίνεται αὐτῷ εἰς πένθος ἀγνοήσαντι τὸ μυστήριον τῆς θείας οἰκονομίας καὶ μὴ εὑρόντι τὴν ὁδὸν τοῦ Θεοῦ ἵνα πορευθῇ ἐν αὐτῇ.

---

3 αὐτὸν : αὐτὴν Q Ed

osteneală, crezând din toată inima că lucrul acesta îți este mai de folos decât toată iscusința omenească; fiindcă porunca lui Dumnezeu este viață veșnică și *cei ce Îl caută nu se vor lipsi de tot binele.* Ps.33,11

3. A lui Avva Marcu

1. Unii îi numesc iscusiți pe cei ce au dreaptă socoteală în privința lucrurilor ce cad sub simțuri. Însă iscusiți sunt cei care își stăpânesc voile proprii.

2. Cel care nu își unește voia sa cu a lui Dumnezeu se împiedică în propriile lucrări și cade în mâinile vrăjmașilor.

3. Când vrei să lămurești un lucru încâlcit, caută să afli ce Îi e plăcut despre el lui Dumnezeu și îi vei găsi dezlegare cu folos.

4. În lucrurile în care binevoiește Dumnezeu, toată zidirea slujește; iar în cele de care Dumnezeu se scârbește, și zidirea se împotrivește.

5. Cel ce se împotrivește necazurilor întristătoare luptă fără să știe împotriva poruncii lui Dumnezeu. Iar cel ce le primește cu adevărată cunoștință, acesta, după Scriptură, *așteaptă pe Domnul.* cf.Ps.26,14.

6. Atunci când îți vine ispită nu întreba de ce, sau prin cine ți-a venit, ci cum să o rabzi cu mulțumire și fără pomenire de rău.

4. A Sfântului Diadoh

Toți oamenii suntem după chipul lui Dumnezeu. Însă a fi „după asemănare" este numai al celor care prin multă dragoste și-au robit libertatea lui Dumnezeu. Căci atunci când nu suntem ai noștri, suntem asemenea cu Cel care prin dragoste ne-a împăcat cu Sine.

5. Din Pateric

A zis Avva Isidor: „Priceperea sfinților este aceasta: a cunoaște voia lui Dumnezeu. Căci pe toate le biruie omul atunci când se supune adevărului, fiind chip și asemănare a lui Dumnezeu. Iar mai cumplit decât toate patimile este să-și urmeze cineva inimii sale, adică să se supună voii sale și nu legii lui Dumnezeu. Aceasta pare la început că îi aduce omului oarecare odihnă, mai apoi însă i se face de plâns, căci nu a cunoscut taina iconomiei dumnezeiești și nu a aflat calea lui Dumnezeu, ca să umble pe ea".

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΔ΄

Ὅτι ἡ ταπεινοφροσύνη τοῖς δαίμοσιν ἀνάλωτος ἐστί· διὸ καὶ μόνη δύναται σῶσαι τὸν ἄνθρωπον.

Α΄. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Παχωμίου

Τὶς ἀνὴρ Σιλβανὸς καλούμενος, ἀπὸ μίμων, τῇ μονῇ τοῦ Μεγάλου Παχωμίου προσῆλθε θέλων ἀποτάξασθαι. Καὶ μηνυθέντος περὶ αὐτοῦ τῷ ὁσίῳ, καλέσας αὐτὸν λέγει πρὸς αὐτόν· Βλέπε, ἀδελφέ, ὅτι κόπος ἐστὶ καὶ χρεία νηφούσης ψυχῆς καὶ σώφρονος λογισμοῦ πρὸς τὸ δυνηθῆναι μετὰ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἀντιστῆναι πρὸς τὸν θλίβοντα, τῆς προτέρας μάλιστα συνηθείας ὠθούσης ἐπὶ τὸ χεῖρον. Καὶ συνταξαμένου αὐτοῦ πάντα ποιεῖν κατὰ τὴν διδαχὴν τοῦ μεγάλου, εἰσεδέξατο αὐτὸν ὁ πατήρ.

Οὗτος ἐπὶ πολὺν χρόνον ἀγωνισάμενος αὖθις ἤρξατο καταμελεῖν τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας καὶ ἕλκεσθαι πρὸς σπατάλην καὶ ταῖς εὐτραπελίαις θέλγεσθαι, ἔτι μὴν καὶ τὰ τῆς θυμέλης ἄσεμνα ῥήματα ἀδεῶς μεταξὺ τῶν ἀδελφῶν τραγῳδεῖν. Τοῦτον καλέσας ὁ ἅγιος, μετὰ εἰκοσαετῆ τῆς ἀσκήσεως χρόνον, ἐκέλευσεν ἐπὶ τῶν ἀδελφῶν ἀποδυθῆναι τὸ σχῆμα τοῦ μοναχοῦ καὶ λαβόντα τὰ κοσμικὰ ἱμάτια ἐκβληθῆναι τῆς μονῆς. Ὁ δὲ πεσὼν πρὸς τοῖς ποσὶ τοῦ ἁγίου γέροντος παρεκάλει λέγων· Ἔτι τοῦτο συγχώρησόν μοι, πάτερ, καὶ πιστεύω εἰς τὸν σῴζοντα τοὺς ἀσθενεῖς δεσπότην, ὅτι περ ἕξεις με μετανοοῦντα ἐφ' οἷς ἐν ἀμελείᾳ διῆγον, ὥστε σε ἡσθέντα ἐπὶ τῇ μεταβολῇ τῆς ψυχῆς μου εὐχαριστῆσαι τῷ Θεῷ. Ὁ δὲ μέγας ἀποκριθεὶς λέγει πρὸς αὐτόν· Οἶδας πόσα σε ἐβάστασα, ὡς ἀναγκασθῆναί με πολλάκις καὶ πληγαῖς σοι χρήσασθαι, μηδέποτε ἐπ' ἄλλον ἄνθρωπον τοιοῦτόν τι ἐνδειξάμενον ἢ κἂν ἐκτεῖναι χεῖρα πρός τινα βουληθέντα· ἐπὶ σοῦ δὲ μόνου τοῦτο ἠναγκαζόμην ποιεῖν, μᾶλλον σοῦ τοῦ τυπτομένου ἀλγῶν τὴν ψυχὴν τῷ τῆς συμπαθείας δεσμῷ· οὐδενὸς γὰρ ἑτέρου ἕνεκεν, ἀλλ' ἢ διὰ τὴν σωτηρίαν τὴν σὴν τοῦτο ποιεῖν ἐδόκουν, ὅπως κἂν οὕτω δυνηθῶ διορθώσασθαί σε τῶν πταισμάτων. Εἰ τοίνυν τοσαύτας παραινέσεις δεξάμενος ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐλθεῖν οὐκ ἠβουλήθης οὔτε μὴν πληγαῖς αἰκιζόμενος αἱρήσασθαι τὸ συμφέρον, πῶς δύναμαι ἐγὼ μέλος νενοσηκὸς ἐπὶ πολὺ τῇ ποίμνῃ τοῦ Χρι-

2-3 Titulus in familia β - Ὅτι ἡ ταπεινοφροσύνη τοῖς δαίμοσιν ἀνάλωτος ὅλως ἐστί· καὶ τίς ἡ τῆς ταπεινοφροσύνης γένεσις καὶ τίς ἡ δύναμις· καὶ ὅτι ὑπὲρ πάσας τὰς ἀρετὰς ἡ ταπείνωσις καὶ μόνη συντόμως σῴζει τὸν ἄνθρωπον ‖ 5 μεγάλου : ἁγίου β ‖ 18 γέροντος om. W

TEMA 44

Smerita cugetare este de nebiruit de diavoli; pentru aceea şi singură îl poate mântui pe om.

1. Din Viaţa Sfântului Pahomie

Un măscărici pe nume Silvan, a venit la mănăstirea marelui Pahomie, cu gând să se lepede de lume. Când i s-a vestit cuviosului despre el, l-a chemat şi i-a zis: „Ia aminte, frate, că a te împotrivi, cu harul lui Dumnezeu, celui ce ne asupreşte[78] e lucru anevoios şi ai trebuinţă de suflet trezvitor şi cuget înţelept, mai ales că obiceiul vieţii tale de mai înainte te împinge spre rău". Silvan, însă, făgădui că va face toate după învăţătura marelui, iar acela îl primi în mănăstire.

După ce s-a nevoit mai multă vreme, a început iarăşi să nu mai poarte grijă de mântuirea sa, să fie ademenit spre traiul în desfătare şi să se îndulcească cu comicării; ba chiar a început să cânte cu neruşinare printre fraţi vorbele necuviincioase ale scenei[79]. Atunci Sfântul l-a chemat şi, după douăzeci de ani de nevoinţă, a poruncit înaintea fraţilor să i se scoată schima călugărească, să-şi ia hainele mireneşti şi să fie alungat din mănăstire. El, însă, a căzut la picioarele sfântului Bătrân şi l-a rugat: „Iartă-mă şi de data asta, Părinte, şi cred Stăpânului, mântuitorul celor neputincioşi, că mă voi pocăi pentru toate câte am făcut din nepăsare, astfel încât să-l mulţumeşti lui Dumnezeu, bucurându-te de schimbarea sufletului meu". Cuviosul i-a răspuns: „Ştii cât te-am răbdat; cum de multe ori am fost silit să te şi lovesc, chiar dacă nu am vrut vreodată să mă port astfel cu vreun om, ba nici măcar să ridic mâna asupra cuiva. Numai cu tine am fost silit să fac aşa ceva, iar când tu erai lovit, sufletul meu suferea mai mult decât tine, din pricina legăturii compătimirii. Socoteam că nu fac lucrul acesta din altă pricină decât numai pentru mântuirea ta, ca măcar astfel să-ţi pot îndrepta greşelile. Deci dacă primind atâtea poveţe nu ai vrut să te schimbi în bine şi nici bătut nu ai ales ceea ce-ţi este de folos, cum pot eu să îngădui unui mădular bolnav să

[78] Diavolului.

[79] E vorba de obscenităţile comediilor greceşti, numite expresiv în româna veche „măscări", „vorbe de bâlci".

στοῦ συγχωρεῖν συναγελάζεσθαι, μήπως ἡ τοῦ ἑνὸς ψώρα πᾶσι συναναχρωσθεῖσα, οὐκ ὀλίγον τῆς ἀδελφότητος λυμανεῖται μέρος;

Οὕτως οὖν τοῦ πατρὸς ἐνισταμένου κἀκείνου ἐπὶ πλεῖον τὴν παράκλησιν ἐπεκτείνοντος, διαβεβαιουμένου τε διορθοῦσθαι ἑαυτὸν τοῦ λοιποῦ, ἐγγύας παρ' αὐτοῦ ἤτει ὁ Παχώμιος, ὥστε μὴ τοῖς αὐτοῖς αὐτὸν ἐπιμένειν πάλιν. Πετρωνίου τοίνυν, ἀνδρὸς ἁγίου καὶ θαυμαστοῦ, ἀναδεξαμένου αὐτὸν ἐφ' οἷς ὑπισχνεῖτο, συνεχώρησεν αὐτὸν ὁ μακάριος· καὶ ἐπευξάμενος παρέδωκε τῷ Πετρωνίῳ.

Ὁ δὲ τυχὼν τῆς ἀφέσεως οὕτως ἑαυτὸν ἐταπείνωσεν, ὥστε αὐτὸν καὶ ὑπογραμμὸν γενέσθαι πολλοῖς, μᾶλλον δὲ καὶ πάσῃ τῇ ἀδελφότητι, κατὰ πᾶσαν μὲν ἀρετὴν θεοσεβείας, ἐξαιρέτως δὲ ἐν τοῖς κατὰ Θεὸν δάκρυσιν· ὡς καὶ ἐσθίοντος αὐτοῦ πολλάκις τὴν τῶν δακρύων φορὰν ποταμηδὸν χέεσθαι καὶ μὴ δύνασθαι αὐτὸν ἐπισχεῖν, ἀλλὰ συμμίγνυσθαι καὶ αὐτῇ τῇ ἀναγκαίᾳ τροφῇ καὶ πληροῦσθαι ἐπ' αὐτῷ τὸ δαβιτικὸν ἐκεῖνο λόγιον, τό, σποδὸν ὡσεὶ ἄρτον ἔφαγον καὶ τὸ πόμα μου μετὰ κλαυθμοῦ ἐκίρνων.

Λεγόντων δὲ αὐτῷ τῶν ἀδελφῶν μὴ ἐπὶ ξένων ἢ ὅλως ἑτέρων τινῶν τοῦτο ποιεῖν, διϊσχυρίζετο λέγων, ὅτι πολλάκις βουληθεὶς ἐγκρατεύσασθαι ταύτης μάλιστα τῆς αἰτίας, ὅλως οὐκ ἠδυνήθην. Αὐτῶν δὲ πάλιν δυνατὸν εἶναι λεγόντων καθ' ἑαυτὸν μὲν ἐν κατανύξει τοῦτο ποιεῖν καὶ ἐν τῇ προσευχῇ, ἐπὶ δὲ τῆς τραπέζης ἐσθίοντα ἐγκρατεύεσθαι – δύναται γάρ, ἔφασκον, ψυχὴ καὶ χωρὶς τῶν ἔξωθεν δακρύων πάντοτε ἐν κατανύξει εἶναι – καὶ ἀναγκαζόντων μαθεῖν τίνος ἕνεκεν βρέχεται τοῖς δάκρυσι, μᾶλλον δὲ καὶ κωλυόντων – ἐρυθριᾶν γάρ, ἔλεγον, πολλοὺς ἐξ ἡμῶν εἰς σὲ βλέποντας καὶ μήτε ἐσθίειν δύνασθαι – ἐκεῖνός φησι πρὸς αὐτούς· Οὐ βούλεσθε, ἀδελφοί, ἵνα κλαύσω ὁρῶν ἁγίους ὑπηρετοῦντάς μοι, ὧν καὶ ὁ κονιορτὸς τῶν ποδῶν μέγας ἐμοὶ καὶ ὧν οὐδ' ὅλως ἐγὼ ἄξιός εἰμι; Οὐκ ὀφείλω οὖν πενθεῖν, εἴπατέ μοι, ὅτι ἀπὸ θυμέλης ἄνθρωπος ὑπηρετοῦμαι παρὰ τοιούτων ἁγίων ἀνδρῶν; Πενθῶ οὖν, ἀδελφοί μου, φοβούμενος ἐφ' ἑκάστης μήπως κατὰ Δαθὰν καὶ Ἀβειρὼν τοὺς βεβήλους καταποθῶ ἐπιχειρούντων πονηραῖς προαιρέσεσι καὶ χερσὶν οὐ καθαραῖς θυμιᾶν εἰς τὰ ἅγια, ὅτι τοσαύτην γνῶσιν δεξάμενος τῆς κατὰ ψυχὴν ἀμελῶ σωτηρίας. Διὰ τοῦτο οὐκ ἐπαισχύνομαι τοῦτο· οἶδα γὰρ τὰς πολλάς μου ἁμαρτίας. Διὸ εἰ καὶ αὐτὴν τὴν ψυχὴν ἐπέδωκα, ξένον οὐδὲν ἐποίουν.

Τούτου οὕτω καλῶς ἀγωνιζομένου ἐπὶ πολὺ διεμαρτύρατο περὶ αὐτοῦ ἐπὶ πάντων ὁ μέγας εἰπών· Ἰδού, ἀδελφοί, διαμαρτύρομαι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ ὅτι, ἀφ' οὗ τὸ κοινόβιον τοῦτο γέγονεν, οὐδένα ἐκ πάντων τῶν συνόντων μοι

---

8 ἀφέσεως : ἐφέσεως W ‖ 10 θεοσεβείας : εὐσεβείας Q Ed ‖ 12 ἀλλὰ – τροφῇ : ταῦτα W ‖ 18 τοῦτο ποιεῖν : εἶναι καὶ δάκρυσι W ‖ 26 ἁγίων om. W ‖ add. ἄρα δίκαιον; post ἀνδρῶν W ‖ 27 ἐφ' ἑκάστης om. W ‖ βεβήλους : δυνάστας Q

rămână mult timp în turma lui Hristos? Fiindcă [mă tem] ca nu cumva râia unuia să se întindă şi asupra celorlalţi, vătămând o parte însemnată a obştii".

Aşa i se împotrivea Părintele, dar acela mai mult îl ruga, încredinţându-l că de acum înainte se va îndrepta. Atunci Pahomie i-a cerut chezăşie că nu va stărui iarăşi întru aceleaşi greşeli. Petroniu, un bărbat sfânt şi minunat, i s-a pus chezaş pentru toate câte făgăduise, iar cuviosul l-a iertat şi, rugându-se pentru dânsul, l-a încredinţat lui Petroniu.

Primind iertarea, aşa de mult s-a smerit, încât s-a făcut şi pildă multora – de nu chiar întregii obşti – în toate virtuţile cucerniciei, dar mai cu seamă în lacrimile cele după Dumnezeu. De multe ori chiar şi atunci când mânca lacrimile îi curgeau şuvoi şi, neputând să le stăvilească, i se amestecau cu mâncarea. Astfel se împlinea şi cu el cuvântul lui David: *Cenuşă am mâncat,
în loc de pâine, şi băutura mea cu plângere o amestecam.* *Ps.101,10.*

Cum fraţii îi spuneau să nu plângă în faţa străinilor, sau a oricui altcuiva, el mărturisea cu tărie că de multe ori, chiar din pricina asta, a vrut să se stăpânească, dar nu putea nicicum. Ei [stăruiau], zicând că i se îngăduie să plângă aşa când e singur, întru rugăciune şi străpungerea inimii, însă în trapeză să se stăpânească. „Sufletul, spuneau, poate să fie totdeauna întru zdrobire şi fără lacrimile din afară". Îl mai sileau să le spună din ce pricină e udat de lacrimi, ba chiar încercau să îl împiedice, zicându-i: „Mulţi dintre noi roşesc văzându-te şi nu pot nici să mănânce". Iar el le răspundea: „Cum de nu vreţi, fraţilor, să plâng văzând că îmi slujesc sfinţi al căror praf de pe picioare mi-e de mare preţ şi de care nu sunt nicicum vrednic? Spuneţi-mi, oare nu trebuie să mă tângui, că eu, un măscărici, am ajuns să fiu slujit de asemenea bărbaţi sfinţi? Mă tângui cu inima, fraţii mei, fiindcă mă tem în fiece zi ca nu cumva să mă înghită şi pe mine pământul, precum pe spurcaţii Datan şi Aviron, care s-au apucat cu socoteli viclene şi mâini necurate să tămâieze în Sfânta Sfintelor; fiindcă după ce am dobândit atâta cunoaştere duhovnicească, îmi nesocotesc mântuirea sufletului. De aceea nu mă ruşinez de lucrul acesta, căci îmi cunosc multele păcate. Chiar şi sufletul de mi l-aş da, nu aş face nimic nelalocul lui".

După mai multă vreme în care Silvan s-a nevoit cum se cuvine, marele Pahomie a mărturisit despre el înaintea tuturor, zicând: „Iată, fraţilor, mărturisesc înaintea lui Dumnezeu că, de când s-a făcut chinovia aceasta, nu cunosc să-mi fie următor vreunul dintre fraţii care vieţuiesc împreună cu

ἀδελφῶν οἶδα μιμησάμενόν με, ἐκτὸς ἑνός. Ἀκούσαντες δὲ ταῦτα οἱ ἀδελφοί, οἱ μὲν ᾤοντο τοῦτον εἶναι Θεόδωρον, οἱ δὲ Πετρώνιον, ἕτεροι δὲ Ὀρσίσιον. Πυθομένου οὖν τοῦ Θεοδώρου περὶ τίνος λέγει, οὐκ ἐβούλετο ὁ μέγας εἰπεῖν. Αὐτοῦ δὲ πάλιν σφοδρότερον ἐπιμένοντος καὶ τῶν ἄλλων μεγάλων ἀδελφῶν παρακαλούντων τίς ἂν εἴη οὗτος μαθεῖν, ἀπεκρίθη ὁ μέγας λέγων· Εἰ ἠπιστάμην ὅτι κενοδοξεῖν εἶχεν ἐπαινούμενος, περὶ οὗ μέλλω λέγειν, οὐκ ἂν συνέστησα τὸν τοιοῦτον. Ἀλλ' ἐπειδὴ χάριτι Χριστοῦ οἶδα ὅτι ἐπαινούμενος μᾶλλον ταπεινοῖ ἑαυτόν, διὰ τοῦτο πρὸς τὸ μιμεῖσθαι ὑμᾶς τὸν τούτου τρόπον ἀφόβως ἐπὶ πάντων ὑμῶν μακαρίσω αὐτόν. Σὺ μὲν γάρ, ὦ Θεόδωρε, καὶ ὅσοι εἰσὶ κατὰ σὲ ἐν τῇ μονῇ ἀγωνιζόμενοι, δήσαντες τὸν διάβολον ὡς στρουθίον ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν ἔθεσθε καὶ καθ' ἑκάστην διὰ τῆς χάριτος τοῦ Κυρίου καταπατεῖτε τοῦτον ὡς χῶμα· ἀλλ' ἐὰν ἀμελήσητε ἑαυτῶν, ἀναστὰς ὁ ὑπὸ τοὺς πόδας ὑμῶν κείμενος διάβολος ἐπαναστήσεται ὑμῖν. Ὁ δὲ ἀδελφὸς Σιλβανός, ὁ πρὸ χρόνου ὀλίγου ἐκβληθῆναι παρ' ἡμῶν τῆς μονῆς μέλλων διὰ τὴν αὐτοῦ ἀμέλειαν, οὗτος νῦν ἐχειρώσατο παντελῶς τὸν διάβολον καὶ ἐξηφάνισεν αὐτόν, ὡς μὴ δύνασθαι ἔτι φανῆναι παρ' αὐτῷ, τῇ ὑπερβολῇ τῆς ἑαυτοῦ ταπεινοφροσύνης εἰς τέλος νικήσας αὐτόν. Καὶ ὑμεῖς μὲν ὡς ἔχοντες ἔργα δικαιοσύνης θαρρεῖτε ἐφ' οἷς ἤδη ἐπράξατε, οὗτος δὲ ὅσον ἀγωνίζεται, τοσοῦτον ἑαυτὸν ἀδόκιμον ἅπασιν ἐπιδείκνυσιν, ἐξ ὅλης ψυχῆς αὐτοῦ καὶ διανοίας ἀχρεῖον ἑαυτὸν καὶ εὐτελῆ ἐνθυμούμενος εἶναι. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ τὸ δακρύειν πρόχειρον ἔχει ἐκ τοῦ πάνυ ἑαυτὸν ἐξευτελίζειν καὶ μὴ λογίζεσθαι μηδὲν τῶν παρ' αὐτοῦ γινομένων κατορθωμάτων· οὐδὲν γὰρ οὕτω τὸν διάβολον ἐκνευρίζει, ὡς ἡ μετὰ πρακτικῆς δυνάμεως ἐξ ὅλης ψυχῆς γινομένη ταπεινοφροσύνη.

Οὕτως οὖν ἀγωνιζόμενος ὁ Σιλβανὸς ἐν ἄλλοις ὀκτὼ ἔτεσι πρὸς τοῖς εἴκοσι τοῖς πρώην ἐτέλεσε τὸν δρόμον μαρτυρηθεὶς ὑπὸ τοῦ ὁσίου καὶ περὶ τῆς ἐξόδου αὐτοῦ εἰπόντος ὅτι πλῆθος ἀγγέλων εἶδε μετὰ χαρᾶς μεγάλης τὴν ψυχὴν αὐτοῦ παραλαβόν, οἳ καὶ πρὸς οὐρανὸν ἀναδραμόντες ταύτην ὡς θυσίαν ἐκλεκτὴν προσήγαγον τῷ Χριστῷ.

Β'. Ἐν τῷ βίῳ τῆς ἁγίας Συγκλητικῆς

Ἔλεγεν ἡ μακαρία Συγκλητική, ὅτι οὕτως ἐστὶν ἡ ταπεινοφροσύνη μεγάλη, ὡς πάσας μὲν τὰς λοιπὰς ἀρετὰς σχεδὸν μιμεῖσθαι τὸν διάβολον δύνασθαι, ταύτην δὲ μηδὲ εἰδέναι ὅλως τί ἐστι. Διὸ καὶ ὁ ἀπόστολος Πέτρος, εἰδὼς

2 ἕτεροι : οἱ *β* ‖ 4 μεγάλων : μᾶλλον P ‖ 11 Κυρίου : Χριστοῦ M ‖ add. ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ post Κυρίου W ‖ 17 add. πάντως post θαρρεῖτε W ‖ 19-20 καὶ εὐτελῆ om. *β* ‖ 21 πάνυ : πρόχειρον *β* ‖ add. ἐνδιαθέτως post ἑαυτὸν W ‖ 31 λοιπὰς om. *β*

mine, afară de unul singur". Auzind fraţii acestea, unii credeau că e vorba de Teodor, alţii, de Petroniu, iar alţii, de Orsisie. Teodor l-a întrebat despre cine vorbeşte, dar marele nu a vrut să spună. Şi după ce acela a stăruit mai tare, rugându-se şi ceilalţi fraţi mai mari să afle de cine e vorba, Pahomie le-a răspuns aşa: „Dacă aş şti că cel despre care vă voi spune va cădea în slava deşartă fiind lăudat, nu l-aş vădi. Dar pentru că ştiu, cu harul lui Dumnezeu, că atunci când e lăudat mai degrabă se smereşte, îl voi ferici fără de teamă înaintea voastră a tuturor, pentru a-i urma şi voi vieţuirea. Tu, Teodor, şi toţi cei care se nevoiesc asemenea ţie în mănăstire, legându-l pe diavol ca pe o vrabie, l-aţi pus sub picioarele voastre şi în fiecare zi, cu ajutorul harului Domnului, îl călcaţi ca pe ţărână. Dar dacă nu vă purtaţi de grijă, diavolul, care zace sub picioarele voastre, se ridică şi vă luptă. Fratele Silvan însă, pe care cu puţin timp în urmă era să-l alungăm din mănăstire pentru nepăsarea lui, aşa de tare l-a supus acum pe diavol şi l-a nimicit, încât acela nu mai poate nici să-i iasă în faţă; fiindcă prin covârşitoarea lui smerită cugetare l-a biruit deplin. Voi, ca unii care aţi lucrat faptele dreptăţii, aveţi îndrăzneală din pricina celor săvârşite, însă acesta, cu cât mai mult se nevoieşte, cu atât mai mult se înfăţişează tuturor pe sine însuşi ca un neiscusit, socotindu-se din tot sufletul şi cugetul netrebnic şi de nimic. De aceea şi plânge lesne, fiindcă se dispreţuieşte mult pe sine însuşi, neluând în seamă niciuna din faptele sale bune. Căci nimic altceva nu-l slăbeşte atât pe diavol ca smerita cugetare, lucrată din tot sufletul şi însoţită de puterea faptelor".

După ce s-a nevoit aşa încă alţi opt ani, în afara celor douăzeci de dinainte, Silvan şi-a sfârşit drumul, având bună mărturie de la cuvios; iar acesta a zis despre adormirea lui, că a văzut mulţime de îngeri care i-au luat sufletul cu mare bucurie şi, înălţându-se la cer, l-au dus înaintea lui Hristos ca jertfă aleasă.

2. Din Viaţa Sfintei Singlitichia

Spunea fericita Singlitichia: „Smerita cugetare e lucru atât de mare, încât diavolul, deşi poate să imite aproape toate celelalte virtuţi, despre aceasta nici măcar nu ştie ce este. De aceea şi apostolul Petru, cunoscându-o ca drum sigur şi fără de cădere, ne porunceşte să ne îmbrăcăm cu ea, adică să o *cf.1Ptr.5,5.*

τὸ ταύτης ἀσφαλὲς καὶ ἀδιάπτωτον, ἐγκομβώσασθαι αὐτὴν προστάττει ἡμῖν, οἱονεὶ ἀναπόσπαστον ἔχειν καὶ δι᾽ αὐτῆς συνέχειν καὶ συσφίγγειν πάσας τὰς λοιπὰς ἀρετάς. Ὥσπερ γὰρ ἀδύνατον ναῦν χωρὶς ἥλων κατασκευασθῆναι, οὕτως ἀμήχανον σωθῆναι χωρὶς ταπεινοφροσύνης.

Ὁρᾷς καὶ τὴν τῶν τριῶν παίδων ὑμνολογίαν, ὅπως τῶν ἄλλων ἀρετῶν οὐ πάνυ τι μνημονεύσαντες τοὺς ταπεινοὺς σὺν τοῖς ὑμνοῦσι κατηριθμήσαντο μὴ εἰρηκότες σώφρονας ἢ ἀκτήμονας; Καὶ ὁ Κύριος δὲ τὴν πρὸς ἡμᾶς οἰκονομίαν πληρῶν ταύτην ἠμφιάσατο· Μάθετε γάρ, φησίν, ἀπ᾽ ἐμοῦ ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν.

Ἀρχὴ οὖν σοι καὶ τέλος τῶν ἀγαθῶν ἔστω ἡ ταπεινοφροσύνη.

Γ΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Διηγήσατό τις τῶν πατέρων, ὅτι ἦν τις γέρων πονικὸς εἰς τὰ κελλία φορῶν ψιάθιον. Οὗτος παρέβαλέ ποτε τῷ ἀββᾷ Ἀμμωνᾷ. Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ γέρων φοροῦντα τὸ ψιάθιον εἶπε· Τοῦτο οὐδέν σε ὠφελεῖ. Ἠρώτησε δὲ ἐκεῖνος τὸν γέροντα· Πάτερ, ὀχλοῦσί μοι τρεῖς λογισμοί, ἤτοι τὸ πελάζεσθαι ἐν ἐρήμοις ἢ τὸ ἀπελθεῖν με ἐπὶ ξένης, ὅπου οὐδείς με γνωρίζει, ἢ τὸ ἐγκλεῖσαι ἑαυτὸν εἰς κελλίον καὶ μηδενί ποτε ὑπαντῆσαι, διὰ δύο ἐσθίοντα. Πότερον οὖν αὐτῶν ἕλωμαι; Ἀπεκρίθη ὁ ἀββᾶς Ἀμμωνᾶς· Οὐδὲν ἐκ τῶν τριῶν συμφέρει σοι ποιῆσαι, ἀλλὰ μᾶλλον, εἴ μου ἀκούεις, κάθου εἰς τὸ κελλίον σου καὶ ἔσθιε μικρὸν καθ᾽ ἡμέραν καὶ ἔχε διὰ παντὸς τὸν λόγον τοῦ τελώνου ἐν τῇ καρδίᾳ σου καὶ δύνασαι σωθῆναι.

2. Ἀδελφὸς παρέβαλεν εἰς τὸ ὄρος τῆς Φέρμης πρὸς τὸν μέγαν γέροντα καὶ λέγει αὐτῷ· Ἀββᾶ, τί ποιήσω, ὅτι ἀπόλλυταί μου ἡ ψυχή; Ἔφη αὐτῷ ὁ γέρων· Διατί, τέκνον; Ἀπεκρίθη ὁ ἀδελφός· Ὅτε ἤμην εἰς τὸν κόσμον, φύσει πολλὰ ἐνήστευον καὶ ἠγρύπνουν καὶ πολλὴ κατάνυξις καὶ θέρμη ἐν ἐμοὶ ἦν. Ἄρτι δὲ οὐδὲ ὅλως ἀγαθόν τι θεωρῶ ἐν ἑαυτῷ. Λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· Πίστευέ μοι, τέκνον, ὅτι ὅσα ἐποίεις ὅτε ἦς ἐν τῷ κόσμῳ, ὑπὸ κενοδοξίας καὶ τοῦ ἐπαίνου τῶν ἀνθρώπων προθυμοποιούμενος ἐποίεις καὶ ἀπρόσδεκτα ἦσαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ ὁ σατανᾶς ἐπολέμει σοι· οὐ γὰρ ἔμελεν αὐτῷ ἐκκόψαι τὴν προθυμίαν σου, ἐπεὶ μηδὲ μίαν ἐκ τούτου εἶχες ὠφέλειαν. Ἄρτι δὲ ὁρῶν σε ὅτι ἐστρατεύθης τῷ Χριστῷ καὶ ἐξῆλθες κατ᾽ αὐτοῦ, ὡπλίσθη λοιπὸν καὶ αὐτὸς κατὰ σοῦ. Πλὴν ἀρέσκει τῷ Θεῷ εἷς ψαλμὸς ὃν λέγεις ἄρτι μετὰ κατανύξεως, ὑπὲρ χιλίους οὓς ἔλεγες ἐν τῷ κόσμῳ· καὶ προσδέχεταί σου ὁ Θεὸς

4 ἀμήχανον : ἀδύνατον P ‖ 6 κατηριθμήσαντο : ἀπηριθμήσαντο *β* ‖ 19 add. παρὰ ante μικρὸν M

avem nedespărțită de noi, și prin aceasta să ținem și să strângem laolaltă toate celelalte virtuți. Căci precum nu-i cu putință să se construiască o corabie fără piroane, tot astfel nu vom izbuti să ne mântuim fără smerită cugetare.

Vezi cântarea celor trei tineri, cum fără să pomenească prea mult de celelalte virtuți, pe smeriți i-au numărat împreună cu cei care-I cântă Domnului[80], nevorbind de înțelepți sau de neagonisitori? Dar și Domnul, plinind iconomia [mântuirii] noastre, s-a înveșmântat cu această [virtute]. Căci zice: ***Învățați de la Mine, că sânt blând și smerit cu inima și veți găsi odihnă sufletelor voastre.*** *Mt.11,29.*

Să-ți fie așadar smerita cugetare început și sfârșit al celor bune".

3. Din Pateric

1. A povestit unul dintre Părinți că era la Chilii un Bătrân ostenitor care purta un veșmânt din rogojină. Acesta s-a dus odată la Avva Ammona și când Bătrânul l-a văzut îmbrăcat cu rogojina, i-a spus: „Lucrul acesta nu îți e de nici un folos". L-a întrebat acela pe Bătrân: „Părinte, mă necăjesc trei gânduri: să petrec în pustiuri, să merg în locuri străine, unde nu mă cunoaște nimeni, ori să mă zăvorăsc în chilie și să nu mă întâlnesc niciodată cu nimeni, mâncând o dată la două zile. Ce să aleg din acestea?" A răspuns Avva Ammona: „Nimic dintre cele trei nu-ți este de folos să faci. Dacă vrei să mă asculți, șezi mai degrabă în chilia ta, mănâncă puțin în fiecare zi și ai neîncetat cuvântul vameșului[81] în inimă. Și așa te poți mântui".

2. Un frate s-a dus în muntele Ferme la marele Bătrân[82] și i-a zis: „Avva, ce să fac, căci sufletul meu se pierde?" I-a spus Bătrânul: „De ce, fiule?" Răspunse fratele: „Când eram în lume, cu adevărat posteam și privegheam mult și aveam străpungere multă și căldură. Acum, însă, nu văd nici cel mai mic bine în mine". Îi spune Bătrânul: „Crede-mă fiule, câte făceai în lume, le făceai îmboldit de slavă deșartă și de lauda oamenilor, însă nu erau primite înaintea lui Dumnezeu. De aceea nici Satana nu te lupta, căci nu se gândea să-ți taie osârdia atâta vreme cât nu aveai nici un folos de la acestea. Dar acum, când te vede că te-ai alăturat oștii lui Hristos și ai ieșit [la luptă] împotriva lui, s-a înarmat și el împotriva ta. Doar că un psalm pe care îl zici acum

[80] *Binecuvântați, voi cei sfinți și smeriți cu inima, pe Domnul, lăudați-L și-L preaînălțați pe El în veci* (Tin. 64).
[81] *Dumnezeule, milostiv fi mie, păcătosului* (Lc. 18,13).
[82] Avva Teodor din Ferme.

νῦν τὴν μικρὰν νηστείαν, ὑπὲρ τὰς ἑβδομάδας ἃς ἐνήστευες ἐν τῷ κόσμῳ. Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδελφός· Οὐδὲ ὅλως νηστεύω ἄρτι, ἀλλ' ὅλα τὰ ἀγαθά, ἅπερ εἶχον ἐν τῷ κόσμῳ, ἤρθησαν ἀπ' ἐμοῦ. Καὶ ὁ γέρων ἔφη· Ἀδελφέ, ἀρκεῖ σοι ὃ ἔχεις· μόνον ὑπόμεινον καὶ καλὸς εἶ.

Τοῦ οὖν ἀδελφοῦ ἐπιμένοντος καὶ λέγοντος· Φύσει, ἀββᾶ, ἀπόλλυταί μου ἡ ψυχή, λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· Πίστευσον, ἀδελφέ, οὐκ ἤθελόν σοι εἰπεῖν, ἵνα μὴ βλαβῇ σου ὁ λογισμός· πλὴν ὁρῶν σε εἰς ῥαθυμίαν ἐλθόντα ὑπὸ τοῦ σατανᾶ λέγω σοι ὅτι αὐτὸ τοῦτο, τὸ νομίζειν σε ὅτι, ὅτε ἦς ἐν τῷ κόσμῳ, ἀγαθὰ ἐποίεις καὶ καλῶς ἐπολιτεύου, ὑπερηφανία ἐστί· οὕτω γὰρ καὶ ὁ Φαρισαῖος νομίζων ἀπώλεσε πάντα ὅσα ἐποίησεν ἀγαθά. Νῦν δὲ πάλιν τὸ ἡγεῖσθαι ἑαυτὸν μηδὲν ἀγαθὸν ποιοῦντα ἀρκεῖ σοι, ἀδελφέ, εἰς σωτηρίαν· ταπείνωσις γάρ ἐστι. Καὶ οὕτως ἐδικαιώθη ὁ τελώνης μηδὲν ἀγαθὸν ποιήσας· καὶ γὰρ ἀρέσκει τῷ Θεῷ μᾶλλον ἄνθρωπος ἁμαρτωλὸς καὶ ἀμελὴς μετὰ συντριμμοῦ καρδίας καὶ ταπεινώσεως ὑπὲρ τὸν πολλὰ ποιοῦντα ἀγαθὰ καὶ ἔχοντα ἐν ἑαυτῷ ὅτι ὅλως ποιεῖ τι ἀγαθόν.

Καὶ ὠφεληθεὶς μεγάλως ὁ ἀδελφὸς ἔβαλε μετάνοιαν τῷ γέροντι λέγων· Σήμερον, ἀββᾶ, ἐσώθη ἡ ψυχή μου διὰ σοῦ.

3. Ἔλεγεν ὁ ἀββᾶς Ἐπιφάνιος, ὅτι ἡ Χαναναία βοᾷ καὶ ἀκούεται, ἡ αἱμόρρους σιωπᾷ καὶ μακαρίζεται, ὁ τελώνης οὐκ ἀνοίγει τὸ στόμα καὶ εἰσακούεται· ὁ δὲ Φαρισαῖος κράζει καὶ κατακρίνεται.

4. Ἠρωτήθη ὁ ἀββᾶς Λογγῖνος· Ποία ἀρετὴ ἐστι μείζων πασῶν τῶν ἄλλων; Καὶ εἶπε· Λογίζομαι ὅτι, ὥσπερ ἡ ὑπερηφανία μείζων ἐστὶ πάντων τῶν παθῶν, ὡς καὶ ἐξ οὐρανοῦ δυνηθῆναι ῥῖψαι τινάς, οὕτω καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη μείζων ἐστὶ πασῶν τῶν ἀρετῶν· καὶ γὰρ ἐξ αὐτῶν γὰρ τῶν ἀβύσσων ἰσχύει ἀνενέγκαι ἄνθρωπον, κἂν ὡς δαίμων ἐστὶν ἁμαρτωλός. Διὸ καὶ ὁ Κύριος πρὸ πάντων πρῶτον μακαρίζει τοὺς πτωχοὺς τῷ πνεύματι.

5. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Σαρματᾶς· Θέλω ἄνθρωπον ἁμαρτήσαντα, εἰ οἶδεν ὅτι ἥμαρτε καὶ μετανοεῖ, ὑπὲρ ἄνθρωπον μὴ ἁμαρτήσαντα καὶ ἔχοντα ἑαυτὸν ὡς δικαιοσύνην ποιοῦντα.

6. Ἦν τις ἐπίσκοπος εἴς τινα πόλιν καὶ κατ' ἐνέργειαν τοῦ σατανᾶ ἔπεσεν εἰς πορνείαν. Ἔπειτα γενομένης συνάξεως ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ μηδενὸς γινώσκοντος περὶ τῆς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἀφ' ἑαυτοῦ ὡμολόγησεν ἔμπροσθεν παντὸς τοῦ λαοῦ εἰπών· Ἐγὼ εἰς πορνείαν πέπτωκα. Καὶ ἀπέθετο τὸ ὠμοφόριον αὐτοῦ ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον λέγων· Οὐκέτι ὑμῶν δύναμαι εἶναι ἐπίσκοπος. Καὶ ἀνέκραξε πᾶς ὁ λαὸς μετὰ κλαυθμοῦ λέγοντες· Ἡ ἁμαρτία αὕτη ἐφ' ἡμᾶς, μόνον μεῖνον ἐν τῇ ἐπισκοπῇ. Ὁ δὲ εἶπεν· Εἰ θέλετε ἵνα μείνω ἐν τῇ ἐπισκοπῇ, ὃ εἴπω ὑμῖν ποι-

14 ἐν ἑαυτῷ ὅτι : ἑαυτὸν P ‖ 19 κράζει : κραυγάζει Q Ed ‖ 25 πρῶτον om. *β* ‖ 31 παντὸς om. Q Ed

cu străpungere Îi e mai plăcut lui Dumnezeu decât mii pe care îi spuneai în lume; şi decât săptămânile pe care le posteai în lume, Dumnezeu primeşte mai mult micul tău post de acum". Îi spune fratele: „Acum nu mai postesc deloc, ci toate cele bune pe care le aveam în lume s-au luat de la mine". Iar Bătrânul i-a zis: „Frate, îţi este de ajuns ceea ce ai. Rabdă, numai, şi eşti bine".

Cum fratele o tot ţinea într-una, spunând: „Avva, cu adevărat se pierde sufletul meu", Bătrânul îi zice: „Crede-mă, frate, nu vroiam să-ţi spun asta ca să nu ţi se vatăme cugetul, dar, văzând că din lucrarea lui Satana cazi în trândăvie, îţi zic că ceea ce crezi, cum că în lume făceai multe lucruri bune şi trăiai cu vrednicie, este mândrie; că aşa a crezut şi fariseul şi a pierdut toate cele bune pe care le făcuse. Acum, frate, îţi este de ajuns pentru mântuire să crezi că nu faci nici un bine, căci aceasta e smerenie; aşa s-a îndreptăţit şi vameşul, nefăcând nici o faptă bună. Lui Dumnezeu Îi e mai plăcut omul păcătos şi delăsător, dar cu smerenie şi zdrobire a inimii, decât cel ce face multe lucruri bune şi crede în sinea lui că face ceva bun".

Folosindu-se mult fratele, i-a pus metanie Bătrânului şi i-a spus: „Avva, astăzi sufletul mi s-a izbăvit prin tine".

3. Zicea Avva Epifanie: „Cananeanca strigă şi e auzită, femeia cu scur- *Mt.15,22-28.*
gere de sânge tace şi e numită fericită; vameşul nu deschide gura şi e ascultat, *Mt.9,20-22; Mc.5,25-34.*
fariseul, însă, strigă cu putere şi e osândit". *Lc.18,11-14.*

4. Avva Longhin a fost întrebat: „Care virtute e mai mare decât toate celelalte?" Şi a zis: „Cred că, după cum mândria e mai mare decât toate patimile, căci a putut să-i arunce pe unii şi din cer, tot aşa, smerita cugetare e mai mare decât toate virtuţile; căci poate să-l ridice pe om şi din străfunduri, chiar de-i păcătos ca un diavol. De aceea şi Domnul îi fericeşte înainte de
toate pe cei săraci cu duhul". *Mt.5,3.*

5. A zis Avva Sarmatas: „Prefer un om păcătos, dacă ştie că a păcătuit şi se pocăieşte, unuia care nu a păcătuit şi se ţine că lucrează dreptatea".

6. Era un episcop într-o cetate, care din lucrarea Satanei a căzut în curvie. Când s-a făcut slujbă în biserică, neştiind nimeni de păcatul său, a mărturisit singur, spunând în faţa întregului popor: „Am căzut în curvie". Apoi şi-a pus omoforul pe altar şi a spus: „Nu mai pot fi episcopul vostru". Însă tot poporul a strigat cu vaiete: „Păcatul acesta să fie asupra noastră, numai rămâi episcop". Iar el a spus: „Dacă vreţi să rămân episcop, faceţi ceea ce vă spun". Atunci a dat poruncă să se închidă uşile bisericii, iar el s-a aruncat cu

ἤσατε. Καὶ κελεύσας κλεισθῆναι τὰς θύρας τῆς ἐκκλησίας ἔρριψεν ἑαυτὸν εἰς μίαν παράθυρον ἐπὶ πρόσωπον καὶ εἶπεν· Οὐκ ἔχει μέρος μετὰ τοῦ Θεοῦ, ὅστις ἐξερχόμενος μὴ πατήσῃ με. Καὶ ἐποίησαν κατὰ τὸν λόγον αὐτοῦ καὶ πατοῦντες αὐτὸν ἐξήρχοντο. Καὶ ἐξιόντος τοῦ ἐσχάτου γέγονε φωνὴ ἐκ τῶν οὐρανῶν λέγουσα· Διὰ τὴν πολλὴν ταπείνωσιν αὐτοῦ συνεχώρησα αὐτῷ τὴν ἁμαρτίαν.

7. Εἶπε γέρων· Θέλω ἥττημα μετὰ ταπεινοφροσύνης ἢ νίκην μετὰ ὑπερηφανίας.

8. Εἶπε γέρων· Ἡ ταπείνωσις πολλάκις καὶ χωρὶς κόπου ἔσωσε πολλούς· καὶ μαρτυρεῖ τοῦτο ὁ τελώνης καὶ ὁ ἄσωτος υἱός, ῥήματα μόνον μικρὰ εἰπόντες καὶ σωθέντες.

9. Εἶπε γέρων, ὅτι οἱ πατέρες τῇ ἀποτομίᾳ εἰσῆλθον ἔσω· ἡμεῖς δέ, ἐὰν δυνηθῶμεν, τῇ χρηστότητι εἰσέλθωμεν διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης.

10. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ἡσαΐας· Πρὸ παντὸς χρῄζομεν τῆς ταπεινοφροσύνης, ἕτοιμοι ὄντες ἐν οἱῳδήποτε λόγῳ ᾧ ἀκούομεν ἢ ἔργῳ λέγειν· Συγχώρησον. Διὰ γὰρ τῆς ταπεινοφροσύνης πάντα τὰ τοῦ ἀντικειμένου διαφθείρεται.

11-12 Γ.9. om. *α* : habet *β* ‖ 14 add. ἀεὶ post ὄντες *β*

fața la pământ, în dreptul unei uși lăturalnice, și a spus: „Să nu aibă parte cu Dumnezeu cel care nu mă calcă în picioare când iese". Și au făcut după cuvântul lui, călcându-l în timp ce ieșeau. După ce a trecut ultimul, s-a auzit o voce din ceruri care a spus: „Pentru multa lui smerenie, i-am iertat păcatul".

7. A zis un Bătrân: „Prefer înfrângere cu smerită cugetare, decât izbândă cu mândrie".

8. A zis un Bătrân: „Adeseori smerenia și fără osteneală a mântuit pe mulți. Dau mărturie despre asta vameșul și fiul risipitor, care s-au mântuit numai cu câteva cuvinte".

9. A zis un Bătrân: „Părinții au intrat înăuntru cu asprimea. Noi, dacă suntem în stare, să intrăm cu bunătatea prin smerită cugetare"[83].

10. A zis Avva Isaia: „Înainte de toate, avem nevoie de cuget smerit, fiind gata la orice cuvânt auzit, sau la orice lucru, să spunem: «Iartă-mă»; căci prin smerenie se strică toate cele ale potrivnicului".

[83] Părinții s-au nevoit cu asprime. Noi nu mai avem puterile lor; suntem deci blânzi cu noi înșine. Ne rămâne, însă, cugetul smerit care ne poate duce în Împărăție.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΕ΄

Ὅτι ἴδιον ταπεινόφρονος τὸ μέμφεσθαι ἑαυτὸν καὶ ἐξουδενεῖν καὶ μηδὲν ἡγεῖσθαι τὰ παρ' αὐτοῦ γινόμενα ἀγαθά, ὅσα καὶ οἷα ἂν ᾖ.

Α΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ἀντώνιος, ὅτι εἶδον πάσας τὰς παγίδας τοῦ διαβόλου ἡπλωμένας ἐπὶ τῆς γῆς καὶ στενάξας εἶπον· Τίς ἄρα παρέρχεται ταύτας; Καὶ ἤκουσα φωνῆς λεγούσης μοι· Ἡ ταπεινοφροσύνη.

2. Ὁ αὐτὸς εἶπε τῷ ἀββᾷ Ποιμένι· Αὕτη ἐστὶν ἡ ἐργασία τοῦ ἀνθρώπου, ἵνα τὸ σφάλμα αὐτοῦ ἐπάνω αὐτοῦ βάλῃ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ προσδοκήσῃ πειρασμὸν ἕως ἐσχάτης ἀναπνοῆς.

3. Ἐπέστησάν ποτε τῷ ἀββᾷ Ἀρσενίῳ οἱ δαίμονες ἐν τῷ κελλίῳ θλίβοντες αὐτόν. Παραβαλόντες δὲ οἱ διακονοῦντες αὐτῷ καὶ στάντες ἔξω τῆς κέλλης ἤκουσαν αὐτοῦ βοῶντος πρὸς τὸν Θεὸν καὶ λέγοντος· Ὁ Θεὸς μὴ ἐγκαταλίπῃς με· οὐδὲν γὰρ ἐποίησα ἐνώπιόν σου ἀγαθόν, ἀλλὰ δός μοι κατὰ τὴν χρηστότητά σου βαλεῖν ἀρχήν.

4. Ἀδελφὸς παρέβαλε τῷ ἀββᾷ Ἀμμώῃ καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀββᾶ, εἰπέ μοι λόγον. Καὶ μείνας παρ' αὐτῷ ἡμέρας ἑπτὰ οὐκ ἤκουσέ τι παρὰ τοῦ γέροντος. Ἔπειτα, ὡς ἀνεχώρει, προπέμπων αὐτὸν ὁ γέρων εἶπεν· Ἐμοῦ τέως αἱ ἁμαρτίαι γεγόνασι τεῖχος σκοτεινὸν ἀνὰ μέσον ἐμοῦ καὶ τοῦ Θεοῦ.

5. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Δανιὴλ ὅτι ἦν ἐν Βαβυλῶνι θυγάτηρ τινὸς πρωτεύοντος δαίμονα ἔχουσα. Εἶχε δὲ ὁ πατὴρ αὐτῆς ἀγαπητόν τινα μοναχόν, ὃν καὶ ἠξίου περὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ. Ἐκεῖνος δὲ εἶπεν αὐτῷ· Οὐδεὶς δύναται θεραπεῦσαι τὴν θυγατέρα σου, εἰ μὴ οὓς οἶδα ἀναχωρητάς. Καὶ εἰ μὲν αὐτοὺς παρακαλέσομεν, οὐκ ἀνέξονται τοῦτο ποιῆσαι διὰ ταπεινοφροσύνην. Τοῦτο δὲ μᾶλλον ποιήσωμεν· ὅταν ἔλθωσιν εἰς τὴν ἀγορὰν πωλῆσαι τὰ σκεύη αὐτῶν, ποιήσατε ἑαυτοὺς ὡς θέλοντας ἀγοράσαι σκεύη καὶ καλέσατε αὐτοὺς εἰς τὸν οἶκον, ἵνα λάβωσι τὴν τιμὴν τῶν σκευῶν. Καὶ ἐλθόντας ἀξιώσατε ἵνα ποιήσωσιν εὐχὴν καὶ πιστεύω ὅτι θεραπεύεται ἡ θυγάτηρ σου.

Ἐξελθόντες οὖν εἰς τὴν ἀγορὰν εὗρον ἕνα μαθητὴν γέροντός τινος καθήμενον ἵνα πωλήσῃ τὰ σκεύη αὐτοῦ. Καὶ λαβόντες αὐτὸν μετὰ τῶν σπυρίδων

---

2 ταπεινόφρονος : ταπεινοφροσύνης M ‖ 3 add. καὶ τίνα τὰ τῆς ταπεινοφροσύνης ἰδιώματα· καὶ τίνες οἱ ταύτης καρποί. post ᾖ β (ταύτης om. Q) ‖ 11 ἐπέστησάν : ἐπανέστησάν Ed ‖ 23 οἶδα : οἶδας M

TEMA 45

Este propriu omului cu cuget smerit să se osândească pe sine şi să se dispreţuiască, iar toate faptele sale bune, oricât de multe şi de însemnate ar fi, să le socotească de nimic.

1. Din Pateric

1. A zis Avva Antonie: „Am văzut toate cursele diavolului întinse pe pământ şi am zis, suspinând: «Cine oare poate să treacă printre acestea?» Şi am auzit un glas spunându-mi: «Smerita cugetare»".

2. Acelaşi i-a spus lui Avva Pimen: „Aceasta este lucrarea omului, să arunce asupra lui greşeala, înaintea lui Dumnezeu, şi să aştepte ispită până la ultima suflare".

3. Odată, s-au năpustit dracii asupra lui Avva Arsenie în chilie, chinuindu-l. Venind acolo cei care îi slujeau şi stând în afara chiliei, l-au auzit strigând către Dumnezeu: „Dumnezeule, nu mă părăsi! N-am făcut înaintea Ta nimic bun, dar dă-mi, după bunătatea Ta, să pun început".

4. Un frate s-a dus la Avva Ammoi şi i-a zis: „Avva, spune-mi un cuvânt". Şi a rămas lângă el şapte zile, dar nu a auzit nimic de la Bătrân. Apoi, când fratele pleca, petrecându-l, Bătrânul a spus: „Păcatele mele s-au făcut acum zid întunecat între mine şi Dumnezeu".

5. A zis Avva Daniil că în Babilon[84] trăia o fată a unui boier, care era îndrăcită. Tatăl ei avea un prieten călugăr şi îl ruga pentru fiică. Acela i-a spus: „Nimeni nu poate să-ţi tămăduiască fata decât pustnicii pe care îi ştiu eu. Însă dacă îi rugăm, nu o să primească din smerenie. Să facem mai degrabă aşa: când vin în târg să-şi vândă lucrurile, faceţi-vă că vreţi să cumpăraţi şi chemaţi-i acasă să ia banii pe ele. Când vor veni, cereţi-le să facă rugăciune şi cred că fiica ţi se va vindeca".

Au ieşit deci în târg şi l-au găsit pe ucenicul unui oarecare Bătrân, care stătea să-şi vândă lucrurile. L-au luat cu coşurile şi l-au dus la casa boierului,

---

[84] Astăzi oraşul Cairo.

ἀπήγαγον εἰς τὸν οἶκον τοῦ πρωτεύοντος, ἵνα λάβῃ τὸ τίμημα αὐτῶν. Καὶ ὡς εἰσῆλθεν ὁ μοναχὸς εἰς τὸν οἶκον, ὑπήντησεν αὐτῷ ἡ δαιμονιζομένη καὶ ἔδωκεν αὐτῷ ῥάπισμα· ὁ δὲ εὐθὺς ἔστρεψε καὶ τὴν ἄλλην σιαγόνα κατὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Κυρίου. Καὶ βασανισθεὶς ὁ δαίμων ἔκραξε λέγων· Ὦ βία· ἡ ἐντολὴ τοῦ Ἰησοῦ ἐκβάλλει με. Καὶ εὐθέως ἐξῆλθεν ἀπὸ τῆς γυναικὸς καὶ ἦν ἐκείνη ὑγιής τε καὶ σωφρονοῦσα.

Ἀνηγγέλη δὲ τοῦτο τοῖς γέρουσι καὶ ἐδόξασαν τὸν Θεὸν καὶ εἶπον, ὅτι οὐδὲν οὕτως τὴν ὑπερηφανίαν καταβάλλει τοῦ διαβόλου ὡς ἡ ταπείνωσις τῆς ἐντολῆς τοῦ Χριστοῦ.

6. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Καρίων, ὅτι πολλοὺς κόπους ἐποίησα πλέον τοῦ υἱοῦ μου Ζαχαρίου καὶ οὐκ ἔφθασα εἰς τὰ μέτρα αὐτοῦ, διὰ τὴν ταπείνωσιν καὶ τὴν σιωπὴν αὐτοῦ.

7. Ποτὲ οὖν καθημένου τούτου τοῦ ἀββᾶ Ζαχαρίου εἰς Σκῆτιν ἦλθε θεωρία εἰς αὐτόν· καὶ ἀναστὰς ἀπήγγειλε τῷ ἀββᾷ αὐτοῦ Καρίωνι. Ὁ δὲ γέρων πρακτικὸς ὢν οὐχ ὑπῆρχεν ἀκριβὴς περὶ ταῦτα. Ἐγερθεὶς οὖν ἔδειρεν αὐτὸν λέγων ὅτι ἀπὸ δαιμόνων ἐστίν. Ὡς δὲ παρέμεινεν ἡ θεωρία, ἀναστὰς ὁ ἀββᾶς Ζαχαρίας νυκτὸς ἀπῆλθε πρὸς τὸν ἀββᾶν Ποιμένα καὶ ἀνήγγειλεν αὐτῷ τὸ πρᾶγμα καὶ πῶς καίεται τὰ ἐντὸς αὐτοῦ. Καὶ γνοὺς ὁ γέρων ὅτι ἀπὸ Θεοῦ ἐστι λέγει αὐτῷ· Ὕπαγε πρὸς τὸν δεῖνα τὸν γέροντα καί, ὃ ἂν σοι εἴπῃ, κράτησον. Ἀπῆλθεν οὖν πρὸς ἐκεῖνον τὸν γέροντα. Ὁ δὲ πρὸ τοῦ ἐρωτῆσαι αὐτόν τι προέλαβε καὶ εἶπεν αὐτῷ πάντα καὶ ὅτι ἡ θεωρία ἀπὸ Θεοῦ ἐστιν· Ἀλλ' ὕπαγε, ὑποτάγηθι τῷ πατρί σου.

8. Τῷ αὐτῷ ἀδελφῷ Ζαχαρίᾳ εἶπέ ποτε ὁ ἀββᾶς Μωϋσῆς· Εἰπέ μοι τί ποιήσω; Ἀκούσας δὲ ἐκεῖνος ἔρριψεν ἑαυτὸν εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ λέγων· Σύ με ἐρωτᾷς, πάτερ; Λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· Πίστευσόν μοι, τέκνον Ζαχαρία, εἶδον τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον κατελθὸν ἐπὶ σὲ καὶ ἐκ τούτου ἀναγκάζομαι ἐρωτῆσαί σε. Λαβὼν δὲ ὁ Ζαχαρίας τὸ κουκούλιον αὐτοῦ ἐκ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ ἔθηκεν ὑπὸ τοὺς πόδας καὶ καταπατήσας αὐτὸ εἶπεν· Ἐὰν μὴ συντριβῇ οὕτως ὁ ἄνθρωπος, οὐ δύναται εἶναι μοναχός.

9. Διηγήσατο ὁ ἀββᾶς Ποιμὴν ὅτι τὸν ἀββᾶν Ζαχαρίαν μέλλοντα τελευτᾶν ἠρώτησεν ὁ ἀββᾶς Μωϋσῆς· Τί ὁρᾷς; Ὁ δὲ ἔφη· Οὐ βέλτιον τὸ σιωπᾶν, πάτερ; Καὶ εἶπεν ὁ γέρων· Ναί, τέκνον, σιώπα. Ἐν δὲ τῇ ὥρᾳ τοῦ θανάτου αὐτοῦ καθεζόμενος ὁ ἀββᾶς Ἰσίδωρος, ἀναβλέψας εἰς τὸν οὐρανὸν εἶπεν· Εὐφραίνου, τέκνον μου Ζαχαρία, ὅτι ἀνεῴχθησάν σοι αἱ πύλαι τῆς τῶν οὐρανῶν βασιλείας.

2 ὁ μοναχὸς : αὐτὸς *α* ‖ ὑπήντησεν : ἀπήντησεν *α* ‖ 4 Κυρίου : Χριστοῦ M ‖ 5 Ἰησοῦ : Κυρίου P W ‖ 13 τούτου om. P ‖ 21 add. αὕτη post θεωρία *β* ‖ 23 ἀδελφῷ om. Q ‖ 27-29 Λαβὼν — μοναχός. in marg. (al.m.) Q ‖ 30-34 Α΄.9. om. Q

ca să ia prețul lor. Când a intrat monahul în casă, i-a ieșit în cale îndrăcita și i-a dat o palmă, iar el și-a întors îndată și celălalt obraz, după porunca Domnului. Diavolul, chinuit, a strigat: „O, silnicie! Porunca lui Iisus mă izgonește”. Și îndată a ieșit din femeie, care s-a arătat sănătoasă și întreagă la minte.

După aceea s-a vestit întâmplarea Bătrânilor, iar aceștia l-au slăvit pe Dumnezeu și au spus: „Nimic nu surpă mândria diavolului ca smerenia poruncii lui Hristos”.

6. A zis Avva Karion: „Am făcut mult mai multe osteneli decât fiul meu Zaharia, dar nu am ajuns la măsurile lui, datorită smereniei și tăcerii sale”.

7. Odată, când acest Avvă, Zaharia, ședea în Schit, a avut o vedenie. Apoi s-a sculat și i-a vestit Avvei sale, lui Karion. Bătrânul, care era mai mult om al faptei, nu avea pricepere în lucruri de felul acesta. Așa că s-a ridicat și l-a bătut, spunându-i că-i de la draci. Cum acea vedenie stăruia, Zaharia s-a sculat și s-a dus noaptea la Avva Pimen, spunându-i ce i se întâmplă și cum arde înlăuntrul său. Bătrânul a înțeles că [vedenia] e de la Dumnezeu și i-a zis: „Mergi la Bătrânul cutare și ține ceea ce îți spune”. Avva Zaharia s-a dus la Bătrânul acela, care, înainte să-l întrebe ceva, i-a luat-o înainte și i-a spus toate și cum că vedenia e de la Dumnezeu; „Dar acum du-te și supune-te Părintelui tău”.

8. Către același frate Zaharia a zis odată Avva Moise: „Spune-mi, ce să fac?” Auzind acela, s-a aruncat la picioarele lui, spunând: „Tu mă întrebi, Părinte?” Îi zice Bătrânul: „Crede-mă, fiule Zaharia, am văzut Duhul Sfânt pogorându-se asupra ta și de aceea sunt silit să te întreb”. Atunci Zaharia și-a luat culionul de pe cap, l-a aruncat pe jos și, după ce l-a călcat în picioare, a zis: „Dacă nu se zdrobește așa omul, nu poate fi călugăr”.

9. A povestit Avva Pimen că, atunci când era să se săvârșească Avva Zaharia, l-a întrebat Avva Moise: „Ce vezi?” Iar el a zis: „Nu-i mai bine să tac, Părinte?” „Ba da, fiule, taci!” Iar în ceasul morții lui, Avva Isidor, care ședea acolo, a privit la cer și a zis: „Veselește-te fiul meu, Zaharia, căci ți s-au deschis porțile Împărăției cerurilor”.

10. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Εὐάγριος· ἀρχὴ σωτηρίας τῷ ἀνθρώπῳ ἡ ἑαυτοῦ κατάγνωσις.

11. Εὐκαίρησέ ποτε ὁ ἀββᾶς Θεόδωρος μετὰ ἀδελφῶν. Καὶ ἐσθιόντων αὐτῶν ἐλάμβανον τὰ ποτήρια σιωπῶντες καὶ οὐκ ἔλεγον τὸ συγχώρησον. Καὶ εἶπεν ὁ ἀββᾶς Θεόδωρος· Ἀπώλεσαν οἱ μοναχοὶ τὴν εὐλάβειαν αὐτῶν τὸ λέγειν συγχώρησον.

12. Τὸν αὐτὸν ἠρώτησέ τις ἀδελφὸς λέγων· Θέλω ἐπιτελέσαι τὰς ἐντολάς. Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ γέρων, ὅτι ποτὲ καὶ ὁ ἀββᾶς Θεωνᾶς εἶπε· Θέλω πληρῶσαι τὸν λογισμόν μου μετὰ τοῦ Θεοῦ. Καὶ ἀπελθὼν εἰς τὸ ἀρτοκοπεῖον ἐποίησεν ἄρτους. Καὶ αἰτησάντων πτωχῶν, ἔδωκε τοὺς ἄρτους· καὶ πάλιν αἰτησάντων ἄλλων, ἔδωκε τὰ σπυρίδια καὶ τὸ ἱμάτιον ὃ ἐφόρει. Καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ κελλίον περιζωσάμενος τὸ μαφόριον· καὶ πάλιν ἐμέμφετο ἑαυτὸν λέγων· Οὐκ ἐπλήρωσα τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ.

13. Ἀδελφὸς εἶπε τῷ ἀββᾷ Θεοδώρῳ· Εἰπέ μοι ῥῆμα, ὅτι ἀπόλλυμαι. Καὶ μετὰ κόπου εἶπεν αὐτῷ· Ἐγὼ κινδυνεύω καὶ τί σοι ἔχω εἰπεῖν;

14. Ὁ μακάριος Θεόφιλος ὁ ἀρχιεπίσκοπος παρέβαλέ ποτε εἰς τὸ ὄρος τῆς Νιτρίας. Ἦλθε δὲ ὁ ἀββᾶς τοῦ ὄρους πρὸς αὐτὸν καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἀρχιεπίσκοπος· Τί εὗρες ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ πλέον, πάτερ; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων· Τὸ αἰτιᾶσθαι καὶ μέμφεσθαι ἑαυτὸν πάντοτε. Ἔφη ὁ ἀρχιεπίσκοπος· Ἄλλη ὁδὸς οὐκ ἔστιν εἰ μὴ αὕτη.

15. Τοῦ αὐτοῦ ἀρχιεπισκόπου ἐλθόντος ποτὲ καὶ εἰς Σκῆτιν, συνήχθησαν οἱ ἀδελφοὶ καὶ εἶπον τῷ ἀββᾷ Παμβώ· Εἰπὲ ἕνα λόγον τῷ πάπᾳ, ὅπως ὠφεληθῇ. Ὁ δὲ γέρων ἀπεκρίθη· Εἰ οὐκ ὠφελεῖται ἐν τῇ σιωπῇ μου, οὐδὲ ἐν τῷ λόγῳ μου ὠφεληθήσεται.

16. Ἔλεγεν ἡ Ἀμμᾶς Θεοδώρα, ὅτι οὔτε ἄσκησις οὔτε κακουχία οὔτε παντοῖος πόνος σῴζει, εἰ μὴ γνησία ταπεινοφροσύνη. Ἦν γάρ τις ἀναχωρητὴς ἀπελαύνων δαίμονας καὶ ἐξήταζεν αὐτούς· Ἐν τίνι ἐξέρχεσθε, ἐν νηστείᾳ; Καὶ ἔλεγον· Ἡμεῖς οὔτε ἐσθίομεν οὔτε πίνομεν. Ἐν ἀγρυπνίᾳ; Καὶ ἔλεγον· Ἡμεῖς οὐδ' ὅλως κοιμώμεθα. Ἐν ἀναχωρήσει; Καὶ ἀπεκρίναντο· Ἡμεῖς εἰς τὰς ἐρήμους διάγομεν. Καὶ ἐπικειμένου τοῦ γέροντος καὶ λέγοντος, ἐν τίνι οὖν ἐξέρχεσθε, αὐτοὶ ὡμολόγησαν εἰπόντες, ὅτι οὐδὲν ἡμᾶς νικᾷ, εἰ μὴ ἡ ταπεινοφροσύνη.

17. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης ὁ Κολοβός, ὅτι ἡ ταπεινοφροσύνη καὶ ὁ φόβος τοῦ Θεοῦ ὑπεράνω εἰσὶ πασῶν τῶν ἀρετῶν.

18. Εἶπε πάλιν· Τίς πέπρακε τὸν Ἰωσήφ; Καὶ ἀπεκρίθη τις ἀδελφὸς λέγων· Οἱ ἀδελφοὶ αὐτοῦ. Λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· Οὐχί, ἀλλ' ἡ ταπείνωσις αὐτοῦ πέπρακεν αὐτόν· ἠδύνατο γάρ, ὅτε ἐπιπράσκετο, εἰπεῖν, ὅτι ἀδελφὸς αὐτῶν

1-2 A'.10. om. *α* : habet *β* ‖ 5 εὐλάβειαν : εὐγένειαν Ed ‖ 11 add. αὐτοῦ post κελλίον *α*

10. A zis Avva Evagrie: „Începutul mântuirii omului este osândirea de sine".

11. S-a întâmplat odată ca Avva Teodor sa fie laolaltă cu alţi fraţi. Şi, când aceştia mâncau, luau paharele tăcând, fără să zică: „Iartă-mă". A spus atunci Avva Teodor: „Şi-au pierdut călugării cucernicia de a zice: «Iartă-mă»".

12. Pe acelaşi l-a întrebat un frate: „Vreau să împlinesc poruncile". I-a răspuns Bătrânul: „Odată şi Avva Teona a spus: «Vreau să-mi umplu cugetul de Dumnezeu». S-a dus atunci la brutărie şi a făcut pâini. Apoi săracii i-au cerut [milostenie] şi le-a dat pâinile. Cerându-i şi alţii, le-a dat coşurile şi haina pe care o purta. Aşa s-a întors în chilie, încins la brâu cu maforionul[85]; şi tot se osândea pe sine, zicând: «Nu am împlinit porunca lui Dumnezeu»".

13. Un frate i-a zis lui Avva Teodor: „Spune-mi cuvânt, că mă pierd". Şi cu greu, Bătrânul i-a zis: „Eu însumi sunt în primejdie; ce pot să-ţi spun ţie?"

14. Fericitul Teofil, arhiepiscopul, s-a dus odată în muntele Nitriei. Avva muntelui a venit la el şi arhiepiscopul i-a spus: „Ce ai găsit mai de seamă în calea aceasta, Părinte?" I-a răspuns Bătrânul: „Să mă învinuiesc şi să mă osândesc pe mine însumi totdeauna". Iar arhiepiscopul a spus: „Nu este altă cale afară de aceasta".

15. Odată, când acelaşi arhiepiscop a venit şi în Schit, s-au adunat fraţii şi i-au zis lui Avva Pamvo: „Spune-i un cuvânt Papei[86], să se folosească". Iar Bătrânul a răspuns: „Dacă nu se foloseşte de tăcerea mea, nu se va folosi nici de cuvântul meu".

16. Zicea Amma Teodora: „Nu mântuieşte nici nevoinţa, nici reaua pătimire, nici osteneala de tot felul, ci numai adevărata smerită cugetare. Era un pustnic care alunga draci şi îi întreba: «Ce vă face să ieşiţi, postul?» Iar ei spuneau: «Noi nici nu mâncăm, nici nu bem». «Privegherea?» Ziceau: «Noi nu dormim deloc». «Pustnicia?» «Păi noi petrecem în pustiuri», răspundeau ei. Iar cum Bătrânul stăruia şi le zicea: «Atunci din ce pricină ieşiţi?», ei au mărturisit: «Nimic nu ne biruieşte, afară de smerita cugetare»".

17. A zis Avva Ioan Colov: „Smerita cugetare şi frica de Dumnezeu sunt mai presus de toate virtuţile".

18. A zis iarăşi: „Cine l-a vândut pe Iosif?" Şi un frate a răspuns: „Fraţii lui". Îi spune Bătrânul: „Nu-i aşa; smerenia lui l-a vândut. Căci putea să spună

[85] Μαφόριον – văl care acoperea capul şi umerii.

[86] Termen grecesc (cu forma corectă πάππας, provenită prin reduplicare din radicalul *pa-* al cuvântului πατήρ - *părinte*), „Papa" este un titlu purtat din vechime, în afară de episcopul Romei, şi de cel al Alexandriei.

εἶμι, καὶ ἀντιλέξαι· ἀλλὰ σιωπῶν τῇ ταπεινώσει ἑαυτὸν πέπρακε. Καὶ ἡ ταπείνωσις κατέστησεν αὐτὸν ἡγούμενον εἰς Αἴγυπτον.

19. Εἶπε πάλιν· Τὸ ἐλαφρὸν φορτίον ἐάσαντες, τουτέστι τὸ ἑαυτοὺς μέμφεσθαι, τὸ βαρὺ ἐβαστάσαμεν, τὸ δικαιοῦν ἑαυτούς.

20. Εἶπέ τις τῶν πατέρων περὶ αὐτοῦ, ὅτι ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης διὰ τῆς ταπεινώσεως αὐτοῦ ἐκρέμασεν ὅλην τὴν Σκῆτιν ἐν τῷ μικρῷ δακτύλῳ αὐτοῦ.

21. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ἰωάννης ὁ Θηβαῖος· Ὀφείλει ὁ μοναχὸς πρὸ πάντων τὴν ταπεινοφροσύνην κατορθῶσαι· αὕτη γάρ ἐστιν ἡ πρώτη ἐντολὴ τοῦ Σωτῆρος λέγοντος· Μακάριοι οἱ πτωχοὶ τῷ πνεύματι, ὅτι αὐτῶν ἐστιν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν.

22. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ποιμὴν περὶ τοῦ ἀββᾶ Ἰσιδώρου ὅτι ἔπλεκε δέμα θαλλίων καθ' ἑκάστην νύκτα καὶ παρεκάλουν αὐτὸν οἱ ἀδελφοὶ λέγοντες· Ἀνάπαυσον σεαυτὸν ὀλίγον, ὅτι ἤδη ἐγήρασας. Ὁ δὲ ἀπεκρίνατο αὐτοῖς, ὅτι ἐὰν καύσωσιν Ἰσίδωρον καὶ τὴν σποδὸν αὐτοῦ ἀνέμῳ σκορπίσωσιν, οὐδὲ μία μοι χάρις ἀκμήν· ὅτι ὁ Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ὧδε ἦλθε δι' ἡμᾶς.

23. Ὁ αὐτὸς εἶπεν ὁμοίως περὶ τοῦ ἀββᾶ Ἰσιδώρου ὅτι, ὅτε ἔλεγον αὐτῷ οἱ λογισμοί· Μέγας εἶ ἄνθρωπος, ἔλεγε πρὸς αὐτούς· Μὴ εἰμὶ κατὰ τὸν ἀββᾶν Ἀντώνιον; Ἢ ἐγενόμην ὅλως κατὰ τὸν ἀββᾶν Παμβὼ ἢ τοὺς λοιποὺς πατέρας τοὺς τῷ Θεῷ εὐαρεστήσαντας; Καὶ ταῦτα λέγων ἀνεπαύετο ὑποχωρούντων ἐκείνων. Ὅτε δὲ οἱ ἐχθροὶ πάλιν ἐποίουν αὐτὸν ὀλιγοψυχῆσαι λέγοντες, ὅτι μετὰ ταῦτα πάντα εἰς τὴν κόλασιν ἔχεις βληθῆναι, ἔλεγε πρὸς αὐτούς, ὅτι κἂν εἰς κόλασιν βληθῶ, ὑμᾶς ὑποκάτω εὑρίσκω.

24. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Λογγῖνος· Ὥσπερ ὁ νεκρὸς οὐκ αἰσθάνεταί τινος οὐδὲ κρίνει τινά, οὕτω καὶ ὁ ταπεινόφρων οὐ δύναται κρῖναι ἄνθρωπον, κἂν ἴδῃ αὐτὸν προσκυνοῦντα εἰδώλοις.

25. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ματόης· Ὅσον ἐγγίζει ἄνθρωπος τῷ Θεῷ, τοσοῦτον ἁμαρτωλὸν ἑαυτὸν βλέπει. Ἡσαΐας γὰρ ὁ προφήτης, ὅτε εἶδε τὸν Θεόν, τάλανα καὶ ἀκάθαρτον ἐκάλεσεν ἑαυτόν.

26. Ἔλεγεν ὁ αὐτός· Ὅτε ἤμην νεώτερος, ἐλογιζόμην ἐν ἑαυτῷ ὅτι τάχα τίποτε ἐργάζομαι ἀγαθόν. Νῦν δέ, ὡς ἐγήρασα, βλέπω ὅτι οὐδὲ ἓν ἔργον ἔχω ἀγαθόν.

27. Ἠρώτησε τοῦτον τὶς ἀδελφὸς λέγων· Πῶς οἱ σκητιῶται ἐποίουν περισσότερον τῆς ἐντολῆς ἀγαπῶντες τοὺς ἐχθροὺς αὐτῶν ὑπὲρ ἑαυτούς; Καὶ εἶπεν ὁ γέρων· Ἐγὼ τέως οὐδὲ τὸν ἀγαπῶντα ἀγαπῶ ὡς ἐμαυτόν.

28. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ἰακώβ, ὅτι παρέβαλον τῷ ἀββᾷ Ματόῃ· καὶ ὑποχωρῶν εἶπον αὐτῷ· Θέλω παραβαλεῖν εἰς τὰ Κελλία. Καὶ λέγει μοι ὁ γέρων· Ἄσπασαι ἐξ ἐμοῦ τὸν ἀββᾶν Ἰωάννην. Ὡς οὖν ἀπῆλθον πρὸς τὸν ἀββᾶν Ἰωάννην, εἶπον

15 ὧδε in marg. (al.m.) Q ‖ 17 add. ὅτι ante μέγας P

că e fratele acelora şi să se împotrivească atunci când era vândut. Tăcând, însă, s-a vândut pe sine prin smerenie. Şi smerenia l-a făcut stăpânitor în Egipt". *Fc.37,28; 41,41-44.*

19. A zis iarăşi: „Am lăsat povara cea uşoară, adică osândirea de sine, şi am ridicat-o pe cea grea, îndreptăţirea".

20. A zis unul dintre Părinţi despre acelaşi: „Avva Ioan ţinea tot Schitul în degetul său cel mic prin smerenia sa".

21. A zis Avva Ioan Thebeul: „Călugărul trebuie înainte de toate să dobândească smerita cugetare. Aceasta este prima poruncă a Mântuitorului: *Fericiţi cei săraci cu duhul, căci a lor este Împărăţia cerurilor*". *Mt.5,3.*

22. A zis Avva Pimen despre Avva Isidor că împletea în fiecare noapte un snop de nuiele. Fraţii îl rugau: „Odihneşte-te puţin, că de acum ai îmbătrânit". Iar el le răspundea: „Chiar de-l vor arde pe Isidor şi îi vor împrăştia cenuşa în vânt, nu-mi voi agonisi nici urmă de vrednicie. Căci Fiul lui Dumnezeu a venit aici pentru noi".

23. Acelaşi a zis, de asemenea despre Avva Isidor, că atunci când îi spuneau gândurile: „Eşti om mare", le răspundea: „Nu cumva sunt aidoma cu Avva Antonie? Sau am ajuns cu totul ca Avva Pamvo, ori ca ceilalţi Părinţi care au bineplăcut lui Dumnezeu?" Spunând acestea, gândurile plecau şi el se odihnea. Iar când vrăjmaşii îl făceau să se împuţineze la suflet, spunându-i: „După toate acestea vei fi aruncat în iad", le zicea: „Chiar şi în iad de sunt aruncat, pe voi vă aflu sub mine".

24. A zis Avva Longhin: „După cum un mort nu simte nimic, nici nu judecă pe cineva, tot aşa cel cu cuget smerit nu poate judeca alt om, chiar dacă îl vede închinându-se la idoli".

25. A zis Avva Matoe: „Cu cât se apropie omul mai mult de Dumnezeu, cu atât se vede mai păcătos. Prorocul Isaia, atunci când L-a văzut pe Dumnezeu, s-a numit pe sine însuşi ticălos şi necurat". *cf.Is.6,5.*

26. Zicea acelaşi: „Când eram tânăr, credeam că poate ceva bun tot fac. Acum, când am îmbătrânit, văd că nu am nici măcar un lucru bun".

27. Pe acelaşi l-a întrebat un frate: „Cum făceau Părinţii din Schit mai mult decât porunca, iubindu-şi vrăjmaşii mai mult decât pe ei înşişi?" Şi a răspuns Bătrânul: „Eu, până acum, nici pe cel ce mă iubeşte nu-l iubesc ca pe mine însumi". *cf.Mt.5,44; Mc.12,31; Lc.10,27.*

28. A zis Avva Iacov: „M-am dus odată la Avva Matoe. Plecând, i-am spus: «Vreau să mă duc la Chilii». Şi Bătrânul mi-a zis: «Salută-l din partea mea pe Avva Ioan». Când am ajuns la Avva Ioan, i-am spus: «Te salută Avva

αὐτῷ· Ἀσπάζεταί σε ὁ ἀββᾶς Ματόης. Καὶ λέγει μοι ὁ γέρων· Ἰδοὺ ὁ ἀββᾶς Ματόης ἀληθῶς ἀνὴρ Ἰσραηλίτης, ἐν ᾧ δόλος οὐκ ἔστι. Καὶ πληρωθέντος ἐνιαυτοῦ πάλιν παρέβαλον τῷ ἀββᾷ Ματόῃ. Καὶ εἶπον αὐτῷ τὸν ἀσπασμὸν τοῦ ἀββᾶ Ἰωάννου. Ὁ δὲ γέρων ἔφη· Ἐγὼ μὲν οὐκ εἰμὶ ἄξιος τοῦ λόγου τοῦ γέροντος· πλὴν τοῦτο γίνωσκε· ὅταν ἀκούσῃς γέροντος τὸν πλησίον δοξάζοντος ὑπὲρ ἑαυτόν, οὗτος εἰς μέτρα μεγάλα ἔφθασεν. Αὕτη γάρ ἐστιν ἡ τελειότης, ὥστε τινὰ τὸν πλησίον αὐτοῦ δοξάζειν ὑπὲρ ἑαυτόν.

29. Ἠρώτησεν ἀδελφὸς τὸν ἀββᾶν Ματόην λέγων· Εἰπέ μοι ῥῆμα. Ὁ δὲ εἶπεν αὐτῷ· Ὕπαγε, παρακάλεσον τὸν Θεὸν ἵνα δώσῃ πένθος εἰς τὴν καρδίαν σου καὶ ταπείνωσιν καὶ πρόσεχε πάντοτε ταῖς ἁμαρτίαις σου· καὶ μὴ κρῖνε ἄλλους, ἀλλὰ γενοῦ ὑπὸ κάτω πάντων· καὶ κόψον τὴν παρρησίαν ἀπὸ σοῦ· καὶ κράτησον τὴν γλῶσσάν σου καὶ τὴν κοιλίαν σου· καὶ ἐάν τις λαλήσῃ περὶ πράγματος οἱουδήποτε, μὴ φιλονεικήσῃς μετ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐὰν καλῶς λέγῃ, εἰπέ· Ναί· ἐὰν δὲ κακῶς, εἰπέ· Σὺ οἶδας πῶς λαλεῖς. Καὶ μὴ ἔριζε μετ' αὐτοῦ περὶ ὧν ἐλάλησε. Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ ταπείνωσις.

30. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ξάνθιος· Ὁ κύων κρείσσων μού ἐστι· διότι καὶ ἀγάπην ἔχει καὶ εἰς κρίσιν οὐκ ἔρχεται.

31. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀββᾶν Ἀλώνιον λέγων· Τί ἐστι τὸ ἐξουθενεῖν ἑαυτόν; Καὶ εἶπεν ὁ γέρων· Τὸ εἶναί σε ὑπὸ κάτω τῶν ἀλόγων καὶ εἰδέναι ὅτι ἀκατάκριτά εἰσιν.

32. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ποιμήν, ὅτι ἐὰν ἄνθρωπος ἑαυτὸν μέμφηται, καρτερεῖ πανταχοῦ.

33. Ὁ αὐτὸς ἔφη, ὅτι ἐὰν φθάσῃ ἄνθρωπος εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ ἀποστόλου τὸ φάσκον, πάντα καθαρὰ τοῖς καθαροῖς, ὁρᾷ ἑαυτὸν ἐλάττονα πάσης τῆς κτίσεως. Λέγει οὖν αὐτῷ τις ἀδελφός· Πῶς δύναμαι ἑαυτὸν ἐλάττονα τοῦ φονέως ἡγεῖσθαι; Ἔφη ὁ γέρων, ὅτι ἐὰν φθάσῃ ἄνθρωπος εἰς τὸ ῥῆμα τοῦτο καὶ ἴδῃ ἄνθρωπον φονεύοντα, λέγει, ὅτι ταύτην τὴν ἁμαρτίαν ἐποίησεν μόνην οὗτος· ἐγὼ δὲ φονεύω καθ' ἑκάστην ἡμέραν.

34. Ἤτησε τὸ αὐτὸ ῥῆμα ἐκεῖνος ὁ ἀδελφὸς καὶ τῷ ἀββᾷ Ἀνοὺβ εἰρηκὼς ὅ τι εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ποιμήν. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ ἀββᾶς Ἀνούβ· Καλῶς εἴρηκεν· οὕτως ἔχει. Ἐὰν γὰρ φθάσῃ ἄνθρωπος εἰς τὸ ῥῆμα τοῦτο καὶ ἴδῃ τὰ ὑστερήματα τοῦ ἀδελφοῦ αὐτοῦ, ποιεῖ τὴν δικαιοσύνην αὐτοῦ καταπιεῖν αὐτά. Ἔφη ὁ ἀδελφός· Ποία ἐστὶν ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων· Τὸ μέμφεσθαι ἑαυτόν· καὶ γὰρ ὁ μεμφόμενος ἑαυτὸν δικαιοῖ τὸν πλησίον. Καὶ αὕτη ἡ δικαιοσύνη κρύπτει τὰ τοῦ πλησίον ἐλαττώματα.

---

1 μοι : αὐτῷ Q : om. W Ed ‖ 2 ἀνὴρ in marg. (al.m.) Q ‖ 3 πάλιν om. P ‖ 3-4 τοῦ ἀββᾶ om. *α* ‖ 18 ἐστι om. *β* ‖ 29 ἤτησε : ἠρώτησε P

Matoe». Şi îmi zice Bătrânul: «Avva Matoe, iată cu adevărat un bărbat israelit în care nu este vicleşug». După ce a trecut un an, m-am dus din nou la *cf.In.1,47.* Avva Matoe şi i-am spus de salutul Avvei Ioan. Iar Bătrânul a zis: «Eu nu sunt vrednic de cuvântul Bătrânului. Dar să ştii aceasta: când auzi un Bătrân că îl slăveşte pe aproapele mai mult decât pe el însuşi, a ajuns la măsură mare. Căci aceasta este desăvârşirea: să-şi slăvească cineva aproapele mai mult decât pe sine»".

29. Un frate la întrebat pe Avva Matoe: „Spune-mi cuvânt". Iar el i-a zis: „Du-te şi roagă-L pe Dumnezeu să-ţi dea tânguire şi smerenie în inimă şi ia aminte neîncetat la păcatele tale. Nu judeca pe alţii, ci fă-te mai prejos decât toţi. Taie de la tine îndrăzneala, stăpâneşte-ţi limba şi pântecele. Iar dacă cineva vorbeşte despre orice fel de lucru, nu te sfădi cu el; dacă are dreptate, spune-i «da», dacă nu are, spune-i: «Tu ştii cum vorbeşti»; şi nu te certa cu el pentru cele ce a zis. Aceasta este smerenia".

30. A zis Avva Xantie: „Câinele-i mai bun ca mine; căci are şi dragoste şi nici la judecată nu merge".

31. Un frate l-a întrebat pe Avva Alonie: „Ce înseamnă să te dispreţuieşti pe tine însuţi?" A răspuns Bătrânul: „Să te socoteşti mai prejos de necuvântătoare şi să ştii că acestea nu vor fi judecate".

32. A zis Avva Pimen: „Dacă omul se osândeşte pe sine, rabdă în tot locul".

33. Acelaşi a zis: „Dacă omul ajunge la vorba Apostolului: *Toate sunt curate pentru cei curaţi*, se vede pe sine mai prejos decât toată făptura". *Tit 1,15* Îi spune un frate: „Cum pot să mă socotesc mai prejos de un ucigaş?" Iar Bătrânul a răspuns: „Dacă omul ajunge la cuvântul pomenit şi vede un om care ucide, îşi zice: «El a săvârşit numai păcatul acesta, dar eu ucid în fiecare zi»".

34. Fratele acela l-a întrebat acelaşi lucru şi pe Avva Anuv, spunându-i şi ce a răspuns Avva Pimen. Îi spune Avva Anuv: „Bine a grăit, aşa este. Dacă omul ajunge la cuvântul Apostolului, când vede scăderile fratelui său, face ca dreptatea lui sa să le înghită pe acestea". „Şi care e dreptatea lui?", întrebă fratele. „Să se osândească pe sine", răspunse Bătrânul. „Căci cel ce se osândeşte pe sine, îi dă dreptate celuilalt. Şi această dreptate acoperă slăbiciunile aproapelui".

35. Ἔλεγον περὶ τοῦ ἀββᾶ Ποιμένος ὅτι οὐδέποτε ἤθελε δοῦναι τὸν λόγον αὐτοῦ ἐπάνω ἄλλου γέροντος, ἀλλὰ μᾶλλον κατὰ πάντα ἐπῄνει αὐτόν.

36. Ἔλεγον οὖν ὅτι εἰ ἤρχοντό τινες πρὸς αὐτόν, ἀπέστελλεν αὐτοὺς πρὸς τὸν ἀββᾶν Ἀνοὺβ πρῶτον, ὅτι αὐτὸς μείζων ἦν τοῖς ἔτεσιν. Ὁ δὲ ἀββᾶς Ἀνοὺβ ἔλεγε πάλιν αὐτοῖς· Πρὸς τὸν ἀδελφόν μου Ποιμένα ὑπάγετε, ὅτι αὐτὸς τὸ χάρισμα τοῦ λόγου ἔχει. Εἰ δέ ποτε ἔτυχε τὸν ἀββᾶν Ἀνοὺβ μετὰ τοῦ ἀββᾶ Ποιμένος καθέζεσθαι, οὐκ ἐλάλει ὅλως ὁ ἀββᾶς Ποιμὴν παρόντος αὐτοῦ.

37. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ποιμὴν ὅτι εἶπεν ὁ μακάριος ἀββᾶς Ἀντώνιος, ὅτι ἡ μεγάλη δυναστεία τοῦ ἀνθρώπου ἐστίν, ἵνα ἐπάνω αὐτοῦ βάλῃ τὸ ἴδιον σφάλμα ἐνώπιον Κυρίου καὶ προσδοκήσῃ πειρασμὸν ἕως ἐσχάτης ἀναπνοῆς.

38. Εἶπε πάλιν μετὰ στεναγμῶν· Πᾶσαι αἱ ἀρεταὶ εἰς τὸν οἶκον τοῦτον εἰσῆλθον παρὰ μίαν ἀρετήν· καὶ ἐκτὸς αὐτῆς κόπῳ ἵσταται ὁ ἄνθρωπος. Ἠρώτησαν οὖν αὐτὸν τίς ἐστιν αὕτη; Καὶ εἶπεν· Ἵνα ἄνθρωπος μέμψηται ἑαυτόν.

39. Εἶπε[i)] πάλιν· Ἄνθρωπος, ἐὰν τὴν τάξιν αὐτοῦ φυλάσσῃ, οὐ ταράσσεται. Διὰ[ii)] γὰρ τοῦτο πολλοῖς περιπίπτομεν πειρασμοῖς, ὅτι τὴν τάξιν ἡμῶν καὶ τὰ ὀνόματα οὐ φυλάσσομεν. Ἠκούσαμεν γὰρ παρὰ τῆς γραφῆς περὶ τῆς Ἀβιγαίας, ὅτι εἶπε τῷ Δαβίδ· Ἐν ἐμοί ἐστιν ἡ ἁμαρτία. Καὶ ἤκουσεν αὐτῆς καὶ ἠγάπησεν αὐτήν. Ἡ οὖν Ἀβιγαία πρόσωπον ἐπέχει τῆς ψυχῆς, ὁ δὲ Δαβὶδ τῆς θεότητος. Ἐὰν οὖν ἡ ψυχὴ ἑαυτὴν μέμψηται ἐνώπιον Κυρίου, ἀγαπᾷ αὐτὴν ὁ Κύριος.

40. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ποιμήν· Ἐγὼ λέγω, ὅτι εἰς τὸν τόπον ὅπου βάλλεται ὁ σατανᾶς, ἐκεῖ βάλλομαι.

41. Εἶπε πάλιν· Ἄνθρωπος δεῖται τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ διὰ παντός, ὥσπερ τῆς πνοῆς τῆς ἐκπορευομένης ἐκ τῆς ῥινὸς αὐτοῦ.

42. Εἶπε πάλιν· Τὸ ῥῖψαι ἑαυτὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ καὶ τὸ μὴ μετρεῖν ἑαυτὸν καὶ τὸ βάλλειν ὀπίσω αὐτοῦ τὸ ἴδιον θέλημα ἐργαλεῖά εἰσι τῆς ψυχῆς.

43. Ἀδελφὸς ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων· Ἀββᾶ, τίνι με δεῖ προσέχειν καθεζόμενον ἐν τῷ κελλίῳ; Λέγει αὐτῷ ὁ γέρων· Ἐγὼ τέως ἄνθρωπός εἰμι ἐν βάθει βορβόρου ὢν ἕως τραχήλου καὶ φορτίον βαστάζων περὶ τὸν αὐχένα καὶ πρὸς τὸν Θεὸν κράζων· Ἐλέησόν με.

44. Εἶπε πάλιν· Ἐὰν παραβάλῃ σοι ἀδελφὸς καὶ ἴδῃς ἑαυτὸν μηδὲν ὠφελούμενον ἐν τῇ εἰσόδῳ αὐτοῦ, ζήτησον ἐν τῇ διανοίᾳ σου καὶ μάθε, ποῖος ἦν ὁ λογισμὸς ὃν εἶχες πρὸ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ· καὶ τότε γνώσῃ τίς ἡ αἰτία τῆς ἀνωφελείας καὶ ὅτι σὺ ταύτην παρέσχες. Καὶ ἐὰν τοῦτο ποιήσῃς μετὰ ταπεινοφροσύνης, ἔσῃ ἄμεμπτος ἀπὸ τοῦ πλησίον σου, ἤγουν οὐκ ἐκεῖνον ἀλλὰ σεαυτὸν μέμψῃ καὶ βαστάσεις τὰ σεαυτοῦ ἐλαττώματα. Ἐὰν γὰρ μετ' εὐλαβείας ποιήσῃ ἄν-

3 εἰ om. P ‖ 8 μακάριος om. *α* ‖ 12 εἰσῆλθον : ἦλθον M ‖ 18 ἐπέχει : ἔχει M ‖ 33 add. μὴ ante τοῦτο Q

35. Spuneau despre Avva Pimen că nu vroia niciodată să-şi pună cuvântul deasupra altui Bătrân, ci în toate îl lăuda pe acela.

36. Ziceau deci că, dacă veneau vreunii la el, mai întâi îi trimitea la Avva Anuv, căci era mai mare în vârstă. Iar Avva Anuv le zicea iarăşi: „Duceţi-vă la fratele meu, Pimen, că el are darul cuvântului". Dacă se întâmpla vreodată ca Avva Anuv să şadă împreună cu Avva Pimen, Avva Pimen nu vorbea deloc de faţă cu acela.

37. A zis Avva Pimen că fericitul Avva Antonie a spus: „Marea putere a omului este să arunce asupra lui greşeala înaintea Domnului şi să aştepte ispită până la ultima suflare".

38. A zis iarăşi cu suspine: „Toate virtuţile au intrat în casa aceasta, afară de una. Şi fără ea anevoie stă omul". L-au întrebat care este virtutea aceasta şi a spus: „Să se osândească omul pe sine însuşi".

39. A zis iarăşi: „Dacă omul îşi ţine locul nu se tulbură. De aceea cădem în multe ispite pentru că nu ne ţinem locul şi numele [care ni se cuvin][87]. Am auzit în Sfânta Scriptură cum Abigaia i-a spus lui David: «În mine este păcatul»; iar el a auzit-o şi a îndrăgit-o. Abigaia închipuie sufletul şi David dumnezeirea. Dacă sufletul se osândeşte înaintea Domnului, Domnul îl iubeşte". *cf.1Rg.25, 23-35.*

40. A zis Avva Pimen: „Eu spun că în locul în care e aruncat Satana, acolo sunt şi eu aruncat".

41. A zis iarăşi: „Omul are neîncetat trebuinţă de smerită cugetare şi de frica lui Dumnezeu, ca de suflarea care îi iese pe nări".

42. A zis iarăşi: „Uneltele sufletului sunt să se arunce omul înaintea lui Dumnezeu, să nu se măsoare pe sine însuşi şi să-şi lepede înapoia sa propria voie".

43. Un frate l-a întrebat pe acesta: „Avva, la ce trebuie să iau aminte când stau în chilie?" Îi spune Bătrânul: „Eu sunt om aflat în adâncul mocirlei până la gât, purtând pe umeri povară şi strigând către Dumnezeu: «Miluieşte-mă!»"

44. A zis iarăşi: „Dacă vine la tine un frate şi vezi că nu te foloseşti deloc de venirea lui, cercetează-ţi cugetul şi află ce gând aveai înainte de a intra el în chilia ta. Atunci vei cunoaşte care e pricina nefolosirii şi că vine

[87] O variantă a aceleiaşi apoftegme o aduce drept pildă pe femeia Cananeancă, care şi-a primit (acceptat) „numele" atunci când Hristos îi aseamănă neamul cu nişte câini (cf. Mt.15,22-27). Se lămureşte astfel înţelesul pe care îl au aici termenii τάξις şi ὄνομα. *A-ţi ţine locul şi numele* înseamnă a nu cugeta mai mult decât eşti, a-ţi vedea starea şi slăbiciunile şi a primi cu smerenie să fii numit după cum ţi se cuvine.

θρωπος τὸ κάθισμα αὐτοῦ, οὐ μὴ πταίσῃ· ὁ γὰρ Θεὸς ἐνώπιον αὐτοῦ ἐστιν. Ὡς δὲ ἐγὼ ὁρῶ, ἐκ ταύτης τῆς καθέδρας κτᾶται ὁ ἄνθρωπος τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ.

45. Εἶπε πάλιν· Καθεζομένων γερόντων ποτὲ καὶ ἐσθιόντων, ἵστατο ὑπηρετῶν ὁ ἀββᾶς Ἀλώνιος. Ἐπῄνεσαν οὖν οἱ γέροντες αὐτόν, ὁ δὲ τὸ σύνολον οὐκ ἀπεκρίθη. Λέγει οὖν τις αὐτῷ κατ' ἰδίαν· Διατί οὐκ ἀπεκρίθης τοῖς γέρουσιν ἐπαινέσασί σε; Ὁ δὲ ἔφη· Εἰ ἀπεκρίθην αὐτοῖς, εὑρισκόμην καταδεξάμενος τὸν ἔπαινον.

46. Εἶπε πάλιν· Ἡ γῆ ᾗ ἐνετείλατο Κύριος θυσίαν ποιεῖν, αὕτη ἐστὶν ἡ ταπεινοφροσύνη.

47. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Σισώης· Ὁ κατέχων τὸ ἀψήφιστον ἐν γνώσει ἐπιτελεῖ πᾶσαν τὴν γραφήν.

48. Παρέβαλέ τις ἀδελφὸς τῷ ἀββᾷ Σισώῃ εἰς τὸ ὄρος τοῦ ἀββᾶ Ἀντωνίου. Καὶ λαλούντων αὐτῶν εἶπεν ὁ ἀδελφὸς τῷ γέροντι· Ἄρτι οὐκ ἔφθασας εἰς τὰ μέτρα τοῦ ἀββᾶ Ἀντωνίου, πάτερ; Καὶ ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ γέρων· Εἰ εἶχον ἕνα τῶν λογισμῶν τοῦ ἀββᾶ Ἀντωνίου, ἐγενόμην ὅλος ὡς πῦρ.

49. Ἕτερος ἀδελφὸς ἠρώτησεν αὐτὸν λέγων· Ἀββᾶ, ὁρῶ ὅτι ἡ μνήμη τοῦ Θεοῦ παραμένει μοι. Ἔφη ὁ γέρων· Οὐκ ἔστι μέγα τὸ εἶναι τὸν λογισμόν σου μετὰ τοῦ Θεοῦ· μέγα δέ ἐστι τὸ ἑαυτὸν ὑποκάτω ὁρᾶν πάσης τῆς κτίσεως. Διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὁ σωματικὸς κόπος ὁδηγεῖ εἰς ταπεινοφροσύνην.

50. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Σισώης τινὶ ἀδελφῷ· Πῶς ἔχεις; Ὁ δὲ ἔφη· Τὰς ἡμέρας ἀναλίσκω, πάτερ. Καὶ λέγει ὁ γέρων· Ἐὰν κἀγὼ ἀνήλισκον μίαν ἡμέραν, εὐχαριστῶ· ἤγουν εἰ κἀγὼ γὰρ μίαν ἡμέραν διήνυον μὴ προστιθεὶς ταῖς ἁμαρτίαις μου, εὐχαριστῶ.

51. Τρεῖς γέροντες παρέβαλον τῷ ἀββᾷ Σισώῃ ἀκούσαντες περὶ αὐτοῦ. Καὶ λέγει αὐτῷ ὁ πρῶτος· Πάτερ, πῶς δύναμαι σωθῆναι ἀπὸ τοῦ πυρίνου ποταμοῦ; Ὁ δὲ οὐκ ἀπεκρίθη αὐτῷ. Λέγει καὶ ὁ δεύτερος· Πάτερ, πῶς δύναμαι σωθῆναι ἀπὸ τοῦ βρυγμοῦ τῶν ὀδόντων καὶ τοῦ σκώληκος τοῦ ἀκοιμήτου; Καὶ οὐδὲ αὐτῷ ἀπεκρίθη. Ἔφη καὶ ὁ τρίτος· Πάτερ, τί ποιήσω, ὅτι ἡ μνήμη τοῦ ἐξωτέρου σκότους οὐκ ἐᾷ με ἀναπνεῖν; Τότε λέγει αὐτοῖς ὁ γέρων· Ἐγὼ οὐδενὸς τούτων μέμνημαι· ἐλπίζω δὲ ὅτι φιλεύσπλαγχνος ὢν ὁ Θεὸς ποιεῖ μετ' ἐμοῦ ἔλεος. Ἀκούσαντες δὲ οἱ γέροντες ἐλυπήθησαν καὶ ὥρμησαν ἀπελθεῖν. Ὁ δὲ μὴ θέλων αὐτοὺς ἀπολῦσαι λυπουμένους εἶπεν αὐτοῖς· Μακάριοί ἐστε, ἀδελφοί· ἐζήλωσα γὰρ ὑμᾶς. Καὶ γὰρ εἰ τοιαύτης μνήμης κυριεύει ὁ νοῦς ὑμῶν ἀεί, ἀδύνατον ὑμᾶς ἁμαρτῆσαι. Ἐγὼ δὲ τί ποιήσω ὁ σκληροκάρδιος μηδὲ συγχωρούμενος εἰδέναι ὅτι κἂν ἔστι κόλασις τοῖς ἀνθρώποις; Καὶ ἐκ τούτου ἐν πάσῃ ὥρᾳ

---

8 add. ἐν ante ᾗ *α* ‖ Κύριος : ὁ Θεὸς *β* ‖ 19 add. μετάνοιαν καὶ εἰς post εἰς M P ‖ 22 ἤγουν om. *α*

de la tine. De faci lucrul acesta cu cuget smerit, vei fi curat înaintea fratelui, adică nu-l vei osândi pe acela, ci pe tine însuţi, şi vei lua asupra ta slăbiciunile tale. Dacă omul şade cu evlavie în chilie, nu va greşi, căci Dumnezeu e înaintea lui. După mine, dintr-o astfel de petrecere omul dobândeşte frica de Dumnezeu".

45. A zis iarăşi: „Odată, nişte Bătrâni şedeau şi mâncau, iar Avva Alonie stătea în picioare şi le slujea. Bătrânii l-au lăudat, dar el nu a scos o vorbă. Îi spune atunci cineva, luându-l deoparte: «De ce nu le-ai răspuns Bătrânilor când te-au lăudat?» Iar el a zis: «Dacă le răspundeam, mă aflam primind lauda»".

46. A zis iarăşi: „Pământul în care Domnul a poruncit să aducem jertfă este smerita cugetare".

47. A zis Avva Sisoe: „Cine are ca lucrare să nu se ia în seamă întru cunoştinţă, împlineşte toată Scriptura".

48. Un frate s-a dus la Avva Sisoe, în muntele lui Avva Antonie. Şi stând ei de vorbă, îi spune fratele Bătrânului: „Încă nu ai ajuns la măsura lui Avva Antonie, Părinte?" Şi i-a răspuns Bătrânul: „De-aş fi avut măcar unul dintre gândurile lui Avva Antonie, aş fi ajuns cu totul de foc".

49. Alt frate l-a întrebat: „Avva, văd că stărui în pomenirea lui Dumnezeu". A zis Bătrânul: „Nu-i mare lucru să-ţi fie gândul cu Dumnezeu; mare este să te vezi mai prejos decât toată făptura. De aceea şi osteneala trupească duce la smerită cugetare".

50. A zis Avva Sisoe unui frate: „Ce faci?" „Îmi irosesc zilele, Părinte". Şi îi spune Bătrânul: „Dacă mi-aş irosi şi eu măcar o zi, adică de-aş petrece o zi fără să adaug la păcatele mele, aş fi mulţumit".

51. Trei Bătrâni au auzit de Avva Sisoe şi s-au dus la el. Îi spune primul: „Părinte, cum pot să mă izbăvesc de râul de foc?" Bătrânul nu i-a răspuns. *cf.Dn.7,10.* Zice şi al doilea: „Părinte, cum pot să mă izbăvesc de scrâşnirea dinţilor şi *cf.Mc.9,44; 46;48.* de viermele neadormit?" Şi nici lui nu i-a răspuns. Zice şi al treilea: „Părinte, ce să fac, căci gândul la întunericul cel mai din afară îmi taie răsuflarea?" *cf.Mt.8,12; 22,13;25,30.* Atunci le zice Bătrânul: „Eu nu mă gândesc la nimic din toate astea; fiindcă nădăjduiesc că Dumnezeu, iubitor de milostivire fiind, va face milă cu mine". Auzind, Bătrânii s-au întristat şi s-au grăbit să plece. Dar Avva Sisoe, nevrând să-i lase mâhniţi, le-a zis: „Fericiţi sunteţi, fraţilor, şi vă pizmuiesc; căci dacă mintea voastră ţine neîncetat o astfel de pomenire, e cu neputinţă să păcătu-

ἁμαρτάνω. Καὶ μετανοήσαντες αὐτῷ οἱ γέροντες εἶπον· Καθάπερ ἠκούσαμεν, οὕτω καὶ εἴδομεν.

52. Ἔλεγεν ὁ ἀββᾶς Σισώης, ὅτι ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ταπεινοφροσύνην ἐστὶν ἡ ἐγκράτεια καὶ τὸ εὔχεσθαι ἀεὶ τῷ Θεῷ καὶ τὸ ἀγωνίζεσθαι εἶναι ὑποκάτω παντὸς ἀνθρώπου.

53. Εἶπε πάλιν, ὅτι γέγραπται περὶ τῶν εἰδώλων, ὅτι στόμα ἔχουσι καὶ οὐ λαλήσουσιν, ὀφθαλμοὺς ἔχουσι καὶ οὐ βλέπουσιν, ὦτα ἔχουσι καὶ οὐκ ἀκούουσιν. Οὕτως οὖν ὀφείλει εἶναι ὁ μοναχός· καὶ ὅτι τὰ εἴδωλα βδέλυγμά εἰσι, καὶ αὐτὸς οὕτως ἡγεῖσθαι ἑαυτὸν βδέλυγμα.

54. Ἀδελφὸς ἠρώτησε τὸν ἀββᾶν Κρόνιον λέγων· Ποίῳ τρόπῳ ἔρχεται ἄνθρωπος εἰς ταπεινοφροσύνην; Ἀπεκρίθη αὐτῷ ὁ γέρων, ὅτι διὰ τοῦ φόβου τοῦ Θεοῦ. Λέγει ὁ ἀδελφός· Καὶ διὰ ποίου πράγματος ἔρχεται εἰς τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ; Ἔφη ὁ γέρων· Τὸ κατ' ἐμέ, ἵνα συστείλῃ ἑαυτὸν ἀπὸ παντὸς πράγματος καὶ δῷ ἑαυτὸν εἰς κόπον σωματικόν· καὶ ὅσην ἔχει ἰσχὺν μνημονεύῃ τῆς ἐκ τοῦ σώματος ἐξόδου καὶ τῆς κρίσεως τοῦ Θεοῦ.

55. Παρερχόμενός ποτε ἀπὸ τοῦ ἕλους εἰς τὸ κελλίον αὐτοῦ ὁ ἀββᾶς Μακάριος ἐβάσταζε θαλλία. Καὶ ἰδοὺ ὑπήντησεν αὐτῷ ὁ διάβολος μετὰ δρεπάνου κατὰ τὴν ὁδόν. Καὶ ὡς ἠθέλησε κροῦσαι αὐτὸν καὶ οὐκ ἴσχυσε, λέγει αὐτῷ· Πολλὴ βία ἀπὸ σοῦ, Μακάριε, ὅτι οὐ δύναμαι πρὸς σέ. Ἰδοὺ ὅ τι ποιεῖς, κἀγὼ ποιῶ· σὺ νηστεύεις, κἀγώ· σὺ ἀγρυπνεῖς, κἀγὼ ὅλως οὐ κοιμῶμαι. Ἕν ἐστι μόνον ἐν ᾧ νικᾷς με. Λέγει αὐτῷ ὁ ἀββᾶς Μακάριος· Ποῖον τοῦτο; Ὁ δὲ ἔφη· ἡ ταπείνωσίς σου. Καὶ διὰ τοῦτο οὐ δύναμαι πρὸς σέ.

56. Εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ὑπερέχιος· Δένδρον ζωῆς εἰς ὕψος ἐγειρόμενόν ἐστιν ἡ ταπεινοφροσύνη.

57. Εἶπε γέρων· Ὁ ἔχων ταπείνωσιν ταπεινοῖ τοὺς δαίμονας· ὁ δὲ μὴ ἔχων ταπείνωσιν καταπαίζεται ὑπὸ τῶν δαιμόνων.

58. Εἶπε πάλιν· Μὴ μόνον ταπεινολόγει, ἀλλὰ καὶ ταπεινοφρόνει· ὑψωθῆναί σε γὰρ ἀδύνατόν ἐστι ἐν τοῖς κατὰ Θεὸν ἔργοις χωρὶς ταπεινοφροσύνης.

59. Ἀναχωρητῇ τινι μεγάλῳ εἰπόντι· Τί οὕτω με πολεμεῖς, σατανᾶ, ἀπεκρίθη ὁ σατανᾶς λέγων· Σὺ εἶ ὁ διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης μεγάλως με πολεμῶν.

60. Ἔλεγον οἱ γέροντες· Στέφανός ἐστι τοῦ μοναχοῦ ἡ ταπεινοφροσύνη.

61. Ἠρωτήθη γέρων· Πόθεν κτᾶται τὴν ταπείνωσιν ἡ ψυχή; Καὶ ἀπεκρίθη· Ὅταν τὰ ἑαυτῆς μόνα μεριμνᾷ κακά.

62. Εἶπε γέρων· Ὡς ἡ γῆ οὐδέποτε πίπτει κάτω, οὕτως οὐδὲ ὁ ταπεινῶν ἑαυτόν.

21 Λέγει — ἔφη· om. α ‖ 32 πόθεν : πότε β ‖ 33 μόνα om. β

iți. Ce să fac eu, învârtoșatul la inimă, care nu-mi îngădui a cugeta nici că este pedeapsă pentru oameni? De aceea și păcătuiesc în tot ceasul". Iar Bătrânii i-au pus metanie și i-au spus: „*Cum am auzit, așa am văzut*". *Ps.47,7.*

52. Zicea Avva Sisoe: „Calea care duce la smerita cugetare este înfrânarea, a te ruga neîncetat către Dumnezeu și a te lupta să fii mai prejos decât toți oamenii".

53. A zis iarăși: „S-a scris despre idoli: *Gură au și nu vor vorbi, ochi au și nu văd, urechi au și nu aud*. Așa trebuie să fie și călugărul. Și după cum idolii *Ps.113,13-14.*
sunt spurcăciune, așa și el să se socotească pe sine însuși spurcăciune".

54. Un frate l-a întrebat pe Avva Kronie: „În ce chip ajunge omul la smerita cugetare?" I-a răspuns Bătrânul: „Prin frica de Dumnezeu". Spune fratele: „Și cum ajunge la frica de Dumnezeu?" Iar Bătrânul a zis: „După mine, dacă se îngrădește pe sine de la orice lucru, dacă se supune ostenelilor trupești și dacă își aduce aminte cu toată puterea de ieșirea din trup și de judecata lui Dumnezeu".

55. Avva Macarie se întorcea odată de la luncă spre chilia sa, cărând nuiele. Și, iată, îi iese în cale diavolul cu o seceră. Vru să-l lovească și, neavând putere, îi zice: „Multă silnicie îmi pricinuiești, Macarie, nu mă pot pune cu tine. Iată, ceea ce faci tu, fac și eu: tu postești, și eu; tu priveghezi, eu nu dorm de loc. Doar într-un singur lucru mă biruiești". Îi spune Avva Macarie: „Care?" Iar el zise: „Smerenia ta. De aceea nu mă pot pune cu tine".

56. A zis Avva Iperehie: „Smerita cugetare este pom al vieții care crește la înălțime".

57. A zis un Bătrân: „Cel care are smerenie îi smerește pe draci. Cel care nu are smerenie e batjocorit de draci".

58. A zis iarăși: „Smerește-te nu numai în vorbă, ci și în gând. E cu neputință să fii înălțat în lucrările dumnezeiești fără smerită cugetare".

59. Unui mare pustnic care zicea: „De ce mă războiești așa, diavole?", i-a răspuns Satana: „Tu ești cel care mă războiești amarnic, cu smerita cugetare".

60. Ziceau Bătrânii: „Smerita cugetare este cunună a călugărului".

61. A fost întrebat un Bătrân: „De unde dobândește sufletul smerenie?" Și a răspuns: „Când se îngrijește numai de răutățile lui.

62. A zis un Bătrân: „După cum pământul nu cade niciodată, tot așa și cel care se smerește".

63. Δύο ἀδελφοὶ ἦσαν σαρκικοὶ καὶ ᾤκουν ἐν ταὐτῷ. Ἐπεχείρει δὲ ὁ διάβολος χωρίσαι αὐτοὺς ἀπ' ἀλλήλων. Καὶ μιᾷ τῶν ἡμερῶν ἀνάψαντος τοῦ μικροτέρου τὸν λύχνον, ἐνεργήσας ὁ δαίμων ἔστρεψε τὴν λυχνίαν καὶ ἐστράφη ὁ λύχνος. Καὶ ἔτυψεν αὐτὸν ὁ μείζων ἀδελφὸς ἐν ὀργῇ. Ὁ δὲ ἔβαλε μετάνοιαν λέγων· Μακροθύμησον, ἀδελφέ μου, καὶ πάλιν ἅπτω. Εὐθὺς δὲ δύναμις Κυρίου ἐξῆλθε καὶ ἐβασάνισε τὸν δαίμονα ἕως πρωΐ. Εἶτα ἀπολυθεὶς ὁ δαίμων ἀπῆλθε καὶ ἀνήγγειλε τῷ ἄρχοντι αὐτοῦ τὸ γενόμενον.

Ἤκουσε δὲ ὁ ἱερεὺς τῶν Ἑλλήνων τοῦ δαίμονος τοῦτο διηγουμένου καὶ καταγνοὺς τῆς πλάνης ἐβαπτίσθη καὶ γέγονε μοναχός. Καὶ ἐξ ἀρχῆς ἐκράτησε τὴν ταπείνωσιν λέγων, ὅτι ἡ ταπείνωσις λύει πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ, καθὼς αὐτὸς ἐγὼ παρ' ἐκείνου ἤκουσα εἰπόντος, ὅτι ὡς ταράσσω τοὺς μοναχούς, στρέφεται εἷς ἐξ αὐτῶν καὶ βάλλει μετάνοιαν καὶ εὐθὺς καταργεῖταί μου πᾶσα ἡ δύναμις.

64. Εἶπε γέρων· Ἡ ταπείνωσις οὐκ ὀργίζεται οὐδὲ παροργίζει τινά.

65. Ἠρωτήθη γέρων· Διατί οὕτω πολεμούμεθα ὑπὸ τῶν δαιμόνων; Καὶ ἀπεκρίθη· Ἐπειδὴ τὰ ὅπλα ἡμῶν ἀπορρίπτομεν· λέγω δὴ τὴν ἀτιμίαν καὶ τὴν ταπείνωσιν καὶ τὴν ἀκτημοσύνην καὶ τὴν ὑπομονήν.

66. Ἠρωτήθη γέρων· Τί ἐστι ταπείνωσις; Καὶ ἀπεκρίθη· Ἐὰν ἁμαρτήσῃ ὁ ἀδελφός σου καὶ συγχωρήσῃς αὐτῷ πρὸ τοῦ μετανοῆσαί σοι.

67. Ἔλεγον περὶ τοῦ ἀββᾶ Σισώη ὅτι ἠσθένησε. Καὶ καθημένων γερόντων πρὸς αὐτὸν καὶ ἐρωτησάντων· Τί βλέπεις, εἶπεν αὐτοῖς· Ὁρῶ τινας ἐλθόντας ἐπ' ἐμὲ καὶ παρακαλῶ αὐτούς, ἵνα ἐάσωσί με μικρὸν μετανοῆσαι. Λέγει αὐτῷ εἷς τῶν γερόντων. Καὶ ἐὰν ἐάσωσί σε ἀπ' ἄρτι δύνασαι χρησιμεῦσαι εἰς μετάνοιαν; Καὶ εἶπεν ὁ γέρων· Εἰ καὶ οὐ δύναμαι ποιῆσαι, ἀλλὰ στενάζω ἐπάνω τῆς ψυχῆς μου μικρὸν καὶ ἀρκεῖ μοι.

68. Ἦλθόν ποτέ τινες ἐν Θηβαΐδι πρός τινα γέροντα φέροντες δαιμονιζόμενον, ἵνα θεραπεύσῃ αὐτόν. Ὁ δὲ γέρων πολλὰ παρακληθεὶς λέγει τῷ δαίμονι· Ἔξελθε ἐκ τοῦ πλάσματος τοῦ Θεοῦ. Ἀπεκρίθη ὁ δαίμων· Ἐξέρχομαι ἀλλ' ἐρωτῶ σε ἓν ῥῆμα καὶ εἰπέ μοι· τίνες εἰσὶ τὰ ἐρίφια καὶ τίνες τὰ ἀρνία; Ἔφη ὁ γέρων· Τὰ ἐρίφια μὲν ἐγώ εἰμι· τὰ δὲ ἀρνία, ὁ Θεὸς οἶδε. Καὶ ἀκούσας ὁ δαίμων ἐβόησε φωνῇ μεγάλῃ· Ἰδοὺ διὰ τὴν ταπείνωσίν σου ἐξέρχομαι. Καὶ ἐξῆλθεν αὐτῇ τῇ ὥρᾳ.

69. Ἔλεγον οἱ γέροντες· Ὅταν μὴ πολεμώμεθα, τότε μᾶλλον χρὴ ἡμᾶς ταπεινοῦσθαι· ὁ γὰρ Θεὸς εἰδὼς ἡμῶν τὴν ἀσθένειαν σκεπάζει ἡμᾶς. Ἐὰν δὲ καυχησώμεθα, ἀφαιρεῖται ἀφ' ἡμῶν τὴν σκέπην αὐτοῦ καὶ ἀπολλύμεθα.

---

4 αὐτὸν ὁ μείζων ἀδελφὸς : ὁ μείζων τὸν ἀδελφὸν *α* ‖ 6 ἐβασάνισε — δαίμων : κατήργησε τοῦ δαίμονος πᾶσαν τὴν δύναμιν· καθὼς αὐτὸς Ed ‖ 29 add. εἰσὶ ante τὰ ἀρνία *β*

63. Doi fraţi după trup locuiau împreună şi diavolul încerca să-i despartă pe unul de celălalt. Într-o bună zi, când fratele mai mic a aprins opaiţul, dracul şi-a vârât coada, a răsucit sfeşnicul şi opaiţul s-a răsturnat. Atunci fratele cel mare l-a lovit cu mânie. Mezinul, însă, i-a pus metanie şi i-a spus: „Rabdă-mă, frate, şi voi aprinde iarăşi". Şi îndată a ieşit o putere a Domnului şi l-a chinuit pe demon până dimineaţa. Iar după ce a fost slobozit, s-a dus şi i-a vestit cele întâmplate mai marelui său.

Popa idolesc a auzit toate cele povestite de drac, şi-a osândit înşelăciunea, s-a botezat şi s-a făcut călugăr. Şi dintru început a ţinut smerenia, zicând: „Smerenia dezleagă toată puterea vrăjmaşului, după cum eu însumi l-am auzit pe acela spunând: «Când îi tulbur pe călugări, unul dintre ei se întoarce şi pune metanie, şi îndată se risipeşte toată puterea mea»".

64. A zis un Bătrân: „Smerenia nu se mânie, nici nu mânie pe cineva"

65. A fost întrebat un Bătrân: „De ce suntem războiţi aşa de draci?" Şi a răspuns: „Pentru că ne lepădăm armele, adică necinstirea, smerenia, neagonisirea şi răbdarea".

66. A fost întrebat un Bătrân: „Ce este smerenia?" Şi a răspuns: „Când fratele tău îţi greşeşte şi tu îl ierţi mai înainte de a-ţi cere el iertare".

67. Ziceau despre Avva Sisoe că se îmbolnăvise şi, cum şedeau Bătrâni în jurul lui şi îl întrebau ce vede, le-a spus: „Văd pe unii care au venit la mine şi îi rog să mă mai lase un pic să mă pocăiesc". Îi zice unul dintre Bătrâni: „Şi dacă te lasă, mai eşti acum în stare de vreo faptă de pocăinţă?" Şi a spus Bătrânul: „Chiar de nu pot făptui nimic, suspin puţin pentru sufletul meu şi asta mi-e de-ajuns".

68. Au venit odată unii în Thebaida la un oarecare Bătrân, aducând cu ei un îndrăcit ca să-l tămăduiască. Bătrânul, după ce l-au rugat mult, îi spune dracului: „Ieşi din făptura lui Dumnezeu". Dracul a răspuns: „Ies, dar te întreb şi eu ceva; spune-mi, cine sunt caprele şi cine mieii?" Zise Bătrânul: *cf. Mt. 25, 32-33.* „Caprele sunt eu; iar mieii, Dumnezeu ştie". Auzind dracul strigă cu glas puternic: „Iată, ies pentru smerenia ta". Şi în clipa aceea a ieşit.

69. Ziceau Bătrânii: „Când nu suntem războiţi, trebuie mai mult să ne smerim; căci Dumnezeu, văzându-ne neputinţa, ne acoperă. Dacă ne lăudăm, ia de la noi acoperământul Lui şi ne pierdem".

70. Ἀδελφὸς ἠρώτησε γέροντα λέγων· Τίς ἐστιν ἡ κατὰ Θεὸν προκοπὴ τοῦ ἀνθρώπου; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων· Ἡ προκοπὴ τοῦ ἀνθρώπου ἐστὶν ἡ ταπείνωσις· ὅσον γὰρ ἐάν τις κατάγηται εἰς ταπείνωσιν, τοσοῦτον εἰς προκοπὴν ἀνάγεται.

71. Εἶπε γέρων· Ἐὰν εἴπῃς τινί· Συγχώρησόν μοι, ταπεινῶν ἑαυτόν, καίεις τοὺς δαίμονας.

72. Εἶπε γέρων· Εἰ μὴ ἔβαλεν ὁ ἀρτοκόπος σκεπάσματα τοῖς ὀφθαλμοῖς τοῦ κτήνους, ἐστρέφετο ἂν καὶ τὸν μισθὸν αὐτοῦ ἔτρωγεν. Οὕτω καὶ ἡμεῖς· λαμβάνομεν κατ' οἰκονομίαν Θεοῦ σκεπάσματα, ἵνα μὴ βλέπωμεν ἃ ἐργαζόμεθα καλὰ καὶ μακαρίζωμεν ἑαυτοὺς καὶ διὰ τοῦτο ἀπολέσωμεν τὸν μισθὸν ἡμῶν. Τούτου χάριν ἀφιέμεθά ποτε σχεῖν ῥυπαροὺς λογισμοὺς καὶ αὐτοὺς μόνους βλέπομεν, ἵνα ἑαυτοὺς κατακρίνωμεν. Καὶ γίνονται αὐτὰ τὰ ῥυπαρὰ σκεπάσματα ἡμῖν τοῦ μικροῦ ἀγαθοῦ. Ὅταν γὰρ ἄνθρωπος μέμψηται ἑαυτόν, οὐκ ἀπόλλυσι τὸν μισθὸν αὐτοῦ.

73. Ἠρωτήθη γέρων· Τί ἐστι ταπείνωσις; Καὶ ἀποκριθεὶς εἶπεν· Ἡ ταπείνωσις μέγα ἔργον ἐστὶ καὶ θεϊκόν. Ἡ δὲ ὁδὸς τῆς ταπεινώσεως οἱ κόποι εἰσὶν οἱ σωματικοὶ καὶ τὸ ἔχειν ἑαυτὸν ἁμαρτωλὸν καὶ ὑποκάτω πάντων. Καὶ εἶπεν ὁ ἐρωτήσας ἀδελφός· Τί ἐστι τὸ ὑποκάτω πάντων; Καὶ λέγει ὁ γέρων· Τὸ μὴ προσέχειν ἀλλοτρίαις ἁμαρτίαις, ἀλλὰ ταῖς ἰδίαις πάντοτε, καὶ δέεσθαι τοῦ Θεοῦ ἀδιαλείπτως.

74. Ἀδελφός τις ἦν ἐν κοινοβίῳ καὶ ὅλα τὰ βάρη τῶν ἀδελφῶν ἐβάσταζεν ἐπάνω αὐτοῦ καὶ ἕως πορνείας κατηγόρει ἑαυτοῦ, ὅτι ἐγὼ ἐποίησα. Τινὲς δὲ τῶν ἀδελφῶν ἀγνοοῦντες τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ ἤρξαντο γογγύζειν κατ' αὐτοῦ λέγοντες· Πόσα κακὰ ἐποίησεν οὗτος καὶ οὐδὲν ἐργάζεται. Ὁ δὲ ἀββᾶς γινώσκων τὴν πρᾶξιν αὐτοῦ ἔλεγε τοῖς ἀδελφοῖς· Θέλω τὸ ἓν αὐτοῦ ψιάθιον μετὰ ταπεινοφροσύνης ἢ ὅλα τὰ ὑμῶν μετὰ ὑπερηφανίας. Εἰ δὲ θέλετε, καὶ ἀπὸ τοῦ Θεοῦ πληροφορήσω ὑμᾶς. Προσέταξεν οὖν ἀναφθῆναι πῦρ καὶ ἐνεχθέντα τὰ ἀνὰ τριῶν αὐτῶν ψιάθια καὶ τὸ ἓν τοῦ ἀδελφοῦ ῥιφθῆναι ἐν τῷ πυρί. Ὡς δὲ ἐρρίφθησαν, εὐθὺς πάντα μὲν ἐκεῖνα ἐκάησαν, ἔμεινε δὲ μόνον τὸ τοῦ ἀδελφοῦ. Καὶ ἰδόντες οἱ πρώην αὐτοῦ κατηγοροῦντες ἐφοβήθησαν καὶ ἔβαλον αὐτῷ μετάνοιαν. Καὶ ἐτίμων αὐτὸν τοῦ λοιποῦ ὡς πατέρα.

75. Μοναχός τις τραῦμα λαβὼν παρά τινος μετάνοιαν ἔβαλε τῷ πλήξαντι.

76. Διηγήσατο γέρων ὅτι δύο τινὲς ἦσαν κοσμικοὶ καὶ συμφωνήσαντες ἐξῆλθον καὶ γεγόνασι μοναχοί. Καὶ ζήλῳ φερόμενοι, ἀγνοοῦντες δέ, εὐνούχισαν ἑαυτοὺς διὰ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν, ὡς ἐνόμιζον πληροῦντες τὴν εὐαγγελι-

1 τίς : τί Ed ‖ 2 καὶ — γέρων in marg. (al.m.) Q ‖ 6 εἶπε γέρων om. Ed ‖ 10 ἀφιέμεθα : ἐφιέμεθα Q ‖ 17 add. ἔχειν ἑαυτὸν ante ὑποκάτω P ‖ 20 καὶ ἕως πορν] des. hic M ‖ 30 A'.75. om. *α* : habet *β*

70. Un frate a întrebat un Bătrân: „Care este sporirea omului după Dumnezeu?" Şi a răspuns Bătrânul: „Sporirea omului este smerenia. Cu cât mai mult se coboară cineva în smerenie, cu atât mai mult se înalţă în sporire".

71. A zis un Bătrân: „Dacă spui cuiva «Iartă-mă», smerindu-te, îi arzi pe draci".

72. A zis un Bătrân: „Dacă brutarul nu ar pune acoperăminte la ochii dobitoacelor[88], ele s-ar întoarce şi i-ar mânca lui toată plata. Aşa şi noi, luăm acoperăminte din iconomia lui Dumnezeu, ca să nu ne vedem lucrările bune şi să ne fericim, pierzându-ne plata. Din această pricină şi suntem lăsaţi uneori să avem gânduri întinate şi să le vedem numai pe ele, ca să ne osândim pe noi înşine. Şi aceste întinăciuni devin acoperăminte ale micului nostru bine; căci atunci când omul se osândeşte pe sine, nu-şi pierde plata".

73. A fost întrebat un Bătrân: „Ce este smerenia?" Şi a răspuns: „Smerenia e lucrare mare şi dumnezeiască. Iar calea smereniei sunt ostenelile trupeşti şi să te socoteşti păcătos şi mai prejos de toţi". A spus fratele care întrebase: „Ce înseamnă mai prejos de toţi?" Şi îi zice Bătrânul: „Să nu iei aminte la păcate străine, ci totdeauna la ale tale, şi să te rogi lui Dumnezeu neîncetat".

74. Era un frate într-o chinovie care lua asupra sa toate poverile[89] fraţilor şi se învinovăţea până şi de curvie, spunând: „Eu am făcut". Unii dintre fraţi, neştiindu-i lucrarea, au început să cârtească împotriva lui: „Câte rele a făcut acesta, şi nimic nu lucrează!" Avva, însă, cum îi cunoştea lucrul, le spunea fraţilor: „Mai bine o singură rogojină de-a lui cu smerenie, decât toate ale voastre cu mândrie. Şi, dacă vreţi, am să vă încredinţez şi [cu un semn] de la Dumnezeu". A poruncit atunci să se aprindă foc şi să se arunce în el câte trei rogojini de-ale lor şi una a fratelui. Îndată ce s-au aruncat, toate celelalte au ars şi a rămas numai a fratelui. Văzând aceasta, pârâşii lui de mai-nainte s-au temut şi i-au pus metanie. Iar de atunci l-au cinstit ca pe un Părinte.

75. Un călugăr, primind o lovitură, i-a pus metanie celui ce-l lovise.

76. A povestit un Bătrân că doi mireni s-au înţeles între ei, au ieşit din lume şi s-au făcut călugări. Mânaţi de râvnă, dar fără cunoştinţă, s-au făcut
fameni pentru Împărăţia cerurilor, crezând că împlinesc poruncă evanghelică. *cf.Mt.19,12.*
Când a aflat arhiepiscopul, i-a îndepărtat de la împărtăşanie. Ei s-au mâniat.

[88] E vorba de animalele care învârteau piatra de moară sau instalaţia de frământat aluatul.
[89] Aici cu sensul de greşeli, păcate.

κὴν φωνήν. Μαθὼν δὲ ὁ ἀρχιεπίσκοπος ἐχώρισεν αὐτοὺς τῆς κοινωνίας. Οἱ δὲ ἠγανάκτησαν κατ' αὐτοῦ δοκοῦντες ὅτι καλῶς ἐποίησαν. Ἀπῆλθον οὖν πρὸς τὸν ἀρχιεπίσκοπον Ἱεροσολύμων καὶ ἀνήγγειλαν αὐτῷ τὸ γεγονὸς κἀκεῖνος ἐχώρισεν αὐτούς. Ἔπειτα πρὸς τὸν Ἀντιοχείας κἀκεῖνος ὁμοίως. Εἶτα καὶ πρὸς τὸν πάπαν Ῥώμης ὡς ὑπερέχοντα ἀπελθόντες καὶ παρ' αὐτοῦ τὰ ὅμοια ἤκουσαν.

Ἀπορούμενοι οὖν πρὸς ἀλλήλους εἶπον· Οὗτοι εἷς τῷ ἑνὶ χαρίζεται διὰ τὸ ἐν συνόδοις συνάγεσθαι· ἀλλ' ἄγωμεν εἰς τὸν ἅγιον τοῦ Θεοῦ Ἐπιφάνιον, τὸν ἐπίσκοπον Κύπρου, κἀκεῖνος πληροφορήσει ἡμᾶς, ὅτι προφήτης ἐστὶ καὶ οὐ λαμβάνει πρόσωπον ἀνθρώπου. Ὡς οὖν ἀπιόντες ἐπλησίασαν τῇ πόλει ἀπεκαλύφθη τῷ ἁγίῳ τὰ κατ' αὐτοὺς καὶ πέμψας εἰς ὑπάντησιν αὐτῶν εἶπε· Μηδὲ εἰς τὴν πόλιν ταύτην εἰσέλθητε. Τότε ἐν ἑαυτοῖς γενόμενοι εἶπον· Ἐπ' ἀληθείας ἡμεῖς ἐσφάλημεν· ἔστω γὰρ ἐκεῖνοι ἀδίκως ἡμᾶς ἐχώρισαν· μὴ καὶ οὗτος ὁ προφήτης; Ἰδοὺ ὁ Θεὸς ἀπεκάλυψεν αὐτῷ τὰ περὶ ἡμῶν. Καὶ κατέγνωσαν ἑαυτῶν σφόδρα. Ἰδὼν δὲ ὁ Θεὸς ὅτι ἐταπεινώθη ἡ καρδία αὐτῶν καὶ τὸ σφάλμα ὁμολογοῦσιν, ἐπληροφόρησε τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον· καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ πέμψας μετεκαλέσατο αὐτούς. Καὶ παρακαλέσας ἐδέξατο εἰς κοινωνίαν γράψας καὶ τῷ ἀρχιεπισκόπῳ Ἀλεξανδρείας· Δέξαι τὰ τέκνα σου· μετενόησαν γὰρ ἐν ἀληθείᾳ.

Ἐπέφερεν οὖν ὁ γέρων, ὅτι τοῦτό ἐστιν ἡ θεραπεία τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦτο θέλει ὁ Θεός, ἵνα ἄνθρωπος βάλῃ τὸ σφάλμα αὐτοῦ ἐπάνω αὐτοῦ, ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ, καὶ ἡ χάρις τοὺς ἀνθρώπους πληροφορεῖ.

77. Ἀδελφὸς ἦν εἰς τὰ Κελλία· καὶ εἰς τοιαύτην ἦλθε ταπείνωσιν, ὥστε τοῦτο εὔχεσθαι πάντοτε· Κύριε, πέμψον μοι κεραυνόν· ὑγιαίνων γὰρ παρακούω σου.

78. Εἶπε γέρων· Ἐὰν κάμῃ ἄνθρωπος εἰς τὸ διὰ παντὸς ἐλέγχειν καὶ ἐπιτιμᾶν καὶ ἐξουθενεῖν κρυπτῶς τὴν ἑαυτοῦ ψυχήν, πείθει αὐτὴν ὅτι ἀτιμοτέρα τῶν κυνῶν καὶ τῶν θηρίων ἐστίν· ἐκεῖνα γὰρ οὔτε παρώργισαν τὸν ποιήσαντα αὐτὰ οὔτε εἰς κρίσιν ἔρχονται. Πολλῷ οὖν κάλλιόν μού ἐστι μὴ ἀναστῆναι εἰς κρίσιν ἢ ἀναστῆναι καὶ αἰωνίως κολασθῆναι.

79. Ἀδελφὸς παρέβαλε γέροντι καὶ ἠρώτησεν αὐτόν· Πῶς ἔχεις, πάτερ; Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων· Κακῶς. Λέγει αὐτῷ ὁ ἀδελφός· Διατί, ἀββᾶ; Ἔφη ὁ γέρων· Ἰδού, δεκαοκτὼ χρόνους ἔχω ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ παριστάμενος καὶ καθ' ἡμέραν καταρώμενος ἑαυτὸν καὶ λέγων· Ἐπικατάρατοι οἱ ἐκκλίνοντες ἀπὸ τῶν ἐντολῶν σου. Καὶ τοῦτο ἀκούσας ὁ ἀδελφὸς ἐξῆλθε πάνυ ὠφεληθεὶς εἰς τὴν ταπείνωσιν τοῦ γέροντος.

1 φωνήν om. P || 15 add. αὐτῶν post σφάλμα R

împotriva lui, crezând că au făcut bine. S-au dus deci la arhiepiscopul Ierusalimului şi i-au povestit întâmplarea, dar şi acela i-a afurisit[90]. Apoi s-au dus la întâi-stătătorul Antiohiei, care a făcut aidoma, şi după aceea la Papa de la Roma, mai înalt în rang, pentru ca şi de la acesta să audă lucruri asemănătoare.

Nedumeriţi, îşi ziceau unul altuia: „Aceştia se întâlnesc la sinoade şi îşi fac pe plac unul altuia. Să mergem dar la sfântul lui Dumnezeu Epifanie, episcopul Ciprului, şi acela ne va încredinţa [de adevăr], că-i proroc şi nu caută la faţa omului". Cum mergeau ei, apropiindu-se de cetate, i s-a descoperit Sfântului despre ei şi le-a trimis vorbă: „Nici măcar în cetate să nu intraţi". Atunci şi-au venit în fire şi au spus: „Într-adevăr noi am greşit. Chiar de ne-ar fi afurisit aceia pe nedrept, greşeşte acum şi prorocul acesta? Iată, Dumnezeu i-a descoperit cele ale noastre". Şi s-au învinovăţit foarte pe ei înşişi. Iar Dumnezeu, văzând că inima li s-a smerit şi că-şi mărturisesc greşeala, l-a înştiinţat pe Sfântul Epifanie, care a trimis după ei şi i-a chemat. Apoi i-a mângâiat şi i-a primit la împărtăşanie, scriindu-i arhiepiscopului Alexandriei aşa: „Primeşte-ţi fiii, căci s-au pocăit cu adevărat".

Iar Bătrânul şi-a încheiat povestirea spunând: „Aceasta este tămăduirea omului şi lucrul dorit de Dumnezeu: ca omul să arunce asupra lui greşeala, înaintea lui Dumnezeu, şi atunci harul îi încredinţează pe oameni [de pocăinţa lui]".

77. Era un frate la Chilii, care ajunsese la o asemenea măsură a smereniei, încât totdeauna se ruga astfel: „Doamne, trimite un fulger peste mine; fiindcă sănătos nu te ascult".

78. A zis un Bătrân: „Dacă omul se străduieşte neîncetat să-şi învinovăţească, să-şi certe şi să-şi dispreţuiască tainic sufletul, îl va îndupleca pe acesta că este mai prejos de câini şi fiare. Căci acelea nici nu l-au mâniat pe Ziditorul lor, nici nu vin la judecată. E mult mai bine pentru mine să nu înviu la judecată, decât să înviu şi să fiu osândit veşnic".

79. Un frate s-a dus la un Bătrân şi l-a întrebat: „Cum o duci, Părinte?" „Rău", răspunse Bătrânul. Îi zice fratele: „De ce, Avva?" „Iată, stau înaintea lui Dumnezeu de optsprezece ani, blestemându-mă în fiecare zi şi zicând: «*Blestemaţi sunt cei ce se abat de la poruncile Tale*»". Auzind aceasta, fratele Ps.118,21.
a plecat folosindu-se mult de smerenia Bătrânului.

[90] A afurisi (de la gr. ἀφορίζω) – *a excomunica*, a despărţi de comunitatea ecclesială, deci a îndepărta pe cineva de la actul care o întemeiază, euharistia. În practica Bisericii afurisirea nu pare să fi avut acelaşi înţeles de-a lungul timpului, oscilând de la pedepse uşoare (trecerea prin anumite stadii de penitenţă) până la excomunicarea totală a laicilor din Biserică.

80. Εἶπε γέρων· Ἐὰν κάθῃ ἐν ἐρήμῳ ἡσυχάζων, μὴ ἔχε ἐν ἑαυτῷ ὡς μέγα τι ποιῶν, ἀλλὰ μᾶλλον λογίζου ἑαυτὸν ὡς κύνα ἐξορισθέντα ἀπὸ δήμου καὶ δεδεμένον διὸ τὸ δάκνειν καὶ ἐπιπηδᾶν τοῖς ἀνθρώποις.

81. Εἶπε γέρων· Ἐὰν εἰς ἔρημον οἰκῇς καὶ ἴδῃς ὅτι φροντίζει σου ὁ Θεός, μὴ ὑψωθῇ ἡ καρδία σου, ἐπεὶ αἴρει ὁ Θεὸς τὴν βοήθειαν αὐτοῦ ἀπὸ σοῦ· ἀλλὰ μᾶλλον εἰπέ, ὅτι διὰ τὴν ὀλιγωρίαν καὶ ἀσθένειάν μου ποιεῖ ὁ Θεὸς ἔλεος μετ' ἐμοῦ, ἵνα ὑπομείνω καὶ μὴ ἀκηδιάσω.

82. Εἶπε γέρων· Ἐὰν ἀκούσῃς τὰς μεγάλας πολιτείας τῶν ἁγίων πατέρων καὶ θερμανθεὶς θελήσῃς μιμήσασθαι, ἐπιχείρησον καὶ σὺ ἐπικαλούμενος τὸ ὄνομα Κυρίου, ἵνα ἐνισχύσῃ σε εἰς τὸ ἔργον ὃ ᾑρετίσω. Καὶ εἰ βοηθείᾳ τοῦ Θεοῦ τελειώσῃς, ἔχε τὴν χάριν τῷ βοηθήσαντι. Εἰ δὲ μὴ δυνηθῇς τελειῶσαι, ἐπίγνωθι τὴν σεαυτοῦ ἀδυναμίαν καὶ ἀσθένειαν καὶ καταγνοὺς σεαυτοῦ ταπείνωσόν σου τὸν λογισμὸν ἕως ἡμέρας θανάτου ἔχων σεαυτὸν ἀνίκανον καὶ πτωχὸν καὶ ἀνυπομόνητον καὶ ἐλέγχων τὴν ἰδίαν ψυχὴν πάντοτε, ὡς ἀρξαμένην καὶ μὴ τελειώσασαν. Καὶ οὕτω καὶ σὺ δύνασαι σωθῆναι.

83. Ἦλθέ ποτε ὁ ἀββᾶς Μακάριος ὁ Αἰγύπτιος ἀπὸ τῆς Σκήτεως εἰς τὸ ὄρος τῆς Νιτρίας εἰς τὴν προσφορὰν τοῦ ἀββᾶ Παμβώ. Καὶ λέγουσιν αὐτῷ οἱ γέροντες· Εἰπὲ ῥῆμα τοῖς ἀδελφοῖς, πάτερ. Ὁ δὲ εἶπεν· Ἐγὼ οὔπω γέγονα μοναχός, ἀλλ' εἶδον μοναχούς. Καθημένῳ γάρ μοί ποτε ἐν τῷ κελλίῳ εἰς Σκῆτιν ὤχλησαν οἱ λογισμοὶ λέγοντες· Ἄπελθε εἰς τὴν ἔρημον καὶ ἴδε τί βλέπεις ἐκεῖ. Ἔμεινα δὲ πολεμῶν τῷ λογισμῷ πέντε ἔτη λέγων μήπως ἀπὸ δαιμόνων ἐστίν. Ὡς δὲ ἐπέμενεν ὁ λογισμός, ἀπῆλθον εἰς τὴν ἔρημον καὶ εὗρον ἐκεῖ λίμνην ὑδάτων καὶ νῆσον ἐν μέσῳ αὐτῆς. Καὶ ἦλθον τὰ θηρία τῆς ἐρήμου πιεῖν ἐξ αὐτῆς. Καὶ εἶδον ἐν μέσῳ αὐτῶν δύο ἀνθρώπους γυμνοὺς καὶ ἐδειλίασε τὸ σῶμά μου· ἐνόμισα γὰρ ὅτι πνεύματά εἰσιν. Αὐτοὶ δέ με ὡς εἶδον δειλιῶντα, ἐλάλησαν πρός με· Μὴ φοβοῦ· καὶ ἡμεῖς ἄνθρωποί ἐσμεν. Καὶ εἶπον αὐτοῖς· Πόθεν ἐστὲ καὶ πῶς ἤλθετε εἰς τὴν ἔρημον ταύτην; Οἱ δὲ εἶπον· Ἀπὸ κοινοβίου ἐσμὲν καὶ γέγονεν ἡμῖν συμφωνία καὶ ἐξήλθομεν ὧδε, ἰδοὺ τεσσαράκοντα ἔτη. Καὶ ὁ μὲν εἷς ἡμῶν Αἰγύπτιος ὑπάρχει, ὁ δὲ ἕτερος Λίβυς. Σὺ δὲ εἰπὲ ἡμῖν, πῶς ὁ κόσμος; Καὶ εἰ ἔρχεται τὸ ὕδωρ κατὰ καιρὸν αὐτοῦ· καὶ εἰ ἔχει ὁ κόσμος τὴν εὐθηνίαν αὐτοῦ. Ἐγὼ δὲ ἔφην αὐτοῖς· Ναί· πλὴν εἴπατέ μοι· πῶς δύναμαι γενέσθαι μοναχός; Καὶ ἀπεκρίθησάν μοι· Ἐὰν μὴ ἀποτάξηταί τις πᾶσι τοῖς τοῦ κόσμου, οὐ δύναται γενέσθαι μοναχός. Εἶπον δὲ αὐτοῖς· Ἐγὼ ἀσθενής εἰμι καὶ οὐ δύναμαι ὡς ὑμεῖς. Κἀκεῖνοι λέγουσι· Καὶ ἐὰν οὐ δύνασαι ὡς ἡμεῖς, κάθου εἰς τὸ κελλίον σου καὶ κλαῦσον τὰς ἁμαρτίας σου. Καὶ ἠρώτησα αὐτούς· Ὅταν γίνηται

---

12 καὶ ἀσθένειαν in marg. (al.m.) Q ‖ 21 λέγων om. W Ed ‖ 26-27 Καὶ εἶπον — ἐσμέν om. Q ‖ 27 πῶς : πόθεν R

80. A zis un Bătrân: „Dacă şezi în pustie liniştindu-te, nu socoti în sinea ta că faci mare ispravă. Mai degrabă să te vezi ca un câine alungat din cetate, care-i legat pentru că muşcă şi sare la oameni".

81. A zis un Bătrân: „Dacă stai în pustie şi vezi că Dumnezeu îţi poartă de grijă, să nu ţi se înalţe inima; căci atunci Dumnezeu ia de la tine ajutorul Lui. Mai degrabă spune-ţi: «Dumnezeu se milostiveşte de mine pentru nepăsarea şi slăbiciunea mea, ca să pot răbda şi să nu cad în akedie»".

82. A zis un Bătrân: „Dacă auzi de vieţuirea minunată a Sfinţilor Părinţi şi ţi se aprinde inima vrând să le urmezi, încearcă şi tu, chemând numele Domnului ca să te întărească în lucrarea pe care ai ales-o. Şi dacă o duci la bun sfârşit, cu ajutorul lui Dumnezeu, să-i fii recunoscător Celui ce ţi-a ajutat. Dacă nu poţi sfârşi, cunoaşte-ţi neputinţa şi slăbiciunea, osândeşte-te pe tine însuţi, smereşte-ţi cugetul până în ceasul morţii, socotindu-te nepriceput, sărac şi lipsit de răbdare, mustrându-ţi totdeauna sufletul pentru că a început şi nu a isprăvit. Şi aşa poţi şi tu să te mântuieşti".

83. Avva Macarie Egipteanul a venit odată din Schit în muntele Nitriei la pomenirea lui Avva Pamvo. I-au zis atunci Bătrânii: „Părinte, spune un cuvânt fraţilor". Iar el a zis: „Eu încă nu am ajuns monah, dar am văzut monahi. Odată, când şedeam în chilia mea din Schit, m-au supărat gânduri, care îmi ziceau: «Pleacă în pustie şi vezi ce afli acolo». Şi m-am luptat cu gândul acesta vreme de cinci ani, zicându-mi să nu fie cumva de la draci. Cum gândul stăruia, m-am dus în pustie şi am găsit acolo un lac cu apă şi o insulă în mijlocul lui. Şi au venit fiarele pustiei ca să bea din lac. În mijlocul lor am văzut doi oameni goi şi am tresărit de spaimă, căci credeam că sunt duhuri. Iar aceştia, când m-au văzut înfricoşat, mi-au vorbit: «Nu te teme; şi noi suntem oameni». Le-am zis: «De unde sunteţi şi cum de aţi venit în pustia aceasta?» Ei au răspuns: «Suntem dintr-o chinovie şi ne-am înţeles între noi să ieşim aici, acum patruzeci de ani. Unul dintre noi e egiptean, iar celălalt libian. Dar spune-ne, cum merge lumea? Apa vine la timpul ei? Oamenii trăiesc în bunăstare?» «Da, le-am zis. Spuneţi-mi însă şi voi, cum pot să mă fac monah?» Şi mi-au răspuns: «De nu se leapădă cineva de toate cele ale lumii, nu poate ajunge monah». «Eu sunt slab, le-am zis, şi nu pot ca voi». «Dacă nu poţi ca noi, şezi în chilia ta şi plângeţi păcatele». I-am întrebat: «Nu îngheţaţi iarna? În vreme de arşiţă nu vă ard trupurile?» Şi au răspuns: «Dumnezeu

χειμὼν οὐ ῥιγᾶτε; Καὶ πάλιν ἐν τῷ καύματι οὐ καίεται τὰ σώματα ὑμῶν; Οἱ δὲ εἶπον· Ὁ Θεὸς ἐποίησεν ἡμῖν τὴν οἰκονομίαν ταύτην καὶ οὔτε ἐν τῷ χειμῶνι ῥιγῶμεν οὔτε τὸ καῦμα ἡμᾶς παραβλάπτει. Διὰ τοῦτο, φησὶν ὁ γέρων, εἶπον ὑμῖν, ὅτι οὔπω γέγονα μοναχός, ἀλλ' εἶδον μοναχούς. Συγχωρήσατέ μοι, ἀδελφοί.

84. Εὐχομένου ποτὲ τοῦ ἀββᾶ Ἀντωνίου ἐν τῷ κελλίῳ αὐτοῦ ἦλθεν αὐτῷ φωνὴ λέγουσα· Ἀντώνιε, οὔπω ἔφθασας εἰς τὸ μέτρον τοῦδε τοῦ σκυτέως τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὄντος. Ἀναστὰς οὖν ὁ γέρων τὸ πρωῒ καὶ λαβὼν τὴν βαΐνην ῥάβδον ἀπῆλθε πρὸς αὐτόν. Καὶ εἰσελθὼν καὶ ἀσπασάμενος αὐτὸν ἐκάθισε σὺν αὐτῷ καὶ λέγει αὐτῷ· Εἰπέ μοι, ἀδελφέ, τὰς πράξεις σου. Ὁ δὲ ἔφη· Οὐκ οἶδα ἐμαυτόν, ἀββᾶ, τίποτε καλὸν πράξαντα, εἰ μὴ μόνον ὅτι, ὡς ἀνίσταμαι τὸ πρωῒ καθίσαι εἰς τὸ ἐργόχειρόν μου, λέγω ἐμαυτῷ, ὅτι πᾶσα ἡ πόλις αὕτη, ἀπὸ μικροῦ ἕως μεγάλου αὐτῶν, εἰσέρχονται εἰς τὴν βασιλείαν διὰ τὰς δικαιοσύνας αὐτῶν, ἐγὼ δὲ μόνος κληρονομῶ τὴν κόλασιν διὰ τὰς ἁμαρτίας μου· καὶ πάλιν, ὀψέ, πρὶν κοιμηθῶ, λέγω τὸν αὐτὸν λόγον. Ἀκούσας δὲ ὁ γέρων εἶπεν· Ἐν ἀληθείᾳ ὡς καλὸς χρυσοχόος καθεζόμενος ἐν τῇ οἰκίᾳ μετὰ ἀναπαύσεως τὴν βασιλείαν ἐκληρονόμησας. Ἐγὼ δὲ ἀδιάκριτος ὤν, ὅλον μου τὸν χρόνον τὴν ἔρημον οἰκῶν οὐ κατέλαβόν σε.

Τοῦ πατρὸς

Πρόσεχε ὁ ἀναγινώσκων καὶ μὴ ἀδιακρίτως καὶ ἁπλῶς οὕτω τὴν διήγησιν ἐκλαβόμενος ἀντὶ τοῦ ὠφεληθῆναι βλαβῇς τὴν μίαν ταύτην ἐργασίαν τοῦ κοσμικοῦ, τὴν καὶ αὐτὴν οὖσαν ἄπονον, προτιμήσας πάσης τῆς ἀσκητικῆς πολιτείας τοῦ ἀρχηγοῦ τῶν πατέρων καὶ κορυφαίου, τοῦ πρὸς τὸν ἴδιον κόπον καὶ τοὺς μισθοὺς ἀπολαβόντος, ὥς φησιν ὁ ἀπόστολος, καὶ ὑπὲρ πάντας τοὺς πατέρας δοξασθέντος παρὰ Θεῷ καὶ καταταγέντος εἰς αὐτὸν τὸν τόπον ὅπου ἐστὶν ὁ Θεός, ὥς τινι τῶν ἁγίων ἀπεκαλύφθη. Εἰ γὰρ ὁ σκυτεὺς διὰ μόνον ἐκεῖνον τὸν εὐσεβῆ λογισμὸν τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου προτιμητέος, τοῦ πυρίνου στύλου τοῦ τὴν οἰκουμένην φωτίζοντος, καθά τις ἔφη τῶν ἁγίων περὶ αὐτοῦ, διατί μὴ καὶ εἰς μίμησιν πᾶσιν ὁ σκυτεὺς προετέθη καὶ μᾶλλον ἐκείνῳ ἀφομοιοῦσθαι ὡς προκριτωτέρῳ οἱ πάντες σπουδάζομεν, καὶ ταῦτα οὕτω ῥᾳδίας οὔσης καὶ τῆς μιμήσεως; Ἀλλὰ τοῦτον ἐάσαντες, ὡς εἰς ἀρχέτυπόν τι τὸν τοῦ θαυμαστοῦ Ἀντωνίου βίον οἱ μοναχοὶ ἀποβλέπομεν καὶ πρὸς αὐτὸν παρεικάζειν τὴν ἑαυτοῦ πολιτείαν ἡμῶν ἐπείγεται ἕκαστος; Καὶ μάλιστα τῆς πρὸς τοῦ-

8 Καὶ εἰσελθὼν om. P ‖ 10 τίποτε καλὸν : τι ἀγαθὸν P ‖ 11 add. ἐν ante ἐμαυτῷ *β* ‖ 18 Τοῦ πατρὸς P W : in marg. (al.m.) Q : Τοῦ ἁγίου πατρὸς R : om. Ed ‖ 24 αὐτὸν om. R ‖ 30 εἰς om. Ed : n. leg. R

ne-a făcut iconomia asta: nici iarna nu înghețăm, nici arşița nu ne vatămă». De aceea, spuse Bătrânul, v-am zis că încă nu am ajuns monah, dar am văzut monahi. Iertați-mă, fraților".

84. Odată, când Avva Antonie se ruga în chilia sa, a auzit un glas care i-a spus: „Antonie, n-ai ajuns încă la măsura cizmarului cutare din Alexandria". Aşa că Bătrânul s-a ridicat de dimineață, şi-a luat toiagul de finic şi a pornit spre acela. După ce a intrat în casă şi i-a dat binețe, s-au aşezat împreună şi i-a zis: „Spune-mi frate, care sunt faptele tale?" „Nu ştiu să fac ceva bun, Avva. Doar când mă trezesc dimineața, ca să mă apuc de treabă, îmi zic că toți cei din cetatea asta, cu mic cu mare, intră în Împărăție pentru faptele lor drepte; numai eu voi moşteni iadul pentru păcatele mele. Şi iarăşi, seara, înainte să mă culc, îmi zic aceleaşi cuvinte". Auzind Bătrânul, a zis: „Cu adevărat, ca un bun meşter aurar, ai moştenit Împărăția, şezând cu tihnă în casă, în vreme ce eu, nesocotit fiind, am stat tot timpul în pustie fără să te ajung".

A Părintelui

Ia aminte, cititorule, ca nu cumva, înțelegând povestirea simplu şi fără dreaptă socoteală, să te vatămi în loc să te foloseşti; să nu pui, adică, această singură lucrare a mireanului, făcută de altminteri şi fără osteneală, mai presus de toată viețuirea de nevoință a căpeteniei şi întâi-stătătorului Părinților, care a primit plata după măsura ostenelii – precum zice Apostolul –; el, cel *cf.1Co.3,8*
slăvit de Domnul mai mult decât toți Părinții şi aşezat chiar în locul unde este Dumnezeu – cum s-a descoperit unuia dintre sfinți –. Căci dacă cizmarul numai cu acel gând cucernic e mai presus de marele Antonie, stâlpul de foc ce luminează întreaga lume – după cum a spus unul dintre sfinți despre el –, de ce nu a fost dat tuturor cizmarul drept pildă de urmat şi nu ne sârguim cu toții a-i semăna mai degrabă lui, ca unuia mai de seamă, cu atât mai mult cu cât e aşa de uşor să îi urmezi? De ce, dimpotrivă, noi călugării îl lăsăm pe acesta şi privim spre petrecerea minunatului Antonie ca spre o pildă de căpătâi, străduindu-ne fiecare să ne asemuim viețuirea cu a lui? Şi mai ales

τον ἀφομοιώσεως οὕτως ἐγκόπου οὔσης καὶ ὀλίγοις εἰς ἄκρον κατορθωθείσης. Οἶμαι δὲ οὐδὲ ὀλίγοις.

Δῆλον οὖν ὡς ὁ Θεὸς ἀεὶ ὁ ταπεινῶν τοὺς ἑαυτοῦ, οὓς παραδέχεται κατὰ τὸ γεγραμμένον, ὁ καὶ τῷ Παύλῳ τὸν τῆς σαρκὸς σκόλοπα δούς, ἵνα μὴ ὑπεραίρηται τῷ τῶν ἀποκαλύψεων ὑπερβάλλοντι, οὗτος καὶ τὸν Μέγαν Ἀντώνιον γέμοντα κατορθωμάτων καὶ χαρισμάτων τοῦ πνεύματος καὶ τὸ ἑαυτοῦ μέτρον γνῶναι ζητοῦντα, τῇ ταπεινώσει ἀσφαλιζόμενος καὶ αὐτὸν ὡς ἄνθρωπον ὁ φιλάνθρωπος οὔπω φθάσαι εἰς τὸ μέτρον τοῦ σκυτέως ἔφη οὐ ψευδόμενος, ἄπαγε, ἀλλ᾿ ἀληθεύων καὶ τὸ ὂν ὄντως φθεγγόμενος. Ποῖον δὲ μέτρον λέγει; Ταύτης μόνης τῆς ἀρετῆς, ἣν ὁ σκυτεὺς ἔσχε, μηδὲν μέγα περὶ ἑαυτοῦ φανταζόμενος, ἅτε ἰδιώτην βίον ἕλκων καὶ κοσμικὸν καὶ ὑπὸ τοῦ συνειδότος ὡς τὰ πολλὰ καταγινωσκόμενος. Διὸ καὶ συνετὸς ὢν ὁ ἄνθρωπος καὶ ἑαυτοῦ ἐπιγνώμων πάντας μὲν ἐν αἰσθήσει καρδίας δικαίους εἶναι καὶ ἀξίους τῆς βασιλείας ἐνόμιζε· μὴ προσέχων τοῖς ἀλλοτρίοις κακοῖς ἑαυτὸν δὲ μόνον κατέκρινε καὶ κληρονόμον ἡγεῖτο τῆς αἰωνίου κολάσεως.

Καὶ ἄξιος μὲν ὁ ἀνὴρ ἐπαίνων καὶ ἐγκωμίων, ὅτι ἰδιώτης καὶ κοσμικὸς ὢν τοιοῦτον εἶχε τὸ φρόνημα. Οὐ μὴν διὰ τοῦτο καὶ τοῦ Μεγάλου Ἀντωνίου ὑψηλότερος, ἀλλ᾿ εἰς τοῦτο μόνον αὐτὸν ὑπερέβαινεν, εἰς τὸ ἑαυτὸν ἔχειν πάντων ἀνθρώπων ἁμαρτωλότερον. Ὁ γὰρ Μέγας Ἀντώνιος, εἰ καὶ ταπεινόφρων ἦν καὶ οὐδενὸς ἡγεῖτο ἑαυτὸν ἄξιον τῇ ἐνεργείᾳ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ἀλλ᾿ οὖν εἶχε τὸ συνειδὸς ὑπομιμνῆσκον αὐτὸν ἃ ἐκέκτητο κατορθώματα καὶ χαρίσματα, ὧν πολλοὺς ἀπολιμπανομένους ἠπίστατο. Καὶ διὰ τοῦτο οὐχ οὕτως ἑαυτὸν πάντων ἀνθρώπων ἁμαρτωλότερον λογίζεσθαι ἠδύνατο ὡς ὁ σκυτεύς, κἂν ὅτι μάλιστα ἑαυτοῦ καταγινώσκειν καὶ αὐτὸς ἔσπευδε. Κατὰ τοῦτο οὖν ἐνίκα αὐτὸν ὁ σκυτεύς. Διὸ καὶ ὁ Θεὸς τοῦτο εἰπών, ἅμα μὲν τὸ ἀληθὲς εἶπεν, ἅμα δὲ καὶ τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πρὸς ταπεινοφροσύνην ἐνῆγε μείζονα.

Αὕτη σοι ἡ διάκρισις καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἔστω ἁγίων, ὅσοις τοιοῦτόν τι ἐλαλήθη ἢ ἀπεκαλύφθη παρὰ Θεοῦ.

Β΄. Τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ

Ἀρχὴ[1)] καρποφορίας ἄνθος καὶ ἀρχὴ ταπεινοφροσύνης ὑποταγὴ ἐν Κυρίῳ· ὁ γὰρ ταύτην κεκτημένος ὑπήκοός ἐστιν, ἐπιεικής, εὐπειθής, ἀπονέμων τιμὴν μικροῖς τε καὶ μεγάλοις. Καὶ πιστεύω ὅτι λήψεται παρὰ Κυρίου μισθὸν τὴν ζωὴν τὴν αἰώνιον.

---

10 μόνης om. *β* ‖ 18 add. ἦν ante ὑψηλότερος P W : n. leg. R ‖ 20 Ἁγίου om. Q W ‖ 31 add. ἐξ ἴσου τὴν post ἀπονέμων Q ‖ 32 τιμὴν om. W

când asemănarea e atât de anevoioasă şi dobândită în chip desăvârşit doar de puţini. Ba mi se pare că nici măcar de puţini.

E limpede aşadar că Dumnezeu, Cel ce pururi îi smereşte pe ai Săi, pe care îi primeşte – după cuvântul Scripturii –, Cel ce şi lui Pavel i-a dat un *cf.Pr.3,12.*
ghimpe în trup ca să nu se trufească pentru măreţia covârşitoare a desco- *cf.2Co.12, 7-9.*
peririlor încredinţate, Acesta şi pe marele Antonie, plin de fapte însemnate şi de daruri ale Duhului, atunci când căuta să-şi cunoască măsura, l-a păzit ca om cu smerenia şi i-a spus, iubitorul de oameni, că n-a ajuns încă la măsura cizmarului; şi a vorbit fără să mintă – să nu fie! – ci drept grăind, spunând ceea ce este cu adevărat. Însă de care măsură zice? Numai de măsura acestei virtuţi pe care o avea cizmarul, anume să nu-şi închipuie nimic mare despre sine, de vreme ce ducea viaţă de rând şi lumească şi conştiinţa îl învinuia cu prisosinţă. De aceea, fiindcă omul era înţelept şi se cunoştea pe sine, credea întru simţirea inimii despre toţi că sunt drepţi şi vrednici de Împărăţie, fără să ia aminte la rele străine, şi se osândea numai pe dânsul, socotindu-se moştenitor al iadului cel veşnic.

Vrednic de laudă şi de slăviri este bărbatul, că avea un astfel de cuget, deşi mirean şi om de rând. Dar nu era pentru aceasta mai înalt şi decât marele Antonie, ci îl întrecea doar prin faptul că se socotea mai păcătos decât toţi oamenii. Căci marele Antonie, deşi era smerit şi, cu lucrarea Sfântului Duh, nu se credea vrednic de nimic, totuşi conştiinţa îi amintea de darurile şi faptele pe care le dobândise, de care ştia că mulţi sunt lipsiţi. Şi de aceea nu se putea socoti mai păcătos decât toţi oamenii, aşa cum făcea cizmarul, chiar dacă şi el se sârguia să se osândească pe sine. Deci aşa îl biruia cizmarul. De aceea şi Dumnezeu, când îi vorbise lui Antonie, grăise adevărul, ridicându-l însă în acelaşi timp pe fiul său la mai mare smerită cugetare.

O astfel de dreaptă socoteală să ai şi pentru alţi sfinţi cărora li s-au grăit sau li s-au descoperit de Dumnezeu lucruri asemănătoare.

2. A Sfântului Efrem

Începutul rodirii este floarea, iar începutul smeritei cugetări este supunerea întru Domnul. Căci cel care o dobândeşte este ascultător, lesne de înduplecat, îngăduitor, cinstind la fel pe cei mici şi pe cei mari. Şi socot că acesta va lua drept plată de la Domnul viaţa veşnică.

Ἀδελφὸς[ii)] γάρ τις εἴρηκεν, ὅτι τοῦτον τὸν λόγον ᾐτησάμην παρὰ Κυρίου, ἵνα, ὅταν ὁ ἀδελφός μου εἴπῃ μοι ποιῆσαι πρᾶγμα, εἴπω τῷ λογισμῷ· Οὗτός ἐστιν ὁ Κύριός σου, ἄκουσον αὐτοῦ. Εἰ δὲ καὶ ἕτερος ἀδελφός, εἴπω πάλιν· Οὗτος ἀδελφὸς τοῦ Κυρίου σου τυγχάνει. Εἰ δὲ καὶ παιδίον ἐπιτάξει μοί τι, εἴπω· Ἄκουσον τοῦ υἱοῦ τοῦ Κυρίου σου. Καὶ οὕτως ἀντιτιθεὶς τοῖς ἀλλοτρίοις λογισμοῖς ἐποίει πάντα ἀταράχως συνεργούσης αὐτῷ τῆς χάριτος, δι' ἣν εἶχε ταπείνωσιν.

Γ'. Τοῦ ἀββᾶ Ἠσαΐου

Ὁ[i)] ἔχων τὴν ταπεινοφροσύνην γλῶσσαν οὐκ ἔχει λαλῆσαι πρός τινα ὡς ἀμελοῦντα ἢ πρὸς ἄλλον ὡς καταφρονοῦντα· οὔτε ὀφθαλμοὺς ἔχει ἄλλου ἐλαττώμασι προσέχειν· οὔτε ὦτα ἔχει ἀκοῦσαι τὰ μὴ ὠφελοῦντα τὴν ψυχὴν αὐτοῦ· καὶ οὐκ ἔχει μετά τινος πρᾶγμα πλὴν τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ, ἀλλὰ πρὸς πάντας ἀνθρώπους ἐστὶν εἰρηνικὸς διὰ τὴν ἐντολὴν τοῦ Θεοῦ καὶ οὐ διά τινα φιλίαν. Ἐὰν γάρ τις νηστεύῃ ἓξ ἓξ καὶ ἐκδῷ ἑαυτὸν εἰς μεγάλους κόπους ἐκτὸς τῆς ὁδοῦ ταύτης, πάντες οἱ κόποι αὐτοῦ μάταιοί εἰσιν.

Ἀδελφέ,[ii)] ἔθισον τὴν γλῶσσάν σου τοῦ λέγειν συγχώρησον καὶ ἡ ταπείνωσις ἐπελεύσεται ἐπὶ σέ. Ἀγάπησον τὴν ταπείνωσιν καὶ αὕτη σε σκεπάσει ἀπὸ τῶν ἁμαρτιῶν σου.

Μὴ ἀκηδιάσῃς ἔν τινι κόπῳ· ὁ γὰρ κόπος καὶ ἡ πτωχεία καὶ ἡ ξενιτεία καὶ ἡ κακοπάθεια καὶ ἡ σιωπὴ τίκτουσι τὴν ταπείνωσιν· καὶ ἡ ταπείνωσις συγχωρεῖ πᾶσαν ἁμαρτίαν. Τοῦτο[iii)] δὲ γίνωσκε, ὅτι ὅσον ὁ ἄνθρωπος ἀμελεῖ ἑαυτοῦ, νομίζει ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ὅτι φίλος ἐστὶ τοῦ Θεοῦ· ἐὰν δὲ ἐλευθερωθῇ ἀπὸ τῶν παθῶν, αἰσχύνεται ἐπᾶραι τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ εἰς τὸν οὐρανὸν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ· τότε γὰρ βλέπει ἑαυτὸν πάνυ μεμακρυσμένον ἀπὸ τοῦ Θεοῦ.

Ἄνθρωπός τις εἶχε δύο δούλους καὶ ἀπέστειλεν αὐτοὺς εἰς τὸν ἀγρὸν αὐτοῦ θερίσαι ἀνὰ ἑπτὰ στατὰ καθ' ἡμέραν ἕκαστον αὐτῶν. Καὶ ὁ μὲν εἷς ἔδωκε τὴν δύναμιν αὐτοῦ τοῦ πληρῶσαι τὸ διαταχθὲν αὐτῷ ὑπὸ τοῦ κυρίου αὐτοῦ, ἀλλ' οὐκ ἔφθασε πληρῶσαι διὰ τὸ εἶναι τὸ ἔργον ὑπὲρ τὴν δύναμιν αὐτοῦ. Ὁ δὲ ἄλλος ἀκηδιάσας εἶπεν ἐν ἑαυτῷ· Τίς δύναται ποιῆσαι τοσοῦτον ἔργον καθ' ἡμέραν; Καὶ καταφρονήσας οὐκ ἐμερίμνησεν, ἀλλ' ὕπνωσεν, ὥραν καθεύδων, ὥραν χασμώμενος, ὥραν στρεφόμενος ὡς θύρα ἐπὶ στρόφιγγα αὐτῆς, καὶ ἀνάλωσεν ἐν ματαιότητι τὸ διάστημα τῆς ἡμέρας. Ἑσπέρας δὲ καταλαβούσης ἀμφότεροι παρεγένοντο πρὸς τὸν δεσπότην αὐτῶν. Καὶ διακρίνας ἀμφοτέρους καὶ γνοὺς τοῦ σπουδαίου τὸ ἔργον, εἰ καὶ μὴ ἔφθασε πληρῶσαι τὸ προσταχθέν,

8 ὡς om. Q Ed ‖ 9 ὡς om. β ‖ 12 Θεοῦ : Κυρίου P ‖ 16 ἐπελεύσεται : ἐλεύσεται R

Zicea un frate: „Am cerut de la Domnul acest lucru, ca, atunci când fratele meu îmi va spune să fac ceva, să zic gândului: «Acesta este Domnul tău, ascultă-l». Dacă îmi va cere şi alt frate, să spun iarăşi: «Acesta e fratele Domnului tău». Iar dacă şi un copil îmi porunceşte ceva, să spun: «Ascultă-l pe fiul Domnului tău»". Şi astfel, împotrivindu-se gândurilor străine, toate le făcea netulburat, împreună-lucrând harul, prin care avea smerenie.

3. A lui Avva Isaia

Cine are smerită cugetare, nu are limbă să-l mustre pe vreunul că e nepăsător, sau pe altul că e dispreţuitor, nici ochi nu are să vadă neajunsurile altuia, nici urechi să audă lucruri fără de folos sufletului. Şi nu are treabă cu nimeni în afară de păcatele lui, ci e paşnic cu toţi oamenii, pentru porunca lui Dumnezeu şi nu din vreo prietenie. Dacă cineva mănâncă o dată la şapte zile[91] şi se supune la mari osteneli, dar nu păşeşte pe calea aceasta, zadarnice îi sunt toate ostenelile.

Frate, obişnuieşte-ţi limba să spună „Iartă-mă" şi atunci va veni smerenia peste tine; iubeşte smerenia şi aceasta te va acoperi de păcatele tale.

Nu te lenevi în vreo osteneală; căci osteneala, sărăcia, înstrăinarea, reaua-pătimire şi tăcerea nasc smerenia; iar smerenia iartă toate păcatele. Să ştii că atâta vreme cât omul nu se îngrijeşte de sine însuşi, crede în inima sa că este prieten al lui Dumnezeu; dar dacă se slobozeşte de patimi, se ruşinează să-şi ridice ochii spre cer înaintea lui Dumnezeu, căci atunci se vede pe sine însuşi mult îndepărtat de Dumnezeu.

Un om avea doi robi, pe care i-a trimis la ţarina sa, ca să secere fiecare câte şapte părţi[92] de pământ pe zi. Unul dintre ei şi-a dat toată silinţa să plinească porunca domnului său, dar n-a ajuns să sfârşească, pentru că lucrarea era peste puterea lui. Celălalt, lenevindu-se, şi-a spus: „Cine poate să lucreze atâta în fiecare zi?" Şi fără să-i pese, nu s-a îngrijit [de lucru], ci s-a lăsat în voia somnului. Şi aşa, o vreme dormind, alta căscând, iar alta învârtindu-se ca uşa în balamale, şi-a irosit în deşertăciune tot răstimpul zilei. Venind seara, *cf.Pr.26,14.*
amândoi s-au înfăţişat înaintea stăpânului lor. Judecând pe fiecare şi cunos-

[91] *Litt.* „dacă cineva posteşte şase-şase".

[92] Στατόν (de la ἵσταμαι – *a sta*) – măsură pentru suprafeţe de teren, determinată de faptul că la capătul ei plugarul se aşeza să se odihnească, înainte de a începe să lucreze partea următoare. Măsura respectivă pare să fi fost destul de mare şi a lucra 7 asemenea părţi într-o zi era un lucru imposibil (ed. Periv.).

ὅμως ἀπεδέξατο τὴν σπουδὴν αὐτοῦ καὶ ἐτίμησεν αὐτόν· τὸν δὲ ὀκνηρὸν ὡς καταφρονητὴν ἀπέρριψεν ἀπὸ τοῦ οἴκου αὐτοῦ. Καὶ ἡμεῖς οὖν μὴ ἐκκακήσωμεν ἐν παντὶ κόπῳ καὶ πάσῃ θλίψει, ἀλλὰ ποιήσωμεν τὴν δύναμιν ἡμῶν ἐξ ὅλης ψυχῆς ἐργαζόμενοι ἐν ταπεινώσει καὶ πιστεύω ὅτι δέχεται ἡμᾶς μετὰ τῶν ἁγίων αὐτοῦ τῶν πολλὰ πάνυ κοπιασάντων.

Τὸ[iv] μὴ πλῆξαι τὴν συνείδησιν τοῦ πλησίον τίκτει τὴν ταπεινοφροσύνην· ἡ ταπείνωσις τίκτει τὴν διάκρισιν· ἡ δὲ διάκρισις καταργεῖ πάντα τὰ πάθη, ἀπ' ἀλλήλων χωρίζουσα ἕκαστα. Ἀδύνατον[v] οὖν σοι ἐλθεῖν τὴν διάκρισιν, ἐὰν μὴ πρότερον τὴν γεωργίαν αὐτῆς ποιήσῃς· πρῶτον τὴν ἡσυχίαν ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων, ἥτις τίκτει τὴν ἄσκησιν· ἡ ἄσκησις τίκτει τὸν κλαυθμόν· ὁ κλαυθμὸς τίκτει τὸν φόβον τοῦ Θεοῦ· ὁ φόβος τίκτει τὴν ταπείνωσιν· ἡ ταπείνωσις τίκτει τὴν διόρασιν· ἡ δὲ τὸ προορᾶν· τὸ δὲ προορᾶν τίκτει τὴν ἀγάπην· ἡ δὲ ἀγάπη ποιεῖ τὴν ψυχὴν ἄνοσον καὶ ἀπαθῆ. Τότε γινώσκει ὁ ἄνθρωπος ὅτι μακρὰν ἐστιν ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, μετὰ ταῦτα πάντα.

Τὸ[vi] μὴ πιστεύειν ἀρέσκειν τῷ Θεῷ τὸν κόπον σου παρασκευάζει τὴν βοήθειαν τοῦ Θεοῦ φυλάττειν σε. Ὁ γὰρ δοὺς τὴν καρδίαν αὐτοῦ ἐν εὐσεβείᾳ κατὰ ἀλήθειαν οὐ δύναται ἔννοιαν ἔχειν ὅτι ἤρεσε τῷ Θεῷ. Ὅσον γὰρ ἐλέγχει αὐτὸν ἡ συνείδησις περί τινων τῶν τῆς παραφύσεως, ξένος ἐστὶ τῆς ἐλευθερίας. Ὅσον γάρ ἐστιν ὁ ἐλέγχων, ἔστι καὶ ὁ κατηγορῶν· καὶ ἐν ὅσῳ ἐστὶ κατηγορία, οὐκ ἔστιν ἐλευθερία.

Δ'. Τοῦ ἀββᾶ Μάρκου

1. Ὥσπερ μετανοοῦντι ὑψηλοφρονεῖν ἀλλότριον, οὕτως ἑκουσίως ἁμαρτάνοντι ταπεινοφρονεῖν ἀδύνατον.

2. Οὐκ ἔστι συνειδήσεως κατάγνωσις ἡ ταπεινοφροσύνη, ἀλλὰ χάριτος Θεοῦ καὶ συμπαθείας ἐπίγνωσις.

3. Εἰ ταπεινοφροσύνης ἐπεμελούμεθα, οὐκ ἂν ἐδεήθημεν παιδείας. Πάντα τὰ κακὰ καὶ δεινὰ τὰ συμβαίνοντα ἡμῖν διὰ τὴν ἔπαρσιν ἡμῶν συμβαίνει. Εἰ γὰρ τῷ ἀποστόλῳ ἄγγελος σατᾶν ἐδόθη, ἵνα αὐτὸν κολαφίζῃ, ὅπως μὴ ἐπαρθῇ, πόσῳ γε μᾶλλον ἡμῖν τοῖς ἐπηρμένοις αὐτὸς ὁ σατανᾶς δοθήσεται καταπατεῖν ἡμᾶς, ἕως οὗ ταπεινωθῶμεν;

Οἱ προπάτορες ἡμῶν οἴκων ἐδέσποζον καὶ πλούτου ἐκράτουν καὶ γυναῖκας εἶχον καὶ τέκνων προενόουν καὶ Θεῷ ὡμίλουν διὰ τὴν ἄπληστον αὐτῶν

---

3 πάσῃ om. Ed ‖ 9-10 τὴν ἡσυχίαν — κλαυθμὸς om. P ‖ 12 διόρασιν : διάκρισιν β ‖ 15 κόπον : σκοπὸν W ‖ 17 κατὰ ἀλήθειαν : καὶ ἀληθείᾳ β

când lucrarea celui silitor, i-a primit sârguința și l-a cinstit, chiar de nu apucase să plinească toată porunca. Iar pe cel leneș l-a izgonit din casă pentru nepăsarea lui. Și noi, deci, să nu ne pierdem curajul în nici o osteneală sau necaz, ci să ne dăm toată silința, lucrând cu smerenie din tot sufletul; și cred că [Dumnezeu] ne va primi împreună cu sfinții Săi, care s-au ostenit foarte mult.

A nu răni conștiința aproapelui naște smerita cugetare; smerenia naște dreapta socoteală; iar dreapta socoteală nimicește toate patimile, despărțindu-le pe fiecare una de alta. E cu neputință să dobândești dreaptă socoteală, dacă nu o cultivi mai înainte: la început [să cauți] liniștirea de cele străine, care naște nevoința; nevoința naște plânsul; plânsul naște frica de Dumnezeu; frica naște smerenia; smerenia naște vederea cu duhul, iar aceasta naște înainte-vederea; înainte-vederea naște dragostea; iar dragostea face sufletul fără de boală și patimă. Atunci, după toate acestea, omul cunoaște că e departe de Dumnezeu.

A nu crede că osteneala ta e bineplăcută lui Dumnezeu face ca ajutorul Lui să te păzească. Căci cel care și-a dat cu adevărat inima întru cucernicie nu poate gândi că a plăcut lui Dumnezeu. Atâta vreme cât conștiința îl mustră pentru unele mișcări păcătoase, e străin de libertate. Atâta vreme cât e cine să mustre, este și cine să învinuiască. Și dacă există învinuire, nu există libertate.

4. A lui Avva Marcu

1. După cum celui care se pocăiește îi este străină cugetarea înaltă de sine, tot astfel, celui care păcătuiește de voie îi este cu neputință să cugete smerit.

2. Smerita cugetare nu e osândire a conștiinței, ci cunoaștere a milei și a harului lui Dumnezeu.

3. Dacă ne-am fi îngrijit de smerita cugetare nu am mai fi avut trebuință de pedeapsă. Toate cele rele și cumplite câte ni se întâmplă au ca pricină trufia noastră. Căci dacă Apostolului i s-a dat un înger al Satanei să-l pălmuiască, ca să nu se trufească, cu cât mai mult nouă, celor semeți, nu ni se va da însuși Satana să ne calce în picioare până când ne vom smeri? *cf.2Co.12,7.*

Strămoșii[93] noștri chiverniseau case, stăpâneau bogății, aveau femei, purtau grija copiilor, dar vorbeau și cu Dumnezeu, pentru nemărginita lor smerenie. Iar noi ne-am depărtat de lume, am disprețuit bogăția, ne-am pără-

---

[93] Avva Marcu se referă aici la drepții Vechiului Testament.

ταπεινοφροσύνην. Ἡμεῖς δὲ κόσμου ἀνεχωρήσαμεν καὶ πλούτου κατεφρονήσαμεν καὶ τοὺς οἰκείους κατελίπομεν καὶ δοκοῦμεν Θεῷ προσεδρεύειν καὶ ὑπὸ δαιμόνων χλευαζόμεθα διὰ τὴν ἔπαρσιν ἡμῶν. Ὁ ἐπαιρόμενος ἀγνοεῖ ἑαυτόν· εἰ γὰρ ἐγίνωσκεν ἑαυτὸν καὶ τὴν ἑαυτοῦ ἀφροσύνην καὶ ἀσθένειαν, οὐκ ἂν ἐπήρθη. Ὁ δὲ ἑαυτὸν ἀγνοῶν πῶς δύναται Θεὸν γινώσκειν; Εἰ γὰρ τὴν ἑαυτοῦ ἀφροσύνην, μεθ' ἧς ἀναστρέφεται, συνιέναι οὐκ ἴσχυσε, πῶς τὴν τοῦ Θεοῦ σοφίαν, ἧς πόρρωθέν ἐστι καὶ ξένος, συνιέναι δυνήσεται;

Ὁ γὰρ γινώσκων τὸν Θεὸν ἐνοπτρίζεται τὴν μεγαλωσύνην αὐτοῦ καὶ φαυλίζει ἑαυτὸν ὡς ὁ μακάριος Ἰὼβ καὶ λέγει· Ἕως ἀκοῆς ἤκουόν σου τὸ πρότερον· νυνὶ δὲ ὁ ὀφθαλμός μου ἑώρακέ σε. Διὸ ἐφαύλισα ἐμαυτὸν καὶ ἐτάκην· ἥγημαι δὲ ἐμαυτὸν γῆν καὶ σποδόν. Οἱ τοίνυν τὸν Ἰὼβ μιμούμενοι οὗτοι ὁρῶσι τὸν Θεόν. Οἱ δὲ ὁρῶντες αὐτὸν οὗτοι γινώσκουσιν αὐτόν. Ἐὰν οὖν καὶ ἡμεῖς βουληθῶμεν ὁρᾶν αὐτόν, φαυλίσωμεν ἑαυτοὺς καὶ ταπεινοφρονήσωμεν, ἵνα μὴ μόνον αὐτὸν ἐξ ἐναντίας ὁρῶμεν, ἀλλὰ καὶ ἐν ἡμῖν οἰκοῦντα καὶ ἀναπαυόμενον ἔχοντες κατατρυφῶμεν αὐτοῦ. Οὕτω γὰρ ἡ ἀφροσύνη ἡμῶν ἐν τῇ σοφίᾳ αὐτοῦ σοφισθήσεται καὶ ἡ ἀσθένεια ἡμῶν ἐν τῇ δυνάμει αὐτοῦ δυναμωθήσεται κραταιοῦσα ἡμᾶς εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, τὸν ταύτης ἡμᾶς τῆς δωρεᾶς ἀξιώσαντα.

Ε'. Τοῦ ἁγίου Διαδόχου

Δυσπόριστον μέν τι πρᾶγμα ἡ ταπεινοφροσύνη· ὅσῳ γὰρ μέγα ἐστί, τοσούτῳ μετὰ πολλῶν ἀγώνων κατορθοῦται. Παραγίνεται δὲ τοῖς μετόχοις τῆς ἁγίας γνώσεως κατὰ δύο τρόπους. Ὅτε μὲν γὰρ ἐν μεσότητί ἐστι τῆς πνευματικῆς πείρας ὁ τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστής, ἢ δι' ἀσθένειαν σώματος ἢ διὰ τοὺς ἀκαίρως ἐχθραίνοντας τοῖς τοῦ δικαίου φροντίζουσιν ἢ διὰ λογισμοὺς πονηροὺς ταπεινότερόν πως ἔχει τὸ φρόνημα. Ὅτε δὲ ἐν αἰσθήσει πολλῇ καὶ πληροφορίᾳ ὁ νοῦς ὑπὸ τῆς ἁγίας καταυγασθῇ χάριτος, τότε ὥσπερ φυσικὴν ἔχει τὴν ταπεινοφροσύνην ἡ ψυχή. Καταπιαινομένη γὰρ ὑπὸ τῆς θείας χάριτος οὐ δύναται οὐκέτι εἰς τὸν ὄγκον τῆς φιλοδοξίας ἐπαίρεσθαι, κἂν ἀπαύστως τὰς ἐντολὰς κατεργάζοιτο τοῦ Θεοῦ· ταπεινοτέραν δὲ μᾶλλον ἑαυτὴν τῇ τῆς θείας ἐπιεικείας κοινωνίᾳ ἡγεῖται.

Ἔχει δὲ ἐκείνη μὲν ἡ ταπεινοφροσύνη λύπην τὰ πολλὰ καὶ ἀθυμίαν, αὕτη δὲ χαρὰν μετὰ αἰδοῦς πανσόφου. Διόπερ ἡ μὲν τοῖς ἐν μέσῳ οὖσι τῶν ἀγώνων,

---

1-2 καὶ — κατεφρονήσαμεν in marg. (al.m.) O ‖ 2 οἰκείους : οἴκους W ‖ 12 αὐτὸν (1) : Θεὸν *α* ‖ 15 οὕτω γὰρ : καὶ P

sit rudeniile şi ni se pare că suntem aproape de Dumnezeu, şi, de fapt, suntem batjocoriţi de diavoli din cauza trufiei noastre. Cel care se trufeşte nu se cunoaşte pe sine. Căci dacă s-ar fi cunoscut pe sine, propria neputinţă şi nebunie, nu s-ar fi trufit. Iar cel care nu se cunoaşte pe sine însuşi, cum poate să-L cunoască pe Dumnezeu? Dacă nu şi-a putut pricepe nebunia, care îi este însoţitoare în viaţă, cum va putea să priceapă înţelepciunea lui Dumnezeu, de care este străin şi îndepărtat?

Căci cel care îl cunoaşte pe Dumnezeu vede ca în oglindă măreţia Lui şi se ponegreşte pe sine, asemenea fericitului Iov, şi spune: *Mai înainte Te cunoşteam numai din cele ce auzeam; acum însă ochiul meu Te-a văzut. De aceea m-am ponegrit şi m-am topit; socotitu-m-am pământ şi cenuşă.* Deci *Iov 42,5-6.*
cei care fac asemenea lui Iov Îl văd pe Dumnezeu; iar aceia care Îl văd pe Acesta, Îl cunosc. Dacă şi noi vrem să Îl vedem, să ne ponegrim pe noi înşine şi să ne smerim, încât nu numai să-L vedem dinaintea noastră, ci să-L şi avem locuind şi odihnindu-se înlăuntrul nostru, desfătându-ne de El. Căci aşa nebunia noastră se va înţelepţi întru înţelepciunea Lui şi neputinţa noastră va prinde puteri întru puterea Lui, întărindu-ne în Domnul nostru Iisus Hristos, Cel care ne-a învrednicit de asemenea dar.

5. A Sfântului Diadoh

Lucru greu de dobândit e smerita cugetare; căci pe cât este de mare, pe atât se capătă cu multe lupte. Ea vine la cei ce sunt părtaşi sfintei cunoştinţe în două chipuri. Pe de o parte, când luptătorul pentru cucernicie este la mijlocul căii experienţei duhovniceşti, are cumva un cuget mai smerit, fie din pricina vreunei neputinţe trupeşti, fie a celor ce îi vrăjmăşesc fără temei pe cei care se îngrijesc de dreptate, fie a gândurilor rele. Pe de alta, când mintea e luminată de sfântul har întru simţire multă şi încredinţare, atunci sufletul are smerita cugetare ca pe ceva firesc. Căci îngrăşându-se de harul dumnezeiesc, nu se mai poate înălţa pe sine spre îngâmfarea iubirii de slavă, chiar de ar lucra neîncetat poruncile lui Dumnezeu, ci mai degrabă se socoteşte pe sine şi mai neînsemnat, prin împărtăşirea de bunăvoinţa dumnezeiască.

Prima smerită cugetare e însoţită în mare măsură de întristare şi descurajare, cea de a doua, de bucurie laolaltă cu sfială plină de înţelepciune. Pentru că una vine, aşa cum am spus, la cei aflaţi la mijlocul luptelor, pe când

ὡς ἔφην, παραγίνεται, ἡ δὲ τοῖς ἐγγίζουσι τῇ τελειότητι καταπέμπεται. Διὰ τοῦτο ἐκείνη μὲν πολλάκις ὑπὸ τῶν βιοτικῶν εὐπραγιῶν ὀνειδίζεται, αὕτη δέ, κἂν ὅλας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου τις αὐτῇ προσαγάγοι, οὔτε πτοεῖται οὔτε ὅλως τῶν δεινῶν βελῶν τῆς ἁμαρτίας αἰσθάνεται· πνευματικὴ γὰρ ὅλη ὑπάρχουσα ἀγνοεῖ πάντως τὰς σωματικὰς δόξας.

Χρὴ δὲ δι' ἐκείνης παντὶ τρόπῳ παρελθόντα τὸν ἀγωνιστὴν ἐπὶ ταύτην ἐλθεῖν· εἰ μὴ γὰρ δι' ἐκείνης, τῇ ἐπιφορᾷ τῶν παιδευτικῶν παθῶν, τὸ αὐτεξούσιον ἡμῶν ἡ χάρις προμαλάξοι δοκιμαστικῶς, οὐ γὰρ ἀναγκαστικῶς, οὐκ ἂν τὴν ταύτης ἡμῖν δωρήσηται πολυτέλειαν.

ς'. Τοῦ ἁγίου Μαξίμου

Ταπεινοφροσύνη ἐστὶ προσευχὴ συνεχὴς μετὰ δακρύων καὶ πόνου· αὕτη γὰρ τὸν Θεὸν ἀεὶ εἰς βοήθειαν ἐπικαλουμένη εἰς τὴν ἰδίαν δύναμιν καὶ φιλοσοφίαν ἀφρόνως θαρρεῖν οὐκ ἐᾷ οὐδὲ ἄλλων κατεπαίρεσθαι, ἅτινά εἰσι χαλεπὰ νοσήματα τοῦ τῆς ὑπερηφανίας πάθους.

Ζ'. Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαὰκ

Ἄνθρωπος φθάσας γνῶναι τὸ μέτρον τῆς ἀσθενείας αὐτοῦ, οὗτος ἔφθασε τὸ τέλειον τῆς ταπεινοφροσύνης καὶ τῆς τοῦ Θεοῦ ἐπιγνώσεως. Διὸ καὶ πρὸς εὐχαριστίαν ἀεὶ κινούμενος πλεονάζει διηνεκῶς ἐν τοῖς θείοις χαρίσμασι. Στόμα διὰ παντὸς εὐχαριστοῦν εὐλογίαν δέχεται παρὰ τοῦ Θεοῦ· καὶ καρδία ἐν εὐχαριστίᾳ διαμένουσα αὔξησιν ἀεὶ τῆς χάριτος δέχεται. Προηγεῖται τῆς χάριτος ἡ ταπείνωσις, ὥσπερ καὶ τοῦ πειρασμοῦ προτρέχει ἡ οἴησις.

---

4 δεινῶν om. P : n. leg. R ‖ 5 δόξας P : δόσεις β : n. leg. R

cealaltă e trimisă celor ce se apropie de desăvârşire. De aceea, de multe ori cea dintâi e batjocorită de reuşitele vieţii acesteia, în timp ce a doua, chiar de i-ar aduce cineva înainte toate împărăţiile lumii, nici nu se aprinde, nici nu simte deloc săgeţile cumplite ale păcatului; căci, fiind întru totul duhovnicească, nesocoteşte slava trupească.

Luptătorul trebuie să treacă cu orice chip de prima smerită cugetare şi să ajungă la aceasta din urmă. Căci de nu ne-ar înmuia harul voia liberă, încercându-ne şi nu silindu-ne prin cea dintâi smerită cugetare, adică prin venirea acelor pătimiri povăţuitoare, nu ne-ar dărui bogăţia celei de a doua.

6. A Sfântului Maxim

Smerita cugetare este rugăciune neîncetată cu lacrimi şi durere. Căci aceasta, chemându-L pururi pe Dumnezeu în ajutor, nu îi îngăduie omului să se bizuie prosteşte pe propria putere şi înţelepciune şi nici să se trufească înaintea altora, lucruri care sunt boli cumplite ale patimii mândriei.

7. A lui Avva Isaac

Omul care a ajuns să-şi cunoască măsura neputinţei, a ajuns la desăvârşirea smeritei cugetări şi a cunoaşterii lui Dumnezeu; şi fiind de aceea pururi mişcat spre mulţumire, se îmbogăţeşte neîncetat întru darurile dumnezeieşti. Gura ce mulţumeşte în toată vremea primeşte binecuvântare de la Dumnezeu. Şi inima care petrece în mulţumire primeşte pururi sporirea harului. Harului îi precede smerenia, după cum ispitei îi aleargă înainte părerea de sine.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜϚ΄

Τί τὸ κέρδος ἐκ τοῦ ἑαυτὸν μέμφεσθαι.

Α΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

Διηγήσατο ὁ μακάριος Ζωσιμᾶς, ὅτι ποτὲ ἐκάθισα μικρὸν χρόνον ἐν τῇ λαύρᾳ τοῦ ἀββᾶ Γερασίμου καὶ ἔσχον ἐκεῖ τινα ἀγαπητόν. Ἐν μιᾷ οὖν καθημένων ἡμῶν καὶ λεγόντων περὶ ὠφελείας ἐνέπεσε μνήμη τοῦ ῥητοῦ ἐκείνου, ὃ εἶπεν ὁ ἀββᾶς Ποιμήν, ὅτι ὁ μεμφόμενος ἑαυτὸν ἐν παντὶ εὑρίσκει ἀνάπαυσιν· ὁμοίως καὶ τοῦ ῥήματος ὃ εἶπεν ὁ ἀββᾶς τοῦ ὄρους τῆς Νιτρίας ἐρωτηθείς· Τί πλέον εὗρες ἐν τῇ ὁδῷ ταύτῃ, πάτερ; Καὶ ἀπεκρίθη ὅτι τὸ αἰτιᾶσθαι καὶ μέμφεσθαι ἑαυτὸν πάντοτε. Ὧ καὶ ἐπεμαρτύρησεν ὁ ἐρωτήσας, εἰπών· Ἄλλη ὁδὸς οὐκ ἔστιν εἰ μὴ αὕτη.

Ὡς οὖν ἐμνήσθημεν τούτων, ἐλέγομεν πρὸς ἀλλήλους θαυμάζοντες· Πόσην δύναμιν ἔχουσιν οἱ λόγοι τῶν ἁγίων· ἀληθῶς γὰρ εἴ τι ἐλάλησαν, ἀπὸ πείρας καὶ ἀληθείας ἐλάλησαν, ὡς εἶπεν ὁ Μέγας Ἀντώνιος, καὶ διὰ τοῦτο δυνατοί εἰσιν, ἐπειδὴ ἀπὸ ἐμπράκτων ἐλαλήθησαν. Καθά τις σοφὸς παραγγέλλει λέγων· Τοὺς λόγους σου βεβαιούτω σου ὁ βίος.

Ταῦτα οὖν κοινολογουμένων ἡμῶν πρὸς ἀλλήλους ἔφη ἐκεῖνος, ὅτι κἀγὼ πεῖραν ἔσχον τούτων τῶν λόγων καὶ τῆς ἀναπαύσεως τῆς προσγινομένης ἐκ τῆς ἐνεργείας αὐτῶν. Ποτὲ γὰρ ἔσχον ἐν ταύτῃ τῇ λαύρᾳ τινὰ γνήσιον ἀγαπητὸν διάκονον, ὅς, οὐκ οἶδα πόθεν, ἔλαβεν εἰς ἐμὲ ὑπόνοιαν περί τινος πράγματος φέροντος αὐτῷ λύπην. Ἤρξατο οὖν στυγνῶς μοι προσφέρεσθαι. Ἐγὼ δὲ ἰδὼν αὐτὸν πρός με στυγνάζοντα ἠρώτησα μαθεῖν τὴν αἰτίαν τῆς σκυθρωπότητος. Ὁ δὲ λέγει μοι, ὅτι τόδε τὸ πρᾶγμα ἐποίησας καὶ διὰ τοῦτο λυποῦμαι πρὸς σέ. Ἐγὼ δὲ μὴ συνειδὼς ἐμαυτὸν τοιοῦτόν τι, οἷον ἐκεῖνος ἔλεγε, πράξαντα διεβεβαιούμην αὐτὸν παντελῆ ἔχειν τοῦ πράγματος ἄγνοιαν. Ἐκεῖνος δὲ οὐκ ἐπείθετο, ἀλλ' εἶπέ μοι· Συγχώρησον, οὐ πληροφοροῦμαι. Ἀναχωρήσας οὖν εἰς τὸ κελλίον μου ἠρεύνων ἑαυτὸν ἀκριβέστερον, εἰ τοιοῦτόν τι πέπραχα, καὶ οὐχ εὕρισκον.

Μετὰ τοῦτο βλέπω αὐτὸν κατέχοντα τὸ ἅγιον ποτήριον καὶ μεταδιδόντα τοῖς ἀδελφοῖς. Καὶ πληροφορῶ αὐτὸν ἐν αὐτῷ λέγων, ὅτι οὐ σύνοιδα ἐμαυτὸν ὃ λέγεις ποιήσαντα. Καὶ οὐδὲ οὕτως ἐπείσθη.

2 add. περὶ τοῦ ante τί β || ἐκ om. R || 4 μακάριος : ἀββᾶς P || 9 ταύτῃ om. α : n. leg. R || 23 ὅτι om. R

TEMA 46

Care e câştigul osândirii de sine.

1. Din Pateric

A povestit fericitul Zosima: „Odată am stat pentru puţină vreme în Lavra lui Avva Gherasim şi am avut acolo un frate pe care îl iubeam. Într-o zi, fiind împreună şi vorbind pentru folos duhovnicesc, ne-am adus aminte de spusa lui Avva Pimen: «Cel care se osândeşte pe sine în toate găseşte odihnă». Apoi şi de cuvântul rostit de Avva muntelui Nitria, care, întrebat ce a găsit mai însemnat pe calea aceasta [a nevoinţei], a răspuns: «Să mă învinuiesc şi să mă osândesc pe mine însumi totdeauna». Lucru pe care l-a adeverit după aceea şi cel care întrebase, zicând: «Nu este altă cale afară de aceasta».

Cu asemenea gânduri ne spuneam unul altuia, minunându-ne: «Câtă putere au cuvintele sfinţilor! Fără de tăgadă, toate câte au grăit, le-au grăit din cercare şi din adevăr, după cum a zis marele Antonie. De aceea cuvintele lor sunt puternice, pentru că au fost spuse din lucrare; precum ne îndeamnă un înţelept: „Viaţa să-ţi adeverească vorbele"».

În vreme ce vorbeam aşa, fratele mi-a zis: «Am încercat şi eu cu fapta cuvintele acestea şi odihna care vine din lucrarea lor. Căci aveam odinioară în Lavra aceasta un diacon iubit cu adevărat. Şi nu ştiu cum s-a făcut că m-a bănuit de un anumit lucru care îl întrista şi a început să se poarte cu răceală. Văzându-l ursuz, l-am întrebat care e pricina amărăciunii. Iar el îmi zice: «Ai făcut cutare lucru şi de aceea sunt supărat pe tine». Cum nu mă ştiam să fi făcut vreun lucru ca cel de care vorbea, am mărturisit cu tărie că mi-e întru totul necunoscut. Dar acela nu se îndupleca, zicându-mi: «Iartă-mă, dar nu te cred». Atunci am plecat spre chilia mea, cercetându-mă mai cu de-amănuntul, dacă făcusem aşa ceva; şi nu găseam nimic.

Altă dată, l-am văzut cu Sfântul Potir împărtăşindu-i pe fraţi; l-am încredinţat şi atunci despre întâmplare: «Nu mă ştiu să fi făcut ce zici». Dar nici aşa nu a crezut.

Πάλιν οὖν ἐν ἐμαυτῷ γενόμενος καὶ μνησθεὶς τούτων τῶν λόγων τῶν ἁγίων πατέρων καὶ πιστεύσας γνησίως αὐτοῖς, στρέφω μικρὸν τὸν λογισμόν μου καὶ λέγω ἐμαυτῷ· Ὁ διάκονος γνησίως ἀγαπᾷ με καὶ ὑπὸ ἀγάπης κινούμενος ἐθάρρησέ μοι ὃ εἶχεν ἡ καρδία αὐτοῦ περὶ ἐμοῦ, ἵνα νήψω καὶ μὴ ποιήσω αὐτὸ εἴς γε τὸ ἑξῆς. Πλήν, ψυχὴ ἀθλία, ἐπειδὴ λέγεις, ὅτι οὐκ ἐποίησα τὸ πρᾶγμα τοῦτο, ἀναμνήσθητι τῶν ἄλλων κακῶν, ὧν ἔπραξας καὶ οὐ μνημονεύεις, καὶ ἔχε ὅτι, ὥσπερ τῶν χθὲς καὶ πρώην πεπραγμένων σοι ἀμνημονεῖς, οὕτω καὶ τοῦτο πράξασα ἐπελάθου αὐτοῦ. Ἐκ τοῦ λογισμοῦ οὖν τούτου οὕτω διέθηκα τὴν καρδίαν μου, ὡς ὅτι ἐν ἀληθείᾳ ἔπραξα αὐτὸ καὶ ἐπελαθόμην ὥσπερ καὶ τῶν προτέρων. Εἶτα ἠρξάμην εὐχαριστεῖν τῷ Θεῷ καὶ τῷ διακόνῳ, ὅτι δι' αὐτοῦ ἠξιώθην ἐπιγνῶναι τὸ σφάλμα μου καὶ μετανοῆσαι περὶ αὐτοῦ.

Ἀναστὰς οὖν μετὰ τῶν τοιούτων λογισμῶν ἀπῆλθον πρὸς τὴν κέλλαν τοῦ διακόνου ἐπὶ τῷ μετάνοιαν αὐτῷ ποιῆσαι καὶ αἰτῆσαι συγχώρησιν, ἅμα δὲ καὶ εὐχαριστῆσαι αὐτῷ. Καὶ στὰς πρὸς τῇ θύρᾳ ἔκρουσα. Ὁ δὲ ἀνοίξας καὶ ἰδών με βάλλει μοι εὐθὺς μετάνοιαν πρῶτος λέγων μοι· Συγχώρησόν μοι, ὅτι ἀπὸ δαιμόνων ἐχλευάσθην ὑπονοήσας περὶ σοῦ εἰς τὸ πρᾶγμα ἐκεῖνο. Ἐν ἀληθείᾳ γὰρ ἐπληροφόρησέ με ὁ Θεός, ὅτι οὐδὲν ἔχεις εἰς αὐτὸ οὐδὲ οἶδας ὅλως τι περὶ αὐτοῦ. Ὡς οὖν ἠρξάμην κἀγὼ περὶ τούτου ἀποκρίνεσθαι καὶ διαβεβαιοῦν αὐτόν, ἐκεῖνος ἀνέκοψέ με εἰπών· Οὐκ ἔστι χρεία.

Ἐπέφερεν οὖν ὁ μακάριος Ζωσιμᾶς λέγων· Ἰδοὺ ἡ γνησία ταπείνωσις, πῶς διέθηκε τὴν καρδίαν τοῦ ποθοῦντος αὐτήν, ὡς μὴ μόνον μὴ σκανδαλισθῆναι εἰς τὸν διάκονον, τὸ μὲν ὡς ὑπονοήσαντα περὶ αὐτοῦ ὃ οὐκ ἐγίνωσκε καὶ ἀλόγως κατ' αὐτοῦ λυπηθέντα, τὸ δὲ ὡς μὴ δεξάμενον τὰς παρ' αὐτοῦ πληροφορίας τοιαύτας οὔσας, ὡς καὶ ἐχθρόν τινα πεῖσαι δύνασθαι μή τοι γε φίλον γνήσιον. Οὐ μόνον οὖν ἐπὶ τούτοις οὐκ ἐσκανδαλίσθη, ὡς εἶπον, ἀλλὰ καὶ ἑαυτῷ ἐπέγραψε σφάλμα ὃ οὐκ ἐποίησε, τὸν ἐκείνου λόγον τῆς ἰδίας καρδίας πιστότερον ἡγησάμενος. Καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ μετανοεῖν αὐτῷ ἐπεχείρησε καὶ ηὐχαρίστει ὡς δι' αὐτοῦ ἀπαλλαγεὶς ἁμαρτήματος, οὗ παντελῆ εἶχεν ἄγνοιαν.

Ὁρᾷς τί δύναται ἡ ταπείνωσις, ἤτοι τὸ ἑαυτὸν μέμφεσθαι; Εἰς ποίους βαθμοὺς προκοπῆς ἀνάγει τὸν ταύτην κατέχοντα; Καὶ ἡμεῖς οὖν εἰ οὕτω προελαμβάνομεν καὶ διετιθοῦμεν τὴν καρδίαν ἡμῶν ἐν τοῖς τῆς ταπεινοφροσύνης λογισμοῖς, οὐκ ἂν εὕρισκε χώραν ὁ ἐχθρὸς σπείρειν ἐν ἡμῖν τὰ κακὰ σπέρματα.

---

3 ὑπὸ : ἀπὸ *β* : n. leg. R ‖ 6 καὶ οὐ μνημονεύεις in marg. (al.m.) Q ‖ 15 ὅτι om. *α* ‖ 17 τι om. P ‖ 21 διέθηκε R Q W : ἔθηκε Ed : δυναμοῖ P ‖ μὴ (2) om. Q Ed ‖ 22 add. καθ' ante ὃ P ‖ 24 δύνασθαι om. Q Ed : n. leg. R ‖ 25 οὐκ om. *β* : n. leg. R

Apoi, adunându-mă iarăşi înlăuntrul meu, mi-am amintit aceste cuvinte ale Sfinţilor Părinţi şi, având cu adevărat credinţă în ele, mi-am schimbat puţin gândul, zicându-mi: «Diaconul mă iubeşte cu adevărat şi, mânat de dragoste, a prins curaj şi mi-a mărturisit ceea ce avea în inimă despre mine, ca să am trezvie şi să nu mai fac altădată aşa ceva. Dar, suflete nenorocit, de vreme ce zici că n-ai făcut aceasta, adu-ţi aminte de celelalte rele pe care le-ai săvârşit şi pe care nu le pomeneşti; şi socoteşte că, precum nu-ţi aminteşti de cele de ieri şi de mai înainte, la fel şi acum: ai făcut şi ai uitat». De la acest gând mi-am rânduit astfel inima, încât simţeam că săvârşisem cu adevărat lucrul şi îl uitasem, la fel ca pe cele dinainte. Apoi am început să-i mulţumesc lui Dumnezeu şi diaconului, căci prin el fusesem învrednicit să-mi cunosc greşeala şi să mă pocăiesc pentru ea.

Cu astfel de gânduri m-am ridicat şi am pornit spre chilia lui, ca să-i pun metanie şi să-mi cer iertare, mulţumindu-i totodată. Când am ajuns la uşă am bătut, iar el, deschizând şi văzându-mă, îmi pune îndată primul metanie şi îmi zice: «Iartă-mă, am fost batjocorit de draci să bănuiesc despre tine lucrul acela. Dumnezeu m-a încredinţat cu adevărat că ţi-e străină fapta şi nu ştii nimic de întâmplare». Cum şi eu începusem să răspund despre aceasta şi să-l încredinţez, m-a întrerupt, spunându-mi: «Nu e nevoie»".

Şi fericitul Zosima a adăugat: „Iată adevărata smerenie, cum i-a rânduit inima celui care o dorea nu numai să nu se sminteasă de diacon pentru că îl bănuise de ceva străin lui – supărându-se în chip nesocotit pe el – ori pentru că nu-i primise mărturisirile care-ar fi putut îndupleca şi un duşman, darămite un prieten adevărat. Deci nu numai că nu s-a smintit din pricinile acestea, cum am spus, dar a luat asupra lui greşeala pe care nu o săvârşise, socotind mai de încredere cuvântul aceluia decât propria-i inimă. Mai mult, s-a dus să-i pună metanie şi să-i mulţumească, pentru că prin el se izbăvise de greşeala care îi era cu totul necunoscută".

Vezi ce poate smerenia, adică osândirea de sine? Pe ce trepte de sporire îl înalţă pe cel care o are? Deci şi noi, dacă am fi apucat să ne rânduim inima cu gânduri smerite, n-ar fi aflat vrăjmaşul loc în noi să semene seminţele rele. Dar pentru că ne găseşte pustii de orice gând bun şi mai degrabă stârnindu-ne pe noi înşine spre răutate, ia de la noi prilej, adaugă şi pe ale

Ἀλλ' ἐπειδὴ εὑρίσκει ἡμᾶς ἐρήμους παντὸς λογισμοῦ ἀγαθοῦ, μᾶλλον δὲ καὶ ἐρεθίζοντας ἑαυτοὺς εἰς κακίαν, διὰ τοῦτο λαβὼν παρ' ἡμῶν ἀφορμὰς προστίθησι τὰ παρ' ἑαυτοῦ καὶ ἐξ ἀνθρώπων δαίμονας ἡμᾶς ἀποδείκνυσιν. Ἐκείνων ἔργον τὸ τοὺς ἀνθρώπους ταράσσειν καὶ ταράσσεσθαι πάντοτε, ὥσπερ τοὐναντίον συμβαίνει ἐπὶ τῆς ἀρετῆς· ἐὰν γὰρ ἴδῃ ὁ Κύριος ψυχὴν διψῶσαν σωθῆναι καὶ γεωργοῦσαν ἢ γεωργεῖν σπουδάζουσαν λογισμοὺς ἀγαθοὺς καὶ ἐπαινετὴν ἐπιδεικνυμένην προαίρεσιν, παρέχει αὐτῇ τὴν παρ' ἑαυτοῦ χάριν, δι' ἧς καὶ εἰς μεγίστην προκοπὴν δι' ὀλίγου ἀνάγεται, καθὼς γέγραπται, ὅτι τοῖς ἀγαθὸν θέλουσι συνεργεῖ ὁ Θεὸς εἰς ἀγαθόν.

8 ὅτι om. Ed

sale, şi din oameni ne face draci. Căci lucrarea diavolilor este să-i tulbure pe oameni şi să se tulbure ei înşişi totdeauna. După cum în chip potrivnic se întâmplă cu virtutea: dacă Dumnezeu vede un suflet însetat de mântuire, care cultivă sau se sârguieşte să cultive gânduri bune şi care arată hotărâre vrednică de laudă, îi dă acestuia harul Său, prin care sufletul este ridicat în scurtă vreme la mare sporire, precum e scris: *Celor ce voiesc binele, Dumnezeu le e împreună-lucrător spre bine.* *cf.Rm.8,28.*

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΖ΄

Ὅτι οὐ δεῖ τιμὴν ζητεῖν ἢ πρωτείων ἐφίεσθαι· τὰ γὰρ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις τίμια, παρὰ τῷ Θεῷ βδελυκτά εἰσιν.

Α΄. Τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ

Ἀδελφέ[1)], τί πλανᾶσαι ἐνεργούμενος ὑπὸ τοῦ διαβόλου ὑπερβαίνειν βαθμούς, ἐν οἷς οὐκ ὠφεληθήσῃ, σεαυτῷ τιμὴν περιτιθείς;

Ἄκουε τοῦ ἀποστόλου λέγοντος· Οὐχ ὁ ἑαυτὸν συνιστάνων ἐστὶ δόκιμος, ἀλλ' ὃν ὁ Κύριος συνίστησι. Λέγει δὲ ὁ Κύριος· Πῶς δύνασθε πιστεῦσαι δόξαν παρὰ ἀνθρώπων λαμβάνοντες καὶ τὴν δόξαν τὴν παρὰ τοῦ Θεοῦ οὐ ζητοῦντες; Ἐλθὲ οὖν εἰς ἑαυτόν, ἀγαπητέ, καὶ ἀναλόγισαι δι' ἣν αἰτίαν ἀπετάξω τῷ ματαίῳ βίῳ καὶ τῷ διαβόλῳ καὶ τῇ ὑπερηφανίᾳ αὐτοῦ, καὶ παῦσαι τοῦ ἔτι φρονεῖν τὰ κοσμικά. Οὐκ οἶδας ὅτι, ἐὰν ἐξουθενήσῃς τὸν πλησίον σου, ἁμαρτίαν ἐργάζῃ φιλαυτίας καὶ κενοδοξίας;

Λόγισαι δὲ ὅτι ἤδη προετιμήθης τοῦ ἀδελφοῦ σου καὶ πρῶτος αὐτοῦ ἔστης διὰ τῆς φιλονεικίας καὶ φιλαυτίας καὶ διὰ τὸ μὴ βούλεσθαι ταπεινωθῆναι τῷ ἀδελφῷ σου. Ἆρα γε ἡ κενοδοξία αὕτη παραστήσει σε τῷ Θεῷ καὶ προτιμότερόν σε κἀκεῖ ποιήσει; Οὐδαμῶς· αὐτὸς γὰρ εἶπεν· Ὁ θέλων ἐν ὑμῖν μέγας εἶναι ἔστω ὑμῶν διάκονος· καὶ ὃς ἐὰν θέλῃ ἐν ὑμῖν εἶναι πρῶτος ἔστω ὑμῶν δοῦλος.

Ὅρα οὖν, ἀδελφέ, μήποτε θέλων πρῶτος τοῦ ἀδελφοῦ σου εἶναι, ἐκεῖ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἐλάχιστος εὑρεθῇς καὶ ἀκούσῃς ὃ ἤκουσεν ὁ πλούσιος ἐκεῖνος ὁ φιλόδοξος τηγανιζόμενος ἐν τῷ πυρὶ τῷ ἀσβέστῳ· Μνήσθητι ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου. Γέγραπται γάρ· Τὰ ὑψηλὰ ἐν ἀνθρώποις βδελυκτὰ παρὰ τῷ Θεῷ εἰσι. Σὺ οὖν, ἀδελφέ, λόγισαι ὅτι ἀπέθανες τῷ κόσμῳ καὶ ἡ ζωή σου κέκρυπται σὺν τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Θεῷ· Ὅταν οὖν ὁ Χριστὸς φανερωθῇ, ἡ ζωὴ ἡμῶν, τότε καὶ ὑμεῖς φανερωθήσεσθε ἐν δόξῃ. Νῦν δὲ μὴ ἀγάπα τὴν τῶν ἀνθρώπων δόξαν· οὐ γὰρ διαμένει σοι εἰς τὸν αἰῶνα κατὰ τὸν λέγοντα· Πᾶσα σάρξ χόρτος καὶ πᾶσα δόξα ἀνθρώπου ὡς ἄνθος χόρτου, καὶ τὰ ἑξῆς. Ἀπόρριψον οὖν, ἀγαπητέ, τὸν ζυγὸν τοῦ ἐχθροῦ καὶ πᾶσαν τὴν ὑπερηφανίαν αὐτοῦ καὶ ὑπόταξον σαυτοῦ τὸν αὐχένα ὑπὸ τὸν γλυκὺν ζυγὸν τοῦ δεσπότου. Αὐτὸς γὰρ εἶπεν, ὅτι πᾶς ὁ ταπεινῶν ἑαυτὸν ὑψωθήσεται, ὁ δὲ ὑψῶν ἑαυτὸν ταπεινωθήσεται. Καὶ ἑτέρωθι λέγει· Κύριος ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται, ταπει-

---

25 add. σὺν αὐτῷ ante φανερωθήσεσθε P ‖ 28 πᾶσαν om. Q Ed

TEMA 47

Nu trebuie să căutăm cinste sau să dorim întâietatea; căci cele care sunt de cinste la oameni sunt nesuferite la Dumnezeu.

1. A Sfântului Efrem

Frate, de ce rătăceşti, mânat de diavol să te înalţi la ranguri întru care nu vei avea folos, înconjurându-te de cinste?

Ascultă-l pe Apostol cum zice: *Nu cel care se arată pe sine însuşi este*
dovedit bun, ci acela pe care Domnul îl arată. Şi Domnul zice: *Cum puteţi* 2Co.10,18.
voi să credeţi, care primiţi slavă de la oameni şi slava de la Dumnezeu nu o cf.In.5,44.
căutaţi? Deci vino-ţi în fire, iubite, chibzuieşte de ce ai lepădat lumea cea deşartă, pe diavol şi mândria lui, şi încetează să mai cugeţi cele lumeşti. Nu ştii că, dacă îl dispreţuieşti pe aproapele tău, lucrezi păcatul iubirii de sine şi al slavei deşarte?

Socoteşte că de-acum ai fost cinstit mai mult decât fratele tău şi, prin sfadă, iubire de sine şi nevrând să i te smereşti, ai întâietate faţă de el. Oare slava aceasta deşartă te va duce înaintea lui Dumnezeu şi te va face mai cinstit decât alţii şi acolo? Nicidecum. Căci El a zis: *Cel ce voieşte să fie mare între voi, să fie slujitorul vostru; şi dacă vrea cineva să fie primul între voi, să*
vă fie vouă rob. Mt.20,26-27.

Vezi ca nu cumva, vrând să fii mai înaintea fratelui tău, să fii găsit ultimul acolo, în veacul ce va să vină, şi să auzi ceea ce a auzit bogatul acela
iubitor de slavă, pârjolit în focul nestins: *Adu-ţi aminte că tu ţi-ai primit cele* Lc.16,25.
bune în viaţa ta. Căci e scris: *Cele înalte la oameni sunt urâciune la Dumnezeu.* cf.Lc.16,15.
Deci gândeşte, frate, că ai murit lumii şi viaţa ta *este ascunsă împreună cu*
Hristos în Dumnezeu. Când Hristos, viaţa noastră, Se va arăta, atunci şi voi vă cf.Col.3,3-4.
veţi arăta în slavă. Iar acum nu iubi slava oamenilor; căci nu rămâne cu tine
în veac, după cel ce a zis: *Tot trupul e iarbă şi toată slava omului e ca floarea* Is.40,6.
ierbii şi celelalte. Aruncă dar, iubite, jugul vrăjmaşului şi toată mândria lui şi supune-ţi grumazul sub jugul dulce al Stăpânului. Căci El a zis: *Tot cel*
ce se smereşte pe sine se va înălţa, iar cel ce se înalţă pe sine va fi smerit; şi cf.Lc.14,11.
altundeva: *Domnul le stă împotrivă celor mândri, dar celor smeriţi le dă har.* Pr.3,34; Iac. 4,6; 1Ptr.5,5.

νοῖς δὲ δίδωσι χάριν. Φοβηθῶμεν οὖν, ἀγαπητέ, μήποτε καὶ περὶ ἡμῶν εἴπῃ, ὅτι ἠγάπησαν τὴν δόξαν τῶν ἀνθρώπων ἤπερ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, καὶ ταπεινώσωμεν ἑαυτοὺς τοῖς πᾶσι διὰ τὸν Κύριον, ἵνα καὶ τῆς ἐνταῦθα καὶ τῆς ἐκεῖ ἀναπαύσεως τύχωμεν, ὅτι αὐτὸς εἴρηκε· Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶός εἰμι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ, καὶ εὑρήσετε ἀνάπαυσιν ταῖς ψυχαῖς ὑμῶν.

Γίνωσκε[ii] δέ, ἀγαπητέ, καὶ τοῦτο, ὅτι ἐν τῷ κοσμικῷ βίῳ ὁ εὔλαλος ἐπαινεῖται, ἐν δὲ τῷ μοναδικῷ ὁ ἀγαπῶν τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν σιωπὴν μέγας ἐστὶ παρὰ τῷ Θεῷ.

Πάλιν, ἐν μὲν τῷ κοσμικῷ ὁ φιλοκαλῶν τὸ σῶμα αὐτοῦ καὶ ἐξαλλάσσων ἱματίοις δόξαν ἔχει ἀνθρωπίνην, ἐν δὲ τῷ ἐπαγγέλματι τούτῳ ὁ τούτων καταφρονῶν, προσέχων δὲ μόνον τῇ ἀναγκαίᾳ χρείᾳ τοῦ σώματος, κατὰ τὸν λέγοντα· Ἔχοντες διατροφὰς καὶ σκεπάσματα τούτοις ἀρκεσθησόμεθα, ὁ τοιοῦτος δόξαν περιποιεῖται ἑαυτῷ ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

Πάλιν, ἐν ἐκείνῳ τῷ βίῳ ὁ μεγαλαυχῶν ἐπὶ τῇ τοῦ σώματος ἰσχύϊ ἢ πλούτῳ μέγας εἶναι δοκεῖ παρὰ τοῖς ἀνθρώποις, ἐν δὲ τῇ παρ' ἡμῖν πολιτείᾳ ὁ ἀγαπῶν τὴν ταπείνωσιν καὶ τὰ εὐτελῆ αἱρούμενος ἐν ἀληθείᾳ ὑψηλός ἐστι παρὰ τῷ Θεῷ καὶ ἐκλεκτός, καθὼς γέγραπται· Τὰ μωρὰ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα τοὺς σοφοὺς καταισχύνῃ· καὶ τὰ ἀσθενῆ τοῦ κόσμου ἐξελέξατο ὁ Θεός, ἵνα καταισχύνῃ τὰ ἰσχυρά· καὶ τὰ ἀγενῆ τοῦ κόσμου καὶ τὰ ἐξουθενημένα ἐξελέξατο ὁ Θεὸς καὶ τὰ μὴ ὄντα, ἵνα τὰ ὄντα καταργήσῃ, ὅπως μὴ καυχήσηται πᾶσα σὰρξ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ.

Καὶ ἡμεῖς οὖν ἀγαπήσωμεν τὰ ἀρεστὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, ὡς δοῦλοι εὔχρηστοι καὶ εὐγνώμονες, καὶ μηκέτι ἀνθρώποις ἀρέσαι σπουδάζωμεν· Εἰ γὰρ ἔτι, φησίν, ἀνθρώποις ἤρεσκον, Χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν ἤμην· ὁ γὰρ κόσμος πᾶς ἐν τῷ πονηρῷ κεῖται, ὡς ἀλλαχοῦ λέγει.

1 ἀγαπητὲ : ἀγαπητοὶ P ‖ 9 τῷ κοσμικῷ *α* : τῷ κοσμικῷ βίῳ Q : τῷ κόσμῳ R : τοῖς κοσμικοῖς W Ed ‖ 16-17 παρὰ τῷ Θεῷ om. Q Ed

Să ne temem deci, iubite, ca nu cumva să se spună şi despre noi *„au iubit slava oamenilor mai mult decât slava lui Dumnezeu"*; şi să ne smerim în faţa *In.12,43.*
tuturor pentru Domnul, ca să dobândim atât odihna de aici, cât şi pe cea de acolo. Căci El a zis: *Învăţaţi de la Mine că sunt blând şi smerit cu inima şi veţi afla odihnă sufletelor voastre.* *Mt.11,29.*

Să ştii, iubite, şi aceasta, că în viaţa lumească primeşte laude cel priceput la vorbă; însă, în viaţa călugărească, este mare la Dumnezeu acela care iubeşte isihia şi tăcerea.

Tot aşa, în viaţa din lume, cel care îşi împodobeşte trupul şi îşi schimbă deseori veşmintele are parte de slavă omenească; în vreme ce în cinul călugăresc, cel care le dispreţuieşte pe acestea, luând aminte numai la ceea ce este de neapărată trebuinţă trupului, după cel ce zice: *Având hrană şi îmbrăcăminte, cu acestea vom fi îndestulaţi*, unul ca acesta îşi agoniseşte slavă în ceruri. *1Tim.6,8.*

Şi iarăşi, în viaţa aceea, [din lume], cel care se făleşte pentru puterea trupului sau cu bogăţie e socotit mare de către oameni. Însă în vieţuirea noastră, cel care iubeşte smerenia şi alege lucruri de nimic este cu adevărat înalt la Dumnezeu şi ales; după cum e scris: *Pe cele nebune ale lumii le-a ales Dumnezeu, ca să-i ruşineze pe înţelepţi; şi pe cele slabe ale lumii le-a ales Dumnezeu, ca să le ruşineze pe cele tari. Şi pe cele de neam de jos ale lumii, pe cele nebăgate în seamă le-a ales Dumnezeu, şi pe cele ce nu sunt, ca să nimicească pe cele ce sunt, ca nici un trup să nu se laude înaintea lui Dumnezeu.* *1Co.1,27-29.*

Deci şi noi, ca nişte robi de folos şi recunoscători, să iubim cele plăcute Domnului nostru, şi să nu ne mai sârguim să fim pe placul oamenilor. *Dacă aş plăcea încă oamenilor, n-aş fi rob al lui Hristos*; căci, aşa cum zice altunde- *Ga.1,10.*
va, *lumea întreagă zace sub puterea celui rău.* *1In.5,19.*

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΗ΄

Ὅτι τὸ ταπεινολογεῖν ἀκαίρως ἢ ἀμέτρως γινόμενον οὐκ ὠφέλιμον ἀλλὰ βλαβερόν ἐστι· καὶ τί δεῖ ποιεῖν πρὸς τοὺς ἐπαινοῦντας· καὶ ὅτι τὸν προσέχοντα οὐδὲν οἱ ἔπαινοι βλάπτουσιν.

Α΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

Ἀδελφὸς παρέβαλε τῷ ἀββᾷ Σεραπίωνι. Προετρέπετο δὲ αὐτὸν ὁ γέρων εὐχὴν ποιῆσαι, κατὰ τὸ σύνηθες· ὁ δὲ οὐκ ἐπείθετο ἁμαρτωλὸν ἑαυτὸν ἀποκαλῶν καὶ αὐτοῦ τοῦ μοναχικοῦ σχήματος ἀνάξιον. Ἠθέλησε δὲ ὁ γέρων καὶ τοὺς πόδας αὐτοῦ νίψαι καὶ οὐκ ἠνέσχετο ὁ ἀδελφὸς τοῖς αὐτοῖς λόγοις χρώμενος. Εἶτα παραθεὶς τράπεζαν ἐποίησεν αὐτὸν καθεσθῆναι. Καθεσθεὶς δὲ καὶ ὁ γέρων ἤρξατο συνεσθίειν αὐτῷ. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ἐνουθέτει αὐτὸν ὁ γέρων λέγων· Τέκνον, εἰ θέλεις ὠφεληθῆναι, καρτέρησον ἐν τῷ κελλίῳ σου καὶ πρόσεχε σεαυτῷ καὶ τῷ ἐργοχείρῳ σου· οὐ γὰρ φέρει σοι τοσαύτην ὠφέλειαν τὸ προέρχεσθαι καὶ παραβάλλειν, ὅσην τὸ καθέζεσθαι.

Ὁ δέ, τούτων λεγομένων ὑπὸ τοῦ γέροντος ἀκούων, ἐπικράνθη καὶ ἠλλοιώθη τὴν μορφὴν ὥστε μὴ δυνηθῆναι λαθεῖν τὸν γέροντα. Εἶπεν οὖν αὐτῷ ὁ ἀββᾶς Σεραπίων· Μέχρι τοῦ νῦν ἔλεγες, ὅτι ἁμαρτωλός εἰμι, καὶ κατηγόρεις σεαυτοῦ καὶ ἑαυτὸν ἀνάξιον εἶναι τοῦ ζῆν ἔκρινες· καὶ ἐπειδὴ μετὰ ἀγάπης ὑπέμνησά σε, τοσοῦτον ἐθηριώθης; Ἐὰν οὖν θέλῃς ταπεινὸς εἶναι, τὰ παρ' ἄλλων ἐπαγόμενά σοι μάθε γενναίως φέρειν καὶ μὴ ῥήματα ἀργὰ κάτεχε σεαυτῷ.

Ταῦτα ἀκούσας ὁ ἀδελφὸς μετενόησε τῷ γέροντι καὶ λίαν ὠφεληθεὶς ἀνεχώρησεν.

Β΄. Ἐκ τοῦ ἁγίου Βαρσανουφίου

Ἀδελφὸς ἠρώτησε γέροντα λέγων· Τί ποιήσει ὁ θέλων ἡσυχάζειν διὰ τὸ ὄνομα τὸ γινόμενον αὐτῷ; Μήποτε τὸ ὑπὲρ αὐτὸν βλάψῃ αὐτόν, καθὼς εἶπον οἱ πατέρες, ὅτι οὐαὶ τῷ ἀνθρώπῳ ἐκείνῳ, οὗ τὸ ὄνομα μεῖζόν ἐστι τοῦ ἔργου αὐτοῦ;

---

14 ὅσην : ὡς P ‖ 17 μέχρι τοῦ : ἀγαπητέ P ‖ 18 τοῦ ζῆν om. P ‖ ἔκρινες : κατέκρινες P ‖ 20 μάθε om. *α* ‖ φέρειν : φέρε *α* ‖ 23 ἐκ τοῦ ἁγίου Βαρσανουφίου om. R ‖ 26 ἀνθρώπῳ : μοναχῷ P ‖ ἐστι om. P

TEMA 48

Nu ne e de folos – ba chiar ne vatămă – să ne înjosim în cuvânt la timp nepotrivit ori fără măsură. Ce trebuie să facem cu cei ce ne laudă; și cum că pe cel cu luare aminte laudele nu-l vatămă deloc.

1. Din Pateric

Un frate s-a dus la Avva Serapion. Bătrânul l-a poftit să facă rugăciune, după obicei, însă fratele nu s-a lăsat înduplecat, numindu-se păcătos și nevrednic chiar de schima monahală. Bătrânul a vrut să-i spele și picioarele, dar fratele nu primea, zicând aceleași cuvinte. Apoi a pus masa și l-a făcut să se așeze. S-a așezat și Bătrânul și a început să mănânce împreună cu el, sfătuindu-l între timp așa: „Fiule, dacă vrei să te folosești, rabdă în chilia ta și ia aminte la tine și la lucrul mâinilor tale. Nu-ți aduce atâta folos să ieși și să-i cercetezi pe alții, cât să stai în chilie”.

Când a auzit cele spuse de Bătrân, fratele s-a amărât și s-a schimbat la față, încât nu i s-a putut ascunde Bătrânului. Atunci Avva Serapion i-a spus: „Până acum ziceai că ești păcătos și te învinovățeai, socotindu-te nevrednic de viață. Și pentru că te-am dojenit cu dragoste, atâta te-ai sălbăticit? Dacă vrei să fii smerit, învață să înduri cu tărie toate câte îți vin de la alții și nu spune vorbe deșarte despre tine însuți”.

Auzind acestea, fratele i-a pus metanie Bătrânului și a plecat cu mult folos.

2. Din Sfântul Varsanufie

Un frate a întrebat pe un Bătrân: „Ce să facă cel ce vrea să viețuiască în isihie dacă i se duce vestea? Nu cumva numele mai presus de el îl va vătăma, după cum au spus Părinții: «Vai de omul al cărui nume e mai mare decât fapta»?”

Καὶ ἀπεκρίθη ὁ γέρων· Τὸ ἔχειν τινὰ ὄνομα ἢ δόξαν μείζονα τῆς ἐργασίας αὐτοῦ οὐδὲν βλάπτει τὸν μὴ συνηδόμενον ἢ συγκατατιθέμενον τοῖς λεγομένοις, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ συκοφαντουμένου εἰς φόνον, μηδὲν δὲ τοιοῦτον πεπραχότος. Ὀφείλει δὲ ὁ τοιοῦτος λογίζεσθαι, ὅτι ἔχουσι περὶ ἐμοῦ οἱ ἄνθρωποι ὑπόληψιν καὶ οὐκ οἴδασι τίς εἰμι.

Şi a răspuns Bătrânul: „A avea nume sau slavă mai mari decât lucrarea nu vatămă cu nimic pe cel ce nu găseşte desfătare în cele spuse [de alţii despre el], nici nu se învoieşte cu ele, aşa cum nici pe cel care n-a făptuit un omor nu-l vatămă de e defăimat ca ucigaş. Unul ca acesta, însă, e dator să cugete astfel: «Oamenii mă cinstesc, dar nu ştiu cine sunt»".

ΥΠΟΘΕΣΙΣ ΜΘ´

Πῶς δεῖ καὶ ποίοις καὶ μέχρι τίνος κεχρῆσθαι τοῖς πρὸς τὴν σκέπην τοῦ σώματος· καὶ πῶς οἱ πατέρες ἠγάπων κἂν τοῖς ἐνδύμασι τὴν εὐτέλειαν, ἣν ἐν πᾶσι τὸν μοναχὸν δεῖ ἀσπάζεσθαι.

Α´. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Ἐλεήμονος

Τίς ἂν τοῦ θαυμαστοῦ Ἰωάννου τοῦ πατριάρχου τὸ λιτὸν τῆς διαίτης καὶ τὸ περὶ τὴν ἐσθῆτα καὶ στρωμνὴν εὐτελές τε καὶ μέτριον ἐξείποι καλῶς; Μετὰ γὰρ τῶν ἄλλων οὐδὲ ταύτης ἠμέλει τῆς ἀρετῆς, ὥστε μηδὲν πλέον ἐν τούτοις τῶν πολλῶν ἔχειν καὶ εὐκαταφρονήτων.

Ἀμέλει τῶν τις οἰκητόρων τῆς πόλεως συνηθέστερος αὐτῷ τυγχάνων, ὅπως εἶχε μαθών, σισύραν ἓξ καὶ τριάκοντα νομίσμασι πριάμενος στέλλει τῷ μακαρίῳ πλεῖστα μὴ ἀπώσασθαι δεηθείς, ἀλλ᾽ ἑαυτὸν ταύτῃ περιστέλλειν. Τοῦτο οὖν καὶ διὰ τὸ τοῦ ἀνδρὸς εὔπιστον καὶ τὸ τῆς ἀξιώσεως ἐπιμελὲς καὶ διάπυρον ποιῆσαι θελήσας, οὐ διέλιπεν ὅμως παρ᾽ ὅλην τὴν νύκτα ταλανίζων ἑαυτόν, ὡς οἱ παρεδρεύοντες εἰς ἔσχατον ἐξηγήσαντο, καὶ τίς ἂν οὐ καταγνοίη μου τοῦ ταπεινοῦ, λέγων, Ἰωάννου, εἰ ἐμοὶ μὲν ἔνεστι τριάκοντα καὶ ἓξ νομίσμασιν ἐπιβλήματι σκέπεσθαι, τοῖς δὲ κατὰ Χριστόν, φεῦ, ἀδελφοῖς τοῖς ἐμοῖς, τὸ ὑπαίθρους τῷ κρύει πηγνυμένους διατελεῖν καὶ μηδὲ ῥάκος βραχύτατόν τι καὶ εὔωνον εὐπορεῖν, ὧν οἱ πλείους καὶ κενοὶ τὴν γαστέρα καὶ ἄδειπνοι κατεκλίθησαν καὶ αὐτῶν, οἴμοι, τῶν ἀποπιπτουσῶν τῆς ἐμῆς τραπέζης ψιχῶν ἐφιέμενοι, κατὰ τὸν πένητα Λάζαρον; Αἴ, αἴ, πόσοι νῦν ξένοι καὶ παρεπίδημοι πρὸς ταύτην ἀφίκοντο τὴν πόλιν, οἳ μὴ ἔχοντες ὅποι τὴν κεφαλὴν κλίνοιεν, πεινῶντες, διψῶντες, κατὰ μέσην κεῖνται τὴν ἀγοράν, ἐγὼ δὲ παντοίοις ἐνευπαθῶν ἀγαθοῖς πρὸς τῇ ἄλλῃ τρυφῇ καὶ τῷδε τῷ πολυτελεῖ ἐπιβλήματι νῦν περιστέλλομαι. Τί τοίνυν κατ᾽ ἐκείνην ἀκούσεσθαι προσδοκῶ τὴν ἡμέραν; Τί ἕτερον ἤ, ὅτι ἀπέλαβες τὰ ἀγαθά σου ἐν τῇ ζωῇ σου, οἱ δέ γε πένητες τὰ κακά, καὶ διὰ τοῦτο νῦν αὐτοὶ μὲν παρακαλοῦνται, σὺ δὲ ἀξίως ὀδυνᾶσαι; Ἀλλ᾽ εὐλογητὸς Κύριος, οὐκέτι τούτῳ ὁ ταπεινὸς σκεπασθήσεται Ἰωάννης, ἀλλὰ τὴν αὐτοῦ τιμὴν πένητες ἀμφιάσονται.

---

2 add. περὶ τοῦ ante πῶς *β* ‖ 4 μοναχὸν : πιστὸν Ed ‖ 14 ὅμως : ὅλως P : n. leg. R ‖ 17 φεῦ om. *α* ‖ 18 διατελεῖν P W : τελεῖν R : ταλαιπωρεῖν Q : διαταλαιπωρεῖν Ed ‖ 20 ψιχῶν om. P ‖ 27-28 εὐλογητὸς Κύριος : οὐμενοῦν P ‖ 29 πένητες ἀμφιάσονται : πένητι ἀποδώσει P

TEMA 49

Ce, cât şi cum trebuie să folosim spre acoperirea trupului; şi cum iubeau Părinţii sărăcia, chiar şi în privinţa veşmintelor, lucru pe care monahul trebuie să îl îmbrăţişeze totdeauna.

1. Din Viaţa Sfântului Ioan cel Milostiv

Cine ar putea povesti după cuviinţă puţinătatea hranei, sărăcia şi simplitatea veşmintelor ori aşternutului minunatului Ioan patriarhul? Căci, pe lângă altele, se îngrijea şi de această virtute: să nu aibă nimic mai mult decât cei mulţi şi neluaţi în seamă.

Un om din cetate care îi era cunoscut, aflând cum o duce, a cumpărat cu treizeci şi şase de monede o haină de blană şi i-a trimis-o fericitului, rugându-l mult să nu o refuze, ci să se îmbrace cu ea. Pentru că bărbatul era de bună credinţă şi îl ruga cu multă stăruinţă şi căldură, s-a hotărât să primească. Toată noaptea, însă, nu a contenit să se plângă pe sine, după cum au povestit mai apoi cei ce stăteau cu el. Spunea: „Cine nu mă va osândi pe mine, netrebnicul Ioan, că eu pot să mă acopăr cu o haină de treizeci şi şase de monede, în vreme ce fraţii mei în Hristos, vai, stau îngheţând de frig sub cerul liber, neavând cu ce să-şi cumpere nici măcar o zdreanţă amărâtă şi de nimic. Dintre ei, cei mai mulţi s-au culcat cu stomacul gol, fără să mănânce, şi – vai mie! – poftesc fărâmiturile ce cad de la masa mea, precum săracul Lazăr. Vai, vai, câţi străini şi călători veniţi acum în cetate nu au unde să-şi plece capul şi stau întinşi în mijlocul pieţii, flămânzi şi însetaţi, în vreme ce eu huzuresc între tot felul de bunătăţi şi, pe lângă alte desfătări, acum mă acopăr şi cu haina asta de mare preţ. La ce să mă aştept să aud în ziua aceea [a Judecăţii]? Ce altceva decât «Tu ţi-ai primit pe cele bune în viaţa ta, iar săracii pe cele rele; pentru aceasta ei acum se mângâie, iar tu pe drept te cf.Lc.16,25.
chinuieşti»? Dar, binecuvântat fie Domnul, netrebnicul Ioan nu se va mai acoperi cu aceasta; din preţul ei se vor îmbrăca săracii".

Aşa că, odată cu zorile, trimite haina în piaţă să fie vândută. Acolo o vede cel care i-o adusese în dar, care iarăşi o cumpără şi i-o dăruieşte; iar

Ἅμα γοῦν φωτὶ τὴν σισύραν εἰς τὴν ἀγορὰν πέμπει διαπραθησομένην, ἣν ὁ προσενεγκὼν θεασάμενος, αὖθις πριάμενος, αὖθις καὶ προσάγει. Ὁ δὲ δέχεται μέν, πρὸς δὲ τὴν ἀγορὰν καὶ αὖθις ἐκπέμπει. Ὡς δὲ δὶς καὶ πολλάκις τοῦτο γένοιτο, ὁ μέγας δηλοῖ τῷ προσάγοντι, ἴδωμεν, εἰπών, τίς πρότερον ἀπαγορεύσει τῶν δύο, ἐγὼ μὲν αὐτὴν πιπράσκων, σὺ δὲ αὐτὴν ὠνούμενος καὶ προσφέρων; Καὶ γὰρ ἦν ὁ ἀνὴρ τῶν λίαν εὐπόρων, οὗ χάριν ἐπίτηδες ὁ μέγας καὶ παρακερδαίνειν αὐτοῦ ἠβούλετο, ὥστε τὰ ἐκείνου πρὸς τοὺς πένητας παραρρεῖν.

Β΄. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Ἀρσενίου

Ὁ μέγας Ἀρσένιος οὕτω τὰ τοῦ κόσμου ἀπέστερξε καὶ οὐδὲν εἶναι τὸ παράπαν ἡγεῖτο, ὡς μηδὲ βλέπειν ἀνέχεσθαι τῶν βιοτικῶν ὅλως μηδέν. Μᾶλλον μὲν οὖν ἀντιμετρῶν καὶ ἀντιτιθέμενος τοῖς τοῦ προτέρου βίου λαμπροῖς καὶ τοῖς ἐσθήμασιν, οἷς ἐκεῖνος ἐνδιατρίβων ἔτι τῷ παλατίῳ περιεβέβλητο, πολλῇ χρῆσθαι τῇ εὐτελείᾳ περὶ τὰ ἄμφια καὶ τοσαύτῃ, ὡς μηδὲν ἐν τούτοις διενηνοχέναι ἀγροίκου πένητος διερρωγότα ῥάκη καὶ σαπρὰ περιβεβλημένου. Ἀλλ᾽ ἐκεῖνον τὰ πενιχρὰ ταῦτα καὶ ἀπόβλητα ἤγαλλε πλέον καὶ τούτοις ἐνεκαλλύνετο, ἅτε δὴ τοῦ ἔσω κόσμου καὶ ἀδήλου μεταποιούμενος καὶ ἑαυτὸν μᾶλλον ἢ τὸ αὐτοῦ κοσμεῖν βουλόμενος.

Γ΄. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

Ἀδελφὸς ἠρώτησε γέροντα λέγων· Καλόν ἐστι κτήσασθαι δύο χιτῶνας; Καὶ εἶπεν ὁ γέρων· Κτῆσαι δύο χιτῶνας καὶ μὴ κτήσῃ κακίαν τὴν σπιλοῦσαν ὅλον τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχήν. Ἡ γὰρ ψυχὴ οὐ χρείαν ἔχει τῆς κακίας, τὸ δὲ σῶμα χρείαν ἔχει τῆς σκέπης. Ἔχοντες οὖν τὰ δέοντα καὶ αὐτάρκη τούτοις κατὰ τὸ γεγραμμένον ἀρκεσθησόμεθα.

Δ΄. Τοῦ ἀββᾶ Ἡσαΐου

Ὅρα[i] μὴ ἐάσῃς τὸ σῶμά σου ἐν ῥυπαρίᾳ ἄμορφον καὶ κλέψῃ σε ἡ κενοδοξία. Εἰ δὲ νεώτερος εἶ, ἔασον αὐτὸ ἐν πάσῃ ἀμορφίᾳ· συμφέρον γάρ σοί ἐστι.

Μὴ[ii] ἐπιθυμήσῃς τινὸς τοῦ πλησίον σου θεασάμενος αὐτό, εἴτε ἔνδυμα εἴτε ζώνην εἴτε κουκούλιον, καὶ μὴ πληρώσῃς τὴν ἐπιθυμίαν σου ποιήσας σε-

---

2 προσενεγκὼν θεασάμενος : πρότερον ὠνησάμενος P ‖ 3 καὶ αὖθις : πραθησομένην P ‖ 5 add. αὐτὴν ante ὠνούμενος R ‖ ὠνούμενος : ἐξωνούμενος P ‖ 10 ἡγεῖτο : ἐλογίζετο P ‖ 12 ἔτι om. Ed : n. leg. R ‖ 26 σοί om. Q

[Sfântul] o primeşte şi o trimite din nou în piaţă. Cum lucrul acesta s-a întâmplat de două, ba chiar de mai multe ori, marele i-a trimis vorbă dăruitorului: „Să vedem care dintre noi va obosi primul; eu care o vând, sau tu care o cumperi şi mi-o dăruieşti?" Şi era bărbatul acela dintre cei foarte înstăriţi; drept pentru care marele vroia dinadins să câştige de la el, ca banii aceluia să treacă la săraci.

2. Din Viaţa Sfântului Arsenie

Marele Arsenie se lepădase într-atât de cele ale lumii, socotindu-le cu totul de nimic, încât nu suferea nici măcar să vadă ceva din lucrurile vieţii [lumeşti]. Mai mult, ca să plătească şi să înlocuiască strălucirea vieţii de mai înainte şi veşmintele pe care le purta când era încă la palat, se folosea de haine atât de sărăcăcioase, încât nu se deosebea cu nimic de un ţăran amărât, îmbrăcat în zdrenţe ponosite şi rupte. Dar pe el îl bucurau mai mult hainele acestea sărăcăcioase şi bune de aruncat şi cu ele se înfrumuseţa; pentru că se îngrijea de lumea lăuntrică şi nevăzută, vrând să se împodobească mai degrabă pe sine însuşi decât pe ce este al lui.

3. Din Pateric

Un frate l-a întrebat pe un Bătrân: „E bine să ai două haine?" Şi a zis Bătrânul: „Să ai două haine, şi să nu ai răutate, cea care întinează tot trupul şi sufletul. Căci sufletul nu are nevoie de răutate, în vreme ce trupul are nevoie de acoperământ. Având deci cele de ajuns pentru trebuinţă, *ne vom mulţumi cu acestea*, după cum e scris". 1Tim.6,8.

4. A lui Avva Isaia

Vezi să nu-ţi laşi trupul să se urâţească cuprins de murdărie şi aşa să te fure slava deşartă. Însă dacă eşti mai tânăr, lasă-l în toată urâţenia, căci îţi este de folos.

Să nu pofteşti nici un lucru văzut la aproapele tău, fie veşmânt, curea, sau culion, nici să nu îţi plineşti pofta, făcându-ţi ceva după asemănarea lui.

αυτῷ καθ' ὁμοιότητα αὐτοῦ. Ἀλλὰ καὶ βιβλίον ἐὰν ποιήσῃς σεαυτῷ, μὴ καλλωπίσῃς τὴν κόσμησιν αὐτοῦ· πάθος γάρ σού ἐστι.

Κόσμησις[iii] σώματος ψυχῆς ἐστι καταστροφή· τὸ δὲ φροντίσαι αὐτοῦ κατὰ φόβον Θεοῦ καλόν.

Ε'. Τοῦ ἀββᾶ Ἰσαὰκ

Ἀγάπησον τὰ πενιχρὰ ἱμάτια ἐν ἐνδύμασί σου, ἵνα ἐξουδενώσῃς τὰς ἐπιφυούσας σοι ἐνθυμήσεις, λέγω δὴ τὴν ὑψηλοφροσύνην. Ὁ γὰρ τὴν στιλπνότητα ἀγαπῶν οὐ δύναται κτήσασθαι ταπεινὰς ἐνθυμήσεις· διότι ἡ καρδία τοῖς ἐξωτέροις σχήμασι συνδιατυποῦται.

Ϛ'. Ἐν τῷ Γεροντικῷ

1. Ἔλεγεν ὁ ἀββᾶς Ἰσαὰκ τοῖς ἀδελφοῖς, ὅτι οἱ πατέρες ἡμῶν καὶ ὁ ἀββᾶς Παμβὼ παλαιὰ πολύρραφα ἐφόρουν καὶ σεβέννινα· νῦν δὲ πολύτιμα φορεῖτε. Ὑπάγετε ἔνθεν, ἠρημώσατε τὰ ὧδε.

Ὅτε δὲ ἔμελλον ὑπάγειν εἰς τὸ θέρος, ἔλεγεν αὐτοῖς· Οὐκέτι ὑμῖν παρέχω ἐντολάς· οὐ φυλάσσετε γάρ.

2. Εἶπεν ὁ αὐτός, ὅτι ἔλεγεν ὁ ἀββᾶς Παμβώ, ὅτι τοιοῦτον ὀφείλει ὁ μοναχὸς φορεῖν ἱμάτιον, ὥστε εἰ ῥίψει αὐτὸ ἔξω τοῦ κελλίου καὶ ἐάσει ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας, μηδένα λαβεῖν αὐτὸ διὰ τὴν εὐτέλειαν.

Ζ'. Τοῦ ἁγίου Ἐφραὶμ

Ὁ[i] καλλωπίζων ἱμάτια ἑαυτοῦ βλάπτει ψυχὴν ἑαυτοῦ· πολυτέλεια γὰρ ἱματίων μωμοῖ ψυχὴν μοναχοῦ, ὑπερηφανίαν αὐτῇ ἐμποιοῦσα· εὐτέλεια δὲ ἱματίων ὠφέλεια καὶ ἔπαινος μοναχοῦ.

Ἐπιμελοῦ[ii], μοναχέ, τῆς ἔνδον ἐργασίας καὶ μὴ καλλώπιζε τοίχους ἀνωφελεῖς· εὐμορφία γὰρ κελλίου ὑπομονὴν μοναχῷ οὐ δίδωσι.

Τὰ πρὸς τὴν χρείαν ζητήσωμεν· τὰ γὰρ περισσὰ καὶ περισπασμὸν ἡμῖν παρέχοντα βλαβερὰ καὶ ὀλέθρια.

---

2 σού om. W ‖ 3 αὐτοῦ : αὐτῶν β ‖ 14 ἔμελλον : ἔμελλεν β ‖ 18 add. ἤτοι ante διὰ β : n. leg. R ‖ 21 μωμοῖ : θολοῖ P ‖ 21 αὐτῇ om. Q

Şi chiar de îţi faci o carte, să nu o înfrumuseţezi cu podoabe, căci aceasta este patimă.

Împodobirea trupului este nenorocire pentru suflet; dar a te îngriji de el cu frică de Dumnezeu este lucru bun.

5. A lui Avva Isaac

Să iubeşti a îmbrăca haine sărăcăcioase, ca să stârpeşti gândurile care răsar în tine; şi mă gândesc la cugetarea înaltă de sine. Cel ce iubeşte strălucirea înfăţişării nu poate dobândi gânduri smerite; fiindcă inima ia chipul înfăţişării din afară.

6. Din Pateric

1. Avva Isaac le zicea fraţilor: „Părinţii noştri şi Avva Pamvo purtau nişte zdrenţe, vechi şi peticite. Acum voi purtaţi haine scumpe. Plecaţi de aici! Aţi pustiit locul".

Când trebuiau să meargă la seceriş, le zicea: „Nu vă mai dau porunci, că nu le păziţi".

2. Acelaşi a zis: „Avva Pamvo spunea că monahul trebuie să poarte o astfel de haină, încât dacă o aruncă afară din chilie şi o lasă trei zile, nimeni să nu o ia pentru sărăcia ei.

7. A Sfântului Efrem

Cel care îşi împodobeşte hainele, îşi vatămă sufletul; căci fala veşmintelor întinează sufletul călugărului, pricinuindu-i mândrie, în vreme ce sărăcia lor îi este folos şi laudă.

Îngrijeşte-te, călugăre, de lucrarea dinlăuntru şi nu împodobi ziduri fără folos; Căci dichiseala chiliei nu-i aduce călugărului răbdare.

Să căutăm pe cele de trebuinţă, fiindcă cele de prisos, care ne aduc risipire, sunt vătămătoare şi pierzătoare.

ΥΠΟΘΕΣΙΣ Ν΄

Ὅτι οὐ δεῖ πρὸς τέρψιν ἢ κατὰ προσπάθειάν τι ποιεῖν.

Α΄. Ἐν τῷ βίῳ τοῦ ἁγίου Παχωμίου

Ὁ Μέγας Παχώμιος ἐν μονῇ τινι τῶν ὑπ' αὐτὸν οἰκοδομήσας εὐκτήριον, ποιήσας τε στοὰς καὶ στύλους εὐρύθμως διὰ πλίνθων, ἐτέρφθη τῷ ἔργῳ, ἐφ' ᾧ καλῶς ᾠκοδόμησε. Καὶ λογισάμενος μὴ χρῆναι θαυμάζειν ἔργα χειρῶν καὶ ἐπὶ τῇ ὡραιότητι τῶν οἰκείων οἰκοδομημάτων τέρπεσθαι, νεαροῦ ἔτι τοῦ ἔργου ὑπάρχοντος, λαβὼν σχοινία καὶ δήσας τοὺς στύλους ἐκέλευσε τοῖς ἀδελφοῖς σύρειν μετὰ πάσης ἰσχύος, ἕως οὗ κλιθέντες γεγόνασιν ἀπρεπεῖς. Καὶ ὑπολαβὼν ἤρξατο λέγειν· Μὴ φιλονεικήσητε καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τῷ καλλωπίζειν ἐπὶ πολὺ τὸ ἔργον τῶν χειρῶν ὑμῶν, ἀδελφοί, ἀλλ' εὔξασθε μᾶλλον ὅπως χάριτι Χριστοῦ καὶ τῇ δωρεᾷ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἄσυλα ὑμῶν μενεῖ τὰ ἔργα καὶ ὅπως μὴ διὰ τοῦ πρὸς τὴν τέχνην ἐπαίνου ὀλισθήσας ὁ νοῦς θήραμα γένηται τοῦ διαβόλου· πολλαὶ γὰρ αὐτοῦ αἱ μεθοδεῖαι.

Β΄. Ἐκ τοῦ ἁγίου Βαρσανουφίου

1. Ἀδελφὸς ἠρώτησε γέροντα λέγων· Ἐὰν ἐμπέσῃ μοι σκεῦος καὶ χρῄζω αὐτοῦ εἰς τὴν διακονίαν, ἣν ἐνεπιστεύθην, τοῦ νοσοκομείου, βλέπω δὲ ὅτι ἔχω προσπάθειαν εἰς αὐτό, ἆρα μὴ πάθος μοί ἐστιν, ἐὰν λάβω αὐτό;

Ἀπεκρίθη ὁ γέρων· Ἐὰν χρῄζῃς τοῦ σκεύους καὶ πολεμῇ δέ σε καὶ ὁ λογισμὸς τῆς προσπαθείας εἰς αὐτό, εἰπὲ τῷ λογισμῷ· Χρεία ἐστὶν αὐτοῦ καὶ διατί πολεμοῖς με κατ' ἐπιθυμίαν τοῦτο λαβεῖν; Καὶ εἰ μὲν παύσηται ἀπὸ σοῦ τὸ πάθος, λάβε αὐτό. Εἰ δὲ μή, ἐὰν ᾖ δυνατὸν γενέσθαι τὴν χρείαν δι' ἄλλου σκεύους, ποίησον καὶ καταπόνησον τὸ πάθος. Εἰ δὲ οὐκ ἐνδέχεται, λάβε τὸ σκεῦος μεμφόμενος σεαυτὸν καὶ λέγων· Εἰ μὴ διὰ τὴν χρείαν, οὐκ εἶχον αὐτὸ λαβεῖν, διότι ἡττῶμαι τῇ προσπαθείᾳ.

2. Ἔφη ὁ ἀδελφός· Ἐάν τις παρέχῃ μοι πρᾶγμα καὶ χρῄζω αὐτοῦ, βλέπω δὲ τὴν καρδίαν μου ὡς πρὸς πάθος αὐτὸ θέλουσαν δέξασθαι, τί ποιήσω; Λάβω διὰ τὴν χρείαν ἢ παραιτήσομαι διὰ τὴν προσπάθειαν;

---

7 οἰκοδομημάτων : ἔργων *β* ‖ 15 ἁγίου : ἀββᾶ Q Ed ‖ 17 νοσοκομείου : οἰκονομείου *β* ‖ 362.26-364.8 ἔφη — ἐστίν om. R ‖ 26 τις om. P

TEMA 50

Nu trebuie să facem nimic mânaţi de împătimire, sau spre desfătare.

1. Din Viaţa Sfântului Pahomie

Pahomie cel Mare a zidit odată o biserică într-una din mănăstirile sale şi, făcându-i portice şi coloane frumoase din cărămidă, a fost încântat de lucrarea pe care o zidise aşa bine. Socotind, însă, că nu trebuie să se minuneze de lucrul mâinilor şi să se desfăteze de frumuseţea propriilor clădiri, numai ce fusese isprăvită biserica, a luat sfori, a legat stâlpii şi a poruncit fraţilor să tragă cu toată puterea, până când s-au înclinat şi s-au urâţit. Şi folosind prilejul a început a grăi: „Nici voi, fraţilor, nu vă luptaţi ca să înfrumuseţaţi mult lucrul mâinilor voastre, ci mai degrabă rugaţi-vă ca lucrurile pe care le faceţi să rămână neprădate, cu harul lui Hristos şi cu darul Sfântului Duh, şi mintea să nu vă alunece, ajungând astfel pradă diavolului, din pricina laudei pentru iscusinţa voastră; că multe sunt meşteşugirile acestuia".

2. Din Sfântul Varsanufie

1. Un frate a întrebat pe un Bătrân zicând: „Dacă îmi cade în mână un vas care îmi trebuie la bolniţă, la ascultarea ce mi-a fost încredinţată, şi văd că am împătimire faţă de acesta, oare dacă îl iau mi se socoteşte patimă?"

A răspuns Bătrânul: „Dacă ai trebuinţă de vas, însă te războieşte şi gândul împătimirii de el, spune-i gândului: «Este nevoie de el; de ce mă războieşti să-l iau cu poftă?» Şi dacă încetează patima în tine, ia-l. Dacă nu, de se poate împlini nevoia cu alt vas, foloseşte-l pe acela şi înăbuşe patima; iar de nu-i cu putinţă, ia vasul, osândindu-te şi spunând: «Dacă nu mi-ar fi fost de trebuinţă nu l-aş fi luat, pentru că sunt biruit de împătimire»".

2. A spus fratele: „Dacă cineva îmi dă un lucru şi am nevoie de el, însă văd că inima vrea cu patimă să îl primească, ce să fac? Îl iau pentru trebuinţă, sau îl las din pricina împătimirii?"

Ἀπεκρίθη ὁ γέρων· Κατὰ τὴν τροφὴν ἔχε καὶ τοῦτο. Οἶδας ὅτι χρῄζομεν τῆς τροφῆς καθ' ἡμέραν καὶ κωλυόμεθα λαβεῖν αὐτὴν μεθ' ἡδονῆς. Ἀλλ' ἐὰν εὐχαριστοῦντες τῷ δόντι αὐτὴν Θεῷ καὶ κατακρίνοντες ἑαυτοὺς ὡς ἀναξίους λάβωμεν, ὁ Θεὸς ποιεῖ αὐτὴν εἰς ἁγιασμὸν καὶ εὐλογίαν. Ὥστε οὖν, ὅταν χρῄζῃς τοῦ πράγματος καὶ κατευοδῶται, εὐχαρίστησον τῷ κατευοδώσαντι Θεῷ καὶ κατάκρινον ἑαυτὸν ὡς ἀνάξιον καὶ διώκει ἀπὸ σοῦ ὁ Θεὸς τὴν προσπάθειαν· πάντα γὰρ αὐτῷ δυνατά. Εἰ δὲ οὐ χρῄζεις τοῦ πράγματος, μὴ λάβῃς αὐτό, ἐπεὶ πλεονεξία ἐστίν.

7 δυνατά : δύναται Ed

A răspuns Bătrânul: „Socoteşte aceasta ca şi în privinţa hranei. Ştii că avem nevoie de hrană în fiecare zi, dar nu ne este îngăduit să o luăm cu desfătare; dacă însă o primim mulţumind lui Dumnezeu, Care o dă, şi osândindu-ne că o luăm cu nevrednicie, Dumnezeu ne-o face spre sfinţire şi binecuvântare. Prin urmare, când îţi este de trebuinţă lucrul şi ţi se dăruieşte, mulţumeşte-I lui Dumnezeu, Care a rânduit să îl primeşti, şi osândeşte-te pe tine ca nevrednic, şi aşa Dumnezeu va alunga de la tine împătimirea; căci toate Îi sunt Lui cu putinţă. De nu ai nevoie de lucru, nu îl lua, că este lăcomie".

Sursele Culegerii

Ediţii folosite

Antioh, Pandecte	Antiochi monachi lauræ Sabaæ abbatis, *Pandectes scripturæ divinitus inspiratæ*, PG 89, 1428C-1849B.
Apoftegme	*Les Apofthegmes Des Pères (collection systématique)*, SC 387, 474, 498, Paris, 1993, 2003, 2005.
Casian, Convorbiri Duhovniceşti	Jean Cassien, *Conférences*, SC 42, Paris, 1955.
Casian (Pseudo-Atanasie), Către Castor I	Magni Athanasii, *Ad beatisimum Castorem, de canonicis cænobiorum consitutionibus*, PG 28, 849-872.
Casian (Pseudo-Atanusie), Către Castor II	Magni Athanasii, *Ad eumdem Castorem, de octo malitiæ cogitationibus*, PG 28, 872-905.
Constituţiile Apostolice	*Les Constitutions Apostoliques*, SC 320, 329, 336, Paris, 1985, 1986, 1987.
Călătoriile Sfântului Apostol Petru	Clementis Episcopi Romani, *De actibus, peregrinationibus et predicationibus sancti apostolorumque principis Petri*, PG 2, 470-604.
Diadoh	*Κεφάλαια γνωστικὰ ρ',* în *Diadoque de Photicé, Oeuvres Spirituelles*, SC 5, Paris, 1997.
Efrem, Către un nevoitor mai tânăr…	*Περὶ ἀρετῆς πρὸς νεώτερον ἀσκητήν· κεφάλαια τέσσαρα*, în *Ὁσίου Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου - Ἔργα*, Τόμος Β', p. 77-110, Ed. Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας, 1989.
Efrem, Cum dobândeşte cineva smerenia	*Κεφαλαὶ ἑκατόν· πῶς κτᾶταί τις τὴν ταπεινοφροσύνην*, în *Ὁσίου Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου - Ἔργα*, Τόμος Β', p. 280-362, Ed. Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας, 1989.
Efrem, Cuvinte către monahi…	*Λόγοι παραινετικοὶ πρὸς τοὺς κατ᾽ Αἴγυπτον μοναχούς*, în *Ὁσίου Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου - Ἔργα*, Τόμος Γ', p. 36-294, ed. Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας, 1990.
Efrem, Despre vieţuirea dreaptă	*Περὶ ὀρθοῦ βίου κεφάλαια 90*, în *Ὁσίου Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου - Ἔργα*, Τόμος Γ', p. 11-35, Ed. Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας, 1990.
Efrem, După asemănarea proverbelor	*Κατὰ μίμησιν τῶν παροιμιῶν*, în *Ὁσίου Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου - Ἔργα*, Τόμος Α', p. 180-280, ed. Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας, 1988.
Efrem, Despre răbdare	*Περὶ ὑπομονῆς*, în *Ὁσίου Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου - Ἔργα*, Τόμος Γ', p. 306-322, Ed. Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας, 1990.
Efrem, Despre virtute…	*Περὶ ἀρετῆς κεφάλαια δέκα*, în *Ὁσίου Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου - Ἔργα*, Τόμος Β', p. 111-141, Ed. Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας, 1989.

Efrem, La cuvintele „Ia aminte la tine însuţi"	*Εἰς τὸ πρόσεχε σεαυτῷ· κεφάλαια δώδεκα*, în *Ὁσίου Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου - Ἔργα*, Τόμος Β΄, p. 142-198, Ed. Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας, 1989.
Efrem, Scrisoare către monahul Ioan	*Ἐπιστολὴ πρὸς Ἰωάννην μονάζοντα. Περὶ ὑπομονῆς, καὶ τοῦ μὴ ἀπατᾶσθαι τοῖς λογισμοῖς, προφάσει δικαιωμάτων, καὶ λέγειν, ὅτι ὡς βοσκὸς πορεύομαι. Καὶ περὶ σωφροσύνης*, în *Ὁσίου Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου - Ἔργα*, Τόμος Β΄, p. 403-415, Ed. Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας, 1989.
Efrem, Sfat despre viaţa duhovnicească	*Συμβουλία περὶ πνευματικοῦ βίου· πρὸς νεόφυτον μοναχόν· κεφαλαὶ ἐνενήκοντα ἕξ*, în *Ὁσίου Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου - Ἔργα*, Τόμος Β΄, p. 209-251, Ed. Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας, 1989.
Efrem, Spre îndreptarea celor împătimiţi...	*Πρὸς διόρθωσιν τῶν ἐμπαθῶς διαγόντων καὶ τιμὰς ἀπαιτούντων*, în *Ὁσίου Ἐφραὶμ τοῦ Σύρου - Ἔργα*, Τόμος Α΄, p. 281-298, Ed. Τὸ Περιβόλι τῆς Παναγίας, 1988.
Gherontikon	*Τὸ Μέγα Γεροντικόν*, ed. Ἱερὸν Ἡσυχαστήριον «Τὸ Γενέσιον τῆς Θεοτόκου», vol. 1-4, 1994, 1995, 1997, 1999.
Grigorie, Dialoguri	Sancti Gregorii Papæ, *Dialogorum libri I-IV, de vita et miraculis patrum italicorum et de aeternitate animarum*, PL 66, 125-203 (*II*), PL 77, 150-430 (*I, III, IV*).
Isaac	*Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἰσαάκ, Τα εὑρεθέντα ασκητικά*, ed. Ioakeim Spetsieri (Atena 1895).
Isaia	*Τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν ἀββᾶ Ἡσαΐου, Λόγοι ΚΘ΄*, ed. monah Augustin Iordanitul, Ierusalim, 1911.
Lavsaicon	Palladius, *Historia Lausiaca*, PG 34, 995-1278.
Marcu, Către Nicolae	*Πρὸς Νικόλαον*, în *Marc le Moine, Traités II*, SC 455, Paris, 2000, p. 106-154.
Marcu, Despre cei ce cred...	*Περὶ τῶν οἰομένων ἐξ ἔργων δικαιοῦσθαι*, în *Marc le Moine, Traités I*, SC 445, Paris, 1999, p. 130-200.
Marcu, Despre legea duhovnicească	*Περὶ νόμου πνευματικοῦ*, în *Marc le Moine, Traités I*, SC 445, Paris, 1999, p. 74-128.
Marcu, Despre post	*Περὶ νηστείας*, în *Marc le Moine, Traités II*, SC 455, Paris, 2000, p. 158-166.
Maxim, Capete despre dragoste	Sancti Patris Nostri Maximi Abbatis, *Capita de Charitate*, PG 90, 960-1080.
Maxim, Capete teologice	Sancti Patris Nostri Maximi Confessoris, *Capita ducenta ad theologiam ...*, PG 90, 1083-1176.
Varsanufie şi Ioan	Barsanuphe et Jean de Gaza, *Corespondance, Vol. I.1, I.2, II.1, II.2*, SC 426, 427, 450, 451, Paris, 1997, 1998, 2000, 2001.
Viaţa Sfântului Alipie	H. Delehaye, *Les Saints Stylistes*, SH 14, Bruxelles, 1923, p. 170-187.
Viaţa Sfântului Antonie cel nou	A. Papadopoulos-Kerameus, *Συλλογὴ παλαιστινῆς καὶ συριακῆς ἁγιολογίας I*, p. 186-216.

Viaţa Cuviosului Arsenie	Συμεὼν Μεταφραστοῦ, *Βίος καὶ πολιτεία καὶ μερικὴ θαυμάτων διήγησις τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Ἀρσενίου τοῦ Μεγάλου*, în Ἐκκλησιαστικὸς Φάρος 23 (1935), p. 37-55, 189-201
Viaţa Cuviosului Efrem	Symeonis Metaphrastæ, *Vita et res gestæ sancti patris nostræ Ephraem Syri*, PG 114, 1253-1268.
Viaţa Sfântului Eftimie	Symeonis Metaphrastæ, *Vita et res gestæ sancti patris nostri Euthymii, hegumeni in eremo sanctæ civitatis*, PG 114, 595-734.
Viaţa Sfântului Grigorie făcătorul de minuni	Sancti patris nostri Gregorii Episcopi Nysseni, *De vita Beati Gregorii miraculorum opificis*, PG 46, 893-958.
Viaţa Sfântului Ioan cel Milostiv	Symeonis Metaphrastæ, *Vita et conversatio sancti patris nostri Joannis Alexandriæ archiepiscopi, cognomine Eleemosynarii*, PG 114, 895-966.
Viaţa Sfântului Ioanichie	Symeonis Metaphrastæ, *Vita res gestæ et certamina sancti patris nostri Joannicii Abbatis*, PG 116, 36-92.
Viaţa Sfintei Melania Romana	Symeonis Metaphrastæ, *Vita et conversatio sanctæ Melanæ Romanæ*, PG 116, 753-793.
Viaţa Sfântului Pahomie	*Βίος τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Παχωμίου (Vita altera)*, în SH 19, Bruxelles, p. 166-271.
Viaţa Sfântului Simeon Stâlpnicul	Symeonis Metaphrastæ, *Vita sancti Symeonis Stylitæ*, PG 114, 335-392.
Viaţa Sfintei Singlitichia	Magni Athanasii, *Vita et gesta sanctæ beatæ que magistræ Syncleticæ*, PG 28, 1487-1557.
Viaţa Cuvioasei Teodora	Symeonis Metaphrastæ, *Vita et conversatio sanctæ matris nostræ Theodoræ Alexandrinæ*, PG 115, 665-689.
Viaţa Sfântului Teodosie	Symeonis Metaphrastæ, *Vita et conversatio sancti patris nostri Theodosii Cœnobiarchæ*, PG 114, 469-554A.

TEMA 26
1. Din Viaţa Sfântului Pahomie
Viaţa Sfântului Pahomie, 8, p. 173,8-174,14.
2. Din aceeaşi Viaţa
Viaţa Sfântului Pahomie, 21, p. 187,12-188,1.
3. Din Viaţa Cuvioasei Teodora
Viaţa Cuvioasei Teodora, 4-5, 669B-672C.
4. Din Viaţa Cuvioasei Melania Romana
Viaţa Sfintei Melania Romana 23, 25-26, 777B-781A.
5. A lui Paladie
Lavsaicon, 28, 1076C-1084A.
6. A lui Paladie
Lavsaicon, 38, 1099C-1100D.
7. A Sfântului Efrem
i)*Efrem, Cuvinte către monahi..., 2*, p. 39-42 (cu o ordine diferită a paragrafelor); ii)Ibidem, *6*, p. 51; iii)Ibidem, *5*, p. 50; iv)Ibidem, *6*, p. 52; v)Ibidem, *12*, p. 67; vi)Ibidem, *11*, p. 65; vii)Ibidem, *9*, p. 59; viii)Ibidem, *13*, p. 68-69.
8. A lui Avva Casian
Casian (Pseudo-Atanasie), Către Castor I, 3-6, 853A-857C.
9. Din Nomocanon. Rânduială a Apostolului Pavel
Constituţiile Apostolice, VIII.32.2-3, SC 336, p. 234-236.

TEMA 27
1. A lui Paladie
Lavsaicon, 17, 1041A-B.
2. A Sfântului Efrem
Efrem, Cuvinte către monahi..., 21, p. 94-99.
3. Din Pateric
Gherontikon, II.7.98, p. 412-414.
4. A Sfântului Efrem
Efrem, După asemănarea proverbelor, p. 210.

TEMA 28
1. Din Viaţa Sfintei Singlitichia
Viaţa Sfintei Singlitichia, 60, 1524A.
2. Din Pateric
1.*Gherontikon, III.10.188,* p. 176; 2.Ibidem, *III.10.196,* p. 178; 3.Ibidem, *III.10.207,* p. 180; 4.Ibidem, *III.10.300,* p. 264; 5.Ibidem, *III.10.126,* p. 124; 6.Ibidem, *III.11.41,* p. 296.
3. A lui Avva Isaia
Isaia, 9.2, p. 66.
4. A lui Avva Marcu
1. *Despre cei ce cred ..., 85*, p. 156; 2. Ibidem, *86*, p. 156.
5. A Sfântului Diadoh
Diadoh, 93, p. 154-155.
6. A lui Avva Isaac
i)*Isaac, 56*, p. 230-231; ii)Ibidem, *85*, p. 330; iii)Ibidem, *85*, p. 333-335.
7. Din Pateric
1.*Gherontikon, I.1.151,* p. 198-200; 2.Ibidem, *I.2.28,* p. 262; 3.Ibidem, *II.4.12,* p. 24; 4.Ibidem, *II.4.102,* p. 78; 5.Ibidem, *II.4.116,* p. 88; 6.Ibidem, *II.7.89,* p. 404; 7.Ibidem, *II.7.90,* p. 404.

8. A Sfântului Efrem
Efrem, După asemănarea proverbelor, p. 239.
9. A lui Avva Isaac
i)*Isaac, 26*, p. 109; ii)Ibidem, *26*, p. 116.

TEMA 29
1. Din Pateric
1.*Gherontikon, III.11.107,* p. 334; 2.Ibidem, *III.12.36,* p. 378; 3.Ibidem, *IV.21.59-60,* p. 534; 4. Ibidem, *IV.21.66,* p. 536.
2. A Sfântului Efrem
Efrem, Către un nevoitor mai tânăr..., 3, p. 94-99.
3. A lui Avva Isaac
Isaac, 5, p. 19-22.
4. A Sfântului Maxim
Maxim, Capete despre dragoste, 2.67, 1005B.
5. Din Pateric
1.*Gherontikon, I.1.112,* p. 132; 2.Ibidem, *I.1.123,* p. 144; 3.Ibidem, *II.7.30,* p. 346; 4.Ibidem, *II.7.32,* p. 348; 5.Ibidem, *II.7.79,* p. 394; 6.Ibidem, *IV.22.15,* p. 574-576; 7.*Apoftegme 21.21*, SC 498, p. 204.
6. A Sfântului Efrem
Efrem, Despre răbdare, p. 306-312.

TEMA 30
1. Din Pateric
1.*Gherontikon, III.10.5,* p. 18; 2.Ibidem, *III.10.135,* p. 130; 3.Ibidem, *III.10.146,* p. 138; 4. Ibidem, *III.10.156,* p. 152; 5.Ibidem, *III.10.171,* p. 164; 6.Ibidem, *IV.18.25,* p. 338; 7.Ibidem, *IV.22.15,* p. 574-576.
2. A lui Avva Casian
Casian, Convorbiri Duhovniceşti VII, 17-21, p. 260-264.
3. A Sfântului Maxim
1. *Maxim, Capete despre dragoste, 2.82*, 1009C; 2. Ibidem, *2.83*, 1009D.
4. Din Pateric
1.*Gherontikon, I.1.27,* p. 54; 2.Ibidem, *II.7.68,* p. 386; 3.Ibidem, *II.7.59,* p. 378.

TEMA 31
1. Din Viaţa Sfântului Ioanichie
Viaţa Sfântului Ioanichie, 16, 49C-D.
2. Din Viaţa Sfântului Alipie
Viaţa Sfântului Alipie, 16.10-12, 18.30-19.27, p. 182-183.
3. Din Pateric
1.*Gherontikon, III.10.304,* p. 266; 2.Ibidem, *IV.18.46,* p. 366.
4. A Sfântului Efrem
i)*Efrem, Cuvinte către monahi..., 9*, p. 57-58; ii)Ibidem, *16*, p. 77-78; iii)*Efrem, Cum dobândeşte cineva smerenia, 88*, p. 341.
5. A lui Avva Isaia
Isaia, 8.9, p. 54-55.
6. Din Pateric
Gherontikon, I.1.11, p. 44.
7. Din Nomocanon. Rânduială a Apostolului Pavel
Constituţiile Apostolice, VIII.32.16, SC 336, p. 238.

TEMA 32

1. Din Viaţa Sfintei Singliticia

[i]*Viaţa Sfintei Singliticia, 80*, 1533C-1536A; [ii]Ibidem, *101*, 1549C-D.

2. Din Pateric

1.*Gherontikon, III.10.185*, p. 174; 2.Ibidem, *III.10.191*, p. 176; 3. Ibidem, *III.10. 200*, p. 178.

3. A Sfântului Efrem

[i]*Efrem, Sfat despre viaţa duhovnicească, 70*, p. 242; [ii]Ibidem, *69*, p. 242; [iii]*Efrem, Despre vieţuirea dreaptă, 38*, p. 19-20; [iv]Ibidem, *39*, p. 40; [v]Ibidem, *45*, p. 40; [vi]*Efrem, Cuvinte către monahi..., 5*, p. 50-51; [vii]Ibidem, *16*, p. 80-81; [viii]*Efrem, Cum dobândeşte cineva smerenia, 7*, p. 284; [ix]*Efrem, Cuvinte către monahi..., 50*, p. 291-293.

4. A lui Avva Isaia

[i]*Isaia, 29.1*, p. 198; [ii]Ibidem, *29.3*, p. 200; [iii]Ibidem, *29.5*, p. 202.

5. A lui Avva Marcu

Marcu, Către Nicolae, III.29-V.12, p. 116-122.

6. A lui Avva Casian

Casian (Pseudo-Atanasie), Către Castor I, 12-13, 864D-868C.

7. A lui Avva Isaac

[i]*Isaac, 56*, p. 223; [ii]Ibidem, *10*, p. 43-44.

8. A Sfântului Maxim

1.*Maxim, Capete despre dragoste, 2.53*, 1001C; 2.Ibidem, *2.54*, 1001C; 3.Ibidem, *2.63*, 1005A; 4.Ibidem, *3.85*, 1044A; 5.Ibidem, *4.50*, 1060A; 6.Ibidem, *4.51*, 1060B; 7.Ibidem, *4.52*, 1060B.

9. Din Pateric

1.[i]*Gherontikon, I.1.44-47*, p. 82; [ii]Ibidem, *I.1.50*, p. 86; 2.Ibidem, *II.5.62*, p. 190-194.

10. A Sfântului Efrem

[i]*Efrem, După asemănarea proverbelor*, p. 238; [ii]Ibidem, p. 276; [iii]*Efrem, Spre îndreptarea celor împătimiţi ...*, p. 282; [iv]Ibidem, p. 289-292.

TEMA 33

1. A lui Grigorie Dialogul

Grigorie, Dialoguri, I, 2, PL 77, 162B-163A.

2. Din Viaţa Sfântului Pahomie

Viaţa Sfântului Pahomie, 12, p. 177, 17-21.

3. Din Viaţa Sfântului Antonie cel nou, din vremea iconomahilor.

Viaţa Sfântului Antonie cel nou. Fragmentul din Everghetinos completează o lacună a *Vieţii* din ediţia A. Papadopoulos-Kerameus.

4. Din Pateric

1.*Gherontikon, III.14.2*, p. 446; 2.Ibidem, *III.14.4*, p. 448; 3.Ibidem, *III.14.7*, p. 450-452; 4.Ibidem, *III.14.20*, p. 464-466; 5.Ibidem, *III.14.27*, p. 472-474; 6.Ibidem, *III.14.28*, p. 474-476; 7.Ibidem, *III.14.30*, p. 476; 8.Ibidem, *III.14.31*, p. 476-478; 9.Ibidem, *III.14.34*, p. 482-484; 10.Ibidem, *III.14.35*, p. 484; 11.Ibidem, *IV.15.106*, p. 92-94; 12.Ibidem, *IV.15.136*, p. 106; 13.Ibidem, *IV.16.10*, p. 198-200; 14.Ibidem, *IV.22.5*, p. 560.

5. A Sfântului Efrem

[i]*Efrem, Despre virtute, 2*, p. 114-115. [ii]*Efrem, Cuvinte către monahi..., 38*, p. 178-182.

TEMA 34

1. A lui Grigorie Dialogul

Grigorie, Dialoguri, II, 7, PL 66, 145 A-C.

2. Din Viaţa Sfântului Teodosie Chinoviarhul

Viaţa Sfântului Teodosie, 16-18, 484A-485C.

3. Din Viaţa Cuvioasei Teodora

Viaţa Cuvioasei Teodora 8, 673D-676C.

4. Din Pateric

1.*Gherontikon, III.10.66*, p. 86; 2.Ibidem, *III.14.8*, p. 482-484; 3.Ibidem, *III.14.23*, p. 468-470.

TEMA 35

1. A lui Grigorie Dialogul

Grigorie, Dialoguri, I,10, P.L.77, 202C-203A.

2. Din Viaţa Cuviosului Părintelui nostru Eftimie

Viaţa Sfântului Eftimie, 46-48, P.G. 114, 632D-636A.

3. Din Viaţa Sfântului Pahomie

Viaţa Sfântului Pahomie, 40, p. 209, 3-24.

4. Din povestea călătoriilor Sfântului Apostol Petru, istorisite de Sfântul Clement

Călătoriile Sfântului Apostol Petru, 145-146, 576D-577C.

5. Din Pateric

1.*Gherontikon, III.14.5*, p. 450; 2.Ibidem, *III.14.9*, p. 452-454; 3.Ibidem, *III.14.10*, p. 454; 4.Ibidem, *III.14.22*, p. 468; 5.Ibidem, *IV.15.144*, p. 110-114;

6. A Sfântului Efrem

Efrem, Cum dobândeşte cineva smerenia, p. 331-332.

7. A lui Avva Isaia

[i]*Isaia, 3.2*, p.10; [ii]Ibidem, *5.3*, p.37.

8. A Sfântului Varsanufie

1.*Varsanufie şi Ioan, II.1, 288*, p. 276-278; 2.Ibidem, *380*, p. 414.

TEMA 36

1. A lui Antioh Pandectul

Antioh, Pandecte, 28, 1528B-1529B.

2. A lui Avva Marcu

1.*Marcu, Despre legea duhovnicească, 125*, p. 106; 2.Ibidem, *126*, p. 106; 3.Ibidem, *129*, p. 106; 4.Ibidem, *130*, p. 106; 5.Ibidem, *131*, p. 108; 6.Ibidem, *132*, p. 108; 7.Ibidem, *152*, p. 114; 8.*Marcu, Despre cei ce cred..., 69*, p. 150; 9.Ibidem, *207*, p. 196.

3. A Sfântului Maxim

Maxim, Capete teologice II.7, 1128B.

TEMA 37

1. Din Pateric

1.*Gherontikon, III.10.250*, p. 212-214; 2.Ibidem, *IV.16.32*, p. 218.

2. A Sfântului Efrem

[i]*Efrem, Sfat despre viaţa duhovnicească, 38*, p. 228; [ii]*Efrem, Cuvinte către monahi... 14*, p. 72-73; [iii]*Efrem, Cum dobândeşte cineva smerenia, 44*, p. 309.

3. Din Pateric

Apoftegma 551, în ROC 18(1913), p.101-102.

TEMA 38

1. Din Viața Cuviosului Efrem
Viața Sfântului Efrem 4-5, 1256A-D.

2. Din Viața Cuviosului Pahomie
[i]*Viața Sfântului Pahomie, 53*, p. 222,12-224,12; [ii]Ibidem, *79*, p. 256,20-257,2.

3. Din Viața Cuviosului Arsenie
[i]*Viața Cuviosului Arsenie*, p. 49; [ii]Ibidem, p. 198-199.

4. Din Pateric
1.*Gherontikon, III.10.8*, p. 20; 2.Ibidem, *III.10.229*, p. 194; 3.Ibidem, *III.11.52*, p. 302-304; 4.Ibidem, *IV.15.89*, p. 78-80; 5.Ibidem, *IV.15.225*, p. 158; 6.Ibidem, *I.1.26*, p. 54.

5. Din Nomocanon. Rânduială a Apostolului Pavel
Constituțiile Apostolice, VIII.32.17, SC 336, p. 240.

TEMA 39

1. A lui Grigorie Dialogul
Grigorie, Dialoguri, I,2, P.L.77, 159B-162B.

2. Din Viața Sfântului Grigorie făcătorul de minuni
Viața Sfântului Grigorie făcătorul de minuni, 949A-953A.

3. Din Pateric
1.*Gherontikon, III.11.6*, p. 274; 2.Ibidem, *III.14.3*, p. 446-448; 3.Ibidem, *III.14.32*, p. 478-480; 4.Ibidem, *IV.18.32*, p. 348-350; 5.Ibidem, *IV.19.22*, p. 446-448; 6.Ibidem, *IV.19.28*, p. 454.

4. A Sfântului Varsanufie
Varsanufie și Ioan, II.1, 386, p. 430-436.

5. Din Pateric
1.*Gherontikon, II.5.34*, p. 148; 2.Ibidem, *II.7.80*, p. 394-398.

6. A Sfântului Efrem
[i]*Efrem, După asemănarea proverbelor*, p. 197-198, 218; [ii]Ibidem, p. 201.

TEMA 40

1. A lui Paladie
Lavsaicon, 18, 1041D-1042A.

2. A aceluiași
Lavsaicon, 20, 1060A-B.

3. A aceluiași
Lavsaicon, 20, 1065A-B.

4. Din Viața Sfântului Eftimie
Viața Sfântului Eftimie, 49-54, 636B-640B.

5. Din Viața Sfintei Singlitichia
Viața Sfintei Singlitichia, 94, 1545B.

6. Din Viața Cuvioasei Teodora
Viața Cuvioasei Teodora, 10-19, 677C-688D.

7. Din Pateric
1.*Gherontikon, III.10.248*, p. 208; 2.Ibidem, *III.11.26*, p. 286.

8. A Sfântului Efrem
[i]*Efrem, Scrisoare către monahul Ioan*, p. 405-409; [ii]*Efrem, Către un nevoitor mai tânăr..., 1*, p. 80-81; [iii]*Efrem, Cuvinte către monahi..., 23*, p. 104-105, 108-113 (cu o ordine diferită a paragrafelor); [iv]Ibidem, *25*, p. 121-123; [v]Ibidem, *24,23*, p. 115-117, 114.

9. A Sfântului Maxim
1.*Maxim, Capete despre dragoste, 1.51*, 970C-D; 2.Ibidem, *1.52*, 970D-972A; 3.Ibidem, *4.16*, 1052B; 4.Ibidem, *4.17*, 1052B; 5.Ibidem, *4.18*, 1052C; 6.Ibidem, *4.22*, 1052D; 7.Ibidem, *4.23*, 1053A; 8.Ibidem, *4.24*, 1053A; 9.Ibidem, *4.26*, 1053B; 10.Ibidem, *4.27*, 1053B; 11.Ibidem, *4.28*, 1053B-C; 12.Ibidem, *4.32*, 1053D-1056A; 13.Ibidem, *4.30*, 1053C-D; 14.Ibidem, *4.29*, 1053C; 15.Ibidem, *4.34*, 1056A; 16.Ibidem, *4.35*, 1056B; 17.Ibidem, *4.31*, 1053D; 18.Ibidem, *4.33*, 1056A; 19.Ibidem, *4.25*, 1053A; 20.Ibidem, *4.19*, 1052C; 21.Ibidem, *4.20*, 1052C; 22.Ibidem, *4.36*, 1056B-C; 23.Ibidem, *4.37*, 1056C; 24.Ibidem, *4.38*, 1056C; 25.Ibidem, *4.41*, 1057A.

10. Din Pateric
1.*Gherontikon, II.7.12*, p. 304-308; 2.Ibidem, *II.7.63*, p. 382; 3.Ibidem, *II.7.69*, p. 386; 4.Ibidem, *II.7.73*, p. 390; 5.Ibidem, *II.7.74*, p. 390; 6.Ibidem, *II.7.75*, p. 390; 7.Ibidem, *II.7.76*, p. 390-392.

11. A Sfântului Efrem
[i]*Efrem, După asemănarea proverbelor*, p. 208; [ii]Ibidem, p. 246; [iii]Ibidem, p. 267-268.

TEMA 41

1. Din Pateric
1.*Gherontikon, III.10.232*, p. 198; 2. Ibidem, *III.10.274*, p. 236; 3.Ibidem, *IV.21.43*, p. 530;

2. A lui Avva Isaia
[i]*Isaia, 8.22*, p.62; [ii]Ibidem, *8.9*, p.54; [iii]Ibidem, *13.1-3*, p.74-78.

3. A lui Avva Marcu
Despre cei ce cred..., 26, p. 138.

4. A lui Avva Casian
Casian (Pseudo-Atanasie), Către Castor II, 4, 893A-C.

5. A Sfântului Varsanufie
[i] *Varsanufie și Ioan, II.1, 314*, p. 308; [ii]Ibidem, *315*, p. 310; [iii]Ibidem, *316*, p. 312; [iv]Ibidem, *345*, p. 358-360; [v] Ibidem, *343*, p. 356.

6. Din Pateric
1.*Gherontikon, I.2.76*, p. 296; 2.Ibidem, *II.7.19*, p. 336-338; 3.Ibidem, *II.7.21*, p. 340; 4.Ibidem, *II.7.23*, p. 342.

7. A lui Avva Isaac
Isaac, 68, p. 269-270.

8. A Sfântului Varsanufie
Varsanufie și Ioan, I.2, 185, p. 590-592.

TEMA 42

1. A lui Grigorie Dialogul
Grigorie, Dialoguri, IV,42,43, P.L.77, 395D-398C, 399A-B.

2. Din Viața Cuviosului Simeon Stâlpnicul
Viața Sfântului Simeon Stâlpnicul, 21-22, 349C-352C.

3. Din Pateric
1.*Gherontikon, III.10.99*, p. 112; 2.Ibidem, *III.10.276*, p. 238; 3.Ibidem, *IV.15.23*, p. 28; 4.Ibidem, *IV.15.25*, p. 28-32; 5.Ibidem, *IV.15.26*, p. 32; 6.Ibidem, *IV.15.126*, p. 102; 7.Ibidem, *IV.15.133*, p. 106; 8.Ibidem, *IV.15.131*, p. 104; 9.Ibidem, *IV.15.265*, p. 188; 10.Ibidem, *IV.17.45*, p. 276-278.

4. A Sfântului Efrem
Efrem, Cum dobândește cineva smerenia, 93, p. 347-348.

5. A lui Antioh Pandectul
Antioh, Pandecte, 56, 1604B-C.
6. A lui Avva Isaia
i)*Isaia, 3.2-3*, p. 10; ii)Ibidem, *5.2*, p. 36; iii)Ibidem, *5.3*, p. 37; iv)*Isaia, 5.5*, p. 40; v) Ibidem, *5.5*, p. 39; vi)Ibidem, *5.3*, p. 37; vii)*Isaia, 8.12-13*, p. 56-57; viii)Ibidem, *9.2*, p. 65; ix)Ibidem, *16.5*, p. 92; x)*Isaia, 22.7-8*, p. 140-141.
7. A lui Avva Marcu
Marcu, Despre legea duhovnicească, 10, p. 76.
8. Din Pateric
1.*Gherontikon, II.4.51*, p. 48; 2.Ibidem, *II.4.59*, p. 52.

TEMA 43
1. Din Pateric
1.*Gherontikon, IV.15.255*, p. 180; 2.Ibidem, *IV.15.258*, p. 184; 3.Ibidem, *IV.15.260*, p. 184-186.
2. A lui Avva Isaia
Isaia, 27.11, p.191.
3. A lui Avva Marcu
1.*Marcu, Despre legea duhovnicească, 177*, p. 120; 2.*Marcu, Despre cei ce cred..., 149*, p. 178; 3.Ibidem, *182*, p. 188; 4.Ibidem, *183*, p. 188; 5.Ibidem, *184*, p. 188; 6.Ibidem, *185*, p. 188.
4. A Sfântului Diadoh
Diadoh, 4, pag. 86.
5. Din Pateric
Gherontikon, II.7.29, p. 346.

TEMA 44
1. Din Viața Sfântului Pahomie
Viața Sfântului Pahomie, 58-61, p. 228,17-232,20.
2. Din Viața Sfintei Singlitichia
Viața Sfintei Singlitichia, 56-57, 1521A-B.
3. Din Pateric
1.*Gherontikon, III.10.21*, p. 30; 2.Ibidem, *III.10.262*, p. 224-226; 3.Ibidem, *IV.15.30*, p. 36; 4.Ibidem, *IV.15.81*, p. 70; 5.Ibidem, *IV.15.165*, p. 126; 6.Ibidem, *IV.15.173*, p. 128-130; 7.Ibidem, *IV.15.203*, p. 146; 8.Ibidem, *IV.15.242*, p. 172; 9.Ibidem, *III.10.279*, p. 248; 10.*Isaia, 3.1*, p.7.

TEMA 45
1. Din Pateric
1.*Gherontikon, IV.15.3*, p. 12; 2.Ibidem, *IV.15.2*, p. 12; 3.Ibidem, *IV.15.7*, p. 14; 4.Ibidem, *IV.15.24*, p. 28; 5.Ibidem, *IV.15.29*, p. 34-36; 6.Ibidem, *IV.15.34*, p. 38; 7.Ibidem, *IV.15.36*, p. 38-40; 8.Ibidem, *IV.15.35*, p. 38; 9.Ibidem, *IV.15.37*, p. 40; 10.Ibidem, *IV.15.31*, p. 36; 11.Ibidem, *IV.15.49*, p. 48; 12.Ibidem, *IV.15.51*, p. 48-50; 13.Ibidem, *IV.15.52*, p. 50; 14.Ibidem, *IV.15.54*, p. 52; 15.Ibidem, *IV.15.55*, p. 52; 16.Ibidem, *IV.15.56*, p. 52; 17.Ibidem, *IV.15.60*, p. 54; 18.Ibidem, *IV.15.61*, p. 54-56; 19.Ibidem, *IV.15.62*, p. 56; 20.Ibidem, *IV.15.67*, p. 58; 21.Ibidem, *IV.15.69*, p. 60; 22.Ibidem, *IV.15.70*, p. 60; 23.Ibidem, *IV.15.71*, p. 62; 24.Ibidem, *IV.15.79*, p. 70; 25.Ibidem, *IV.15.96*, p. 84; 26.Ibidem, *IV.15.97*, p. 86; 27.Ibidem, *IV.15.98*, p. 86; 28.Ibidem, *IV.15.99*, p. 86; 29.Ibidem, *IV.15.101*, p. 88; 30.Ibidem, *IV.15.107*, p. 94; 31.Ibidem, *IV.15.110*, p. 96; 32.Ibidem, *IV.15.120*, p. 100; 33.Ibidem, *IV.15.118*, p. 100; 34.Ibidem, *IV.15.119*, p. 100; 35.Ibidem, *IV.15.122*, p. 100; 36.Ibidem, *IV.15.123*, p. 102; 37.Ibidem, *IV.15.129*, p. 104; 38.Ibidem, *IV.15.130*, p. 104; 39.i)Ibidem, *IV.15.134*, p. 106; ii)Ibidem, *IV.15.112*, p. 96-98; 40.Ibidem, *IV.15.137*, p. 106; 41. Ibidem, *IV.15.125*, p. 102; 42.Ibidem, *IV.15.127*, p. 102-104; 43.Ibidem, *IV.15.128*, p. 104; 44.Ibidem, *IV.15.139*, p. 106-108; 45.Ibidem, *IV.15.141*, p. 108; 46.Ibidem, *IV.15.142*, p. 108; 47.Ibidem, *IV.15.144*, p. 114; 48.Ibidem, *IV.15.149*, p. 116; 49.Ibidem, *IV.15.150*, p. 116; 50.Ibidem, *IV.15.159*, p. 124; 51.Ibidem, *IV.15.152*, p. 118; 52.Ibidem, *IV.15.163*, p. 126; 53.Ibidem, *IV.15.164*, p. 126; 54.Ibidem, *IV.15.76*, p. 64; 55.Ibidem, *IV.15.84*, p. 74; 56.Ibidem, *IV.15.170*, p. 128; 57.Ibidem, *IV.15.171*, p. 128; 58.Ibidem, *IV.15.172*, p. 128; 59.Ibidem, *IV.15.174*, p. 130; 60.Ibidem, *IV.15.176*, p. 132; 61.Ibidem, *IV.15.177*, p. 132; 62.Ibidem, *IV.15.178*, p. 132; 63.Ibidem, *IV.15.175*, p. 130; 64.Ibidem, *IV.15.179*, p. 132; 65.Ibidem, *IV.15.184*, p. 134; 66.Ibidem, *IV.15.186*, p. 134; 67.Ibidem, *IV.15.162*, p. 124; 68.Ibidem, *IV.15.190*, p. 136-138; 69.Ibidem, *IV.15.196*, p. 142; 70.Ibidem, *IV.15.208*, p. 148; 71.Ibidem, *IV.15.210*, p. 150; 72.Ibidem, *IV.15.212*, p. 150; 73.Ibidem, *IV.15.213*, p. 150; 74.Ibidem, *IV.15.218*, p. 152-154; 75.Ibidem, *IV.15.219*, p. 154; 76.Ibidem, *IV.15.223*, p. 156-158; 77.Ibidem, *IV.15.239*, p. 168; 78.Ibidem, *IV.15.246*, p. 174; 79.Ibidem, *IV.15.243*, p. 172; 80.Ibidem, *IV.15.245*, p. 174; 81.Ibidem, *IV.15.251*, p. 178; 82.Ibidem, *IV.15.250*, p. 178; 83.Ibidem, *IV.20.3*, p. 462-466; 84.Ibidem, *IV.20.1*, p. 460.

2. A Sfântului Efrem
i)*Efrem, Cum dobândește cineva smerenia, 1*, p. 280-281; ii)Ibidem, *17*, p. 293-294.
3. A lui Avva Isaia
i)*Isaia, 8.7*, p. 54; ii)Ibidem, *9.2*, p. 65-66; iii)Ibidem, *10*, p. 67-68; iv)Ibidem, *16.4*, p. 92; v)Ibidem, *16.8*, p. 96; vi)Ibidem, *23.1*, p. 143.
4. A lui Avva Marcu
1.*Marcu, Despre cei ce cred, 102*, p. 160; 2.Ibidem, *103*, p. 160; 3.*Marcu, Despre post, IV*, p. 164-166.
5. A Sfântului Diadoh
Diadoh, 95, p. 157-158.
6. A Sfântului Maxim
Maxim, Capete despre dragoste, 3.87, 1044B-C.
7. A lui Avva Isaac
Isaac, 73, p. 284.

TEMA 46
1. Din Pateric
Gherontikon, I.1.151(14), p. 224-230;

TEMA 47
1. A Sfântului Efrem
i)*Efrem, Cuvinte către monahi, 17*, p. 82-85; ii)*Efrem, La cuvintele „Ia aminte la tine însuți", 9*, p. 184-185.

TEMA 48
1. Din Pateric
Gherontikon, II.8.25, p. 450-452.
2. Din Sfântul Varsanufie
Varsanufie și Ioan, I.2, 204, p. 642;

TEMA 49
1. Din Viața Sfântului Ioan cel Milostiv
Viața Sfântului Ioan cel Milostiv, 34-35, 925A-D.

2. **Din Viața Sfântului Arsenie**
   Viața Cuviosului Arsenie, p. 48-49.
3. **Din Pateric**
   Gherontikon, IV.21.6, p. 512.
4. **A lui Avva Isaia**
   [i]*Isaia, 3.4,* p. 13; [ii]Ibidem, *3.1*, p. 9; [iii]Ibidem, *16.4*, p. 92.
5. **A lui Avva Issac**
   Isaac, 23, p. 93.
6. **Din Pateric**
   1.*Gherontikon, II.6.13,* p. 246; 2.Ibidem, *II.6.15,* p. 248.
7. **A Sfântului Efrem**
   [i]*Efrem, După asemănarea proverbelor*, p. 209; [ii]Ibidem, p. 222.

TEMA 50
1. **Din Viața Sfântului Pahomie**
   Viața Sfântului Pahomie, 46, p. 215,1-14.
2. **Din Sfântul Varsanufie**
   1.*Varsanufie și Ioan, II.1, 336,* p. 340-342; 2.Ibidem, *338,* p. 342-344.

Indice Scripturistic

Primele două numere desemnează capitolul și versetul cărții Sfintei Scripturi, iar în coloanele a treia și a patra sunt redate tema și pagina ediției de față la care poate fi găsit versetul respectiv.

Vechiul Testament

Noul Testament

Indice de Nume şi Locuri

Cele trei numere indică tema, numărul textului şi pagina. Atunci când sunt date în bold desemnează un text al autorului respectiv, sau un fragment din Viaţa sa.

Indice Tematic

Cele trei numere indică tema, numărul textului şi pagina. Atunci când trimiterea conţine un singur număr, se referă la o temă care tratează în întregime subiectul respectiv.

H

I

Î

J

L

M

Cuprins